

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_200971

UNIVERSAL
LIBRARY

OUP—881—5-8-74—15,000

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. **K294.9** Accession No. **Pu.K1430**

Author **A11B**
అశ్వమేధవిజయం.

Title **శ్రీమద్భగవద్గీత (పాద) 1954**

This book should be returned **not** before the date last marked below.

Vol. III

| ★ |

ಅನಂದ ಕರ್ಣಾಟಕ ಗ್ರಂಥರತ್ನಮಾಲೆ. ನಂ. ೨

ಶ್ರೀ

ಶ್ರೀ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿ ಪ್ರಣೀತ

ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಸಗವತವು

ಕರ್ಣಾಟಕ ವಚನವು.

ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕರು

ಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಸಶ್ರೀಮದ್ವ್ಯಾಸಸರಸಿಕ

ಪಂಡಿತ. ದೇವಶಿಖಾಮಂಡಿ ಅಳಸಿಂಗರಾಜಾರ್ಕ ವಿರಚಿತವು.

Post Graduate Library
College of Arts & Commerce, U. K.

ಮದ್ರಾಸು.

ಅನಂದಮುದ್ರಾಕ್ಷರಶಾಲೆಯಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾಗಿ,

ಆರ್. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರ ಕಂಪೆನಿಯವರಿಂದ

ಪ್ರಕಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ

1954.

[All Rights Reserved]

Price Rs. 3/-

All Rights Reserved.

ಕಾಪಿರೈಟ್, ೧೯೧೫ - ಈ ಪುಸ್ತಕದ ಸರ್ವಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೂ ಮದ್ರಾಸ್, ಆರ್. ವೆಂಕಟೇಶ್ವರಕಂಪನಿಯವರಿಗೆ ಸೇರಿದೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಇಂಟರನಾಡೀಶದ ಮತ್ತು ಹೊರದೇಶದ ಕಾಪಿರೈಟ್ ತೆಗೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿದೆ. ಈ ಪುಸ್ತಕವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯಾಗಲೀ, ಅಥವಾ ಇದರ ಯಾವುದಾದರೂ ಭಾಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ಭಾಷಾಂತರೀಕರಿಸಿ ವಿಕ್ರಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಬಾಧ್ಯತೆಯಿರದು. ಈ ಪುಸ್ತಕದೊಳಗಿನ ಭಾವಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಪದಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಚಿತ್ರಪಟಗಳನ್ನಾಗಲೀ ಇತರರು ಕಾಪಿಮಾಡಿದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅಂತವರು ಕಾಪಿ ರೈಟನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಯಾದರೂ ಈ ಕಾಪಿರೈಟನ್ನು ಉಲ್ಲಂಘಿಸಿದವರು ನಷ್ಟದ ದಾವೆಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವ ರೆಂದು ಇದರಿಂದ ತಿಳಿಯಪಡಿಸಿದೆ.

ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧದ ವಿಷಯಾನುಕ್ರಮಣಿಕೆ.

ಅಧ್ಯಾಯಸಂಖ್ಯೆ.

ವಿಷಯಗಳು.

ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ.

೧.	ವಿದುರನು ಉದ್ಧವನನ್ನು ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು.	೩
೨.	ಉದ್ಧವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆಯಿಂದ ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ವಿದುರನಿಗೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನ ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು.	೧೩
೩.	ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಥುರೆಯನಡೆಸಿದಲ್ಲಿ ಕಂಸವಧವೇ ಮಾಡಲಾದ ಚರಿತೆಗಳು.	೨೧
೪.	ವಿದುರನು ಬಂಜುಮರಣವಗ್ಗು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಅತ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈತೇಜೀಯರ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಉದ್ಧವನಿಂದ ಪರಿತನಾಗಿ, ಆ ಮಾರ್ಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದು.	೨೫
೫.	ವಿದುರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಮೈತೇಜೀಯನು ಅತನಿಗೆ ಮಹತ್ವವಾದವಾದ ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಆ ತತ್ವಗಳು ಭವಂತನನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿದ ರೀತಿಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದುದು.	೩೨
೬.	ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಮಹಾದಾತೃತ್ವಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅಂದಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದು. ಆ ಅಂಡದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖೋತ್ಪತ್ತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳು.	೪೫
೭.	ವಿದುರನು ಮೈತೇಜೀಯನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದುದು.	೫೦
೮.	ಮೈತೇಜೀಯಮಾರ್ಷಿಯು ವಿದುರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು.	೬೫
೯.	ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸುತ್ತಿಸಿದುದು.	೭೦
೧೦.	ಮೈತೇಜೀಯಮುನಿಯು ಪಾಕೃತನೈಕೃತಗಳೆಂಬ ಸೃಷ್ಟಿಭೇದಗಳನ್ನು ವಿದುರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದು.	೮೬
೧೧.	ಮೈತೇಜೀಯನು ವಿದುರನಿಗೆ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅದರ ಪರಿಮಾಣಭೇದಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದುದು.	೯೬

೧೨. ಚತುರ್ಮುಖಬಹೈನಿಂದ ನಡೆದ ಪಪಂಚಸೃಷ್ಟಿಕಮವು.
ವೊದಲು ಚತುರ್ಮುಖನು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗಾಗಿ ಶತರೂಪೆ
ಮತ್ತು ಮನುವೆಂಬ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದು. ೧೦೬
೧೩. ಭೂಮಿಯು ಸಮುದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ,
ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ತನ್ನ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಕೇಳಿದುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹೈನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ,
ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು
ಮೇಲೆತ್ತಿದುದು. ೧೦೭
೧೪. ದಿವ್ಯದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು. ೧೦೮
೧೫. ದಿವ್ಯಭವವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅದರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ
ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾದುದು. ಬಹೈನು
ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು. ಜಯವಿಜ
ಯರ ಶಾಪ ಮುಂತಾದುವು. ೧೦೯
೧೬. ಭಗವಂತನು ಸನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದುದು. ೧೧೦
೧೭. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಗಳ ಜನನವು. ೧೧೧
೧೮. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ವರುಣನ ಮಾತಿನವೇಲೆ ಶೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು
ಹುಡುಕುತ್ತ ಹೊರಟುದು. ವರಾಹ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ದ್ವವು ೧೧೨
೧೯. ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದುದು. ೧೧೩
೨೦. ದೇವಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವು. ೧೧೪
೨೧. ಕರ್ಮಮನು ತಪಸ್ಸು, ಭಗವಂತನು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವ
ನಿಗೆ ವಿನಾಹಮಾರ್ಗವನ್ನು ತೋರಿಸಿದುದು. ೧೧೫
೨೨. ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು
ಕರ್ಮಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿನಾಹಮಾಡಿದುದು. ಮನುರಾಜ್ಯ
ವೈಭವವು. ೧೧೬
೨೩. ಕರ್ಮಮನು ತನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ವಿವಾಹವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ
ಕೊಂಡು, ಭಾರ್ಯಾಸಮೇತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ ವಿಹರಿಸು
ತ್ತಿದ್ದುದು. ೧೧೭
೨೪. ಕಪಿಲಾವತಾರದ ಕಥೆ. ೧೧೮
೨೫. ಕಪಿಲನಿಗೂ ದೇವಹೂತಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂವಾದಗಳು. ೧೧೯
೨೬. ಕಪಿಲನು ದೇವಹೂತಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು. ೧೨೦

೨೭. ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬುದನ್ನು
ನಿರೂಪಿಸಿದುದು. ೨೦೭
೨೮. ಭಕ್ತಿಸಾಧನಾಕ ಮವನ್ನೂ, ಅದರ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದುದು. ೨೨೪
೨೯. ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದುದು. ೨೩೨
೩೦. ಕಪಿಲನು ದೇವಹೂತಿಗೆ ವೈರಾಗ್ಯಕಾರಣಗಳಾದ ಸಂಸಾರದುಃಖಗಳನ್ನು
ವಿವರಿಸಿದುದು. F
೩೧. ಗರ್ಭಜನ್ಮಾದಿ ದುಃಖಗಳು. ೨೪೪
೩೨. ಪುಣ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವರಿಗೂ ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನವನ್ನು
ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಪಾಪವಾಗುವ ಸದ್ಗತಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸಿದುದು. ೨೫೪
೩೩. ದೇವಹೂತಿಯು ಕಪಿಲನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಯೋಗಮಾರ್ಗ
ವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು. ಕಪಿಲಮುನಿಯು
ಅಂಶರ್ಥಾನಹೊಂದಿದುದು. ೨೬೦

— — —

ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧದೊಳಗಣ ಚಿತ್ರಪಟಗಳು.

- ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರಶಾಯಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ತೋತ್ರ
ಮಾಡಿದುದು. ೭೧
- ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲೆತ್ತಿತ್ತಿದುದು. ೧೨೦
- ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವು. ೧೩೪
- ಜಯವಿಜಯರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ವೈಕುಂಠದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿ
ಕುಮಾರರನ್ನು ತಡೆದುದು. ೧೩೮
- ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದುದು. ೧೪೧

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ಭಾಗವತವು

ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧವು

— { ವಿದುರನು ಉದ್ಭವನನ್ನು ಕಂಡು ಕೃಷ್ಣ ವೃತ್ತಾಂತ } —
ವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು.

ತಿರುಗಿ ಶುಕಮುನಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿಸಿದ್ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೇಳುವನು. “ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೆ ಕೇಳು! ನಿನ್ನ ಮುತ್ತಾತಂದಿರಾದ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ, ಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾದ ಯಮದೇವನ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ವಿದುರನು, ತನ್ನ ಸಮಸ್ತಸೌಭಾಗ್ಯದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವನವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ. ಒಂದಾನೊಂದು ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಮೈತ್ರೇಯಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ನೀನು ಈಗ ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆ ಮೈತ್ರೇಯಮಹರ್ಷಿಯು ಹೇಳಿದ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನೇ ಈಗ ನಿನಗೂ ನಾನು ತಿಳಿಸುವೆನು” ಎಂದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಶುಕನನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೆ! ವಿದುರನು ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಸಂಧಿಸಿದುದೆಲ್ಲಿ? ಅವರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಸಂವಾದವು ನಡೆದ ಕಾಲವಾವುದು? ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ವಿದುರನು, ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವಂತನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೆಲ್ಲಿ ಸಂಪೇದವಿಲ್ಲ. ಅದಿಲ್ಲ ತಕ್ಕ ವಿಷಯಗಳೂ ಸರೋತ್ತಮನಾದ ಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು

ವಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಪಪ್ರಯೋಜನಗಳಲ್ಲಿ ಪರ್ಯವಸಾನ ಹೊಂದತಕ್ಕವಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿಯೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು. ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಅವಿಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆ ವಿಮರನೋ ಮಹಾತ್ಮನು! ಮೈತ್ರೇಯ ಮಹರ್ಷಿಯೂ ಕೂಡ ಪರಾವರತತ್ವಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಗುಣಾತಿಶಯದಿಂದ ಕೂಡಿದವನು. ಅವರಿಬ್ಬರ ಸಂವಾದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಚ್ಚರಿತ್ರಗಳಿಂದಲೇ ತುಂಬಿರಬೇಕು. ಆದುದರಿಂದ ಅದೇ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸು' ಎಂದನು. ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಕೇಳಿದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಾಗಿ ಶುಕಮುನಿಯು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಆ ವಿಷಯವನ್ನೇ ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತಿಳಿಸತೊಡಗಿದನು. “ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೇ! ವಿಮರನು ಹಸ್ತಿನಾಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವನಪ್ರವೇಶ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಕೌರವರಾಜನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಧರ್ಮದಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದವನಾಗಿ, ದುಷ್ಟರಾದ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸಲಾರದ್ದೇ ಅವರ ದಾರಿಯನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ಪಾಂಡವರು ತಮ್ಮ ತಂದೆಯಾದ ಪಾಂಡುನುಹಾರಾಜನ ಮರಣದಿಂದ ನೊಂದು, ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಬಂದರೂ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಹೋದನು. ಕ್ರೂರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಧುರ್ಮ್ಯಾಧನನ ದುರ್ಬೋಧನೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಶ್ರಯವನ್ನು ಕೊಡದಿದ್ದುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಆ ಪಂಚಪಾಂಡವರನ್ನು ಅರಗಿನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಸುಡುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಟ್ಟನು. ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲದೆ, ದುರಾತ್ಮನಾದ ದುಶ್ಯಾಸನನೆಂಬ ತನ್ನ ಮಗನು, ಪರಮಪತಿವ್ರತೆಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯ ತಲೆತುರುಬನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಭಾಮಧ್ಯಕ್ಕೆಳೆದು ತಂದು, ಅವಳ ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೆಳೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದಾಗಲೂ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಈ ವಿಧವಾದ ಮಾನಭಂಗವು ತನಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ, ದ್ರೌಪದಿಯು ಆ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧಾರೆಧಾರೆಯಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಗೋಳಿಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ, ಕುರುಡನಾದ ಆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಈ ಅಕೃತ್ಯದಿಂದ ತಡೆಯದೆ ಹೋದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಜೂಜಿನಲ್ಲಿ ಪರಾಜಿತನಾದ ಧರ್ಮರಾಜನು, ತನ್ನ ಸತ್ಯಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟಿಬಿದ್ದು, ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯಾದ ದ್ರೌಪದಿಯನ್ನೂ ಸಹೋದರರಾದ ಭೀಮಾದಿಗಳನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಕಾಡಿನಲ್ಲಿ ಹನ್ನೆರಡು ವರುಷಗಳನ್ನು ಕಳೆದು, ಒಂದು ವರುಷದ ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನೂ ತೀರಿಸಿ, ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬಂದಮೇಲೆಯೂ, ತಿರುಗಿ ತಾನಾಗಿ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಕಾಲನ್ನು ಹಿಡಿದು

“ಈಗಲಾದರೂ ನಮ್ಮ ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ನಮಗೆ ಕೊಡಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಯಾಚಿಸಿದನು. ಬುದ್ಧಿ ಹೀನನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು, ಅದಕ್ಕೂ ಸಮ್ಮತಿಸದೆ ಹೋದನು. ಕೊನೆಗೆ ಪಾಂಡವರು ಬೇರೆದಾರಿಯಿಲ್ಲದೆ, ತಮಗೆ ಅಪದ್ವಂಧುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧುರೋಧನನ ಸಭೆಗೆ ರಾಯಭಾರಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಕಳುಹಿಸಿದರು. ಆಶ್ರಿತವತ್ಸಲನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಪಾಂಡವರ ಮಾತನ್ನು ಮೊರಲಾರದೆ, ಹಸ್ತಿನಾಪುರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಧುರೋಧನನನ್ನು ಕುರಿತು, ಕಿವಿಗಿಂಪಾದ ಮೃದುಮಧುರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಎಷ್ಟೋವಿಧದಲ್ಲಿ ಹಿತವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹಿತೋಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳು ಮಿತಿಮೀರಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಮಾತುಮಾತಿಗೂ ಅವನ್ನು ನುಸೋದಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ದುಷ್ಟನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಮಾತ್ರ ಸಂತೋಷಿಸಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನಗೆ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ ಹಿತೈಷಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ವಿದುರನನ್ನು ಕರೆಸಲು, ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ಅರಮನೆಗೆ ಹೋದನು. ಆಗ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು, ವಿದುರನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಆತನಿಗೆ ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಸಂಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯಾಲೋಚನೆಯೇನೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಲು, ವಿದುರನು ಅಂಥನಾದ ಈ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡತೊಡಗಿದನು. “ಎಲೈ ಮಹಾರಾಜನೇ! ನೀನು ಉದಾಸೀನನಾಗಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಧುರೋಧನಾದಿಗಳು, ಪಾಂಡವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಿ ಪ್ಪೆಂದು ಹೇಳತೀರದು! ಅವೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಮಾಡಿದ ಒಂದೊಂದು ಕೃತ್ಯವೂ, ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಪ್ರಾಣಾಪಾಯಕರವಾದುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಇಷ್ಟಾದರೂ ಧರ್ಮರಾಜನು ಬಹಳ ಶಾಂತ ಸ್ವಭಾವನಾದುದರಿಂದ, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಹಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ತನ್ನ ತಂದೆಯ ದಾಯಭಾಗವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಯಾಚಿಸಿದನು. ಆಗಲೂ ನಿನಗೆ ಕರುಣೆ ಹುಟ್ಟಬೇಡವೇ? ಹೀಗೆ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ನೀನು ವಿರೋಧವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು ಸರ್ವಥಾ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ! ಇನ್ನಾದರೂ ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಸೇರಬೇಕಾದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಂಚಿಕೊಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ವಂಶವು ನಿರ್ಮೂಲವಾಗದಿರದು! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಭೀಮಸೇನನು ಕಾಲಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿದ ಕಾಳಸರ್ಪದಂತೆ ಅತ್ಯಾಕ್ರೋಶದಿಂದ ರೇಗಿ ಬೀಳುವನು. ಅಭೀಮುಖ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಸಾವು ಸಿದ್ಧವು!

ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಈ ವಿಷಯವನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲಿಂದಲೇ ನಿನಗೆ ಸಾರಿ ಹೇಳುತ್ತಿರುವೆನು! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ಎಷ್ಟೇ ಬಲವಂತರಾಗಿದ್ದರೂ, ದೈವಬಲವಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯೆಂಬುದನ್ನು ನೀನು ತಿಳಿಯದವನಲ್ಲ. ಅಂತಹ ದೈವಬಲವು ಈಗ ನಿನಗಾಗಲೀ, ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗಾಗಲೀ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಇಲ್ಲ. ಪಾಂಡವರಿಗಾದರೋ ಆ ದೈವಬಲವು ಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಕೈಲಾಗದ ಆಶಕ್ತನಾದುದರಿಂದ ಹೀಗೆ ಸಾಧುತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವನೆಂದೆಡಿಸಬೇಡ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂ ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡದೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕವನಾದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಅವನಿಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೆಂದು ಹೆಸರು. ಮತ್ತು ಅವನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವ ನಾಲ್ವರು ಸಹೋದರರಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ಕಾಣೆಯಾ? ಯಾವನು ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಕೋಪದಿಂದ ಕಾಳಸರ್ಪ ಡಂತೆ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಭೀಮಸೇನನು ತನ್ನ ಇವನ ಮನೋನುವರ್ತಿಯಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವನಲ್ಲವೇ? ಇವೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲವಷ್ಟೇ? ಇದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಆ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ದೈವಬಲವುಂಟೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಹೇಗೆ ಬಲ್ಲೆನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಈ ವಿಷಯವು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಸಿದ್ಧವು! ಜ್ಞಾನ, ಶಕ್ತಿ, ಬಲಾದಿಗಳಾದವು ಒಂದೊಂದೆ ಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ, ಭೋಗಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೇ “ಮಮ ಪ್ರಾಣಾ ಹಿ ಪಾಂಡವಾಃ” ಎಂಬುದಾಗಿ, ತನಗೇ ಪಾಂಡವರೇ ಪ್ರಾಣಸಮಾನರೆಂದು ಪರಮಪ್ರೇಮದಿಂದ ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಇಂತಹ ಪರದೈವವೇ ಪಾಂಡವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದಿರುವಾಗ, ಅವರಿಗೆ ದೈವಬಲವುಂಟೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಪ್ರಮಾಣವೇಕೆ? ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಯಾರೆಂದು ಬಲ್ಲೆ? ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರೂ ಆತನನ್ನೇ ತಮಗೆ ಪರದೈವವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಆತನೇ ಸರ್ವಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನೂ ಉಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕವನು. ಅಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಎಲ್ಲಿ ತನ್ನ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನೋ ಅಲ್ಲಿ ಜಯವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವು. “ಎಲ್ಲಿಯೋ ಬಹುದೂರದಲ್ಲಿ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನು ಇಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲನು?” ಎಂದೆಡಿಸಬೇಡ. ಅವನು ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣದಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವನು. ಸಾತ್ಯಕಿ, ಪ್ರಹ್ಲಾದ, ಅಸುರುದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಯಾವವಶ್ರೇಷ್ಠರು ಅವನ ಆಜ್ಞಾಧೀನರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಮತ್ತು ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮದಾಂಧರಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅವರ ರಜ್ಯವನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಧರ್ಮಶೀಲರಾದ ರಾಜರ ಕೈಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಿ

ರುನನು. ಅಂತಹ ರಾಜರೆಲ್ಲರೂ ಅವನಿಗೆ ದಾಸಾನುದಾಸರಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರು
ವರು ಇಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಪರಮಾತ್ಮನೇ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಬೆಂಬಲವಾಗಿರುವಾಗ ಅವ
ರನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೇ! ಆ ಪಾಂಡ
ವರ ವಿಷಯವು ಹಾಗಿರಲಿ! ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಶೀಲಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನಾ ತಿಳಿಸುವೆನು
ಕೇಳು! ನೀನು ಯಾವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೋಹದ ಮಗನೆಂದೂ, ಜ್ಯೇಷ್ಠ ಪುತ್ರನೆಂದೂ,
ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತ ಬಂದೆಯೋ. ಆ ದುರೋಧನನೆಂಬವನು ಸಕಲವಿಧ
ವಾದ ದೋಷಗಳಿಗೂ, ನಿರ್ವಾಸಕ್ಕಾಸನಾಗಿರುವನು. ನಿನ್ನ ಜನ್ಮಾಂತರದ ವಾಹ
ರಾಶಿಯೇ ಈ ಅಕೃತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ನಿನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ
ನಿನ್ನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಹೊಕ್ಕಿರುತ್ತಾನೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಾನು ಹೇಳುವ
ಮಾತನ್ನು ಅಸತ್ಯವೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಅಂತಹದೋಷವೇನೆಂದು ಕೇಳು
ವೆಯಾ? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಅವನ ಮುಖ್ಯಸ್ವಭಾವ
ವಾಗಿರುವುದು. ಈಗಲೂ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲವಿಮುಖನಾಗಿರುವನು.
ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅವನ ಸಕಲೈಶ್ವರ್ಯವೂ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವು
ಸಮೀಪಿಸುವುದು. ಎಲೈ! ರಾಜನೇ! ಈಗಲೂ ನೀನು ನಿನ್ನ ಕುಲವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ
ಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದರೆ, ಮುಂದೆಯೂ ನಿನ್ನ ಕುಲಕ್ಕೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನು
ಕೋರುವವನಾಗಿದ್ದರೆ, ಈ ನಿನ್ನ ಮಗನಾದ ದುರೋಧನನನ್ನು ಈ ಕ್ಷಣವೇ
ತೊರೆದು ಬಿಡು! ವಂಶದ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮಗನನ್ನು ತೊರೆದರೂ ಅದರಿಂದ ದೋಷ
ವಿರದು ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನೀನು ಕಾಲವಿರೋಧನೆಯನೂ ಮಾಡಬೇಡ!
ಮೊದಲು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನ ವಂಶವನ್ನು ಳಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ದಾರಿ
ಯನ್ನು ನೋಡು! ಈ ಕ್ಷಣವೇ ಈ ದುರೋಧನನ್ನು ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಡಿಸಿ
ಬಿಡು' ಎಂದನು. ಒಗೆ ವಿದುರನು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನಿಗೆ ಹಿತವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದಾಗ,
ದುರೋಧನನೂ ಅದನ್ನು ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದನು. ದುರೋಧನನಿಗೆ
ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಕೋಪವು ಉಕ್ಕಿಬರುತ್ತಿತ್ತು! ತಡೆಯಲಾರನ ಕೋಪದಿಂದ ತುಟಿ
ಗಳು ನಡಗುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನು ಕರ್ಣ, ದುಶ್ಯಾಸನ, ಶಕುನಿಗಳೊಡಗೂಡಿ, ಪರಮ
ಸಾಧುವಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಜನರಿಂದಲೂ ಆದರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಗುಣವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ
ಇರುವ ವಿದುರನನ್ನು ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸತೊಡಗಿದನು. “ಎಲೈ ಪರಿ
ಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೇ! ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿದುರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುರೋಧನನು ನುಡಿದ
ಅನಾಚಾರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ನೀಚಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಆ ದುರೋಧನನು
ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ವಿದುರನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಛೇ! ಕುಟಿಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಈ ದಾಸೀಪುತ್ರ

ನಮ್ಮ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕರೆದವರಾರು? ನಮ್ಮ ಮನೆಯ ಕೂಳನ್ನು ತಿಂದು ಕೊಬ್ಬಿದ ಈ ನೀಚನು, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ವಿರೋಧವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಶತ್ರುಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೋರುತ್ತಿರುವನು! ಉಂಡ ಮನೆಗೆ ಎರಡನ್ನು ಬಗೆಯುವ ಈ ಕೂದ್ರಜಾತಿಯವನನ್ನು ಮೊದಲು ನಮ್ಮ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಳುಹಿಸಿರಿ. ಶ್ಮಶಾನವನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಈತನನ್ನು ಕಣ್ಣಿತ್ತಿ ನೋಡುವುದೂ ಯೋಗ್ಯವಲ್ಲ! ನಮ್ಮ ಕೈಕೂಳನ್ನು ತಿಂದು ನಮ್ಮನ್ನೇ ನಿಂದಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಕೃತಘ್ನನು, ಈಗ ನಮಗೆ ಧರ್ಮೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದನೇ? ಇನ್ನು ಈ ಪಾಪಿಷ್ಠನನ್ನು ಮನೆಯಲ್ಲಿರಿಸಬಾರದು” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ದುರ್ಮೋಧನನು, ಕೇಳುವವರ ಕಿವಿಗೆ ಶೂಲವನ್ನು ನಾಟಿದಂತೆ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿಯುತ್ತಿರಲು, ವಿದುರನು ಮರ್ಮಭೇದಕಗಳಾದ ಆ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದಿದ್ದರೂ, ಬಹಳತಾಳ್ಮೆಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕೋಪವನ್ನು ತೋರಿಸದೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗ್ಧವಾದ ನಗು ತೋರಿಸುತ್ತ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು, ‘ಆಹಾ! ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವೇ ಪ್ರಭಾವವು! ಎಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಅದೇಮುಖವಾಗಿ ಆ ಮನೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟು, “ಇನ್ನು ಇಲ್ಲಿರುವುದು ನನಗೆ ಯುಕ್ತವಲ್ಲ! ಈ ಧನುಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ನಮಗೆ ಆಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ! ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥ ಯಾತ್ರೆಗಾಗಿ ಹೊರಡುವೆನು” ಎಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ತಾನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಆ ಮನೆಯ ಬಾಗಿಲಲ್ಲಿಯೇ ಇರಿಸಿ, ಕೌರವರ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು ಇದೇ ವ್ಯಾಜದಿಂದ ವಿದುರನು ಹಸ್ತಿನಾವತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟ ಕೂಡಲೇ, ಕೌರವರ ಭಾಗ್ಯವೇ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಂತಾಯಿತು. ಕೌರವರಿಗೆ ಪ್ರವಾಜಿತವುಣ್ಯಲಭ್ಯವಾಗಿದ್ದ ವಿದುರನ ಸಹಸವಾಸವೂ ಕೈಬಿಟ್ಟು ಹೋಯಿತು! ಹೀಗೆ ವಿದುರನು ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಕೂಡಲೇ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸುತ್ತುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು ಗಂಗಾಜನಕನಾದ ಶ್ರೀಭಗವಂತನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಆಚಾರವ ತಾರದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಯಾವಯಾವ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪವಿತ್ರಗಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದ್ದನೋ, ಶ್ರೀರಂಗ, ವೆಂಕಟಾಚಲ, ಹಸ್ತಿಗಿರಿ, (ಯಾದವಗಿರಿ) ಮೊದಲಾದ ಅಂತಹ ದಿವ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇರಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಆ ವಿದುರನು ಅಲ್ಲಿ ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಉದ್ಯಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಪೊದೆಗಳಿಂದಲೂ, ನಿರ್ಮಲ

ಜಲದಿಂದಲೂ, ಅಂದವಾದ ಪಟ್ಟಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಣ್ಯನದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಣ್ಯ ಸರಸ್ಸುಗಳಿಂದಲೂ, ಅರ್ಚಾರೂಪವಾದ ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಗಳಿಂದಲೂ, ಶೋಭಿತಗಳಾದ ದಿವ್ಯಸ್ಥಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಸಂತ್ಪತ್ತಿಬಂದನು. ಹೀಗೆ ವಿದುರನು ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತವಾಗ ವರ್ಣಾಶ್ರಮನಿಮಿತ್ತ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನನ್ನೇ ಭಜಿಸುವನು! ಯಾವಾಗಲೂ ಸ್ನಾನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ನಡೆಸುವನು! ಬರೀನೇಲದವೇಲಿ ಮಲಗುವನು. ಅಭ್ಯಂಜನವೇ ಮೊದಲಾದ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟನು. ತನ್ನ ದೇಹಸಂಬಂಧವುಳ್ಳವರೊಬ್ಬರಿಗೂ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದಂತೆ, ಅವಧೂತಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವವರು ಧರಿಸತಕ್ಕ ಜಪೆ, ನಾರುಮಡಿ ಮುಂತಾದ ವೇಷಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾದ ವ್ರತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಭಾರತವರ್ಷವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣ ಮಾಡಿ ಸುತ್ತಿಬಂದನು. ಕೊನೆಗೆ ಆತನು ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಧರ್ಮರಾಜನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳಾದ ಕೌರವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಕೊಂದು ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಏಕಛತ್ರಾಧಿಪತ್ಯಕ್ಕೆ ಈಡುಮಾಡಿಕೊಂಡು ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿದ್ದನು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಹೀಗೆ ಸಾರ್ವಭೌಮಪದವಿಯಿಂದ ಅತ್ಯಂತವೈಭವದೊಡನೆ ತಾನಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತ ಆಜಾತಶತ್ರು, ವೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಪಡೆದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಇತ್ತಲಾಗಿ ವಿದುರನು ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಆ ತೀರ್ಥದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳಾದ ಕೌರವರೆಲ್ಲರೂ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಯಲ್ಲಿರುವ ಬಿದಿರುಗಳು ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ತೇಯುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಬೆಂಕಿಯಿಂದ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಹದಾಶ್ರಯವಾದ ವನವೆಲ್ಲವೂ ದಗ್ಧವಾಗುವಂತೆ, ಕೌರವರೆಲ್ಲರೂ ಪರಸ್ಪರದ್ವೇಷದಿಂದ ಹೊಡೆದಾಡಿ ಸತ್ತರೆಂಬ ಸುದ್ದಿಯು ಆತನ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಈ ಬಂಧುಮರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ಏದರನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನುತಾಪ ಗೊಂಡವನಾಗಿ, ಬೇರೆ ಮತಾಡದೆ ಪಶ್ಚಿಮಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ಹೊರಟು, ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದುಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಶ್ರೀತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಉಶನಸ್ತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಮನುತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಪೃಥುತೀರ್ಥವೆಂದೂ, ಅಗ್ನಿ, ಅಸಿತ, ವಾಯು, ಸುದಾಸ, ಗೋತೀರ್ಥ, ಗುಹತೀರ್ಥ, ಯಮತೀರ್ಥಗಳೆಂದೂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗಳಾದ ತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿ, ಅಲ್ಲಿಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಮತ್ತು ಅಯಾತೀರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಪ್ರತಿಷ್ಠಿತಗಳಾಗಿ, ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಮರಣೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಆಯುಧಗಳಾದ ಶಂಖ

ಚಕ್ರಾದಿಜಿಹ್ವ ಗಳಿಂದಲಂಕೃತಗಳಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಅನೇಕ ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನೂ ದರ್ಶನಮಾಡುತ್ತ ಬಂದನು. ಹೀಗೆ ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಪುಣ್ಯಕ್ಷೇತ್ರಗಳನ್ನೂ, ದೇವಾಲಯಗಳನ್ನೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಿಂದಾಚೆಗೆ ಭಾಗ್ಯಸಮೃದ್ಧಗಳಾದ ಸೌರಾಷ್ಟ್ರ, ಸೌವೀರ ದೇಶಗಳೆರಡನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಮತ್ಸ್ಯಕುರುಜಾಂಗಲದೇಶಗಳನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ, ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಮುಟ್ಟಿದನು. ವಿದುರನು ಯಮುನಾತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಯದುಕುಲಕ್ಕೆ ಮಂತ್ರಿಯಾಗಿಯೂ, ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತಸ್ವಭಾವನಾಗಿಯೂ, ಬೃಹಸ್ಪತಿಯಿಂದಲೇ ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ನೀತಿಶಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೋದಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ಉದ್ಧವನೂ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ವಿದುರನು ಅವನನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ, ಪರಮಪ್ರೇಮದಿಂದ ಮುಂದೆ ಹೋಗಿ ಗಾಢಾಲಿಂಗನ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ತನಗೆ ಪ್ರಿಯಬಂಧುವಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಮಕ್ಕಳು, ಮುಮ್ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾಗಿ ಆಯಾ ಕುಟುಂಬದ ಕ್ಷೇಮಲಾಭವನ್ನೂ ನಿಚಾರಿಸುತ್ತ 'ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿಶ್ರೇಷ್ಠನೆ! ತನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯ ಮೇಲೆ, ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಲೀಲಾಮಾನ್ಯನವಿಗ್ರಹದಿಂದವತರಿಸಿ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರಾಣಪುರಾತನರಾದ ರಾಮಕೃಷ್ಣ ರಬ್ಬರೂ ವಸುದೇವಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಸುಖದಿಂದಿರುವರಷ್ಟೆ? ಕುರುವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪ್ರಾಣಮಿತ ನಾಗಿಯೂ, ನಮಗೆ ಭಾವನಾಗಿಯೂ, ಪೂಜ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಸುದೇವನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಆ ವಸುದೇವನು ತನ್ನ ತಂಗಿಯರಿಗೂ, ಅವರನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದ ಪತಿಗಳಿಗೂ ಬೇಕುಬೇಕಾದ ಪ್ರಿಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ, ಹತ್ತತಂದೆಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರೇಮದಿಂದ ಪೋಷಿಸಿದವನು. ಇಂತಹ ಮಹಾದಾರ್ಮದಿಂದ ಪ್ರಖ್ಯಾತನಾದ ವಸುದೇವನು ಕುಶಲಿಯಷ್ಟೆ? ರುಕ್ಮಿಣಿಯು ಅನೇಕವಿಧದಿಂದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾರಾಧಿಸಿ, ಅವರ ಆಶೀರ್ವಾದಬಲದಿಂದ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೆಂಬ ಯಾವ ಪುತ್ರನನ್ನು ಪಡೆದಿರುವಳೋ, ಆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೇ ಪೂರ್ವಜನಿಂದ ಮನ್ನಣೆಗೊಂಡವನು. ಕೃಷ್ಣ ಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ ಯಾವ ವಸೇನಾಪತಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನನ್ನು ಕೊಂದ ಮೇಲೆ, ಆತನ ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಕುಳಿರಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಆಸೆಯನ್ನಿಡದೆ, ಉಗ್ರ ಸೇನನಿಗೆ ಪಟ್ಟವನ್ನು ಕಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕವನ್ನೂ ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ

ಪರಮಪ್ರೀತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಯಾದವರು, ವೃಕ್ಷಿಗಳು, ಭೋಜರು ದಾಶಾರ್ಹರು, ಇವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮುಖ್ಯಾಧಿಪತಿಯಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ಅವರವರ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿತವಸುವಂತೆ ನಿಯಮಿಸುತ್ತಿರುವ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಉಗ್ರಸೇನನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ ? ಜಾಂಬವತೀದೇವಿಯು ಅನೇಕವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಪಾರ್ವತೀವ್ರತನಾದ ಕುಮಾರಸ್ವಾಮಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಸಾಂಬನೆಂಬವ್ರತನನ್ನು ಪಡೆದಳು ಹೀಗೆ ಪಣ್ಣುಖನ ಅಂಶಾವತಾರವಾಗಿಯೂ ರಥಿಕಾಗ್ರಣಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸಾಂಬನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪ್ರಿಯಸಹೋದರನಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿರುವ ಸಾತ್ಯಕಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ ? ಆತನು ಅರ್ಜುನನಿಂದ ಧನುರ್ವಿದ್ಯಾರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ಮತ್ತು ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿ, ಅವನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಅವನ ಪೂರ್ಣದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಆತನು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ಉತ್ತಮಗತಿಯನ್ನು ಸುಖವಾಗಿ ಪಡೆಯತಕ್ಕವನಾಗಿರುವನು. ಅಂತಹ ಸಾತ್ಯಕಿಯು ಕುಶಲಿಯಷ್ಟೆ ?! ಭಕ್ತಾಗ್ರೇಸರನಾಗಿಯೂ, ವಿವೇಕಶೀಲನಾಗಿಯೂ, ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಕ್ಬಾರನಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೇ ! ಎಲೈ ಮಂತ್ರಿವರ್ಮನೆ ! ಆ ಅಕ್ಬಾರನಿಗೆ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿರುವ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ಅವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ತನಗೆ ಪರಮಗತಿಯೆಂದು ಭಾವಿಸಿ, ಅವನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ನಂಬಿರುವನು. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಅಕ್ಬಾರನು ತಾನು ಕೋಗುತ್ತಿದ್ದ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಹೆಜ್ಜೆಯ ಗುರುತುಗಳನ್ನು ಕಂಡನು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಮೈಮರೆತು, ಮುಂದೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾಲಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಧೈರ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಅನೇಲದ ಧೂಳಿನಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಕೊರಗಿದನು. ಅಂತಹ ಪರಮಭಕ್ತನು ಕುಶಲಿಯಷ್ಟೆ ? ದೇವಕನ ಮಗಳಾಗಿಯೂ, ಪತಿವ್ರತೆಯರಿಗೆ ಶಿರೋಮಣಿಪ್ರಾಯಗಳಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ದೇವಕೀದೇವಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ ? ಶ್ರುತಿಗಳು ಯಾಗಾರ್ಥಗಳನ್ನಾಳಿಕೊಂಡಂತೆ, ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಆ ದೇವಕಿಯು ದೇವಮಾತೆಯಾದ ಅದಿತಿಯಂತೆ ಸುಖದಿಂದಿರುವಳಷ್ಟೆ ? ಉದ್ಧವಾ ! ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು ! ಆತನು ಮಹಾನುಭಾವನು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಭಕ್ತರ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸತಕ್ಕವನು ಈ ಅನಿರುದ್ಧನನ್ನು ಪ್ರರಾತನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಕೇವಲ ಶಾಸ್ತ್ರಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದಲೇ ವೇದ್ಯನೆಂದೂ, ಭಗವಂತನ

ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಂಶವೆಂದೂ, ಯೋಗಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನ ಪರಿಪಾಕದಿಂದಲ್ಲದೆ ಲೌಕಿಕಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಲಸಾಧ್ಯನೆಂದೂ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಅಂತಹ ಅನಿರುದ್ಧನು ಕುಶಲಿಯಷ್ಟೆ? ಯಾವಾಗಲೂ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ದೈವವೆಂದೂ, ಅಧಿಪತಿಯೆಂದೂ ಭಾವಿಸಿ, ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಂಬಿರುವ, ಹೃದೀಕ, ಗದ, ಮುಂತಾದ ಯಾದವಪ್ರಧಾನರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವಷ್ಟೆ? ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೆ! ಧರ್ಮರಾಜನು ಧರ್ಮದಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನಾಳುತ್ತಿರುವನಷ್ಟೆ? ಯಾವನು ತನಗೆ ಎರಡು ಭುಜಗಳಂತಿರುವ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರ ಸಹಾಯದಿಂದ ಸಮಸ್ತರಾಜ್ಯವನ್ನೂ ತನಗಧೀನವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವನೋ, ಆ ಧರ್ಮರಾಜನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುವನೆ? ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತ ಬರುವನೆ? ದುರ್ರೋಧನನು ಆಗಾಗ ಅರ್ಜುನನ ಅಸಾಧಾರಣಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ, ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಜಯವೂ, ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಪದವಿಯೂ ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಅನವರತವೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲೆದ್ದಂತೆಯೇ ನಡೆದು ಹೋಯಿತು? ಅದರೇನು! ಹಿಂದೆ ಆಗಾಗ ತನಗೆ ಅನೇಕವಿಧದಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಆ ದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಈಗಲೂ ಭೀಮನು ಕ್ರೂರಸರ್ಪದಂತೆ ಕೋಪಾವೇಶದಿಂದ ಬುಸುಗಟ್ಟುತ್ತಿರುವನು. ಹಿಂದಿನ ಯುದ್ಧಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಣರಂಗದ ನಡುವೆ ತನ್ನ ಗದಾದಂಡವನ್ನು ಎಚ್ಚಿತ್ರಗತಿಯಿಂದ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ತನ್ನ ವಾದಘಾತದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತಭೂಮಿಯೂ ನಡುಗುವಂತೆ ಹೆಜ್ಜೆಗಳನ್ನಿಡುತ್ತ, ತನ್ನ ಭುಜಬಲದಿಂದ ಕುರುಕುಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಧ್ವಂಸಮಾಡಿದ ಆ ಭೀಮನೇನನು. ಈಗಲಾದರೂ ತನ್ನ ಕೋಪವನ್ನು ಮರೆತು ಶಾಂತಚಿತ್ತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರುವನೇ? ರಥಿಕಾಗ್ರೇಸರರಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನಾಗಿಯೂ, ಕಿರಾತರಾಸಿಯಾದ ಶಿವನನ್ನು ತನ್ನ ಬಾಣಸಮೂಹಗಳಿಂದ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹಾಕುಪತಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಪಡೆದು ಬಂದವನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕವಿಖ್ಯಾತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅರ್ಜುನನು, ತನ್ನ ಶತ್ರುಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಜಯಿಸಿ ಶಾಂತಮನಸ್ಕನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದಿರುವನೇ? ಕಣ್ಣೆವೆಗಳು ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ರಕ್ಷಕವಾಗಿರುವಂತೆ, ಧರ್ಮರಾಜ ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಮೂವರೂ ಯಾರನ್ನು ನಿರಪಾಯವಾಗಿ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಕುಂತೀದೇವಿಯು ಯಾರನ್ನು ತನ್ನ ಮುದ್ದುಮಕ್ಕಳನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಪ್ರೇಷಿಸುತ್ತಿರುವಳೋ, ವಹಾತ್ಮರಾದ ಆ ನಕುಲಸಹದೇವರಿಬ್ಬರೂ ಆಗಾಗ ಶತ್ರುಗಳನ್ನು

ಜಯಿಸಿ, ಗರುಡನು ಸ್ವರ್ಗದಿಂದ ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ತಂದಂತೆ ಶತ್ರು
 ಧನವನ್ನು ತಂದು ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಒಪ್ಪಿಸುತ್ತ ಕ್ಷೇಮದಿಂದಿರುವರಷ್ಟೆ? ಅತಿ
 ರಥದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾಗಿಯೂ, ಇತರರ ಸಹಾಯವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತನ್ನ ಧನಸ್ಸಿ
 ನಿಂದಲೇ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ, ಜಯಿಸಿ, ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಭಾಗ್ಯವನ್ನೂ
 ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಸಂಪಾದಿಸಿದವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಪಾಂಡುಮಹಾರಾಜನು ಲೋಕಾಂತ
 ರವನ್ನೈದಿದಾಗ, ಆತನಿಗೆ ಪ್ರಾಣವಲ್ಲಭೆಯಾಗಿಯೂ, ಪರಮಪತಿವ್ರತೆಯಾಗಿಯೂ
 ಇರುವ ಕುಂತೀದೇವಿಯು ಮೊದಲು ಸಹಗಮನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಶ್ಚ
 ಯಿಸಿದ್ದು, ಈಗನೆಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಅಲೆಯಬೇಕಾಗುವುದೆಂಬ ಭಯ
 ಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ಮಕ್ಕಳ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆದಿಯಿಂದಲೂ
 ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆ ಕುಂತೀದೇವಿಯು ಈಗ ನಿಶ್ಚಿಂತಳಾಗಿ ಸಂತೋಷದಿಂದಿರುವ
 ಇಷ್ಟೆ? ಅಹಾ! ಉದ್ಭವಾ! ವಿವೇಕಶೂನ್ಯನಾಗಿ ಅಭೋಗತಿಗೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವ ಆ
 ಗರುಡನಾದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನ ವಿಷಯವಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಿ ಪರಿತ
 ಪಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಆತನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಸಹೋದರನಾದ ಪಾಂಡುರಾಜನು ಸತ್ತ
 ಮೇಲೆ, ಅವನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದ್ರೋಹವನ್ನು ಮಾಡಿ ಭ್ರಾತೃದ್ರೋಹಿಯೆನಿಸಿಕೊಂ
 ಡನು. ಅವನು ಪಾಂಡುವ್ರತರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ
 ಪ್ರೇಮವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾದುದು ಯುಕ್ತವಾಗಿಲ್ಲರೂ, ಅವರ ರಾಜ್ಯವನ್ನೂ
 ಕೊಡಿಸದೆ ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ದ್ರೋಹವನ್ನೇ ಮಾಡಿದನು ನಾನು ಆತನಿಗೆ ಬಂಧು
 ವಾಗಿಯೂ ಮಿತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದುದರಿಂದ, ಅವನ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೋರಿ ಹಿತೋ
 ಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆತನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ
 ಕೋಪಗೊಂಡು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ದುರ್ಬೋಧನೆಗೊಳಗಾಗಿ, ನನ್ನನ್ನೂ ಮನೆಯಿಂದ
 ಹೊರಡಿಸಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲವೆ? ಆದರೇನು? ನಾನು ಆ ದುಸ್ಸಹವಾಸವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು
 ಬರುವುದಕ್ಕೆ ಅದೊಂದು ಒಳ್ಳೆಯ ನೆಪವಾಯಿತು! ಮನಃಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತನ್ನ
 ಮಹಾನುಹಿತವನ್ನು ಮರೆಸಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಜಗತ್ತನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸತಕ್ಕವ
 ನಾಗಿಯೂ, ಸಕಲಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುಗ್ರಹ
 ದಿಂದ, ಆತನಿಗೆ ವಿಭೂತಿರೂಪವಾದ ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ, ಮನಸ್ಸಿಹ
 ಕುತೂಹಲವನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ನಾನು ಇಂತವನೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ
 ತಿಳಿಸದಹಾಗೆ ಪ್ರಜ್ಞೆನ್ನ ವೇಷಧಾರಿಯಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿರುಗುತ್ತಿರು
 ವೆನು. ಉದ್ಭವಾ! ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಬೇರೊಂದನ್ನು ಗಮನಿಸದೆ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
 ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಸಂಗತಿಯು ಹಾಗಿರಲಿ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು

ಸರ್ವಜಗನ್ನಿಯಾಮಕನೆಂದೂ, ಅಶ್ರಿತರನ್ನು ದ್ವರಿಸತಕ್ಕವನೆಂದೂ ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ? “ಹಾಗಿದ್ದರೆ ತನ್ನ ಸಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕೌರವರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಪಾಂಡವರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೋದುದೇಕೆ?” ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಅದಕ್ಕೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಈಗ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಾಜರು ಕುಲಮದದಿಂದಲೂ, ಷನಮದದಿಂದಲೂ ವಿದ್ಯಾನುಮದದಿಂದಲೂ ಕೊಬ್ಬಿ ಮೈತಿಳಿಯದೆ ದಾರಿ ತಪ್ಪಿ ಕುರ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವರು ಇಂತಹ ಮದಾಂಧರಾದ ರಾಜರು, ತಮ್ಮ ಸೈನ್ಯಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಡಗಿಸಿ, ಆಗಾಗ ಅದಕ್ಕೆ ಬಹಳ ಬಾಘೆಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ತನ್ನ ಭಕ್ತರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ದ್ವರಿಸುವ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಇಂತಹ ರಾಜರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅಪರಾಧಿಗಳಾದ ದುರ್ಯೋಧನಾದಿಗಳನ್ನು ಆಗಲೇ ನಿಗ್ರಹಿಸದೆ, ಇದುವರೆಗೂ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಉದಾಸೀನನಾಗಿಯೇ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆಗಲೇ ಕೃಷ್ಣನು ಕೌರವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಬಿಟ್ಟಿದ್ದರೆ, ಇತರ ಕ್ಷತ್ರಿಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಹೋಗುತ್ತಿತ್ತು. ಮದಾಂಧರಾಗಿ ಲೋಕಕಟಕರಾಗಿದ್ದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಭಾರತಯುದ್ಧವೆಂಬ ನೆಪದಿಂದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ, ಇದುವರೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಪಾಂಡವರ ಕಷ್ಟವನ್ನೂ, ಕೌರವರ ದುಷ್ಟತ್ವಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿಯೂ ಸಹಿಸುತ್ತ ಬಂದನು. ಇಷ್ಟೇ ಹೊರತು ತನ್ನ ಕೈಲಾಗದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸುಮನಿದ್ದವನಲ್ಲ. ಕೌರವರನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂದಿದ್ದರೆ ತಾನು ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಹೋಗಿದ್ದ ವಿವರವೇ ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. “ಆದರೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನಿಯಮಿಸಬಲ್ಲವನು ಮನುಷ್ಯರೂ ಪದಿಂದ ನಟಿಸಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು?” ಎನ್ನುವೆಯಾ? ಆತನಿಗೆ ಸಮ್ಯಂತ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಗಳೆಂದೂ ಇಲ್ಲವೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜವು. ಅವನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಜನಿಸುವನು. ಆತನು ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ನಟಿಸುವುದೂ ಕೂಡ ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಶಿಷ್ಟಪರಿವಾಲನೆಗಳಿಗಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅವನು ಈ ಮನುಷ್ಯರೂಪದಿಂದ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಲೋಕದ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಒಳಗೇ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ದಾರಿಯನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿರುವುವು ಈ ವಿಧವಾದ ಲೋಕಸಂಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನು ಜನ್ಮಗಳನ್ನೆತ್ತುವನು. ಈಶ್ವರನು ಕರ್ಮಾಧೀನನಲ್ಲದಿದ್ದ ಮೇಲೆ ಅವನಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ

ಕರ್ಯಾಚರಣಗಳೇಕೆ?” ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? “ಲೋಕದ ಜನಗಳೂ ತನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ಸತ್ಕರ್ಯಪರರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಉತ್ತೀರ್ಣರಾಗಲಿ” ಎಂಬ ಕನಿಕರವನ್ನಿಟ್ಟು, ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟವಾದ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಪ್ರಪಂಚವನ್ನದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ತಾನೂ ಆಯಾಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಷ್ಟೇ ಹೊರತು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಕರ್ಯಾಧೀನವಾದ ಜನ್ಮಾದಿಗಳೊಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ದುಷ್ಟನಿಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿ, ಜನಗಳಿಗೆ ದಾರಿ ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೆ! ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ತನ್ನ ಅಜ್ಞಾಧೀನರಾದ ಇಂದ್ರಾದಿಲೋಕಪಾಲಕರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೀಡಲಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಯದುವಂಶದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣನ ತಾರವನ್ನೆತ್ತಿರುವನಷ್ಟೆ? ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ವಿಸ್ತರವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ವಿದುರನು ಉದ್ಭವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೊದಲನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{ ಉದ್ಭವನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅಗಲಿಕೆಯಂಟ
ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ವಿದುರನಿಗೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನ
ವೃತ್ತಾಂತಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದುದು. }

“ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೆ ಕೇಳು! ಉದ್ಭವನಾದರೋ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಶಿರೋರತ್ನಪ್ರಾಯನು! ಅವನು ಐದುವರ್ಷದ ಬಾಲನಾಗಿದ್ದಂದಿನಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿದ್ದವನು. ಒಮ್ಮೆ ಉದ್ಭವನು ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನ ಪೂಜೆಯಿಂದ ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಅವನ ತಾಯಿಯು ಬಂದು ಬೆಳಗಿನ ಊಟಕ್ಕಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಕರೆಯುತ್ತ “ಕುಮಾರಾ! ಎಳು! ಹೊತ್ತಾಯಿತು! ನೀನು ಬಹಳ ಹಸಿದಿರುವೆ! ಬೇಗ ಬಾ!” ಎಂದು ಬಹಳವಾಗಿ ನಿರ್ಬಂಧಿಸಿದಳು. ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರೂ ಉದ್ಭವನು ಅವಳ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಕ್ಕೆ ತಾರದೆ ಕೃಷ್ಣಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಬಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಹಸಿವು ಬಾಹ್ಯಾಂಶಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಉದ್ಭವನಿಗೆ, ಈಗ ವಿದುರನು ಕೃಷ್ಣನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದ ಕೂಡಲೇ, ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಸ್ಮರಣೆಯು ಬಂದು, ಅವನ ವಿಯೋಗದುಃಖವನ್ನು ಸಹಿಸ

ಲಾರದೆ ಮುಹೂರ್ತಮಾತ್ರದವರೆಗೆ ಮೈಮರೆತು ಪರವಶನಾಗಿದ್ದನು. ಕ್ಷಣಕಾಲದವರೆಗೆ ಯಾವ ಉತ್ತರವನ್ನೂ ಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆ ಮೇಲೆ ಸ್ವಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಮಿತಿಮೀರಿದ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬುತ್ತಿದ್ದನು. ಆತನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಅನಂದಬಾಷ್ಪವೂ ಸುರಿಯಲಾರಂಭಿಸಿತು. ಅವನ ಮೈಯೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಕಿತವಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಸಂತೋಷ ಪರವಶನಾಗಿದ್ದ ಉದ್ಭವನು, ವಿದುರನಿಗೆ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನಿರ್ಗುಣವನ್ನು ಹೇಗೆ ತಿಳಿಸುವುದೆಂಬ ದುಃಖದಿಂದ, ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ಕ್ಷಣಕಾಲದವರೆಗೆ ಮೌನದಿಂದಿದ್ದು ಕಂಡು, ವಿದುರನು “ಆಹಾ! ಈತನಲ್ಲವೇ ಕೃತಾರ್ಥನು!” ಎಂದು ಆತನ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಅಶ್ಚರ್ಯಪರವಶನಾಗಿದ್ದನು. ಉದ್ಭವನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ತುಳುಕುತ್ತಿದ್ದ ದುಃಖಬಾಷ್ಪವನ್ನು ತೊಡೆದುಕೊಂಡು, ಮೃದುವಾಕ್ಯದಿಂದ ವಿದುರನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ಓ ವಿದುರಾ! ನೀನು ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮಲಾಭವನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ! ಅದಕ್ಕೆ ನಾನೇನುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡಲಿ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೆಂಬ ಸೂರ್ಯನು ಅಸ್ತಮಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಾಲವೆಂಬ ಮಹಾಸರ್ಪವು ನಮ್ಮ ಮನೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನಮ್ಮಂತಹ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿತು! ನಮ್ಮ ಗೃಹಾಂಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಕಾಂತಿಹೀನವಾದುವು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮ ಕ್ಷೇಮವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಆಕಟಾ! ಈಗ ಈ ಸಮಸ್ತ ಭೂಮಂಡಲವೂ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯವಾಯಿತು! ಅದರಲ್ಲಿ ಯೂ ನಮ್ಮ ಯಾದವರನ್ನು ಪರಮನಿರ್ಭಾಗ್ಯರೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಇದುವರೆಗೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಬಹಳ ಸಲಿಗೆಯಿಂದಿದ್ದು, ಅವನನ್ನೂ ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೇ ಹೊರತು, ಆತನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದರು. ಆಹಾ! ಆ ಯಾದವರ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಬಾಲ್ಯದಿಂದಲೂ ಆ ಕೃಷ್ಣನೊಡನೆ ಅಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಸಂಗಡ ಕಲಿತಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಅಸಾಧಾರಣ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯದಿದ್ದಮೇಲೆ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವರೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಂಜ್ಞೆಹೇನಿದೆ? ಮಿಾನುಗಳು ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವ ಹಡಗುಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ತಮಗೆ ಸಮಾನಗಳಾದ ಜಲಜಂತುಗಳನ್ನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಯುವುವೇ ಹೊರತು, ಜನರನ್ನು ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ಮಹಾಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಿಂದಿದ್ದು ರಿಪತಕ್ಕೆ ಸಾಧನವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರವಷ್ಟೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಹಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿರುವ ಯಾದವರೂ ಕೂಡ, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದಿದ್ದು ರಿಪತಕ್ಕೆ ಪರ

ಮಾತೃಸ್ವರೂಪನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆಹೋದರು. ವಿದುರಾ! ಆ ಯಾದವರೂ ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ! ಪರಹೃದಯವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳನಿಪುಣರು! ಮಹಾಬುದ್ಧಿವಂತರು! ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಮ್ಮ ಸಂಗಡಲೇ ಇದ್ದ ಕೃಷ್ಣನ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋದಮೇಲೆ, ಅವರ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲೆದೌರ್ಭಾಗ್ಯವುಂಟೆ? ಆ ಯಾದವರು ಮಾತ್ರವೇ ಅಲ್ಲ! ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯಿಂದಮೋಹಿತರಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞೇತನಗಳಾದಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ತಮಗೆಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶಿಶುಸಾಲನೇ ಮೊದಲಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕರೂಕೂಡ, ಆ ಕೃಷ್ಣನ ನಿಜವನ್ನರಿಯಲಾರದೆ, ಅವನನ್ನೂ ತಮ್ಮಂತೆ ಒಬ್ಬ ಜೀವನ್ನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದು ಮರುಳಾಗಿದ್ದರು. ಆದರೆ “ಅವನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದವರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲವೇ?” ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳ ಬಹುದು. ಹಾಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಡ! ಪರಮಾತ್ಮನಾದ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟಮನಸುಳ್ಳ ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರ ಬುದ್ಧಿಯು ಮಾತ್ರ, ಆ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮರುಳಾಗದೆ, ಶುದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಅವರಿಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಮನುಷ್ಯಮಾತ್ರನೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯೂ ಹುಟ್ಟಲಾರದು! ವಿದುರಾ! ಈ ವಿಚಾರವಿರಲಿ! ಕೃಷ್ಣನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣನು ತಪಸ್ವಿದ್ಧರಾದ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕ ಲೋಕಮೋಹಕವಾದ ತನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಆ ಸ್ವರೂಪದೊಡನೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿಬಿಟ್ಟನು! ಆಹಾ! ಏನಾಶ್ಚರ್ಯವಿದು! ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ರೂಪವು ಕಣ್ಮರೆಯಾದರೂ, ಇನ್ನೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕದಲದಂತಿರುವುದು! ಮನುಷ್ಯಲೀಲೆಗೆ ಯೋಗ್ಯವಾಗಿಯೂ, ತನ್ನ ಯೋಗಬಲವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಟಿಸುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ, ಅತ್ಯದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯಮೃದ್ಧಿಯಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿದ್ದುದಾಗಿಯೂ, ಕೌಸ್ತುಭಾದ್ಯಾಭರಣಗಳಿಗೂ ಅಭರಣದಂತೆ ಅಂದವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಅವಯವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದು ದಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಆ ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯು ಈಗ ಕಣ್ಮರೆಯಾಯಿತಲ್ಲಾ! ಇನ್ನು ನಮಗೆ ಆ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡುವ ಭಾಗ್ಯವೆಲ್ಲಿ? ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ರಾಜಸೂಯಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದಾಗ, ಆ ಸಭಾಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನೆರೆದ ಮೂರುಲೋಕದ ಜನರೂ, ತಮಗೆ ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾದ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ದಿವ್ಯರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿ ತಮಗೆ ತಾವು “ಆಹಾ! ಮನುಷ್ಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಚಾತುರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಈ ಮೂರ್ತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುವುದು!” ಎಂದು ಪರಮಾಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿದ್ದರಲ್ಲವೇ! ಅಂತಹ ರೂಪವು ಈಗ ನಾಮಮಾತ್ರ

ಶೇಷವಾಯಿತು! ಯಾವ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅನುರಾಗಸೂಚಕಗಳಾದ ಮಂದಹಾಸ
 ಗಳಿಂದಲೂ, ಕ್ರೀಡೆಗಳಿಂದಲೂ, ಅಭಿಪ್ರಾಯಗರ್ಭಗಳಾದ ನೋಟಗಳಿಂದಲೂ
 ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ, ಆತನ ಸೌಂದರ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ
 ಮಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮನೆಮಂದಿಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ಮರೆತು, ಕೃತ್ಯಾಕೃತ್ಯವಿವೇಕ
 ಶೂನ್ಯರಾಗಿ ಹಂಬಲಿಸುತ್ತಿದ್ದರೋ, ಅಂತಹ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ದಿವ್ಯಾ
 ಕೃತಿಯೊಡನೆ ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿಬಿಟ್ಟನು! ಅಂತಹ ಜಗನ್ನೋಹನಮೂರ್ತಿಯನ್ನು
 ಇನ್ನು ನಾವು ಬೇರಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ನೋಡಲಾರೆವು! ಭಗವಂತನು
 ಜೀವಗಳಿಗೆ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಶರೀರಭೇದಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ತಾನೂ ಆ ಜೀವನಲ್ಲಿ
 ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕ ವನಾದುದರಿಂದ ಗುಣತ್ರಯಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸಮಸ್ತ
 ಪ್ರಪಂಚವೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಶರೀರಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಆದರೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವ
 ಗುಣಪ್ರಧಾನರೆನಿಸಿ ಶಾಂತರಾದ ಸಜ್ಜನರು, ರಜೋಗುಣ ತಮೋಗುಣ ಪ್ರಧಾನ
 ರಾದ ದುರಾತ್ಮರಿಂದ ಪೀಡಿತರಾಗಿ ದುಃಖಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಆ ಭಗವಂತನು
 ದಯಾದ್ರವ್ಯಚಿತ್ತನಾಗಿ, ತಾನು ಪರಾವರೇಶ್ವರನೆನಿಸಿ ಜನ್ಮಕರ್ಮಾದಿರಹಿತನಾಗಿ
 ದ್ದರೂ ದಾರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯು ಜನಿಸುವಂತೆ, ದೇವಮಾನವಾದಿಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ
 ಉತ್ಪನ್ನನಾಗುವುದುಂಟು. ಅವನಿಗೆ ಈ ಶರೀರಗಳು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಮಾತ್ರದಿಂದ
 ಉಗುವು ವೇಹೊರತು ಕರ್ಮಾಧೀನಗಳಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ದುಷ್ಟರಾದ ಶಿಶುಪಾಲಾದಿ
 ಗಳನ್ನಡಗಿಸಿ, ಭೂಭಾರವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿ, ಲೋಕಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡ
 ಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ, ವಸುದೇವನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಮೊದಲು ಜನಿಸಿದ
 ಬಲರಾಮನೆಂಬ ನಿಜಾಂಶದೊಡನೆ ಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿದ್ದನು. ಕರ್ಮನಿಮಿತ್ತ
 ವಾದ ಜನನಮರಣಾದಿಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದವನಾದರೂ ಆ ಭಗವಂತನು, ವಸು
 ದೇವನು ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿದ್ದಾಗ, ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವರಾಶಿಯಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಪುತ್ರ
 ನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ದುರಾತ್ಮನಾದ ಕಂಸನಿಗೆ ತಾನು ಭಯಪಟ್ಟವನಂತೆ ನಂದ
 ಗೋಕುಲದಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಮಥುರಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ಕೊಂಚ
 ಕಾಲವಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿ ದುಷ್ಟರಾದ ಕಾಲಯವನಾದಿಗಳ ಹಿಂಸೆಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದ
 ವನಂತೆ ಆ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡೂ ಹೋದನು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ
 ವೀರೈವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಅಪ್ರಾಕೃತಶರೀರವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಕೃಷ್ಣನು
 ನಡೆಸಿದ ಅತ್ಯದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆನೆಸಿಕೊಂಡರೆ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮರುಳಾ
 ಗುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಮರೆಸಿಡುವುಕ್ಕಾಗಿ
 ಮಾಡಿದ ಕಾರ್ಯಗಳೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ಆ ಕೃಷ್ಣನು ಕಂಸನನ್ನು

కొందు బందమేలీయూ కూడ, దేవకీవసుదేవర వాదగళిబిడ్డు, “అమ్మా! జనకా! నానూ కంసన భయశ్శాగియే బడుకాలదవరేగి నిమ్మన్నగలి బేరే కడేయల్లిరబేకాయిత. ఆమ్మ దీర్ఘకాలదవరేగి నిమ్మ పాదశుశ్రూషేయన్న మూడుపుదక్కూ ఇల్లదే ఘోరియిత. ఓగే మహాప రాధియాద నన్న విషయదల్లియూ, బలరామన విషయదల్లియూ క్షోభ గొళ్ళదే, నమ్మ తప్పన్న మన్నిసబేకు.” ఎందు ఎష్టో విసయదంద పృథ్విసత్తిద్దనల్లవే? ఈ జరిత్రప్రేందోందూ నన్న మనస్సన్న కలగిసత్తి రువుదు. ఆదరే “కృష్ణ ను తానే సర్వనియమకనాగిరువాగ ఓగే ఇతర రల్లి ద్విన్యవన్న తోరిసబేకాదుదే?” ఎందుకేళువేయా? ఈజరిగళిల్లవూ లోకద జనగళిగే నోకదవన్న టుమూడుపుదక్కల్లదే బేరియల్ల. మనుష్య లీలేయన్నే అనుసరిసత్త, నడునడువే తన్న మహామహిమేయన్నా ఐత్తర్వ వన్న తోరిసత్తిద్దను. ఆతను సర్వేశ్వరసల్లిదిద్దపక్షదల్లి ఈ అద్భుతకార్య గళు మత్తోబ్బరిగే ఘోరి తానే సాధ్యవాగువుదు? అంతకు శ్రీకృష్ణన వాదారవిందగళన్న సంచి, ఆతన వాదధూళియన్నా ఘ్రాణిసి, ఒందావర్తి అదర రుచియన్న సోడిద యావ మనుష్యను తానే అవనన్న మరేతు బిడబల్లను! మత్తు ఆ శ్రీకృష్ణ మూర్తియ హుబ్బినాటిగళన్న సుసరియే మృత్యుదేవతేయూ లోకదల్లిరువ దుర్మార్గరేల్లరన్నా సంచరిసి భూభార వన్న పడరిసత్తిరువను. ఇవేల్లవూ ఆ శ్రీకృష్ణ కార్యవల్లదే బేరియల్ల. అవన సకల్పమాత్రదిందలే ప్రపంచ వ్యాపారవేల్లవూ నడేయత్తిరువుదు. ధర్మరాజను రాజసూయయాగవన్న సడసిదాగ, శిశుపాలను అడబారద మాతుగళన్నాడి, కృష్ణ నన్న నిందిసి, కొనేగే ఆ శ్రీకృష్ణ నిందలే సంతక నాగి, యోగిశ్వరరిగూ దుర్లభవాద మోక్షసిద్ధియన్న దొంది, ఆ భగవంతున వాదారవిందగళియే ఘోరిగి శేరిదను. ఈ జరిత్రగళిల్లవన్నా నిన్నూ కణ్ణారే సోడిదవనష్టే? ఓగే శ్రీకృష్ణ ను తన్న శత్రుగళిల్లియూ వాత్సల్యవన్న తోరిసి, సర్వోత్తమవాద మోక్షఫలవన్న కొట్టిరువాగ, తన్న మిత్రరన్నా, ఆశ్రీతరన్నా, టుదరిసునసంబుదరల్లి సందేహవేసుంటు? ఓగే సర్వసమవాద ప్రేమవన్న తోరిసత్తిరువ ఆ శ్రీకృష్ణన వియోగ వన్న యారు తానే సహసబల్లరు? ఇదల్లదే కురుక్షేత్రద యుద్ధదల్లియూ కూడ, ఎష్టోనుందిరాజరు లోకవోక్షనమూర్తియాద ఆశ్రీతన రూప

ವನ್ನು ಕಣ್ಣಿ ದಿರಿಗೆ ನೋಡುವುದರಿಂದಲೂ, ಅರ್ಜುನನ ಬಾಣದಿಂದಲೂ ಪವಿತ್ರತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪರಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಿದರಲ್ಲವೆ? ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಸಮಸ್ತ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣಭೂತನು! ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ತುಗಳೆಂಬ ಮೂರುಗುಣಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿ! ಇತರಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಬಂದೊದಗುತ್ತಿರುವ, ಐಶ್ವರ್ಯ, ವೀರ್ಯ, ಯಶಸ್ಸು, ಮುಂತಾದುವುಗಳ ಸಮೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಪೂರ್ಣಕಾಮನೆನಿಸಿದವನು! ಲೋಕಪಾಲಕರೆಲ್ಲರೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪೂಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಬಂದು, ಆತನ ವಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಓ ವಿದುರಾ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಯಾವವಕುಲದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಪಟ್ಟದಲ್ಲಿ ಉಗ್ರಸೇನನನ್ನು ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ತಾನು ಸಾಮಾನ್ಯಭೃತ್ಯನಂತೆ ಅವನ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅವನ ಅಜ್ಞಾಧೀನನಾಗಿ “ಮಹಾಪ್ರಭು! ಲಾಲಿಸಬೇಕು” ಇತ್ಯಾದಿ ವಿನಯಪೂರ್ವಕಗಳಾದ ವಿಜ್ಞಾಪನಾನಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ದಾಸ್ಯಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅವನನ್ನೋಲಗಿಸುತ್ತಿದ್ದನಲ್ಲವೆ? ಇವೆಲ್ಲವೂ ನನಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆಕೃಷ್ಣನು ಇನ್ನೂ ಶಿಶುವಾಗಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ, ಪೂತನೆಯೆಂಬರಾಕ್ಷಸಿಯು, ಕಂಸನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ತನ್ನ ಸ್ತನಾಗ್ರಗಳಿಗೆ ಕಾಲಕೂಟದಂತೆ ಘೋರವಾದ ವಿಷವನ್ನು ಸವರಿಕೊಂಡು, ಆ ಶಿಶುವಿಗೆ ಮೊಲೆಯೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಳು. ಅಲ್ಲಿದ್ದಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರೂ ಬೇಡಬೇಡವೆಂದು ಎಷ್ಟೋ ವಿಧದಿಂದ ತಡೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಕೇಳದೆ, ಅವಳು ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಕೊಲ್ಲಬೇಕೆಂಬ ದುರುದ್ದೇಶದಿಂದ ಆ ಶಿಶುವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಅವಳ ಸ್ತನವನ್ನು ಕುಡಿಯುವ ನೆವದಿಂದಲೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸಿಯ ಜೀವವನ್ನು ಹೀರಿಬಿಟ್ಟನಲ್ಲವೆ? ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕೃತವಂತನ ಪೂರ್ಣಾಂಶವಲ್ಲದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ಕಾರ್ಯವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವಾಗುತ್ತಿತ್ತು? ಅದು ಹೋಗಲಿ? ಶಿಶುಹತ್ಯೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಈ ಪೂತನೆಯು ಪರಮದುಷ್ಟೆಯೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಇಷ್ಟು ದುರಾತ್ಮಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ಪೂತನೆಯು ಕೃಷ್ಣನು ಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಯಶೋದಾದೇವಿಗೆ ಸಲ್ಲತಕ್ಕ ಪರಮಪದವನ್ನೇ ಹೊಂದಿದಳು. ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಅಪರಾಧವನ್ನು ಮಾಡಿದ ಶತ್ರುಗಳಿಗೂಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಮರೆಹೊಗುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವನು ತಾನೇ ಅಸೆಡುವನು? ಅದರಿ ಭಕ್ತಿಯೊಂದು ಹೊರತು ಮುಕ್ತಿಗೆ ಬೇರೆ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲವೆಂದು ಶ್ರುತ್ಯುಕ್ತಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಭಕ್ತಿಹೀನರಾಗಿ ಭಗ

ವಂತನಲ್ಲಿ ವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿದ ದುರಾತ್ಮರೂಕೂಡ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದಿದರೆಂಬುದು ಅಸಂಗತವಲ್ಲವೆ" ಎಂದು ನೀನು ಅಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ಎದುರಾ! ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ಯುದ್ಧವನ್ನೂ ಮಾಡಿ, ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಹತರಾಗಿ, ಪ್ರಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಡುವಾಗ, ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿಯೂ, ಚಕ್ರಪಾಣಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಂಡವರು ಯಾರು ಯಾರುಂಟೋ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರೆಂದೇ ನನಗೆ ತೋರುವುದು. ಎದುರಾ! ಭಗವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನಂಗೀಕರಿಸಿ ಕೃಷ್ಣರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿದುದು ಮೊದಲು, ಅವನು ನಡೆಸಿದ ಧನ್ಯಚೇಷ್ಟಿತಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಜ್ಞಾನ ಶಕ್ತಿ ಬಲೈಶ್ವರ್ಯಾದಿ ಪಡ್ಡುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಮೇಲೆ, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ, ಕಂಸನ ಸೆರೆಮನೆಯಲ್ಲಿ ವಸುದೇವದೇವತೆಯಿರಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಕಂಸನ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿದ್ದ ವಸುದೇವನ ಮನಸ್ತುಷ್ಟಿಗಾಗಿ, ನಂದಗೋಕುಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹನ್ನೊಂದು ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೊಂದನ್ನೂ ಹೊರಕ್ಕೆ ತೋರಿಸದೆ, ತನ್ನಣ್ಣನಾದ ಬಲರಾಮನೊಡಗೂಡಿ, ಗೊಲ್ಲರೊಡನೆ ಸೇರಿ, ತಾನೂ ಹಸುಗಳನ್ನು ಕಾಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಕಿವಿಗಿಂಪಾದ ಸ್ವರದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ನಾನಾಜಾತಿಯ ಪಕ್ಷಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಯಮುನಾತೀರದ ಕಾಡುಗಳಲ್ಲಿ ವಿನೋದದಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ್ವಾಂತರಾಮಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ಅಲ್ಲಿನ ಕಾಡುಜನರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸುವಂತೆ, ಬಗೆಬಗೆಯ ಬಾಲ್ಯಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನೂ ನಟಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಒಳಗೊಳಗೆ ಮಂದಹಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಗುತ್ತಲೇ, ಮೇಲೆಮಾತ್ರ ಅಳುವಹಾಗೆ ಕಾಣಿಸುವನು! ಸಿಂಹದೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದ ನೋಟದಿಂದ ಯಮುನಾತೀರದ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಾಯಾವಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಆಗಾಗ ಇಷ್ಟಬಂದಂತೆ ರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಕಾಮರೂಪಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಇದ್ದ ಶಕಟ, ಛೇನುಕರೇ ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ರಾಕ್ಷಸರು ಕಂಸನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತರಾಗಿ, ತನ್ನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಬಂದಾಗ, ಅವರೊಡನೆ ತಾನೂ ಆಟವಾಡುವಹಾಗೆಯೇ ಸೇರಿ, ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವರನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಡಹಿದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕೆಲವು ಹಸುಗಳು ಕಾಳಿಯೆಂಬ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ವಿಹಜಲವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ ಸಾಯುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು

ದನ್ನು ನೋಡಿ ಕೃಷ್ಣನು, ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಧುಮುಕಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಕಾಳಿಯನೆಂಬ ಸರ್ಪರಾಜನನ್ನು ತನ್ನ ಕಾಲಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಮೂರ್ಛೆಬಿದ್ದ ಪಶುಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಣದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದುದಲ್ಲದೆ, ಆ ಮಡುವಿನ ಜಲವನ್ನು ವಿಷರಹಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಗೋಪಾಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಗೊಲ್ಲರೆಲ್ಲರೂ ಮಳೆಯನ್ನು ವೇಕ್ಷಿಸಿ ದೇವೇಂದ್ರನ ಪ್ರೀತಿಗಾಗಿ ಒಂದು ಯಾಗವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರಲು, ಅದನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಆ ಯಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಗೊಲ್ಲರು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಟ್ಟಿದ್ದ ಸಮಸ್ತದ್ರವ್ಯರಾಶಿಗಳನ್ನೂ ಸತ್ಪಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಗೋಪುಜೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸಿ, ಅನೇಕ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ಗೋವುಗಳನ್ನೂ, ಗೋಪಾಲರನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದನು. ಆಗ ದೇವೇಂದ್ರನು ತನಗೆ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಪೂಜೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪಗೊಂಡು, ಗೋಪಾಲರನ್ನೇಲೆ ಕಲ್ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದು ಪರ್ವತವನ್ನು ತನ್ನ ಕಿರು ಬೆರಳಿನಿಂದ ಕೊಡೆಯಹಾಗೆ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿಹಿಡಿದು, ಸಮಸ್ತಗೋವುಗಳನ್ನೂ, ಗೊಲ್ಲರನ್ನೂ, ಮಳೆಯ ಬಾಧೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಈ ನೆವದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನ ಗರ್ವವನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಶರತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣ ಚಂದ್ರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಒಂದಾನೊಂದು ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ, ಅವ್ಯಕ್ತ ಮಧುರವಾದ ವೇಣುಗಾನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಗೋಪಸ್ತ್ರೀಯರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ, ಅವರೊಡನೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಡೆಸಿದ ಈ ದಿವ್ಯಜೇಷ್ಠತೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಮರೆಯಲಿ! ಎಂದನು.” ಇದು ಎರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

❖ { ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಕಂಸ
ವಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಚರಿತ್ರೆಗಳು. } ❖

“ಓ, ವಿದುರಾ! ಕೃಷ್ಣನು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಸಂಗತಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹವಾಗಿ ತಿಳಿಸಿದೆನಷ್ಟೆ. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಮಥುರೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಆತನು ನಡೆಸಿದ ದಿವ್ಯಚೋಷಿತಗಳನ್ನೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಹೀಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ನಂದಗೋಕುಲದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲವರೆಗೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಅತ್ತಲಾಗಿ ಮಥುರಾಪುರಿಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ತಾಯಿತಂದೆಗಳಾದ ದೇವಕೀವಸು ದೇವರು, ದುರಾತ್ಮನಾದ ಕಂಸನ ಸೆರೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ಅವನ ನೆನಪಿಗೆ ಬಂದಿತು. ಅವರಿಗೆ ಸೆರೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಕೋರಿಕೆಯಿಂದ, ಬಲರಾಮನೊಡಗೂಡಿ ಆಗಲೇ ಗೋಕುಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಥುರಾಪುರಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಒಂದಾನೊಂದು ನೆವದಿಂದ ಕಂಸನ ಅರಮನೆಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸಿಂಹಾಸನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಕಂಸನನ್ನು ಕೆಳಕ್ಕೆಳೆದು, ಅವನನ್ನು ನೆಲದಲ್ಲಿ ತಿಕ್ಕಿ ಕೊಂದುಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಕೃಷ್ಣನು ಬಲರಾಮಸಮ್ಮೇತನಾಗಿ ಕಾಶಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸಾಂದೀಪನಿಯೆಂಬ ಗುರುವಿನಲ್ಲಿ ಷಡಂಗಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನಾಲ್ಕುವೇದಗಳನ್ನೂ, ಅಭ್ಯಾಸಮಾಡುವಂತೆ ನಟಿಸುತ್ತ, ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಯೇ ತನ್ನ ಉಪಾಧ್ಯಾಯನಾದ ಆ ಸಾಂದೀಪನಿಯ ಪುತ್ರನನ್ನು, ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಂಚಜನನೆಯ ಅಸುರನೊಬ್ಬನು ನುಂಗಿಬಿಡಲು, ಈ ಕೃಷ್ಣನು ಆ ಅಸುರನನ್ನು ಕೊಂದು, ಅವನ ಹೊಟ್ಟೆಯನ್ನು ಭೇದಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಮೃತನಾಗಿದ್ದ ಗುರುಕುಮಾರನನ್ನು ಬದುಕಿಸಿ ಕರೆತಂದು, ಆ ಪುತ್ರನನ್ನೇ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಯಾಗಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ರುಕ್ಮಿಣೀದೇವಿಯ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ರಥವನ್ನೇರಿ ಹೊರಟು, ಅವಳ ವಿವಾಹಕ್ಕಾಗಿ ರುಕ್ಮಿಯಿಂದ ಕರೆಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದ ಗರ್ವಾಂಧರಾದ ರಾಜರೈಲರನ್ನೂ ಲೀಲೆಯಿಂದಲೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಗಾಂಧರ್ವವಿವಾಹದಿಂದ ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದು ದ್ವಾರಕೆಗೆ ಕರೆತಂದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ನಗ್ನಚಿತ್ತಿಂಬವನು, ಬಲದಿಂದ ಕೊಬ್ಬಿ ಭಯಂಕರಗಳಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿದ್ದ ಏಳು ಮಹಾವೃಷಭಗಳಿಗೆ (ಗೂಳಿಗಳಿಗೆ) ಮೂಗುದಾರವನ್ನು ಬೀರಿ ಅವುಗಳ ಕೊಬ್ಬನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡವರಿಗೆ ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೃಷ್ಣನು, ಅವುಗಳನ್ನು ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿ ಆ ರಾಜಕುಮಾರಿಯನ್ನೂ ವರಿಸಿದನು. ಈ ಬಲಾತಿಕಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ತನ್ನನ್ನಿರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಅನೇಕ

ದುಷ್ಟರಾಜರನ್ನೂ ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜಯಿಸಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ಕೃಷ್ಣನು ತಾನೇ ಸರ್ವತಂತ್ರಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿ ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಧೀನನಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸ್ತ್ರೀಮೋಹಪರವಶರಾದ ಅಲ್ಪಜನರಂತೆ, ಸತ್ಯಭಾಮೆಯಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಸ್ವರ್ಗಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷವನ್ನೇ ಕಿತ್ತು ತಂದು ಆ ಸತ್ಯಭಾಮೆಯ ಮುಂದೆ ಇರಿಸಿದನು. ಈ ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ವಜ್ರಧಾರಿಯಾದ ದೇವೇಂದ್ರನೂ ಕೂಡ, ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ, ಅನೇಕ ದೇವಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ಕೋಪದಿಂದ ಹೊರಟು, ಹಿಂದುಮುಂದು ತಿಳಿಯದೆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನಿ ದಿರಿಸಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ ಅವರ ಕೈಯಾಟದ ಬೊಂಬೆಯಂತೆ ಆಡುತ್ತಿದ್ದ ದೇವೇಂದ್ರನು, ಸಮಸ್ತಲೋಕವೂ ಆ ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅಧೀನವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಐಶ್ವರ್ಯಮದದಿಂದ, ಸ್ವರ್ಗದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳೂ ತನಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಅಧೀನವೆಂದೂ, ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ ಭ್ರಮೆಗೊಂಡಿದ್ದನು. ತನಗೆ ಯಾವುದರ ಮೇಲೆಯೂ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಅಧಿಕಾರವಿಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಆ ಇಂದ್ರನು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೂ ಯೋಚಿಸಲಿಲ್ಲ. ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಸ್ವತ್ತನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಭಾವಿಸಿದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧನಾದ ಆ ಇಂದ್ರನು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತೊಡನೆ, ಕೃಷ್ಣನು ನಿಮಿಷಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಸಮಸ್ತಪರಿವಾರಗಳೊಡನೆ ಸೋಲಿಸಿ, ಪಾರಿಜಾತವೃಕ್ಷವನ್ನು ತಂದು ಬಿಟ್ಟನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೇ ಆಕಾಶವನ್ನಳಿಯುವಂತೆ ಆ ದೃಢತಾಕಾರದಿಂದಿದ್ದ ನರಕನೆಂಬ ಅಸುರನನ್ನು ಯುದ್ಧರಂಗದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧದಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭೇದಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಭೂದೇವಿಯು, ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಆ ನರಕನ ಸಾವಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ ಕೃಷ್ಣನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲು, ಆ ನರಕಾಸುರನ ಪುತ್ರನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನೇ ಕರೆತಂದು ತಂದೆಯ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಕವನ್ನು ನಡೆಸಿದನು. ಮತ್ತು ಆ ನರಕಾಸುರನು ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ದಿಗ್ವಿಜಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಾನಾರಾಜ್ಯಗಳಿಂದ ಸೆರೆಹಿಡಿದ, ತಂದಿದ್ದ ರಾಜಪುತ್ರಿಯರೂ, ದೇವಕನ್ಯೆಯರೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಿದನು. ಆ ಸುಂದರೀಮಣಿಯರೆಲ್ಲರೂ ತಮಗೆ ಆಪದ್ವಂಧುವಾಗಿ ಬಂದೊದಗಿದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಲೋಕಮೋಹನಾಕಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಮೋಹಗೊಂಡು, ಲಜ್ಜೆಯಿಂದಲೂ, ಅನುರಾಗದಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಆತನನ್ನು ತಮತಮಗೆ ಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆಗ ಕೃಷ್ಣನು ಅವರೆಲ್ಲರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಈಡೇರಿಸಬೇಕೆಂಬ

ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ತಾನೂ ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಸಂಖ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯರನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಆದರಿಸಿದನು. ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರಿಗೂ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆರಮನೆಗಳನ್ನೂ ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಂತೋಷವಾಗುವಂತೆ ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಸಹವಾಸಸೌಖ್ಯವನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಸ್ವಲ್ಪದಿನಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಆ ಕೃಷ್ಣನು, ತನಗಧೀನವಾಗಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವದ ಬೆಳವಳಿಕೆಯು ಈ ವಿಧವೆಂಬುದನ್ನು ಅವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತೋರಿಸಿ ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದ ಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದನು. ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಕಾಲಯವನ ಜರಾಸಂಧರೇ ಮೊದಲಾದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರು, ಅನೇಕಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ಬಂದು ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಮುತ್ತಿರಲು, ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದ ತಾನೇ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಕೆಲಕೆಲವುಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸನ್ನೇ ಭೀಮಾರ್ಜುನಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಿ, ಜರಾಸಂಧಾದಿಗಳನ್ನು ಅವರ ಕೈಯಿಂದಲೂ ಸಂಹರಿಸಿದನು. ಶಂಬರ, ದ್ವಿವಿದ, ಮೊದಲಾದವರನ್ನು ಬಲರಾಮನಿಂದ ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ದಂತವಕ್ತ್ರ, ಬಾಣ, ಪಲ್ವಲ, ಕೇಶಿ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆಕೆಲವರನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ವಧಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಈ ಮಹಾತ್ಮನು, ಭರತಕುಲದಲ್ಲಿ ಅಣ್ಣತಮ್ಮಂದಿರ ಮಕ್ಕಳಾದ ಕೌರವಪಾಂಡವರಿಬ್ಬರೂ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ದಾಯಭಾಗಕ್ಕಾಗಿ ಹೋರಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿರುವುದನ್ನೂ, ಆ ಉಭಯಪಕ್ಷಗಳಿಗೂ ಅನೇಕ ರಾಜರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ದೊಡ್ಡ ಸೈನ್ಯಗಳೊಡನೆ ಸಹಾಯಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಆ ದುಷ್ಟರಾಜರನ್ನಡಗಿಸಿ ಭೂಭಾರವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯವೆಂದು ತಿಳಿದು, ತಾನೂ ಪಾಂಡವರ ಪಕ್ಷವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಆ ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿದ್ದೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದನು. ಕರ್ಣ, ದುಶ್ಯಾಸನ, ಶಕುನಿ, ವಿಕರ್ಣಾದಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಉಪಾಯಗಳಿಂದ ಸಂಹೃತರಾದರು. ಕರ್ಣಾದಿಗಳ ದುರ್ಬೋಧನೆಗಳೆರಡು ಪಟ್ಟು ಬುದ್ಧಿಹೀನನಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದ ದುರೋಧನನ ಏರ್ಪಡಿಸುವೂ, ಆಯುಷ್ಯಾ ನಾಶಹೊಂದಿ, ಕೊನೆಗೆ ಅವನೂ ತೊಡೆಮುರಿದು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಹದಿನೆಂಟುಕ್ಷೋಹಿಣೀಸೈನ್ಯಗಳೂ ಕುರುಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿಯೂ, ಈಭೂಭಾರಪರಿಹಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕೃಷ್ಣನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಹೋಯಿತು. ತಾನು ಇಷ್ಟುಸೈನ್ಯಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದರೂ, ದುರ್ಜಯವಾದ ಯಾದವಬಲವೊಂದುಮಾತ್ರ ಇನ್ನೂ ಉಳಿದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಮದಾಂಧರಾದ ಆ ಯಾದವರನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸಿದ ಹೊರತು ಭೂಭಾರವನ್ನು

ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ನೀಗಿಸಿದಂತಾಗುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೆನಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮಧ್ಯವಾಸದಿಂದ ಮೈಮರೆತವರಾಗ ಅವರಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬರಿಂದೊಬ್ಬರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ದುಷ್ಪಕ್ಷತ್ರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಅಡಗಿ ರಾಜ್ಯವು ನಿಷ್ಕಂಟಕವಾದಮೇಲೆ, ಧರ್ಮರಾಜನಿಗೆ ಪಟ್ಟಾಭಿಷೇಕವನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನಿಗೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ರಾಜನೀತಿಗಳನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಬಾಣದುರಿಯಿಂದ ಉತ್ಪರೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿದ್ದ ಪರೀಕ್ಷಿತೈಂಬ ತಿಶುವು ಬಂದು ಹೋಗುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶಿರೋಸ್ತವನ್ನಡಗಿಸಿ, ಆ ಗರ್ಭತಿಶುವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಪೂರುವಂಶವನ್ನು ದ್ವಾರಮಾಡಿದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನಿಂದ ಮೂರಾವರ್ತಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮರಾಜನು ಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಪೂರೈಸಿದಮೇಲೆ, ಕೃಷ್ಣನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತ, ತನ್ನ ತಮ್ಮಂದಿರೊಡನೆ ಸುಖವಾಗಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯನಂತೆ ಶ್ರೇಷ್ಠಸ್ಮಾರ್ತಾದಿಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೆಲವರನ್ನು ತನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೂ, ಬೇರೆ ಕೆಲವರನ್ನು ಅಮೃತಸಮಾನಗಳಾದ ತನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರನ್ನು ತನ್ನ ಶುದ್ಧವಾದ ನಡತೆಯಿಂದಲೂ, ಇನ್ನು ಕೆಲವರನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿತ್ಯನಿವಾಸವಾದ ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದಲೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತ, ಇವರೆಲ್ಲರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಯಾದವರನ್ನಾನಂದಪಡಿಸುತ್ತ, ರಾತ್ರಿಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ವಿನೋದಗೊಳಿಸುತ್ತ ಅನೇಕಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನು ಕಳೆದು, ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅನಾದರವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಬಂದನು. ವಿದುರಾ ! ಯೋಗಫಲಪ್ರದನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟವಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಂತವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಜಿಹಾಸೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತಿರುವಾಗ, ಸಂಸಾರತಾರಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಅದರಲ್ಲಿ ಜಿಹಾಸೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದೇನು ಆಶ್ಚರ್ಯವೇ ? ಈ ಸಂಗತಿಯು ಹಾಗಿರಲಿ ! ಭಗವಂತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೊಂದಲೇ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದ ಯಾದವಕುಲನಾಶಕ್ಕೆ ಮೂಲವಾಗಿ ಒಂದಾನೊಂದು ಶಾಪವು ಬಂದೊದಗಿತು. ಆ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಒಮ್ಮೆ ದ್ವಾರಕೆಯಲ್ಲಿ ಯಾದವಕುಮಾರರೆಲ್ಲರೂ, ಆಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಕೆಲವು ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪರಿಹಾಸ್ಯಮಾಡಲು,

ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಆದನ್ನು ನೋಡಿ ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಕೋಪಗೊಂಡು, “ಯದುವಂತ ವೆಲ್ಲವೂ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶಹೊಂದಲಿ” ಎಂದು ಶಪಿಸಿದರು. ಈ ಶಾಪ ವಾಕ್ಯವು ಹೊರಟ ಕೆಲವುತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ, ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ, ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಪ್ರಭಾಸತೀರ್ಥಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ದೇವಪಿತೃ ತರ್ಪಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಉತ್ತಮರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಕರೆಸಿ ಯಥೇಷ್ಟವಾಗಿ ಕೆಲವರಿಗೆ ಸ್ವರ್ಣದಾನವನ್ನೂ ಕೆಲವರಿಗೆ ಭೂದಾನವನ್ನೂ, ಕೆಲವರಿಗೆ ವತ್ಸಸಹಿತವಾದ ಗೋದಾನವನ್ನೂ, ಕೆಲವರಿಗೆ ಕನ್ಯಾದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಿ ಈ ವಿಧವಾದ ಪೋಷಕ ಮಹಾದಾನಗಳಿಂದಲೂ, ಅವರನ್ನು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿ ಬಂದಿದ್ದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪಡ್ರಸೋಪೇತಗಳಾದ ಭೋಜನಗಳನ್ನಿಟ್ಟು, ತಾವು ನಡೆಸಿದ ದಾನಭೋಜನಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಗವತ್ತೀತಿಗಾಗಿ ಧಾರೆಯನ್ನೆ ರೆದು, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ವಿವ್ರೋತ್ತಮರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು.” ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

 { ವಿಮರಸು ಬಂಧುಮರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ದುಃಖಿಸುತ್ತ
 ಅತ್ತ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈತೇಯರ
 ಬಳಿಗೆ ಹೋಗುವಂತೆ ಉದ್ವವನಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ,
 ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದುದು. }

“ಎದುರಾ! ಕೇಳು. ಆಮೇಲೆ ಯಾದವರು ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತಮ್ಮ ಭೋಜನಾದಿಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಂಡು ಕೊನೆಗೆ ಮದ್ಯಪಾನವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದರು. ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು, ಅದರ ಮದದಿಂದ ಮೈತಿಳಿಯದೆ ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರಾಗಿ, ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಅವಾಚ್ಯವಾದ ಮಾತುಗಳಿಂದ ಬೈಯುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದರು. ಇದೇ ನೆವದಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಕೋಪವು ಹೆಚ್ಚಿ ಮೈತಿಳಿಯದೆ ಹೊಡೆದಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಆರಂಭಿಸಿದರು. ಮದ್ಯಮದದಿಂದಂಟಾದ ದೋಷದಿಂದ ಪ್ರಜ್ಞೆಯಿಲ್ಲದೆ, ಆ ಸರೋವರತೀರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದ ಹೊಡಿಕೆಗಳನ್ನೂ, ನೊದೆಹುಲ್ಲುಗಳನ್ನೂ ಕಿತ್ತುಕೊಂಡು, ಸೂರ್ಯಸ್ತಮಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಗಳಮೇಲೆಯೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಡಿದಾಡುತ್ತಿರಲು, ಬಿವಿರುಗಳ ಸಂಘರ್ಷಣದಿಂದಂಟಾವ ಬೆಂಕಿಯು ವನವನ್ನು ಸುಡುವಂತೆ, ಆ ಹೊಡೆ

ದಾಟದಿಂದ ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದರು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ
 ಕೃಷ್ಣನು, ಮೊದಲೇ ತಾನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಪ್ರಕಾರದಲ್ಲಿ ಯಾದವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಶ
 ಹೊಂದಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಬಂಧುಮರಣಕ್ಕಾಗಿ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ,
 ಆ ನದೀತೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಒಂದಾನೊಂದು ಅರಳಿಯ ಮರದ ನೆರಳನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು.
 ತನ್ನ ಮರೆಹೊಕ್ಕವರನ್ನು ಕಾಪಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧದೀಕ್ಷನಾಗಿಯೂ, ಲೋಕ
 ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಯಾದವಕುಲವನ್ನೇ ಸಂಹರಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದವ
 ನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಭಗವಂತನು, ಅಗ ಸಮೀಪದಲ್ಲಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ, “ಉದ್ಧವಾ!
 ಈಗಲೇ ನೀನು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋಗು” ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿದನು.
 ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಉದ್ದೇಶವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನಾಗಿದ್ದರೂ
 ಕೂಡ, ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಭುವಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು
 ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ, ನಾನು ಅವನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದೆನು. ಹೀಗೆ
 ನಾನು ಅನವರತವೂ ಆತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಆತನನ್ನೇ ಹಿಂಬಾಲಿ
 ಸುತ್ತ, ಸರ್ವಲೋಕಪ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ
 ಆ ಕೃಷ್ಣನ ಚರ್ಮಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತಬಂದೆನು. ನಾನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಆ
 ಕೃಷ್ಣನು ಆ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಕೆಳಗೆ ಬಂದು ನಿಂತನು. ನೀಲಮೇಘಶ್ಯಾಮಲವಾದ
 ಗೇಹದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪೀತಾಂಬರದಿಂದಲೂ, ಚತುರ್ಭುಜ
 ಗಳಿಂದಲೂ, ಶೋಭಿತನಾದ ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಕೋಮಲವಾದ ತನ್ನ ಬಲದ
 ಕಾಲನ್ನು ಎಡದ ತೊಡೆಯಮೇಲೆ ಇರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಅಶ್ವತ್ಥವೃಕ್ಷದ ಮೂಲ
 ವನ್ನೊರಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಎನನ್ನೋ ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಕುಳಿತನು.
 ಕರ್ಮಫಲಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನಾದುದರಿಂದ ಕರ್ಮಾಯತ್ತಗಳಾದ ಕೃತತ್ವ,
 ಸ್ಥೂಲತ್ವ, ಅಧಿ, ವ್ಯಾಧಿ ಮೊದಲಾದ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಆಕೃಷ್ಣನು, ಹೀಗೆ
 ಚಿಂತಾಪರನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನೂ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಅವನನ್ನು
 ಸಮೀಪಿಸಿ, ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಸನ್ನಿಧಿಯಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದೆನು. ಈ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ
 ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗೆ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನಾಗಿಯೂ, ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾಗಿಯೂ, ಕೃತ
 ಕೃತ್ಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯು, ಲೋಕಸಂಚಾರವನ್ನು
 ಮಾಡುತ್ತ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಆ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು
 ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಭಗವದ್ವರ್ತನದೊಂದಿಗಾದ ಸಂ
 ತೋಷದಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಪರವಶನಾಗಿ, ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ, ಆ ಭಗ
 ವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನುಡಿಯುವ

ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ “ಓ! ಉದ್ಧವಾ! ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನಾನು ಬಲ್ಲೆನು! ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ವಸುವಾಗಿಿದ್ದ ನೀನು, ಆಗ ಇತರವಸುಗಳೊಡನೆ ಯೂ, ಲೋಕಕರ್ತರಾದ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಗಳೊಡನೆಯೂ ಸೇರಿ, ಸತ್ರಯಾಗವೆಂಬ ಒಂದಾನೊಂದು ಯಾಗವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದೆ. ಆಗ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದ ನೀನು, ನನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಉತ್ತಮಪದವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ನನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸಿದೆ! ನನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಆ ಕೋರಿಕೆಯು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗುಂಟಾಗಿರುವ ಪ್ರೇಮವಿಶೇಷದಿಂದ, ನಾನು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಿನಗೆ ಅದನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಉದ್ಧವಾ! ನೀನು ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪೂರ್ಣಪಾತ್ರನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು! ಇದೇ ನಿನಗೆ ಕೊನೆಯ ಜನ್ಮವು! ಇದಲ್ಲದೆ ನಾನು ಈಗ ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನನ್ನ ನಿಜಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಏಕಾಂತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿರುವೆನು. ಈಗಲೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬಂದು, ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ನನ್ನದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದುದು ನಿನ್ನ ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ನೀನು ಉತ್ಕೃಷ್ಟವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಕರ್ಮಜಾಲವೆಲ್ಲವೂ ಇಂದಿಗೆ ನಶಿಸಿತು. ಇದಲ್ಲದೆ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು ನನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ, ನಾನು ಆತನಿಗೆ ಜನನಮರಣಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ಪರಮಾನಂದರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನ್ನ ತತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದಿರಿಸಿದೆನು. ಅದನ್ನೇ ಪಂಡಿತರು ಭಾಗವತವೆಂದು ಕರೆಯುವರು. ಆ ಭಾಗವತತತ್ವವನ್ನೇ ಈಗ ನಿನಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದಿರುವೆನು” ಎಂದನು. ವಿದುರಾ! ಭಗವಂತನು ಆಮೃತಸಮಾನಗಳಾದ ಈ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ನುಡಿದೊಡನೆ, ನನ್ನ ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ರೋಮಾಂಚಿತವಾಯಿತು! ಅದುವರೆಗಿದ್ದ ದುಃಖವೆಲ್ಲವೂ ನೀಗಿತು! ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದೆನೆಂಬ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಪರವಶನಾಗಿದ್ದನು ಆ ಮೇಲೆ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನ ಮುಂದೆ ನಿಂತು, ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದೆನು. “ಎಲೈ ದೇವದೇವನೆ! ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸಿದವರಿಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭವು! ಓ! ಮಹಾಪ್ರಭಾ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ಆ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕೋರುವವನಲ್ಲ ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳ ನನಗೆ ಬೇರೊಂದೂ

ರುಚಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ವಿಚಿತ್ರಚರ್ಮಗಳನ್ನು ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಜನ್ಮರಹಿತನಾದ ನೀನು ಮನುಷ್ಯನಹಾಗೆ ಹುಟ್ಟುವುದೂ, ಕರ್ಮ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ನೀನು ಹಲವುಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದೂ, ಕಾಲಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನು ಮರಣಕ್ಕೆ ಹೆದರಿದವನಂತೆ ದ್ವಾರಕಾಪುರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ್ದುದೂ, ಭಯರಹಿತನಾದ ನೀನು ಕಾಲಯವನಾದಿಗಳಿಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಓಡಿ ಹೋದುದೂ, ಅತ್ಯಾರಾಮನೆನಿಸಿಕೊಂಡು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಆನಂದಿಸತಕ್ಕ ನೀನು, ಅನೇಕ ಸ್ತ್ರೀಯರೊಡಗೂಡಿ ಗೃಹ ಸ್ಥಾಪಿಸುವವನು ವಲಂಬಿಸಿ ಸಂಸಾರಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಸುಭವಿಸುವುದೂ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮಹಾಜ್ಞಾನಿಗಳ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನಾದರೂ ಮರುಳುಗೊಳಿಸದೆ ಬಿಡಲಾರದು. ಕೃಷ್ಣಾ! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೇನೆಂದರೆ, ನೀನು ಯಾವುದಾದರೂ ಕಾರ್ಯಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಾಗ, ಮೊದಲು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆಸಿ ನನ್ನೊಡನೆ ಮಂತ್ರಾಲೋಚನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದವನಲ್ಲವೇ? ಎಂತಹ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಮುಚ್ಚುಮರೆಯಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ, ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ನೀನು, ಕಾರ್ಯನಿಶ್ಚಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನುಂಟು? ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿದ್ದರೂ ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮೂಢನಂತೆ ಆಗಾಗ ಕಾರ್ಯನಿಶ್ಚಯದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಮಾತುಗಳು, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭ್ರಮೆಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಓ! ಮಹಾತ್ಮನೆ! ನೀನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಯಾವ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಬೇಡೆಯೋ, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನೂ ಅರ್ಹನಾಗಿದ್ದರೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅನುಗ್ರಹವಿಟ್ಟು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು! ಆ ಜ್ಞಾನವೇ ನನ್ನನ್ನು ಸಂಸಾರಸಾಗರದಿಂದ ದಾಟಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು!" ಎಂದು ಆ ಭಗವಂತನ ಮುಂದೆ ಅಂಜಲಿಹಸ್ತನಾಗಿ ನಿಂತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನಿಟ್ಟು, ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಆ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಭಗವಂತನಿಂದ ನಾನು ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ, ಸರ್ವಲೋಕಪಾವನಗಳಾದ ಆತನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಅವನಿಂದ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆತನನ್ನು ಗಲುವದ್ದುಬಿಡದೆ ಕೊರಗುತ್ತ ಇತ್ತಲಾಗಿ ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ಮೊದಲೇ ಭಗವಂತನು ನನ್ನನ್ನು ಕರೆತು ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿಂದು ಹೇಳಿದ್ದನಲ್ಲವೆ? ಅದರಂತೆಯೇ ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ದ್ದೇಶಿಸಿ ಹೊರಟುಬಂದೆನು. ಈಗಲೂ ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನೇ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ

ಹೋಗುತ್ತಿರುವೆನು. ವಿದುರಾ! ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು, ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡಿದ ಮಹಾಸಂದದಿಂದ ಕುಕ್ಕುತ್ತಿರುವುದು! ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನ ಗಲಿ ಬಂದ ಸಂಕಟದಿಂದ ತತ್ತಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಏನಾದರೇನು? ಇನ್ನು ನಾನು ಆ ಭಗವದಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗುವೆನು. ಆ ಬದರಿವನದಲ್ಲಿಯೇ ಮೊದಲು ನರನಾರಾಯಣರಿಬ್ಬರೂ ತೀವ್ರತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ತಮ್ಮ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಿಂದ ಪವಿತ್ರವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿರುವರು. ಅಂತಹ ತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇವಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತಪ್ಪದೆ ಪರಿಶುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದು” ಎಂದನು. ಉದ್ಧವನು ಹೇಳಿದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾದ ತನ್ನ ಬಂಧುಮಿತ್ರಮರಣವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿದುರನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬಹಳವಾಗಿ ವ್ಯಥೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಬಂಧುಮರಣದಿಂದಂಟಾದ ದುಃಖವು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಹಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಅತ್ಯಂತವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾದ ವಿದುರನು, ಆ ದುಃಖವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಬದರಿಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಪ್ರಯಾಣಿಸನ್ನ ದ್ವನಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ಅಉದ್ಧವನನ್ನು ನೋಡಿ, ತನ್ನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೆ ಅದಕ್ಕೆ ಈತನೇ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. “ಓ! ಮಹಾತ್ಮಾ! ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ನಿನಗೆ ಯಾವ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಿಸಿದನೋ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ನನಗೂ ನೀನು ಉಪದೇಶಿಸಬಹುದೆಂದೆಣಿಸುವೆನು! ಆದುದರಿಂದ ದಯವಿಟ್ಟು ನೀನು ನನಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಕೃತ್ಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಂತಹ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು ಯಾವಾಗಲೂ ತಮ್ಮ ಅಶ್ರಿತರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹಿಂಜರಿಯತಕ್ಕವರಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಿತನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು.” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ವಿನಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ವಿದುರನನ್ನು ನೋಡಿ ಉದ್ಧವನು “ವಿದುರಾ! ನಿನಗೆ ಆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆದಿರಿಸತಕ್ಕವನು ನಾನಲ್ಲ. ನೀನು ತತ್ಪ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಭಗವಂತನಾಗಿಯೂ, ತತ್ಪದಾರ್ಥಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸು! ಇದಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನಾದ ಕೃಷ್ಣನು ಮನುಷ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೊರಡುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಆ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ನೋಡಿ. “ನಿನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ತೀರ್ಥಸಂಚಾರವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ನಿನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡತಕ್ಕವರಿಗೆ ನೀನು ಈ

ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆತಿಸಬೇಕು.” ಎಂದು ಆಜ್ಞಾಪಿಸಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದ ವಿಮುರಾ ನೀನು ಈಗ ಆ ಮೈತ್ರೇಯನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ಅವನಿಂದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವವನಾಗು!” ಎಂದನು. ಹೀಗೆಂದು ಉದ್ಧವನು ಯಮುನಾತೀರದಲ್ಲಿ ವಿಮುರನೊಡಗೂಡಿ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಾನುಭವಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಆ ಭಗವತ್ಕಥೆಯೆಂಬ ಸುಧಾರಸದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದವನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ತಾಪಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿ, ಆ ರಾತ್ರಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದು ಕ್ಷಣದಂತೆ ಕಳೆದನು. ಬೆಳಗಾಗುವಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ಯಮುನಾನದಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನ ಮಾಡಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಬದರಿಕಾಶ್ರಮವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೊರಟುಬಿಟ್ಟನು.

ಶುಕಮಹರ್ಷಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು “ಓ ಮುನಿಂದ್ರಾ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಿಂದ ವೃಷ್ಟಿಭೋಜರೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾದವಕುಲದವರೆಲ್ಲರೂ ನಾಶಹೊಂದಿದರಷ್ಟೆ? ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜನಿವಾಸಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನಷ್ಟೆ? ಹೀಗೆ ಯಾದವಕುಲವೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಶೇಷವಾಗಿ ಅಳಿಸಿಹೋಗುತ್ತಿರುವಾಗ, ಉದ್ಧವನೊಬ್ಬನು ಮಾತ್ರ ಉಳಿದುದು ಹೇಗೆ? ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪವಿಲ್ಲವೇನು? ಅತಿರಥಮಹಾರಥಾದಿವೀರರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅಪಾಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕ ತನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಯದುವೀರಾಗ್ರೇಸರನೆನಿಸಿ, ಲೋಕನಾಥನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೂ ಕೂಡ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪವನ್ನು ಸುಳ್ಳಾಗಿಸಬಾರದೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯಾಕೃತಿಯನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡನಲ್ಲವೆ? ಅದೇ ಯಾದವಕುಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಉದ್ಧವನು ಮಾತ್ರ ಬದುಕಿರುವುದು ನನಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಇದರಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾರುಕನು “ಎಲೈರಾಜೇಂದ್ರನೆ! ನೀನು ಕೇಳುವುದುಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಅದರ ರಹಸ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪವೆಂಬುದು ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು, ಯಾದವಕುಲವನ್ನು ನಾಶಹೊಂದಿಸಿ, ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯಶರೀರವನ್ನೂ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ್ದನಷ್ಟೆ? ಆ ಸಂಕಲ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೊಂದಾಲೋಚನೆಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದೇನೆಂದರೆ, ಆಹಾ! ನಾನು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಮೇಲೆ, ನನ್ನ ವಿಷಯವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಭಕ್ತಾಗ್ರಾಣಿಯಾದ ಈ ಉದ್ಧವನಿಗಾದರೂ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆತ ನೊಬ್ಬನ ಅಶ್ರಯದಿಂದಾದರೂ ಆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಬಹುದು.

ಈ ಉದ್ಧವನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಧಾನನಾದುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ಧಾರಣ ಮಾಡುವುದಕ್ಕೂ ಈತನೇ ಅರ್ಹನು ! ಇದಲ್ಲದೆ ಈತನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. ಇವನನ್ನು ನನಗೆ ಸಮಾನನೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದೇ ಹೊರತು ಲೇಶ ಮಾತ್ರವೂ ನನಗಿಂತಲೂ ಕಡಿಮೆಯಾದವನಲ್ಲ. ಸತ್ವಾದಿಗುಣಕಾರ್ಯಗಳಾದ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಿಗೂ ಇವನು ಈಡಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನ ನಿಜ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಅದ ರಂತೆಯೇ ಇತರರಿಗೆ ಬೋಧಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಈತನೊಬ್ಬನೇ ಸಮರ್ಥನು. ಆದುದರಿಂದ ಇವನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಸುಜ್ಞಾನವನ್ನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು” ಎಂಬ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಉದ್ಧವನನ್ನು ಮರಣದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿರುವನು. ಹಾಗಿ ಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಉದ್ಧವನೂ ಯಾದವರೊಡನೆ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿ ತ್ತೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೆ ! ಮುಂದಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳು. ಉದ್ಧವನು ಲೋಕನಾಥನಾದ ಭಗವಂತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಬದರಿ ಕಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ವಿದುರನೂ ಕೂಡ, ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪಿಯಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಅದ್ಭುತಚರಿ ತ್ರೆಗಳನ್ನೂ, ಆತನು ತನ್ನ ಮನುಷ್ಯ ದೇಹವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದುದನ್ನೂ ಉದ್ಧವನಿಂದ ಕೇಳಿ, ಆ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಮೈಮರೆತಿದ್ದನು. ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರನೆ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ತಾನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ರೀತಿಯು, ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದೆಡಿಸಿ ಆ ದೇಹ ಸಂಬಂಧವಾದ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಪಶುಸಮಾನರಾದ ಅವಿ ವೇಕಿಗಳಿಗೆ, ದುಷ್ಕರಕಾರ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಧೈರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ಅಧೀರಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಅವಿವೇಕಿಗಳಿಗೆ ಭಯಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವಂತೆ ನಡೆಸಿದ ಈ ದೇಹತ್ಯಾಗದ ರೀತಿಯನ್ನು ವಿದುರನು ಉದ್ಧವನಿಂದ ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ಭಕ್ತೋತ್ತಮನಾದ ಆ ಉದ್ಧವನು ತನ್ನ ಪ್ನಗಲಿ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತು ದುಃಖಿಸಿ ರೋದಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಶಾಂತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ಉದ್ಧವನು ತನಗೆ ನಿಯಮಿಸಿದಂತೆ ಮೈತ್ರೇ

ಯನ ದರ್ಶನಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ ಯಮುನಾನದೀತೀರದಿಂದ ಹೊರಟನು. ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ಗಂಗಾನದಿಯನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿ ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನೂ ಸಂಧಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{
 ವಿದುರನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಮೈತ್ರೇಯನು ಆತನಿಗೆ
 ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕೃತನನ್ನೂ
 ಆ ತತ್ವಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದ ರೀತಿ
 ಯನ್ನೂ ವಿವರಿಸಿದುದು.

“ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೆ ಕೇಳು! ಕೌರವಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ವಿದುರನು ಗಂಗಾ ದ್ವಾರಕ್ಕೆ (ಹರಿದ್ವಾರಕ್ಕೆ) ಬಂದು ಆತ್ಮಜ್ಞಾನಿಯಾಗಿಯೂ, ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೈತ್ರೇಯನು ಧ್ಯಾನಯೋಗನಿಷ್ಠನಾಗಿ ಕುಳಿತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಆತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, ಜ್ಞಾನನಿಧಿಯಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯ ಗುಣಸೌಶೀಲ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ಪರಮಸಂತೋಷಗೊಂಡವನಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು. ಓ ಮಹಾತ್ಮನೆ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತಜನರೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಸುಖವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿಯೇ ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಲೌಕಿಕವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು, ಶ್ರುತಿಸ್ಥಿತವಿಹಿತಗಳಾದ ದಾನಾದಿವೈದಿಕಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುವರು. ಈ ವಿಧವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವರು ಅಹ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಸುಖವನ್ನಾಗಲಿ, ಸಂಪೂರ್ಣವಾದ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನಾಗಲಿ ಪಡೆಯಲಾರರು. “ಇದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ಬರುವ ಫಲವೇನು?” ಎಂದು ಯೋಚಿಸಿದರೆ, ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಅವರು ಅಡಿಗಡಿಗೆ ದುಃಖವನ್ನೇ ಹೊಂದುತ್ತಿರುವರು. ಆದುದರಿಂದ ಉತ್ತಮಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ದುಃಖವೆಂಬುದನ್ನು ಮೂಲಸಹಿತವಾಗಿ ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಸಾಧನವಾವುದೋ ಅದನ್ನು ನೀನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆಯೊದುದರಿಂದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀನು ನನಗೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. “ಅದರೆ ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ನಾನು ಆ ಭಗವಂತನ ಧ್ಯಾನದಿಂದಂಟಾದ ಅನಂದಾನುಭವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ಪ್ರತ್ನೆಗಳಿಗೆ ಪ್ರಹೃತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ಬಂದ ಲಾಭವೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಜನ್ಮಾಂತರಕರ್ಮದೋಪದಿಂದ ಅಭ್ಯರ್ಥನ

ರಾಗಿಯೂ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಪಿಮುಖರಾಗಿಯೂ, ಯಾವಾಗಲೂ ದುಃಖಸಮುದ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ಮುಳುಗಿದವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸಂಸಾರಿಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುತ್ತಿರುವರು ಕರ್ಮಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ, ಸಹಿಸಬಾರದ ಎಷ್ಟೋ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುತ್ತ, ಎಷ್ಟು ಕಾಲವಾದರೂ ಜನನಮರಣಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಬಿದ್ದು, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣದೆ, ಪಶುಪ್ರಾಯರಾಗಿರುವವರನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತಮ್ಮಂತಹರು ಲೋಕಸಂಚಾರವನ್ನೂ ಮಾಡುತ್ತಿರುವರು! ಎಲೈ ಸಾಧುಶಿರೋಮಣಿಯೇ! ಭಗವಂತನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿರ್ಮಲವಾದ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುವನು! ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿ ಭಗವಂತನು ತತ್ಪ್ರಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊಡುವನೋ! ಅಂತಹ ಉಪಾಯವೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಲೋಕನಾಥನಾದ ಭಗವಂತನು ತಾನು ಕರ್ಮಾಧೀನನಾಗದೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ? ಹೇಗೆ ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು? ಕೊನೆಗೆ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಿಜಲೋಕವಾದ ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಹೇಗೆ ಶಯನಿಸಿದನು? ಯೋಗೀಶ್ವರನಾದ ಭಗವಂತನು ತಾನೊಬ್ಬನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿಗೂ ತಾನೇ ಆಧಾರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ? ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮತ್ಸ್ಯ ಕೂರ್ಮಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ವಿನೋದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಯಾವಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ತನ್ನ ಉದ್ದೇಶಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿರುವನು. ಓ ಮುನೀಂದ್ರಾ? ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ತೃಪ್ತಿಹೊಂದದು. ಆದುದರಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಟ್ಟು ಆ ಚರಿತ್ರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀನು ಜಿನ್ನಾಗಿ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಲೋಕನಾಯಕನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು, ಮಹತ್ಮಾ ವೊಡಬಾದ ತತ್ವಗಳಿಂದ, ಲೋಕಪಾಲಕರೊಡಗೂಡಿದ ಈ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಹೊರಗಿನ ಅವರಣಗಳನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ? ಆಯಾ ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಜೀವಕೊಟಿಗಳಿಗೆ ಪರಸ್ಪರಬೇಧಗಳೇನು? ಲೋಕಕರ್ತನಾಗಿಯೂ, ತನಗೆ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿರೂಪಗಳನ್ನೂ, ಅವಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆ ನಾಮಗಳನ್ನೂ ಹೇಗೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟನು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಆದರೆ “ಅನೇಕರಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ

ತಿಳಿದಿರುವ ನಿನಗೆ ನನ್ನ ಬಾಯಿಂದ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೇನು?" ಎಂದು ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಎಲೈಮಹರ್ಷಿಯೇ! ಅದಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಕಾರಣವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆನು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೆಂಬ ಮೂರುಜಾತಿಯವರಿಗೂ ಅವರಿಗಿಂತಲೂ ಹೀಗನವಾದ ಸ್ತ್ರೀಶೂದ್ರಾದಿಗಳಿಗೂ ಯಾವಯಾವ ಕರ್ಮಗಳು ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆಯೋ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾರತದಿಂದಲೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ವಿಷ್ಣು ಕಥಾಮೃತವಿಲ್ಲದೆಯೂ, ಅಲ್ಪಸುಖಸಂಪಾದಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಕರ್ಮವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೇಳಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಬೇಸರಿಸಿತು. ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತೃಪ್ತಿಯಾದಿರುವುದರಿಂದ, ತಿರುಗಿ ಅವುಗಳನ್ನೇ ಕೇಳಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯಿಲ್ಲವು. ಭಗವತ್ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇನ್ನೂ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಇದಲ್ಲದೆ ವಿಷ್ಣು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದರೆ, ಭಗವಂತನು ಅಂತವರ ಕರ್ಣದ್ವಾರದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವರ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಂತು, ಸಂಸಾರ ಕಾರಣಗಳಾದ ದುರಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸುವನೆಂದೂ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿನ್ನಂತವರು ನಡೆಸುವ ಕಥಾಶ್ರವಣರೂಪವಾದ ಯಾಗಗಳಲ್ಲಿ, ಪಂಡಿತರಿಂದ ವಿಷ್ಣು ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದವರಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಲಾಭವುಂಟಾಗುತ್ತಿರುವಾಗ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೇ ಅದನ್ನು ಕೇಳದಿರುವನು? ವಿಷ್ಣು ಕೇಳಿದರೆ ತಾನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು! ಆದರೆ "ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣದಿಂದಲೇ ತಾಪತ್ರಯರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರವು ನೀಗಿ ಉತ್ತಮಸುಖವುಂಟಾಗುವಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಪೂಜ್ಯನಾದ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ತನ್ನಿಂದ ರಚಿತವಾದ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಕೇವಲವ್ರತಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಹೇಳಿದುದೇಕೆ? ಇದನ್ನು ಪರ್ಮಾಲ್ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ, ವ್ರತಗಳಿಂದಲೂ ಅದೇವಿಧವಾದ ಫಲವು ಲಭಿಸಬಹುದೆಂದೇ ಊಹಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ" ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು! ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಭಗವದವತಾರರೂಪನಾಗಿಯೂ, ನಿನ್ನ ಮಿತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವ್ಯಾಸಮುನಿ ಮುನಿಯು, ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವನ್ನುಟ್ಟುಕೊಂಡೇ ಭಾರತವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವನು. ಆದರೆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಗ್ರಾಮ್ಯ ಕಥೆಗಳ ಅನುವಾದಗಳಿಂದಲೂ ಆ ಗ್ರಂಥವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ತುಂಬಿರುವುದೇನೋ ನಿಜವು! ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನಿರೂಪಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಸ ಮಹರ್ಷಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯೆಂದು ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಮುಕ್ತಿಸಾಧನಗಳಲ್ಲ

ನೆಂಬುದನ್ನು ಆತನು ನಿಸ್ಸಂಶಯವಾಗಿ ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ, ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಆ ಮಾರ್ಗದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ ಆತನ ಉದ್ದೇಶವು. ಸಾಮಾನ್ಯ ಜನರ ಮನಸ್ಸು ವೇದಾಂತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಲಾರದು ಅದುದರಿಂದ ಅಂತ ವರಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಪ್ರತಗಳನ್ನು ಬೋಧಿಸಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಂಟಾಗು ವಂತೆ ಮಾಡಿದರೆ, ಅವರ ಬುದ್ಧಿಯು ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪರ್ತಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತ ಬರುವುದರಿಂದ, ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲ ವಾಗುವುದು. ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯೂ ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಬರುವುದು! ಜ್ಞಾನಪ್ರಧಾನವಾದ ವೇದಾಂತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವು ದಕ್ಕಾಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯು ಭಾರತ ದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ವರ್ಣಿಸಿರುವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕರ್ಮಾಚರಣೆಯಿಂದ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಹರಿಕಥಾ ಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತಿಯುಂ ಟಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವಥಾ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಉತ್ತಮ ಸುಖವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಹರಿ ಚರಿತ್ರ ವೆಂಬುದು ತನಗೆ ತಾನೇ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಸಂಸಾರತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದು. ಯಾರು ತಮ್ಮ ಪಾಪಶೇಷದಿಂದ ಇಂತಹ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಹರಿ ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು ತೋರಿಸದಿರುವರೋ, ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಯ, ಕಾಯ ಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನೂ ಯಾರು ಮರುಪಯೋಗಪಡಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಂತವರ ಆಯುಷ್ಯವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನು, ತನ್ನ ಉದಯಾಸ್ತಮಯಗಳಿಂದ ವೃಥಾವಾ ಗಿಯೇ ಹಾಳುಮಾಡುತ್ತಿರುವನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲಿ ಅಂತವರ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಎಷ್ಟೆ ಷ್ಠ ದುಃಖಿಸಿದರೂ ಸಾಲದು. ಅವಿವೇಕಿಗಳಾದ ಅಂತವರ ದೌರ್ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ನಾನು ಬಹಳವಾಗಿ ಶರಿತಪಿಸುವೆನು. ಮನಸ್ಸು, ವಾಕ್ಯ, ಕಾಯಗಳೆಂಬ ತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನ ವಿಷಯವಾಗಿ ಅರ್ಪಿಸಿದಾಗಲೇ ಅವು ಸಫಲಗಳಾಗು ವುವು. ಇಲ್ಲದ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವೆಲ್ಲವೂ ವೃಥಾವೆನಿಸುವುವು. ಕಳೆದು ಹೋಗತಕ್ಕ ಆಯುಸ್ಸು ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಿಗಾಗಲಿ, ಆತನಲ್ಲಿ ವಿಮುಖನಾದ ವಿವೇಕಹೀನರಿಗಾಗಲಿ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಒಂದೇ ವಿಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ತಮ್ಮ ತ್ರಿಕರಣಗಳನ್ನೂ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿದವರ ಆಯುಸ್ಸು ಮಾತ್ರವೇ ಸಾರ್ಥಕವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇತರರ ಆಯುಸ್ಸು ವೃಥಾವಾಗಿ ಕ್ಷಯಿಸುತ್ತಿರುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಮೈತ್ರೇಯ

ಮುನೀಂದ್ರನೇ ! ಹೀಗೆ ತಮ್ಮ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವ ವಿವೇಕ ಶೂನ್ಯರಿಗಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ಕನಿಕರಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ ! ಭ್ರಮ ರಗಳು ಪುಷ್ಪಗಳಿಂದ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಸಮಸ್ತದುಃಖನಿವಾರಕ ವಾಗಿಯೂ ಸುಖದಾಯಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವವಿಷ್ಟು ಚರಿತ್ರೆಗಳನ್ನು ನೀನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಲೋಕವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವುದು, ರಕ್ಷಿಸುವುದು, ನಾಶಮಾಡುವುದು, ಈ ಮೂರುಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮ ವಿಷ್ಣು ರುದ್ರರೆಂಬ ಮೂರು ರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವ ಪರಮಪುರುಷನು, ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜೀರಿಬೀರಿ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅತಿಮಾನುಷಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿರುವ ನಷ್ಟೆ ? ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸ ಬೇಕು. ಆ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾವತಾರದ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಸವಿಸ್ತ ರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಈ ಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ವಿದುರನಿಂದ ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡ ಲಟ್ಟು ಪೂಜ್ಯನಾದ ವೈಶ್ಯೇಯಮಹಾಮುನಿಯು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಸಂತೋ ಷಿಸಿ, ಆ ವಿದುರನನ್ನು ಮನ್ನಿಸುತ್ತ, ಲೋಕಕ್ಷೇಮಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ ವಿಷಯಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ‘ಓ ! ವಿದುರಾ ! ಎಲೈ ಸಾಧುಶಿರೋಮಣೇ ! ಲೋಕಾನು ಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ನೀನು ಕೇಳಿದ ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯು ಸರ್ವೋತ್ತಮವಾದುದು ನೀನು ಭಗವತ್ಕಥಾರ್ಥನೂದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟೊಂದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ಕೇಳುವುದರಿಂದ, ನನ್ನ ಮನ ಸ್ಸಿಗೂ ಅತ್ಯುನ್ನದವೃಂದಾಗಿರುವುದು. ಇದೂ ಅಲ್ಲದೆ, ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಯ ವೀರ್ಯ ದಿಂದ ಜನಿಸಿ, ಭಕ್ತೋತ್ತಮನೆನಿಸಿದ ನೀನು, ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳುವುದೇನೂ ಅತಿಶಯವಲ್ಲ. ಓ ! ವತ್ಸ ವಿದುರಾ ! ಈ ವಿಧವಾದ ಭಗವತ್ಕಥಾ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಉತ್ತಮವಾದ ಯಶಸ್ಸಿಗೆ ಭಾಗಿಯಾಗಿ, ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡಕು, ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಅನುರಕ್ತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಮನುಷ್ಯನೆಂದು ಹೇಳಬಹುದೆ ? ವ್ಯಾಸಮಹರ್ಷಿಗೆ ಅತನ ಸಹೋದರನ (ವಿಚಿತ್ರವೀರನ) ಪತ್ನಿ ಯಾದ ಶೂದ್ರಾಸ್ತ್ರೀಯಲ್ಲಿ ಮಾಂಡವ್ಯನ ಶಾಪದಿಂದ ನೀನು ಜನಿಸಿದವನು. ಹಾಗಿದ್ದ ರೂ ತತ್ವವನ್ನು ವಿಚಾರಿಸಿದರೆ ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾದಮಹೇಶ್ವರನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ! ಮತ್ತು ನೀನು ಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿದವನು ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ಪರಮಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರ ನಾದವನು ! ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಎಲೈ ಪ್ರಣಾತ್ಮನೆ ! ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಒಂದಾನೊಂದು ವಿಚಿತ್ರವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಈ ಲೋಕವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಿಜಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗುವ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ದೈವಿಕ ವಾಗಿ ನಾನು ಅತನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋದೆನು. ಅಗ ಆ ಭಗವಂತನು ನನ್ನನ್ನು

ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಕರೆದು, ನನಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನೇ
ನಿನಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ತಾನಾಗಿಯೇ ಆಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವನು. ಇದನ್ನು
ಯೋಚಿಸಿ ನೋಡಿದರೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ದಯಾರಸವನ್ನು ಇಷ್ಟೆಂದು
ಹೇಳಿ ತೀರುವುದೇ? ಆದುದರಿಂದ ಆ ಭಗವದಾಜ್ಞಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ
ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವೆನು, ಕೇಳು! ಆ ಭಗವಂತನು
ತನ್ನ ಯೋಗಮಾಯೆಯ ಬಲದಿಂದ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಯು
ಗಳನ್ನೂ, ಆತನ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ನಾನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು.
ಸಾವಧಾನಮನಸ್ಸಿನಾಗಿ ನೀನು ಕೇಳುತ್ತಿರಬೇಕು. ಏಮಹಾ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಚೇತ
ನಾಚೇತನರೂಪವಾದ ಈ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವೂ, ಆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನಿಗೇ ಶರೀರ
ಭೂತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವ
ಸ್ಥೆಯೆಂದೂ ಎರಡವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು. ಈ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೆರಡೂ ನಾನುರೂಪವಿಭಾಗ
ಗಳಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆ
ಯೆಂದೂ, ಅವುಗಳೇ ನಾನುರೂಪಭೇದಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದು
ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲಿದ್ದ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವ
ಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ, ಈ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯೇ ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ
ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿದ್ದ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೆರಡೂ
ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗಲೇ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ, ರೂಪದಿ
ಂದಲೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಿ ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಪಂಚವೆನಿಸು
ವುದು. ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದ
ಲು, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಮಿಯಾಗಿ ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವ
ನಾಗಿಯೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ನಾನುರೂಪವಿಭಾಗಗಳಿಲ್ಲದ ಆ
ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಶರೀರರೂಪದಿಂದ ಧರಿಸಿದ್ದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ
ಆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಆ ಭಗವಂತನೇ ತನಗೆ ಜಗತ್ಪ್ರ
ಪ್ತಿಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿದಾಗ, ದೇವತೆಗಳೆಂದೂ, ಮನುಷ್ಯ
ರೆಂದೂ, ಬೇರೆಬೇರೆ ನಾನುರೂಪಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಪಂಚವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವನು.
ಆತನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ
ಹುಟ್ಟಿದಾಗ, ಆ ನಾನಾಬಗೆಯ ಸ್ಥೂಲರೂಪಗಳನ್ನು ಉಡುಗಿಸಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆ
ಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಅದೇ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಶರೀರರೂಪದಿಂದ ಹೊಂದಿ
ಮೊದಲಿನಂತೆ ನಿಲ್ಲುವನು. ಆತನು ಜೀವನಂತೆ ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆ

ಯಾಗುವ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಆತನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೆನಿಸಿ, ಪ್ರಳಯದಶೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಸ್ತಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ನೋಡಬಲ್ಲನು. ಆತನು ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನು ತನಗೆ ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೆ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುವೊಂದನ್ನೂ ಕಾಣಿಸದೆ, ವ್ಯವಹಾರಯೋಗ್ಯವಾದ ನಾಮರೂಪಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದವನಂತೆಯೇ ತನ್ನನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದನು. ಆದರೆ ಆಗಲೂ ಅವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ ಆ ಚಿದಚಿವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಅರಿಯಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ತನಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತುಗಳ ವಿಷಯವಾದ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಸಕಲಗುಣವಿಶಿಷ್ಟನಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಮೃಗಗಳು ಎಂಬ ನಾಮರೂಪಭೇದಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶಕ್ತಿರೂಪವಾಗಿ, ಅವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರಲದೆ, ಅವನೊಡನೆ ಸೇರಿ ಏಕಾಕಾರದಿಂದಿದ್ದ ಮಾಯೆಯೆಂಬುದೇ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯು. ಅದೇ ಜೇತನಾಜೇತನಸ್ವರೂಪವಾಗಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಜೇತನವೆಂದೂ, ಅಜೇತನವೆಂದೂ ಎರಡು ವಿಭಾಗವುಳ್ಳ ಪ್ರಕೃತಿರೂಪವಾದ ಈಶ್ವರನ ಶಕ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ, ಜೇತನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸತ್ತೆಂದೂ, ಅಜೇತನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಸತ್ತೆಂದೂ ಹೇಳುವರು! ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಪರಮಪುರುಷನು ಇದೋ! ಈಗ ನಮಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಜೇತನಾಜೇತನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು. ಈಶ್ವರನು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ವಿಕಾರಗಳಿಗಾಗಲಿ, ದೋಷಗಳಿಗಾಗಲಿ ತಾನು ಈಡಾಗದಂತಿರುವನು. ಹೀಗೆ ನಾಮರೂಪವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಕಾಣುವುದೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯೆನಿಸುವುದು, ಈ ವಿಧವಾದ ವಿಕಾರವೊಂದೂ ತೋರದೆ, ಆ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿಯೇ ಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿರುವುದೇ ಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಯೆನಿಸುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಗಳೆರಡೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸ್ಥೂಲದಶೆಯೆಂದೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. ಜೇತನಾಜೇತನ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಮೊದಲು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರರೂಪವಾಗಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ಯಾವುದೊಂದು ವಸ್ತುವು ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಅದಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವೆಂದೂ, ಉಪಾದಾನಕಾರಣವೆಂದೂ, ಸಹಕಾರಕಾರಣವೆಂದೂ ಮೂರುಬಗೆಯ ಕಾರಣಗಳುಂಟು. ಒಂದು

ಗಡಿಗೆಯನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಬೇಕಾದರೆ, ಅದಕ್ಕೆ ಕುಂಬಾರನು ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣನೆನಿಸುವನು. ಮಣ್ಣು ಉಪಾದಾನಕಾರಣವು. ಕುಂಬಾರ, ಚಕ್ರ, ದೊಣ್ಣೆ, ಮುಂತಾದುವು ಅದಕ್ಕೆ ಸಹಕಾರಿಕಾರಣಗಳೆನಿಸುವುವು. ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿಗೂ ಹೀಗೆಯೇ ಮೂರುಕಾರಣಗಳು ಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದರೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚಿತ್ತಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನು ಹೊರತು ಬೇರೊಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದುದರಿಂದ, ಈ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಕಾರಣಗಳೂ ಈಶ್ವರನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿರುವನು ಒಬ್ಬನಿಗೇ ತ್ರಿವಿಧಕಾರಣತ್ವವು ಹೇಗೆಂಬುದನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ಭಗವಂತನು ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೇ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಇಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುವನು. ತಾನೇ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನೇ ಸಹಕಾರಿಕಾರಣವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವನು. ಪರಮಪುರುಷನು ತಾನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದು, ಕಾಲಕ್ಕೆತಕ್ಕ ಹಾಗೆ ವಿಕಾರಹೊಂದತಕ್ಕದಾಗಿ, ಆಗಾಗ ಹೆಚ್ಚಿ ತಗ್ಗುತ್ತಿರುವ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿದ್ದ ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಶರೀರವಾದ ಜೀವನನ್ನು ಒಳಹುಗಿಸಿ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಈವಿಧವಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನು ಜೀವವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದ ಮೇಲೆಯೇ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಮಹತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು ಅದಕ್ಕೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಪರಮಪುರುಷನು ಮೊದಲು ಜೀವದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಕಾಲದಿಂದ ವಿಕಾರಹೊಂದತಕ್ಕದಾಗಿ, ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಜೀವಶರೀರಕನಾಗಿ ತಾನೇ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತಮಃಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಅವ್ಯಕ್ತವೆನಿಸಿದ ಆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತ, ಅದರೊಡನೆ ಸೇರಿದ ತಾನೇ ಮಹತ್ತತ್ವರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡನು. ಎಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಭಗವಂತನೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ವವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ತಾನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಶರೀರವನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿ ನಿಂತನು. ಹೀಗೆ ಜೀವಾಂತದಿಂದಲೂ, ಸತ್ತಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ, ಕಾಲವಶವಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ಒಳಪಟ್ಟು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಅಂತರಾತ್ಮನನ್ನಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಆ ಮಹತ್ತತ್ವವೇ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿತು ಹೀಗೆ ರೂಪಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹತ್ತತ್ವದಿಂದ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕರ್ತೃರೂಪ

ವಾಗಿ, ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾದಿರೂಪಗಳಿಂದ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಅಹಂಕಾರವೆಂಬ ತತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಹಂಕಾರವು ಸಾತ್ವಿಕವೆಂದೂ, ರಾಜಸವೆಂದೂ, ತಾಮಸವೆಂದೂ ಮೂರುವಿಧವಾಯಿತು. (ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವು ನೈಕಾರಿಕವೆಂದೂ, ರಾಜಸಾಹಂಕಾರವು ತ್ರೈಜಸವೆಂದೂ, ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಭೂತಾದಿಯೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು.) ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವೇ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದು ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ತತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು ಮತ್ತು ದಿಕ್ಕು ಮೊದಲಾದ ಗಣತೆಗಳಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾಗಿ, ಅದರಿಂದ ಅಭಿಮಾನಿಸಲ್ಪಡುವ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಈ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುತ್ತವೆ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೇ ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದಗಳೆಂಬ ವಿಸಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ತೋರುವುವು. ಬೀಗೆ ಶಬ್ದಾದಿವಿಸಯಗಳನ್ನು ಶೋಷಣಿಸತಕ್ಕ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವೈಕಾರಿಕವೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಅವುಗಳೂ ನೈಕಾರಿಕಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತವೆ. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದೂ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುವು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ರಾಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳಾದುದರಿಂದ ತ್ರೈಜಸಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುವು. ರಾಜಸಾಹಂಕಾರವೆಂಬುದು, ಸಾತ್ವಿಕತಾಮಸಾಹಂಕಾರಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಹಾಯವಾಗದಂತಕ್ಕೆ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳುದೇ ಹೊರತು, ಅದು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಸತಕ್ಕುದಲ್ಲ. ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವೆಂಬುದು, ಪೃಥಿವಿ, ಅವು, ತೇಜಸ್ಸು, ಆಕಾಶ, ವಾಯುವೆಂಬ ಐದುಭೂತಗಳಿಗೂ, ಗಂಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಅದುದರಿಂದ ಭೂತಾದಿಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಆ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ, ಮೊದಲು ಅತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶಬ್ದವೂ, ಅದರಿಂದ ಆಕಾಶವೂ ಹುಟ್ಟಿತು. ಕಾಲದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ, ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣದಿಂದ ಕೂಡಿ, ಜೀವಾಂಶಯುಕ್ತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಆಕಾಶವು ವಿಕಾರಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದು, ಅದರಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಸ್ಪರ್ಶತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ವಾಯುವೆಂಬ ಭೂತವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ವಾಯುವು ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ, ಆಕಾಶಗುಣವಾದ ಶಬ್ದದಿಂದಲೂ ಸೇರಿ, ಪ್ರಾಣ, ತೇಜಸ್ಸು, ಸಹಸ್ಸು, ಎಂಬ ಮೂರುಬಗೆಯ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಹೆಚ್ಚು ಬಲವುಳ್ಳುದಾಗಿ, ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಆ ರೂಪತನ್ಮಾತ್ರವೇ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಆ ತೇಜಸ್ಸೆಂಬುದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಆಕಾಶವಾಯು ಗುಣಗಳ

ಳಾದ ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶಗಳೊಡನೆಯೂ, ತನ್ನ ಗುಣಗಳಾದ ರೂಪದೊಡನೆಯೂ ಸೇರಿ, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತನಾಗಿ, ಕಾಲ ಗುಣ ಜೀವಾಂಶಗಳೊಡಗೂಡಿ, ರಸವೆಂಬ ತನ್ಮಾತ್ರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಅದರಿಂದ ಜಲವೆಂಬ ಭೂತವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಹಾಗೆಯೇ ಶಬ್ದ, ಸ್ಪರ್ಶ, ರಸ, ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜಲವು, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಕ್ಕೆ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಕಾಲಗುಣಾದಿಗಳ ಸ ಬಂಧದಿಂದ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತ, ಗಂಧತನ್ಮಾತ್ರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿತು. ಗಂಧತನ್ಮಾತ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಯು ಹುಟ್ಟಿತು. ಹೀಗೆ ಮುಟ್ಟಿದ ಆಕಾರಾದಿಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೊದಲಾದ ಗುಣಗಳು ಏಕೋತ್ತರಸ್ವಾದ್ಭಿವ್ಯಗ್ನಿಯಾಗಿ ಸೇರಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂತಗಳೆಲ್ಲರೂ ತನಗೆ ಕಾರಣಭೂತಗಳಾದ ಹಿಂದಿನ ಭೂತದ ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಕಲೆಕೇರಿದಜೀವಾದುದರಿಂದ, ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟುತ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಗುಣಗಳು ಹೆಚ್ಚು ತ್ನ ಬರುವುವು. (ಎಂದರೆ, ಮೊದಲನೆಯ ಭೂತವಾದ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಶಬ್ದವೆಂಬುದೊಂದೇ ಗುಣವು. ಎರಡನೆಯ ಭೂತವಾದ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಶಬ್ದಸ್ಪರ್ಶಗಳೆರಡೂ ಸೇರುವುವು. ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ತೇಜಸ್ಸಿನ ಮೂರನೆಯ ಭೂತದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಎರಡು ಭೂತಗುಣಗಳೊಡನೆ ರೂಪವೆಂಬ ಮೂರನೆಯ ಗುಣವೊಂದೂ ಸೇರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಭೂತವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ಮೂರು ಭೂತಗುಣಗಳೊಡನೆ ರಸವೆಂಬ ಬೇರೊಂದು ಗುಣವೂ, ಐದನೆಯ ಭೂತವಾದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ನಾಲ್ಕು ಗುಣಗಳೊಡನೆ ಗಂಧವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ಹೊಸಗುಣವೂ ಸೇರುವುದರಿಂದ, ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಗೂ ಅತ್ವತ್ವಿಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಒಂದೊಂದು ಗುಣವು ಹೆಚ್ಚು ತ್ನ ಬರುವುದು) ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಹೀಗೆ ಕಾಲ ಪ್ರಕೃತಿ ಜೀವಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಶರೀರಭೂತಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ, ಈ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ಪರಸ್ಪರಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಆಶಕ್ತಗಳಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ತದಭಿಮಾನಿವೇಶತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರವನ್ನಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದರು. “ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು. ಎಲೈ ದೇವನೇ! ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳು ಮರೆಹೊಕ್ಕವರಿಗೆ ಸಮಸ್ತ ತಾಪಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಛತ್ರಗಳಂತಿರುವುವು. ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಯದಿಂದಲ್ಲವೇ ಯೋಗೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಭಯಂಕರನಾದ ಸಂಸಾರದುಃಖವನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡದೆ ಮೇಲೆ ಪಾಪತ್ರಯದಿಂದ ಪೀಡಿತಗಳಾದ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಎಷ್ಟು ಮಾತ್ರವೂ ಸುಖವೆಲ್ಲಿ?

ಅಂತವರಿಗೆ ತಾಪತ್ರಯನಿವೃತ್ತಿಗಾದರೂ ಅವಕಾಶವಲ್ಲಿ? ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಯ ದಿಂದಲೇ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕು. ಓ ಈಶ್ವರಾ! ಈ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲವೇ ನದಿಗಳೊಳಗೆಲ್ಲಾ ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿದ ಗಂಗಾನದಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿ ಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ನಿನ್ನ ಪಾದಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ಗಂಗಾನದಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಪಾಪನಿವಾರಕವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವಾಗ, ಆ ಪುಣ್ಯನದಿಗೂ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನ ವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳು ಪಾಪನಿವಾರಕವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಓ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಹಕ್ಕಿಗಳು ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ರೆಕ್ಕೆಗಳು ಬಂದಮೇಲೆ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು, ನಾನಾಕಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಸುತ್ತಿ ಬಂದು, ತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಂತೆ, ನಿನ್ನ ಮುಖಕಮಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ವೇದಗಳು, ಸಮಸ್ತ ಲೋಕ ವನ್ನೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ತಿರುಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಪಠ್ಯವಸಾನಹೊಂದುತ್ತಿರುವುವು. ನಿನ್ನ ಮುಖಾರವಿಂದದಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ವೇದಗಳನ್ನೇ ಅವಲಂಬನೆಯಾಗಿ ಹಿಡಿದ ಯತೀ ಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ, ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯಾವ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿ ರುವರೋ, ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರಿಗೆ ತಾನೇ ಸಾಧ್ಯವು? ಓ ದೇವದೇವಾ! ಇಮೋ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆವು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು! ಅಸ್ತಿತ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದಲೂ, ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಸಹಕೃತವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ವೈರಾಗ್ಯಬಲದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಲೂ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಪಂಡಿತರು ಯಾವ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಅನವರತವೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿ ರುವರೋ, ಆ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ನಮ್ಮನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಓ ಜಗನ್ನಾಯಕಾ! ಈ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲಗಳು ತನ್ನನ್ನು ನಂಬಿದ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಸಂಸಾರ ಭಯನಿವಾರಕವಾಗಿಯೂ, ವಿರಕ್ತಿಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ವನ್ನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿಸುವುವು. ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಂಬಿದ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು! ಹೇ ದೇವಾ! ಲೋಕದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳೆಂಬ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿ, ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅನೇಕಾವತಾರಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸಿರುವ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಂಬಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಓ ದೇವಾ! ಸಂಸಾರಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮನೆಮಂದಿಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ, “ನಾನು, ನನ್ನದು” ಎಂಬ ಆಹಂಕಾರ, ಮಮಕಾರಗಳಿಂದ ಬೀಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ, ನೀನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವಾಗಲೂ, ಅವರಿಗೆ ನಿನ್ನ

ಪಾದಾರವಿಂದಗಳು ಬಹುದೂರವಾಗಿರುವುವು. ಅಂತವರು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ಅದನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಇಂತಹ ಅಶ್ವತ್ಥಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಶರಣಹೊಂದುವೆವು. ಎಲೈ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನೇ! ಇಂದ್ರಿಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಗೆ ಪರವಶವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಮೂಢಜನರು ಮಾತ್ರ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಕಾಣಲಾರರೇ ಹೊರತು, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಶಮದಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಕೆಲವು ಮಹಾತ್ಮರು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಣುವ ರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. (ನಿನ್ನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ಶಮದಮಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರು, ಇಂದ್ರಿಯವಶರಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರಾದ ಮೂಢಾತ್ಮರನ್ನು ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಾರರು.) ಎಲೈ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ! ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಪಾನಮಾಡುತ್ತ, ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಸೌಖ್ಯದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸಮಸ್ತ ತಾಪವನ್ನೂ ನೀಗಿದ ಕೆಲವು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು, ಪರಮಪೂಜ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಕಾಲದೋಷಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗದೆಯೂ ಇರುವ ಮೈಕುಂಠ ಲೋಕವನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ಸೇರುವರು! ಧೀರರಾದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಹೋಗಗೊಳಿಸದೆ, ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ದೃಢವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ ದುಸ್ತರವಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನೂ ದಾಟಿ, ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಸೇರುವುದುಂಟು. ಆದರೇನು! ಇಂತವರಿಗೂ ಕಷ್ಟವೆಂಬುದು ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಆಷ್ವಾಂಗದೋಗಮಾರ್ಗದಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿಯುವವರಿಗೆ, ಯಮ, ನಿಯಮ ಮೊದಲಾದ ಒಂದೊಂದು ಯೋಗಾಂಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳಕಷ್ಟವಿರುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ತಪ್ಪಿಹೋದರೂ, ಅವರು ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಲಾರರು. ಹೀಗೆ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದೂ ಬಹಳ ಶ್ರಮಕಾರಣವು. ನಿನ್ನ ಕಥಾಶ್ರವಣ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದವರಿಗಾದರೋ, ಈ ವಿಧವಾದ ದುಃಖವೇಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದ ಪ್ರಯಾಸವೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನ ಮಾಡಿ ಅದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರಿಗೆ ವಿವೇಕಾದಿಸದ್ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದೊದಗುವುವು. ಓ ಪರಮಾತ್ಮಾ! ಪ್ರಕೃತದಲ್ಲಿ ನೀನು ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿಯೇ ಸತ್ಯಾದಿ ತ್ರಿಗುಣಗಳಿಂದ ನಮ್ಮನ್ನು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆಯಷ್ಟೆ? ಆದರೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರಿಗೆ ಪರಸ್ಪರ ಸಮಾಗಮವಿಲ್ಲದೆ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಮುಂದಿನ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರಚನೆಯ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ

ಆಶಕ್ತರಾಗಿರುವೆವು. ನಮ್ಮ ಜುತ್ಪತ್ತಿ ಕಾರಣವಾದ ಸಿನಗೆ, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡನಿರ್ವಾಣದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಅತ್ಯವಶ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಮಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಓ! ದೇವದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಕ್ರೋಡಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳಂತಿರುವ ನಾವು ಆಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಯಥೋಚಿತವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿ ಶಬ್ದಾದಿಭೋಗ್ಯವಸ್ತುಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಮುಂದು ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಡುವ ದೇವಾದಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಿಷಯಗಳಾದ ಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಸಿನಗೆ ತಂತ್ರದಿಂದ ಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೋ ನಾವು ಕಾಣುವೆವು! ಪರಸ್ಪರಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಜೀವಜೀವಿಯಾಗಿರುವ ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರಾಗಿರುವೆವು. ಹೇ ಪ್ರಭೂ! ನೀನು ದರೋ ಕಾರಣವಿರುವೆನು! ನಿಜಾರಂಭಿತನಾದವನು! ನಾವೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾಗಿರುವೆವು. ನೀನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿರಲಿರುವ ಅಂತರ್ರಾಮಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡವನು! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಆಯಾ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವವನಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಅದಿವ್ಯರೂಪನಾದ ನೀನು, ಶಬ್ದಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ಮಾಯೆಯಲ್ಲಿ, ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ನಿನ್ನ ವೀರೈವನ್ನಿರಿಸಿರುವೆಯಾದುದರಿಂದಲೇ, ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಜನಿಸಿರುವೆವು. ಈಗಲೂ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಸಿನಗೆ ಶರೀರಭೂತರಾಗಿರುವೆವು. ಆದುದರಿಂದ, ಓ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾ! ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ಮುಂದು ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ನಮಗೆ ಆ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು, ವಿಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ನೀನು ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ನಾವು ಯಾವ ಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೇ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬಲ್ಲೆವು” ಎಂದರು. * ಇಲ್ಲಿಗೆ ಐದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

* ಇಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಅಂಶವೇನೆಂದರೆ: “ಪುರುಷೇಣಾತ್ಮವೀರೈಣ ವೀರೈರ್ಮಾಧತ್ತ ವೀರೈರ್ಮಾನಾ” “ರೇತಸ್ತಜ್ಜಾಯಾಂ ಕವಿಮಾದಧೇ ಯಃ” ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮರೂಪನಾದ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮಾಯೆಯೇ ಮಹದಾದಿ ತತ್ತ್ವಗಳಿಗೆ ಆರಂಭವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಮಹತ್ತ್ವವೊಂದಲಾಗಿ ಪೃಥಿವಿಯವರೆಗಿರುವ ತತ್ತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಜೀತನಗಳ ಅವಸ್ಥಾವಿಶೇಷಗಳೆನಿಸುವವು ಮಾಯೆಯೆಂಬುದು ಅಖಂಡವಾಗಿಯೇ ಮಹತ್ತ್ವವು ತತ್ತ್ವವಾಗುವುದು. ಮಹತ್ತ್ವವು ಅಖಂಡವಾಗಿ ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ಮುಂದಿನ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಪ್ರದೇಶಭೇದದಿಂದ ಮುಂದುಮುಂದಿ- ತತ್ತ್ವಗಳಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವವು. ಆದರೆ ಮಹದಾದಿಗಳು ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ

ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಮಹದಾದಿತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಿ ಅಂದ ಸೃಷ್ಟಿಯಾದುದು. ಆ
 ಅಂದದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖೋತ್ಪತ್ತಿ
 ಮುಂತಾದುವುಗಳು.

ಹೀಗೆ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮೊರೆಯಿಡುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಂತನು. ತನಗೆ ಶರೀಭೂತಗಳಾದ ಆ ತತ್ವಗಳಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯೊಡಗೂಡಿ, ಮಹತ್ತು, ಅಹಂಕಾರ, ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಮನಸ್ಸಿನೊಡಗೂಡಿದ ಜ್ಞಾನಕರ್ಮೋದ್ರಿಯಗಳು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಬೇರ್ವಟ್ಟಿರುವ ಇಷ್ಟತತ್ವಮೂರು ತತ್ವಕಾರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವಾಗ ಅವುಗಳ ಏಕೋಪದಲ್ಲೆಯೇ ಆಯಾ ಮುಂದಿನ ವಿಚಾರಗಳು ಹುಟ್ಟುವವೇ ಹೊರತು, ಹಿಂದಿನ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬೇರೆ ರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿಲ್ಲವೆ ಮಹಾದಾದಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಾಕಲ್ಪವಾಗಿಯೇ ಎಂದರೆ ಮೊತ್ತಕ್ಕೆ ಉತ್ತರೋತ್ತರ ಕಾರ್ಯರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುವವೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಹಿಂದಿನ ತತ್ವಗಳು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಉಳಿಯುವುದಕ್ಕೇ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದಂತಾಗುವುದು. ಹೀಗಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ "ಪೃಥಿವ್ಯೈ ಪ್ರೀತೀಯತೇ" ಎಂಬುದು ಮೊದಲು. "ಮಹಾನವ್ಯಕ್ತೇ ಲೀಯತೇ" ಎಂಬ ವಾಕ್ಯದ ವರೆಗೆ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಳಯಕಮಕ್ಕೆ ನಿರೋಧವು ಬರುವುದು ಏಕೆಂದರೆ, ಒಂದು ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಏಕದೇಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿ ಅವಸ್ಥಾಂತರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮತ್ತೊಂದು ದ್ರವ್ಯವು, ತನ್ನ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಹಿಂದಿನ ದ್ರವ್ಯದ ಲಯಿಸಿ, ಪೂರ್ಣವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದೇ ಲಯವೆನಿಸುವುದು. ಮೊದಲಿದ್ದ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಏಕದೇಶವಿಹೀನವನ್ನು ಹೇಳಿದ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಬದಲಾಯಿಸುವುದೆಂದು ಹೇಳಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಿನ ವಸ್ತುವೇ ಇಲ್ಲವೆ ಹೋಗುವುದರಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಲಯಲಕ್ಷಣವು ಸರಿಬೀಳದು. ಇದರಿಂದ ಪಂಚೀಕರಣಕಮಕ್ಕೂ ನಿರೋಧವುಂಟಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾಗಿ ಪೃಥಿವಿಯವರೆಗೆ ವಿಚಾರ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಒಂದೊಂದು ಅವಸ್ಥಾಭೇದದಲ್ಲೆಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವಾದ ಸಮಸ್ತಿವಿರುಷನ ಪ್ರವೇಶವಿರುವುದರಿಂದ, ಅದಕ್ಕೆ ಪರಮಾತ್ಮ ಶರೀರತ್ವವು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಅವ್ಯಕ್ತವೆನಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಂದೇ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವೆಂದು ಹೇಳಿದರೆ ಸಾಕಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆರುವಾಗ "ಯಸ್ಯಾ ವ್ಯಕ್ತಂ ಶರೀರಂ" ಎಂದು ಹೇಳಿದ ಮೇಲೆ ತಿರುಗಿ "ಯಸ್ಯ ಪೃಥಿವೀ ಶರೀರಂ" ಯಸ್ಯ ಪಶ್ಚರೀರಂ" ಇತ್ಯಾದಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದುವನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿ ಹೇಳಿದುದೇ? ಇದರಿಂದ ಪೃಥಿವ್ಯಾದಿಗಳು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತ ಭಿನ್ನವಾದುವೆಂದು ತೋರಿಸಿದಂತಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ವಹತ್ವ, ಅಹಂಕಾರತ್ವ, ಪೃಥಿವೀತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನುಸರಣವುಂಟಾದುದನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಗ್ರಾಹ್ಯವು.

ಸಮೂಹಗಳನ್ನೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಒಂದೊಂದು ತತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿ ಭಗವಂತನು, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದ ಆತತ್ವಸಮೂಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪ್ರೇರಣಾರೂಪವಾದ ತನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಸಿ, ಆಯಾತತ್ವಗಳು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಮೇಲೆ ಆ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಗವತ್ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಂಶಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುವು. ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ! ಉತ್ತಮ ಕ್ರಮವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಳನೆ ಸ್ಥಾನರಜಂಗಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕಾರ್ಯರೂಪವಾಗಿ ತಮ್ಮಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದ್ದ ಆ ಇವತ್ತಿನೂರುತತ್ವಗಳೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಸೇರಿ, ಚತುರ್ಮುಖರೂಪಿಯಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಗರ್ಭದಂಡಿದ್ದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದುವು. ದೇವತೆಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಾಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನು, ಆ ಅಂಧವು ಪರಿಪಕ್ವವಾಗುವವರೆಗೆ ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಸಹಸ್ರವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಅವರಣಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಸುಮರ್ಣಮಯವಾದ ಆ ಅಂಡದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದನು. ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳ ಸಂತಾನರೂಪವಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹೊಂದಿದ್ದ ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನು, ತಾನೇ ತನ್ನನ್ನು ಮೊದಲು ಭೋಕ್ತೃವೆಂದೂ, ವಿಷಯವೆಂದೂ, ಕರಣವೆಂದೂ ಮೂರುವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡನು. ಆ ಮೂರರಲ್ಲಿ ಒಂದಾದ ಕರಣವನ್ನು ಐದುಜ್ಞಾನೋದ್ರಿಯಗಳೆಂದೂ, ಐದುಕರ್ಮೋದ್ರಿಯಗಳೆಂದೂ ಮನಸ್ಸೆಂದೂ ಹನ್ನೊಂದುವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿದನು. ವಿಮುರಾ ! ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯುಂಟಾದುದು ಹೇಗೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ ! ಈ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು, ವೈಷ್ಣವದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮಾಂಶದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವನು. ಇದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಪರಮಾತ್ಮನ ಆವೇಶವ ತಾರವೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಅಂಶವ ತಾರವಾದ ಈ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಿಂದಲೇ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟಿರುವುದು. ಚತುರ್ಮುಖಶರೀರಿಯಾದ ಈ ಭಗವಂತನೇ ಮೊದಲು ಈಗ ನಮಗೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಕಾಣುವ ಎಲ್ಲಾ ಸೃಷ್ಟಿಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನೂ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಂದೇ ಪುರುಷಾತ್ಮತೆಯಲ್ಲಿದ್ದುದರಿಂದ ಇವನನ್ನು ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನೆನ್ನುವರು. ಇವನೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಕೂಡಿದವನು. ಆದರೆ ಹೀಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಕೊಂಡು, ಅವನಿಗೆ

ಶರೀರದಂತಿರುವುದು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳಿಗೂ ಸಾಧಾರಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಈ ಚತುರ್ಮುಖಸ್ವರೂಪವೆಂಬುದು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಾಗಿ, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ವ್ಯಷ್ಟಿ ಜೀವಗಳನ್ನು ಹೊರಡಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಇದೇ ಭಗವಂತನ ಅವತಾರಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದು ಭಗವಂತನು ಈ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಇದು ಅನುಪ್ರವೇಶಾವತಾರವೆನಿಸುವುದು. ಶರೀರಾಂತರ್ಗತಗಳಾಗಿ ಭೋಕ್ತೃವೆಂದೆನಿಸಲ್ಪಡುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳೂ ಈ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿರುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆದ್ದು, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆದ್ದು, ಮನಸ್ಸು ಈ ಏಕಾದ ತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅವನು ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನೆನಿಸಿದನು. ವಿದುರಾ' ಎತ್ತಲಾಗಿ ಲೋಕನಿಯಾಮಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಮಹದಾದಿತತ್ತ್ವಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿರುವ ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು, ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದ "ಈ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ವ್ಯಷ್ಟಿರೂಪದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಶರೀರೇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಸ್ಯಾನುರ್ಭವಂಟಾಗಲಿ!" ಎಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಭಗವಂತನು ಆ ಪುರುಷನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ನಿಜಾಂಶದಿಂದ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದೊಡನೆ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದಲ್ಲಿ ವ್ಯಷ್ಟೀಂದ್ರಿಯಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಗಾಗಿ ಕೆಲವು ಸ್ಥಾನಗಳೇರ್ಪಟ್ಟುವು. ಅವುಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಭಗವದಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಾದ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ, ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವಕ್ಕೆ ಮುಖರೂಪವಾದ ಒಂದಾನೊಂದು ಸ್ಥಾನವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಆ ಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ತನಗಾಶ್ರಯವಾದ ವಾಕ್ಯೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಅಗ್ನಿದೇವನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ವಾಗ್ವೈದ್ಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ಸಮಸ್ತ ಶಬ್ದಜಾಲಗಳನ್ನೂ ಉಚ್ಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ, ತಾಲು (ದವಡೆ) ಸ್ಥಾನವು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ಲೋಕಪಾಲನಾದ ವರುಣನು, ತನಗೆ ಅಂಶಭೂತವಾದ ಜಿಹ್ವೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಮೊದಲಾದ ರಸಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು. ಆಮೇಲೆ ಭಗವದಂಶದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನಿಂದ ಮೂಗಿನ ರಂಧ್ರಗಳೆಂಬ ಸ್ಥಾನವು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅತ್ತಿನೀದೇವತೆಗಳಿಬ್ಬರೂ, ತಮಗಾಶ್ರಯವಾದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ಸುಗಂಧದುರ್ಗಂಧಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಅಸಮಷ್ಟಿ

ಪುರುಷನಿಂದ ಕಣ್ಣುಗಳೆಂಬ ಸ್ಥಾನವು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಅದಿತ್ಯದೇವನು ತನಗೆ ಸ್ಥಾನವಾದ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ನೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನಿಗೆ ರೂಪಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಚರ್ಮಸ್ಥಾನವು ಏರ್ಪಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿ ವಾಯುದೇವನು ತನಗಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಆ ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ಪದಾರ್ಥಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮೃದುತ್ವ ಕಠಿನತ್ವಗಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾದ ಕರ್ಣಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ದಿಗ್ವಿವರ್ತಗಳು ತಮಗೆ ಅಂಶ ಭೂತಗಳಾದ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಶಬ್ದಗಳನ್ನು ಕೇಳುವನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾದ ಚರ್ಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಾದಿವಿವರ್ತಗಳು ನಿಜಾಂಶಭೂತಗಳಾದ ರೇಷುಗಳೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಆ ರೇಷುಗಳಿಂದಲೇ ಜೀವನು ನವೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವನು. ಇದರಿಂದ ಒಂದೇ ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯದ ಸ್ಥಾನಭೇದಗಳಿಂದ ನವೆಯು, ಸ್ವರ್ಣಜ್ವಾಲಾಮಾಲಾ ಉಂಟಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಉಪಸ್ಥೇಂದ್ರಿಯವೆಂಬ ಸ್ಥಾನವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಯು, ನಿಜಾಂಶಭೂತವಾದ ರೇತಸ್ಸೆಂಬ (ವೀರ್ಯವೆಂಬ) ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಜೀವನು ರತಿಸುಖವನ್ನು ಕಾಣುತ್ತಿರುವನು. ಆಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿಸ್ವರೂಪನಿಂದ ಬೇರ್ಪಟ್ಟ ಗುಡಸ್ಥಾನವನ್ನು ಮಿತ್ರದೇವನು ನಿಜಾಂಶಭೂತವಾದ ವಾಯುವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ಮಲವಿಸರ್ಜನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಹಸ್ತ ಸ್ಥಾನಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಇಂದ್ರದೇವನು, ನೀಡುವುದು, ಎಳೆಯುವುದು, ಬಗ್ಗಿಸುವುದು, ಇವೇ ಮುಂತಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಾಧನವಾದ ಹಸ್ತೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನು ತನ್ನ ಜೀವನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಆಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿ ಪುರುಷನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾದ ಪಾದ ಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು, ವಿಷ್ಣುವು ಗಮನಸಾಧನವಾದ ಪಾದೇಂದ್ರಿಯಗಳೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಗಮನಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಆಮೇಲೆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ವಿಭಕ್ತವಾದ ಹೃದಯಸ್ಥಾನವನ್ನು ಚಂದ್ರನು ತನಗಧಿಷ್ಠಾನವಾದ ಅಂತಃಕರಣದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಇದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಷ್ಟಿಜೀವನಿಗೆ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪರೂಪಗಳಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ಈ ಅಂತಃಕರಣವೆಂಬುದೊಂದೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ವ್ಯಾಪಾರಭೇದದಿಂದ, ಮನಸ್ಸೆಂದೂಬುದ್ಧಿಯೆಂದೂ,

ಚಿತ್ತವೆಂದೂ, ಅಹಂಕಾರವೆಂದೂ, ನಾಲ್ಕು ವಿಧಗಳಾದುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚಂದ್ರನೂ, ಬುದ್ಧಿಗೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯೂ, ಅಹಂಕಾರಕ್ಕೆ ರುದ್ರನೂ, ಚಿತ್ತಕ್ಕೆ ಪ್ರಜಾಪತಿಯೂ, ಅಧಿದೇವತೆಗಳೆನಿಸಿರುವರು. ಮತ್ತು ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಜೀರ್ವಣವು ಬುದ್ಧಿಸ್ಥಾನವನ್ನು, ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ನಿಶ್ಚಯರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಬೋಧನಾಂಶದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ತಾನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದರಂತೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಜೀರ್ವಣವು ಅಹಂಕಾರಸ್ಥಾನವನ್ನು, ರುದ್ರನು ದೇಹಾಭಿವ್ಯಾಸವೆಂಬ ನಿಜಾಂಶದೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಅಭಿವ್ಯಾಸದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಹಾಗೆಯೇ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ ಭಿನ್ನವಾದ ಅಂತಃಕರಣವೆಂಬ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಯೆಂಬ ದೇವತೆಯು, ಯುಕ್ತಾರ್ಥವಿವೇಚನಾರೂಪವಾದ ಮನಸ್ಸಿನೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಈ ಅಂಶದಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಆಲೋಚಿಸಬೇಕಾದ ಅರ್ಥಜಾಲಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದುವನು. ಮತ್ತು ವಿರಾಡ್ರೂಪಿಯಾದ ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಶಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವೂ, ನಾಭಿಯಿಂದ ಆಕಾಶವೂ, ಪಾದದಿಂದ ಭೂಲೋಕವೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಈ ಮೂರುಲೋಕಗಳಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕವನ್ನು ಸತ್ಯಗುಣಪ್ರಧಾನರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಆಕ್ರಮಿಸಿ ನಿಂತರು. ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನರಾದ ಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳು, ರಾಜಸಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲಗಳನ್ನುನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಗಳಾದ ಭೂಲೋಕವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದರು. ತಮೋಗುಣಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ, ರುದ್ರನಿಗೆ ಪಾರಿಷದಗಣಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೂತಪ್ರೇತಪಿಶಾಚಾದಿಗಳು ಆಕಾಶವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿದುವು. ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಮುಖದಿಂದ ವೇದಗಳೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೂ ಜನಿಸಿದರು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮಭಾಗವಾದ ಮುಖದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಲೇ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣಜಾತಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮೇಲ್ಮೈಯೂ, ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೂ, ಗುರುತ್ವವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಆ ವಿರಾಟ್ಟುಪುರುಷನ ತೋಳುಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಅವರು ಆ ಭಗವಂತನ ಪರಾಕ್ರಮದ ಅಂಶದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದವರಾಗಿ, ಇತರವರ್ಣದವರನ್ನು ಚೋರಾದ್ಯುಪದ್ರವಗಳಿಂದ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರಾದರು. ಹೀಗೆ ಇವರು ಇತರರನ್ನು ಆಪಾಯಗಳಿಂದ (ಗಾಯಗಳಿಂದ) ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವರಾದುದರಿಂದಲೇ, ಅವರಿಗೆ ಕ್ಷತ್ರಜಾತಿಯವರೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಆಮೇಲೆ ಆ ವಿರಾಟ್ಟುಪುರುಷನ ತೊಡೆಗಳಿಂದ ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿದರು, ಅವರಿಗೆ ವೈಶ್ಯರೆಂದು ಹೆಸರು. ಅವರು ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಇತರವರ್ಣದವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಕೃಷಿ ವಾಣಿಜ್ಯ.

ವ್ಯವಹಾರಾದಿಗಳಿಂದ ಜೀವನೋಪಾಧಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಆಮೇಲೆ ಭಗವಂತನ ಪಾದದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಹುಟ್ಟಿದರು. ಇವರೇ ಶೂದ್ರರು. ಇವರು ತಮ್ಮ ಜಾತಿಯವರಿಗೆ ಉಚಿತವಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿಮೂರುವರ್ಣದವರ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತರಾಗಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಈ ನಾಲ್ಕುವರ್ಣದವರೂ ತಮ್ಮತಮಗೆ ವಿಹಿತಗಳಾದ ಧರ್ಮಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ತಮ್ಮ ಚಿತ್ತವನ್ನು ಪರಿಶುದ್ಧಿಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವ ಭಗವಂತನಿಂದ ತಾವು ಯಾವ ವೃತ್ತಿಗಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರೋ, ಆ ವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಓ ವಿದುರಾ! ಕಾಲ, ಕರ್ಮ, ಸ್ವಭಾವರೂಪಗಳಾದ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವ ಭಗವಂತನ, ಈ ಮಾಯಾವಿಜೃಂಭಣದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾರು ತಾನೇ ಸಮರ್ಥರು? ಅದರೆ “ಯಾರಿಗೂ ಸಾಧವಿಲ್ಲದದನ್ನು ನೀನು ಹೇಗೆ ವರ್ಣಿಸಬಲ್ಲೆ” ಯೆಂದು ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಕೇಳಬಹುದು. ನನಗೂ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ವರ್ಣಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ನಾನೂ ಅದನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಲಾರೆನು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನಾನು ನನ್ನ ಗುರುಮುಖವಾಗಿ ಎಷ್ಟು ಮಟ್ಟಿಗೆ ಕೇಳಿರುವೆನೋ, ಅಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ನಿನಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವನು. ಕೊನೆಗೆ ಅಷ್ಟನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನನಗೆ ಶಕ್ತಿಯಿರಲಾರದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿಗೆ ತೋರಿದಷ್ಟನ್ನು ಮಾತ್ರ ಹೇಳಬಲ್ಲೆನು. ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವನ್ನು ವರ್ಣಿಸುವುದರಿಂದ ಫಲವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಅದರಿಂದಲೇ ಎಷ್ಟೋ ಲಾಭವುಂಟು. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರರ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೋಡಾಡುವುದರಿಂದ, ದೋಷಯುಕ್ತವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರವಾಗಿ ಮಾಡುವುದೇ ಹರಿನಾಮಸ್ಮರಣೆಗೆ ಒಂದು ಮೊದಲನೆಯ ಫಲವು. ಆ ಭಗವನ್ನಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಟ್ಟಿಗೆ ವರ್ಣಿಸುವುದರಿಂದ ಅವರವರು ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಸಿದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದು. ವಿದುರಾ! ಆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ ಕೂಡತು ಫಲವಿಲ್ಲವೆಂದು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯಬೇಡ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನುನುಸ್ಯನು ವಚನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದಕ್ಕೆ, ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕನಾದ ಭಗವಂತನ ಗುಣಕೀರ್ತನವೇ ಒಂದು ಮುಖ್ಯಫಲವು. ಹಾಗೆಯೇ ವಿಧ್ವಾಂಸರಾದ ಮಹಾತ್ಮರು ವಿಷ್ಣುಕಥೆಗಳನ್ನು ವರ್ಣಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಕಥಾವೃತ್ತವನ್ನು ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು ಕೇಳಿ ತೃಪ್ತಿಸಡುವುದೇ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಫಲವು. ಓ ವಿದುರಾ! ಆ ಭಗವಂತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ನಾವು ಮಾತ್ರವೇ ಅಸಮರ್ಥರೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ. ಆ

ಮಹಾವಿಷ್ಣು ವಿನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿಬೇ ಹುಟ್ಟಿ, ಆತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು, ಅವನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳ ಬ್ರಹ್ಮನೂ ಕೂಡ, ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಪರಪಕ್ಷವಾದ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂಲೂ ಆತನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ಹೋಗನು. ಇನ್ನು ನಮ್ಮಂತವರ ಪಾಡೇನು? ಅಹಾ! ಇದೂ ಹಾಗೆ ರಲಿ! ಮತ್ತೊಂದಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳು! ಆ ಭಗವಂತನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೆಂಬುದು ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರನ್ನೂ, ಮರುಳುಮಾಡುತ್ತಿವುದು. ಆ ಪರವಾತ್ಮನು ವೇದಸ್ವರೂಪನಾಗಿ ಬಂದು ತಾನೇ ತನ್ನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾರದೆ ಹಿಂತಿರುಗುವುದಾಗಿ ಹೇಳಿರುವನು. ಇನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಸೇವಕಿಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳತಕ್ಕದ್ದೇನು? ಓ ವಿಮರಾ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೇ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು? ಮಹತ್ವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳಾಗಲಿ, ದಿಕ್ಪತಿಗಳಾಗಲಿ, ಚತುರ್ಮುಖನಾಗಲಿ, ವೇದಗಳಾಗಲಿ, ಯೋಗಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸಾಗಲಿ, ಪರೋಕ್ಷಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ನಮ್ಮಂತಹ ಮುಷಿಗಳಾಗಲಿ ಯಾವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಆ ಉಪ್ದೇಶವನ್ನು ಕೊನೆಮುಟ್ಟಿಸಲಾರದೆ ಹಿಂತಿರುಗುತ್ತಿರುವೆವೋ, ಅಂತಹ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇದೋ ನಮಸ್ಕಾರವು ” ಇಲ್ಲಿಗೆ ಆರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ವಿದುರನು ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಪಕ್ಷಿಮಾಡಿದನು. } ❖

ಹೀಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವ ಮೈತ್ರೇಯನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿವ್ಯಾಸಪುತ್ರನಾಗಿಯೂ ತತ್ಪದರ್ಶಿಯಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ವಿದುರನು, ತನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಂದ ಆ ಮೈತ್ರೇಯನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಪ್ರೋತ್ಸಾಹವುಂಟಾಗುವಂತೆ ತಿರುಗಿಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವನು. “ಓ ಮಹರ್ಷೀ ಜ್ಞಾನಾದಿಷಡ್ಗುಣಸಂಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನೈಕಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಅದು ದರಿಂದಲೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಯಾವುದೊಂದು ವಿಕಾರವೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದರ ಸಂಬಂಧವೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಈ ಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಂದುಂಟಾಗತಕ್ಕ ದುಃಖ ಮೋಹಾದಿಗಳೂ, ಮನುಷ್ಯಾದಿರೂಪವಿಕಾರಗಳೂ, ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿಯಾದರೂ ಏಕೆ ಸಂಭವಿಸಬೇಕು? ಹೀಗೆ ಸಂಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಆದರಿಂದುಂಟಾದ ದೋಷಗಳು

ಅವನಿಗೆ ಅಂಟದಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪರಿಣಾಮ ರೂಪವಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳಾಗಲೀ ಗುಣಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಮೇಲೆ, ಅವನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ, ಕರ್ತನಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವುದು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ಪೂರ್ಣ ಕಾಮನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯೇಕೆ? ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆಟಪಾಟಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟುವಂತೆ ಅವನಿಗೂ ಇದು ಲೀಲಾವಾತ್ರ, ವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ದೃಷ್ಟಾಂತವೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಿರುವಂತೆ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಆಟಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಲೀ, ತನಗೆ ಸಮ ವಾಗಿ ಆಟವಾಡತಕ್ಕ ಇತರ ಬಾಲಕರಾಗಲೀ ಒದಗಿದಾಗಲೇ ಬಾಲಕರಿಗೆ, ಆ ಆಟ ದಲ್ಲಿ ಆಸೆಯೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಪ್ರಯತ್ನವೂ ಸಂಭವಿಸುವುದು. ಭಗವಂತನಾದ ರೋ ಆತ್ಮಾರಾಮನಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಆನಂದವನ್ನನುಭವಿಸತಕ್ಕವನು. ಆವಾಸ್ತ ಸಮಸ್ತಕಾಮ ನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವುದೊಂದುದ್ದೇಶವೂ ಹುಟ್ಟುವ ಸಂಭವ ವಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ಕ್ರೀಡಾರ್ಥವಾಗಿ ಆ ಅಭಿಲಾಷೆಯ ಹುಟ್ಟಿದರೂ, ತನಗಿಂತಲೂ ಜೇರೆಯಾದ, ಕ್ರೀಡಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳಾಗಲೀ ಆ ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕ ಬೇರೊಬ್ಬ ಪುರುಷನಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಹೊರತು ಆ ಕಾರ್ಯವೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಿ, ಮೊದಲು ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ಈ ಕೋರಿಕೆಯು ಹುಟ್ಟಿತೆಂಬುದೂ ಅಸಂಗತವಲ್ಲವೇ? ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷ ರೊಡಗೂಡಿದ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಜಗತ್ಕರ್ತೃತ್ವಾದಿಗಳನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಿ, 'ಈ ಶ್ವರನು ಹೀಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಪರಿಣಾಮ, ಕ್ಲೇಶಮುಂ ತಾದ ದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸಲಾರವು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರನ್ನು ಶರೀರ ವಾಗಿ ಹೊಂದಿರುವ ಭಗವಂತನೇ ಜಗತ್ಕಾರಣನೆಂದು ಹೇಳುವುದರಿಂದ, ಕ್ಲೇಶ, ವಿಕಾರ, ಮುಂತಾದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುವೇ ಹೊರತು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಲಾರವು' ಎಂದೂಹೇಳಿದೆ. ಇದರಿಂದ, ಗುಣತ್ರಯಾತ್ಮಕ ವಾಗಿ, ತನಗೆ ಅಧೀನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು, ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಕೊನೆಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಸಂಹಾರಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಕಾರ್ಯ ಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿದ್ದ ಮಾಯೆಯನ್ನೇ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳಂತೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಒಂದೊಂದು ಗುಣವನ್ನು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತ, ಬ್ರಹ್ಮ, ವಿಷ್ಣು, ರುದ್ರರೆಂಬ ಮೂರು ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸೃಷ್ಟಾದಿಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಇದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ

ದೊಷಸಂಬಂಧವೇ ಇರಲಾರದು, ಎಂದು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಸಮಾಧಾನವೂ ತೃಪ್ತಿ ಕರವಾಗಿ ತೋರುವುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಾದವನು ದೇಶಗುಣಾದಿಗಳಿಗಿಂತ ಕಾಲಗುಣಾದಿಗಳಿಗಿಂತ, ಅವಸ್ಥಾ ವಿಶೇಷದಿಂದಲಾಗಲಿ, ತನಗಿಂತಾನೇ ಆಗಲಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ದೆಸೆಯಿಂದಲಾಗಲಿ, ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಲೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸಹೊಂದದ ವಿಜ್ಞಾನವೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು. ಅವನು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ದೇಶನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ದೀಪಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ತಾನಿದ್ದ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬೆಳಗುವನೆಂಬ ದೇಶನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಬೆಳಗುವನು ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಒಮ್ಮೊಂದು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಕಣ್ಮರೆಯಾಗುವನೆಂಬ ಕಾಲನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವನು. ಮತ್ತೂ ಈಶ್ವರನು ವಿಕಾರಶೂನ್ಯನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಯಾವವಿಧದ ಅವಸ್ಥಾ ಭೇದದಿಂದಲೂ ಜ್ಞಾನ ರೋಪವುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಕೆಲವು ಸಂದರ್ಭಗಳಲ್ಲಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದುಂಟು. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನವು ಅಂತಹದಲ್ಲ! ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಪ್ನವನ್ನು ಕಂಡರೆ, ಅದು ಅವನೊಬ್ಬನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರವೇ ಬರುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಆ ಸ್ವಪ್ನ ಭೂಕೂಡ ಆಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಅಗೋಚರವಾಗುವುದು. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನವಾದ ರೋಹಿಗೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸ್ವಲ್ಪ ಕಾಲವಿದ್ದು ಹೋಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ! ಶಾಶ್ವತವಾಗಿರುವುದು. ಈಶ್ವರನು ಕರ್ಮಾಧೀನನಲ್ಲ. ಜೀವಾತ್ಮರು ಕರ್ಮಾಧೀನರಾದುದರಿಂದ ಅವರ ಜ್ಞಾನವೂ ಕೂಡ ಅವರವರ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದು. ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾದರೂ ಈ ವಿಧವಾದ ತಾರತಮ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ ವಿಕಾಸದಲ್ಲಿರುವುದು. ಹೀಗೆ ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲಿ, ಯಾವಕಾರಣದಿಂದಾಗಲಿ, ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನು ಹೊಂದದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ, ಮಾಯೆಯೆಂಬ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಸಂಬಂಧವು ಹೇಗೆ? ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ದೇಶಕಾಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದಿಂದಲಾದರೂ, ಆ ಈಶ್ವರನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ವಿಕಾರವುಂಟಾಗುವ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅತನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು. ಅದೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವೆಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಈ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿರುವನಲ್ಲವೇ? ಹೀಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಕಾರ್ತೃಗಳಾದ ಗರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ಜರಾ, ಮರಣಾದಿಗಳೂ, ಪಣಾಮಾದಿಗಳೂ ಆಯಾ ಜೀವಗಳಿಗೆ ಮತ್ತು ದೇವಾದಿಶರೀರಗಳಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಸಂಬಂಧವುಂಟು.

ಧಿಸಲಾರವೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ಸಮಂಜಸವಾಗಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಜಾಗರ (ಎಚ್ಚರ ಗೊಂಡಿರುವುದು) ಸ್ವಪ್ನ, ಸುಷುಪ್ತಿ, ಮೂರ್ಛ, ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದ್ದೆಲ್ಲೆರೀರೀ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿ, ಜೀವನಿಗೆ ಆಯಾ ಸಂದರ್ಭಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬರತಕ್ಕ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅವನಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾದ ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿ ಸದಿರದು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಆಧೀನನಲ್ಲದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಆ ದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸಲಾರವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೇನು? ಕರ್ಮವೆಂಬುದೇ ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟು ಮಾಡಿಯೇ ಅದರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ದುಃಖಮೋಹಾದಿದೋಷಗಳನ್ನೂ ಸೇರಿಸುವುದು. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನ ಮೂಲಕನಾಗಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆ ಜೀವನ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಇವನಿಗೂ ದೇಹಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಷ್ಟೇ? ಅದುದರಿಂದ ಜೀವನಿಗೆ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಕರ್ಭ, ಜನ್ಮ, ಜನ್ಮ, ಮರಣಾದಿದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಶ್ವರನಿಗೂ ಉಂಟೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕಾಗುವುದು. ಕರ್ಮವೆಂಬುದು ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹಸಂಬಂಧದ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ದೋಷಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಾಗ, ಆ ಜೀವನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೂ ಸೇರಿದ್ದ ಮೇಲೆ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಆ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೆಂಬುದು ಹೇಗೆ? ಇದಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮವೇ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ದೇಹಸಂಬಂಧಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವೇ ಇಲ್ಲದೆ ಹೋಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ದೇಹಸಂಬಂಧವೇ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವೆಂದೂ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿದೆ. ಆ ದೇಹಸಂಬಂಧವು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಉಂಟೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ, ಅಶುದ್ಧವಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ದೇಹಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುವು ಸೊಂದೇ ಸಮಸ್ತ ದೋಷಗಳಿಗೂ ನೆಲೆಯೆನಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಆಯಾದೇಹಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ತಾನೇ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಾದರೂ, ಆಗಲೂ ಅವನಿಗೆ ಅದರ ದೋಷವು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು ಒಬ್ಬನಿನ್ನುಷ್ಯನು ಕೇವಲಗಳೆಂದಲೂ, ರಕ್ತಗಳೆಂದಲೂ ತುಂಬಿ ಬಹಳ ದುರ್ಗಂಧಯುಕ್ತನಾದ ಒಂದು ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ಹೋಗಿ ಬಿದ್ದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಅದನ್ನೇ ಪುರಾಣಾರ್ಥವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ ಪರಮಪುರುಷನು, ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳಿಗೂ ತಾನು ನೆಲೆಯಾಗಿದ್ದರೂ, ನಗೆ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವನು ಎಲ್ಲಾ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹೊಕ್ಕಿರುವುದಾಗಿ ಅವನಿಗೆ ಶರೀರಸಂಬಂಧವನ್ನು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ, ದರಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅವನನ್ನೂ ಗುರಿಮಾಡಿದಂತೆಯೇ ಆಗು

ವುದು. ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವರ ದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸದಿರುವು. ಓ ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಮೈತ್ರೇಯನೆ! ಈ ವಿಧವಾದ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ತತ್ಕಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ನನ್ನ ಸಂಶಯವನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸಿ, ತತ್ಪೋಷದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದ್ಧರಿಸಬೇಕು" ಎಂದನು.

ಹೀಗೆ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ವಿದುರನು ವಿನಯ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿಯೂ, ತತ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ ಆ ವಿದುರನಿಗೆ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸಂದೇಹವಿನ್ಯಾತ್ರಿಯಾಗುವಂತೆ ಸಮಾಧಾನಗಳನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. "ಓ! ವಿದುರಾ! ಕೇಳು! ಜೇತನಾಜೇತನಗಳನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಶ್ವರನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ದುಃಖ, ವಿಕಾರ, ಮುಂತಾದ ದೋಷಗಳು ಸಂಭವಿಸಲಾರವು. ಆದರೆ ನೀನು ಚಿದಚಿತ್ತಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಅವುಗಳಿಗೆ ಸಂಭವಿಸುವ ದೋಷಗಳು ಭಗವಂತನಿಗೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಇದಾಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ: ಜೇತನಾದರೂ ಸಹಜವಾದ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೋಷಸ್ವರೂಪನಲ್ಲ. ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ, ಅವರ ವರ ಕರ್ಮಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಪರಮಪುರುಷನ ಸಂಕಲ್ಪವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವು ಕಾಲಭೇದದಿಂದಲೂ, ಜೀವಭೇದದಿಂದಲೂ, ಸುಖದುಃಖಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗಬಹುದು. ಹಾಗಿದ್ದರೆ ಆ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆ ಬಗೆಯಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಎಲ್ಲಾ ವಸ್ತುಗಳೂ, ಎಲ್ಲಾ ಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕೇವಲಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ, ಕೇವಲ ದುಃಖವನ್ನಾಗಲೀ ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಲೋಕಾನುಭವದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಒಂದೇ ವಸ್ತುವು ಒಬ್ಬನಿಗೆ ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದೇ ವಸ್ತುವು ಅದೇಪುರುಷನಿಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದುಃಖಹೇತುವಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದರೆ, ಅವಸ್ತುವನ್ನನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಜೀವನಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮವೇಜೊರತು, ಅವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವಲ್ಲ. ಹಾಗೆ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಆಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವಸ್ತುವು ಅವನಿಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾವಾಗಲೂ ಕೇವಲದುಃಖವನ್ನಾಗಲೀ, ಉಂಟುಮಾಡಬೇಕೇ ಜೊರತು, ಒಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸುಖವನ್ನೂ

ಮತ್ತೊಂದು ಸಮಯದಲ್ಲಿ ದು ಒವನನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಾರದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಈ ಎರಡು ಧರ್ಮಗಳೂ ಇರುವುವೆಂದೂ ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಯಾವ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಯಾವುದು ನಿಯತನಾದ ಧರ್ಮವೋ, ಅದಕ್ಕೆ ಅದನ್ನೇ ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಲೋಕಧರ್ಮವಾದುದರಿಂದ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವಿರುದ್ಧ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಸ್ವಭಾವವೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ. ಸುಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಲೀ ದುಃಖವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಾಗಲೀ, ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ಒಂದೇ ವಸ್ತುವಿಗೆ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು. ಅದುದರಿಂದ ಅವೆರಡನ್ನೂ ಇವುಗಳ ಸ್ವಭಾವವೆಂದೇ ಹೇಳುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ಸುಖವನ್ನಾಗಲೀ, ದುಃಖವನ್ನಾಗಲೀ ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದಲ್ಲ. ಈ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಜೀವಾತ್ಮನ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವವು. ಜೀವನು ಕರ್ಮವಶನಾದುದರಿಂದ ಆಯಾ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಆಯಾವಸ್ಥೆಗಳ ಸಂಬಂಧವು ಗಣದೋಷಗಳನ್ನು ತೋರಿಸುವವು. ಪರಬ್ರಹ್ಮನಿಗಾದರೋ ಈ ಕರ್ಮದೋಷಗಳೊಂದೂ ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವು. ಅವನು ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳಿಗೂ ಆಶ್ರಯನಾಗಿರುವನು. ಸರ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನು. ಸ್ವಾಭಾವಿಕಗಳಾಗಿಯೂ, ಮುಖ್ಯಾದ್ವೈತಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅನೇಕ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಗಳುಳ್ಳವನು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ಆಶ್ಚರ್ಯನಿಗೆ ಕೊಷಾಶ್ರಯಗಳಾದ ಈ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ವಿಚಿತ್ರರೀತಿಯಿಂದ ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕ ಲೀಲೆಗೋಸ್ಕರನಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಜೀವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿಂದ ಅನೇಕದೋಷಗಳಂಟಾಗುವದೇನೋ ನಿಜವು! ಆಶ್ಚರ್ಯನಾದರೋ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಒಳಪಟ್ಟವನಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವೆಂಬುದು ಪ್ರೀಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಅಂಗೀಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಅವನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ಏದರಾ! ಕರ್ಮವೆಂಬುದೇನು? ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಆಶ್ಚರ್ಯನು ಚೇತನರ ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಿಟ್ಟು 'ಇವನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಇವನಿಗೆ ಈ ಫಲಂಟಾಗಬೇಕು' ಎಂದು ಅವಶ್ಯಕ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವುದಾಗಿ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಕರ್ಮವೆಂಬುದೂ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಆ ಭಗವಂತನ ನಿಗ್ರಹಾನುಗ್ರಹರೂಪವಾದ ಕರ್ಮ ಸಂಬಂಧವನ್ನು, ಆ ಭಗವಂತನಿಗೇ ಉಂಟೆಂದು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ವಶನಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಸಂಬಂಧ

ವನ್ನು ನುಸರಿಸಿಯೇ ಸುಖಮುಖಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಸೇರಿದ್ದರೂ ಅದರ ದೋಷಕ್ಕೆ ಭಾಗಿಯಾಗುವವನಲ್ಲ. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಕಮಂ=ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಅಧೀನನಲ್ಲದೆ ಪ್ರಕಂತ್ರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈಶ್ವರನಿಗೆ, ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಿಂದುಂಟಾಗುವವಿಕಾರಗಳಾಗಲೀ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ ವಿರೋಧಿಸಲಾರವು. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಶರೀರಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅವುಗಳ ದೋಷವು ಅಂಟದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅವನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಇದರಂತೆ ಭಗವಂತನು ಜೀವಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ನಿಂತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಜನನ ಮರಣ ಕ್ಲೇಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ದೋಷಗಳನ್ನು ತಾನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅವನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಅದುದರಿಂದ ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿದೋಷವಾಗಲೀ, ಜೀವದೋಷವಾಗಲೀ, ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ವಿರೋಧವೇನೂ ಇಲ್ಲವು. ವೇದಗಳೂ ಕೂಡ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದೇ ಉದ್ಘೋಷಿಸುತ್ತಿರುವವು. ಅಭಗವಂತನನ್ನು ನಾವು ಕಣ್ಣಿಂದ ನೋಡಲಾರೆವು. ಶ್ರುತಿವಾಕ್ಯಗಳಿಂದಲೇ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅವುಗಳ ದೋಷವನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯುಂಟೆಂದು ವೇದಗಳೇ ಹೇಳುತ್ತಿರುವವಷ್ಟೆ? ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಲ್ಲದವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ, ನಾವು ನಮ್ಮ ಯುಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸುವ ಗುಣದೋಷಗಳೊಂದೂ ಸಮಂಜಸವಾಗಲಾರವು. ಶಬ್ದಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಿರುವನ್ನೇ ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶ್ರುತಿಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ ನಮಗೆ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಅದರವೇಲಿ ಸಂದೇಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ ಇದೇ ಸಮಾಧಾನದಿಂದ “ವಿಕಾರಶೂನ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಗುಣರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯು ಹೇಗೆ? ಎಂಬ ಆ ಪ್ರೇಶಣೆಯೂ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಅದರೆ “ಜಗತ್ತಿಗೆ ಈಶ್ವರನೇ ಉಪಾದಾನಕಾರಣನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳೂ ಅವನೇ ಆಗಿರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆಗ ಆ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸದಿರುವುದು ಹೇಗೆ? ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ, ಆ ಶರೀರಗತವಾಸ ದೋಷವೆಲ್ಲವೂ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಗೇ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದೇ ಹೊರತು ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರಲಾರದು. ಹೇಗೆಂದುಕೇಳುವೆಯಾ? ನಾನಾವರ್ಣದ ನೂಲುಗಳಿಂದ ನೇಯಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ, ಕಪ್ಪು, ಬಿಳುವು ಮೊದಲಾದ ಬಣ್ಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಯಾ ನೂಲುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ

ಕೊಂಡಿರುವುವು. ಆಯಾ ನೂಲುಗಳನ್ನು ಕಿತ್ತು ತೆಗೆದಾಗ, ಅಯಾಬಣ್ಣವೂ ಅದರೊಡನೆ ಸೇರಿಬರಬೇಕಲ್ಲದೆ ಬಣ್ಣವು ಮಾತ್ರ ಉಳಿಯಲಾರದು. ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳೂ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವು. ಬಾಲ್ಯ, ಯೌವನ, ಮುಂತಾಗಿ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ಆಸ್ಥಾಭೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜೀವಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚೇತನಾಚೇತನ ದೋಷಗಳೂ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸೇರಲಾರವು. ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಸಮಸ್ತಕ್ಷೇತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರ್ಯಮಿಯಾಗಿರುವನು. ಆದರೂ ಆ ಕ್ಷೇತ್ರದೋಷಗಳು ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವು. ಆದರೆ “ಕೆವಲ ಕಶ್ಮಲಕ್ಕೆಡೆಯಾದ ಮನುಷ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವುದೇ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಒಂದುದೋಷವಲ್ಲವೇ? ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನಾಗಿ ಇಷ್ಟಪಟ್ಟು ವಿನೋದಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಿ ಒಂದು ಕಶ್ಮಲದ ಗುಂಡಿಯಲ್ಲಿ ಹೊರಳಿ ಬಂದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಅದರ ದೋಷಗಳು ತಪ್ಪಲಾರವಷ್ಟೆ? ಅದರಂತೆ ಭಗವಂತನು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಜೀವಾಂತಗತನಾಗಿ ಮನುಷ್ಯದೇಹದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವನಿಗೆ ದೋಷವು ತಪ್ಪಿದುದೇನು? ಇದರಂತೆಯೇ ಜೀವನಿಗೂ ದೇಹಾದಿ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ ಅದರಿಂದಂಟಾದ ದೋಷಗಳು ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವೆಂದೇಕೆ ಗ್ರಹಿಸಬಾರದು?” ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜೀವನಿಗಿರಲಾರವು. ಆ ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಬೇರೆ! ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಭಗವಂತನಂತೆ ಅಪಹತವಾಪ್ಯತ್ವವೇ (ಪಾಪಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿರುವುದು) ಮೊದಲಾದ ಕೆಲವು ಗುಣಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಜೀವಸ್ವರೂಪವು ಅಜ್ಞಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಮೋಹಿತವಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಜೀವನು ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಸರಿಯಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದೇ, ದೇಹವೇ ತಾನೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವನು. ಕರ್ಮಾಭೀನನಾದ ಈ ಜೀವನಿಗೆ ಶುದ್ಧವಾದ ಅತ್ಮಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವೊಂದೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಹೊರತು. ಮೇಲೆ ಕಾಣುವ ದೇವಮನುಷ್ಯತ್ವಾದಿರೂಪಗಳ ಭಾವನೆಯಾಗಲೀ ಈ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ತಿರಸ್ಸು, ಮೊದಲಾದ ಯಾವುದಾದರೂ ಅವಯವಗಳಿಗೆ ಭಂಗವುಂಟಾದಾಗ “ತನ್ನ ತಲೆಯು ಮುರಿಯಿತು” “ತನ್ನ ಕಾಲು ಭೇದಿಸಿತು” ಎಂಬದುಃಖವಾಗಲೀ ಉಂಟಾಗುವುದೆಲ್ಲವೂ ಅದೇಹವನ್ನೇ ತಾನೆಂದು ಭಾವಿಸಿರುವುದೇ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಜೀವನಿಗೆ ಈ ಭ್ರಾಂತಿಯುಂಟಾಗುವುದೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯಿಂದೇ ತಿಳಿ! ವಿಧುರಾ! ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಅಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ಚಂದ್ರನನ್ನು ಆಗಾಗ ನಾವು ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವೆವು. ಆದರೆ ಆ ಜಲದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರುವುದೇ

ಹೊರತು ವಾಸ್ತವಕ್ಕೆ ಅಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರನಿಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಚಂದ್ರಬಿಂಬವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸಿರುವಾಗ, ಆ ನೀರಿನ ಆಲೆದಾಟದಿಂದ, ಆ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವು ಆಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಈ ಅಲೆದಾಟವು ನಿಜವಾದ ಚಂದ್ರನಲ್ಲೆಯೇ ಇರುವಂತೆ ನಮಗೆ ತೋರುವುದು. ಹೀಗೆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಲ್ಲದ ನಡುಕವು ಜಲಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆ ಚಂದ್ರನಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವಂತೆ ಹೇಗೆ ಕಾಣುವದೋ, ಅದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ಮೇಲಿನ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಶಿರಶ್ಚೇದನಾದಿ ವಿಕಾರಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಈ ದೇಹಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆ ಆತ್ಮಕ್ಕಿದ್ದಂತೆಯೇ ತೋರುವುದು. ಇಷ್ಟೇ ಹೊರತು ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಅಂತಹ ದೋಷವೇ ಇಲ್ಲವು. ಹೀಗೆ ಶರೀರದೋಷವನ್ನು ಜೀವನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಬ್ಬರನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಅವುಗಳ ಧರ್ಮವು ಸಂಭವಿಸಬಹುದೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಭ್ರಾಂತಿಮುಖಕವಾದುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಭಗವಂತನು ಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ದೋಷಗಳನ್ನು ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದ ಅಶ್ವರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲ! ಆ ಜೀವಗತವಾದ ದೋಷವನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಮರ್ಥನಾಗಿರುವನು. ಅದರ ರೀತಿಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಹೇಯಗುಣವುಳ್ಳ ಜೀವನು, ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವಾಸುದೇವನ ಕೃಪೆಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದರ ಬಲದಿಂದ ತನ್ನ ಹೇಯಗುಣಗಳನ್ನು ನೀಗಿ ಶುದ್ಧನಾಗುವನು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರಬ್ಬರಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವುಂಟೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜವು! ಅದರಿಂದ ಅದರಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ವಿಶೇಷಗಳುಂಟು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ತನಗಧೀನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಅವನಿಗೆ ಆಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನುಂಟುಮಾಡಬಲ್ಲದು. ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯಾದರೋ, ಅದು ಅವನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿ ಅವನ ಲೀಲಾಸಾಮಗ್ರಿಯಂತೆ ಆತನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವನು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದ ಅವಿದ್ಯೆಯಾಗಲೀ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮಾದಿದೋಷಗಳಾಗಲೀ ಅವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಲಾರವು. ಜೀವನಿಗೆ ದ್ರವ್ಯತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ತೋರದಿರುವಾಗ, ಮೇಲಿನ ದೇಹವೊಂದು ಮಾತ್ರವೇ ಅವನಿಗೆ ಕಾಣುವುದು. ಅದನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅವನಿಗೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ತೋರದೊಡನೆ, ಆ ಭ್ರಮೆಯೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವು ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೆಂಬುದು ಇದರಿಂದ

ಹೇಗೆ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಆ ಜೀವಾತ್ಮನೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರ ಭೂತವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಲಾರವು. ಪರಮಾತ್ಮನು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವುಗಳ ದೋಷಕ್ಕೂ ಅವನು ಭಾಗಿವಾಗುವನೆಂದೆಣಿಸುವುದು ಕೇವಲಭ್ರಮವು. ಯಾವ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ ದೋಷನಿವೃತ್ತಿಯಾಗುವುದೋ, ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ದೋಷಗಳು ತಗುಲಲಾರವೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಈ ಜೀವಾತ್ಮನು ತನ್ನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಂತೆ ತಡೆದು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಗಿಂತ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿಯೂ, ಅತ್ತಿತಿರಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೆಲ್ಲಾ, ಅವನಿಗೆ ನಿದ್ರಿಸುವವನ ಕ್ಲೇಶಗಳಂತೆ ಹೇಯಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸುವುವು. ಆದರೆ ನಿದ್ರಿಸಿದವನಿಗೆ ಆ ನಿದ್ರೆಯ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಕಷ್ಟಗಳು ತೋರದಿದ್ದರೂ, ಎಚ್ಚರವಿದ್ದಾಗ ಆ ಕಷ್ಟವು ಬಂದೊದಗುವುದಲ್ಲವೇ?" ಎಂದರೆ, ಇದು ಆ ವಿಧವಾದ ದುಃಖನಿವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲ. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಷ್ಟು ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅವನ ದರ್ಶನವನ್ನು ಪಡೆದವನಿಗೆ, ಯಾವ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕಷ್ಟವೆಂಬುದೇ ಇರದು. ಓ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿದುರನೇ! ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸಿದರೂ, ಅವನ ಸತ್ಯಭೇದಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ ಸಮಸ್ತ ಕಷ್ಟಗಳೂ ನಶಿಸುವುವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಏನೇನೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆತನ ಕಥಾಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಗಳಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತ ದುಃಖಗಳೂ ನಶಿಸುವಾಗ ಆನಂದವರತವೂ ಆ ಭಗವಂತನ ಪಾದರೇಣುವನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವ ಭಕ್ತನ ಕಷ್ಟಗಳು ನಶಿಸುವುವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವುಂಟೇ?" ಎಂದನು.

ಮೈತ್ರೇಯನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ, ವಿದುರನು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟಚಿತ್ತನಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು 'ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಮೈತ್ರೇಯಾ! ಭಗವಂತನು ಹೇಗೆ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗುವನೆಂಬ ಸಂದೇಹವು ಇದುವರೆಗೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳವಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೇರೂರಿ ಬೆಳೆದಿದ್ದ ಆ ಸಂದೇಹವೆಂಬ ವೃಕ್ಷವು, ನಿನ್ನ ಬೋಧನಾವಾಕ್ಯವೆಂಬ ಕತ್ತಿಯಿಂದ ಮೂಲಸಹಿತವಾಗಿ ಛೇದಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ನಿನ್ನ ದಯೆಯಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿಶ್ಚಲ್ಮಷವಾಯಿತು. ಮೊದಲಿಗಿಂತಲೂ ಈಗ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಭಗವತ್ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿಯೂ ಆತನ ಪಾದಸೇವೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆತುರಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವು

ದು. ಓ ಮೈತ್ರೇಯಾ ! ನಿನ್ನ ಸಮಾಧಾನವೊಂದೊಂದೂ ಬಹಳ ತೃಪ್ತಿಕರವಾಗಿದೆ. ಜೀವಪ್ರಕೃತಿಗಳೆರಡೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನೀನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳೆರಡರಲ್ಲಿಯೂ, ವ್ಯಾಪ್ತಿಯುಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು. ಶರೀರಕ್ಕುಂಟಾಗುವ ಭೇದನಾದಿವಿಕಾರಗಳು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದರಂತೆಯೇ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೂ, ಆ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳ ದೋಷಗಳು ಅಂಟಲಾರವೆಂದೂ ಹೇಳಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಜಲಚಂದ್ರನನ್ನು ದೃಷ್ಟಾಂತವಾಗಿ ಹೇಳಿದುದರಿಂದ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ದೋಷಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂಬುದೂ ನಿರ್ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆದರೆ 'ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ತೋರದೆ ಬೇರೆ ರೂಪವಿರುವವಾಗ, ಇದರೊಳಗೆ ಆತನು ಸೇರಿರುವನೆಂದು ಹೇಗೆ ಹೇಳಬಹುದು? ಎಂದು ಒಂದು ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಿತ್ತು. ನೋಡಿದರೆ ಆ ಸಂದೇಹಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ಜಗತ್ತನ್ನು ಅವನ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯುವುದೂ ಕೇವಲಭ್ರಮವಾಗಿಯೇ ತೋರುವುದು. ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಒಳಹೊಕ್ಕಿರುವ ಸಂಗತಿಯು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಹೇಳುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಲ್ಲಿ ಈಶ್ವರನು ಅಂತರ್ಗತನಾಗಿರುವುದೂ ನಮ್ಮ ನೇತ್ರಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದಿದ್ದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿರ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲ! ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ, ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವಲ್ಲದೆ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದೆಂದು ನೆನೆಸುವುದೂ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಹೊರತು, ವಾಸ್ತವಜ್ಞಾನವಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು ಕೇವಲ ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೋ, ಮತ್ತು ಯಾವನು ಬುದ್ಧಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದಿರುವನೋ, ಅವರಿಬ್ಬರೇ ಸುಖಿಗಳು. ಇದು ಹೊರತು ಯಾವನು ಕೇವಲಮೂಢನೂ ಅಲ್ಲದೆ, ಅಥವಾ ವಿಶೇಷಜ್ಞಾನಿಯೂ ಅಲ್ಲದೆ, ತಿಳಿದೂ ತಿಳಿಯದವನಾಗಿ, ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿರುವನೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಬಹುಕಲಾಪಗಳಿಗೆ ಗುರಿಯಾಗುವನು. ಏನೂ ತಿಳಿಯದ ಮೂಢನು ಅವನ ಅಜ್ಞತೆಯಿಂದಲೇ ಸುಖಿಯಾಗಿರಬಹುದು ! ಸಂದಿಗ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಿಗೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲ. ಓ ! ಮುನೀಂದ್ರಾ ! ಆತ್ಮದಂತೆ ತೋರುವ ಈ ದೇಹದಲ್ಲಿ, ಆತ್ಮವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿಶ್ಚಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಿಮ್ಮ ಪಾದಸೇವೆಯಿಂದ, ನಾನೂ ಆ ಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿಕೊಂಡೆನು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮಂತವರ ಪಾದಸೇವಾಪ್ರಭಾವವನ್ನು ನಾನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ ! ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸಾಧ.ಗಳ

ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಪತಿತನಾದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಪಾದದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯು ಜನಿಸುವುದು. ಅವರ ತಾಪತ್ರಯವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು. ಯಾವ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವನೋ, ಅಂತಹ ಪರಮವೈಕುಂಠಕ್ಕೆ, ಜ್ಞಾನಹೀನರಾದ ಮಾನವರನ್ನು ಕೂಡ ತಂದು ಸೇರಿಸತಕ್ಕ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಸಜ್ಜನಸೇವೆಯು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸಿಕ್ಕುವುದಲ್ಲ. ಸಾಧುಸೇವೆಯಿಂದ ಎಂತಹ ಪತಿತನಿಗಾದರೂ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯು ಜನಿಸದೆ ಬಿಡದು. ಎಲೈ ಬುಡ್ಧಿಶೇಷನೇ! ಭಗವಂತನು ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಇಂದ್ರಿಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಮಹತ್ವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಷ್ಟಿ ಪುರುಷನಿಗಿರುವ ಬ್ರಹ್ಮನನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಿ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆ! ಸರ್ವಜಗತ್ತಾರಣನಾದ ಆ ವಿರಾಟ್ಟಿರುಷನು ಸಹಸ್ರಪಾದಗಳಿಂದಲೂ, ಸಹಸ್ರನೇತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾವಿರತೋಳುಗಳಿಂದಲೂ, ಸಾವಿರತೊಡೆಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿರುವನೆಂದೂ, ಅವನಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ಜನಿಸಿದುದೆಂದೂ, ಇಳಿಸಿದೆ? ಮತ್ತು ಪ್ರಾಣ, ಅಪಾನ, ವ್ಯಾನ, ಶುದಾನ, ಸಮಾನಗಳೆಂಬವೆಲ್ಲವೂ, ಸಾಗ, ಕೂರ್ಮ, ಕೈಕರ, ದೇವದತ್ತ, ಧನಂಜಯಗಳೆಂಬ ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿ, ಹತ್ತು ಒಗೆಯಾಗಿಯೂ, ಸತ್ತಾದಿ ಮೂರುಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರಾಣವೂ, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳೂ, ಜ್ಞಾನಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ವೈರಾಜಪರಾಕಾಶನಿಗಿರುವ ಯಾವ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿರುವುದೋ, ಯಾವನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಾದಿ ಚತುರ್ದಶಗುಣಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುವೋ, ಆ ವಿರಾಟ್ಟಿರುಷನ ವಿಭೂತಿಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆಯೂ, ತರ ಬಂಧುಗಳೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ದೇಹಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇರಿಸುತ್ತಿರುವರಷ್ಟೆ? ಆ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ವ್ಯಾಪ್ತಿ ಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು? ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಆ ಪ್ರಜೆಗಳಲ್ಲಿರುವ ಭೇದವೇನು? ಋಚಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದು ಹೇಗೆ? ಸಮಷ್ಟಿ ಪುರುಷನಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮ ದೇವನು ನವಬ್ರಹ್ಮರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದಿ ಸಂತಾನದಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವು ತುಂಬಿದುದು ಹೇಗೆ? ಏಕೆಂದು ವಿಧಗಳಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಭೇದಗಳಾದವು? ಚತುರ್ಮುಖ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೇಲೆ ನಡೆದ ಸೃಷ್ಟಿಯ ವ್ಯಾಪ್ತಿಯನ್ನೂ, ಸ್ವಾಯಂಭುವನೇ ಇದಲಾದ ಚತುರ್ದಶಮನುಗಳನ್ನೂ, ಆಯಾ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಯಾರುಯಾರು

ಅಧಿಪತಿಗಳೆಂಬುದನ್ನೂ, ಆಯಾ ಮನುಗಳ, ಮತ್ತು ಮನ್ವಂತರಾಧಿಪತಿಗಳ ವಂಶ ಕ್ರಮವನ್ನೂ, ಆ ವಂಶಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನೂ, ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಈ ಭೂಮಿಗೆ ಮೇಲೆಯೂ ಕೆಳಗೂ ಇರುವ ಲೋಕಗಳಾವುವು? ಅವುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಯೆಂತಹದು? ಅವುಗಳ ಪ್ರಮಾಣವೇನು? ಈ ಭೂಲೋಕದ ಪರಿಮಾಣವೆಷ್ಟು? ಮತ್ತು ಪಶುಪಕ್ಷಿಗಳು, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳು, ಜರಾಯುಜಗಳು, ಸ್ವೇದಜಗಳು, ಅಂಡಜಗಳು, ಉದ್ಭಿಜ್ಜಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ ಭೇದವು ಹೇಗೆ? ಮತ್ತು ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಪ್ರಧಾನಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೇಶಾವತಾರವೆಂದು ಹೇಲ್ಪಡುವ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಗಳಿಂದ, ಈ ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳು ಈ ಮೂರಕ್ಕೂ ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಧಾರನಾಗಿರುವ ಆ ವಿಷ್ಣು ಮೂರ್ತಿಯ ಉದಾರಚರಿತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮರ್ಣಾಶ್ರಮವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನೂ ಅವರವರು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಆಚಾರಗಳನ್ನೂ, ಸ್ತುಭಾವಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಚರಿತ್ರವನ್ನೂ, ಅವರ ಉತ್ಪತ್ತಿಯನ್ನೂ, ವೇದಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಯಾಗಕ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ಫಲಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಸುವ ಕರ್ಮಯೋಗಗಳನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಮಹಿಮೆಯನ್ನೂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರೋಧಿಸಿ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಉಪಾಯವಾಗಿ ಹೊಂದುವ ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನೂ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿಷೇಧಿಸುವ ಸಾಂಖ್ಯಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂತಹದು? ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನಿಂದಲೇ ನಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಚರಾತ್ರದ ಸಾರವೇನು? ವೇದಬಾಹ್ಯರಾದ ಪಾಷಂಡಿಗಳ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ, ಜೀವಗಳಿಗೆ ಸತ್ತಾದಿಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದಾಗುವ ಗತಿಗಳನ್ನೂ, ಫಲಗಳನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸಬೇಕು ಪರಸ್ಪರವಿರೋಧವಿಲ್ಲದೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥ, ಕಾಮ, ಮೋಕ್ಷಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸತಕ್ಕ ಉಪಾಯವೇನು? ರಾಜನೀತಿಗಳಾವು? ದಂಡನೀತಿಕ್ರಮವೆಂತಹದು? ವೇದೋಕ್ತಗಳಾದ ಸಂಧ್ಯಾವಂದನಾದಿ ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳ ವಿಧಾನವೆಂತಹದು? ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿ ಕರ್ಮಗಳ ವಿಧಾನವು ಹೇಗೆ? ಸೂರ್ಯಾದಿಗಳು, ಅತ್ತಿನಿ ಮೊದಲಾದ ತಾರೆಗಳು, ಇತರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳು, ಇವುಗಳ ಗತಿಗಳೆಂತಹದು? ಅವುಗಳ ಕಾಲನಿಯಮವೇನು? ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಫಲಗಳಾವುವು? ಶೌತಸ್ಮಾರ್ತಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೇನು? ದೇಶಾಂತರದಲ್ಲಿರುವವನು ಅನುಸರಬೇಕಾದ ಧರ್ಮಗಳಾವುವು? ಧರ್ಮಪ್ರವರ್ತಕನಾದ ಭಗವಂತನು ಎಂತಹ ಧರ್ಮದಿಂದ ಸಂತೋಷಿಸುವನು? ಎಂತವರನ್ನು ಆ ಭಗವಂತನು

ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು? ಆಶ್ರಿತವತ್ರಲರಾದ ಗುರುಗಳು, ತಮ್ಮನ್ನು ಸೇವಿಸುವ ಶಿಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಪುತ್ರಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟು, ಅವರು ಕೇಳದೆ ಬಿಟ್ಟ ಧರ್ಮರಹಸ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿಸುವರೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅಭೇದವಾದ ಪ್ರೇಮವನ್ನಿಟ್ಟು, ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡದೆ ಬಿಟ್ಟಿರುವ ರಹಸ್ಯಾರ್ಥಗಳೇನಾದರೂ ಇದ್ದರೂ ಅವುಗಳನ್ನೂ ಕೃಪೆಯಿಟ್ಟು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳಿಗುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಳಯವು ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾದುದು? ಆ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವ ಮಹಾತ್ಮರಾರು? ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಕೊಳ್ಳುವುವೇ, ಅಥವಾ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹುಟ್ಟಿದ ತತ್ವಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಹಿಂದಿನ ತತ್ವಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರುವುವೇ? ಅಥವಾ ಈ ಎರಡು ಕ್ರಮಗಳೂ ನಡೆಯುವುವೇ? ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮರ ಅಸಾಧಾರಣ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದು? ಅವುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವೆಂತಹುದು? ಗುರುಶಿಷ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಯೋಜನಕರವಾಗಿ, ಶಾಸ್ತ್ರಸಿದ್ಧಿವೆನಿಸಿದ ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನವನ್ನೂ, ಆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪಂಡಿತರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿದ ಸಾಧನಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗುರುಪದೇಶವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನವೂ, ಅದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಭಕ್ತಿಮೈರಾಗ್ಯಗಳೂ ಹೇಗೆ ಲಭಿಸುವುವು? ಓ ಮೈತ್ರೇಯಾ? ಈ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಭಗವಂತನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಆತನ ಲೀಲೆಗಳನ್ನೂ, ಅಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದಿರುವ ಈ ನನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ತಕ್ಕ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನನ್ನು ದ್ಧರಿಸಬೇಕು. ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಈಗ ನಾನೊಬ್ಬ ಕುರುಡನಂತೆ ಏನೂ ತಿಳಿಯದೆ ತತ್ತಳಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಿನ್ನ ಉಪದೇಶದಿಂದ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧತೆಯನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ಮಾಯೆಯಿಂದ ನಷ್ಟವಾದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣನ್ನು ತೆರೆಯಿಸಬೇಕು. ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ ಭಗವಂತನ ಸಾನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ವೇದಾಧ್ಯಯನವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಾಗಲೀ, ಯಾಗಗಳಾಗಲೀ, ವ್ರತಗಳಾಗಲೀ, ತಪಸ್ಸಾಗಲೀ, ಇವೊಂದೂ ನಿಮ್ಮಂತವರು ಮಾಡತಕ್ಕ ಅಭಯಪ್ರದಾನಕ್ಕೆ ಕಲಾಮಾತ್ರವೂ ಸಾಟಿಯಾಗಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಆ ವಿಧವಾದ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ದ್ಧರಿಸಬೇಕು" ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ವಿಷಯ ಭಗವತ್ಪ್ರಭೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮೈತ್ರೇಯನು ಬಹುಸಂತೋಷಗೊಂಡು ಉತ್ಸಾಹದಿಂದ ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ವಿಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಮೈತ್ರೇಯಮಹರ್ಷಿಯು ವಿದುರನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗೆ } ❖
ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳಿದುದು.

‘ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ವಿದುರನೇ! ನಿನ್ನಿಂದಲ್ಲವೇ ನಿಮ್ಮ ಪೂರುವಂತ ವೆಂಬುದು ಸಮಸ್ತಸತ್ತರುಷರಿಗೂ ಸ್ತೋತ್ರಾರ್ಹವಾಯಿತು! ಏಕೆಂದರೆ: ಸರ್ವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಮುಖವಾಗಿ ನಂಬಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದೇವನ ಅಂಶಭೂತ ನಾದ ನೀನು ಆ ವಂಶದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಇಷ್ಟೊಂದತಿಶಯವುಂಟಾ ಯಿತು! ಓ! ವಿದುರಾ! ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾಭಕ್ತನು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬನಿರ ಲಾರನು. ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೊಸದಾಗುವಂತೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳಿಗಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು! ಲೋಕ ದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯರು ಸ್ವಲ್ಪವಾದ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕೆಂದು ಯತ್ನಿಸಿ, ಸಂಸಾರಕೂಪದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಮಹತ್ತಾದ ದುಃಖವನ್ನೇ ಸಂಪಾದಿಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತಹ ದುಃಖವನ್ನು ತೊಲಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಭಾಗವತಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಬೇರೆ ಸಾಧನವಿಲ್ಲ. ಆ ಭಾಗವತವೆಂಬುದು ಭಗವಂತನ ಗುಣಕೀರ್ತನೆಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಮುಖ್ಯಸ್ಥಾನವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತವೇದಾರ್ಥಗಳೂ ತುಂಬಿರುವುವು. ಆ ಭಾಗವತದಲ್ಲಿರುವ ವಿಷಯವನ್ನೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. * ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣ ಭಗವಂತನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸದ್ಗ್ರಂಥ ವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿರುವನು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸಂಕರ್ಷಣಭಾಗವತವೆಂದು ಹೆಸರುಂಟಾಗಿರುವುದು. ಸನತ್ಕುಮಾರನೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ವರು ಪುಷ್ಕಿಮಾ ರರು, ಚೇತನಾಚೇತನರೂಪವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರ ಮಾತ್ಮನ ನಿಜತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಪಾತಾಳದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಾದಿ ಷಡ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ, ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಕುದ್ಧಸತ್ವಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಆದಿದೇವ

* ಭಾಗವತವು ಎರಡು ಶಾಖೆಯಾಗಿ ಹೊರಟಿರುವದೆಂದು ಸಂಪ್ರದಾಯಪ್ರವರ್ತಕರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ಅವನಿಂದ ನಾರದನಿಗೂ, ನಾರದನಿಂದ ವ್ಯಾಸನಿಗೂ, ವ್ಯಾಸನಿಂದ ಶುಕಮುನಿಗೂ, ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂದುದೊಂದು. ಇದು ಹತ್ತಿಸಾವಿರಗ್ರಂಥವುಳ್ಳದು. ಸಂಕರ್ಷಣನಿಂದ ಸನಕಾದಿಗಳಿಗೂ, ಸನಕಾದಿಗಳಿಂದ ಕಾಂಖ್ಯಾಯನನಿಗೂ, ಅತನಿಂದ ಪರಾಶರನಿಗೂ, ಪರಾಶರನಿಂದ ಮೈತ್ರೇಯನಿಗೂ, ಮೈತ್ರೇ ಯನಿಂದ ವಿದುರನಿಗೂ ಉಪದಿಷ್ಟವಾಗಿ ಬಂದುದೊಂದನೆಯದು. ಇದು ಎರಡು ಸ್ಕಂಧ ವುಳ್ಳದು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ವ್ಯಾಸಮುನಿಯು ದ್ವಾದಶಸ್ಕಂಧಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಥಿರಾಣವನ್ನು ರಚಿಸಿರುವುದಾಗಿ ಗಾ ಹ್ಯವು.

ನಾದ ಸಂಕರ್ಷಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಅವನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಆಗ ಸಂಕರ್ಷಣನು ತನಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿ ವಾಸುದೇವನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಭಗವಂತನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಗೌರವಿಸಿ ಪೂಜಿಸುತ್ತ ಅಂತರಾತ್ಮಧ್ಯಾನದಿಂದ ತಾವರೆಮೊಗ್ಗಿನಂತೆ ಮುಚ್ಚಿದ ಕಣ್ಣುಗಳುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸೇವಾರ್ಥವಾಗಿ ಬರತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ನುಗ್ಗುಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಆಗಾಗ ಆ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪ ತೆರೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಸರ್ಪರಾಜನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಸಂಕರ್ಷಣನ ಕುಮಾರಿಯರಾದ ನಾಗಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಆಗಾಗ ಬಂದು, ತಮ್ಮತಮಗೆ ಪತಿಗಳನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಅವನ ಪಾದಾಶ್ರಯವಾದ ಪದ್ಮಪೀಠವನ್ನು ಬಗೆಬಗೆಯ ಪೂಜಾದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದ ಅರ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅವನ ಸಹಸ್ರಭಣೆಗಳೂ, ಮೇಲೆ ಧರಿಸಿರುವ ಸಹಸ್ರಕಿರೀಟಗಳ ರತ್ನಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಣ್ಣವೇರಿ, ಜಾಜ್ಜಲ್ಮಮಾನವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವುವು. ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇಂತಹ ಸಂಕರ್ಷಣಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಗಂಗಾಜಲದಿಂದ ತೊಯ್ದ ತಮ್ಮ ಜಟಾಭಾರಗಳೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅವನ ಪಾದಾಶ್ರಯವಾದ ಪದ್ಮಪೀಠಕ್ಕೆ ತಲೆಯನ್ನು ಸೋಕಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಭಗವಂತನ ಅಶ್ವತ್ಥಚರಿತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲವರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅವನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಭಕ್ತ್ಯತಿಶಯದಿಂದ ಮೈಮರೆತು, ತಡವರಿಸುವ ನುಡಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಆತನ ಗುಣಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ತಮಗೆ ಭಗವತ್ಪತ್ನವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಪ್ರಪತ್ತಿಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾದರವುಳ್ಳ ಆ ಋಷಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಜ್ಞಾನಾಧಿಕನಾದ ಸಂಕರ್ಷಣನು, ಅವರ ಕೋರಿಕೆಯಂತೆ ತತ್ವವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸಂಕರ್ಷಣನಿಂದ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿದ ಸನತ್ತುಮಾರನು. ಅದೇ ತತ್ವವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ ಸಾಂಖ್ಯಾಯನನಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮನಿಷ್ಠರಾದ ಪರಮಹಂಸರಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಆ ಸಾಂಖ್ಯಾಯನನೂ ಕೂಡ, ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಕುತೂಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಶಿಷ್ಯವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಗುರುವಾದ ಪರಾಶರಮಹರ್ಷಿಗೂ, ಆ ಮೇಲೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಗೂ ಅದೇ ತತ್ವವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಪರಾಶರಮುನಿಯು, ತನ್ನ ತಂದೆಯನ್ನು ರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬನು ಭಕ್ಷಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸ ಯಾಗವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದನು. ಆಗ ತನ್ನ ಸಂತಾನವನ್ನು ಳಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪುಲಸ್ತ್ಯಮುನಿಯು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರರಾಣಪಠನದಲ್ಲಿಯೂ, ತತ್ವಜ್ಞಾನದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದ್ದನು.

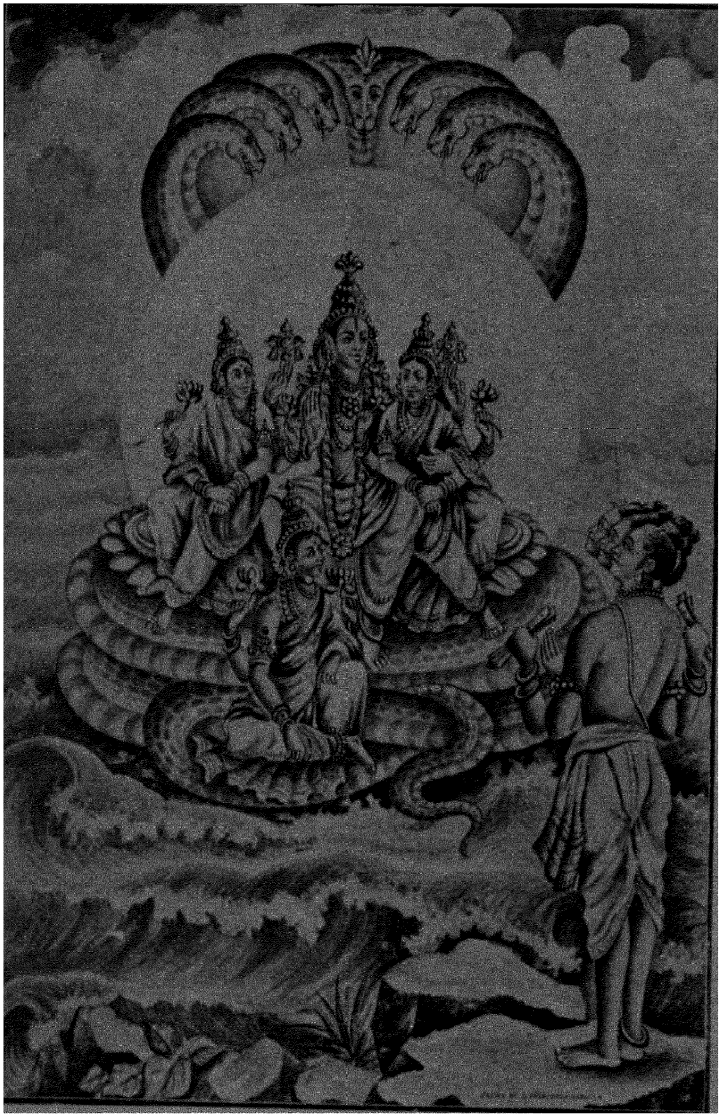
ಹೀಗೆ ವರಬಲದಿಂದ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕನಾದ ಪರಾಶರನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯಾಳುವಾಗಿ, ಅದೇ ಭಾಗವತವನ್ನು ನನಗೂ ಉಪದೇಶಿಸಿರುವನು. ನಾನು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಉಪದೇಶಹೊಂದಿದಂತೆಯೇ ನಿನಗೂ ಉಪದೇಶಿಸುವೆನು ಕೇಳು ! ಎಲೆ ವತ್ಸ ! ನೀನು ಭಗವತ್ಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಬಹಳಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನು. ಶಿಷ್ಯಧರ್ಮವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕವನು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ತತ್ವೋಪದೇಶವನ್ನು ನನ್ನಿಂದ ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ನೀನೇ ತಕ್ಕ ಪಾತ್ರವು ! ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳು.

ಯಾವಾಗ ಭಗವಂತನು ಈ ಲೋಕಸಂಬಂಧವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ಆತ್ಮಾನುಭವದಿಂದಂಟಾದ ಆನಂದದಿಂದ ಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಯೋಗನಿಧಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಶೇಷಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿದ್ದನೋ, ಆಗ ಚೇತನಾಚೇತನರೂಪವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಜಲಾವರಣದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಿತು. (ಎಂದರೆ, ಭಗವಂತನು ಆವರಣಜಲದವರೆಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಜಗತ್ಕಾರಣವಾದ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಸಮೂಹಗಳೊಡನೆ ಆ ಜಲದ ಮೇಲೆಯೇ ಶಯನಿಸಿದ್ದನು.) ಈ ವಿಧವಾಗಿ ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೊಡನೆ ಭಗವಂತನು. ತನಗಾಶ್ರಯವಾದ ಜಲದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ದಾರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಆಗ್ನಿಯಂತೆ, ತನ್ನ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಾಲರೂಪವಾದ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಮಾತ್ರ ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಚತುರ್ಯುಗಗಳವರೆಗೆ ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿ ವ್ಯಾಪಾರವೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಆ ಆವರಣಜಲದಲ್ಲಿಯೇ ಮಲಗಿದ್ದ ಭಗವಂತನು ಒಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಕಾಲಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಳಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರಣಗಳಾದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ತನಗೆ ಶರೀರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಲಯಗೊಂಡಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಸಮೂಹವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ, ಆತನಿಗೆ ಅವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಉಪಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಈ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕೂಡಲೇ, ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಲ್ಲಿ, ಕಾಲನಶದಿಂದ ರಜೋಗುಣವೆಂಬುದು ತಲೆಯೆತ್ತಿತು. ಈ ರಜೋಗುಣವು ಹೆಚ್ಚಿದ ಮೇಲೆ, ಆ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಆರಂಭವಾಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಆ ಭಗವಂತನ ನಾಭಿಪ್ರದೇಶದಿಂದ ಆ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದು ತಾವರೆಹೂವಿನ ಆಕಾರದಿಂದ ಹೊರಡಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಈ ಕಮಲವೂ ಕೂಡ, ಕಾಲಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದು, ವಿಶಾಲವಾದ ಆ ಆವರಣಜಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂರ್ಯನಂತೆ ತನ್ನ ಕಾಂಕ್ಷೆ

ಯಿಂದ ಬೆಳಗುತ್ತ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ವಿಸ್ತರಿಸಿತು. ಜೀವಾತ್ಮನ ಅನುಭವಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತೋರ್ಪಡಿಸತಕ್ಕ ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾದ ಆ ನಾಭಿಕಮಲವು ಮೇಲೆದ್ದು ಬಂದೊಡನೆ, ಭಗವಂತನು ಅದರಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೂಪವಾದ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದ, ವೇದಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಚತುರ್ಮುಖನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಸ್ವಯಂಭುವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಕಮಲದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡರೂಪವಾದ ಆ ಕಮಲದ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತು ನೋಡಿದಾಗ, ಸುತ್ತಲೂ ಕೇವಲ ಜಲವೊಂದನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಾವ ಲೋಕವನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸುತ್ತಲೂ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಆಕಾಶದ ಕಡೆಗೂ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಕರ್ಣಿಕೆಯ ಮೇಲೆಯೇ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ನಾಲ್ಕು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ಆ ನಾಲ್ಕು ಕಡೆಗಳನ್ನೂ ಏಕ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೋಡುವುದಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲಿಸುವಂತೆ, ಅವನಿಗೆ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳುಂಟಾದುವು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಬಡಿತದಿಂದ ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ಉಬ್ಬಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ, ಅಕಸ್ಮಾತ್ತಾಗಿ ಹೊರಟ ಆ ಕಮಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿದಂತಾಗಿ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು, “ಆಹಾ! ಇದೇನಿದು? ನಾನು ಯಾರು? ಈ ಮಹಾಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಇದೊಂದು ಕಮಲವು ಎಲ್ಲಿಂದ ಹುಟ್ಟಿತು? ಇದು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಈ ತಾವರೆಬಳ್ಳಿಯು ಯಾವ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಹೊರಟಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಯಾವುದೋ ಬೇರೊಂದು ವಸ್ತುವು ಈ ಮಹಾಸಮುದ್ರದ ಕೆಳಗೆ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು! ಯಾವ ವಸ್ತುವೂ ನಿರಾಧಾರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದು! ಕೇವಲ ಜಲಮಯವಾದ ಈ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಇದೊಂದು ಕಮಲವು ಮಾತ್ರ ಕಾಣುವುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಆಧಾರವಸ್ತುವೂ ಇದ್ದೇ ಇರಬೇಕು.” ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಈ ನಿಶ್ಚಯದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಅದರ ನಿಜವನ್ನು ಕಂಡು ಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ಆ ತಾವರೆಯ ದಂಟಿನ ದ್ವಾರದ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದೇ ದ್ವಾರದಿಂದ ಬಹಳ ದೂರದ ವರೆಗೆ ಹೋಗಿ, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿ ಹುಡುಕುತ್ತ ಬಂದರೂ, ಆ ಕಮಲಕ್ಕೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ವಸ್ತುವಾವುದೆಂದು ಕಾಣಲಾರದೆ ಹೋದನು. ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಂತೆ ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದೆ ವ್ಯಾಪಿಸಿರುವ ಆ ಮಹಾಜಲದಲ್ಲಿ, ತನಗೆ ಕಾರಣವಸ್ತುವಾವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ಹುಡುಕುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನೂರಾರು ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಕಾಲವೂ ಕಳೆದು ಹೋಯಿ

ತು. ಓ ವಿದುರಾ! ಕಾಲಚಕ್ರವನ್ನು ಏನೆಂದು ಬಲ್ಲೆ? ಆ ಭಗವಂತನ ಸುಧರ್ಶನ ಚಕ್ರವೇ ಕಾಲವೆಂದು ತಿಳಿ! ಕಾಲವೆಂಬುದು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಹೀಗೆ ಭೀತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಲೇ ಅವರ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಇಂತಹ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿ ನೂರುವರುಷಗಳು ಕಳೆದುಹೋಗುವು. ಇಷ್ಟಾದರೂ ತನಗೆ ಕಾರಣವಾವುದೆಂದು ತಿಳಿಯದೆ, ಚತುರ್ಮುಖನು ಆಶಾಭಂಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಮುಂದೆ ಹುಡುಕುವುದಕ್ಕೂ ಬುದ್ಧಿ ತೋರದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ತಾನು ಮೊದಲಿದ್ದ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಅದೇ ಕರ್ಣಕೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತನು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಶ್ವಾಸಗಳನ್ನು ತಡೆದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿ, ಕೇವಲ ಸಮಾಧಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಹೀಗೆ ನೂರುವರುಷಗಳ ವರೆಗೂ ಸಮಾಧಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಮೇಲೆ ಅವನ ಬುದ್ಧಿಯು ಪರಪಕ್ವವಾಯಿತು. ಅವನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಬಹುದೂರದವರೆಗೆ, ಹುಡುಕಿ ಬಂದರೂ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನು ಕಾಣಲಾರದೆ ಹೊದನೋ, ಅಂತಹ ವಸ್ತುವಾದ ಪರಮಪುರುಷನು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದಂತೆ ಅವನಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ತಾವರೆದಂಟಿನ ನೂಲಿನಂತೆ ಶುಭ್ರವಾಗಿಯೂ, ಉದ್ದವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆದಿಶೇಷಶರೀರವೆಂಬ ಹಾಸಿಗೆಯ ಮೇಲೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಒಂದು ದಿವ್ಯಾಕೃತಿಯು ಅವನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಮಹಾದ್ಭುತವಾದ ಆ ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಆ ಮಹಾಪುರುಷನ ತಲೆಯಮೇಲೆ, ಭಕ್ತಾಕಾರವಾಗಿ ಹರಡಿದ್ದ ಆದಿಶೇಷನ ಫಣಾರತ್ನ ರಾಂತಿಯು, ಆಗಿನ ಪ್ರಳಯಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿದ್ದ ಅಂಧಕಾರವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಆ ಭಗವಂತನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಪೀತಾಂಬರವು, ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದ ಮೇಘದಂತೆಯೂ, ಆತನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸುವರ್ಣಕಿರೀಟವು ಸುವರ್ಣಶಿಖರದಂತೆಯೂ, ಆತನು ಧರಿಸಿದ ಮುಕ್ತಾಹಾರಗಳು ಗಿರಿನದಿಗಳಂತೆಯೂ, ತುಲಸೀಮಾಲಿಕೆಗಳು ದಿವ್ಯಾಷಧಿಗಳಂತೆಯೂ, ಆತನ ಭುಜಗಳು ಪರ್ವತದ ಮೇಲಿನ ಬಿದಿರುಮೆಳೆಗಳಂತೆಯೂ, ಆತನ ಪಾದಗಳು ವೃಕ್ಷಗಳಂತೆಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ. ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಒಂದು ಮರಕತಪರ್ವತದಂತೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ದಿವ್ಯದೇಹವು ಅತಿ ದೀರ್ಘವಾಗಿಯೂ, ವಿಸ್ತರವಾಗಿಯೂ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಮಹತ್ವಾಗಿಯೂ, ವಿಚಿತ್ರದಿವ್ಯಾಭರಣವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಿತು. ಮತ್ತು ಆ ಪರಮಪುರುಷನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳೆರಡೂ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಇಷ್ಟಾರ್ಥಪೂರ್ತಿಗಾಗಿ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನನುಸರಿಸಿ ಭಜಿಸತಕ್ಕ ಭಕ್ತ

ರಿಗೆ ಸರ್ವಾರ್ಥಪ್ರದವಾದ ಕಾಮಧೇನುವಂತಿದ್ದುವು. ಆ ಪಾದಪದ್ಮಗಳು ಚಂದ್ರನಂತೆ ಶೋಭಿಸುವ ನಖಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅವನ ಕಾಲ್ಪೆರಳುಗಳಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಶೋಭಾವಿಶೇಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಮಂದ ಹಾಸವೊಂದೇ ಸಮಸ್ತಲೋಕದ ದುಃಖವನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವಂತಿದ್ದಿತು. ಆ ಮುಖದ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ದಿವ್ಯಕುಂಡಲಗಳು ಜಗಜಗಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮತ್ತು ತುಟಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮತ್ತಷ್ಟು ಸುಂದರವಾದ ನಾಸಿಕದಿಂದಲೂ, ಅಂದವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳಿಂದಲೂ ಮನೋಹರವಾದ ಆತನ ಮುಖವು, ನಿಜಸೌಂದರ್ಯದಿಂದಲೇ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಆದರಿಸುವಂತೆ ತೋರುತ್ತಿತ್ತು. ಕದಂಬಪುಷ್ಪದ ಕೇಸರದಂತೆ ಹೊಂಬಣ್ಣವುಳ್ಳ ಪಟ್ಟಿಮಡಿಯೂ, ಸುವರ್ಣದ ನಡುವಿನ ಪಟ್ಟಿಯೂ, ಅವನ ನಿತಂಬಬಿಂಬಕ್ಕೆ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಒಂದು ಶೋಭೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಿತ್ತು. ಆತನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವು ಅಮೂಲ್ಯವಾದ ಭೂಷಣಗಳಿಂದಲೂ, ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಮಚ್ಚೆಯಿಂದಲೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಆತನ ಬಾಹುದಂಡಗಳು ನೀಡಿದ ಕೊಂಬೆಗಳಂತೆಯೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿದ್ದ ಭುಜಕೀರ್ತಿ, ತೋಳುಗಳೆ ಮುಂತಾದ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳು ವೃಕ್ಷದಲ್ಲಿರುವ ಫಲವುಷ್ಟಾದಿಗಳಂತೆಯೂ, ಆತನು ಮಲಗಿದ್ದ ಸರ್ಪದೇಹವು ಆ ಮರಕ್ಕೆ ಸುತ್ತಿದ ಹಾವುಗಳಂತೆಯೂ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಲು ತನ್ನ ಮೂಲವನ್ನು ಕಾಣಿಸದೆ, ಸಮಸ್ತಲೋಕೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವ ಒಂದು ಮಹಾವೃಕ್ಷವೇ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು ಮತ್ತು ಅನೇಕಚರಾಚರವಸ್ತುಗಳಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ, ಸರ್ಪಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿ, ಸುತ್ತಲೂ ಜಲದಿಂದಲೂ ಆವೃತವಾಗಿ, ಸಹಸ್ರತಿಖರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿ, ಕೌಸ್ತುಭವೆಂಬ ರತ್ನವನ್ನು ತನ್ನ ಗಣೆಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಒಂದು ಮಹಾರ್ಪವೃಕ್ಷವೇ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಆ ಭಗವಂತನ ಕಂಠಭಾಗವು, ಅವನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವ ವೇದಗಳೆಂಬ ಭ್ರಮರಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ವನಮಾಲಿಕೆಯಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವುದು. ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರಾಗಲೀ ಅಗ್ನಿ ವಾಯುಗಳಾಗಲೀ, ಇವನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಲಾರರು. ಮತ್ತು ಆ ಭಗವಂತನ ತೇಜಸ್ಸು, ಲೋಕರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ತೈಲೋಕ್ಯವನ್ನೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಸುದರ್ಶನಾದ್ಯಾಯುಧಕಾಂತಿಯಿಂದ ನಿರೂಪಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಇಂತಹ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವು ಧ್ಯಾನಗೋಚರವಾದ ಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಆ ಭಗವಂತನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿಯೇ ತಾನು ಕುಳಿತಿರುವೆನೆಂಬುದೂ ಆಗಿನ ವಾಯ್ವಾಕಾಶಸಮುದ್ರಗಳು ಪ್ರಳಯಸಂಬಂಧಿಗಳೆಂದೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರಿತು. ಆಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶವೂ ಅಂಕುರಿಸಿತು.

71. ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರಾಶಯಿಯಾದ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದು

ಆದರೆ ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು, ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಜಲಾದಿಗಳ ಹೊರತು, ಸೃಷ್ಟಿಸರ್ವೇಕಾದ ಬೇರೆ ಉಪಕರಣಗಳೊಂದನ್ನೂ ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಆ ಚತುರ್ಮುಖನು ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನನಾಗಿ ಜನಿಸಿದುದರಿಂದ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸರ್ವೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಆ ಭಗವಂತನ ನಾಭಿಕಮಲವೊಂದು, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೊಂದು, ವಾಯು, ಜಲ, ಆಕಾಶವೆಂಬವು ಮೂರು, ಈ ಐದನ್ನು ಹೊರತು ಬೇರೊಂದನ್ನೂ ಕಾಣದುದರಿಂದ, ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಕಾರವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ, ಹೇಗಾದರೂ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಎಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಬ್ರಹ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ } ❖
ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿದನು.

ಬ ಹ್ಮ ಕೃ ತ ಪ ರ ಮ ಪು ರು ಷ ಸ್ತು ತಿಃ

ಜ್ಞಾತೋಸಿ ಮೇಽದ್ಯ ಸುಚಿರಾನ್ಮನು ದೇಹಭಾಷಾಂ
ನ ಜ್ಞಾಯತೇ ಭಗವತೋ ಗತಿರೈವದ್ಯಮ್
ನಾನ್ಯತ್ತದಸ್ತಿ ಭಗವನ್ನಪಿ ತನ್ನ ಶುದ್ಧಂ
ಮೂಯಾಗುಣವ್ಯತಿಕಾರತ್ವಮುರುವಿಭಾಸಿ ||

“ಓ! ಪರಮಪುರುಷಾ! ಬಹುದಿನಗಳ ಮೇಲೆ ಈಗ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ, ಕಾರಣರೂಪದಿಂದಲೂ ತೋರುವ ಸಮಸ್ತ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಅಂತರಾಮಿಯಾಗಿದ್ದು, ಅವುಗಳನ್ನು ಆಯಾ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕವನೆಂದೂ, ಮತ್ತು ನೀನು ಇಚ್ಛಾರೂಪವಾದ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಕೃತದಿವ್ಯಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವನೆಂದೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನೆಂದೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನೆಂದೂ ಸತ್ಯಸಂಕಲ್ಪನೆಂದೂ, ಅಶ್ರಿತವತ್ಸಲನೆಂದೂ, ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವರೂಪನೆಂದೂ, ಈಗ ನಾನು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದೆನು. ಪಾಡುಣ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದಿರುವುದೇ ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಹ

ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವನು. (ನೀನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಜಡವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಅಜೇತನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟವನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವು. ಜೀವಾತ್ಮಗಳೂ, ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ, ಜಡಪ್ರಕೃತಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಬದ್ಧಜೀವರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧ ದಿಂದ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವುಂಟು (ತಗ್ಗುವುದುಂಟು). ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಆ ವಿಧವಾದ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ, ಆ ಬದ್ಧಜೀವರಿಗಿಂತಲೂ ನೀನು ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿರುವೆ. ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮುಕ್ತಜೀವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚರೂಪವಾದ ಈ ದೋಷವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅವರೂ ಹಿಂದೆ ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚ ವನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದವರಾದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಆ ಮುಕ್ತಜೀವರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೆನಿಸಿರುವುದು. ಆದರೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಂಸಾರಸಂಬಂಧವಾಗಲೀ, ಜ್ಞಾನ ಸಂಕೋಚವಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಅನಂತಗರುಡಾದಿನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳೋ ಎಂದರೆ, ಅವರಿಗೂ ಆ ವಿಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯು ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದುದರಿಂದ, ಅವರೂ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಗೆ ಒಳ್ಳಪಟ್ಟಿರುವರು ಅವರ ಜ್ಞಾನಾತಿಶಯಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಕೃಪೆಯೆಂಬ ಕಾರಣವೊಂದು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಸೋಪಾಧಿಕವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿ ರುವುದು ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾದರೋ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲ. ನೀನಿಗೆ ಮೇಲ್ವಿಟ್ಟವರು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಬೇರೊಬ್ಬರ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುದಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಆ ನಿತ್ಯಸೂರಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನು.) ಈಗ ನೀನು ಪ್ರಥಮದಲ್ಲಿ ಕೈಕೊಂಡ ಈ ರೂಪವೇ ಮುಂದೆ ನಾ ನಾವತಾರಗಳಿಗೆ ಮೂಲಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ದೇವಾ! ಈಗ ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲ ದಿಂದ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಈ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೂ ನಿನ್ನ ಆವೇಶಾವತಾರವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಯಲ್ಲ. ನೀನೇ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆ. ಈ ನಿನ್ನ ನಾನಾವಿಧಜನ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ.

ನಾತಃ ಪರಂ ಪರಮ ಯದ್ಭವತಸ್ವರೂಪ

ಮಾನಂದಮಾತ್ರಮವಿಕಲ್ಪಮವಿದ್ವವರ್ಚಃ |

ಪಶ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವಸೃಜಮೇಕಮವಿಶ್ವಮಾತ್ಮನಾ

ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮಕಮದಸ್ತ ಉಪಾಶ್ರಿತೋಽಸ್ಮಿ |

೩

ದೇವದೇವನೇ! ಆನಂದಮಯವಾಗಿ, ಜಾತಿಗುಣಾದಿಭೇದಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ವಿಷ ಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಕೂಡಿ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂ ತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ, ವಿಶ್ವಕಾರಣವಾಗಿ, ಅಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾತ್ಮ

ಕವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಬೇರೊಂದನ್ನು ನಾನು ಕಾಣೆನು ! ಎಲೈ ಪರಮಾತ್ಮನೆ ! ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕವೆನಿಸಿದ ಅಂತಹ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾನು ಮರೆಕೊಗುವೆನು.

ಯದ್ವಾಙ್ಮದಂ ಭುವನಮುಚ್ಯತ ಮುಚ್ಯತಾಯಾ
ಧ್ಯಾನೇ ಸ್ತನೋ ದರ್ಶಿತಂ ತ್ವದುಪಾಸಕಾನಾಮ್ |
ತಸ್ಯೈವನೋ ಭಗವತೇನುವಿಧೇನು ಶುಭಂ
ಯೋನಾದ್ಯುತೋ ನರಕಭಾಗ್ವಿರಸತ್ಪ್ರಸಜ್ಯತಃ ||

೪

ಎಲೈ ಮಂಗಳಸ್ವರೂಪನೇ ! ನನ್ನ ಹಾಗೆಯೇ ನಿನ್ನನ್ನು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಉಪಾಸನೆಮಾಡತಕ್ಕ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ನೀನು ಧ್ಯಾನಗೋಚರನಾಗುವೆಯೇ ಹೊರತು, ಅಸತ್ಯಭಿಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದ ಪಾಪಿಗಳಾದ ಇತರಜೀವಿಗಳಿಗೆ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ಲಭಿಸದು. ಇಂತಹ ಸ್ವರೂಪಸ್ವಭಾವಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಷಡ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ನಿನಗೆ ವಂದಿಸುವೆನು.

ಯೇ ಶು ತ್ವದೀಯಚರಣಾಮ್ಬುಜಕೋಶಗಂಧಂ
ಜಿಘ್ರಂತಿ ಕರ್ಣವಿವರೈಶ್ಚ ತ್ರಿವಾತನೀತಮ್ |
ಭಕ್ತ್ಯಾ ಗೃಹೀತಚರಣಾಃ ಪರಯಾ ಚ ತೇಷಾಂ
ನಾಪ್ಯಪಿ ನಾಥ ಹೃದಯಾಮ್ಬುರುಹಾತ್ಸ್ವಪುಂಸಾಮ್ ||

೫

ಮತ್ತು ವೇದಗಳೆಂಬ ವಾಯುವಿನಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲದ ಗಂಧವನ್ನು ಯಾರು ಅನುಭವಿಸುವರೋ, ಯಾರು ಅತ್ಯಂತ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವರೋ ಅಂತಹ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿಗಲದೆ, ಅವರ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಶನಾಗಿ ಅವರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ತಾವದ್ಭಯಂ ದ್ರವಿಣಗೇಹಸುಹೃನ್ನಮಿತ್ತಂ
ಶೋಕಸ್ಪೃಹಾ ಪರಿಭವೋ ವಿಪುಲಶ್ಚ ಲೋಭಃ |
ತಾವನ್ನ ವೇತ್ಯಸದವಗ್ರಹ ಅರಿಮೂಲಂ
ಯಾವನ್ನ ತೇಽಂಘ್ರಿ ಮುಖಯಂ ಪ್ರವೃಣೀತ ಲೋಕಃ ||

೬

ಓ ದೇವದೇವ ! ಲೋಕದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕೂಪ (ಬಾವಿ) ದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ವಿವೇಕಶೂನ್ಯರಾಗಿ, ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಥಿರವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡು, ಧನಗಳನ್ನೂ, ಗೃಹಗಳನ್ನೂ, ಬಂಧುಮಿತ್ರನರ್ಥಗಳನ್ನೂ, ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳನ್ನೂ

ಇದರಂತೆಯೇ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸುಂದರವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಬಹಳಮೋಹದಿಂದ ಬೆಳೆಸುವರು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟಪಡುವರು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ಕೈತಪ್ಪಿ ಹೋದಾಗ, ಬಹಳ ದುಃಖದಿಂದ ಕೊರಗುವರು. ತಿರುಗಿ ಅದೇ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆತುರಪಡುವರು. ಈ ಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರಿಂದ ತಿರಸ್ಕಾರವನ್ನೂ ಹೊಂದುವರು. ಪೇರಾಸೆಯೆಂಬ ಪಿಶಾಚಿಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತತ್ತಳಿಸುವರು. ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನದಿಂದ ತೊಳಲುವರು. ಈ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವೆಯು ಲಭಿಸುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಹೊರತು ಅದು ಲಭಿಸಿದಮೇಲೆ ಯಾವ ಕಷ್ಟವೂ ಇರದು. ಅಲ್ಲಿಂದಾಚೆಗೆ ಸಮಸ್ತ ಭಯವೂ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವೂ ಲಭಿಸುವುದು.

ದೈವೇನ ತೇ ಹತಥಿಯೋ ಭವತಃ ಪ ಸಂಗಾತ್

ಸರ್ವಾಶುಭೋಪಶಮನಾದ್ವಿಮುಖೇನ್ದ್ರಿಯಾ ಯೇ |

ಕುರ್ವಂತಿ ಕಾಮಸುಖಲೇಶಲವಾಯು ದೀನಾ

ಲೋಭಾಭಿಭೂತಮನಸೋಽಕುಶಲಾನಿ ಶಶ್ವತಾ ||

೭

ಓ! ದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಭಜನೆಯೇ ಸಕಲವಾಪನಿವರ್ತಕವು. ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯೇ ಸಕಲಭಯನಿವಾರಕವು. ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಮರಣವೇ ಮೋಕ್ಷದಾಯಕವು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಫಲದಾಯಕವಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನ, ಶ್ರವಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರಾದ ಕೆಲವು ಭಾಗ್ಯಹೀನರು, ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ವಶರಾಗಿ, ಉಶ್ರೇಯಸ್ಸುಗಳಿಗೆಲ್ಲಾ ಈಡಾಗುವರು.

ಕ್ಷುತ್ಪ್ರಾಣಾತುಭಿರಿಮಾ ಮುಹುರರ್ಮೃದಾ ನಾಃ

ಶೀತೋಷ್ಣವಾತವರ್ಷ್ಯ ರಿಶರೇತರಾಚ್ಚ |

ಕಾಮಾಗ್ನಿನಾಽಙ್ಕುಶರುಷಾ ಚ ಸುದುರ್ಭರೇಣ

ಸಂಪಶ್ಯತೋ ಮನ ಉರುಕ್ಮನು ಸೀದತೇ ಮೇ ||

೮

ಓ ದೇವಾ! ವಾತಪಿತ್ತಶ್ಲೇಷ್ಮಗಳೆಂಬ ಧಾತುಗಳಮೂಲವಾಗಿ, ಹಸಿವುಭಾಯಾ ರಿಕೆಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ತತ್ತಳಿಸುತ್ತ, ಶೀತೋಷ್ಣ ಬಾಧೆಗಳಿಂದಲೂ, ಮಳೆಗಾಳಿಗಳ ಕಷ್ಟದಿಂದಲೂ, ತೀವ್ರವಾದ ಕಾಮಾಗ್ನಿಯಿಂದಲೂ, ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದ ಹಾಗೆ ತಲೆಯೆತ್ತುವ ಕ್ರೋಧದಿಂದಲೂ ಪೀಡಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಅಂತಹ ಬುದ್ಧಿಹೀನರನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕನಿಕರಪಡುವುದು.

ಯಾವತ್ಪೃಥಕ್ತಮಿದಮಾತ್ಮನ ಇಂದ್ರಿಯಾರ್ಥಂ

ಮೂಯಾಬಲಂ ಭಗವತೋ ಜನ ಈಶ ಪತ್ನೀತ್ ||

K1430

ತಾವನ್ನ ಸಂಸ್ಕೃತರಸೌ ಪ್ರತಿಸಂಕ ಮೇತ
ವ್ಯರಾಪಿ ದುಃಖನಿವಹಂ ವಹತಿ ಕ್ರಿಯಾರ್ಥಾ |

೯

ಓ ದೇವಾ ! ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮೋಹಿತರಾದ ಜೀವಿಗಳು, ಆ ಮಾಯೆಯ ಬಲದಿಂದ, ಬಾಹ್ಯೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ತೋರುವ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಭೇದಗಳನ್ನೇ ನಿಜವೆಂದು ನಂಬುತ್ತಿರುವವರೆಗೂ, ದುಸ್ತರವಾದ ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಲಾರರು. ನಿನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ಭೇದಭ್ರಾಂತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆ, ಈ ಕಷ್ಟಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಗಿ ಸಂಸಾರಸಾಗರವನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿಯೇ ದಾಟಬರುವರು.

ಅಹ್ಮಾ ಪೃತಾರ್ತಕರಣಾ ನಿಶಿ ನಿಶ್ಚಯಾನಾ
ನಾನಾಮನೋರಥಧಿಯಾ ಕ್ಷಣಭಗ್ನನಿದ್ರಾಃ
ದೈವಾಹತಾರ್ಥರಚನಾ ವಿಷಯೋಽಸಿ ದೇವ
ಯುಷ್ಮತ್ಪ್ರಸಂಗವಿಮುಖಾ ಇಹ ಸಂಸರಂತಿ |

೧೦

ಓ ! ಮಹಾಪ್ರಭೋ ! ಯೋಗಸಮರ್ಥರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾದರೂ, ನಿನ್ನ ಪಾದಸೇವಾಸ್ಮರಣಗಳಲ್ಲಿ ವಿಮುಖರಾಗಿ, ಬೇರೆ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಇತರಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸೆಯನ್ನಿಟ್ಟುಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವರಿಗೂ ಶಾಶ್ವತಸುಖವೆಂಬುದು ಲಭಿಸದು. ಹಗಲೆಲ್ಲವೂ ವೃಥಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ತೊಳಲಿ, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ನಿದ್ರಾಸಕ್ತರಾಗಿ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಬಹುವಿಧಸಂಪತ್ತುಗಳನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದಲೇ ಆನಂದವನ್ನಭವಿಸುತ್ತ, ನಡುನಡುವೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಅನೇಕವಿಪತ್ತುಗಳಿಂದ ದುಃಖಿಸುವವರೆಂತೆ, ಅವರು ವಿಫಲಪ್ರಯತ್ನರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ಕಾಲವನ್ನು, ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿರುವರು. ಅಂತವರು ಭಯಂಕರವಾದ ಸಂಸಾರಸಾಗರದಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಕ್ಕಿ ನೆರಳುವರು.

ತ್ವಂ ಭಾವಯೋಗಪರಿಭಾವಿತಹೃತ್ತರೋಜ
ಅಸ್ಮೇ ಶು ತೇಕ್ಷಿತಪಥೋ ನನು ನಾಥ ಪುಂಸಾಮ್ |
ಯದ್ಯದ್ವಿಯಾ ತ ಉರುಗಾಯ ವಿಭಾವಯಂತಿ
ತತ್ತದ್ವಪುಃ ಪಣಯಸೇ ತದನುಗ್ರಹಾಯ |

೧೧

ಓ ಈಶ್ವರಾ ! ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜನ್ಯವಾದ ಜ್ಞಾನವೊಂದು ಮತ್ತು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವಿವೇಕದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದ ಉಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವೊಂದು ಇವೆರಡೂ ಮುಖ್ಯಮಾರ್ಗಗಳು. ನೀನೋ ನಿಷ್ಕಾಮರಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಿ

ಯೋಗದಿಂದ ಶುದ್ಧವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರತಕ್ಕವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರು ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಭಾವಿಸುವರೋ, ಅದೇ ರೂಪದಿಂದಲೇ ನೀನು ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರನಾಗಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆ.

ನಾತಿಶ್ರಸೀದಸಿ ತಥೋಪಚಿತೋಪಚಾರೈ
ರಾರಾಧಿತಸ್ಸುರಗಣೈರ್ಹೃದಿ ಬದ್ಧಕಾಮೈಃ |
ಯತ್ಪುಂಸು ಭೂತದಯಯೋಽಸದಲಭ್ಯಯೈಕೋ
ನಾನಾಜನೇಷ್ವವಹಿತಸ್ಸುಹೃದಂತರಾತ್ಮಾ |

೧೨

ಓ ದೇವಾ! ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದು, ಆಯಾ ಭೂತಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವುದರಿಂದ ಸರ್ವಸ್ವ ಹೃತ್ತೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಇದರಿಂದ ಯಾವ ಭೂತಕ್ಕೆ ದ್ರೋಹವನ್ನೆಣಿಸಿದರೂ, ಅದು ತದಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಬಂದು ಮುಗಿಯುವುದು. ತತ್ಪಕ್ಷರಾದ ಸಜ್ಜನರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಈ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದ, ಅವರು ಸರ್ವಭೂತದಯಾಪರರೆನಿಸುವರು. ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭಾವಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ಭೂತದಯೆಯೂ ದುರ್ಲಭವು. ನಿಷ್ಕಾಮರಾಗಿ ಭೂತದಯಾಪರರಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವಂತೆ, ಕಾಮವಶರಾದವರು ಅನೇಕೋಪಚಾರಗಳಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನಾರಾಧಿಸಿದರೂ ಅವರಲ್ಲಿ ನೀನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಾರೆ. ಇತರಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮವೊಂದೂ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾಗಲಾರದು.

ಪುಂಸಾಮತೋ ವಿವಿಧಕರ್ಮಭಿರ್ದುರಾದ್ಯೈ
ರ್ದಾನೇನ ಚೋಗ ತಪಸಾ ವ್ರತಜರ್ಮಯಾ ಚ |
ಆರಾಧನಂ, ಭಗವತಸ್ತವ ಸತ್ತ್ವಿಯಾರೋ
ಧರ್ಮೋಽರಿತಃ ಕರ್ಮಚಿತ್ತಿಯತೇ ನ ಯತಃ |

೧೩

ಅದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು, ಯಾಗವೇ ಮೊದಲಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ದಾನಾದಿಸತ್ಕಾರ್ಮಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಚಾಂದ್ರಾಯಣಾದಿ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನವನ್ನಾಗಲೀ, ಯಾವುವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಆರಾಧನರೂಪವಾಗಿ ನಡೆಸಿದಾಗ ಮಾತ್ರವೇ ಅವು ಉತ್ತಮ ಫಲವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುವು. ನಿನ್ನಿಗೆ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಆ ಕರ್ಮಫಲಕ್ಕೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಯಿ

ರದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನೀನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿರುವ ಆಶ್ರಿತವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದಲೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನೇ ಹೊರತು, ಇತರಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗತಕ್ಕವನಲ್ಲ.

ಶತ್ವತ್ಸ್ವರೂಪಮಹಸ್ಯೈವ ಸಿಷ್ಯೈಃ ಭೇದ
ಮೋಹಾದಿಬೋಧಧಿಪಣಯಃ ಸಮಾಃ ಪರಸ್ಯೈಃ |
ವಿಶೋದ್ಭವಸ್ಥಿತಲಯೇಷು ನಿಮಿತ್ತಲೀಲಾ
ರಾಸಾಯ ತೇ ಚಕ್ರಮಹೇ ಸಮ ಈಶ್ವರಾಯ ||

೧೪

ಯಾವಾಗಲೂ ಆತ್ಮವೆಂಬುದು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೆಂಬ ಈ ತತ್ತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದೊಡನೆ, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಬುದ್ಧಿ, ದೇಹವೇ ಆತ್ಮವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿ, ಜೀವಾತ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವತಂತ್ರಗಳೆಂಬ ಅಜ್ಞಾನ, ಈ ಅಜ್ಞಾನದಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕ ಶೋಕಮೋಹಾದಿಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ನೀಗುವುವು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದೊಂದು, ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿದು ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದೊಂದು, ಈ ಎರಡು ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆದಾಗಲೇ ಅವನಿಗೆ ಶಾಶ್ವತ ಪುರುಷಾರ್ಥವಾದ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸುವುದು. ಇವೆರಡೇ ನಿನ್ನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯೋಪಾಯಗಳು. ಈ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರ ವಿಷಯನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಕೃತಿವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಯುಗಳೆಂಬ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಓ ದೇವಾ! ನೀನು ಅವಾಪ್ತ ಸಮಸ್ತ ಕಾಮನಾಗಿರುವಾಗ ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿಯಾದರೂ ಈ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯವೇನು? ಸಂಸಾರಭಯದಿಂದ ತತ್ತಲಿಸುವ ಜೀವಗಳನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲ್ಲವೇ ಈ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆ! ಪೂರ್ಣಕಾಮರಾಗಿ ನಿಶ್ಚಿಂತರಾಗಿರುವಾಗಲೇ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಆಟದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರವರ್ತಿಸುವುದು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ವಿನೋದಗಳಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಿಯೂ ಹುಟ್ಟಿದು? ಅದುದರಿಂದ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ನಿನಗೆ ಈ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಹುಟ್ಟುವುದೂ ಯುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸುವರ್ಣವು ಸೇರಿರುವಂತೆ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಕಲಿತ ಜೀವಗಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಅವತಾರಕಾರ್ಯಗಳ ನಾಮಕೀರ್ತನಾದಿಗಳಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಈ ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರವೆಂಬ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕೈಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವೆ. ಓ ಭಗವಂತಾ! ಹೀಗೆ ಲೋಕಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಆಗಾಗ ಕೈಗೊಳ್ಳುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅವತಾರಗಳ ಗುಣಚರಿತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೂಚಿಸತಕ್ಕ ನಿನ್ನ

ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವುದೇ ಚೇತನರಿಗೆ ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೈಗೂಡಿಸುವುದು.

ಯಸ್ಯಾವತಾರಗುಣಕರ್ಮವಿಡಂಬನಾಸಿ

ನಾಮಾಸಿ ಯೇಽಸುಖಿಗಮೇ ವಿವಶಃ ಗೃಣಂತಿ |

ತೇಽನೇಕಜನ ಶಮಲಂ ಸಹಸೈವ ಹಿತ್ವಾ

ಸುಯಾನ್ತ್ಯಪಾವೃತಮೃತಂ ತಮಃಜಂ ಪ್ರಶುಷ್ಯಂತಃ |

೧೫

ಓ! ನಾಥಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಚೇತನರು, ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತಚಾರಿತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಮಹಿಮೆಗಳನ್ನೂ ಎತ್ತಿ ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಆ ನಾಮಾವಳಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, 'ಓ! ದೇವಕೀನಂದನಾ! ಓ ದಾಶರಥೀ! ಓ ಸರ್ವಜ್ಞಾ! ಹೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲಾ! ಹೇ ಗೋವರ್ಧನೋದ್ಧರಾ! ಹೇ ಕಂಸಾರೀ!! ಹೇ ರಾವಣಾಂತಕಾ!' ಎಂಬೀ ಪದಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪರವಶರಾಗಿರುವಾಗಲಾದರೂ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬಾಯಿಂದುಚ್ಚರಿಸುವರೋ, ಅಂತವರು ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಚಿತಗಳಾದ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಕ್ಷಣವೇ ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿರಾವರಣವಾದ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾದ್ಭುತ ಗುಣ ನಾಮಗಳಿಂದಲೂ, ಚರಿತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದವನಾಗಿ, ಕರ್ಮಸಂಬಂಧಗಳಾದ ಜನ್ಮಾದಿಗಳಲ್ಲದೆ, ಸರ್ವಸುಲಭನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಶರಣಹೊಂದುವೆನು.

ಯೋ ವಾ ಅಹಂ ಚ ಗಿರಿಶಶ್ಚ ವಿಭುಸ್ತ್ವಯಂ ಚ

ಸ್ಥಿತೃತ್ವದ್ವಪ್ರಪಂಚಯಜ್ಞೇತವ ಆತ್ಮಮೂಲಮ್ |

ಭಿತ್ವಾ ತ್ರಿವಾದ್ವವೃಧ ಏಕ ಉರುಪ್ರರೋಹಃ

ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಭುವನದುಮಾಯ ||

೧೬

ಓ! ದೇವದೇವಾ! ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಅವತಾರಭೇದಗಳಿಂದ ಜಗತ್ತನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿಯೂ, ರುದ್ರನಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರಾಮಿಯಾಗಿ, ನೀನೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಹಾರಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುವೆ? ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವಿಲ್ಲದ ಮೇಲೆ ನಾನಾಗಲೀ, ರುದ್ರನಾಗಲೀ, ಚಿತ್ರದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ನಿಲ್ಲಬೇಕೇ ಹೊರತು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಸಲಾರೆವು. ಬೇರೊಂದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ನಿತ್ಯಸಿದ್ಧವಾಗಿ, ತ್ರಿವಾದ್ವಭೂತಿಯೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಮೈಕುಂಠಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಟು, ತ್ರಿಮೂರ್ತಿಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಕವಲೊಡೆದು, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ಭೇದಗಳಿಂದಲೂ, ಇತರ ಸ್ಥಾವರ ಜಂಗಮಾದಿರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಶಾಖೋಪಶಾಖೆಯಾಗಿ ವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಪ್ರಪಂಚ ವೃಕ್ಷರೂಪವಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಲೋಕೋದ್ರವಿಕರ್ಮ ನಿರತಃ ಕುಶಲೇಂದ್ರಪ್ರಮತ್ತಃ
 ಕರ್ಮಣ್ಯಯಂ ತ್ವದುದಿತೇ ಭವದರ್ಶನೇ ಸ್ವೇ ||
 ಯಸ್ಯಾವದಸ್ಯ ಬಲವಾನಿಹ ಜೀವಿತಾರಾಂ
 ಸದ್ಯಶ್ಚಿನತ್ಯನಿಮಿಷಾಯ ನಮೋಸ್ತು ತಸ್ಮೈ ||

೧೭

ಓ! ಸ್ವಾಮಿ! ಯಾರು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶಿ
 ಸಲ್ಪಟ್ಟದಾಗಿಯೂ, ನಿನ್ನ ಆರಾಧನರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಆಯಾ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ
 ಉಚಿತವಾಗಿಯೂ, ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯನ್ನು
 ವಹಿಸಿ, ಅಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವರೋ ನೀನು ಅಂತರ
 ಸಂಸಾರ ತಾಪತ್ರಯಗಳನ್ನು ಕೂಡಲೇ ತೊಲಗಿಸಿ ಅವರಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನೂ
 ಹುಟ್ಟಿಸುವೆ. ಹೀಗೆ ಅಜೀತನಿಗೆ ಉತ್ತಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಬಲ್ಲ
 ಆಮೋಘಸಂಕಲ್ಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಯಸ್ಯಾದ್ವಿಭೇದಮ್ಬಹವುಪಿ ದ್ವಿಪರಾರ್ಥಧಿಷ್ಟ
 ಮಧ್ಯಾಸಿತಸ್ಯ ಕಲಲೋಕನಮಸ್ತ್ಯುತಂ ಯತ್ ||
 ತೇಪೇ ತಪೋ ಬಹುಸಪೋವರುರುತ್ಸವಾನ
 ಸ್ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ಭಗವತೇಂದ್ರಮಖಾಯ ಶುಭಮ್ ||

೧೮

ಓ ಪರಮಪುರುಷಾ! ನಾನು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ
 ಲೋಕಗಳಿಂದಲೂ ಸಂವಾನಿತವಾದ ಸತ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಪರಾರ್ಥಕಾಲದ
 ವರೆಗೆ ಇರುವವನಾದರೂ, ಆ ತನ್ನ ಲೋಕವೂ ಕೂಡ ಆ ಕಾಲಾವಧಿಯು ಕಳೆ
 ದೊಡನೆ ನಾಶಹೊಂದತಕ್ಕದಾಗಿರುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಇಂತಹ ಉತ್ತಮಸ್ಥಾನ
 ದಲ್ಲಿರುವ ನಾನೂ ಕೂಡ ಕಾಲಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗಾಗಿ ಭಯಪಡುತ್ತಿರುವೆನು.
 ಈ ಭಯವನ್ನು ನೀಗಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನ್ನ ಆರಾಧನರೂಪ
 ಗಳಾದ ಅನೇಕ ತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆನು.
 ನನ್ನ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗಿರುವಾಗ ಇನ್ನು ನನಗಿಂತಲೂ ಕೆಳಗಿನ ಇತರಲೋಕ
 ಗಳ ಪಾಡೇನು? ಇಂತಹ ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಶಿರೈಷ್ಯನುಷ್ಯವಿಬುಧಾದಿಷು ಜೀವಯೋನಿ
 ಪ್ಲಾಶ್ವೇಚ್ಛಯಾತ್ಯತ್ ಕೃತಸೇತುಪರಿಪ್ಲವಾಯ ||
 ರೇಮೇ ನಿರಸ್ತರಶಿರಪ್ಪುಪಲಬ್ಧದೇಹ
 ಸ್ತಸ್ಮೈ ನಮೋ ಭಗವತೇ ಪುರುಷೋತ್ತಮಾಯ ||

೧೯

ಓ ಲೋಕರಕ್ಷಕಾ! ನೀನು ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಿ, ಕರ್ಮರಹಿತನಾಗಿದ್ದರೂ,
 ಲೋಕಭಾಧೆಯನ್ನು ನಿವರ್ತಿಸಿ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಆಯಾನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸುವು

ದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವೆ! ಮನುಷ್ಯ ಯೋಜಿಯಲ್ಲಿ ರಾಮಕೃಷ್ಣಾದ್ವೈತಾರಗಳಿಂದ ಜನಿಸುವೆ! ತಿರ್ಮಗ್ನೋನಿಯಲ್ಲಿ ಮತ್ಸ್ಯಕೂರ್ಮಾದಿರೂಪಗಳಿಂದವತರಿಸುವೆ! ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಸಂಸ್ಥಾಪನೆಗಾಗಿ ಅನೇಕ ರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕ ನಿನಗೆ, ವಿಷಯಸುಖಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆಯಾ ಅವತಾರಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಕರ್ಮಗಳಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ, ಸುಖಾನುಭವವನ್ನೂ ನಟಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಅಂತಹ ಅಶ್ವತ್ಥವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಯೋಽವಿದ್ಯಯಾಽನುಪಪತ್ತೋಪಿ ದಶಾರವೃತ್ತಾಃ

ನಿವಾ ಮುಮಾಹ ಜಠೋಕ್ತಲೋಕಯಾತ್ಮಕಃ |

ಅನ್ವರ್ದಲೇಹಿಕಶಿಶುಸ್ತು ಶ ನುಕೂಲಾಂ

ಭೀಮೋರ್ಮುನಾಲಿನಿ ಜನಸ್ಯ ಸುಖಂ ವಿನೃಣ್ಣನ್ ||

೨೦

ಹೇ ನಾಥಾ! ನಿದ್ರೆಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಐದಂಬಗೆಯ ಅವಿದ್ಯೆಯಿಂದ ಸೃಶ್ತಿ ಸಲ್ಪಡದಿದ್ದರೂ, ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಯೇ ನಡೆಸಿ ಕೊಂಡು, ಭಯಂಕರಗಳಾದ ಅಲೆಗಳ ಪರಂಪರೆಯಿಂದ ಉಬ್ಬಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಈ ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ, ಮೈಗೆ ಮೃದುವಾದ ಆದಿಶೇಷಶರೀರವೆಂಬ ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಇದು, ವಿನೇಕಹೀನರಾಗಿ ಮೋಹದಿಂದ ಮಲಗಿರುವ ಪ್ರಾಕೃತಜನಗಳಿಗೆ ನಿದ್ರಾಸಂಬಂಧಸ್ವರೂಪವು ಹೀಗೆಂಬುದನ್ನು ತೋರಿಸುವಂ ತಿರುವುದು.

ಯನ್ಮಾ ಭಿಷದ್ವ ಭವನಾದಹಮಾಸಮದ್ಯ

ಲೋಕತ್ರಯೋಪಕರಣೋ ಯದನುಗ ಹೇಣ

ತಸ್ಮೈನವಸ್ತು ಉದರಸ್ತು ಭವಾಯ ಯೋಗ

ನಿದ್ರಾವಸಾನವಿಕಸನ್ನಳಿನೇಕ್ಷತಾಯ ||

೨೧

ಇಂತಹ ಸುಖಶಯ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀನು ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕುಟುಮ್ಬಿಯಾದ ನಾನು ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದ್ವಾರದಿಂದ ಜನಿಸಿರುವೆನು, ಹಿ! ದೇವದೇವಾ! ಯಾವ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನನಾದೆನೋ, ಯಾವ ನೀನು ಸಮಸ್ತಕಾರ್ಯವರ್ಗಗಳನ್ನೂ (ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವನ್ನೂ) ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಿಂದ ಮಲಗಿರುವೆಯೋ, ಮುಂದೆ ಈ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಅರಳಿದ ತಾವರೆಯಂತೆ ವಿಕಸಿತವಾದ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಎಚ್ಚರ ಗೊಳ್ಳುವೆಯೋ, ಅಂತಹ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ಸಮಸ್ಕಾರವು.

ಸೋದ್ರಯಂ ಸಮಸ್ತಜಗತಾಂ ಸುಹೃದೇಕ ಅತ್ಮ
 ಸತ್ವೇ ಯಸ್ಯೈತದಂತೇ ಭಗವಾನ್ ಭಗೇನ ||
 ತೇನೈವ ಮೇ ದ್ವೈತಮುಪ್ಪಶ್ಯತಾದ್ಭುತಂ
 ಸ ಕ್ಷಾಮಿ ಪೂರ್ದವದಿಹಂ ಪ್ರಣತಮ್ಯೋಽಸೌ ||

೨೨

ಜೇತನಾಜೇತನಸ್ವರೂಪವಾದ ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ, ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ, ಆ ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ಸುಹೃತ್ಯಾಗಿ, ಇದೋ ಈಗ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳ ಮುಂದೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ನೀನು ಯಾವ ಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನವಿಂದಲೂ, ಐಶ್ವರ್ಯದಿಂದಲೂ, ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುಖಪಡಿಸುವೆಯೋ, ಅದೇ ಜ್ಞಾನೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಂದ ನನಗೂ ಪ್ರಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲವಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ಪ್ರಪಂಚ ವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪೂರ್ವೈದಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ನನಗೆ ಆ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಬೇಕು, ಶರಣಾಗತವತ್ಸಲನೆನಿಸಿದ ನೀನು ಈಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು.

ಏಕ ಪ ಸನ್ನವದನೋ ರಮಯಾಽಽತ್ಮಕಶ್ಚಾ
 ಯದ್ಭಕ್ತೃಪ್ರಪ್ತೌ ಗೃಹೀತಗುಣಾವತಾರಃ ||
 ತಸ್ಮಿನ್ ಸ್ತವಿಕಮಮಿದಂ ಸೃಜತೋಪಿ ಜೇತೋ
 ಯುಂಜೀತ ಕರ್ತೃಶಮಲಂ ಚ ಯಥಾ ವಿಜಹ್ಯಮ್ ||

೨೩

ಓ ಪ್ರಭೋ! ಪ್ರಸನ್ನ ಮುಖನಾದ ನೀನು, ನಿನ್ನ ಶಕ್ತಿ ಭೂತೆಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ ದೇವಿಯೊಡಗೂಡಿ, ನಿನಗೆ ಸಹಜವಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳನ್ನು ಬಿಡದ ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಜೀವಿಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವಾಗಲೂ, ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಆ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಓ ದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಯ ಬಲದಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಲೀಲಾ ವಿಭೂತಿಯಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧೀನನಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕವನು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಒಂದುವೇಳೆ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ದುರಭಿಮಾನದಿಂದ ನಿನ್ನ ಗುಣಸ್ವರಣೆಯಲ್ಲಿ ವಿಮುಖವಾಗಬಹುದು! ಹಾಗಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರುವಂತೆ ಸದ್ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಸಂಸಾರಹೇತುಗಳಾದ ಪುಣ್ಯಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನಾನು ಮುಕ್ತನಾಗುವ ಮಾರ್ಗವನ್ನೂ ನೀನೇ ಆಲೋಚಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕು

ನಾಭಿಹದಾದಿಹ ಸತೋಽಮೃತೌ ಯಸ್ಯ ಪುಂಸೋ
 ವಿಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿರಹಮಾಸಮನನ್ನಶಕ್ತೀಃ |
 ರೂಪಂ ವಿಚಿತ್ರವಿದಮಸ, ವಿವೃತ್ತತೋ ಮೇ
 ಮಾರೀರಿಷೀಪ್ಸು ನಿಗಮಸ್ಯ ಗಿರಾಂ ವಿಸರ್ಗಃ |

೨೪

ಎಲೈ ಪರಮಪುರುಷನೇ! ಜಲಶಾಯಿಯಾದ ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಜ್ಞಾನಗುಣಕನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ನಿನ್ನ ನಿಯಮದಿಂದ ಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದ ನನಗೆ, ಈ ಕಾರ್ಯಾತುರದಿಂದ ವೇದಪಠನದಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿ ಲೋಪವಾಗದಂತೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಸೋಸಾವದಭ ಕರುಣೋ ಭಗವಾನ್ಸಿವೃದ್ಧ
ಪ್ರೇಮಸ್ಮಿ ತೇನ ನಯನಾಮ್ಬುರುಹಂ ವಿಜೃಮ್ಭನ್ |
ಉತ್ಸಾಹಯ ವಿಶ್ವವಿಜಯಾಯ ಚ ನೋ ವಿಷಾದಂ
ಮೃದ್ವಾ ಗಿರಾಪನಯತಾತ್ಮರುಷಿಃ ಪುರಾಣಃ ||

೨೫

ನಿರತಿಶಯವಾತ್ಸಲ್ಯದಿಂದ ನನಗೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಟ್ಟ ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ನೀನು, ಮುಂದೆಯೂ ಅದೇವಿಧವಾದ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಕಟಾಕ್ಷಿಸಿ ಮಧುರವಾಕ್ಯದಿಂದ, ನನ್ನ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಿ, ನನ್ನ ದುಃಖವನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕು. ಹೀಗೆಂದುಚತುರ್ಮುಖನು ಶ್ರೀಮನ್ನಾ ರಾಣಯನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸಿಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ತನಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಿ ಬಳಿದವನಂತೆ ಸುಮ್ಮನಿರಲು, ಈ ಚತುರ್ಮುಖನ ಸ್ತುತಿವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಂತನು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೂ, ಆತನು ಆಗಿನ ಕಲ್ಪಾಂತದ ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿಂದುಮುಂದು ತಿಳಿಯದೆ ತತ್ತಲಿಸುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು, ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆಂದುಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳುವನು.

ಎಲೆ ವತ್ಸ! ಚತುರ್ಮುಖಾ! ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ವಿಷಾದವನ್ನು ಬಿಡು! ಮುಂದಿನ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಉತ್ಸಾಹಯುಕ್ತನಾಗಿರು! ನಿನಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮವನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಉಪಾಯಗಳನ್ನು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿರುವೆನು. ಆದರೆ “ಇನ್ನೂ ನನಗೇಕೆ ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾಗಲ್ಲ” ವೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಅದಕ್ಕೊಂದು ಪಾಯವುಂಟು. ನೀನು ತಿರುಗಿ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ತಪೋರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗವನ್ನೂ, ವಿದ್ಯಾರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವವನಾಗು! ಇವುಗಳನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸುವೆಯಾದರೆ, ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನನ್ನಿಂದ ಕಲ್ಪಿತಗಳಾಗಿರುವ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುವು. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕಗಳಾದ ಪ್ರಪಂಚಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನಗೆ

ಗೋಚರಿಸಿದ ವೇಲೆಯೂ, ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅದೇವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಶ್ರದ್ಧೆಗಳನ್ನು ಬಿಡದೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆ ಸಮಸ್ತಚರಾಚರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ನಾನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂಬುದೂ, ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವೂ ನನ್ನಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತವಾಗಿ, ನನಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿರುವೆಂಬುದೂ ನನಗೆ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಾತ್ಮಕವಾದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವು ನನಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದೊಡನೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮೋಹವೆಲ್ಲವೂ ನೀಗುವುದು. ನಾನು ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸೇರಿದ್ದರೂ, ದಾರುವಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಅವುಗಳ ಗುಣದೋಷಗಳಿಗೆ ಈಡಾಗದೆ, ನನ್ನ ವಿರೈವನ್ನೂ ತೋರಿಸದೆ ಆಡಗಿರುವೆನು. ನಾನೇ ಅವುಗಳಿಗೆ ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ, ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವೆನು. ಈ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಸರ್ವಾಂತರಾತ್ಮನಾದ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದಾಗಲೇ, ಜನರಿಗೆ ದುಃಖ ನಿವೃತ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಕಣ್ಣು, ಕವಿ, ಮೊದಲಾದ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಕೈ, ಕಾಲು ಮೊದಲಾದ ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಅಂತಃಕರಣ, ಪೂರ್ವವಾಸನೆ, ಇವುಗಳೊಡನೆ ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಬಂಧವಿದ್ದರೂ, ಆ ಜೀವಾತ್ಮವು ಅವುಗಳಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ, ಸತ್ಯಜ್ಞಾನಾನಂದ ಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನಿಂದ ಧರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಯಾವಾಗ ತಿಳಿಯುವರೋ, ಅಗಲೇ ಅವರು ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ, ತನಗಿತಾನೇ ಬೆಳಗುವ ಸ್ವಾರಾಜ್ಯವೆಂಬ ಉತ್ತಮಪದವಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಆದರೆ “ಸರ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದೂ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾದ ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಉಪಾಸಿಸುವುದೂ ಮೋಕ್ಷಸಾಧನವಾಗಿದ್ದಲ್ಲಿ, ಸೃಷ್ಟಿವ್ಯಾಪಾರದಲ್ಲಿಯೇ ಯಾವಾಗಲೂ ಇರಬೇಕಾದ ನನಗೆ, ಆ ಉಪಾಸನೆಯನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ?” ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಣಿಸಬೇಡ! ಆಯಾ ಜೀವಗಳ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ, ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ, ದೇವತೀರ್ಮಜ್ಞಾನವ್ಯಾದಿರೂಪಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಮೋಹಾಕುಲವಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ನೀನು ಆ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪ ರೂಪಗುಣವಿಭೂತಿಗಳನ್ನು ಅನುಸಂಧಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಯಾವಾಗಲೂ ಆಸಕ್ತವಾಗಿರಲಿ! ಈ ವಿಧವಾಗಿ ನಾನು ನನಗೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರುವೆನು. ಓ ಬ್ರಹ್ಮಾ! ನೀನು ಈ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟವನು. ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿಸುವ ಸಮಸ್ತವೇದಗಳನ್ನೂ

ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದವನು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬಂಧಿಸತಕ್ಕ ವಾಪಿಯಾದ ರಜೋಗುಣವೆಂಬುದು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕಟ್ಟಿಡಲಾರದು. ಏಕೆಂದರೆ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯಾಸಕ್ತವಾಗುವುದರಿಂದ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕೆಡದಂತೆ, ಬಲವತ್ತರವಾದ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಿರುವೆನು. ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭ್ರಮಿತಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಮೋಹವನ್ನಿಡತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿ ಹೀನರು, ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟರೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕದಲ್ಲ. ನೀನಾದರೋ ಈಗ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಿರು. ಆದರೆ 'ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ನಿನಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಿತೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿದರ್ಶನವೇನು?' ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸೇ ಸಾಕ್ಷಿಯು. ಈಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದಲೂ, ಸತ್ತರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳಿಂದಲೂ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದವನನ್ನಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ತಿಳಿದಿರುವೆ. ಈ ನಿಶ್ಚಯ ಜ್ಞಾನವು ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಹುಟ್ಟಲಾರದು. ಮತ್ತು ಓ ಚತುರ್ಮುಖಾ! ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ನೀನು ಪದ್ಮನಾಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂದು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೋ ವಿಧದಿಂದ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದೆ. ಯಾವ ರೂಪವನ್ನು ಕುರಿತು ನೀನು ಹುಡುಕುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ, ಆ ರೂಪವು ನಿನ್ನ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಬಂದು ನಿಂತಂತೆ ಈಗ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿತಷ್ಟೇ? ಈ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಲು ಮತ್ತೊಬ್ಬರು ಶಕ್ತರಲ್ಲ ಓ ಬ್ರಹ್ಮಾ! ನೀನು ನಡೆಸಿದ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿಯೂ, ಸ್ತೋತ್ರಕ್ಕಾಗಿಯೂ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು! ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವುಂಟಾಯಿತು. ನನ್ನ ಗುಣಸ್ವರೂಪಾದಿಗಳನ್ನು ವಿವರಿಸುವಂತೆ ನೀನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದೂ, ನಿನಗೆ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಷ್ಠೆಯುಂಟಾದುದೂ, ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೆಂದೇ ತಿಳಿ. ನೀನು ರೋಹವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಅನೇಕಕಲ್ಪಾಗುಣಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನನ್ನಾಗಿಯೂ, ಹೇಯಗುಣರಹಿತನನ್ನಾಗಿಯೂ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸಿದೆನು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಓ ಕಮಲಾಸನಾ! ನೀನು ಈಗ ಮಾಡಿದ ಸ್ತುತಿವಾಕ್ಯದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಭಜಿಸತಕ್ಕ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಾನು ತಪ್ಪದೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗುವೆನು. ಅವರ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸುವೆನು. ಅಂತವರಿಗೆ ಅನೇಕಯಾಗಗಳಿಂದಲೂ, ನಾನಾಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ಯೋಗಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಫಲವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಅದುದರಿಂದ ಎಲೈ ವಿಧಾತ್ರನೇ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಅನವರತವೂ ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಾನೇ

ಜೀವಾತ್ಮಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ, ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವನು. ಪ್ರಿಯ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ನಾನು ಪ್ರಿಯತಮನು. ಈ ನನ್ನ ಸ್ವಲ್ಪಸಂಬಂಧವಾತ್ಮ ದಿಂದಲೇ ದೇಹವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರೀತಿವಿಷಯವಾಗುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ನಿನಗಾಗಲೀ ಇತರ ಜೀತನರಿಗಾಗಲೀ ನನ್ನಲ್ಲಿರಬೇಕಾದ ಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯವು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿದುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ಫಲವು ! ನನ್ನಿಂದಪದೇಶಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸರ್ವವೇದಸ್ವರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದ, ನೀನು ಈ ಜಗತ್ತನ್ನೂ, ಇದ ರೊಳಗಿನ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನೂ ಪೂರ್ವಕಲ್ಪದಲ್ಲಿದ್ದಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸುವವನಾಗು ! ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಾಂತರದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ನಾನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡಿರು ವೆನೋ, ಆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸು” ಎಂದನು. ಓ ವಿದುರಾ ! ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ತನ್ನ ನಾಭಿಯಲ್ಲಿ ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ಕಮಲವನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿದ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನು, ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಮುಂದೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ, ಅಬ್ರಹ್ಮನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಒಂಭತ್ತ ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಮೈತ್ರೇಯಮುನಿಯು ಪಾಕೃತ ವೈಕೃತಗಳೆಂಬ } ❖
ಸೃಷ್ಟಿಭೇದಗಳನ್ನು ವಿದುರನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು.

ತಿರುಗಿ ವಿದುರನು ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಭಗ ವಂತನು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ, ಲೋಕಪಿತಾಮಹನಾಗಿಯೂ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿಯೂ, ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಭುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನು, ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸು ನಿಂದಲೂ, ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟು ವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು ? ಎಲೈ ! ಪೂಜ್ಯನೇ ! ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿದ ನೀನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳೊಂದೊಂದಕ್ಕೂ ಉತ್ತರ ವನ್ನು ಹೇಳಿ ನನ್ನ ಸಂದೇಹಗಳನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕು !” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ವಿದುರ ನಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾದ ಮೈತ್ರೇಯನು, ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಸೂಚಕಗಳಾದ ಆತನ ಪ್ರಶ್ನೆ ಗಳಿಗಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ತನ್ನ ನೆನಪಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಆತನ ಒಂದೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಗೂ ಉತ್ತರವನ್ನು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು. “ವಿದುರಾ ! ಕೇಳು ! ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಿನಾಶರಹಿತನಾಗಿಯೂ, ಷಾಡ್ಗುಣ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನ

ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖನು, ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ನೂರು ದೇವವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದ ಪರಮಾತ್ಮನ ಉಪಾಸನದಿಂದಲೂ, ತಪೋರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಅವನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿವಿಷಯವಾದ ತಿಳುವಳಿಕೆಯುಂಟಾಯಿತು. ಈ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯುಂಟಾದ ಮೇಲೆ, ಬ್ರಹ್ಮನು, ಸತ್ತಲೂ ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತ, ಆಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲೆ ಮೇಲೆ ವೇಗಾತಿಶಯದಿಂದ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಆ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ವೇಗದಿಂದ, ತಾನು ಕುಳಿತಿಿದ್ದ ತಾವರೆಹೂವಿನೊಡನೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿ ಕೊಂಡಿದ್ದ ಪ್ರಳಯಜಲವು ಅಲ್ಲೋಲಕಲ್ಲೋಲವಾಗಿ ನಡುಗುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡು, ಆ ನೀರು, ಗಾಳಿ, ಇವೆರಡನ್ನೂ ಪಾನಮಾಡಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ತಾನು ಕುಳಿತಿಿದ್ದ ನಾಭಿಕಮಲವು ಆಕಾಶವನ್ನೆಲ್ಲಾ ಮುಚ್ಚುವಂತೆ ಮಹೋನ್ನತವಾಗಿ ಬೆಳೆದಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು "ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಇದರೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವ ಈ ಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ಕಮಲದಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು" ಎಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮುಂದೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಆ ನಾಭಿಕಮಲದ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿಡ್ತಂತೆಯೇ, ಆಹಂದೇ ಕಮಲವನ್ನು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿರುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದನು. ಹದಿನಾಲ್ಕು ಲೋಕಗಳಾಗಿ ಹರಡಿಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ಆ ಕಮಲವನ್ನು, ಮೊದಲು, ಭೋಕ್ತೃವೆಂದೂ, ಭೋಗ್ಯವೆಂದೂ ಕರಣವೆಂದೂ ಮೂರು ಮುಖ್ಯವಿಭಾಗದಿಂದ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿಟ್ಟನು. (ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಪಶು, ಪಕ್ಷಿ, ಮೃಗಾದಿಗಳಾದಜೀವರಾಶಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭೋಕ್ತೃವರ್ಗವೆನಿಸಿದುವು. ಶಬ್ದ, ರೂಪ, ರಸ, ಗಂಧಾದಿವಿಷಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಭೋಗ್ಯವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದುವು. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬವು ಭೋಗೋಪಕರಣಗಳೆಂಬ ಮೂರನೆಯವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವು. (ಹೀಗೆ ಭೋಕ್ತೃಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜೀವರಾಶಿಗಳು, ಭೋಗಾರ್ಹಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡು ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳು, ಅವುಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧನಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜ್ಞಾನ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಭೂಸ್ವರ್ಗಲೋಕಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಭೋಗಸ್ಥಾನಗಳು, ಎಂಬೀ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಆ ನಾಭಿಕಮಲವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಜೀವ ಲೋಕದ ಸ್ಥಿತಿಯೆಲ್ಲವೂ ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿದ್ದಿತು. ಇದರಿಂದ ಆ ನಾಭಿಕಮಲವೊಂದೇ ಪ್ರಪಂಚಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದಿತು. ವಿದುರಾ! ಆದರೆ "ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ, ಅವನ ಸ್ಥಾನವೂ ಕಾರ್ಯವರ್ಗದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿರುವಾಗ, ಇತರಕಾರ್ಯವರ್ಗಗಳಂತೆ ಅವೆರಡೂ ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಒಳಪಡದಿರುವುದೇಕೆ?" ಎಂದು ನೀನು

శంకిసబకుడు. లోకములలో యావ ఫలాపేక్షయు ఇట్టి నడవడము ధర్మ
గళిగే బ్రహ్మపట్టపు, బ్రహ్మలోకపాప్తియు ఫలవేందు విధిసల్పట్టిదే.
ఇతర లోకగళిల్లవూ ఆయా ఫలాపేక్షయింద మాడతక్కు కామ్యకర్మగళిగే
ఫలరూపవారివువు. ఆదుదరిందలే అవుగళిగే ఒండొండు కల్పదల్లియు
సృష్టిప్రళయగళుంటు. నిష్కామరిగే లభిసబకుదాద బ్రహ్మపట్టిక్కూ,
బ్రహ్మలోకక్కూ, ఆ విధవారిగే పరికల్పదల్లియు సృష్టి లయగళిల్ల. ఆ
లోకం అదర శేళిగన బేరెవిల్లా లోకగళిగింతలూ జ్ఞానరి ఎరడు
పూర్ణకాలగళవరిగే నాశవిల్లదే స్థిరవారిరువుదు. ఆ సత్యలోకాదియారి,
మేరిన లోకగళిల్లవూ కామ్యకర్మగళింద లభిసతక్కువుగళిల్లనాదుదరింద,
అవుగళిగే కల్ప కల్ప క్కూ సృష్టిప్రళయగళిల్ల. ఆదరి “ఫలాపేక్షయిల్లదే
మాడిద కర్మగళిగే మోక్షమొందే ఫలవల్లవే?” ఎండు శేళువేయారి !
అదేనో వాస్తవవు! హరిద్దరూ ఫలాపేక్షయిల్లదే ధర్మనుష్ఠానవన్న
నడవడంవరు, మోదలుబ్రహ్మ లోకవన్న సేరి, అల్లికలెవుకాలవిద్దు, ఆమేరి
ఆయారి కాలద బ్రహ్మనోదన సేరియే మోక్షవన్న జూండువరు. ఆదు
దరింద సృష్టి ప్రళయగళ విషయదల్లి బ్రహ్మలోకక్కూ, ఇతరలోకగళిగూ
తారతమ్యవుంటు.” ఎదను. ఇదన్న శేళి విదురను తిరుగి మృత్యుయ
నన్ను కురితు “ఓ బ్రహ్మక్షిణి! ఆదు హరిరలి! శ్రీమంకావిష్ణువిగే కాల
వన్నూ, ఒండు శరీరవన్నూ జ్ఞానోదయవ్వే? ఇదల్లదే నిను ఓదే జ్ఞాన
విషయగళింద ఆ కాలవేంబు వస్తువు ప్రళయదల్లియు ఇద్దుదారిగ సూత
వారిరువుదు. ఇదరింద కాలవూ నిత్యవేండు సిద్ధవారిరువుదు. ఆదరి ‘ఆదు
సృష్టిగే ఒకపట్టిరువుదే, ఇల్లవే” ఎంబు సందేహవు నన్ను బాధిసుత్తిరు
వుదు. ఆదు నిత్యవారిద్ద పక్షదల్లి అదర సూక్ష్మరూపవేతుదు? అదర
స్థూలరూపవు యావ విధవారిరువుదు? ఆ కాలస్థరూపవన్న ననగి యథా
స్థితవారిగ తిళిసజ్జేకు. ఎదను. అదక్కా మృత్యుయను “వత్స విదురారి!
శేళు! కాలవేంబుండు శణ్ణిగే కాణతక్కు వస్తువల్ల. అదర కార్యదిందలే
అదన్న ఊపిరి తిళియజ్జేకాదుదరింద, మోదలు ఆ కాలద ప్రేరణ
యింద నడయువ ప్రపంచవ్యాపారవన్న తిళిసువేను శేళు. అదక్క
మేరి నిను కాలస్థరూపవన్న తిళియబకుదు. పరమవురుకును,
మోదలు సత్వాదిగణగళ బదలావణిగే స్థానవాద సూక్ష్మప్రకృతి

ಯನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದಾಗ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ವಿಕಾರಗಳಾದ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳೊಂದೂ ಕಾಣದಂತಿದ್ದುವು. ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನೇ ಹೊರತು; ಅವನಿಗೆ ಬೇರೊಂದೂ ಕಾರಣವಸ್ತುವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣ ವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಈಚೆಗೆ ಹುಟ್ಟಿದ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮತಮಗೆ ಕಾರಣಗಳಾದ ಹೀನವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುತ್ತ ಬರುವುವು ಇದೇ ಪ್ರಳಯಕ್ರಮವು. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಮೊದಲೂ ಬೇರೊಂದು ಕಾರಣವಸ್ತುವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವನಿಗೂ ಅದೇ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಳಯವುಂಟಾಗಿ, ಅವನೂ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ಯಾವ ಶ್ರುತಿಗಳೂ ಹೇಳುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಈಶ್ವರನು ತನಗೆ ತಾನೇ ಕಾರಣನು. ಇಂತಹ ಪರಮ ಪುರುಷನು ಪ್ರಪಂಚವ್ಯಾಪಾರದಿಂದ ತಾನು ವಿನೋದಿಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿದಾಗ, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕ್ರೀಡಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಉಪಾದಾನಕಾರಣ (ನಿರ್ವಾಣ ಸಾಮಗ್ರಿ) ವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು, ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ತನ್ನನ್ನೆ ಬದಲಾಯಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ಈಶ್ವರನು, ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತಾನೇ ನಿಮಿತ್ತಕಾರಣವಾಗಿ (ಕರ್ತನಾಗಿ) ನಿಂತು, ಕಾಲ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷರೆಂಬ ಈ ಮೂರೊಡನೆ ಸೇರಿ, ತಾನೇ ಉಪಾದಾನಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದು, ಈ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವೂ ಈಶ್ವರನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಈ ಜಗತಿಗೆ ಅವನೇ ಕಾರಣವಸ್ತುವಾಗಿರುವನು. ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ, ಅವನೇ ಕಾರಣವನು ಆದರೆ ಆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳೆರಡಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವು?" ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಅದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ಜೀತನಾಚೇತನಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಭಗವಂತನು, ತಾನೊಬ್ಬನೇ ಆಗಿದ್ದರೂ, ಒಂದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ತಾನು ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಮತ್ತೊಂದವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯವಾಗಿಯೂ ಆಗಬಹುದು. ಮಣ್ಣೆಂಬ ಒಂದೇ ವಸ್ತುವು, ಒಂದು ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಗಡಿಗೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡುವೆವಲ್ಲವೇ? ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀತನಾಚೇತನವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯೆಂದೂ, ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳಿರುವುದರಿಂದ, ಅದನ್ನನು ಸರಿಸಿ, ಅವನು ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಕೂಡಿರುವಾಗ ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ, ಸ್ಥೂಲಪ್ರಕೃತಿಯೊಡಗೂಡಿ ಕಾರ್ಯವಾಗಿಯೂ ನಿಲ್ಲುವನು. ಇದರಿಂದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣತ್ವಗಳೆರಡೂ ಉಪಪನ್ನವಾಗುವುವು. ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರ

ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಗಳೆಂಬ ಭೇದವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಆ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದಾಗ, ಅವನಿಗೂ, ಅದೇ ಅವಸ್ಥಾಭೇದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಬಹುದು. ವಿದುರಾ! ಈ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ಕಾಣುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯೆನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನುರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಗಳುಂಟು. ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಈ ನಾನುರೂಪಭೇದಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಈಶ್ವರನಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲಿತರಕ್ಕೆ ಅವಸ್ಥೆಯು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಸ್ಥೂಲದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದು ಕಾರ್ಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ಹರಡಿ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅವ್ಯಕ್ತಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೋದುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಈ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಾವಸ್ಥೆಗಳೆಂಬ ಭೇದವುಂಟಾಗುವುದಕ್ಕೆ ಕಾಲವೇ ಕಾರಣವು ಸೃಷ್ಟಿ ಮೊದಲಾದ ಯಾವ ಕಾರ್ಯವೂ ಈ ಕಾಲವ್ಯವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ನಡೆಯಲಾರದು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಕಾಲವೆಂಬುದು ಈಶ್ವರನಂತೆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿ ಅವನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದಲೂ, ಆ ಕಾಲವನ್ನು ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಹೇಳುವೆವು. ಅಂತಹ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವ್ಯಕ್ತವೆನಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ ಕೂಡ ಒಳಪಟ್ಟೇ ಇರುವುದು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿದಶೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಕಾಲವೆಂಬುದು ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಎಡಬಿಡದೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬಂದು, ತನ್ನ ನಿಯಮಕ್ಕನುಸಾರವಾಗಿ ಆಯಾ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಆದರೆ “ಕಾಲದಿಂದುಂಟಾಗುವ ಈ ಬಗೆಯ ವಿಕಾರಗಳು, ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಬಂದೊದಗಬೇಕೇ ಹೊರತು ಆ ಸ್ವಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ಒಂದೇ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗಾಗಲೀ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಾಗಲೀ ಸಂಭವಿಸಲಾರದಲ್ಲವೇ? ಹೀಗಿರುವಾಗ ಪ್ರಳಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ಚಿದಚತ್ತುಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಕ್ಕೂ ಈ ಕಾಲ ಪರಿಚ್ಛೇದವಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಮಾತ್ರ ನಿತ್ಯತ್ವವೆಲ್ಲಿ?” ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ! ಒಂದೊಂದು ಸೃಷ್ಟಿ ಪ್ರಳಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿರುವ ಜೀತನಾಜೀತನಗಳನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದವುಂಟೆಂಬುದೇನೋ ನಿಜವು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಈ ಕಾಲ ನಿಯಮವು ಈಶ್ವರನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವಸ್ಥೆಗಳಿಗುಂಟೇ ಹೊರತು ಈಶ್ವರನಿಗಿಲ್ಲ!

ಈಶ್ವರಸ್ವರೂಪವೇನೋ ನಿತ್ಯವಾದುದು. ಆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂಲಕವಾಗಿಯೇ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಗಳೆಂಬ ಭೇದಗಳೂ ಏರ್ಪಡುವುವು. ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, ಅದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿರುವ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಾವಸ್ಥೆಗಳೆರಡೂ, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಕಾಲದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿಂದಲೇ ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಕಾಲಪರಿಚ್ಛೇದವುಂಟಾಗಬೇಕಲ್ಲದೆ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, ಇದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಮತ್ತು ಜೀತನರ ನಿತ್ಯತ್ವಕ್ಕೆ ಹಾನಿಯೇನೂ ಬಾರದು! ವಿಮರಾ! ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾದ ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಆ ಕಾಲಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೂ ಇರುವ ಭೇದಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಕಾಲಾಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು, ಪ್ರಾಕೃತವೆಂದೂ, ವೈಕೃತವೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಮುಖ್ಯಭೇದವುಳ್ಳದಾಗಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಒಳವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಇವುಗಳ ಪ್ರಳಯವೂ ಕೂಡ, ಕಾಲದ್ರವ್ಯಗುಣಗಳೆಂಬ ಮೂರುಬಗೆಯ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ಮೂರುವಿಧವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡುವುದು. “ಇದಕ್ಕೆ ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಾಶ”ವೆಂದು ಕಾಲಪರಿಮಾಣದಿಂದ ಎರ್ರಟ್ಟು ದೊಂದು. ಇದನ್ನೇ ನಿತ್ಯಪ್ರಳಯವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಪ್ರಳಯಕಾಲಾಗ್ನಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದಾಗುವ ನಾಶದಂತೆ, ಒಂದರಿಂದ ಮತ್ತೊಂದಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವ ನಾಶವು ದ್ರವ್ಯಪ್ರಳಯವೆನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನೈಮಿತ್ತಿಕವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಗುಣಪ್ರಳಯವೆನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಕೃತಪ್ರಳಯವೆಂದೂ ಹೆಸರು. ಇನ್ನು ನವವಿಧ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಮೊದಲು ಪರಮಪುರುಷನಿಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸರ್ವೇಕೆಂಬ ಸಂಕಲ್ಪವು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ, ಅವನು ತನಗೆ ಶರೀರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ಈ ಪ್ರೇರಣೆಯುಂಟಾದ ಕೂಡಲೇ, ಆ ಪರಮಪುರುಷನಿಂದ ಮಹತ್ತೆಂಬ ತತ್ವವು ಹುಟ್ಟುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಸತ್ತ್ವರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಮೂರುಗುಣಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಸಂಕಲ್ಪವುಂಟಾದೊಡನೆ, ಆ ಹಿಂದಿನ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವೈಷಮ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಈ ಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಾಗುವುದುಂಟಾಗುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಬದಲಾವಣೆಯೇ ಮಹತ್ತತ್ವವೆನಿಸುವುದು. ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ

ಮೊದಲನೆಯದು ಆ ಮಹತ್ತ್ವವು ಅಹಂಕಾರರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಇದೇ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯದು. ಈ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ, ಶಬ್ದ ಮೊದಲಾದ ಐದುತನ್ಮಾತ್ರಗಳೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ. ಮನಸ್ಸೂ ಹುಟ್ಟುವವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪಂಚ ಭೂತಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಭೂತ ಸೃಷ್ಟಿಯೆನಿಸುವುದು ಇದೇ ಮೂರನೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು. ಈ ಭೂತಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲು ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗೂ ಹುಟ್ಟಿ ಆ ಮೇಲೆ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳೂ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ, ಇದರಲ್ಲಿ ತನ್ಮಾತ್ರ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ, ದ್ರವ್ಯ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೂ ಎರಡು ಒಳಭೇದಗಳುಂಟು. ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸ್ವಾತ್ಮವಸ್ಥೆಯೇ ತನ್ಮಾತ್ರವು. ಈ ಎರಡು ತರದ ಭೂತಸೃಷ್ಟಿಯಾದ ಮೇಲೆ, ನಾಲ್ಕನೆಯದು ಇಂದ್ರಿಯ ಸೃಷ್ಟಿಯು. ಈ ಇಂದ್ರಿಯಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಐದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸೇರಿವೆ. ಐದನೆಯದು ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಾದೇವತೆಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು. ಮೈಕಾರಿಕವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಯಾವ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ತತ್ತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತೋ, ಆ ಮೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಈ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಾದೇವತೆಗಳೂ ಹುಟ್ಟುವರು. ಆರನೆಯದು ಅಂಡಸೃಷ್ಟಿಯು. ಇವಾರೂ ಚತುರ್ಮುಖನ ಸಾಧನೆಯಿಂದಂಟಾದುವವಲ್ಲ. ಅವನಿಗೆ ಅಂತರಾತ್ಮ ನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾದವುಗಳು. ಇದರಿಂದ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಆರಬಗೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳೂ ಪ್ರಾಕೃತಸೃಷ್ಟಿಗಳೆನಿಸುವವು. ಇನ್ನು ಮೈಕೃತಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾವರ, ತಿರ್ಮಕೃ, ಮನುಷ್ಯ ಜಾತಿಯೆಂಬ ಮೂರು ವಿಭಾಗವುಂಟು. ವಿದುರಾ! ಮನಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ ಎಡೆಸಲಾಗದಷ್ಟು ನಾನಾರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಮಹಾದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಚತುರ್ಮುಖನು ಎಷ್ಟು ಶ್ರಮಪಟ್ಟಿರಬಹುದೆಂದು ನೀನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಹೇಳಿದುದು ಅಂತಹ ಅಶ್ವತ್ಥಮನೂ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಲೋಕ ರಕ್ಷಕನಾದ ಭಗವಂತನು, ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನನಾದ ಚತುರ್ಮುಖನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದೇ, ಹೀಗೆ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿಯೂ, ನಾನಾರೂಪವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವನು. ಈ ಕಾರ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ಅವನಿಗೆ ಕೇವಲ ಲೀಲಾವಾತ್ರವೇಕೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಇದರ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳು. ಸ್ಥಾವರವರ್ಗಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಎಳನೆಯದು. ಈ ಸ್ಥಾವರವರ್ಗಗಳು ವನಸ್ಪತಿಗಳೆಂದೂ, ಓಷಧಿಗಳೆಂದೂ, ತ್ವಕ್ಸಾರಗಳೆಂದೂ, ವೀರುಧಗಳೆಂದೂ, ದ್ರುಮಗಳೆಂದೂ,

ಕೇಂದೂ, ಆರುವಿಧವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುಷ್ಪೋತ್ಪತ್ತಿಯಿಲ್ಲದಂತೆಯೇ ಹಣ್ಣುಬಿಡುವ ಅರಳಿ, ಹಲಸು, ಮುಂತಾದುವು ವನಸ್ಪತಿಗಳು. ಪುಷ್ಪಿಸಿ, ಫಲಬಿಡುವವರೆಗೂ ಬದುಕಿದ್ದು, ಫಲವು ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ ಸಾಯುವ ಧಾನ್ಯದ ಸಸಿಗಳು ಒಪ್ಪಳಿಸುವುವು. ಮತ್ತೊಂದು ಆಧಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹಬ್ಬುವ ಅಥವಾ ನೆಲದ ಮೇಲೆ ಹರಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಮಾಲತಿ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಮೊದಲಾದುವು ಲತೆಗಳೆನಿಸುವುವು. ತೃಕ್ಕು (ತೋಗಟಿ) ಮಾತ್ರವೇ ಸಾರವಾಗಿ ಉಳ್ಳ ಬಾಳೆ, ಬಿದಿರು, ಮುಂತಾದವು ತೃಕ್ಷಾರಗಳೆನಿಸುವುವು. ಗುಬುರುಗುಬುರಾಗಿ ಹರಡುವ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಬಳ್ಳಿಗಳು ವಿರುಧ್ಧಗಳೆನಿಸುವುವು. ಪುಷ್ಪಿಸಿದ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಫಲಿಸುತ್ತ, ಹಾಗೆಯೇ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಜೀವಿಸತಕ್ಕ ಮಾವು ಮೊದಲಾದ ಮರಗಳು ದ್ರುಮಗಳೆನಿಸುವುವು. ಈ ಆರು ಬಗೆಯ ಸ್ಥಾವರವರ್ಗಗಳೂ ಒಳಗೆ ಮಾತ್ರ ಜೀವವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಜೈತನ್ಯವನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸಲಾರದೆ, ಗಮನಾದಿವ್ಯ ಪಾರಗಳಿಲ್ಲದೆ, ಇವುಗಳಿಗೇ ಇರುವುದರಿಂದ, ಇವುಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾವರವರ್ಗಗಳೆಂದು ಹೆಸರು. ಇವುಗಳಿಗೆ ಅಂತರ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿ ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನವುಂಟೇ ಹೊರತು ಹೊರಗಿನ ವಿಶೇಷವೇನೂ ತಿಳಿಯಲಾರದು. ಎಂಟನೆಯದು ಪಶು ಮೊದಲಾದ ತಿರ್ಮಗ್ನಂತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿ. ಈ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಒಳವಿಭಾಗಗಳುಂಟು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಈ ತಿರ್ಮಗ್ನಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿನದು, ಮುಂದಿನದು ಎಂಬ ಕಾಲಭೇದದ ತಿಳುವಳಿಕೆಗಳೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ತಿನ್ನುವುದು ನಿದ್ರಿಸುವುದು, ಭಯಪಡುವುದು, ಸಂಭೋಗಿಸುವುದು, ಈ ನಾಲ್ಕು ಕೆಲಸಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರವೇ ಬಲ್ಲವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದ ಬಲದಿಂದ ತಮಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದುವುಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿರ್ಮಗ್ನಾತಿಗಿರತಕ್ಕ ಸಾಮಾನ್ಯಲಕ್ಷಣಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ವರ್ಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಸೀಳಿದ ಗೊರಸಲುಳ್ಳ ಹಸು, ಆಡು, ಎಮ್ಮೆ, ಕರೀಜಂಕೆ, ಹಂದಿ, ಕಡವೆ, ಕರೀಚುಕ್ಕಿಗಳುಳ್ಳ ಬೆಟ್ಟದ ಜಿಂಕೆಗಳು, ಕುರಿ, ಒಂಟೆ, ಈ ಒಂಭತ್ತೂ ಒಂದು ಜಾತಿಗೆ ಸೇರುವುವು. ಒಂದೇ ಗೊರಸಲುಳ್ಳ ಕತ್ತಿ, ಕುದುರೆ, ಹೇಸರಗತ್ತಿ, ಗೌರಮ್ಮಗ, ಶರಭ, ಚಮರೀಮ್ಮಗ, ಇವಾರೂ ಬೇರೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವುವು. ಐದು ನಖ (ಉಗುರು) ಗಳುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಬೇರೆ ಕೆಲವುಂಟು. ನಾಯಿ, ನರಿ, ಕೆನ್ನಾಯಿ (ತೋಳ), ಹುಲಿ, ಬೆಕ್ಕು, ಮೊಲ, ಮುಳ್ಳು ಹಂದಿ, ಸಿಂಹ, ಕಪಿ, ಆನೆ, ಆಮೆ, ಉಡು, ಈ ಹನ್ನೆರಡೂ ಪಂಚನಖವರ್ಗಕ್ಕೆ

ಸೇರುವುವು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಮೊಸಳೆ, ಮೀನು ಮುಂತಾದ ಜಲಜಂತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೇರೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವುವು ಹೀಗೆ ತಿರ್ಮಗ್ವಂತುಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಇಪ್ಪತ್ತೆಂಟು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುವು. ರೆಕ್ಕೆಯುಳ್ಳ ಪ್ರಾಣಿಗಳು ಎಂದರೆ, ರಣಹದ್ದು, ಹದ್ದು, ಕೊಕ್ಕರೆ, ಗಿಡುಗ, ಕರಡಿ, ನವಿಲು, ಹಂಸ, ಸಾರಸ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಕಾಗೆ, ಗೂಬೆ ಮೊದಲಾದ ಹಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇದರಲ್ಲಿ ಸೇರುವುವು. ಒಂಭತ್ತನೆಯದು ಮನುಷ್ಯಸೃಷ್ಟಿ! ಈ ಮನುಷ್ಯಜಾತಿಯು ಒಂದೇವರ್ಗವಾಗಿ ಎಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ಮನುಷ್ಯರು, ತಕ್ಕಷ್ಟು ಪ್ರಯತ್ನ ಪರಾಗಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಆರ್ಥೋಗತಿಗೆ ಇಳಿಯತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದಲೂ, ಇವರ ಆಹಾರಸಂಚಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೆಲದ ಮೇಲೆಯೇ ನಡೆಯಬೇಕಾದುದರಿಂದಲೂ ಇವರಿಗೆ “ಅರ್ಯಾಕ್ಸೋತ್ರ” ರೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವು. ಈ ಮನುಷ್ಯರು ಕೇವಲ ರಣೋಗುಣಪ್ರಧಾನರಾಗಿ, ಸುಖಾಜೀಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರಾದುದರಿಂದ ಇವರು ಕರ್ಮ ನಿರತರು. (ಎಂದರೆ ದುಃಖವನೇ ಸುಖವೆಂದೆಣಿಸಿ ಕೆಲಸಮಾಡುವ ಸ್ವಭಾವ ವುಳ್ಳವರು) ಓ ವಿಮದಾ! ಕೊನೆಗೆ ಹೇಳಿದ ಸ್ಥಾವರತಿರ್ಮಜ್ಜನುಷ್ಯಸೃಷ್ಟಿಗಳೆಂಬವು ಮೂರೂ ವೈಕೃತಸೃಷ್ಟಿಗಳೆನಿಸುವುವು. ಹಿಂದೆ ಪ್ರಾಕೃತಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೇಳುವಾಗ ಪ್ರಸ್ತಾವನತದಿಂದ ದೇವಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಅದರಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿದ್ದರೂ, ಆ ದೇವ ಸೃಷ್ಟಿಯೂ ವೈಕೃತದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರುವುದು. ಮತ್ತು ಸನಕಾದಿಕುಮಾರರ ಸೃಷ್ಟಿಯು ದೇವಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಗತವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಕೃತವೈಕೃತ ಗಳೆರಡೂ ಉಂಟು. ಹೇಗೆಂದರೆ, ಸನಕಾದಿಗಳು ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಒಮ್ಮೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಅವರಿಗೆ ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಸೃಷ್ಟಿಯಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಪ್ರಾಕೃತಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರುವರು. ಆ ಮುನಿಕುಮಾರರೊಳಗೆ ಒಬ್ಬನಾದ ನೀಲ ಲೋಹಿತನೆಂಬವನು ಮಾತ್ರ, ಮೊದಲು ಆ ಸನಕಾದಿಗಳೊಡನೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅವನಿಗೆ ಹೊಸಸೃಷ್ಟಿಯುಂಟು ಆದುದರಿಂದ ಈ ಕುಮಾರಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರಡು ವಿಧವೂ ಉಂಟು. ಇನ್ನು ದೇವಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಎರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಇದರಲ್ಲಿ ಎಂಟುಭೇದಗಳಿಂಟು. ದೇವತೆಗಳೂ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳೂ ಒಂದು ಬಗೆಯವರು. ಇವರು ದೈವಿಕಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಅರಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದರಿಂದ ಮೊದಲನೆಯ ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿರುವರು. ಅಸುರರು ಎರಡನೆಯ ಬಗೆಯವರು. ಗಂಧರ್ವರೂ, ಅಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳೂ ಬೇರೊಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವರು. ಸಿದ್ಧರು ಮತ್ತೊಂದು ವರ್ಗದವರು. ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ ಇನ್ನೊಂದು ವರ್ಗದವರು. ಚಾರಣರು ಬೇರೆ ವರ್ಗದ

ವರು. ಭೂತಪ್ರೇತಪಿಶಾಚರೆಂಬೀ ಮೂವರೂ ಒಂದು ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಸೇರುವರು. ಹೀಗೆ ದೈವಸೃಷ್ಟಿಯು ಎಂಟು ಬಗೆಯಾಗಿರುವುದು. ವಿದುರಾ! ಈಶ್ವರನು ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿದ್ದೂ, ತಾನೇ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೂ ನಡೆಸಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನಷ್ಟೆ? ಈ ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೊಳಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವ ಕಾಲಪ್ಪರೂಪವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನ ಮುಂದೆ, ಮನುಗಳ, ಮತ್ತು ಮನ್ವಂತರಗಳ ವಿಷಯವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನು ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಅವನನ್ನು ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿ, ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಿಕೊಂಡು, ಹೀಗೆ ತಾನೇ ತನ್ನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಒಂಭತ್ತು ಬಗೆಯ ಸೃಷ್ಟಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಂಡಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯೆಂಬುದು ಆಕಾಶಾದಿತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಂತೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಒಂದರಿಂದೊಂದು ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ! ಈ ಅಂಡಗಳು ಎಣಿಕೆಯಿಲ್ಲದಷ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುವು. ಆಕಾಶ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಆಕಾಶದಿಂದ ವಾಯು, ಗಾಯುನಿ ನಂದ ಆಗ್ನಿ, ಅಗ್ನಿ ಯಿಂದ ನೀರು, ಹೀಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮವುಂಟು. ಅಂಡಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮಾತ್ರ ಈ ಕ್ರಮವಿಲ್ಲದೆ, ಎಲ್ಲಾ ಅಂಡಗಳೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸುವುವು. ಅಷ್ಟೊಂದು ಅಂಡಗಳೂ ಏಕಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಇದಕ್ಕೂ ಈಶ್ವರನ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯೇ ಕಾರಣವು. ಪ್ರವಾಹಗಳಲ್ಲಿ ಸುಳಿ, ನೋರೆ, ಗುಳ್ಳೆ, ಮುಂತಾದುವು ಒಂದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗುವಂತೆ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡಗಳ ಉತ್ಪತ್ತಿಕ್ರಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ವಿದುರಾ! ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳು ಒಂದೊಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಏರ್ಪಡುವರೇ? ಅಥವಾ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಆ ಪದವಿಯಲ್ಲಿದ್ದ ಜೀವಾತ್ಮರೇ ತಿರುಗಿ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಹೊಂದುವರೇ? ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಆ ಸಂದೇಹವನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಒಂದು ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳಾಗಲೀ, ಅಸುರರಾಗಲೀ, ಇಂದ್ರಾದಿನಾಮದಿಂದಲೂ, ಸಾವಿರ ಕಣ್ಣು ಮೊದಲಾದ ಆಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ್ದುಬಾಗಿ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವರೋ ಅವರೇ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಅದೇ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ವಹಿಸಿ, ಅದೇ ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಆ ಇಂದ್ರಾದಿಪಟ್ಟಗಳು ಮಾತ್ರ ಪ್ರತಿಕಲ್ಪದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿನಂತೆಯೇ ಏರ್ಪ

ಡುವುವು. ಈ ಅಧಿಕಾರವಾಗಲೀ, ಹೆಸರಾಗಲೀ, ಅಕಾರವಾಗಲೀ, ಮಾರ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಹಿಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಜೀವಾತ್ಮನು ಯಾವ ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದಿದ್ದನೋ, ಆ ಜೀವಾತ್ಮನೇ ಮುಂದಿನ ಕಲ್ಪದಲ್ಲಿ, ಅದೇ ನಾಮರೂಪಗಳೊಡನೆ ಹುಟ್ಟಿಬೇಕೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ಅವನ ನಾಮ, ರೂಪ, ಅಧಿಕಾರ, ಮುಂತಾದುವು, ಅವರವರ ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡುವುವು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಮೃತ್ಯೆಯನು ವಿದುರನಿಗೆ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ
ಅದರ ಪರಮಾಣುಭೇದಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದುದು. } ❖

ಓ ವಿದುರಾ ! ಇನ್ನು ನಿನಗೆ ಕಾಲದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಅದರೊಳಗಿನ ಸ್ಥೂಲ ಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೆಂಬ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಉತ್ಪರ್ಷಪಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಆದರೆ ಈ ಕಾಲದ ಗತಿಪ್ರಮಾಣಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಸೂರ್ಯಗತಿ ಯಿಂದಲೇ ಕಾಲದ ಆಕತೆಯನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಈ ಸೂರ್ಯಗತಿಯ ಮೇಲೆ ಕಾಲಗತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಭಾಗಗಳು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಡುವುವು. ಸೂರ್ಯನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪರಮಾಣುಪ್ರದೇಶವನ್ನು ದಾಟುವನೋ, ಅಷ್ಟು ಕಾಲವು ಪರಮಾಣುಕಾಲವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಅದೇ ಸೂರ್ಯನು ಎಷ್ಟು ಕಾಲದಲ್ಲಿ ದ್ವಾದಶರಾಶಿಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಲೋಕವನ್ನು ದಾಟಿ ಹೋಗುವನೋ, ಆ ಕಾಲವು ಎಂದರೆ, ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರವು ಮಹಾಕಾಲವೆನಿಸುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಸೂರ್ಯಸಂಚಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವಿನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ, ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ಮೊದಲು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ, ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ಸೂಚಿಸಿ ಬರುವ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ಅದರ ಉತ್ಪರ್ಷಪಕರ್ಷ ಸ್ಥಿತಿಗಳನ್ನೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ಕಾಲದಿಂದ ವಿಭಾಗಿಸಲ್ಪಡುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅನೇಕ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದಲೇ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯವಸ್ತುವನ್ನೂ ಪರಮಾಣುವಿನ ವರೆಗೆ ಬೇರ್ಪಡಿಸಬಹುದು. ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣ ವಿಭಾಗವಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನೇ ಪರಮಾಣುವೆನ್ನುವರು. ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಇದೇ ವಿಧವಾದ ಪರಮಾಣುಸ್ವರೂಪ

ವುಂಟು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರು ಈ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ, ಆ ಕಾಲದ ಅನೇಕ ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಂಶಗಳನ್ನು ಒಂದೇ ಕಾಲವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರು. ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯವಸ್ತುವಿಗೂ ಪರಮಾಣುರೂಪವೇ ಕೆಳಗಿನ ಎಲ್ಲ ಯಾಗಿರುವುದು. ಯಾವ ವಸ್ತುವು ಮೊದಲು ಯಾವ ಪರಮಾಣುವಿನ ಸಂಯೋಗದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಅದೇ ಪರಮಾಣುಸ್ಥಿತಿಗೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಇವು ಯೋಗೀಶ್ವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಕಾಣಬಹುದೇ ಹೊರತು ಸಾಧಾರಣಜನಕ್ಕೆ ಕಾರಣಲಾಭವು. ಈ ಪರಮಾಣುಗಳ ಸಂಯೋಗದಿಂದಲೇ ಕಾರ್ಯರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬೇರೆ ವಿಕಾರವಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪದಿಂದಿರುವ ಪದಾರ್ಥದ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಪರಮಮಹತ್ತಿನಿ ಸುವುದು. ಇದೇ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉಚ್ಚಸ್ಥಿತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಸ್ಥಿತಿಯೊಂದೂ ಇರದು. ಇದು ತನ್ನೊಳಗೆ ಸೇರಿರತಕ್ಕ ಅವಯವಭೇದಗಳನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸದೆ ಒಂದೇ ಸ್ವರೂಪದಿಂದ ತೋರುವುದು. ಇದರಿಂದ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೇನೆಂದರೆ, ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣವಿಭಾಗವಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಪರಮಾಣುವೆಂದೂ, ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಆಕಾರವುಂಟಾಗದೋ ಅದನ್ನು ಪರಮಮಹತ್ತೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಇದರಿಂದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೇ ಪರಮಮಹತ್ತಿನಿಸುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಗಳಾದ ಹಲವು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದರೂ, ಆ ಭೇದಗಳೊಂದನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸದೆ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬ ಒಂದೇವಸ್ತುವಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅದಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮತ್ತೊಂದು ಆಕಾರವು ಕಾಣಿಸಲಾರದು. ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಂಬುದೂ ಪರಮಾತ್ಮನ ಕಾರ್ಯವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವುದು. ಇದೇ ಭುವನಕೋಶವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಹೀಗೆ ವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ಸ್ಥೂಲಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಮಾಣಗಳಂತೆಯೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಭಾಗಗಳುಂಟು. ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞಾರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಅಗೋಚರವಾಗಿಯೂ, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಕಾಲದ ಅಳತೆಯೂ ಕೂಡ, ಪರಮಾಣುವಿನಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಪರಮಮಹತ್ತಿನವರೆಗಿರುವ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಉಹಿಸಲ್ಪಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಭಾಗವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿರುವುದೋ, ಯಾವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಕೆಳಗಿನ ವಿಭಾಗವಿಲ್ಲವೋ ಅದನ್ನು ಪರಮಾಣುಕಾಲವೆಂದು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಕಾಲವು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾಗಿ, ತನಗೆ ಮೇರಿಲ್ಲದಿರುವುದೋ ಅದು ಮಹಾಕಾಲವೆನಿಸುವುದು. ಇದನ್ನೇ ಸಂವತ್ಸರವೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಅದರಿ ಸಂತ್ಸರಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲೆ, ಯುಗವೆಂದೂ, ಮನ್ವಂತರಗಳೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ

ದೊಡ್ಡ ವಿಭಾಗಗಳಿರುವಾಗ, ಈ ಸಂವತ್ಸರವನ್ನೇ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮೇಲಾದ ವಿಭಾಗ
 ಹೆಂದು ಹೇಳಿದುದೇಕೆ ? ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಆ ಯುಗಮನ್ವಂತರಾದಿ
 ಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಸಂವತ್ಸರಗಳ ಆವೃತ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕವುಗಳು. ಆದನ್ನು
 ಬೇರೆವಿಧದಿಂದ ನಿರ್ಣಯಿಸಲವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ, ಪರ
 ಮಾಣುಕಾಲವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸಣ್ಣದೆಂದೂ, ಸಂವತ್ಸರವೆಂಬುದು ಎಲ್ಲ
 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ದೊಡ್ಡದಾದ ಮಹಾಕಾಲವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆ ವಸ್ತುಗಳ
 ಲ್ಲಿಯೂ, ಅತಿಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ, ಅತಿಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೇದಗಳನ್ನು
 ತಿಳಿಸಿದನೆಷ್ಟೆ ! ಇನ್ನು ಇವುಗಳ ನಡುವೆ ಇರುವ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಸ್ತುಪ್ರಮಾಣಭೇದಗಳನ್ನೂ,
 ಅವುಗಳಿಂದೂಹಿಸಬೇಕಾದ ಕಾಲದ ಅಳತೆಯನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು.
 ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಎರಡು ಪರಮಾಣುಗಳು ಸೇರಿ
 ಒಂದು ಅಣುವೆನಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಮೂರಣುಗಳು ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿದಾಗ ಒಂದು
 ತ್ರಸರೇಣುವೆನಿಸುವುದು. ಗವಾಕ್ಷರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಕಿರಣಗಳು ಹೊರಟು ಬರು
 ವಾಗ, ಅದರಲ್ಲಿ ತೂರಿಬರುವಂತೆ ಕಾಣುವ ಸಣ್ಣಸಣ್ಣ ಪರಾಗಗಳೇ ತ್ರಸರೇಣು
 ಗಳೆನಿಸುವುವು. ಸೂರ್ಯನು ಆ ತ್ರಸರೇಣುವಿರುವಷ್ಟು ಸ್ಥಳವನ್ನು ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿ
 ನೊಳಗಾಗಿ ದಾಟಿ ಹೋಗುವನೋ, ಅಷ್ಟು ಕಾಲಕ್ಕೆ ತ್ರಸರೇಣುಕಾಲವೆಂದು ಹೆಸರು.
 ಅಂತಹ ಮೂರು ತ್ರಸರೇಣುಕಾಲಗಳು ಸೇರಿ ಒಂದು ತೃಟೆಯೆನಿಸುವುದು. ನೂರಾ
 ರು ತೃಟೆಗಳ ಕಾಲವು ಒಂದು ವೇಧೆಯೆನಿಸುವುದು. ಮೂರು ವೇಧೆಗಳ ಕಾಲವು
 ಒಂದು ಲವವೆಂದೂ, ಮೂರು ಲವಗಳು ಒಂದು ನಿಮೇಷವೆಂದೂ.
 ಮೂರು ನಿಮೇಷಗಳು ಒಂದು ಕ್ಷಣವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.
 ಐದುಕ್ಷಣಗಳು ಒಂದು ಕಾಷ್ಠೆಯೆನಿಸುವುದು. ಹದಿನೈದುಕಾಷ್ಠೆಗಳು
 ಒಂದು ಲಘುವೆನಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಹದಿನೈದುಲಘುಗಳು ಒಂದು ಗಳಿಗೆ ಯೆನಿಸು
 ವುದು. ಎರಡುಳಿಗೆಗೆ ಒಂದು ಮುಹೂರ್ತವೆಂದು ಹೆಸರು. ಆರು ಅಥವಾ ಏಳು
 ಘಳಿಗೆಗಳು ಒಂದು ಪ್ರಹರವೆನಿಸುವುದು. ಇದಕ್ಕೇ ಯಾಮವೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟು.
 ವಿದುರಾ ! ತಿಥಿಗಳಿಗೆ ವೃದ್ಧಿಯೆಂದೂ, ಕ್ಷಯವೆಂದೂ ಎರಡು ಅವಸ್ಥೆಗಳುಂಟು.
 ವೃದ್ಧಿಯಲ್ಲಿ ಏಳುಘಳಿಗೆಗಳು ಒಂದು ಯಾಮವೆನಿಸುವುದು. ಕ್ಷಯದಲ್ಲಿ ಆರುಘಳಿಗೆ
 ಗಳು ಮಾತ್ರವೇ ಒಂದು ಯಾಮವೆನಿಸುವುದು. (ಆದರೆ ಇದರಲ್ಲಿ ಮೂರು ಸಂಧ್ಯಾ
 ಕಾಲಗಳಿಗೆ ಸೇರಿದ ಎರಡು ಮುಹೂರ್ತಗಳ ಕಾಲವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಲೆಕ್ಕವಿಡಬೇಕು.)
 ಈ ಕಾಲಪರಿಮಾಣವನ್ನು ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಒಂದು ಯಂತ್ರಸಾಧನವುಂಟು.
 ಹನ್ನೆರಡೂವರೆ ಪಲದಷ್ಟು ತೂಕವುಳ್ಳ ತಾಮ್ರದಿಂದ ಒಂದು ಪಡಿ ನೀರು ಹಿಡಿಯು

ವಂತೆ ಒಂದು ಪಾತ್ರವನ್ನು ಎರಕಕುಯ್ದು, ಆ ಪಾತ್ರದ ಕೆಳಭಾಗದಲ್ಲಿ ಐದು ಉದ್ದಿನ ಕಾಳನ ತೂಕವುಳ್ಳ ಬಂಗಾರವಿಂದ, ನಾಲ್ಕುಗುಲದ ಉದ್ದಕ್ಕೆ ಮಾಡಿದ ಒಂದು ಸೂಜಿಯಿಂದ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರವನ್ನು ಮಾಡಿಡಬೇಕು. ಈ ಪಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪ್ರಸ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಪಾತ್ರವನ್ನು ಒಂದು ನೀರು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟರೆ, ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನೊಳಗಾಗಿ ಆ ಪಾತ್ರದ ಕೆಳಗಿನ ರಂಧ್ರ ದ್ವಾರದಿಂದ ನೀರು ತುಂಬುತ್ತ ಬಂದು, ಆ ಪಾತ್ರವು ಮುಳುಗಿ ಹೋಗುವುದೋ, ಅಷ್ಟುಕಾಲವು ಒಂದು ಘಳಿಗೆ ಯೆನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಘಳಿಗೆಗಳು ಆರು, ಅಥವಾ ಏಳಾದರೆ, ಯಾಮ (ಜಾಮ) ವೆನಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಎಂಟು ಯಾಮಗಳಾದರೆ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಹಗಲುರಾತ್ರಿ ಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಒಂದುದಿನವೆನಿಸುವುದು. ಹದಿನೈದುದಿನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷವು. ಆ ಪಕ್ಷಗಳು ಶುಕ್ಲವೆಂದೂ, ಕೃಷ್ಣವೆಂದೂ ಎರಡುಬಗೆಯಾಗಿರುವುವು. ಈ ಶುಕ್ಲ ಕೃಷ್ಣ ಪಕ್ಷಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿದರೆ, ಒಂದು ತಿಂಗಳೆನಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ಈ ಒಂದು ತಿಂಗಳು, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಹೋರಾತ್ರ (ದಿನ) ವೆನಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಎಂಟು ತಿಂಗಳ ಕಾಲವು ಋತುವೆನಿಸುವುದು. ಮೂರು ಋತುಗಳು ಒಂದು ಅಯನವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಅಯನಗಳು ದಕ್ಷಿಣಾಯನ ವೆಂದೂ, ಉತ್ತರಾಯಣವೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯಾಗಿ, ಆರು ತಿಂಗಳು ದಕ್ಷಿಣಾಯನಕ್ಕೂ, ಮತ್ತಾರುತಿಂಗಳು ಉತ್ತರಾಯಣಕ್ಕೂ ಸೇರುವುವು. ಈ ದಕ್ಷಿಣೋತ್ತರಾಯಣಗಳೆರಡೂ ಸೇರಿ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಒಂದು ವರುಷವೆನಿಸುವುದು. ಮನುಷ್ಯರ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ಈ ಒಂದು ವರುಷಕಾಲವು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಹೋರಾತ್ರವೆನಿಸುವುದು. ನೂರು ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಪೂರ್ಣಾಯುಸ್ಸೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಮನುಷ್ಯರ ಕಾಲನಿಯಮದಂತೆಯೇ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಇತರ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಅವರವರ ದಿನಪ್ರಮಾಣವನ್ನನುಸರಿಸಿ, ಅವರ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ ಹದಿನೈದು ಅಹೋರಾತ್ರಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಪಕ್ಷವೆಂದೂ, ಅಂತಹ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳಿಗೆ ಮಾಸವೆಂದೂ, ಆರುಮಾಸಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಅಯನವೆಂದೂ, ಎರಡು ಅಯನಗಳಿಗೆ ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರವೆಂದೂ, ಕಾಲಪ್ರಮಾಣವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅವರವರ ಲೆಕ್ಕದಂತೆ ನೂರು ಸಂವತ್ಸರಗಳೇ ಪೂರ್ಣಾಯುಸ್ಸೆಂದು ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾಗಿ, ನಿರಂಕುಶವಾದ ಗತಿಯುಳ್ಳ ಸೂರ್ಯದೇವನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಎವೆಮುಚ್ಚದೆ ಜಾಗರೂಕನಾಗಿ, ಬುಧ, ಚಂದ್ರ, ರೇ ಮೊದಲಾದ ಗ್ರಹಗಳಿಂದಲೂ, ಅಶ್ವಿನಿ ಮೊದಲಾದ ತಾರೆಗಳಿಂದಲೂ, ಇತರ ನಕ್ಷತ್ರಗಳಿಂದಲೂ, ಕೂಡಿದ ಕಾಲಚಕ್ರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದು ಪರಮಾಣು ಮೊದಲಾಗಿ

ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗಿರುವ ಆ ಕಾಲದಿಂದ, ದ್ವಾದಶರಾಶಿಸ್ವರೂಪವಾದ ಈ ಒಗ್ಗಟ್ಟಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತುತ್ತ ಬರುವನು. ಈ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣವೆಂಬುದು ಸೂರ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡುವಾಗ ಸಂವತ್ಸರವೆಂದೂ, ಗುರುಗತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡುವಾಗ ಪರಿವತ್ಸರವೆಂದೂ, ಮೂವತ್ತು ದಿನಗಳ ತಿಂಗಳ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಸೂರ್ಯಗತಿಯನ್ನು ಬೇರೆ ವಿಧದಲ್ಲಿ ಎಣಿಸುವುದರಿಂದ ಇಲಾವತ್ಸರವೆಂದೂ ಚಂದ್ರಗತಿಯಿಂದ ಇದ್ದತ್ಸರವೆಂದೂ, ನಕ್ಷತ್ರಗತಿಯಿಂದ ವತ್ಸರವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿಯೂ, ಸ್ಥೂಲವಾಗಿಯೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಸಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳನ್ನೂ ಏಕಾರಹೊಂದಿಸತಕ್ಕ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವೂ, ಅವರ ಗತಿಯೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯಿತಷ್ಟೇ? ಈ ವಿಧವಾದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಈಡಾಗದೆ ಜೀವಿಸಲಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರು, ಕಾಲಶರೀರಕನಾಗಿಯೂ, ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಒಳಪಡದೆ ಅದನ್ನು ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಆ ಕಾಲಗತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನನ್ನೇ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಪರಮಪುರುಷನು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ, ಹುಟ್ಟು, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಮುಂತಾದುವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುತ್ತ ಸುಮಸ್ತ ವಸ್ತುಗಳ ಕರ್ಮಶಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಕಾಲವೆಂಬ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂಲೇ ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಮತ್ತು ಯಾಗಗಳಿಂದ ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿಸುಖಗಳಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡುವನು. ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ, ಆಗಾಗ ಕರ್ಮವಿಷಯವಾಗಿ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಮೋಹವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಸೂರ್ಯಮಂಡಲಮಧ್ಯವರ್ತಿಯಾಗಿ ಜೀವಿಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೆಳೆಯುತ್ತ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಅದುದರಿಂದ ಓ ವಿದುರಾ! ಸೂರ್ಯಶರೀರಕನಾಗಿಯೂ, ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದ ಐದು ಬಗೆಯ ಸಂವತ್ಸರಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಾವೆಲ್ಲವೂ ಅನವರತವೂ ಉಪಾಸಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು” ಎಂದನು. ಆಗ ವಿದುರನು ತಿರುಗಿ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಎಲೈ ಮುಷಿಶ್ರೇಷ್ಠನೇ! ಪಿತೃಗಳು ದೇವತೆಗಳು, ಮನುಷ್ಯರು, ಮುಂತಾದ ಬೇರೆಬೇರೆ ವರ್ಗದವರಿಗೆ, ಅವರವರ ದಿನಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ನುಸರಿಸಿ ನೂರು ಸಂವತ್ಸರಗಳು ಪೂರ್ಣಾಯಸ್ಸೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೇ? ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಆಯುಃಪರಿಮಾಣವೆಷ್ಟು? ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ನೀನು ಕಾಲಗತಿಯನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದವನು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಜ್ಞಾನಿಗಳು, ತಮಗೆ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಸಿದ್ಧಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕದ ಸ್ಥಿತಿಗತಿಗಳನ್ನೂ ಕೈಕನ್ನಡಿಯಂತೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲವರು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಯೋಗೀಶ್ವರರ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ತಿಳಿಯದುದೊಂದೂ

ಇರದು. ಅದುದರಿಂದ ನನ್ನ ಸಂದೇಹವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಗೊಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮೈತ್ರೇಯನು. “ಓ ವಿದುರಾ ! ಕೇಳು ! ಮೊದಲು ಯುಗಭೇದವನ್ನೂ, ಅವುಗಳ ಪರಿಮಾಣವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿ, ಅದರ ಮೇಲೆ ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೊರಗಿರುವ ಚತುರ್ಮುಖಾದಿಗಳ ಆಯುಃಪರಿಮಾಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು. ಕೃತ ತ್ರೇತಾ, ದ್ವಾಪರ, ಕಲಿಗಳೆಂದು ಯುಗಗಳು ನಾಲ್ಕು ವಿಧವಾಗಿರುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕೃತಯುಗಕ್ಕೆ ದೇವತೆಗಳ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರದ ಎಂಟುನೂರು ವರುಷಗಳಾಗುವುವು. ತ್ರೇತಾಯುಗಕ್ಕೆ ಅದೇ ಲೆಕ್ಕದಿಂದ ಹದಿನೈದು ಸಾವಿರದ ಆರು ನೂರುವರುಷಗಳೂ, ದ್ವಾಪರಯುಗಕ್ಕೆ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಸಾವಿರದ ನಾಲ್ಕು ನೂರುವರುಷಗಳೂ, ಕಲಿಯುಗಕ್ಕೆ ಹದಿನೂರು ಸಾವಿರದ ಇನ್ನೂರು ವರುಷಗಳೂ ಹಿಡಿಯುವುವು. ಒಂದೊಂದು ಯುಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಂಧ್ಯೆಯೆಂದೂ, ಯುಗವೆಂದೂ, ಸಂಧ್ಯಾಂಶವೆಂದೂ ಮೂರುವಿಭಾಗಗಳುಂಟು. ಸಂಧ್ಯೆಯೆಂಬುದು ಯುಗದ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವು. ಸಂಧ್ಯಾಂಶವೆಂಬುದು ಯುಗದ ಅಂತ್ಯ ಭಾಗವು. ಒಂದೊಂದು ಯುಗಕ್ಕೂ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವರುಷಗಳ ಲೆಕ್ಕದಲ್ಲಿ, ಸಾವಿರದ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದ ನೂರರ ಸಂಖ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವು, ಆಯಾ ಯುಗಗಳ ಮೊದಲನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಯುಗ ಸಂಖ್ಯೆಗೂ, ಉಳಿದ ಅರ್ಧಭಾಗವು ಅದರ ಕೊನೆಯ ಭಾಗವಾದ ಸಂಧ್ಯಾಂಶಕ್ಕೂ ಸೇರುವುದು. (ಎಂದರೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿರುವ ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರದ ಎಂಟು ನೂರುವರುಷಗಳಲ್ಲಿ, ಹದಿನಾರು ಸಾವಿರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಎಂಟು ನೂರುವರುಷಗಳನ್ನು ಎರಡಾಗಿ ವಿಭಾಗಿಸಿಕೊಂಡರೆ, ನಾಲ್ಕು ನೂರುವರುಷಗಳು ಕೃತಯುಗಸಂಧ್ಯೆಯೆಂದೂ, ಉಳಿದ ನಾಲ್ಕು ನೂರುವರುಷಗಳು ಕೃತಯುಗಸಂಧ್ಯಾಂಶವೆಂದೂ ಎಣಿಸಲ್ಪಡುವುದು.) ಇದ ರಂತೆಯೇ ಬೇರೆ ಮೂರು ಯುಗಗಳಿಗೂ ಕಾಲವಿಭಾಗವುಂಟು. ಈಯುಗ ಸಂಧ್ಯೆಗೂ, ಯುಗಸಂಧ್ಯಾಂಶಕ್ಕೂ ನಡುವೆ ಇರುವ ಕಾಲವೇ ಯುಗವೆಂದು ಯುಗ ಲಕ್ಷಣವನ್ನು ತಿಳಿದ ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಅಂತಹ ಯುಗಭಾಗ ದಲ್ಲಿಯೇ ನಿತ್ಯವೆಂದೂ, ನೈಮಿತ್ತಿಕವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸಬೇಕೆಂಬ ವಿಧಿಯುಂಟು. ವಿದುರಾ ! ಇನ್ನು ಯುಗಧರ್ಮ ವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು. ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ನಿಂತು ಮನುಷ್ಯರನ್ನನುಕರಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಉಳಿದ ಮೂರು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ, ಅಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಪಾದವನ್ನು ಚಾಚುತ್ತ ಬರುವುದರಿಂದ, ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವು ಸಾಲದೆ, ಅದು ತನ್ನ ಒಂದೊಂದು ಪಾದವನ್ನು ಹಿಂದಕ್ಕೆಳೆದು ನಿಂತಿರುವುದು.

(ಎಂದರೆ ಕೃತಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಿಂದ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗ, ತ್ರೇತಾಯುಗದಲ್ಲಿ ಅಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಲೆ ಯಿಕ್ಕಿ, ತನ್ನ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಚಾಚಿ, ನಡೆಯಲಾರಂಭಿಸಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಒಂದು ಕಾಲನ್ನು ಡುಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಹೀಗೆಯೇ ನಡೆಯುತ್ತ ಬರುವುದರಿಂದ, ಕಲಿಯುಗದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವು ಒಂದೇ ಕಾಲಿನಿಂದ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಅಧರ್ಮವು ತನ್ನ ಮೂರು ಪಾದಗಳಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು.) ಎದಿರಾ! ಇನ್ನು ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೊರಗಿರುವವರ ಆಯುಃಪರಿಮಾಣ ಮುಂತಾದುವು ಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಈ ಮೂರುಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ವರೆಗಿರುವವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಒಂದು ಸಾವಿರ ಯುಗಗಳು ಒಂದು ಹಗಲೆನಿಸುವುದು. ಅಷ್ಟೇ ಯುಗಗಳು ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯೆನಿಸುವುದು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಯಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಸದೆ ಮಲಗಿರು ವನು. ಹಗಲಾದ ಮೇಲೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ತನ್ನ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯವನ್ನಾರಂಭಿಸು ವನು. ಅದುದರಿಂದ ಎಂಟುಸಾವಿರ ಚತುರ್ಯುಗಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಒಂದು ದಿನ ವೆನಿಸುವುದು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿ ನಡೆಸುವ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ, ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನುಗಳ ಅಧಿಕಾರಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟ ಆಯಾ ಮನ್ವಂತ ರಗಳ ಕಾಲಪ್ರಮಾಣವೆಲ್ಲವೂ ಸೇರಿಹೋಗುವುದು. (ಎಂದರೆ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಹದಿನಾಲ್ಕು ಮನ್ವಂತರಗಳೂ ನಡೆದುಹೋಗುವುವು.) ಒಬ್ಬೊಬ್ಬ ಮನುವೂ ತನಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಎಪ್ಪ ತೊಂದು ಯುಗಕಾಲದವರೆಗೆ ಈ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುವನು. ಒಬ್ಬ ಮನುವಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಿಂದಾರಂಭಿಸಿ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ ಮನುವಿನ ಆಳ್ವಿಕೆಯು ಆರಂಭಿಸುವವರೆಗೆ ನಡೆಯುವ ಈ ಮಧ್ಯಕಾಲಕ್ಕೆ ಆಯಾ ಮನ್ವಂತರ ವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿ ಆಯಾ ಮನುಗಳೂ, ಮತ್ತು ಆ ಮನು ವಂಶದಲ್ಲಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವ ರಾಜರೂ, ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಇವರೆಲ್ಲರೂ ಭಗವದಂಶದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಪಾಲಿಸುವರು. ಈ ವಿಧವಾದ ಸೃಷ್ಟಿಯು ಚತುರ್ಮುಖನ ಒಂದೊಂದು ಹೆಗಲಿನಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆ ಯುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ಇದಕ್ಕೆ ದೈನಂದಿನಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದು ಹೆಸರು. ಇದರಲ್ಲಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವೂ ಅಡಗಿರುವುದು. ಈ ದೈನಂದಿನಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಜೀವಾತ್ಮರು ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಕರ್ಮಾಫಲಸಾರವಾಗಿ ತೀರ್ಪುಗೊಳಗಿಯೂ, ಪಿತೃದೇವತೆಗ ಳಾಗಿಯೂ, ದೇವತೆಗಳಾಗಿಯೂ ಜನಿಸಿ, ಆ ಕರ್ಮಫಲವು ಮುಗಿದಮೇಲೆ ನಾಶ

ಮೊಂದುವರು. ಈ ಮನ್ವಂತರಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಮನು ಮೆದಲಾದ ಅನೇಕರೂಪಗಳಿಂದವತರಿಸಿ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಲೋಕವನ್ನೇ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಒಂದೊಂದು ಹಗಲಿನಲ್ಲಿಯೇ ಇಷ್ಟು ಕಾರ್ಯಗಳೂ ನಡೆದುಹೋಗುವುವು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹಗಲೆಲ್ಲವೂ ಈ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿದ್ದು, ರಾತ್ರಿಯಲ್ಲಿ ತನೋಗುಣದ ಹೆಚ್ಚಿಗೆಯಿಂದ ನಿಶ್ಚೇಷ್ಟನಾಗಿ ನಿದ್ರಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೀಗೆ ನಿದ್ರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೊಡನೆಯೇ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗಳೊಡಗೂಡಿದ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯವೂ ನಶಿಸುವುದು. ಅಂಥ ಕಾರವೊಂದೇ ಸುತ್ತಲೂ ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಇದೇ ಪ್ರಳಯವು. ಪ್ರಳಯವೇ ಈ ಕಲ್ಪಾಂತದಲ್ಲಿ ಎಂದರೆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಸಂಜೆಯಾದೊಡನೆ, ಭಗವಂತನು ಲಿಂಗರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಸಂಕರ್ಷಣನ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟುಬಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೇ ದೊಡ್ಡ ಬೆಂಕಿಯುರಿಯಿಂದ, ಮೂರುಲೋಕವೂ ದಗ್ಧವಾಗುತ್ತ ಬರುವವರೆಗಳು, ಆ ಬೆಂಕಿಯುರಿಯು ತಾಪವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಮಹಾಲೋಕನಿವಾಸಿಗಳಿಗೆಯ ಭೃಗು ಮೊದಲಾದ ಮುಷಿಗಳೂ, ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಜನಲೋಕ ಹೆಚ್ಚು ಸೇರುವರು. ಈ ಕಲ್ಪಾವಸಾನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪ್ರಳಯಮೂರುತವೆಂ ಮಹತ್, ಡುವ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಬಿರುಗಾಳಿಯೂ ಏಕುವುದು. ಆ ಗಾಳಿಯು ತ್ತುಕೋಟಿ ಸಮುದ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಎಲ್ಲಿಯನ್ನು ಮೀರಿ ಅಲೋಲಕಲೋಲವಾಗಿ ಉಕ್ಕಿ ಏಳುತ್ತಾ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮುಳುಗಿಸಿ ಏಕಾರ್ಣವವಾಗಿ ಮಾಡುವುವು. ಉಕ್ಕಿ ಏಳುತ್ತಾ ದ್ರವಲದಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕವೂ ಮುಳುಗಿದ ಮೇಲೆ, ಮೋ ಸಂಕರ್ಷಣಮುಖಾಗ್ನಿಯ ವೇಗವೂ ಅಡಗಿ ಹೋಗುವುದು. ----- ಸಮುದ್ರ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಅದಿಶೇಷಶರೀರವೇ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಮಲಗಿ, ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಅನುಭವಿಸುವುದೆಂಬುದುಂಟಾದ ಆನಂದೋಚಿಸುವು ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಮುಚ್ಚಿ ಮಲಗಿರುವನು. ಜನಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಗಲೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಎದುರಾ! ಪರಮಾಣುಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದುಬು ತ್ಸರದವರೆಗಿನ ಈ ಕಾಲವಿಭಾಗದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಅಹೋರಾತ್ರಗಳನ್ನೆ ನೆ ರಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೆ ಇತರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಆಯುಸ್ಸು ಹೆಚ್ಚಿಂಚು ಏರ್ಪಟ್ಟ ತಷ್ಟೇ? ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯುಸ್ಸು ಕೂಡ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಪ್ರೇಣಿಸುತ್ತಲೇ ಹೋಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಸ್ಥಿತಿಯೂ ಕೂಡ ನಮ್ಮ ಸ್ಥಿತಿಯಂತೆಯೇ ಹೊರತು ನಿತ್ಯವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯುಷ್ಯಾಲದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗಕ್ಕೆ

ಒಂದು ಪರಾರ್ಥವೆಂದು ಹೆಸರು. ಈಗಾಗಲೇ ಪ್ರಕೃತಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಯುಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವು, ಎಂದರೆ, ಪೂರ್ವಪರಾರ್ಥವು ಕಳೆದುಹೋಯಿತು ಎರಡನೆಯದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕಳೆದುಹೋದ ಪೂರ್ವಪರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ, ವೇದಮುಯನಾದ (ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ) ಬ್ರಹ್ಮನು ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪವೆಂದು ವ್ಯವಹಾರವು. ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಶೇಷಶಾಯಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದ ಅನಿರುದ್ಧನ ನಾಭಿಕಮಲವು ಹುಟ್ಟಿದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಪದ್ಮಕಲ್ಪವೆಂದು ಹೆಸರು. ಅದುದರಿಂದ ಪೂರ್ವಪರಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಕಲ್ಪವೆಂದೂ, ಪದ್ಮಕಲ್ಪವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಎರಡು ಭಾಗಗಳೂ ಈಗಾಗಲೇ ಗತಿಸಿ ಹೋದುವು. ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ದ್ವಿತೀಯಪರಾರ್ಥದ ಅದಿಭಾಗದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹಾಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಾಲವನ್ನು ಮಾಹಾಕಲ್ಪವೆನ್ನುವರು. ಓ ವಿಮರಾ! ಕಾಲಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ವಿಶ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನಾತ್ರ, ಪರಮಾಣು ಮೊದಲಾಗಿ ಪರಾರ್ಥದ ಕೊನೆಯವರೆಗೆ ನಡೆಯತಕ್ಕ ಕಾಲವೆಂಬುದು ಸ್ವಲ್ಪ ಮಾತ್ರವೂ, ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರದೆ, ಆ ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಅಧೀನವಾಗಿರುವುದು. ಚತುರ್ಮುಖನವರೆಗಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ವಶರಾಗಿರುವರು. ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ಪೂರ್ಣವಾದ ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣ ವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಎರಡು ದ್ವಿಪರಾರ್ಥ ಕಾಲಗಳೂ ಕೂಡ, ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿಮಿಷಪ್ರಾಯವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವಂತನು ಅದಿಮಧ್ಯಾಂತಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದವನು. ಮತ್ತು ನಾಮರೂಪವಿಚಾರಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಲವೆಂಬುದು ಅವನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಶರೀರಗಳಾದ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರನ್ನು ಪ್ರಪಂಚರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡಿಸಿ, ತಾನೂ ಅದರೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅನೇಕ ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರೂ, ಆ ಪ್ರಪಂಚದ ವ್ಯಾಪಾರವಿಚಾರಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾಗಿರುವನೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಸಾಕ್ಷಾತ್ತಾಗಿ ಅವನು ಈ ವಿಚಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಅದರೆ ಹಿರಣ್ಯಗರ್ಭನೇ ಮೊದಲಾರ ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೂ ಸಹಜವಾಗಿ ನಾಮರೂಪಗಳಿಲ್ಲದಿರುವಾಗ, ಅವರಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಈ ಕಾಲದಿಂದಂಟಾಗುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಲ್ಲಿಯದು?" ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಅವರ ವಿಷಯವೇ ಬೇರೆ! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಉಳಿದ ಜೀವಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅನಾದಿಯಾದ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ನಾಮರೂಪಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವುವು. ಅದುದರಿಂದ ಕಾಲವು ಅವರನ್ನು ಬಂಧಿಸಬಲ್ಲದು.

ಈಶ್ವರನಾದರೋ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಆಯಾ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೂ ಒಳಹೊಕ್ಕಿರುವನು. ಅವನು ಇದನ್ನು ತನ್ನ ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೀಗೆ ನಡೆಸುವನೇ ಹೊರತು, ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದುದರಿಂದಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಪರಮಾಣು ಮೊದಲಾಗಿ ಪರಾರ್ಥದ ವರೆಗೆ ವಿಭಾಗಹೊಂದಿರುವ ಕಾಲವೂ ಕೂಡ ಈಶ್ವರನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಏನನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಇದು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುದು. ಕಾಲ ದೇಶ ದ್ರವ್ಯಗಳೆಂಬ ಮೂರುಬಗೆಯ ಪರಿಮಾಣಕ್ಕೂ ಒಳಪಡದೆ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಭುವಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಕಾಲವೆಂಬುದು ಅಣು ಮಾತ್ರವೂ ಕಟ್ಟಿಡಲಾರದು. ವಿದುರಾ! ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ವೈಭವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೆಂಬುದು ಶಬ್ದವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ವಿಷಯಗಳು, ವಾಕ್ಯ ಮೊದಲಾದ ಐದು ವ್ಯಾಪಾರಗಳು, ಪ್ರಾಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದು ನಾಯುಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಹೀಗೆ ಹದಿನಾರುಬಗೆಯ ವಿಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹತ್ತರಷ್ಟು ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರಮಾಣವುಳ್ಳ ಪೃಥಿವಿ, ಅಪ್ಪು, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಅಹಂಕಾರ, ಮಹತ್, ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬ ಈ ಏಳು ಅವರಣಗಳಿಂದ ಆವರಿಸಲ್ಪಟ್ಟು, ಐವತ್ತುಕೋಟಿ ಯೋಜನವಿಸ್ತೀರ್ಣವಾಗಿರುವುದು. ಇಷ್ಟು ವಿಶಾಲವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವೂ, ಇನ್ನೂ ಇದರಂತೆಯೇ ಇರುವ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಡರಾಶಿಗಳೂ, ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ ಒಂದೆ ಪರಮಾಣುಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವುವು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣಗಳೆನಿಸಿದ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ಸಮಸ್ತ ಕಾರಣವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಕಾರಣವಾಗಿ, ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದೆ ಶಾಶ್ವತವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ ಪರಾತ್ಪರನಾದ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವೆಂದು ಶ್ರುತಿಗಳು ನಿರೂಪಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಯೋಚಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾಲವು ಏನನ್ನು ತಾನೇ ಮಾಡಬಲ್ಲದು? ಕಾಲವೆಂಬುದು ಆ ಈಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಗೊಳಪಟ್ಟದೇ ಹೊರತು, ಅವನು ಅದಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದವನಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಕಾಲವೆಂಬುದನ್ನು ಆ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ತಿಳಿ! ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{

 ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನಡೆದ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿ
 ಕ್ರಮವು. ಮೊದಲು ಚತುರ್ಮುಖನು ಪಂಚಾವಸ್ಥೆ
 ಗಾಗಿ ಶತರೂಪ ಮತ್ತು ಮನುಷ್ಯರ ಸ್ವರೂಪ
 ರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು.

}

ವಿದುರಾ! ಪರಮಾತ್ಮನು ಕಾಲಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವನಲ್ಲವೇ? ಇನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ನಡೆಯುವ ಪ್ರಪಂಚಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಮವನ್ನು ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಅದಿಕರ್ತನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮೊಟ್ಟಮೊದಲು, ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರವೆಂದೂ, ಮಹಾಮೋಹವೆಂದೂ, ಮೋಹವೆಂದೂ, ತಮಸ್ಸೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಐದುಬಗೆಯ ಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಅಜ್ಞಾನದ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವನಿಗೆ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೇ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಮರೆಸುವುದೇ ಮನಸ್ಸು. ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ “ನಾನು, ನನ್ನದು” ಎಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಮೋಹವು. ವಿ. ಕುಖಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು ಮಹಾಮೋಹವು. ಆ ವಿಷಯ ಸುಖಕ್ಕೆ ದರೂ ತಡೆಯುಂಟಾದಾಗ ಹುಟ್ಟುವ ಕೋಪವೇ ತಾಮಿಸ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಸುಖಕ್ಕೇನಾದರೂ ಭಂಗವುಂಟಾದಾಗ ತನಗೇನೋ ನಷ್ಟವುಂಟಾದಂತೆ ಭ್ರಾಂತಿಪಡುವುದು ಅಂಧತಾಮಿಸ್ರವೆನಿಸುವುದು. ಬ್ರಹ್ಮನು, ಅಜ್ಞಾನಪೇತುಗಳಾದ ಅವಿದ್ಯಾಪಂಚಕವನ್ನೇ ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಮೇಲೆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ, ಅಂತಹಪಾಪಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ತಾನು ಮಾಡಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವುಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೋರಗುತ್ತ, ತಿರುಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಪವಿತ್ರವಾದಮೇಲೆ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾಗಿಯೂ, ಪರಮ ಪವಿತ್ರರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸನಕ, ಸನಂದನ, ಸನಾತನ, ಸನತ್ಕುಜಾತರೆಂಬ ನಾಲ್ವರು ಮುನಿಕುಮಾರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ತನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಕುಮಾರರನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು “ಎಲೈ ಮಕ್ಕಳಿರಾ! ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀವು ನಿಮ್ಮನಿಮ್ಮ ಅಂಶದಿಂದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿ, ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸಬೇಕು!” ಎಂದು ನಿಯಮಿಸಿದನು. ನಿಷ್ಕಾಮರಾಗಿಯೂ ಕೇವಲಭಗದ್ಭಕ್ತಿ ಪರಾಯಣರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಕುಮಾರರು, ಕೇವಲ ಮೋಕ್ಷವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾತಿಗೆ ಕೋಪಗೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತ “ತಾತಾ! ಬಹಳ ಜೆನ್ನಾಯಿತು! ಕೇವಲನಿಷ್ಕಾಮರಾದ ನಮಗೆ ಈ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಯಮಿಸುವೆಯಾ” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಅವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆಗಚತುರ್ಮುಖನಿಗೆ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳೇ ತನ್ನನ್ನು ಅವಮಾನ

ಪಡಿಸಿ ನಿರಾಕರಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಹಿಸಲಾರದ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ದುಸ್ಸಹವಾದ ಆ ಕೋಪವೇಶವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡದೆ ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಚತುರ್ಮುಖನು ಆ ಕೋಪೋದ್ರೇಕವನ್ನು ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದು ಒಳಗೆ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ, ಅವನ ಹುಬ್ಬುಗಳ ನಡುವೆ, ಕವುಬಿಳುವು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಒಂದು ಕುಮಾರಾಕೃತಿಯಾಗಿ ಹೊರಕ್ಕೆ ಹೊರಟಿತು. ವಿದುರಾ ! ಇವನೇ ರುದ್ರದೇವನೆಂದು ತಿಳಿ ! ಹೀಗೆ ಕುಮಾರಾಕೃತಿಯಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯು, ತನಗೆ ಹೆಸರು, ವಾಸಸ್ಥಳ, ಸಂಗಡಿಗರೊಬ್ಬರೂ ಇಲ್ಲದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮನ ಮುಂದೆ ಆಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ಆ ಕುಮಾರನ ದುಃಖಕಾರಣವನ್ನು ತನ್ನ ತನ್ನ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ತಿಳಿದು, ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸುವನು. “ಕುಮಾರಾ ! ದುಃಖಿಸಬೇಡ ! ನೀನು ಹುಟ್ಟಿದಾಗಲೇ ಹೀಗೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಬಾಲಕನಂತೆ ರೋದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದೆ ! ಆದುದರಿಂದ, ನಿನಗೆ ರುದ್ರನೆಂಬ ಹೇಸರೇ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಲಿ ! ಚಂದ್ರ, ಸೂರ್ಯ, ವಹ್ನಿ (ಅಗ್ನಿ) ವಾಯು, ಜಲ, ಆಕಾಶ, ಭೂಮಿ, ಪ್ರಾಣ, ತಪಸ್ಸು, ಹೃದಯ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬ ಈ ಹನ್ನೊಂದು ಸ್ಥಾನಗಳೂ ನಿನಗೆ ವಾಸಯೋಗ್ಯಗಳಾಗಲಿ ! ಈ ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೀನು ನೆಲೆಗೊಂಡು, ಮನ್ಯುಷ್ಯನು, ಮಹಾಕಾಲ, ಮಹಾನ, ಶಿವ, ಋತಧ್ವಜ, ಉರುರೇತಸ್ಸು, ಭವ, ಕಾಲ, ವಾಮದೇವ, ಧೃತವ್ರತರೆಂಬ ಈ ಹನ್ನೊಂದುನಾಮಗಳಿಂದ ಪ್ರಸಿದ್ಧನಾಗು ! ನಿನಗೆ, ಧೀ, ವೃತ್ತಿ, ಆಶನೆ, ಉಮೆ, ನಿಯುತ್ತು, ಸರ್ಪಿ, ಇಲೆ, ಅಂಬಿಕೆ, ಇರಾವತಿ, ಸುಧೆ, ದಕ್ಷಿ. ಎಂದು ಹನ್ನೊಂದುಮಂದಿ ಪತ್ನಿಯರನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ವತಾ ! ನೀನು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಹನ್ನೊಂದುಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲ, ಹನ್ನೊಂದು ನಾಮಗಳಿಂದ, ಹನ್ನೊಂದುಮಂದಿ ಪುತ್ರಿಯರೊಡಗೂಡಿ ವಿಹರಿಸುತ್ತ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರು ! ಇದರಿಂದನೀನು ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಯೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವೆ !” ಎಂದನು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ನೀಲಲೋಹಿತನು, ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾಗಿ, ಬಲದಲ್ಲೆಯೂ, ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ, ಆಕಾರದಲ್ಲೆಯೂ, ತನ್ನನ್ನೇ ಹೋಲತಕ್ಕ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತ ಬಂದನು ! ಈ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನಂತೆಯೇ ಕೇವಲ ರೌದ್ರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಸಂಪೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ ಬಂದು ಇದರಿಂದ ಅವರೇ ರುದ್ರರೂ ರುದ್ರಗಣಗಳೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿ ನೋಡಿದರೂ ಈ ರುದ್ರಗಣಗಳೇ ಗುಂಪುಗುಂಪಾಗಿ ಲೆಕ್ಕವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ತುಂಬಿ ಹೋದುವು. ಇವು ತಮ್ಮ ರೌದ್ರಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನುಂಗುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದುವು. ಈ ಲೋಕೋಪದ್ರವವನ್ನು ಕಂಡು ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿ

ಆ ನೀಲಲೋಹಿತನೆಂಬ ಕುಮಾರನನ್ನು ಲೋಡಿ, “ಓ ಕುಮಾರಾ! ಇನ್ನು ನೀನು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸು! ನಿನ್ನಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲಶೌರ್ದ್ರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ತಮ್ಮ ನೋಟದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಇವರ ಶೌರ್ಯದಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕದೊಡನೆ ನಾನೂ ನಾಶ ಹೊಂದುವ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿರುವೆನು. ಇವರಿಂದ ಲೋಕಕ್ಕೂ ನಷ್ಟವೇಹೊರತು ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ನೆರವೇರುವಹಾಗಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೂ, ನಿನಗೂ ಕ್ಷೇಮವುಂಟಾಗುವಂತೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರು! ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಕುಮಾರಾ! ನೀನು ಆ ವಿಧವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಬಂದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಆ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ಈ ಪಪಂಚವನ್ನು ಪೂರ್ವದಂತೆಯೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಬಹುದು. ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಆ ತಪಸ್ಸೇ ಮುಖ್ಯವಾಗುವು. ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಪ್ರಾಕೃತವಾದ ಚರ್ಮಾದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕವನಲ್ಲ. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನೊಬ್ಬನೇ ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣಗುಣಾಕರನಾಗಿ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವನು. ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲ್ಲದೆ ಅವನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆದಾರಿಯಿಲ್ಲ. ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಹೃದಯವೆಂಬ ಅಂತರ್ದೃಷ್ಟಿಗೆ ಮಾತ್ರ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕವನೇ ಹೊರತು, ಚರ್ಮಮಯವಾದ ಬಾಹ್ಯದೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾಣಿಸಲಾರನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ತಪೋನಿರತನಾಗಿದ್ದು ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನಾರಾಧಿಸಿ, ಅವನ ಕೃಪೆಗೆ ಪಾತ್ರನಾಗು!” ಎಂದು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನೀಲಲೋಹಿತನು, ತಂದೆಯಾದ ಚತುರ್ಮುಖನೊಡನೆ, ‘ಜನಕಾ! ಅಜ್ಞೆಯಂತೆಯೇ ನಡೆಯುವೆನು’ ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟು ಹೋದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಇತ್ತಲಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಮುಂದೆ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಸೃಷ್ಟಿ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಕುರಿತು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರಲು, ಭಗವಂತನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ, ಒಡನೆಯೇ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ಆಯವನಗಳಲ್ಲಿ, ಮುಂದೆ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣರಾಗಿ ಯೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿಯೂ, ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನಗುಣವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮರಿಚಿ, ಅತ್ತಿ, ಅಂಗಿರಸ್ಸು, ಪುಲಸ್ತ್ಯ, ಪುಲಹ, ಕ್ರಮ, ಭೃಗು, ವಸಿಷ್ಠ, ದಕ್ಷ, ನಾರದರೆಂಬ ಹತ್ತು ಮಂದಿ ಕುಮಾರರು ಜನಿಸಿದರು. ಇವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ತೊಡೆ (ಸೋಗಿ) ಯಿಂದ ನಾರದನೂ, ಅತನ ಹೆಬ್ಬರಳಿನಿಂದ ದಕ್ಷನೂ, ಹೊಕ್ಕುಳಿನಿಂದ ಪುಲಹನೂ, ಕಿವಿಯಿಂದ ಪುಲಸ್ತ್ಯನೂ, ಚರ್ಮದಿಂದ ಭೃಗುವೂ, ಹಸ್ತದಿಂದ ಕ್ರತುವೂ, ಮುಖದಿಂದ ಅಂಗಿರಸ್ಸೂ, ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ ವಸಿಷ್ಠನೂ, ಹೃದ

ಯದಿಂದ ಮರೀಚಿಯೂ, ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದ ಅತ್ತಿಮುನಿಯೂ ಜನಿಸಿದರು. ಮತ್ತು ಆ ಪದ್ಮಗರ್ಭನ ಬಲಭಾಗದ ಸ್ತನದಿಂದ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಹುಟ್ಟಿತು. ಈ ಧರ್ಮವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನೇ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನೆಲೆಗೊಂಡನು. ವಿದುರಾ! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಧರ್ಮವು ಎಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವುದೋ, ಅಲ್ಲಿ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ನಾರಾಯಣನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವೆಂದು ತಿಳಿ! ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ಬೆನ್ನಿನಿಂದ ಅಧರ್ಮವು ಜನಿಸಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ಲೋಕಭಯಂಕರನಾದ ಮೃತ್ಯುವೇ ಅಧಿದೇವತೆಯಾಗಿ ಅದರಲ್ಲಿ ನಿತ್ಯಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ಹೃದಯದಿಂದ ಕಾಮವೂ, ಹುಬ್ಬುಗಳನಡುವೆ ಕ್ರೋಧವೂ, ಅವನ ಕೆಳತುಟಿಯಿಂದ ಲೋಭವೂ, ಬಾಯಿಂದ ವಾಗ್ದೇವತೆಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯೂ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಗುಹ್ಯಸ್ಥಾನದಿಂದ ಸಮುದ್ರಗಳೂ, ಪಾಯುವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಥಾನದಿಂದ ಪಾಪಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ನಿಮತಿಯೂ, ಅವನ ಮೈನೆರಳಿನಿಂದ ಕರ್ದಮನೂ ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಕರ್ದಮನೆಂಬವನೇ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿನ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಪತಿಯಾದನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ದೇಹದಿಂದ ಕೆಲವರೂ, ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಕೆಲವರೂ ಜನಿಸಿದರು. ವಿದುರಾ! ಚತುರ್ಮುಖನ ಬಾಯಿಂದ ಸರಸ್ವತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದುವಾಗಿ ಹೇಳಿದನಷ್ಟೆ? ಆ ಸರಸ್ವತಿಯ ವಿಷಯವಾಗಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ತನ್ನ ಅಂಗಾಂಗಗಳಿಂದ ಅನೇಕವ್ಯಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದಮೇಲೆ, ಅವರೊಬ್ಬೊಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಾಗ, ಅವರಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿದ್ದ ಸರಸ್ವತಿಯ ದೇಹಸೌಂದರ್ಯವು, ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸುವಂತಿತ್ತು. ಅವಳ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಚತುರ್ಮುಖನ, ತನ್ನ ಕುಮಾರಿಯಾದ ಅಕೆಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ, ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತಗಳನ್ನೂ ಯೋಚಿಸದೆ, ಅವಳನ್ನು ಕೈಹಿಡಿಯಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದುದಾಗಿ ಕೇಳಿರುವೆವು. ಹೀಗೆ ಕಾಮಾತುರನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಕಾಮವಿಕಾರವಿಲ್ಲದ ತನ್ನ ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅತಿಕ್ರಮಪ್ರವೇಶಮಾಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಮರೀಚಿಮೊದಲಾದ ಕುಮಾರರೆಲ್ಲರೂ, ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತಂದೆಯನ್ನು ನೋಡಿ “ಜನಕಾ! ಇದೇನಿದು? ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನೀನೇ ಹೀಗೆ ಅಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ಪರ್ವತಿಸುವುದುಂಟೆ? ಈ ವಿಧವಾದ ಪಾಪಕಾರ್ಯವನ್ನು ಹಿಂದೆ ನಡೆಸಿದವರೂ ಇಲ್ಲ! ಮುಂದೆ ನಡೆಸತಕ್ಕವರೂ ಇರಲಾರರು! ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಕ್ಕೂ ನ್ಯಾಯವನ್ನು ವಿಧಿಸತಕ್ಕ ನೀನೇ ಹೀಗೆ, ನಿನ್ನ ಕಾಮವನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಲಾರದೆ, ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವೆಯಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇನ್ನು

ತನ್ನೇ! ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಈ ವೇದಾದಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುವಾಗ, ಯಾವಯಾವ ಮುಖದಿಂದ ಯಾವಯಾವ ವೇದವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು? ಆ ಕ್ರಮವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಮೈತ್ರೇಯನು “ಎದುರಾ! ಕೇಳು. ಋಕ್ಕು, ಯಜುಸ್ಸು, ಸಾಮ, ಅಥರ್ವಣವೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ವೇದಗಳನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವದಕ್ಷಿಣಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಗಳೆಂಬ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದ ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಹೋತೃಗಳ ಕರ್ಮರೂಪವಾಗಿ ಶಸ್ತ್ರವೆಂಬ ಗೀತಮಂತ್ರಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ, ಅಧ್ಯಯನಕರ್ಮವಾದ ಸ್ತೋತ್ರಗಳೂ, ಉದ್ಗಾತೃಗಳಿಂದ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಸಂಗೀತರೂಪವಾದ ಸ್ತುತಿಯೂ, ಬಾಹ್ಯಕರ್ಮವೆನಿಸಿದ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವೂ, ಆಯುರ್ವೇದ, ಧನುರ್ವೇದ, ಗಾಂಧರ್ವವೇದ, ಶಿಲ್ಪಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಂಬೀ ನಾಲ್ಕು ಉಪವೇದಗಳೂ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆತನ ಪೂರ್ವಮುಖಗಳಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಪಂಚಮವೇದವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಇತಿಹಾಸಪುರಾಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆತನ ಎಲ್ಲಾ ಮುಖಗಳಿಂದಲೂ ಹೊರಟುವು. ಮತ್ತು ಷೋಡಶಿ, ಉಕ್ಯವೆಂಬ ಎರಡು ಕರ್ಮಗಳು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೂರ್ವಮುಖದಿಂದಲೂ, ಚಯನ, ಅಗ್ನಿಷ್ಟೋಮವೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ದಕ್ಷಿಣಮುಖದಿಂದಲೂ ಅಪ್ಪೋರ್ಯಾಮ, ಅತಿರಾತ್ರಗಳೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳೆರಡು ಪಶ್ಚಿಮಮುಖದಿಂದಲೂ, ಗೋಸವ, ವಾಜಪೇಯಗಳೆಂಬ ಕರ್ಮಗಳೆರಡೂ ಉತ್ತಮಮುಖದಿಂದಲೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ವಿದ್ಯೆ, ದಾನ ತಪಸ್ಸು, ಸತ್ಯವೆಂಬವು ನಾಲ್ಕು ಧರ್ಮಕ್ಕೆ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳೆನಿಸುವುವು. ಇವು ನಾಲ್ಕು ನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮ, ಚರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳನ್ನೂ, ಆ ನಾಲ್ಕು ಆಶ್ರಮಗಳ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಾದಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಎದುರಾ! ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಸಾವಿತ್ರ, ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯ, ಬ್ರಾಹ್ಮಭೃಹತ್ತು ಎಂಬವು ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾಶ್ರಮದ ಧರ್ಮಗಳು. ಸಾವಿತ್ರವೆಂದರೆ ಸ್ವೀಕರಣವಿಲ್ಲದಿರುವುದು. ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯವೆಂದರೆ ಉಪನಯನವಾದುದು ಮೊದಲು ಮೂರು ರಾತ್ರಿಗಳ ವರೆಗೆ ಗಾಯತ್ರಿಯನ್ನು ಅಧ್ಯಯನಮಾಡುತ್ತ, ನಡೆಸತಕ್ಕ ವ್ರತವು. ಬ್ರಾಹ್ಮವೆಂದರೆ ಒಂದು ಸಂವತ್ಸರದವರೆಗೆ ಮಾಡುವ ವ್ರತಾನುಷ್ಠಾನವು. ಭೃಹತ್ತೆಂದರೆ ವೇದಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಧ್ಯಯನಮಾಡಿದುದು ವರೆಗೆ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವು. ಇವು ನಾಲ್ಕು ಬ್ರಹ್ಮಚಾರಿಗಳ ಕರ್ಮಗಳು. ಇದರಂತೆಯೇ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೂ, ವಾರ್ತ, ಸಂಚಯ,

ಶಾಲೀನ, ಶೀಲ ಉಂಭವೆಂಬ ಐದು ಧರ್ಮಗಳುಂಟು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ವಾರ್ತೆಯೆಂದರೆ ತಮ್ಮತಮಗೆ ನಿಷಿದ್ಧವಲ್ಲದ ಕೃಷಿವಾಣಿಜ್ಯಾದಿವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಸುಸರಿಸುವುದು. ಸಂಚಯವೆಂದರೆ ಆಧ್ಯಾಪನ (ಹಿಡಿಸುವುದು) ಮೊದಲಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂಪಾದಿಸಿದ ನವನ್ನು, ತನ್ನ ಆಯಸ್ಸಿರುವವರೆಗೂ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಸೇರಿಸಿಡುವುದು. ಶಾಲೀನವೆಂದರೆ ಯಾಚಿಸದಹಾಗೆಯೇ ಲಭಿಸುವ ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಪಡೆದು ಅದರಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದು. ಶಿಲೀಂಭಗಳೆಂದರೆ ಹೊಲಗದ್ದೆಗಳಲ್ಲಿ ಚೆಲ್ಲಿ ಹೋದ ಧಾನ್ಯದ ಕಾಳನ್ನು ಆಯ್ದುತಂದು ಜೀವಿಸುವುದು. ಈ ನಾಲ್ಕೂ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದ ಧರ್ಮಗಳು. ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ವೈಖಾನಸರೆಂದೂ, ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆಂದೂ, ಔದುಂಬರರೆಂದೂ, ಫೇನಪರೆಂದೂ ನಾಲ್ಕುಭೇದದಗಳುಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿ, ನೆಲವನ್ನು ತ್ತು ಪೈರಿದದೆ ತಾನಾಗಿಯೇ ಲಭಿಸುವ ಧಾನ್ಯಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರು ವೈಖಾನಸರೆನಿಸುವರು. ಹೊಸಹೊಸದಾಗಿ ಅನ್ನಾದಿಗಳು ಲಭಿಸಿದೊಡನೆ, ಹಿಂದಿದ್ದುದರಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನಿಡದೆ, ಅದನ್ನು ಪರಿತ್ಯಜಿಸುವವರು ವಾಲಖಿಲ್ಯರೆನಿಸುವರು. ಬೆಳಿಗ್ಗೆ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದ ಕೂಡಲೆ, ಯಾವ ದಿಕ್ಕನ್ನು ನೋಡುವರೋ, ಅದೇ ದಿಕ್ಕಿನಿಂದ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿತಂದ ಹಣ್ಣು ಮುಂತಾದುವುಗಳಿಂದ ಜೀವಿಸುವವರು ಔದುಂಬರರೆನಿಸುವರು. ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರುವ ಗಿಡಗಳಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಬಿದ್ದ ಫಲಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವವರು. ಫೇನಪರೆನಿಸುವರು. (ಕರುಗಳ ಕಡೆಬಾಯಿಯಲ್ಲಿರುವ ನೊಲೆಗಳನ್ನು ತಿಂದು ಜೀವಿಸುವವರನ್ನು ಫೇನಪರೆಂದೂ ಕೇಲವರು ಹೇಳುವರು.) ಹೀಗೆ ವಾನಪ್ರಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯುಂಟು. ಸನ್ಯಾಸಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಕುಟೀಚಕರೆಂದೂ ಬಹುದಕರೆಂದೂ, ಹಂಸರೆಂದೂ, ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರೆಂದೂ ನಾಲ್ಕು ಭೇದಗಳುಂಟು. ಇವರಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕರ್ಮವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ ಕುಟೀಚಕರೆಂಬುದೆಸೆಯರು. ಕರ್ಮವನ್ನು ಉಪಸರ್ಜನವಾಗಿಟ್ಟು ಕೊಂಡು ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸತಕ್ಕವರು ಬಹುದಕರು. ಕೇವಲಜ್ಞಾನಾಭ್ಯಾಸದಲ್ಲಿಯೇ ನಿಷ್ಠರಾದವರಿಗೆ ಹಂಸರೆಂದು ಹೆಸರು. ತತ್ವಜ್ಞಾನವು ಕೈಸೇರಿದುದರಿಂದ, ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟವರು ನಿಷ್ಕ್ರಿಯರೆನಿಸುವರು. ಇವರನ್ನೇ ಪರಮಹಂಸರೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಐದುರಾ! ಇವಿಷ್ಟೂ ಆಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೂರ್ವಾದಿನ್ಯಾ ಮುಖಗಳಿಂದ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಸಿ, ತ್ರಯಿವಾರ್ತೆ, ದಂಡನೀತಿ ಎಂಬವು ನಾಲ್ಕೂ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆಯೆಂದರೆ ಪ್ರಕೃತಿ, ಜೀವ, ಪರಮಾತ್ಮರಿಗಿರುವ ಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರವು. ಈ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದೆ ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸದು. (ಚಿತ್ತು, ಆಚಿತ್ತು, ಈಶ್ವರನೆಂಬವು ಮೂರೂ,

ತತ್ಪತ್ರಯವೆನಿಸುವುದು. ಜೀವನು ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾದುದರಿಂದ ಚಿತ್ತೆನಿಸುವನು. ಅಚೇತನವಾದ ಜಡವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅಚಿತ್ತೆನಿಸುವುವು. ಈ ಚೇತನಾಚೇತನಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಶರೀರವಾಗಿಲುಳ್ಳ ಭಗವಂತನೇ ಈಶ್ವರನು. ಈ ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಇರುವ ಭೇದವನ್ನೂ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದಹೊರತು ಮೋಕ್ಷವು ಲಭಿಸದು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರವೇ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆಯೆನಿಸುವುದು. ಇದೊಂದೇ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ದಾರಿಯು. ಕರ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ವಿದ್ಯೆಯು ವೇದಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಿಲ್ಲ. ಈ ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ಯುಕ್ತ, ಯಜಸ್ಸು, ಸಾಮ, ಅಥರ್ವಣವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ವಿಭಾಗಗಳಿದ್ದರೂ, ಅಥರ್ವವೇದವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮೂರು ವೇದಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ಇಲ್ಲಿ ಹೇಳುವುದರಿಂದ ತ್ರಯಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಮೂರು ವೇದಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಫಲಗಳಿಗೆ ದಾರಿಯಾಗಿರುವುದು. ವಾರ್ತೆಯೆಂದರೆ ಕೃಷಿ, ಗೋರಕ್ಷಣ, ವಾಣಿಜ್ಯ, ಕುಸೀದವೆಂದು ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಕುಸೀದವೆಂದರೆ ಬಡ್ಡಿಯಿಂದ ಜೀವಿಸುವುದು. ದಂಡನೀತಿಯೆಂದರೆ ಇತರರನ್ನು ದಂಡಿಸತಕ್ಕ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಿಳಿಸುವ ಶಾಸ್ತ್ರವು. ಈ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ ಮೊದಲಾದ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ, ಅನ್ವೀಕ್ಷಿಕೆ ಎಂಬುದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ತ್ರಯಿಯೆಂಬುದು ಕ್ಷತ್ರಿಯರಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಯಾಗಾದಿಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದಕ್ಕೆ ರಾಜರೇ ಸಮರ್ಥರು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯರೆಂಬ ಮೂರು ವರ್ಣದವರಿಗೂ ಯಾಗಾದಿಕರ್ಮದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವಿದ್ದರೂ, ರಾಜರಿಗಿರುವಷ್ಟು ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಿಲ್ಲವು. ಇತರವರ್ಣದವರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದುದರಿಂದ, ಇದು ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜರಿಗೇ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಪ್ರಜೆಗಳ ಪಾಪಕ್ಕೆ ರಾಜನೇ ಭಾಗಿಯಾದುದರಿಂದ, ಆ ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಜಾಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೂ, ರಾಜರು ಆಗಾಗ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರಬೇಕಾದುದು ಅತ್ಯವಶ್ಯವು. ವಾರ್ತೆಯೆಂಬುದು ವೈಶ್ಯರಿಗೆ ಮುಖ್ಯವಾದುದು. ದಂಡನೀತಿಯು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಸೇರಿದುದು. ಇತರರನ್ನು ದಂಡಿಸತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯವು ರಾಜರಿಗೆ ಸೇರಿದುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ ಕೀಳುಜಾತಿಯವರೇ ದಂಡನೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವುದರಿಂದ, ಈ ದಂಡನೀತಿಯು ಶೂದ್ರರಿಗೆ ಸೇರಿದುದೆಂದೇ ಹೇಳುವರು. ಹೀಗೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪೂರ್ವಾಹಿ ನಾಲ್ಕು ಮುಖಗಳಿಂದ, ಓಂ, ಭೂಃ, ಭುವಃ, ಸುವಃ ಎಂಬ ನಾಲ್ಕು ವ್ಯಾಹೃತಿಮಂತ್ರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಮತ್ತು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ರೋಮಗಳಿಂದ ಉಷ್ಣಿಕ್ ಎಂಬ ಭಂಡ ಸ್ನೋ, ಚರ್ಮದಿಂದ ಗಾಯತ್ರೀಭಂಡಸ್ನೋ. ಮಾಂಸದಿಂದ ತ್ರಿಷ್ಪುಷ್ ಎಂಬ

ಭಂದಸ್ಸೂ, ಸ್ನಾಯುಗಳಿಂದ ಅನುಷ್ಠಾಪ್ತವಾ ಎಂಬ ಭಂದಸ್ಸೂ ಅಸ್ಥಿಯಿಂದ ಜಗತಿ
 ಯೆಂಬ ಭಂದಸ್ಸೂ, ಮಜ್ಜೆಯಿಂದ ಪಕ್ಷಿಯೆಂಬ ಭಂದಸ್ಸೂ, ಪ್ರಾಣಗಳಿಂದ
 ಬೃಹತಿಯೆಂಬ ಭಂದಸ್ಸೂ, ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಮತ್ತು ಆತನ ಜೀವದಿಂದ ಕಕಾರ
 ಮೊದಲಾಗಿ ಮಕಾರದವರೆಗಿರುವ ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ಸ್ವರ್ಣಕ್ಷರಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುವು.
 ವೇದದಿಂದ ಅಕಾರಾದಿಸ್ವರಗಳೂ, ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಶ.ಷ.ಸ.ಹ ಎಂಬ
 ಊಷ್ಮವರ್ಣಗಳೂ, ಆತನ ಬಲದಿಂದ ಯ.ರ.ಲ.ವ ಎಂಬ ಅಂತಸ್ಥವರ್ಣಗಳೂ,
 ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಆತನ ಲೀಲೆಯಿಂದ ಸ.ರಿ.ಗ.ಮ.ಪ.ಧ.ನಿ ಎಂಬ ಸಪ್ತಸ್ವರಗಳು ಜನಿ
 ಸಿದುವು. ವತ್ಸನಿದುರಾ! ಶಬ್ದವನ್ನೇ ಶರೀರವಾಗಿಯೂ, ವ್ಯಕ್ತಾವ್ಯಕ್ತಗಳಾದ
 ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳನ್ನೇ ಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ ಉಳ್ಳ ಆ ಚತುರ್ಮುಖನಿಂದ
 ಪ್ರತಿಸ್ಪೃತೀತಿಹಾಸಾದಿರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪ್ರತ್ಯಯ, ಪದ, ವಾಕ್ಯಾದಿರೂಪ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾಷಾರೂಪದಿಂದಲೂ ಹರಡಿ ಕೊಂಡಿರುವ ಶಬ್ದಬ್ರಹ್ಮವು
 ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತು. ಮೊದಲು ಆ ಚತುರ್ಮುಖನ ಶರೀರದಿಂದ
 ನಾನಾಬಗೆಯ ದ್ರವ್ಯರೂಪದಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವು ಹುಟ್ಟಿ, ಆ ಮೇಲೆ, ಈ ಶಬ್ದಪ್ರಪಂ
 ಚವೆಂಬುದು, ಅಭಿಧೆ, ಲಕ್ಷಣೆ, ಮೊದಲಾದ ವೃತ್ತಿಭೇದಗಳಿಂದ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ
 ವಿಸ್ತರಿಸಿರುವುದು. ಈ ಶಬ್ದಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿದಮೇಲೆ, ಬ್ರಹ್ಮನು, ಅದ
 ಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಮತ್ತೊಂದು ದೇಹವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿ, ಮುಂದೆ ಪ್ರಜಾ
 ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗುದ್ದೇಶಿಸಿದನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ
 ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಅನೇಕ ಋಷೀಶ್ವರರಮೂಲಕವಾಗಿಯೂ, ತಾನೇ
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೂ, ನಡೆಸಿದ ಸೃಷ್ಟಿಯು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದಿದ್ದುದನ್ನು
 ನೋಡಿ ತನ್ನಲ್ಲಿತಾನು “ಆಹಾ! ಇದೇನಿದು? ನಾನು ಯಾವಾಗಲೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ
 ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿ
 ಯಾಗದಿರುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನು? ಇದೇನೋ ಅಶ್ಚರ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ವಿ
 ಷಯದಲ್ಲಿ ದೈವವೇ ಪ್ರತಿಕೂಲವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರುವುದು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು;
 ಎಂದು ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿರುವಾಗಲೇ, ಅವನ ಶರೀರದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾದ ಬೇರೊಂ
 ದಾಕಾರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಎಂದರೆ ಮೊದಲಿನ ಆಕೃತಿಯು ಇದ್ದಹಾಗೆಯೇ,
 ಮತ್ತೊಂದು ರೂಪವು ಹೊರಟು, ಆ ಎರಡನೆಯ ರೂಪದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷರೂಪ
 ವಾದ ಒಂದು ಮಿಥುನವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಪುರುಷಸ್ವರೂಪವೇ ಸ್ನಾಯುಂ
 ಛುವನೆಂಬ ಮನುವಾದನು. ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯು ಅವನಿಗೆ ಪತ್ನಿಯಾದ ಕತರೂಪೆಯೆ
 ನಿಸಿದಳು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಬ್ಬರೂ ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ, ಅವರು ಮಿಥುನಧರ್ಮದಿಂದ

ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದರು. ಮೊದಲು ಆದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ಪ್ರಿಯವ್ರತನೆಂದೂ ಉತ್ತಾನಪಾದನೆಂದೂ ಇಬ್ಬರು ಗಂಡುಮಕ್ಕಳೂ, ಆಕೂತಿ, ದೇವಹೂಪ್ರಸೂತಿ, ಎಂಬ ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರೂ ಹುಟ್ಟಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು, ತನ್ನ ಮೂವರು ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ ಆಕೂತಿಯೆಂಬವಳನ್ನು ರುಚಿಕನ್ನಿಗೂ, ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ಕರ್ದಮನಿಗೂ ಪ್ರಸೂತಿಯನ್ನು ದಕ್ಷನಿಗೂ, ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿದನು. ಇವರಿಂದ, ಕ್ರಮಕ್ರಮಾಗಿ ಸಂತಾನವು ಹೆಚ್ಚಿ, ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಜೆಗಳಿಂದ ತುಂಬಿಕೊಂಡಿತು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹನ್ನೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{ ಭೂಮಿಯು ಸಮುದ್ರಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ತನ್ನ ವಾಸಕ್ಕಾಗಿ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಕೇಳಿದುದು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹರೂಪಿಯಾಗಿ ಬಂದು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದುದು. }

ಮೈತ್ರೇಯನು ಹೇಳಿದ ಪರಮಪವಿತ್ರವಾದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿದುರನು, ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವನು “ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಈಗ ನೀನು ಹೇಳಿದ ವೃತ್ತಾಂತದಿಂದ ಆ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವೇ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತನ ಪ್ರಿಯಪುತ್ರನಾದ ಆತನು, ಶತರೂಪಯೆಂಬ ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಮೇಲೆ ನಡೆಸಿದ ಕಾರ್ಯವೇನು? ಆತನೋ ಆಮಹಾವಿಷ್ಣುವನ್ನೇ ದೃಢವಾಗಿ ನಂಬಿದವನು. ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನ ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗಲೇ ಜನ್ಮವು ಸಫಲವಾಗುವುದು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಶಮುಖಟ್ಟು ವೇದಶಾಸ್ತ್ರಾಧ್ಯಯನಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ ಕೂಡ, ಇಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳುವುದೇ ಆ ಅಧ್ಯಯನಕ್ಕೆ ಫಲವೆಂದು ಕೇಳಿರುವೆನು. ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಪಾದಾರವಿಂದವು ಯಾರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಿಯತವಾಗಿ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಲ್ಪಡುವುದೋ, ಅಂತಹ ಭಗವದ್ಭಕ್ತರ ಗುಣಶ್ರವಣವನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ನಮ್ಮಂತವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವು” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ವಿನಯಾದಿಗುಣಸಂಪನ್ನನಾಗಿಯೂ,

ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ
 ವಿದುರನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ, ಮೈತ್ರೇಯಮುನಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ, ಪುಳಕಿತ
 ವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳನಾಗಿ, ಆ ಭಗವತ್ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳುವದರಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು
 ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡು ಹೇಳತೊಡಗಿದನು “ವಿದುರಾ! ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು
 ಶತರೂಪೆಯೆಂಬ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯೊಡನೆ ಜನಿಸಿದ ಕೂಡಲೆ, ವೇದಗರ್ಭನಾದ
 ಚತುರ್ಮುಖನ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು, “ಓಜನಕಾ! ನೀನು ಸಮಸ್ತ
 ಭೂತಗಳಿಗೂ ಜನಕನು. ಆಯಾ ಭೂತಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ವೃತ್ತಿಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿ
 ಪೋಷಿಸತಕ್ಕವನೂ ನೀನೇ! ಈಗ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವೆಯಲ್ಲವೇ? ಸಮಸ್ತ
 ಲೋಕಗಳಿಗೂ, ನೀನೇ ಅಭಿಷ್ಠಗಳನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾದುದರಿಂದ, ಮತ್ತೊಬ್ಬ
 ರಿಂದ ನಿನಗೆ ಅಗಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೊಂದೂ ಇರುವದಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ
 ನಮ್ಮನ್ನು ನೀನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಉದ್ದೇಶವೇನು? ನಾವು ನಿನ್ನನ್ನು ಯಾವವಿಧ
 ದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬಲ್ಲೆವು? ಈಗ ನಾವು ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂಬ
 ದನ್ನು ನೀನೇ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ನಮ್ಮಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವ
 ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ನಮಗೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಕೀರ್ತಿಯೂ, ಪರಲೋಕದಲ್ಲಿ
 ಸದ್ಗತಿಯೂ, ಉಂಟಾಗುವದೋ, ಆ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಯಮಿಸು!” ಎಂದು
 ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಬ್ರಹ್ಮನು, “ವತ್ಸಾ! ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ಹೃದಯ
 ದಿಂದ ನೀನಾಗಿಯೇ ಸತ್ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯೋಗಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕಾಗಿ
 ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ನಿನಗೂ, ಈ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಗೂ ಶುಭವಾಗಲಿ!
 ನೀವು ನನ್ನನ್ನು ಯಾವವಿಧದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿ ಸಬೇಕೆಂದುಕೇಳಿದಿರಲ್ಲವೇ?
 ತಂದೆಯು ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸದೆ, ತನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮಟ್ಟಿಗೆ
 ನಿರ್ವಂಚನೆಯಾಗಿ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವುದೇ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಉಪಕಾ
 ರವು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಸಹಾಯವು ಬೇರೊಂ
 ದಿಲ್ಲ. ಈಗ ನಿನಗೆ ನಾನು ನಿಯಮಿಸುವ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ?
 ಇಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ನೀನು, ಈ ನಿನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸಮಾನಗುಣವುಳ್ಳ
 ವುತ್ರರನ್ನು ಕಡೆದು, ಧರ್ಮಯುಕ್ತವಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರು.
 ಆಗಾಗ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ಯಜ್ಞಪುರುಷನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನಾರಾಧಿಸು!
 ಇವೇ ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಶುಶ್ರೂಷೆಯೆಂದು ತಿಳಿ! ಇದರಿಂದಲೇ ಪರ
 ಮಾತ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾಗುವನು! ಆ ಪರನಾತ್ಮನು ಪ್ರೀತನಾದರೆ, ಸರ್ವಾಭಿಷ್ಠ
 ಗಳೂ ಲಭಿಸುವುವು. ಹಾಗಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಶ್ರಮವೆಲ್ಲವೂ ನಿರರ್ಥಕಗಳಾಗುವುವು.

ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ಕಾರಣರಹಿತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನು
ಯಾರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತನಾಗುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಅವರ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವು.
ಅಂತವರು ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದಂತವರಾಗು
ವರು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಆ ಭಗವಂತನ್ನು ಯಾಗಗಳಿಂದಲೂ ನಿನ್ನ ಕುಲವೃತ್ತಿ
ಯಾದ ಪ್ರಜಾಪಾಲನದಿಂದಲೂ, ಸಂತೋಷಪಡಿಸು! ಇದೊಂದೇ ನಿನಗೆ ನಾನು
ಹೇಳಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮನುವು, “ಜನಕಾ! ನೀನು
ಹೇಳಿದಂತೆಯೇ ನಡೆಸುವೆನು. ಭಗವದಾರಾಧನರೂಪವಾದ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸು
ವುದಕ್ಕೂ ಸಿದ್ಧನಾಗಿರುವೆನು. ಆದರೆ ನನಗೂ, ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೂ ವಾಸಯೋಗ್ಯ
ವಾದ ಸ್ಥಳವೆಲ್ಲಿ? ಸಮಸ್ತ ಜಂತುಗಳಿಗೂ ವಾಸಯೋಗ್ಯವಾದ ಭೂಮಿಯೇ ಮಹಾ
ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವುದಲ್ಲವೇ? ಇದನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾ
ಯವನ್ನು ಮೊದಲು ನೀನು ಯೋಚಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸುತ್ತ
ಲೂ ನೋಡಿ, ತಾನು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಭೂಮಿಯು ಸಮದ್ರಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ
ಹೋಗಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು, “ಆಹಾ! ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ತ್ತುವುದಕ್ಕೆ
ಉಪಾಯವೇನು? ಮೊದಲು ನಾನು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ ಇದೇರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಲೋಕ
ವೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಜಲಮಯವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಆ ಪ್ರಳಯಜಲವನ್ನು ನಾನೇ ಕುಡಿದು
ಖಿಟ್ಟೆನು. ಆಮೇಲೆ ಭೂಮಿಯನ್ನೂ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆನು. ಅದಕ್ಕೆಮೇಲೆ ನಾನು ಕ್ರಮ
ವಾಗಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಅಸುರರನ್ನೂ, ಪಿತೃಗಳನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ ಇತರ
ಜೀವವರ್ಗಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಈ ಭೂಮಿಯು ಜಲದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ, ರಸಾ
ತಲದವರೆಗೆ ಕುಗ್ಗಿ ಹೋಯಿತು. ಇದಕ್ಕೆ ನಾನೇನು ಮಾಡಬಲ್ಲೆನು? ಈಶ್ವರನು
ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿಮಾತ್ರ ನನ್ನನ್ನು ನಿಯಮಿಸಿರುವನು. ಅದಕ್ಕೆಮೇಲೆ ನಾನೊಂ
ದನ್ನೂ ನಡೆಸಲಾರೆನು. ಮುಂದೇನು ಮಾಡಬೇಕೆಂದು ನನಗೇನೂ ತೋರಲಿಲ್ಲ.
ನನ್ನನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಮುಂದೆ ನಾನು ಮಾಡಬೇಕಾದ
ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಪ್ರೇರಕನಾಗ್ತು. ಅದನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ನನ್ನಿಂದೇನೂ ಸಾಧ್ಯ
ವಲ್ಲ” ಎಂದು ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಆತನ
ಮೂಗಿನ ರಂಧ್ರಗಳಿಂದ ಅಂಗುಷ್ಠ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕಿರುವ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ವರಾಹವು
ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದಿತು. ವಿಮರಾ! ಇದನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಸೃಷ್ಟಿಯೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ. ಪರಮ
ಪುರುಷನೇ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಈ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಂದಿರುವನೆಂದುತಿಳಿ!
ಆಹಾ! ಅದರ ಆಶ್ಚರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಚತುರ್ಮುಖನು ಕಡ್ಡೆ ಟ್ಪು
ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ ಅಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮಾಕೃತಿಯಿಂದಿದ್ದ ಆ ಹಂದಿಯ ಮರಿಯು,

ಅಂತರಿಕ್ಷದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದು ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅನೇಯ ಪ್ರಮಾಣಕ್ಕೆ ಬೆಳೆಯಿತು. ಈ ವರಾಹವು ಇದ್ದಕ್ಕಿದ್ದಹಾಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಸಿಕಾರಂಧ್ರದಿಂದ ಹೊರಟದ್ದೂ, ಅದು ಹುಟ್ಟಿದಕೂಡಲೇ ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದುದೂ, ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹಾರಿದೊಡನೆ ಅನೇಯಹಾಗೆ ಬೆಳೆದುದೂ, ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಯಿತು. ಆಗ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ತನ್ನ ಪುತ್ರರೊಡನೆಯೂ, ಸನಕಾದಿಕುಮಾರರೊಡನೆಯೂ, ತನ್ನ ಮಗನಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವಿನೊಡನೆಯೂ ಕೂಡಿ ವಿಸ್ಮಯಪಡುತ್ತ, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಚಿಂತಿಸತೊಡಗಿದನು. “ಇದೇನಿದು! ಈ ವರಾಹವೆಲ್ಲಿಯದು? ಒಂದುವೇಳೆ ಪರಮವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿ ಶುದ್ಧ ಸತ್ಯಮಯಮೂರ್ತಿಯಾಗಿದ್ದ ಆ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೇ ಹೀಗೆ ಈ ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಂದಿರಬಹುದೇ? ನನ್ನ ಮೂಗಿನ ದ್ವಾರದಿಂದ ಈ ವರಾಹವು ಹೊರಟು ಬಂದುದು, ನನಗೆ ಬಹಳ ಅಶ್ಚರ್ಯಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಆಹಾ! ಏನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಮೊದಲು ಈ ವರಾಹವು ಹೆಬ್ಬೆರಳಿನ ಗಿಣ್ಣಿನಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿತು. ಉತ್ತರಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಪರ್ವತದ ದೊಡ್ಡ ಬಂಡೆಯಂತೆ ಉಬ್ಬಿ ಬೆಳೆಯಿತು. ಹೀಗೆ ವರಾಹಾಕೃತಿಯಿಂದಿದ್ದು, ಅದ್ಭುತವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಕಳವಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ವಸ್ತುವು, ಯಜ್ಞರೂಪಿಯಾದ ಅಭಗವಂತನೇ ಆಗಿರಬಹುದೇ? ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವಲ್ಲಾ” ಎಂದು ದುಃಖಿಸುತ್ತ, ಇದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆಯೂ ತರ್ಕಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಚಿಂತಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ವರಾಹರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಪರ್ವತದಂತೆ ಅದ್ಭುತಾಕೃತಿಯಿಂದ ತೋರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು, ನಾನಾದಿಕ್ಕುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಹೊರಡುವಂತೆ ಒಂದು ಗಂಭೀರಗರ್ಜನವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಈ ಅದ್ಭುತವಾದ ಗರ್ಜನಧ್ವನಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಗೂ, ಅವನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮುರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಸಂತೋಷವು ಹುಟ್ಟಿತೇ ಹೊರತು ಭಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕಪಟವರಾಹ ರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಭಗವಂತನು ಈ ಧ್ವನಿಮಾಡಿದುದನ್ನು ಕೇಳಿ, ಜನಲೋಕ ತಪೋಲೋಕ ಸತ್ಯಲೋಕವೆಂಬ ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಋಕ್ಕು, ಯಜುಸ್ಸು, ಸಾಮವೆಂಬ ಮೂರು ವೇದಸೂತ್ರಗಳಿಂದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರ ಮಾಡತೊಡಗಿದರು. ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು, ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಕಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಈ ಸ್ತುತಿವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ, ತಾನು ಅವರಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಘರ್ಘರಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ,

ಕೊನೆಗೆ ಅವರೆಲ್ಲರ ಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿ ಮದದಾನೆಯಂತೆ ಗುಭೀರವಾದ ನಡೆಯಿಂದ ಆ ಮಹಾಸಮುದ್ರದೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಭೂಮ್ಯುಧ್ಧರಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಹೊರಟ ಆ ಮಾಯಾವರಾಹದ ಲೀಲೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಬಾಲವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಾಗಿ, ಪಕ್ಷಿಯಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೇ ಹಾರಾಡುತ್ತಿರುವುದು! ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಕಠಿನವಾದ ಸಟೆಗಳನ್ನು ವೇಗಂದಿದೊಡುತ್ತಿರುವುದು! ತನ್ನ ತೀಕ್ಷ್ಣವಾದ ಗೊರಸಲುಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ ಮೇಘಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು! ಮತ್ತು ಕಠಿನರೋಮಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ತೊಗಲು! ಬಾಯಿಯ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಬಿಳುಪಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳು! ಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಜ್ವಲಿಸುವ ಕಣ್ಣಾರೆಗಳು! ತಾನೇ ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪವಾಗಿದ್ದರೂ ಆ ಮಾಯಾವರಾಹವು, ಶಶುಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ತನ್ನ ಮೂಗಿನಿಂದ ಆಗಾಗ ನೆಲವನ್ನು ಮೂಸಿನೋಡುತ್ತ ಭೂಮಿಯ ವಾಗ್ಧವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವುದು! ಭಯಂಕರಗಳಾದ ಕೋರೆದಾಡೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ, ತನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ನೋಟದಿಂದ ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು! ಇಂತಹ ಮಹಾವರಾಹವು ವಜ್ರಮಯವಾದ ಪರ್ವತದಂತೆ ಅತಿಕಠಿನವಾದ ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ, ಆ ಸಮುದ್ರಜಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು, ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ, ಮಹಾಸಮುದ್ರವೂ ಕೂಡ ಅದರ ವೇಗವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಬಹಳವಾಗಿ ನೊಂದು, ಅಲೆಗಳೆಂಬ ತನ್ನ ಕೈಗಳನ್ನು ನೀಡಿ, “ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಹೇ ಪರಮಪುರುಷಾ! ನನ್ನನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದೆ ಕೃಪೆಯಿಂದ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು” ಎಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವಂತಿತ್ತು. ಸವನಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ತೋರಿಸುವಂತೆ, ಮೂರು ರೇಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದಹಿರಳುಳ್ಳ ಅಪ್ರಮೇಯನುಹಿಮನಾದ ಆ ಯಜ್ಞವರಾಹನು, ಕತ್ತಿಯಂತಿರುವ ತನ್ನ ಗೊರಸಲುಗಳಿಂದ ಜಲವನ್ನು ಭೇದಿಸಿಕೊಂಡು ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ರಸಾತಲದವರೆಗೆ ಹೋದನು. ಮೊದಲು ತಾನು ಸಮುದ್ರಶಾಯಿಯಾಗಿ ಯೋಗನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿದ್ದಾಗ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾದ ಯಾವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದನೋ, ಆ ಭೂಮಿಯು ಅಲ್ಲಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡನು. ಒಡನೆಯೇ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೊನೆದಾಡೆಯಿಂದ ಮಿಟಿ, ರಸಾತಲದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬಂದು ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅದಿದೈತ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂಬ ಕ್ರೂರರಾಕ್ಷಸನೊಬ್ಬನು, ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಯಂಕರವಾದ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಈ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಇದಿರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಿಂತನು. ಆಗ ಈ ಅದಿವರಾಹನು, ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು

ನೋಡಿ, ಅತೀವ್ರವಾದ ಕೋಪಾವೇಶವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಾಗಿ, ಸಿಂಹವು ಆನೆ ಯನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಲೀಲಾವಾತ್ರಾದಿಂದಲೇ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಡಹಿ ಡನು ಆಗ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ದೇಹರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದ ಮೂರ್ತಿಯುಳ್ಳ ಆ ಆದಿವರಾಹನು, ಪರ್ವತದ ಮೇಲೆ ವಪ್ರಕ್ರೀಡೆಯನ್ನಾಡುವಾಗ, ಅಲ್ಲಿನ ಗೈರಿಕಾದಿಧಾತುಗಳ ಕೆಂಪು ಬಣ್ಣದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಕೊಂಬುಳ್ಳ ಮಹಾಗಜವೋ ಎಂಬಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೊಂಗೆಯ ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಕಪ್ಪಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳ ಆ ಆದಿವರಾಹನು, ಗಜೇಂದ್ರಲೀಲೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ತಂದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಆತ್ಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ ಆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು, ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡತೊಡಗಿದರು.

❖ ಮಹರ್ಷಿಗಳ್ವತ್ವವಾರಾಹಮೂರ್ತಿಸ್ತುತಿ: ❖

ಜಿತಂ ಜಿತಂ ತೇಽಜಿತಯಜ್ಞಭಾವನ

ತಯಾಂ ತನುಂ ಸ್ವಾಂ ಪರಿಧಾನ್ಯತೇ ನಮಃ |

ಯದ್ರೋಮಗರ್ತೇಷು ವಿಲಿಖ್ಯರಬ್ಧಯ

ಸ್ತಸ್ಮೈ ನಮಃ ಕಾರಣಸೂಕರಾಯ ತೇ |

೧

ಓ ದೇವಾ! ಎಲೈ ಯಜ್ಞರಾಧ್ಯನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಅಡಗಿ ಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸುಳ್ಳ ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ! ಜಯವಾಗಲಿ! ವೇದಮಯವಾದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಈ ವಿಧವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು! ಯಾವ ನಿನ್ನ ಒಂದೊಂದು ರೋಮಕೂಪದಲ್ಲಿಯೇ ಸಪ್ತ ಸಮುದ್ರಗಳೂ ಅಡಗಿರುವುವೋ, ಅಂತಹ ಜಗತ್ಕಾರಣನಾದ, ಆದಿವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ರೂಪಂ ತವೈತನ್ನನು ದುಷ್ಕೃತಾತ್ಮನಾಂ

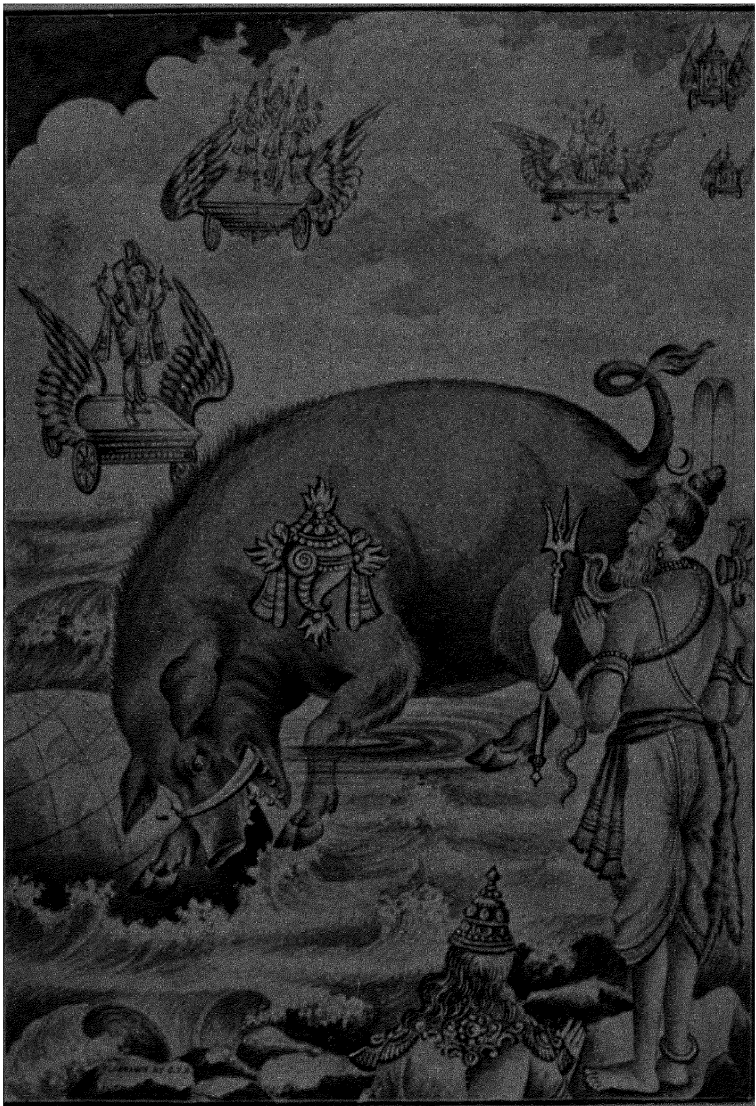
ದುರ್ದರ್ಶನಂ ದೇವ ಯದಧ್ವರಾತ್ಮಕಮ್ |

ಛಂದಾಂಸಿ ಯಸ್ಯ ತ್ವಚಿ ಬರ್ಹಿರೋಮ

ಸ್ವಾಜ್ಯಂ ದೃಶಿ ತ್ವಂಘ್ರಮ ಜಾತುರ್ಹೋತಮ್ |

೨

ದೇವಾ! ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಈ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಯೋಗನಿಷ್ಕರಿಗಳಿಂದ ಪಾಪಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಲಾರದು! ಗಾಯತ್ರಿ ಮೊದಲಾದ ಛಂದಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ, ಯಜ್ಞಸಾಧನಗಳಾದ ದರ್ಭೆಗಳು ನಿನ್ನ ರೋಮಗಳಲ್ಲಿ ಹವಿಸ್ಸೆಂಬುದು ನಿನ್ನ ನೇತ್ರದಲ್ಲಿ, ಅಧ್ವರ್ಯು ಮೊದಲಾದ ಚತುರ್ವದಾಧಿ

120. ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದುದು

ಕಾರಿಗಳು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಚಾತುರ್ಹೋತ್ರವೆಂಬ ಕರ್ಮವು ನಿನ್ನ ನಾಲ್ಕು ಪಾದಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ ನೀನೇ ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನು.

ಸುಕ್ತುಂಡ ಅಸೀತ್ಸು ವ ಈಶ ನಾಸಯೋ
ರಿಡೋದರೇ ಚಮಸಾಃ ಕರ್ಣರಂಧ್ರೇ |
ಪಾ ಶಿತ್ರಮಾಸ್ಯೇ ಗ್ರಸನೇ ಗಹಾಸ್ತು ತೇ
ಯಜ್ಞವರ್ಣಂ ತೇ ಭಗವನ್ನಗ್ನಿಹೋತ್ರಮ್ ||

೩

ಮತ್ತು ಹೇ ದೇವಾ ! ಸುಕ್ತು, ಸುವೆ, ಇಡೆ, ಚಮಸ, ಪ್ರಾಶಿತ್ರ, ಗ್ರಹಗಳೆಂಬ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆರುಬಗೆಯ ಯಜ್ಞಪಾತ್ರಗಳೂ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮುಖಾಗ್ರ, ಮೂಗು, ಗರ್ಭಕೋಶ, ಕಿವಿ, ಬಾಯಿ, ಕಂಠನಾಲವೆಂಬೀ ಆರು ಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುವು. ಅಗ್ನಿಹೋತ್ರವೆಂಬ ಕರ್ಮವೇ ನಿನ್ನ ಭಕ್ಷಣವು.

ದೀಕ್ವಾನುಜನ್ಮೋಪಸದಶ್ಚಿರೋಧರ
ಸ್ತ್ವಂ ಪ್ರಾಯಣೀಯೋದಯನೀಯದಂಪ್ತಃ |
ಜಿಹ್ವಾ ಪ್ರವರ್ಗ್ಯಸ್ತವ ಶೀರ್ಷಕಂ ಕರ್ತೋ
ಸ್ವಭಾವಸತ್ಯಂ ಚತುರೋಽಸವೋ ಹಿ ತೇ ||

೪

ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ ! ಯಜ್ಞಗಳಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷಾಸಂಸ್ಕಾರವೆಂಬ ಇಷ್ಟಿಯೇ ನಿನ್ನ ಆಗಾಗಿನ ಅವತಾರಭೇದಗಳು. ಉಪಸತ್ತುಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಯಾಗಗಳೇ ನಿನ್ನ ಕಂಠವು. ಆರಂಭದಲ್ಲಿಯೂ, ಅವಸಾನದಲ್ಲಿಯೂ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಪ್ರಾಯಣೀಯ ಉದಯನೀಯಗಳೆಂಬ ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳೆರಡೂ ನಿನ್ನ ದಂಷ್ಟ್ರಗಳು. ಪ್ರವರ್ಗ್ಯವೆಂಬ ಕರ್ಮವು ನಿನ್ನ ನಾಲಗೆ. ಸಭ್ಯವೆಂಬ ಅಗ್ನಿಯೂ, ಔಪಾಸನಾಗ್ನಿಯೂ ನಿನ್ನ ಶಿರಸ್ಸು. ಚಿತಿಗಳೆಂಬ ಯಜ್ಞಗಳು ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಣಗಳು. ಇಂತಹ ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾದ ನೀನಿಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ಸೋಮಸ್ತು ರೇತಸ್ಸವನಾನ್ಯವಸ್ಥಿತಿ
ಸ್ತಂಸ್ತಾ ವಿಭೇದಾಸ್ತವ ದೇವ ಥಾತಮಃ |
ಸತಾ ಚ ಸರ್ವಾಣಿ ಶರೀರಸಂಧಿ
ಸ್ತಂಸರ್ವಯಜ್ಞಕ ತುರಿಕ್ಷಿ ಬನ್ಧನಃ ||

೫

ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ ! ಸೋಮವೆಂಬುದೇ ನಿನ್ನ ವೀರ್ಯವು. ಪ್ರಾತಸ್ಸವನವೇ ಮೊದಲಾದ ಯಾಗಗಳೇ ನಿನ್ನ ಬಾಲ್ಯಾದಿವಶಿಗಳು. ಅಗ್ನಿಷೋಮ, ಉಕ್ಥ್ಯ, ಷೋಡಶಿ, ವಾಜಪೇಯ, ಅತಿರಾತ್ರ, ಅಪ್ತೋರ್ಯಾಮಗಳೆಂಬ ಏಳುಬಗೆಯ ಸಂಸ್ಕಾರಭೇದಗಳೂ ನಿನ್ನ ಶರೀರದ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳು. ಅನೇಕ ಯಜಮಾನರುಳ್ಳ

ಸತ್ತಯಾಗಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ದೇಹದ ಕೀಲುಗಳು. ಯಜ್ಞಗಳೆಂದೂ, ಕ್ರತುಗಳೆಂದೂ, ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಯಾಗ ಭೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ನೀನೇ! ಇಷ್ಟಿಯೆಂಬುದೇ ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯಭಾಗವು. ಇಂತಹ ಯಜ್ಞರೂಪಿಯಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು.

ನಮೋ ನಮಸ್ತೇಜಃಪ್ರಬಲಮಂತ ದೇವತಾ
ದ್ರವ್ಯಾಯ ಸರ್ವಕೃತವೇ ಕ್ರಿಯಾತ್ಮನೇ |
ವೈರಾಗ್ಯಭಕ್ತ್ಯಾತ್ಮಜಯಾನುಭಾವಿತ
ಜ್ಞಾನಾಯ ವಿದ್ಯಾಗುರವೇ ನಮೋ ನಮಃ ||

ಹೀ ದೇವಾ! ನೀನು ಸಮಸ್ತಮಂತ್ರವನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು. ಯಜ್ಞ ದ್ರವ್ಯವೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ರೂಪವೆನಿಸುವುದು. ನೀನೇ ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನು. ನೀನೇ ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನು. ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರಿಯಜಯದಿಂದಲೂ, ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನವೇ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವು. ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ನ್ಯಾಸವಿಡೆಯನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿದ ಮಹೋಪಕಾರಕನೂ ನೀನೇ! ಹೀಗೆ ವೇದಗಳ ಪೂರ್ವೋತ್ತರಭಾಗಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಪ್ರತಿಪಾದ್ಯನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು! ನಮಸ್ಕಾರವು!!

ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ ಕೋಟ್ಯಾ ಭಗವಂಸ್ತಯಾ ಧೃತಾ
ವಿರಾಜತೇ ಭೂಧರ ಭೂಸ್ಸಭೂಧರಾ |
ಯಥಾ ವನಾನ್ವಿಸ್ಸರತೋ ದತಾ ಧೃತಾ
ಮತಜ್ಞಜೇಂದ್ರಸ್ಯ ಸಪತ್ರಪದ್ಮಿನೀ ||

ಎಲೈ ದೇವದೇವನೇ! ಈಗ ನೀನು ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದಿಂದೆತ್ತಿ ತಂದಿರುವ ಪರ್ವತ ಸಹಿತವಾದ ಈ ಭೂಮಿಯು, ಕೊಳದಲ್ಲಿ ನೀರಾಟವನ್ನಾಡಿ ಮೇರೆದ್ದು ಬಂದ ಮದದಾನೆಯು ಪದ್ಮಸಹಿತವಾದ ಒಂದು ಕಮಲಲತೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೊಂಬುಗಳಿಂದ ಕಿತ್ತು ತಂದಂತೆ ತೋರುತ್ತಿರುವುದು.

ಶ್ರಯೋಮಯಂ ರೂಪವಿದಂ ಚ ಸೌಕರಂ
ಭೂಮಣ್ಣಲೇನಾಥ ದತಾ ಧೃತೇನ ತೇ |
ಚಕಾಸ್ತಿ ಶೃಂಗೇಣ ಘನೇನ ಭೂಯಸಾ
ಕುಲಾಚಲೇಸ್ತಸ್ಯ ಯಥೈವ ವಿಭ್ರಮಾ ||

ದೇವಾ! ವೇದಮಯವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ವರಾಹಸ್ವರೂಪವು, ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಈ ಭೂಮಂಡಲದಿಂದ, ಮೇಘಸಮೂಹದಿಂದೊಪ್ಪುವ ಶಿಖರವುಳ್ಳ ದೊಡ್ಡ ಕುಲವರ್ವತವನ್ನು ಹೋಲುತ್ತಿರುವುದು.

ನವು. ನೀನು ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ, ನಮಗೆ ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಆವೇಶಾವತಾರವೆನಿಸಿದ ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಲೋಕಪಾಲಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿರೋಮುಣಿಯಂತಿರುವವನು. ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಗವಂತನೇ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಮಾಯೆಯನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆ! ನೀನು ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ವೀರ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತನು. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳನ್ನ ಹೀಗುವೆವು. ಓ, ಕಮಲಾಸನಾ! ನಿನು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳನ್ನೂ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳೆಂಬ ಎರಡು ರೂಪದಿಂದಲೂ ತೋರತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯಾರು ಭಾವಿಸುವರೋ, ಅಂತವರು ತಮ್ಮ ಶ್ವಾಸವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ನಿನ್ನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಪರಾಭವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲರು. ಹೇ ದೇವಾ! ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಪಶುಗಳಂತೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಂತುಗಳೂ, ವೇದಾತ್ಮಕನಾದ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿ. ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವವು. ಅಂತಹ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಓ ಪ್ರಭೂ! ಈಗ ನಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು! ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಂತಿರುವುದು. ಅಹೋರಾತ್ರವಿಭಾಗವೇ ಕಾಣದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಚ್ಚುಹೋಗುತ್ತಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಎಲೈ ಲೋಕಾರ್ತನೇ! ದಾರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಕ್ಕಪನ ತೇಜಸ್ಸು ವಿಶಯಗಳರ್ಥದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಅಂಧಕಾರ ಮಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ತತ್ತಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕಾಪಾಡಬೇಕು.” ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೇದವೇದ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನೆಗುತ್ತ, ಮಧುರವಾಕ್ಯವಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ “ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ನೀವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿ! ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸನಕಾದಿಮುನಿಕುಮಾರರು ನಾಲ್ವರೂ, ಲೋಕ

ಯದ್ಯೋಗಮಾಯಾಗುಣಯೋಗಮೋಹಿತಂ

ವಿಶ್ವಂ ಸಮಸ್ತಂ ಭಗವನ್ ವಿಧೇಹಿ ಶಂ ||

೧೩

ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ಪ್ರಸಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವ ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತಕಾರ್ಯವನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಕಾಣಬಲ್ಲರು! ಈ ವಿಧವಾದ ನಿನ್ನ ಚರಿತ್ರೆಗಳ ಎಲ್ಲೆಯನ್ನು ಯಾವನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದವೇಕ್ಷಿಸು ಹನೋ, ಅಂತವನನ್ನು ಕೇವಲಬುದ್ಧಿಹೀನನೆಂದೇ ಎಣಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಓ ಸ್ವಾಮಿ! ಪಡ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ವಿಚಿತ್ರಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸುವ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯು ಗುಣಗಳಾದ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಮೋಹಗೊಂಡಿರುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ನೀನು ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವವನಾಗು” ಎಂದರು.

ಹೀಗೆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ವೇದವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಸಮಾನವಾದ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲು, ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಕಾಲೊಗ್ಗರಿಸಲಿನ ರಂಧ್ರದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದ ನೀರಿನ ಮೇಲೆಯೇ ಆ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಟ್ಟನು. ಹೀಗೆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಕೇವಲ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ರಸಾತಲದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ ತಂದು, ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಅಕ್ಷರ್ಯ ತಕ್ರಿಯಿಂದ ಜಲದ ಮೇಲೆ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಅವರಿಲ್ಲರೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಅಂತರ್ಧಾನವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಓ ಏದುರಾ! ಆದಿವರಾಹನು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದೃಢಿಸಿದ ಈ ಪವಿತ್ರವಾದ ಕಥೆಯನ್ನು ಯಾರು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳು ಪರೋ, ಯಾರು ಬಾಯಿಂದ ಹೇಳುವರೋ, ಅವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವನು. ಸರ್ವಾಭೀಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಕೊಡತಕ್ಕ ಪ್ರಭುವಾದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನು ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಮೇಲೆ, ಯಾವುದು ತಾನೇ ದುರ್ಲಭವು? ಈ ಭಗವದನುಗ್ರಹದಿಂದ ಬೇಕಾದ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈಡೇರುವ ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಅತ್ಯಲ್ಪಗಳಾದ ಇತರ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗಾಗಿ ಅದನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ. “ನಾವು ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೆ, ಭಗವದುವಾಸನದಿಂದ ನಮಗಾಗುವ ಲಾಭವೇನು?” ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಆ ಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ, ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೋಷಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವನು. ದೈವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಅವನನ್ನು ಯಾರು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವರೋ, ಅಂತವರ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ನಿತ್ಯವಾಸವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಅವರಿಗೆ ಉತ್ತಮಗತಿಯಾದ ತನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೂ ತಾನಾಗಿಯೇ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವನು. ಇದೊಂದೇ

ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಉತ್ತಮವುರುಷಾರ್ಥವು. ಇದನ್ನು ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಾಯ ದಿಂದಲೂ ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸಾರಾಸಾರವನ್ನು ತಿಳಿದ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೇ, ತನ್ನ ಕಿವಿಗಳೆಂಬ ಬೊಗಸೆಗಳಿಂದ ಸಂಸಾರತಾರಕ ವಾದ ಹರಿಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ, ಅದರ ರುಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ತಿರುಗಿ ಅದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದಿರುವನು? ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದ ಕೇವಲಪಶುಗಳು ಹೊರತು ಮನುಷ್ಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನೊಬ್ಬನೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಅನಾದರವನ್ನು ತೋರಿಸಲಾರನು. ಆ! ಇದಲ್ಲವೇ ಭಗವತ್ಕಥಾಮೃತದ ಅದ್ಭುತಮಹಿಮೆಯು! ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖❖❖ ದಿತಿವೇವಿಯಲ್ಲಿ ಗರ್ಭೋತ್ಪತ್ತಿ ಮುಂತಾದ ವೃತ್ತಾಂತಗಳು ❖❖❖

ಹೀಗೆ ಮೈತ್ರೇಯನಿಂದ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಆದಿವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಾದ ಪರಮ ಪುರುಷನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿಯೂ ಕೂಡ, ಭಗವತ್ಕಥಾಶ್ರವಣದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಾಸೆಯುಳ್ಳ ವಿದುರನು, ಅಷ್ಟರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದದೆ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ನಿಂತು “ಓ ಮೈತ್ರೇಯಾ! ಭೂಮಿಯನ್ನು ದ್ಧರಿಸುವಾಗ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು, ಆದಿ ದೈತ್ಯನಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೆ? ಆ ವರಾಹ ಮೂರ್ತಿಯು ಭೂಮಿಯನ್ನು ದ್ಧರಿಸುವಾಗ ಅವನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವು ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸಿತು? ಅದನ್ನು ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮೈತ್ರೇಯನು. “ಶಹಬಾಸ್! ವಿದುರಾ! ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಮೃತ್ಯು ಪಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕ ಭಗವದವತಾರವನ್ನು ನೀನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣವೆಂಬುದೇ ಸದ್ಗತಿಗೆ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವು. ಈ ಭಗವತ್ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳಿದುದರಿಂದಲ್ಲವೇ ಮೊದಲು, ಉತ್ತಮ ಪಾದನ ಮಗನಾದ ಧ್ರುವನು, ಮೃತ್ಯುವಿನ ತಲೆಯನ್ನು ಮೆಟ್ಟಿ, ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದನು. ಅದರಂತೆಯೇ ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕುರಿತು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದ ಒಂದಾನೊಂದು ಇತಿಹಾಸ ವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದಕ್ಷನ ಮಗಳಾದ ದಿತಿಯೆಂಬವಳು ಕಳ್ಳ ಪಪ್ರಜಾಪತಿಯನ್ನು ಮದುವೆಯಾದ ಮೇಲೆ, ಒಂದಾನೊಂದುದಿನದಲ್ಲಿ ಕಾಮಾ ತುರದಿಂದಲೂ, ಸಂತಾನಾಭಿಲಾಷೆಯಿಂದಲೂ, ಸಂಘಾತಕಾಲದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ

ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಮುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ಮತ್ತು ಆ ಮೈಕುಂಠನಗರವು ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲದೆ ವಾಪಿಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಹರಿಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ ಕುತ್ತಿತಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವವರು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಅಂತಹ ಕುತ್ತಿತಕಥೆಗಳು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವವೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಆಪಹರಿಸಿ. ಅಂತವರನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಯವಾದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವುವು. ಕೆಲವುನೀಚಾತ್ಮರು, ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗಲೂ, ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಸಹಿತವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸದೆ, ಮಾಯೆಯಿಂದಮೋಹಿತರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಹೀನರಾಗಿ. ಭಗವದಾರಾಧನದಿಂದತಾವುಪಡೆದ ಮಾನವಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸದೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವರು. ಅಂತಹ ಅವಿವೇಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕನಿಕರಗೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂತವರು ಅದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಸ್ಪೃಶ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರರು. ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರು. ತಮ್ಮ ಪೃಥವ್ಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾದಕಮಲವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ತಮದವಾದಿಗುಣಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಾನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ಅನಂದಲಾಪ್ತವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಆ ಭಗವಂತನ ಗುಣಶ್ರವಣಮಾಡುವಾಗ ಅದರಿಂದಂಟುವ ಅನಂದದಿಂದ ಪುಳಕಿತವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳವರಾಗುವರೋ, ಅಂತವರಿಗೆ ಆ ಮೈಕುಂಠಲೋಕವು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಹೀಗೆ ಲೋಕೈಕ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಮಹಾದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರ ವಿಮಾನಕಾಂತಿಯಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೈಕುಂಠನಗರವನ್ನು, ಸನಕಾದಿಮುನಿಕ ಮಾರರು ತಮ್ಮ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಆತ್ಮಾನಂದಕರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಸನಕಾದಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಒಂದೇ ಆಶುರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಅದ್ಭುತಗಳೊಂದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ಮೈಕುಂಠದ ಆರುಪ್ರಾಕಾರದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಎಳನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಂದಾಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಬ್ಬರು, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಿರೀಟಕೇಯೂರಾದ್ಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗದೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗಾದರೋ ಚತುರ್ಭುಜಗಳು! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಪಟ್ಟಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ತುಲಸೀಮಾಲಿಕೆ! ಕೋಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣು! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಲವಾದ ಮತ್ತು

ಬಂದ ಹಾಗೆ ಮಾತುಗಳನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವ ದಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಶ್ಯಪನು, ಒಳಗೊಳಗೆ ನಗುತ್ತ, ಒಳ್ಳೇ ಮಾತುಗಳಿಂದಲೇ ಅವಳನ್ನು ಆ ಅಕೃತ್ಯದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, 'ಓ ಸುಂದರಿ! ನೀನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವು! ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದುದೇ ನನ್ನ ಕೃತ್ಯವು. ಭಯಪಡಬೇಡ! ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನು ಈಡೇರಿಸುವೆನು. ಪುರುಷನಿಗೆ ಯಾರಿಂದಲೇ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಫಲವೂ ಸಿದ್ಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಭಾರ್ಯೆಯರ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಯಾವನು ತಾನೇ ತೀರಿಸದಿರುವನು? ಪುರುಷನು ಪತ್ತೀಸಮೇತನಾಗಿದ್ದರಲ್ಲವೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವವರನ್ನೂ ಪೋಷಿಸಬಲ್ಲನು. ಮತ್ತು ಹಡುಗು ಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವಂತೆ, ಪುರುಷನಿಗೆ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಸನವೆಂಬ ಮಹಾಸಮುದ್ರವನ್ನು ದಾಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅವರ ಭಾರ್ಯೆಯರೇ ಮುಖ್ಯಸಾಧನವು. ಇಂದ್ರಿಯಜಯಕ್ಕೂ ಭಾರ್ಯೆಯೇ ಸಹಕಾರಿಣಿಯು. ಮತ್ತು ಪುರುಷನಿಗೆ ಪತ್ತಿಯು ಅರ್ಥದೇಹವೆನಿಸಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಪುರುಷನು ಗೃಹಕೃತ್ಯದ ಭಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಭಾರ್ಯೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ತಾನು ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿರುವನು. ಓ ಸುಂದರೀ! ದುರ್ಗಪಾಲಕನಾದ ರಾಜನು, ದುರ್ಗದ ಆಶ್ರಯದಿಂದ ಶತ್ರುಗಳನ್ನೂ, ಜೋರರನ್ನೂ, ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ತಡೆಯುವಂತೆ, ಪುರುಷರಾದ ನಾವು, ನಿಮ್ಮಂತಹ ಧರ್ಮಪತ್ತಿಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಯೇ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯಾದ್ಯಾಶ್ರಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಯಿಸಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ನಿಗ್ರಹಿಸುವೆವು. ಪತಿಗೆ ಇಷ್ಟವಿಧದಲ್ಲಿ ಸಹಾಯಕಳಾದ ಭಾರ್ಯೆಗೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಮ್ಮ ಈ ಪುರುಷಾಯುಸ್ಸೇ ಸಾಲದೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಕೊನೆಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರವೂ ಸಾಲದೆಂದೇ ಎಣಿಸುವೆನು. ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಕಾರಿಯಾದ ನಿನ್ನ ಋಣವನ್ನು ತೀರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಉಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡಿ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನುಸಂತೋಷಪಡಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ಸಂದೇಹವೂ ಇಲ್ಲ. ಸಂತಾನಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಬಂದ ಈ ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ಈಡೇರಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಒಂದೆರಡು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲದವರೆಗೆ ನೀನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಈ ಸಮಯವಾದರೋ ಬಹಳ ಭಯಂಕರವಾದುದು! ಭಯಂಕರವಸ್ತುಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು! ಇದು ಸಂಭೋಗಕ್ಕೆ ಉಚಿತಕಾಲವಲ್ಲ. ಇದು ಸಂಧ್ಯಾಸಮಯವು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ರುದ್ರನಿಗೆ ಅನುಚರಗಳಾದ ಭೂತಗಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಭೂತಪತಿಯಾದ ರುದ್ರನೂ ಕೂಡ. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರಮಥಗಣಗಳೊಡನೆ ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ

ಸಂಚರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಲೋಕಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ರುದ್ರನು ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ನಂದಿಯನ್ನೇರಿ, ನಾನಾಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಎಲೆ ದೇವಿ! ನಿನ್ನ ಮೈದುನ (ಸಹೋದರಿಯ ಗಂಡ) ನಾದ ಆ ರುದ್ರನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ? ಶ್ವಶಾನದಲ್ಲಿ ವಾಸ! ಸುಳಿಗಳಿಂದಿದ್ದ ಧೂಳಿನಿಂದ ಧೂಮ್ರವರ್ಣವಾದ ಜಟಿಗಳು! ಸುರ್ವಣದಂತಿರುವ ದೇಹಕಾಂತಿಯನ್ನು ಮರೆಸುವಂತೆ ಮೈಮೇಲೆ ಬೂದಿ! ಈ ವೇಷದಿಂದ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ತನ್ನ ಮೂರು ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ, ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಿರುವನು. ಆತನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಬೀಳದ ಸ್ಥಳವೊಂದಾದರೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಪ್ರಿಯೇ! ಅವನಿಗೂ, ನಮಗೂ ಇರುವ ಬಂಧುತ್ವವನ್ನಾದರೂ ಆಲೋಚಿಸು! ಅಂತಹ ಬಂಧುಗಳ ಕಣ್ಣಿನಿಂದ ಸಂಭೋಗಿಸುವುದು ನಮಗೆ ಯುಕ್ತವೇ? ಈ ಬಂಧುತ್ವದ ದಾಕ್ಷಿಣ್ಯದಿಂದ ಆತನು ನಮ್ಮ ಅಕೃತ್ಯವನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬಹುದೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ! ಅವನಿಗೆ ತನ್ನವರೆಂದೂ, ಹೆರವರೆಂದೂ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲ. ಆತನಿಗೆ ಪ್ರೀತಿಪಾತ್ರನೆಂದೂ ನಿಂದನೀಯನೆಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ! ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬುದ್ಧಿಮೋಹವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸ್ವಪ್ರಯೋಜನವನ್ನು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವವನಿಗಲ್ಲವೇ, ತನ್ನ ದೆಂದೂ, ಇತರರದೆಂದೂ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಈ ರುದ್ರನಾದರೋ ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಸಮವಾಗಿ ನೋಡತಕ್ಕವನು. ಸಾಂಸಾರಿಕಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಇದರೊಳಗಿನ ಅತಿಶಯಗಳನ್ನೂ ಅಶಿಸುವವನಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವನಿಗೆ ತನ್ನವರೆಂದೂ, ಇತರರೆಂದೂ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯುಂಟಾಗಲಾರದು. ಎಲೆ ದೇವಿ! ಆ ಮಹಾನುಬಾವನು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಅನುಭವಿಸಿಕೊನೆಗೆ ನಿರ್ಮಾಲ್ಪದಂತೆ ಕಾಲಿಂದೊಡೆದು ನಿರಾಕರಿಸಿರುವ ಮಾಯೆಯ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಂಸಾರಿಗಳಾದ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಶ್ರಮಪಡುತ್ತಿರುವೆವು. ಅವನು ಕಾಲಿಂದೊಡೆದು ತಳ್ಳಿಬಿಡುವುದನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಮ್ಮಂತವರು ಎಷ್ಟೋ ಶ್ರಮಪಡಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ, ಇನ್ನು ಅವನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೇ! “ಶ್ವಶಾನವಾಸಿಯಾಗಿ ಪಿಶಾಚದಂತೆ ತಿರುಗುವ ಆ ರುದ್ರನಿಗಾಗಿ ನಾವು ಶಂಕಿಸಬೇಕಾದುದೇನು?” ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ. ಆ ರುದ್ರನೇ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಜ್ಞಾನಪ್ರದನೆಸಿರುವನು. ಜ್ಞಾನವನ್ನು ಮರೆಸಿಡತಕ್ಕ ಅವಿದ್ಯೆಯೆಂಬ ಆವರಣವನ್ನು (ತೆರೆಯನ್ನು) ಕಿತ್ತು ಹಾಕಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಆತನ ಚರಿತ್ರವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅದರಿಸುವರು. ಅದರೇ ‘ಇಷ್ಟ ಮಹಾಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಆ ರುದ್ರನು, ಶ್ವಶಾನವಾಸಿಯಾಗಿ

ಭೂತಗಣಗಳೊಡನೆ ಕಲಿತಿರುವುದೇಕೆ? ಎಂದು ನೀನು ಕೇಳಬಹುದು. ಆ ರುದ್ರನು ತನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾಗಲೀ, ತನಗೆ ಸಮಾನರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದಷ್ಟು ಜ್ಞಾನಾತಿಶಯವುಳ್ಳವನೆನಿಸಿದ್ದರೂ, ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಾವೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರೆಲ್ಲರೂ ತನ್ನಂತೆಯೇ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತರಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಾಗೆ ನಟಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಎಲೆ ಕಾಂತೆ! ಆ ರುದ್ರನಾದರೋ ಕೇವಲ ಆತ್ಮಾನಂದದಲ್ಲಿ ನಿರತನಾದವನು. ಇವನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ, ನಡತೆಯನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಲಾರದ ದುರ್ಭಾಗ್ಯರುಮಾತ್ರ, ಅವನ ಆಕೃತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡಬಹುದೇ ಹೊರತು, ತತ್ವಜ್ಞರು ಅವನನ್ನು ನಿಂದಿಸಲಾರರು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯರು, ನಾಯಿನರಿಗಳ ಆಹಾರಯೋಗ್ಯವಾದ ಈ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ, ಅದನ್ನು ಅನೇಕವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಪುಷ್ಪಮಾಲಿಕೆಗಳಿಂದಲೂ, ಕುಂಕುಮ, ಕಸ್ಮೂರಿ ಮೊದಲಾದ ಲೇಪನದ್ರವ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಅಲಂಕರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ ಅಂತವರು ಮಾತ್ರವೇ ಆ ಮಹಾನುಭಾವನ ವೇಷವನ್ನು ನೋಡಿ ಹಾಸ್ಯಮಾಡುವರು. ಇಂತವರನ್ನು ಆಜ್ಞರೆಂದೂ, ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರೆಂದೂ ಹೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ಎಲೆ ದೇವಿ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ಜತುರ್ಮುಖವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಉಳಿದ ಸಮಸ್ತಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಯಾವನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುವೋ, ಈ ಜಗತ್ತಿಗೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಯಾವನು ಕಾರಣಭೂತನೋ, ಅಹಂಕಾರರೂಪವಾದ ಮಾಯೆಯೆಂಬುದು ಯಾವನ ಆಜ್ಞಾಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನು, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಅಂಗೀಕರಿಸಿರತಕ್ಕ ಆ ಪಿಶಾಚಸ್ವಭಾವವು, ನಟನಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅಂತಹ ಮಹಾತ್ಮನು ಕಣ್ಣಿಟ್ಟು ನೋಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಾವು ಈ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಗಮಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೇ! ಎಂದು ಹೇಳಿ ಕಶ್ಯಪನು ದಿತಿಯನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಕಶ್ಯಪನು ಹೀಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳುತ್ತಿದ್ದರೂ ಕೇಳದೆ, ಕಾಮಪೀಡಿತೆಯಾದ ದಿತಿಯು, ವೇಶ್ಯಾಸ್ತ್ರೀಯಂತೆ ನಾಚಿಕೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಾನೇ ಪತಿಯಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಆತನ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನು ಹಿಡಿದೆಳೆಯುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿದಳು ಹೀಗೆ ಕಾಮಾತುರದಿಂದ ಮೇಲೆಬಿದ್ದು ಬರುತ್ತಿರುವ ದಿತಿಯನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಕಶ್ಯಪನು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಕ್ಷಮಾಪಣವನ್ನು ಬೇಡಿಕೊಂಡು, ಏಕಾಂತಸ್ಥಳವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅವಳ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಈಡೇರಿಸಿದನು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು ನದಿಗೆ ಹೋಗಿ ಮುಳುಗಿ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ ಮೌನವನ್ನವಲಂಬಿಸಿ ಬ್ರಹ್ಮಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಪ್ರಣವಮಂತ್ರ

ಹನ್ನು ಜಪಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ದಿತಿಗೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಕಾಮಾತುರವು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ, ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಅಕ್ರಮಕ್ಕಾಗಿ ನಾಚಿಕೆ ಹುಟ್ಟಿತು. ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತ ಪತಿಯಾದ ಕಶ್ಯಪನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದ ತಲೆಬಗ್ಗಿ ನಿಂತು “ಹಿ ನಾಥಾ! ನಾನು ಬಹಳ ಕೆಟ್ಟ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳದೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕೋಪಿಸದೆ ನೀನು ದಯಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಭೂತಪತಿಯಾದ ರುದ್ರನ ಕೋಪಕ್ಕೂ ನಾನು ಪಾತ್ರಳಾದೆನು. ಈ ಕೋಪದಿಂದ ಆತನು ನನ್ನ ಗರ್ಭವನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದಿರಲಾರನು. ಆತನು ನನ್ನ ಸಂತಾನವನ್ನು ಕೆಡಿಸದಂತೆ, ಈಗಲೂ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದುಪಾಯ ಹನ್ನು ನೀನೇ ಆಲೋಚಿಸಬೇಕು. ದೇವನಾಥನಾಗಿಯೂ, ಭೂತಪತಿಯಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ದುಷ್ಟಸಂಹಾರಕನಾಗಿಯೂ, ಅಶ್ವಿತರ ಕಷ್ಟವನ್ನು ನೀಗಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆರಂಭದಲ್ಲಿ ನಾನೂ ಅಪರಾಧವು ಮಾಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವೆನು. ‘ಸತೀದೇವಿಗೆ ಪತಿಯಾದ ಆ ಶಂಕರನು ಕೇವಲಘಾತುಕರಿಗೂ ಕನಿಕರವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಅಬಲೆಯರಾದ ನಮ್ಮಂತವರಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಂದ ವರ್ತಿಸಲಿ! ಆ ಶಂಕರನು ನನಗೆ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಲಿ’ ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ದೇವಪ್ರಾರ್ಥನೆಯನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ, ಭಯದಿಂದ ತತ್ತಲಿಸುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕಶ್ಯಪನು, ತನ್ನ ಅಹ್ನಿಕಕೃತ್ಯಗಳು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ಆಕೆಯನ್ನು ಕುರಿತು ‘ಎಲೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯಳೇ! ಈಗ ನೀನು ಪರಿತಪಿಸುವುದರಿಂದ ಪ್ರಯೋಜನವೇನು? ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವಾದುದಲ್ಲ. ಈ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿ ಸಂಭೋಗವನ್ನು ಮಾಡಿದ ದೋಷಕ್ಕೆ ನೀನು ಪಾತ್ರಳಾದೆ! ಪತಿಯಾದ ನನ್ನ ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದೆ! ಭೂತಪತಿಯಾದ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಅಸಡ್ಡೆ ಮಾಡಿದೆ! ಈ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿನಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದು ವಿಧದಲ್ಲಿ ಅಶ್ರೀಯಸ್ಸುಂಟಾಗದೆ ತೀರದು. ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿತಕ್ಕ ಕುಮಾರರು ಲೋಕಕಂಟಕರಾಗಿ, ಕ್ರೂರಸ್ವಭಾವದಿಂದ ನಡೆಯುವರು. ಆ ನಿನ್ನ ದುಷ್ಟಪುತ್ರರು, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸ್ತ್ರೀಯರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಮನುಷ್ಯರನ್ನೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನೂ, ಬಹಳವಾಗಿ ಪೀಡಿಸುವರು. ತಮ್ಮ ಕ್ರೂರಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಮೂರುಲೋಕಕ್ಕೂ ಬಾಧೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಕ್ರಮಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ಇದರಿಂದ ಮಹಾತ್ಮರ ಕೋಪಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು! ದುರ್ಬಲರಾದ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವರು! ಪತಿವ್ರತಾಸ್ತ್ರೀ, ಯರನ್ನು ಬಲಾತ್ಕರಿಸುವರು! ಹೀಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದನ್ನು

ನೋಡಿ, ಲೋಕರಕ್ಷಕನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ವರಾಹನ್ಯಸಿಂಹಾವತಾರಗಳನ್ನು ಧರ್ಮದೇವೇಂದ್ರನು ಪರ್ಮತಗಳನ್ನು ಭೇದಿಸುವಂತೆ ಆ ನಿನ್ನ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನೂ ಕೊಳ್ಳುವನು. ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಈ ನಿನ್ನ ಅಕೃತ್ಯವೇ ಮೂಲವೆಂದು ತಿಳಿ" ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾದಿತಿ, "ಓ ನಾಥಾ! ಚಿಂತೆಯಲ್ಲ! ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಆ ಭಗವಂತನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮರಣವುಂಟಾಗುವುದೆಂಬ ವಾರ್ತೆಯು ನನ್ನ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಆದು ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಯುವಂತೆ ನೀನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಿಂದ ಸಾಯುವುದಕ್ಕಿಂತಲೂ, ಭಗವಂತನ ಕೈಯಿಂದ ಸಾಯುವುದು ಎಷ್ಟೋ ಉತ್ತಮವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಿಂದ ಹತರಾದವರು ಕೇವಲ ಪಾಪಾತ್ಮರೆನಿಸುವರು. ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನರಕವಾಸಿಗಳಿಗಾದರೂ ದಯೆ ಹುಟ್ಟದು. ಅಂತಹ ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದ ತಂದೆತಾಯಿಗಳಿಗೂ ಕೂಡ ನರಕ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯೇ ನಿಶ್ಚಯವು" ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು "ಓ ಸುಂದರಿ! ನೀನು ಮೋದಲು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ಪಾಪಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದರೂ, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪ ಪಡುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸುವೆನು. ಇದಲ್ಲದೆ, ನೀನು ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷಗೌರವವನ್ನೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದೆನು. ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರೂ ಕೇವಲಾದುರಾತ್ಮರಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬನಾದ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಂಬವನಿಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವಾಸ್ಪದ ನಾಗಿಯೂ, ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಶಿರೋಮಣಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಟ್ಟುವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ತಿರುವವರೂ ಆ ಮಹಾತ್ಮನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಭಗವಂತನ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ ಕೊಂಡಾಡುವರು. ಕ್ಷಾರವೇ ಮೊದಲಾದ ಇತರ ವಸ್ತುಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ, ಬಂಗಾರವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡುವ ಹಾಗೆ ಸಾಧುಗಳೂ ಕೂಡ ಆತನ ಸುಗುಣಗಳನ್ನು ಸರಿಯೇ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಪ್ರಿಯೇ! ಯಾವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಈ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗುವವೋ, ಯಾವನಿಗೆ ಈ ಜಗತ್ತೆಲ್ಲವೂ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನನ್ನು ನಿನ್ನ ಮೊಮ್ಮಗನು ತನ್ನ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ವರಮಾಡಬಲ್ಲನು. ಆ ಸಣ್ಣ ಬಾಲಕನು ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳಿಗೂ ನೆಲೆಯಾಗುವನು. ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮನೆಂಬ ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಮಹಾತ್ಮನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅವನು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುವ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ, ತದೇಕಭ್ಯಾಸಪರನಾಗಿ ಉಳಿದ ರಾಜ್ಯಸಂಪತ್ತುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಬಿಡುವನು. ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ, ನಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು, ಪರಮಸುಖಲನೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಬಹಳ ದಯಾಶಾಲಿ

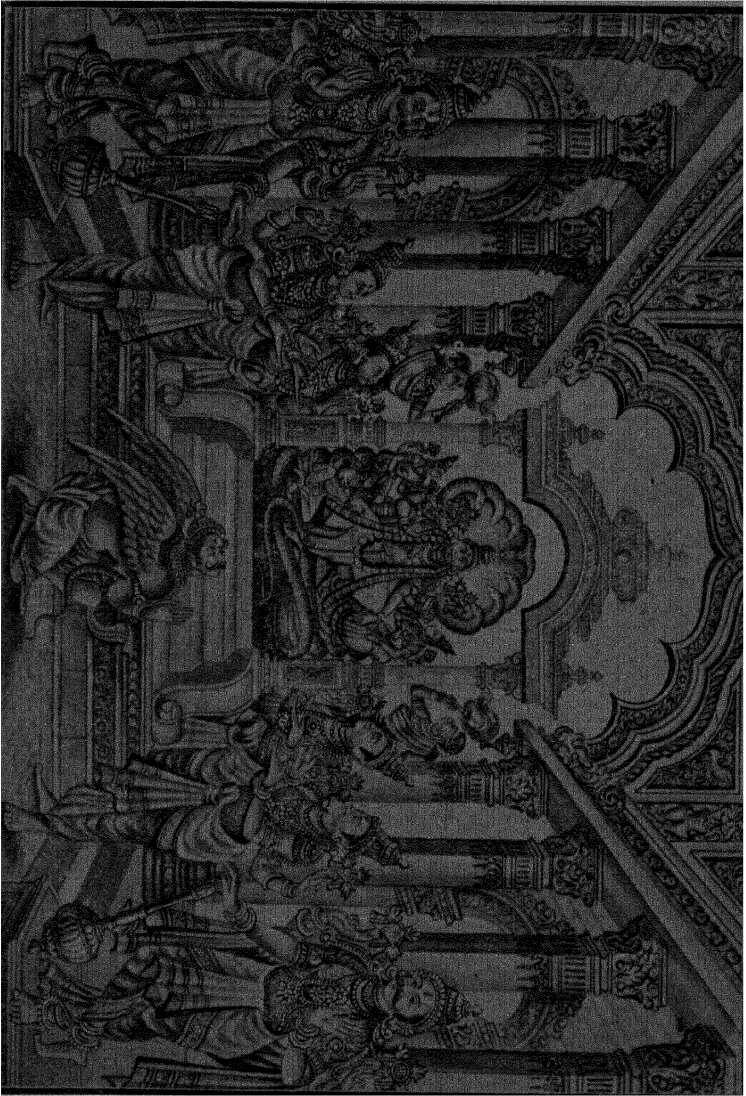
ಯೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಅಜಾತಶತ್ರುನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಿಹೊಂದುವನು. ಚಂದ್ರನು ತನ್ನ ತಂಪಾದ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಬೇಸಗೆಕಾಲದ ಸಂತಾಪವನ್ನು ನೀಗಿಸುವಂತೆ. ಆ ನಿನ್ನ ಮುಮ್ಮಗನು, ತನ್ನ ತಂದೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಲೋಕವನ್ನು ತನ್ನ ಸುಗುಣಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುವನು. ಮತ್ತು ಆ ನಿನ್ನ ಪುತ್ರನು, ಶ್ರೀಯುತತಿಯಾಗಿಯೂ ದಿವ್ಯಕುಂಡಲಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ಮುಖಕಮಲವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾಗಿಯೂ. ಅಶ್ರಿತರ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಅವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಹೊರಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬಲ್ಲನು.” ಎಂದನು. ಆಗ ದಿತಿದೇವಿಯು ತನ್ನ ಕುಮಾರರಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಂತೆ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮರಣವೆಂಬುದನ್ನೂ, ತನ್ನ ಮುಮ್ಮಗನು ಪರಮಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವನೆಂಬುದನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ಅತ್ಯಂತಸಂತೋಷಭರಿತಳಾಗಿದ್ದಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

 { ದಿತಿಯು ಗರ್ಭವು ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅದರ
 ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾ
 ದುದು. ಬಹು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಅದರ ಕಾರಣವನ್ನು
 ತಿಳಿಸಿದುದು. ಜಯವಿಜಯರ ಶಾಪ ಮುಂತಾದುವು. }

ಎದುರಾ? ಹೀಗೆ ದಿತಿಯು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತ ಬರುವಾಗ, ಅವಳ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪನ ವೀರ್ಯವು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬಂದಿತು. ಅದರ ತೇಜಸ್ಸು ಇತರ ತೇಜಸ್ಸುಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಮರೆಸಿತು. ಆ ಗರ್ಭವನ್ನು ದಿತಿಯು ನೂರುವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ಅದರ ಇಷ್ಟಕಾಲವೂ ಅವಳು, ತನ್ನ ಸವತಿಯ ಮಗನಾದ ಇಂದ್ರನಿಂದ ತನ್ನ ಗರ್ಭಕ್ಕೆ ಯಾವ ಅಪಾಯವುಂಟಾಗುವುದೋ ಎಂದು ಭಯಪಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇಷ್ಟರೋಳಗಾಗಿ ಅವಳ ಗರ್ಭದ ತೇಜಸ್ಸು, ನಾನಾದಿಕ್ಕುಗಳಿಗೂ ವ್ಯಾಪಿಸಿ, ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರರ ಕಾಂತಿಯನ್ನೇ ಅಡಗಿಸಿಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ, ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹಗಲಿರುಳೆಂಬ ವಿಭಾಗವೇ ತಿಳಿಯದಂತಾಯಿತು. ಆಗ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸೇರಿ ಚತುರ್ಮುಖನ ಬಳಿಗೆ ಹೋಗಿ ಹೀಗೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವರು. ‘ಚತುರ್ಮುಖಾ! ನಿನಗೆ ವಂದ

ನವು. ನೀನು ಭೂತಭವಿಷ್ಯದ್ವರ್ತಮಾನಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನಾದುದರಿಂದ, ನಮಗೆ ಈಗ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿರುವ ಭಯಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಭಗವಂತನ ಆವೇಶಾವತಾರವೆನಿಸಿದ ನೀನು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ದೇವನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಲೋಕಪಾಲಕರೆಲ್ಲರಿಗೂ ಶಿರೋಮುಚೆಯಂತಿರುವವನು. ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ವಿಷಯ ಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿದವನು. ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ರಜೋಗುಣವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಭಗವಂತನೇ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ ! ಮಾಯೆಯನ್ನೇ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತುಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವೆ ! ನೀನು ಜ್ಞಾನವನ್ನೇ ವೀರ್ಯವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು ! ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಕಾರಣಭೂತನು. ಇಂತಹ ನಿನಗೆ ನಮ್ಮ ವಂದನೆಗಳನ್ನು ಹೀಗುವೆವು. ಓ, ಕಮಲಾಸನಾ ! ನೀನು ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳನ್ನೂ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಸಮಸ್ತ ಚರಾಚರಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನು ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳೆಂಬ ಎರಡು ರೂಪದಿಂದಲೂ ತೋರತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಪರಿಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಯಾರು ಭಾವಿಸುವರೋ, ಅಂತವರು ತಮ್ಮ ಶ್ವಾಸವನ್ನೂ, ಇಂದ್ರಿಯವನ್ನೂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ನಿನ್ನ ದಯೆಗೆ ಪಾತ್ರರಾಗಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಪರಾಭವಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ವರ್ತಿಸಬಲ್ಲರು. ಹೇ ದೇವಾ ! ಹಗ್ಗದಿಂದ ಕಟ್ಟಲ್ಪಟ್ಟ ಪಶುಗಳಂತೆ, ಸಮಸ್ತ ಜಂತುಗಳೂ, ವೇದಾತ್ಮಕವಾದ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯಗಳಿಗೆ ಬದ್ಧವಾಗಿ, ನಿನಗೆ ಪರತಂತ್ರವಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಪೂಜೆಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವೆವು. ಅಂತಹ ಪ್ರಧಾನಪುರುಷನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಓ ಪ್ರಭೂ ! ಈಗ ನಮ್ಮ ದುರವಸ್ಥೆಯನ್ನು ನೋಡು ! ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಕತ್ತಲೆ ಕವಿದಂತಿರುವುದು. ಅಹೋರಾತ್ರವಿಭಾಗವೇ ಕಾಣದುದರಿಂದ ನಮ್ಮ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುತ್ತಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ವಿಪತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ನಿನ್ನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷದಿಂದ ನೋಡಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಎಲೈ ಲೋಕಕರ್ತನೇ ! ದಾರುವಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕಶ್ಯಪನ ತೇಜಸ್ಸು ವಿತಿಯು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಗೂಢವಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತ, ಸಮಸ್ತ ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಅಂಧಕಾರ ಮಯವಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣುಕಾಣದೆ ತತ್ತಲಿಸುತ್ತಿರುವ ನಮ್ಮನ್ನು ಈ ವಿಪತ್ತಿನಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿಕಾಪಾಡಬೇಕು.” ಎಂದರು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ವೇದವೇದ್ಯನಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಆ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನಗುತ್ತ, ಮಧುರವಾಕ್ಯವಿಂದ ಅವರನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿ “ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ ! ನೀವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ದುಃಖಿಸಬೇಡಿರಿ. ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಿರಿ ! ನಿಮಗಿಂತಲೂ ಮೊದಲು ನನ್ನಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ ಸನಕಾದಿಮುನಿಕುಮಾರರು ನಾಲ್ವರೂ, ಲೋಕ

ಪ್ರಾಣಾಹಾರಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತರಾಗಿ, ಆಕಾಶಗಮನದಿಂದ ಹೊರಟು, ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ, ಕೊನೆಗೆ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಸರ್ವಲೋಕಸಮಸ್ಕೃತವಾಗಿರುವ ವಿಷ್ಣುಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಆ ವೈಕುಂಠದಮಹಿಮೆಯಾದರೋ ಅನಿರ್ವಚ್ಯವಾದುದು. ಅಲ್ಲಿವಾಸಮಾಡತಕ್ಕವರೆಲ್ಲರೂ ವಿಷ್ಣುವಿಗೆ ಸಮಾನರೂಪವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ನಿಷ್ಕಾಮರಾಗಿ, ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅಲ್ಲಿ ಆದಿಪುರುಷನಾಗಿಯೂ, ವೇದವೇದ್ಯನಾಗಿಯೂ ಜಗತ್ಕಾರಣಭೂತನಾಗಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಾದಿಪದ್ಧಾಂತಪೂರ್ಣನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು, ರಜಸ್ಸು ಮೊದಲಾದ ಇತರಗುಣಗಳ ಸಂಪರ್ಕವೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಕೆವಲ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಮಯವಾದ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹದೊಡನೆ, ತನ್ನ ಭಕ್ತಜನರನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿನಿಶ್ರೇಯಸವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಒಂದಾನೊಂದು ದಿವ್ಯೋದ್ಯಾನವುಂಟು. ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಋತುಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕ ಪುಷ್ಪಫಲಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲನಿಯಮವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿರುವುವು. ಕೇಳಿದ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸತಕ್ಕ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಗಳು ಅಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ತುಂಬಿರುವುವು, ಮೋಕ್ಷಸುಖವೇ ಆ ಉದ್ಯಾನರೂಪದಿಂದ ಕಾಣುವಂತೆ ತೋರುವುದು. ಅಲ್ಲಿನವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರೊಡನೆ ವಿಮಾನಾರೂಢರಾಗಿ ಆ ವನವನ್ನು ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿ ಬರುವಾಗ ಅಲ್ಲಿ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಮಕರಂದವನ್ನು ಸುರಿತ್ತಿರುವ ಮಾಧವೀಪುಷ್ಪಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿಬರುವ ಸುಗಂಧವಾಯುವು, ಎಂತವರ ಮನಸ್ಸನ್ನಾದರೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅಕರ್ಷಿಸತಕ್ಕವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವೈಮಾನಿಕ ದಂಪತಿಗಳು, ಆ ಸುಗಂಧವಾಯುವನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ಹರಿಕೀರ್ತನಾನಂದವನ್ನೇ ಮೇಲಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಏಹರಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳೂ, ಭೋಗಸಾಧನಗಳೂ (ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ) ಭೋಗಸ್ಥಾನಗಳೂ ಅನುಕೂಲವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವರು ಅವೊಂದಕ್ಕೂ ಲಕ್ಷಕೊಡದೆ ಭಗವದ್ಗುಣಾನುಭವವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಸೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿರುವರು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದಾಶ್ಚರ್ಯವೇನೆಂದರೆ ಅಲ್ಲಿನ ತಿರುಗುತ್ತಿರುವವರೂ ಸ್ಥಾವರವರ್ಗಗಳೂ ಕೂಡ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ತಮಗಿರುವ ಅತ್ಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಅಲ್ಲಿನ ವನಗಳಲ್ಲಿ, ಪಾರಿವಾಳ, ಕೋಗಿಲೆ, ಸಾರಸ, ಚಕ್ರವಾಕ, ಚಾತಕ, ಹಂಸ, ಗಿಳಿ, ತಿತ್ತಿರಿ, ನವಿಲು, ಮುಂತಾದ ಪಕ್ಷಿಜಾತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಅತ್ಯುತ್ತಮದಿಂದ ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಯನ್ನು ಮಾಡಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಸಮಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಸುತ್ತಿನಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಡೆಯಿಂದಲಾದರೂ ಒಂದು ಭ್ರಮರಜಂಕಾರಧ್ವನಿಯು ಕಿವಿಗೆ

134. ಶ್ರೀವೈಕುಂಠವು.

ಬಿದ್ದೊಡನೆ, ಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ತಬ್ಧವಾಗಿ “ಇದೋ! ಆ ಭೃಂಗವು ಹರಿಕಥೆಗಳನ್ನು
ಗಾನ ಮಾಡುವಂತಿದೆ! ಇನ್ನು ನಾವು ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಕೇಳಬೇಕು!” ಎಂಬ
ಅಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ, ತಮ್ಮ ಕಲಕಲನನ್ನು, ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು
ಕೇಳುತ್ತಿರುವುವು. ಮತ್ತು ಆ ವನದಲ್ಲಿ ಪಾರಿಜಾತ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಗೋರಂಟಿ ನೈದಿಲೆ,
ಹೊನ್ನೆ, ಸಂಪಂಗಿ, ತಾವರೆ, ನಾಗಕೇಸರಿ, ಪಗಡ, ಮಂದಾರ, ಮುಂತಾದ ಹೂಗಿಡೆ
ಗಳು, ತಮ್ಮ ಪುಷ್ಪಗಳ ಸುವಾಸನೆಯನ್ನು ಸದೃತೋಮುಖವಾಗಿ ಹರಡುತ್ತಿದ್ದರೂ,
ಕೇವಲತುಲಸಿಯೊಂದನ್ನೇ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಮುಖ್ಯ ಭರಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸುವು
ದನ್ನು ನೋಡಿ, ಅಂತಹಭಾಗ್ಯವು ತಮಗಿಲ್ಲದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ತುಲಸಿಯ ತಪಸ್ಸನ್ನು
ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ತಿರ್ಮಜಂತುಗಳೂ, ಸ್ಥಾವರ
ಗಳೂ ಕೂಡ, ಶ್ರೀಹರಿಯ ಸೇವೆಯೊಂದೇ ಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಸಾಫಲ್ಯವೆಂದು ಭಾವಿ
ಸಿರುವುವು. ಮತ್ತು ಆ ಮೈಕುಂಠವು ಸುನರ್ಣಮಯವಾಗಿಯೂ, ಮೈಡೂರ್ಮರಕತ
ಮೆಡೆಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟದಾಗಿಯೂ, ಕೇವಲ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಲಭಿಸ
ತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದಿವ್ಯವಿಮಾನಗಳಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವುದು.
ಅಲ್ಲಿನ ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತರು, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯರ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿದ್ದರೂ ಕೂಡ
ಕೇವಲಭಗವದ್ಭಾಗ್ಯನಪರರಾಗಿರುವರೇ ಮೊರತು, ಅವರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ
ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಕಟಿಪ್ರದೇಶವಾಗಲೀ, ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಸುಂದರವದನ
ವಾಗಲೀ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರದು. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೊದಲಾಗಿ
ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತೂ ಯಾವಳ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಇದ್ದುರುನೋಡುತ್ತಿರುವುದೋ,
ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯು ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ನಿಜರೂಪದೊಡನೆ, ಚಿನ್ನದ ರೇಕು
ಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಸ್ಫಟಿಕದ ಗೋಡೆಗಳುಳ್ಳ ಆ ನಿವಾಸಗೃಹದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ
ಕಾಲಂದುಗೆಗಳ ಫಲ್ಗುಲಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಆ ಭಗವನ್ನಂದಿರವನ್ನು
ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮಕರಂದರಸದಿಂದ ಸಾರಿಸುವಂತೆ ಕಮಲವನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂ
ದಾಡಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಮತ್ತು ಹವಳಮಯವಾದ ತೀರಗಳಿಂದಲೂ, ಅಮೃತಸಮಾನ
ವಾದ ತಿಳಿನೀರಿನಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ ಅಲ್ಲಿನ ಬಾವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕ್ರೀಡಾವನಗ
ಳಲ್ಲಿಯೂ, ಆ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು. ತನ್ನ ಪರಿಚಾರಕೆಯರೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತ,
ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ತುಲಸೀದಳಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಭಗವಂತನನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರುವಳು.
ಆ ಬಾವಿಯ ದಡದಲ್ಲಿ ನಿಂತು, ಸ್ವಚ್ಛವಾದ ಆ ನೀರಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನು
ನೋಡಿ, ಅಂದವಾದ ಮುಂಗುರುಗಳಿಂದಲೂ, ಉನ್ನತವಾದ ನಾಸಾಗ್ರದಿಂದಲೂ
ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಆ ತನ್ನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನೇ ಭಗವಂತನ ಮುಖವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ

ತನ್ನ ಮುಖವನ್ನು ಮುಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ಮುಖವನ್ನು ನೀಡುತ್ತಿರುವನೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತಿರುವಳು. ಮತ್ತು ಆ ವೈಕುಂಠನಗರವು ಕೇವಲ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರಿಗೆ ಸುಲಭವಲ್ಲದೆ ವಾಪಿಗಳಿಗೆ ಲಭಿಸಲಾರದು. ಹರಿಕಥೆಗಳನ್ನು ಅನಾದರಿಸಿ ಕುತ್ತಿತಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿರುವವರು ಆ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ನೋಡಲಾರರು. ಅಂತಹ ಕುತ್ತಿತಕಥೆಗಳು ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಾದ ಮನುಷ್ಯರ ಕಿವಿಗೆ ಬಿದ್ದೊಡನೆ ಅವರ ಪೂರ್ವಪುಣ್ಯಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅಪಹರಿಸಿ. ಅಂತವರನ್ನು ನಿರಾಶ್ರಯವಾದ ನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸುವುವು. ಕೆಲವುನೀಚಾತ್ಮರು, ತಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವಾಗಲೂ, ನಿಷ್ಪ್ರಾಧರ್ಮಸಹಿತವಾದ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸದೆ, ಮಾಯೆಯಿಂದಮೋಹಿತರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಹೀನರಾಗಿ, ಭಗವದಾರಾಧನದಿಂದತಾವುಪಡೆದ ಮಾನವಜನ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ಥಕಗೊಳಿಸದೆ ಕೆಟ್ಟುಹೋಗುವರು. ಅಂತಹ ಅವಿವೇಕಿಗಳನ್ನು ನೋಡಿ ನನ್ನ ಮನಸ್ಸು ಕನಿಕರಗೊಳ್ಳುವುದು. ಅಂತವರು ಅದಿವ್ಯಲೋಕವನ್ನು ಸ್ಪಷ್ಟದಲ್ಲಿಯೂ ಕಾಣಲಾರರು. ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ, ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರು, ತಮ್ಮ ಹೃದಯ ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ವಾದಕಮಲವನ್ನು ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಕಮದಮಾದಿಗುಣಗಳುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಗುಣಾನುವಾದವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಭಕ್ತಿಪಾರವಶ್ಯದಿಂದ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಯಾರು ಆ ಭಗವಂತನ ಗುಣಶ್ರವಣಮಾಡುವಾಗ ಅದರಿಂದಂಟಾದ ಆನಂದದಿಂದ ಪುಳಕಿತವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳವರಾಗುವರೋ, ಅಂತವರಿಗೆ ಆ ವೈಕುಂಠಲೋಕವು ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಗೋಚರಿಸುವುದು. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ಹೀಗೆ ಲೋಕೈಕ ಸುಂದರವಾಗಿಯೂ, ಮಹಾದ್ಭುತವಾಗಿಯೂ, ದೇವಶ್ರೇಷ್ಠರ ವಿಮಾನಕಾಂಠಿಯಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವೈಕುಂಠನಗರವನ್ನು, ಸನಕಾದಿಮುನಿಕ ಮಾರರು ತಮ್ಮ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದರು. ಅಲ್ಲಿನ ಒಂದೊಂದು ಸನ್ನಿವೇಶವೂ ಅತ್ಯಾನಂದಕರವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಸನಕಾದಿಗಳು ಭಗವಂತನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ ಒಂದೇ ಆಶುರದಿಂದ ಅಲ್ಲಿನ ಅದ್ಭುತಗಳೊಂದನ್ನೂ ಲಕ್ಷಿಸದೆ, ವೈಕುಂಠದ ಅರುಪ್ರಾಕಾರದ್ವಾರಗಳನ್ನೂ ದಾಟಿ ಏಳನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಯ ಬಾಗಿಲಿಗೆ ಒಂದಾಗ, ಅಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ದೇವತೆಗಳಿಬ್ಬರು, ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಕಿರಿಟಿಕೆಯೂ ರಾದ್ಯಾಭರಣಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತರಾಗಿ, ಕೈಯಲ್ಲಿ ಗಡಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡರು. ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗಾದರೋ ಚತುರ್ಭುಜಗಳು! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಪಜ್ಜುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ತುಲಸೀಮಾಲಿಕೆ! ಕೋಪವನ್ನು ಸೂಚಿಸುವಂತೆ ಸ್ವಲ್ಪಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣು! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಕುಟಿಲವಾದ ಮತ್ತು

138. ಜಯವಿಜಯರೆಂಬ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು ವೈಕುಂಠದ್ವಾರದಲ್ಲಿ ಸನಕಾದಿಮುನಿ ಕುಮಾರರನ್ನು ತಡೆದುದು.

ಭಯಂಕರವಾದ ಹುಬ್ಬು ಹುಟ್ಟು! ಗಂಭೀರವಾದ ಉಸಿರಾಟದಿಂದ ಆಗಾಗ ಅರೆ
ಳುತ್ತಿರುವ ಮೂಗಿನ ರಂಭಗಳು! ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳು ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರನ್ನು
ನೋಡಿಯೂ ಕೂಡ, ಅವರನ್ನು ಮಾತಾಡಿಸದೆ, ಅವರ ಭಯ ಕರಸ್ವರೂಪಕ್ಕೆ ಸ್ವಲ್ಪ
ಮಾತ್ರವೂ ಹೆದರದೆ, ಭಗವದ್ವರ್ತನ ಪೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಆಶುರವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಹಿಂದಿನ
ಅರು ಗೋಪುರದ್ವಾರಗಳನ್ನು ದಾಟಿ ಬಂದಂತೆ, ಈ ವಿಳನೆಯ ತೊಟ್ಟಿಯ
ಬಾಗಿಲನ್ನೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೋದರು. ಎದುರಾ
ದ್ವಾರಪಾಲಕರ ಅನುಮತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು ತಪ್ಪಲ್ಲವೆ? ಎಂದು!
ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಹಾಗಲ್ಲ. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಎಲ್ಲಿವನ್ನೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ
ನೋಡತಕ್ಕವರು! ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ತಮ್ಮಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿ ನಿಶ್ಚಂಕವಾಗಿ ತಿರುಗುತ್ತಿ
ದ್ದವರು. ಹೀಗೆ ನಿರಂಕುಶವಾಗಿ ನಡೆಯತಕ್ಕವರಿಗೆ ಇತರರಲ್ಲಿ ದೈನ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸಿ
ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯವೇನು? ವಯೋವೃದ್ಧರಾಗಿದ್ದರೂ ಐದುವರುಷದ ಸಣ್ಣ
ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಕಾಣುತ್ತ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವರಾಗಿದ್ದ ಆ ಮಹರ್ಷಿ
ಗಳು, ಮೈಮೇಲೆ ಬಿಟ್ಟಿರುತ್ತಿದ್ದ, ಹೀಗೆ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ
ವಾಗ ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗೆ ಕೋಪವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದರೋ ಈ
ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಪ್ರಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಅವರು, ಅಶ್ರಿತವತ್ಸಲನಾದ
ಭಗವಂತನ ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಕೇವಲ ವಿರುದ್ಧಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು. ಇದರಿಂದ ಆ ದ್ವಾರ
ಪಾಲಕರಿಬ್ಬರೂ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಹಾಸ್ಯಮಾಡುತ್ತ, ತಾವು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿ
ದಿದ್ದ ದಂಡದಿಂದಲೂ, ಭಯಂಕರವಾದ ನೇತ್ರಸಂಜ್ಞೆಯಿಂದಲೂ, ಕಠಿನವಾಕ್ಯ
ದಿಂದಲೂ ಅವರನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟರು. ಆ ನೇಕದೇವತೆಗಳಮುಂದೆ
ತನುಗೆ ಈ ಅವಮಾನವುಂಟಾದುದನ್ನೂ ಭಗವಂತನನ್ನು ದರ್ಶನಮಾಡಬೇಕೆಂಬ
ತಮ್ಮ ಉದ್ದೇಶಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾದುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಆಗಲೇ
ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಕೋಪದಿಂದ ಕೆರಳಿದ ಕಣ್ಣುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಆ ದ್ವಾರ
ಪಾಲಕರನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವರು. “ಆಹಾ! ಏನಿದು? ನಾವು ಶ್ರೀಮ
ನ್ನಾರಾಯಣನ ವಾದಪದ್ಧತೆಂದರ್ಥನಕ್ಕಾಗಿ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಬರುತ್ತಿರುವಾಗ,
ನಮ್ಮನ್ನು ತಡೆಯುವ ಈ ದುರಾತ್ಮರಾರು? ಅನೇಕ ಪುಣ್ಯಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ,
ನಿರತಿಶಯವಾದ ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಭಗವದನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ
ಪಾತ್ರರಾದವರಲ್ಲವೇ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರು! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ
ಇಲ್ಲಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಸಮಾನಗುಣವುಳ್ಳವರಾಗಿಯೇ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ?
ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಭಗವಂತನು ಇಂತಹ ವಿಷಮಸ್ವಭಾವಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಮ್ಮತಿಸುವ

ಪನ್ನ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಕೇವಲದ್ವೈತ್ಯಭಾವವುಳ್ಳ ನಿಮಗೆ ಈ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಾನವು ಎಂದಿಗೂ ವಾಸಾರ್ಹವಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿನವರೆಲ್ಲರೂ ಕೇವಲ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು. ಇಲ್ಲಿ ಕಲಹವೆಂಬ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯೇ ಇಂದು. ಯಾರ ಬಾಯಿಂದಲೂ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯ ಹೇಳುವುದು ಹೊರಡದು! ಇಂತಹ ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾದ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಶೀಲಸ್ವಭಾವಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹಿಸಬೇಕಾದವನೊಬ್ಬನುಂಟೇ? ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮರೇ! ನಿಮ್ಮಂತೆ ಕುಟಿಲಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಬೇರೆ ಕೇಲವರು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿದ್ದರಲ್ಲವೇ ಅಗ “ಭಗವದಾಲಯಕ್ಕೆ ಯಾಗವನ್ನು ಬಿಡಬಹುದು! ಯಾರನ್ನು ಬಿಡಬಾರದು” ಎಂಬ ಸಂದೇಹವುಂಟಾಗಬಹುದು. ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ, ಯಾವ ದೋಷವೂ ಇಲ್ಲದ ಈ ಪುಣ್ಯಸ್ಥಳದಲ್ಲಿಯೂ, ನಿಮಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬೇರೊಬ್ಬರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇ? ಈ ಲೋಕದ ವರೆಲ್ಲರೂ ಶುದ್ಧಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಇಷ್ಟರಾದವರನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಡುವುದಾಗಿ ಹೇಳುವಿರೇನು? ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಯನ್ನೂ ಸಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ತನ್ನ ಕೊಟ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿತಕ್ಕ ಭಗವಂತನಿಗೆ, ಒಬ್ಬನು ಇಷ್ಟನೆಂದೂ, ಮತ್ತೊಬ್ಬನು ಅನಿಷ್ಟನೆಂದೂ ತಾರತಮ್ಯವುಂಟೇ? ಎಲೈ ದುರಾತ್ಮರೇ! ಭಗವಂತನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ವಸ್ತುವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದುಂಟು? ಘಟಪಟಾದಿಗಳಲ್ಲಿರುವ ಆಕಾಶವನ್ನು ಮಹಾಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅಪ್ಪಧಕ್ಕಿದ್ದವಾಗಿ (ಏಕಾಕಾರವಾಗಿ) ಅನುಸಂಧಾನ ಮಾಡುವಂತೆ ಯೋಗೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಅಪ್ಪಧಕ್ಕಿದ್ದವಾಗಿಯೇ ನೋಡುತ್ತಿರುವರಲ್ಲವೇ? ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರದಂತಿರುವ ಜೀವನು ಅವನನ್ನ ಗಲಿರುವುದೆಂದರೇನು? ಆ ಜೀವಪರಮಾತ್ಮರಿಗೆ ಕಲವು ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆವಾಂತರಭೇದವಿದ್ದರೂ ಜ್ಞಾನೈಕಾಕಾರತ್ವದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಭೇದವೇನೂ ಇರದು. ಹೀಗೆ ಸ್ವಾತ್ಮಕನಾಗಿರುವ ಭಗವಂತನಿಗೆ “ತನ್ನವರು, ಹರವರು” ಎಂಬ ಪಕ್ಷಪಾತವೆಲ್ಲಿಯದು? ರಾಗದ್ವೇಷಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ದೋಷವೊಂದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದ ಈ ಪುಣ್ಯಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಮಗೆ ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ತಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯು ಹೇಗೆ ಹುಟ್ಟಿತು? ಇಲ್ಲಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ವೈಷ್ಣವವೇಷದಿಂದಿರುವ ನಿಮಗೆ ಈ ವೈಷ್ಣವಬುದ್ಧಿಯೆಲ್ಲಿಯದು? ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ನೀವು ತಡೆಯುವುದೆಂದರೇನು? ಎಲೈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರೇ! ನೀವು ಆ ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿನ ಸೇವಕರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಹೀಗೆ ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿ ಈ ಕುಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ನಡೆಸಿದಿರಲ್ಲವೇ? ನಾನೂ ಇದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಆಲೋಚಿಸದೆ ಬಿಡಲಾರೆವು! ಇನ್ನು ನೀವು ಈ ಲೋಕದಲ್ಲರಬಾರದು! ಕೇವಲ ಪಾಪಪ್ರಚುರವಾಗಿಯೂ, ಈ ವಿಧವಾದ ವೈಷಮ್ಯಬುದ್ಧಿಗೆ ಮುಖಪ್ಪಾನವಾಗಿಯೂ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ, ಲೋಭ

ದಿದುರ್ಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೂಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರಿ! ನಿಮ್ಮಂತಹ ವಿಷಮಬುದ್ಧಿಗಳಿಗೆ ಆ ಸ್ಥಳವೇ ಯೋಗ್ಯವೇ ಹೊರತು ಇದು ಯೋಗ್ಯವಾದ ಸ್ಥಳವಲ್ಲ' ಎಂದರು. ಎಷ್ಟೋ ಶಸ್ತ್ರಸಮೂಹಗಳಿಂದಲೂ ತಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗದ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದಂತೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಈ ಶಾಪವಾಕ್ಯವು ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟಕೂಡಲೇ, ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಬ್ಬರೂ ಬಹಳ ಭಯಪೀಡಿತರಾಗಿ, ತಟ್ಟನೆ ಆ ಮುನಿಗಳ ಕಾಲ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವರು. 'ಎಲೈ ಮುನೀಂದ್ರರೇ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ನಾವು ಮಹಾಪರಾಧವನ್ನು ನಡೆಸಿಬಿಟ್ಟೆವು! ನಮ್ಮ ತಪ್ಪಿತಕ್ಕಾಗಿ ನಾವು ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿಯೇ ತೀರಬೇಕು. ಇದುವರೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಪಾದದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ಎಷ್ಟೋ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಈಗ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಈಗ ನಿಮ್ಮಿಂದಾದ ಶಿಕ್ಷೆಯೇ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತರೂಪವಾಗಿ ನಮ್ಮ ಪಾಪವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಲಿ! ಆದರೆ ನಮ್ಮದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು. ನಿಮ್ಮ ಶಾಪದಿಂದ ನಾವು ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ನೀಚಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ, ಆ ನೀಚಜನ್ಮದಲ್ಲಿಯೂ ನಮಗೆ ಭಗವನ್ನಾದ ಮಹಾಸ್ಮರಣವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸತಕ್ಕ ಬುದ್ಧಿಮೋಹವು ಮಾತ್ರ ಉಂಟಾಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಈ ನಮ್ಮ ಕೋರಿಕೆಯು ಈಡೇರುವಂತೆ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಲೇಶಮಾತ್ರ ಕೃಪೆಯನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕು' ಎಂದು ದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾಗಿ ಅಂತಃಪುರದಲ್ಲಿದ್ದ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವು ತಿಳಿಯಿತು. ಒಡನೆಯೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಕಡೆಯ ಕಿಂಕರರಿಂದ ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ತಿರಸ್ಕಾರಉಂಟಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಿತಪಿಸುತ್ತ, ಅವರನ್ನು ತಾನೇ ಬಂದು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮೀರಮೇತನಾಗಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟನು. ಗರುತ್ಮಂತನ ಹೆಗಲಿನ ಮೇಲೆ ತನ್ನ ಎಡದ ಕೈಯನ್ನೂ ಬಲಗೈಯಲ್ಲಿ ನಾಳಸಹಿತವಾದ ಒಂದು ಕಮಲವನ್ನು ಲೀಲೆಯಿಂದ ತಿರುಗಿಸುತ್ತ, ಕಾಲುನಡೆಯುವದೇ ಹೊರಟು, ಸನಕಾದಿಗಳು ನಿಂತಿದ್ದ ದ್ವಾರಪ್ರದೇಶದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದನು. ಯಾವ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂ ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರುವರೋ, ಆ ಪಾದಗಳಿಂದಲೇ ಭಗವಂತನು ತಮಗಿದಿರಾಗಿ ನಡೆದು ಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ತಮ್ಮ ತಪಃಫಲವೇ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಮೂರ್ತೀಭವಿಸಿ ಬಂದಂತೆ ತಿಳಿದು, ಪರಮಾನಂದಭರಿತರಾಗಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಸುತ್ತಲೂ ಸೇವಾನಿರತರಾದ ಅನೇಕಭಕ್ತವರ್ಗದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಆ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯವೈಭವವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಆತನ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹಂಸಮಿಥುನದಂತೆ ಬಿಳಿಚಾಮರಗಳು ತೂಗಾ

ಡುತ್ತಿರುವವು ! ಕಿರೀಟಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಚಂದ್ರಬಿಂಬಕ್ಕಿಣಿಯಾದ ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರವು ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುದು ! ಈ ಶ್ವೇತಚ್ಚತ್ರದ ಸುತ್ತಿನ ಜಾಲರಿಗಳು, ಚಾಮರದ ಗಾಳಿಯಿಂದ ಅಲುಗಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅವುಗಳಿಂದ ಅಮೃತಬಿಂದುಗಳು ಭಗವಂತನ ಮೈಮೇಲೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವವು ! ಮತ್ತು ಆ ಭಗವಂತನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಸೂಚಕವಾದ ಮುಗುಳ್ಳುಗೆ ! ಸರ್ವಜನಸ್ಪೃಹಣೀಯವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿ ! ಲೋಕಮನೋಹರವಾದ ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿ ! ವಿಶಾಲವಾಗಿ ಉಬ್ಬಿದ ಆತನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲದಲ್ಲಿ ವೈಕುಂಠಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬೆಳಗುವಂತೆ ಥಳಥಳಿಸುವ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯ ದೇಹಕಾಂತಿ ! ಆತನ ಕಟಿಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಪೀತಾಂಬರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಿಮಡಿ ! ಅದರಮೇಲೆ ಸುತ್ತಿ ಕಟ್ಟಿದ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಡಾಬು ! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಜಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವನಮಾಲಿಕೆ ! ಹಸ್ತಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜಗಜಗಿಸುವ ರತ್ನಾಂಗದಗಳು ! ಕರ್ಪೂಲದಲ್ಲಿ ಮಿಂಚಿನ ಕಾಂತಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಂತಿರುವ ಮಕರಕುಂಡಲಗಳು ! ಉಬ್ಬಿ ಎಸಕಾದ ಮೂಗು ! ವಿಶಾಲವಾದ ಹಣೆ ! ತಲೆಯ ಮೇಲೆ ಜಾಜ್ಜಲ್ಮನಾನವಾಗಿ ಹೊಳೆಯುವ ರತ್ನಕಿರೀಟದ ಕಾಂತಿ ! ಚತುರ್ಭುಜಗಳ ನಡುವೆ ತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವ ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳು ! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ ! ತ್ರಿಲೋಕಸುಂದರಿಯೆನಿಸಿದ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಗೂ ಅಕ್ಷಯವನ್ನಂಜುಮಾಡತಕ್ಕ ಸೌಂದರ್ಯಸಮೃದ್ಧಿ ! ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಅನವರತವೂ ಛಾವಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕ ನಿರತಿಶಯವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿ ! ಇಂತಹ ಮಹಾದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ, ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ನೋಡಿದರೂ ದಣಿಯಲಾರದೆ, ಬೃಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಸಮಸ್ತ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ ವಂದನೀಯವಾದ ಆತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳಿಗೆ ತಲೆಯನ್ನು ಸೋಕಿಸಿ ಸಾಷ್ಟಾಂಗ ಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕದಲದ ದೃಢಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಭಗವಂತನು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಹೆಣ್ಣೆಯನ್ನಿಟ್ಟು ಹುಂದೆ ಬರುವಾಗ, ಕಮಲದಕದಂತಿರುವ ಅವನ ಕಾಲ್ಪರಳುಗಳಿಂದ ಜೆಮ್ಮಿ ಬಂದ ಛೂಳಿಯು, ತುಲಸೀಗಂಧಮಿಶ್ರವಾಗಿ ವಾಯುವಿನಲ್ಲಿ ಕಲೆತು. ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದೊಡನೆ, ಇವರಿಗೆ ಮೈಮರೆಯುವಂತೆ ಮಾಡಿತು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮೊದಲು, ನಿಲೋತ್ಪಲದಂತಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ಮಂದಹಾಸ ಸುಂದರವಾದ ಮುಖಬಿಂಬವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದರ ಸೌಂದರ್ಯಾನುಭವದಿಂದ ಅನಂದಿತರಾಗಿ, ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಆಪಾದಚೂಡಪರ್ಯಂತವಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನ

ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯಾಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು
 ಪುನಃನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅನವರತವೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿಮುರಾ! ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ
 ಸಹಜಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಅಣಮಾಧ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿತ
 ನಾದ ಆ ಭಗವಂತನು, ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಯೋಗಮಾರ್ಗಗಳಿಂದ ಆತ್ಮ
 ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚಿಂತಿಸತಕ್ಕವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ಯಾವುದೊಂದೇ ಧ್ಯಾನವಿಷಯವಾಗಿರು
 ವುದೋ, ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಯಾವುದು ನೇತ್ರಾನಂದಕರವಾಗಿ ಮೇಲೆಮೇಲೆ
 ಅತ್ಯಾದರವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವುದೋ, ಅಂತಹ ಪುರುಷಾತ್ಮತಿಯಿಂದ ಬಂದು
 ದನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆ ಈ ಮುನಿಕುಮಾರರು ನಾಲ್ವರೂ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳಾಗಿ
 ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. “ಹೇ ದೇವಾ! ನೀನು ಸರ್ವಸಮವಾಗಿ ಎಲ್ಲರ ಹೃದಯ
 ದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಯೋಗಬಲವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಗೋಚರಿಸದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ
 ವನು! ಇಂತಹ ನೀನು ಈಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದುದು ನಮ್ಮ ಮಹಾ
 ಭಾಗ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಆದಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನಿಂದ ಜನಿಸಿದ ನಮ್ಮ ಜನಕನಾದ ಚತು
 ಮುಖನಿಂದ, ನಾವು ನಿನ್ನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದ್ದೆವು. ನಿನ್ನ
 ರೂಪವು ನಮ್ಮ ಹೃದಯಗುಹೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಇದುವರೆಗೂ ಕೇವಲ ಧ್ಯಾನ
 ವಿಷಯವಾಗಿದ್ದಿತು. ಆ ರೂಪವು ಈಗ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿಯೇ
 ಗೋಚರಿಸಿತು. ಈಗಲೀಗ ನಮ್ಮ ಜನ್ಮವು ಕೃತಾರ್ಥವಾಯಿತು. ಎಲೈ ಪರಮ
 ಪುರುಷನೇ! ಕೇವಲಸತ್ವಮಯವಾದ ದೇಹದಿಂದ, ನಮ್ಮಂತಹ ಭಕ್ತರಿಗೆ ಕ್ಷಣ
 ಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಅನುರಾಗವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪವೇ,
 ಹಿಂದೆ ನಮ್ಮ ಜನಕನು ನಮಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಿದ ಆತ್ಮತತ್ವವೆಂಬುದನ್ನು ಈಗ ನಾವು
 ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದೆವು. ಸಂಸಾರದ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಜಿಹಾಸೆಹೊಂದಿ, ಅದರಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದ
 ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಗಳನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಿರಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಅಹಂಕಾರ
 ರಹಿತರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪುರಾತನ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು
 ಆತ್ಮತತ್ವವೆಂದು ಭಾವಿಸುವರೋ, ಅದೇ ಈ ನಿನ್ನ ರೂಪವೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದೆವು.
 ಹೇ ದೇವಾ! ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಯದಿಂದ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನು ಪಡೆದು, ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃ
 ತದ ರುಚಿಯನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದರಿಂದ ತಮ್ಮನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥರೆಂದು ಭಾವಿಸಿ
 ಭಕ್ತೋತ್ತಮರು ಯಾರುಂಟೋ, ಅವರು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹದಿಂದ ಪಡೆಯ
 ಬೇಕಾದ ಮೋಕ್ಷಸುಖವನ್ನೂ ಕೂಡ ಲಕ್ಷೀಕರಿಸಲಾರರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನ
 ಹುಬ್ಬಿನಾಟಗಳಿಂದಲೇ ಸ್ಥಿತಿನಾಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದತಕ್ಕದಾಗಿ, ಭಯಾಸ್ಪದವಾದ
 ಬೇರೆ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಲೋಕಗಳನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಲಾರರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಅಂತಹ

ನಿನ್ನ ರೂಪವೇ ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ಮೇಲೆ ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ನೆ ಯುಂಟೇ? ಹೇ ದೇವಾ? ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸು ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರದಂತೆ ಯಾವಾಗಲೂ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಮಾತುಗಳು ಅನವರತವೂ ನಿನ್ನ ಪುಣ್ಯ ಜರತ್ರಿಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಕರ್ಣರಂಧ್ರಗಳು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿನ್ನ ಗುಣಶ್ರವಣದಿಂದ ಸಂತೋಷ ಹೊಂದುತ್ತಿದ್ದರೆ, ನಮ್ಮ ಪೂರ್ವಾರ್ಜಿತಪಾಪಗಳೂ ಕೂಡ ನಮಗೆ ಅಧೋಗತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರವು. ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು! ಎಲೈ ದೇವದೇವನೇ! ವೇದಗಳಿಗೂ ಅಗೋಚರವಾದ ಈ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯರೂಪವು ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದುದರಿಂದ, ನಮ್ಮ ಕಣ್ಣುಗಳು ಪೂರ್ಣಸುಖವನ್ನು ಹಂದಿದ ವು ಕುತ್ತಿತಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಗೋಚರವಾಗದ ನಿನಗೆ, ಇದೋ! ನಾವು ಅನೇಕವಂದನೆಗಳ ನ್ನು ಪೀಡಿಸುವೆವು" ಎಂದು ದಂಡಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿದರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

—●●● ಭಗವಂತನು ಸವಕಾದಿಗಳನ್ನು ಸಮಾಧಾನಪಡಿಸಿದುದು ●●●—

ಯೋಗನಿಷ್ಠರಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕೇಳಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಅವರನ್ನು ಪ್ರತಿನಮಾಸ್ಕಾರದಿಂದ ಮನ್ನಿಸಿ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವನು. "ಎಲೈ ಮುನೀಂದ್ರರೇ! ಇವರಿಬ್ಬರೂ ನನ್ನ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು! ಇವರಿಗೆ ಜಯವಿಜಯರೆಂದು ಹೆಸರು ಇವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ತಡೆದು, ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದುದೇನೋ ಬಹಳ ತಪ್ಪು! ನೀವು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಕೋಪಿಸಿ, ಇವರಿಗೆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದು ನನಗೂ ಸಮ್ಮತವು. ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ನಡೆದುದಕ್ಕೆ ಇಂತಹ ಶಿಕ್ಷೆಯು ಯುಕ್ತ ವಾಗಿಯೂ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮರೇ! ಇದೋ! ಅವರ ಅಪರಾಧ ಕ್ಕಾಗಿ ನಾನೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕ್ಷಮೆಯನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರೇ ಸನಗೆ ಪರದೈವವು! ನನ್ನ ಕಡೆಯವರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಅವಮಾನಪಡಿಸಿದುದು, ನಾನೇ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿನಡೆದಂತಾಗುವುದೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಭೃತ್ಯರ ಅಪರಾಧವು ಯಜಮಾನನಿಗೆ ಸೇರುವುದು! ಅದುದರಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಪರಾಧಿಯಾದ ನನ್ನನ್ನು ಮನ್ನಿಸಬೇಕು! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ರಾಜಭಟರು ತಪ್ಪಿತವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೂ, ಅದರಿಂ ಮುಂಟಾಗತಕ್ಕ ಅಪರಾಧಕ್ಕೆ ರಾಜನೇ ಭಾಗಿಯಾಗುವನು. ದೇಹದೊಳಗಿನ ರೋಗ ವು ಮೇಲಿನ ಚರ್ಮದ ಬಣ್ಣವನ್ನು ಕೆಡಿಸುವಂತೆ, ಭಟರ ದೋಷವು ರಾಜನ ಕೀರ್ತಿ

ಗೇ ಕಳಂಕವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು. ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಹೇಳಿದುದರಿಂದೇನು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗಿರತಕ್ಕ ಗೌರವವೂ ಕೂಡ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಸೇವಾಫಲವೆಂದೇ ಎಣಿಸುವೆನು! ಚಂಡಾಲಪರ್ಮಂತವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಪವಿತ್ರವಾಗುವು ವೆಂದು ಜನರೆಲ್ಲರೂ ಹೇಳುವರು. ನಿಮ್ಮ ಅನುಗ್ರಹಬಲದಿಂದಲೇ ನಾನು ಇಂತಹ ಕೀರ್ತಿಗೆ ಪಾತ್ರನಾದೆನು. ನಿಮಗೆ ಪ್ರತಿಕ್ಷಾಲವಾಗಿ ನಡೆದ ನನ್ನ ತೋಳನ್ನಾದರೂ ನಾನು ಕತ್ತರಿಸಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಹಿಂಜರಿಯುವನಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ದುರಾತ್ಮರಾದ ಈ ನನ್ನ ಭಟರು, ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದ ಮೇಲೆ ಅವರನ್ನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಮ್ಮತಿಸದಿರುವೆನೆ? ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮರ! ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು? ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವರನ್ನು ಅನವರತವೂ ನಾನು ಸೇವಿ ಸುತ್ತಿರುವುದರಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಪಾದರಜಸ್ಸು ಲೋಕಪವಿತ್ರವೆನಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಸೇವೆಯಿಂದಲ್ಲವೇ ನನ್ನ ಚರಿತ್ರವು ಲೋಕಪಾವನವೆನಿ ಸಿರುವುದು! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳೂ ಕೂಡ ಯಾವಳ ಲೇಕಮಾತ್ರಕ್ಕಪೇಗಾಗಿ ಅನೇಕವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಯದೇವಿಯು ನಾನಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷಿಸಿದರೂ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡದೆ, ನನಗೆ ನಿತ್ಯಾನಪಾಯಿನಿಯಾಗಿ ನನ್ನ ನ್ನನುಸರಿ ಸುತ್ತಿರುವುದೂ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಸೇವಾಪ್ರಭಾವದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಮತ್ತು ಯಾಗಮಾಡತಕ್ಕವರು ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಘೃತವಿಶ್ರವಾದ ಹವಿಸ್ಸನ್ನು ಅಗ್ನಿ ಮುಖವಾಗಿ ನನಗೆ ಕೊಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದರಿಂದ ನನಗುಂಟಾಗುವ ತೃಪ್ತಿಯು, ತಮ್ಮತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸತಕ್ಕ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ಭೋಜನವನ್ನಿತ್ತಿ. ಅವರು ಒಂದೊಂದು ಕಠಕವನ್ನು ಭುಜಿಸುವಾಗ ನನಗುಂಟಾಗತಕ್ಕ ತೃಪ್ತಿಗೆ ಕಲಾಮಾತ್ರವೂ ಸಾಟಿಯಾಗಲಾ ರದು! ಮತ್ತು ಲೋಕದ ಜನರು ನನ್ನನ್ನು ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಆಶ್ಚರ್ಯತಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನೆಂದೂ, ಚಂದ್ರಚೂಡನಾದ ಶಿವನಿಗೂಕೂಡ ತನ್ನ ಪಾದತೀರ್ಥದ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಲೋಕಪೂಜ್ಯತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದವನೆಂದೂ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಜನಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ನಾನೇ ಮಹಾತ್ಮರಾದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಧೂಳಿಯನ್ನು ಶಿರಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧರಿಸ ತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಇತರಜನರು ನಿಮ್ಮನ್ನು ಗೌರವಿಸಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮೂಢಾತ್ಮರು, ನನಗೆ ಶರೀರದಂತಿ ರುವ ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನಾಗಲೀ, ಅನಾಥವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಇತರ ಭೂತಗಳನ್ನಾ

ಗಲೀ, ನನ್ನಂತೆಯೇ ಭಾವಿಸಿದೆ, ಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ಸರ್ವಪಂಥ ಕ್ರೂರದ್ವಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುವರೋ, ಅಂತಹ ಪಾಪಿಗಳು ಸತ್ಯ ನೆರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದೊಡನೆ, ಅಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಕಡೆಯ ದಂಡಾಧಿಕಾರಿಯಾದ ಯಮನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಉಕ್ಕಿನ ಮೂತಿಯುಳ್ಳ ರಣಹದ್ದುಗಳು ಅವರ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕುಕ್ಕಿ ತನ್ನದೆ ಬಿಡಲಾರವು- ಹೀಗಿಲ್ಲದೆ ಅಪಕಾರಮಾಡಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ ಯಾರು ಪ್ರಸನ್ನ ದ್ವಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿ, ಪ್ರೇಮವಾಕ್ಯದಿಂದ ಮನ್ನಿಸಿ, ತಂದೆಯು ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಕಾಣುವಂತೆ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದ ಕಾಣುವರೋ, ಅಂತಹ ಸಾಧುಗಳು ನನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರರಾಗುವರು. ಅಂತವರನ್ನು ನಾನು ನನಗೆ ಪರಮೋಪಕಾರಿಗಳನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸುವೆನು ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರು, ಈ ನನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಅವಿವೇಕದಿಂದ ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ತಪ್ಪಿ ನಡೆದರು. ನೀವು ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಿಧಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸುವೆನೇ ಹೊರತು ಅಸಮಾಧಾನಪಡುವವನಲ್ಲ. ಆದರೆ ಇವರು ನನ್ನ ಕಿಂಕರರಾದುದಕ್ಕಾಗಿ, ಇವರಲ್ಲಿ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವಾದರೂ ಕನಿಕರವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ವಾರ್ಧಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇನೆಂದರೆ, ನಿಮ್ಮ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ಇವರು ಹೀನಜಾತಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದರೂ, ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಒಂದು ಸೇರುವಂತೆ ನೀವು ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಇದೇ ಅವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಮಾಡಬಹುದಾದ ವಾಕ್ಯವಾಯವು." ಎಂದನು. ಹೇದಮಂತ್ರಕ್ಕೆ ಸಮಾನವಾದ ಭಗವಂತನ ಈ ಮಧುರವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿ, ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ದಿಗ್ಭ್ರಮೆ ಹಿಡಿದಂತಾಯಿತು! ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳು ತಮಗೆ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಹಜವಾಗಿರಬೇಕಾದ ಶಾಂತಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಕೋಪಕ್ಕೆ ವಶರಾಗಿ, ಜಯವಿಜಯರನ್ನು ಕಪಿಸಿದುದರಿಂದ, ತಾವೇ ಅಪರಾಧಿಗಳೆಂಬ ಕಂಕೆಯು ಇವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೊದಲೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಭಗವಂತನ ಬಾಯಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಭೀರಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಆ ಒಂದೆರಡು ಮಾತುಗಳನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಆಲೋಚನೆಮಾಡಿದರೂ, ಅದರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾರದೆ, ಮುಂದೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೇನೆಂದೂ ತಿಳಿಯದೆ ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಸುಮ್ಮನಿದ್ದರು. ಸಂದೇಹಾಸ್ಪದವಾದ ಈ ವಾಕ್ಯಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋಪವು ಅಂಕುರಿಸುತ್ತಿತ್ತೆಂದೂ, ಆ ಭಗವಂತನ ಮುಖಾರವಿವವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಅವನ ಪ್ರಸನ್ನದ್ವಷ್ಟಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮೇಲೆ ಬೀಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡು, ಆನಂದದಿಂದ ಪುಲಕಿತವಾದ ಮೈಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸಂತುಷ್ಟಾಂತರಂಗರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಪ್ರಕೃತಿಜನ್ಯವಾದ ಪ್ರಪಂಚದ

ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಯಾ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕ ಆ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಮುಂದೆ, ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವರು. “ದೇವಾ! ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೀನು, ನಮ್ಮನ್ನು ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಶಂಸೆಮಾಡಿ, ನಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಬೇಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲ! ಈ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯದ ಅಭಿಪ್ರಾಯವೇನೋ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲ! ನಿನ್ನ ವಿಚಿತ್ರ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲರು? ದೇವಾ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೇ ನಿನಗೆ ದೈವವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಸರ್ವಲೋಕೇಶ್ವರನಾದ ನೀನು, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ನಿನಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನಾಗಿ ಹೇಳುವುದು ಅಶ್ಚರ್ಯಕರವಾಗಿರುವುದು ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಪರದೇವತೆಯೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಪಡುಣೈಶ್ವರ್ಯಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ತನಗೇತಾನೇ ದೈವವಾಗಿರುವ ನಿನಗೆ ಬೇರೆ ದೈವವೊಂದುಂಟೇ? ನೀನು ನಮ್ಮಂತಹ ಬಡಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ದೈವವೆಂದು ಗೌರವಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ಇತರಜನಗಳಿಗೆ ಹಾಗೆ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು ತೋರಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಹೇ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾದಿವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳನ್ನು ಏರ್ಪಡಿಸಿದವನೇ ನೀನು! ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನಿತ್ತಿ, ಅದನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನೂ ನೀನೇ! ಆಯಾಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವೂ ನೀನೇ! ಸಮಸ್ತಧರ್ಮಗಳಿಗೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮವನ್ನು ಸೇರುವುದೊಂದೇ ಮುಖ್ಯಫಲವೇಹೊರತು ಬೇರೆ ಫಲವಿಲ್ಲ. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯೋಗೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದಮೇಲೆಲ್ಲವೇ ಮಹಾತ್ಮರೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಮೃತ್ಯುಭಯವನ್ನೂ ನೀಗುವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ನೀನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಕೋರುವುದೆಂದರೇನು? ಓ ಪರಮಪುರುಷಾ! ಚತುರ್ವಿಧ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೋರುವ ಮನುಷ್ಯರೆಲ್ಲರೂ, ಯಾವಳಪಾದರೇಣುವನ್ನು ತಮ್ಮ ತಿರಸ್ಸಿನಿಂದ ಧರಿಸುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಂತಹ ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯೇ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಅನುವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಆ ಶ್ರೀದೇವಿಗೆ ನೀನು ನಿನ್ನ ವಕ್ಷಸ್ಥಳವನ್ನೇ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದರೂ, ಅವಳು ಆ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತುಲಸೀಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ತೋರಿತಪಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನೇ ಬಯಸಿ ಬಂದು, ಅಲ್ಲಿನಗಂಧಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವ ಭ್ರಮರಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಸೇರಿ, ಎಡೆಬಿಡದೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರುವಳು. ಹೀಗೆ ಶ್ರೀದೇವಿಯು ಪರಮಪ್ರೇಮದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂಕೂಡ, ನೀನು ಅವಳನ್ನು ಆದರಿಸುವುದಕ್ಕೂ, ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸಮಯವಿಲ್ಲದೆ, ಪಾದಾಶ್ರಿತರಾದ ಭಕ್ತಿರನ್ನಾಡರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಪ್ರೀತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿರುವೆ. ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಪಾದಧೂಳಿಯೇ

ನಿನಗೆ ಭೂಷಣವೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಷ್ಟೆ? ಇತರಜನರಿಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನೀನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಪರಮಪಾವನನಾದ ನೀನೆಲ್ಲಿ? ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಗಳಾದ ನಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿ? ಅವರ ಪಾದರೇಣುವು ನಿನ್ನನ್ನು ಪಾವನಮಾಡುವುದೆಂದರೇನು? ಈ ನಿನ್ನ ವಾಕ್ಯವೊಂದೊಂದೂ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು! ಸಹಜವಾಗಿ ನಿರತಿಶಯ ಸೌಂದರ್ಯ ವಿಶಿಷ್ಟನಾದ ನೀನು, ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಮಚ್ಚೆಯನ್ನು ಒಂದುಭೂಷಣವನ್ನಾಗಿ ತಳೆದಂತೆ, ಲೋಕಪಾವನನಾದ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪಾದರೇಣುವನ್ನೂ ಭೂಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಧರಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ ಪವಿತ್ರತೆಗಲ್ಲ! ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಎಲೈ ಭಗವಂತನೇ! ಧರ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ, ತಪಸ್ಸು, ದಾನ, ದಯೆ, ಎಂಬವು ಮೂರೂ ಮೂರು ಪಾದಗಳೆನಿಸಿರುವುವು. ಈ ಪಾದತ್ರಯದಿಂದ ನೀನು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ರಜಸ್ತಮೋಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚಿಕೆಯಿಂದ ಅವರಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ದುರ್ಮಾರ್ಗರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿ, ಧರ್ಮವನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಹಾಗಿಲ್ಲದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಧರ್ಮವೆಂಬುದು ಈಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮೂಲವಾಗಿನಾಶವೊಂದುಂಟಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ಕಾರ್ಯವು ನಿನ್ನಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ಸಾಧ್ಯವೇ? ಹೀಗೆ ಸರ್ವಶಕ್ತನಾದ ನೀನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ, ಸ್ವತಃ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ ತೋರಿಸುವುದರಿಂದಲೂ, ಇತರರಿಗೆ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅದನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವುದರಿಂದಲೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಕ್ಕೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಂಪಾದಕವಾಗಿಯೂ, ಕರ್ವೋಪಾಸನಾತ್ಮಕವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವೇದ ಮಾರ್ಗವು ಅಗಲೇ ನಶಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಲೋಕವೆಲ್ಲ ನಿನ್ನಂತಹ ಹಿರಿಯರ ನಡತೆಯನ್ನೇ ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಅದನ್ನನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ನೀನೂ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವೆ. ಹೇ ದೇವಾ! ಕೆವಲ ಶುದ್ಧ ಸತ್ತ್ವಮಯನಾಗಿ, ಅವನರತವೂ ಲೋಕಕ್ಷೇಮದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾದ ನೀನು, ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದುರ್ಮಾರ್ಗರನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ, ವೇದ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದುದೂ ನಿನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯವು. ಸರ್ವಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಶಕ್ತನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವದೇವದೇವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನೀನು, ಹೀಗೆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಗೆ ತಲೆಬಗ್ಗಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಹಿಮೆಗೆ ಕೊರತೆಯೇನೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಈ ನೈಜ್ಞಾನುಸಂಧಾನವೂ ಕೂಡ, ನೀನು

ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಲೀಲೆಯೇಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ, ದೇವಾ! ಈಗ ನಮ್ಮ ಮೊಂದಂ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯುಂಟು. ಲಾಲಿಸಬೇಕು! ಈಗ ನಾವೇನೋ ನಿನ್ನ ಕಿಂಕರರಾದ ಈ ಜಯವಿಜಯರನ್ನು ಶಪಿಸಿಬಿಟ್ಟಿವು. ಈ ಶಾಪವೇ ಅವರಿಗೆ ತಕ್ಕ ದಂಡನೆಯೆಂದು ನೀನು ಅಂಗೀಕರಿಸಿದರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸಬಹುದು! ಇಲ್ಲಿವೇ ಇದಕ್ಕೆ ನೀನು ಬೇರೆ ಪ್ರತಿಕಾರವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದರೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬಹುದು! ಅಥವಾ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಬಂದವರನ್ನು ತಡೆದು ನಿಲ್ಲಿಸುವುದು ಈ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಿಗೆ ಕರ್ತವ್ಯವಾದುದರಿಂದ, ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಈ ಜಯವಿಜಯರನ್ನು ನಾವು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದೆ ಶಪಿಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ, ನಮ್ಮನ್ನೇ ನೀನು ಶಿಕ್ಷಿಸುವುದಾದರೂ ಆ ಶಿಕ್ಷೆಯನ್ನನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನಾವು ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧೀನರಾಗಿ ನಡೆದುಕೊಳ್ಳುತ್ತೇವೆ!” ಎಂದು ಹೇಳಿ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಗಳಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದರು. ಆಗ ಭಗವಂತನು ಆ ಮುನಿ ಕುಮಾರರ ಭಕ್ತಿವಿನಯಗಳನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವರಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು “ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿರಾ! ಇವರು ನಿಮ್ಮಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಅಸುರಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬೇಕಾದುದೇ ಅವಶ್ಯವು. ಆದರೆ ಇವರಿಗೆ ಆಗಲೂ ನನ್ನ ಸ್ಮರಣವು ಮಾತ್ರ ತಪ್ಪದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸುವೆನು. ಇವರು ರಾಕ್ಷಸಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಹುಟ್ಟಿದುದು ಮೊದಲು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ವೈರಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ನೆವದಿಂದಲೇ ನನ್ನನ್ನು ಅವನರತವೂ ಭಾವಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಅದರ ಫಲದಿಂದ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಲಿ! ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಗಳೇ! ನೀವು ಇವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟ ಶಾಪವನ್ನು ನಾನೇ ನಿಮ್ಮ ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿಸಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿಯಿರಿ” ಎಂದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರೂ ನೇತ್ರಾನಂದಕರನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನೂ, ಆತನಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಮೈಕುಂಠಲೋಕದ ಸೊಬಗನ್ನೂ ನೋಡುತ್ತ, ಪರಪ್ರಾಣಂದಭರಿತರಾಗಿ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ ಆತನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಆ ವಿಷ್ಣುವಿನ ಮಹಾ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಆ ಮೇಲೆ ನಾರಾಯಣನು ತನ್ನ ಭೃತ್ಯರಾದ ಜಯವಿಜಯರನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲೈ ಭೃತ್ಯರೇ! ಇನ್ನು ನೀವು ಹೊರಡಬಹುದು! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನೀವು ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ! ನಿಮಗೆ ಶುಭವಾಗಲಿ! ನಾನು ಈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದರೂ ನಿಮಗೆ ಈ ಶಿಕ್ಷೆಯಾಗಬೇಕೆಂದು ನನಗೂ ಸಮ್ಮತವಾದುದರಿಂದಲೇ ತಪ್ಪಿಸಲಿಲ್ಲವು. ಇದಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಪ್ರಿಯಪತ್ನಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀ

ದೇವಿಗೂ, ನಿಮಗೆ ಈ ವಿಧವಾದ ದಂಡನೆಯಾಗಬೇಕೆಂಬುದೇ ಇಷ್ಟವು. ಅದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನುಕೇಳಿರಿ! ಹಿಂದೆ ನಾನು ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಣಯಕಲಹದಿಂದ ಮಾತಾಡದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಮಲಗಿದ್ದಾಗ, ಆಕೆಯು ಅಂತಃಪುರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಹೊರಗಿದ್ದು ಹಿಂತಿರಿಗಿ ಶಯನಗೃಹವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಈಗಿನಂತೆಯೇ ನೀವು ಆ ದೇವಿಯನ್ನೂ ನಿವಾರಿಸಿದಿರಿ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಆಕೆಯು ಹಿಂದೆಯೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಶಪಿಸಿರುವಳು. ಆದುದರಿಂದ ನಿಮಗೆ ಈ ರಾಕ್ಷಸಜನ್ಮವು ಹೇಗಿದ್ದರೂ ತಪ್ಪದು. ನೀವು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಮೊದಲು ನನ್ನಲ್ಲಿ ವೈರವನ್ನೇ ಬೆಳಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೂ, ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಅವಾಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ನಾನು ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನು. ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ನೀವು ನನ್ನ ಸನ್ನಿಧಾನವನ್ನೂ ಸೇರುವಿರಿ” ಎಂದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಜಯವಿಜಯರಿಗೆ ನಿಯಮಿಸಿ, ಅನೇಕ ವಿಮಾನಪರಂಪರೆಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿ ನಿರತಿಶಯಸೌಂದರ್ಯದಿಂದೊಪ್ಪುತ್ತಿರುವ ತನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಲಕ್ಷ್ಮೀಸಹಿತನಾಗಿ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಒಡನೆಯೇ ಇತ್ತಲಾಗಿ ಜಯವಿಜಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಿಂದ ಮುಖವು ಕಳೆಗುಂದಿತು. ಅವರ ಪ್ರಭಾವವೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸಿತು. ಆಗಲೇ ವೈಕುಂಠಲೋಕದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ಇಳಿಯಲಾರಂಭಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಜಯವಿಜಯರಿಬ್ಬರೂ ಕೊಬ್ಬಡಗಿ, ವೈಕುಂಠದಿಂದ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುವಾಗ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನಸಂಚಾರಿಗಳಾದ ಮಹಾತ್ಮರೆಲ್ಲರೂ, ಅವರ ದುಃಖಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಕೊಂಡು, ಹಾಹಾಕಾರದಿಂದ ಕೂಗಿಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಎಲೈ ದೇವತೆಗಳಿರಾ! ವೈಕುಂಠದ್ವಾರಪಾಲಕರಾದ ಆ ಜಯವಿಜಯರೇ ಈಗ ದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪನ ತೇಜಸ್ಸಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವರು. ಅವರ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದಲೇ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಹೀಗೆ ಅಂಧಕಾರಮಯವಾಗಿರುವುದು. ಆ ರಾಕ್ಷಸರ ತೇಜಸ್ಸು ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಹೆಚ್ಚಿ, ಕೆಲವು ಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯನ್ನಡಗಿಸಿದರೂ, ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಭಗವಂತನು ಅವತಾರಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಅವರ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಡಗಿಸಿ, ನಿಮ್ಮ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸುವನು. ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿಲಯಗಳನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸತಕ್ಕ ವನಾಗಿಯೂ, ತ್ರಿಲೋಕಾಧಿಪತಿಯಾಗಿಯೂ, ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ, ಮೂರಲಸಾಧ್ಯನಾದ ಮಾಯೆಯನ್ನು ತನ್ನ ಕೈವಶವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡವನಾಗಿಯೂ

ನಮ್ಮೆಲ್ಲರಿಗೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡದೆ ಬಿಡಲಾರನು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನಾವು ಚಿಂತಿಸಿ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲ. ನಾವು ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದ ಅವಶ್ಯಕತೆಯೂ ಇಲ್ಲ ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು

— ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುಗಳ ಜನನವು —

ಹೀಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆ, ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಭಯವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಓ! ಎದುರಾ! ಇತ್ತಲಾಗಿ ದಿತಿಯು “ತನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಲೋಕಕಂಟಕರಾದ ದುಷ್ಪುತ್ರರು ಹುಟ್ಟುವರೆಂದು ಹೇಳಿದ ತನ್ನ ಪತಿಯ ವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಹುಟ್ಟಿತು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸಾವು ಸಿದ್ಧವೆಂಬ ವಿಷಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೊರಗುತ್ತ, ನೂರು ವರುಷಗಳವರೆಗೆ ಗರ್ಭವನ್ನು ಧರಿಸಿದ್ದು ಇಬ್ಬರು ಕುಮಾರರನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಈ ಮಕ್ಕಳ ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳಿಗೂ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವಂತೆ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಅಸಂಖ್ಯಾತಗಳಾದ ಮಹೋತ್ಪಾತಗಳು ಕಾಣಿಸಿದುವು. ಸಮಸ್ತಪರ್ವತಸಮೂಹಗಳೊಡನೆ ಭೂಮಿಯು ಗಿರಗಿರನೆ ತಿರುಗಲಾರಂಭಿಸಿತು. ದಿಕ್ಕುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಉರಿಯುತ್ತಿದ್ದವು. ಆಕಾಶದಿಂದ ಚುಕ್ಕೆಗಳು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ನಾನಾಕಡೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಿಡಿಲಿನ ವರ್ಷವು ಕರೆಯುತ್ತಿತ್ತು. ಲೋಕೋಪದ್ರವಸೂಚಕಗಳಾದ ಧೂಮಕೇತುಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿದುವು ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ದೊಡ್ಡ ಬಿರುಗಾಳಿಯು ಮಹಾಧ್ವನಿಯಿಂದ ಘೋರ್ಗರೆಯುತ್ತ ಬೀಸತೊಡಗಿತು. ಈ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ವೇಗದಿಂದ ಅನೇಕವೃಕ್ಷಗಳು ಮೂಲಸಹಿತವಾಗಿ ಕಿತ್ತು ಬೀಳುತ್ತಿದ್ದವು. ಮತ್ತು ಆ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಜಯಧ್ವಜದಂತೆ ದೊಡ್ಡಧೂಳಿಯೆದ್ದು. ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ಭಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನು ಕೋರೈಸುವ ಮಿಂಚುಗಳೊಡನೆ ಮೇಘಸಮೂಹವು ಆಕಾಶವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ತುಂಬಿ, ಸಮಸ್ತಲೋಕವನ್ನೂ ಅಂಧಕಾರಮಯವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿತು. ಇದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳೂ ಅಲೆಗಳೆಂಬ ಕೈಗಳಿಂದ ಎದೆಯನ್ನು ಚಚ್ಚಿಕೊಂಡು, ದುಃಖದಿಂದ ಕೂಗುತ್ತಿರುವಂತೆ ಭಯಂಕರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಮೊರೆಯಿಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಕೊಳ, ಕೆರೆ, ಬಾವಿ

ಗಲೆಲ್ಲವೂ ಕಲಗಿಹೋದುವು. ಚಂದ್ರ ಸೂರ್ಯ ಬಿಂಬ ಗಳೆರಡ ಕೂಡ
 ಅಕಾಲಗ್ರಹಣದೊಡನೆ, ಸುತ್ತಲೂ ಪರಿವೇಷವು ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮೇಘಗ
 ಜನಗಳೂ, ಪರ್ಮತಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿ ಅದರ ಪ್ರತಿಧ್ವನಿಗಳೂ, ಭಯಂಕರವಾಗಿ
 ಕೇಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ನರಿ, ಗೂಬೆ, ಮೊದಲಾದ ಶ್ವಶಾನಜೀವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಗ್ರಾಮ
 ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಾಯಿಂದ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ಕಕ್ಕುತ್ತ, ಭಯಂಕರವಾಗಿ
 ಅವುಗಳಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗಲಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು ತಮ್ಮ ಮುಖ
 ವನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿ, ಒಮ್ಮೊಮ್ಮೆ ಹಾಡುವಂತೆಯೂ, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಅಳು
 ವಂತೆಯೂ ಳಗುತ್ತಿದ್ದುವು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಕತ್ತಿಗಳು ಕಠಿನವಾದ ತಮ್ಮ ಕಾಲೊರಸು
 ಗಳಿಂದ ನೆಲವನ್ನಪ್ಪಳಿಸುತ್ತ, ಕ್ರೂರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಅರಚಿಕೊಂಡು, ನಾನಾದಿಕ್ಕು
 ಗಳಿಗೆ ಓಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹೀಗೆ ನಾನಾಕಡೆಗಳಿಂದ ಹೊರಟ ಅವುಗಳಧ್ವನಿಯನ್ನು
 ಕೇಳಿ ಭಯಪಟ್ಟು, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿದ್ದ ಪಕ್ಷಿಗಳೂಕೂಡ ವಿಕಾರಧ್ವನಿಯಿಂದ ಕೂಗುತ್ತ,
 ತಮ್ಮ ಗೂಡುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹಾರಾಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಮಂದೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಡು
 ಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಹಸುಗಳು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಮಲಮೂತ್ರಗಳನ್ನು ಸುರಿಸತೊಡಗಿದುವು.
 ಗೋವುಗಳು ಭಯದಿಂದ ಮೈವರೆತು ಹಾಲಿಗೆ ಬದಲಾಗಿ ರಕ್ತವನ್ನು ಕರೆಯು
 ತಿದ್ದುವು. ಮೇಘಗಳು ಮಳೆಯನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ದೇವಾಲಯದಲ್ಲಿರುವ ದೇವ
 ತಾಪ್ರತಿಮೆಲ್ಲವೂ ಕಣ್ಮೀರುಬಿಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವೃಕ್ಷಗಳು
 ಉರುಳುತ್ತಿದ್ದುವು. ಶುಭಗ್ರಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ರೂರಗ್ರಹಗಳು ಸೀಡಿಸತೊಡಗಿದುವು.
 ಒಂದೊಂದುಗ್ರಹವೂ ವಕ್ರಗತಿಯಿಂದ ತಿರುಗುತ್ತ ಅನ್ಯೋನ್ಯವಾಗಿ ಯುದ್ಧ
 ವನ್ನಾರಂಭಿಸಿದುವು. ಈ ವಿಧವಾದ ಮಹೋತ್ಸಾಹಗಳು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕವಾಗಿ
 ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡವು. ಜ್ಞಾನಸಂಪನ್ನರಾದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಬ್ರಹ್ಮವೃತ್ತರು
 ಹೊರತು ಇತರ ಸಮಸ್ತಪ್ರಜೆಗಳೂ ಭಯದಿಂದ ತತ್ತಳಿಸುತ್ತಿದ್ದುವು. ಸಮಸ್ತ
 ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಮಹಾವಿಪತ್ತು ಸಂಭವಿಸದೆ ಬಿಡದೆಂದು
 ಎಲ್ಲರಿಗೂ ನಿಶ್ಚಯವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದು ಹೀಗಿರಲು, ಅತ್ತಲಾಗಿ ದಿಶಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ
 ಹುಟ್ಟಿದ ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ ಪೂರ್ಮಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಮಗಿದ್ದ ಪೌರುಷಪ್ರಭಾಗಳನ್ನೇ
 ತೋರಿಸುತ್ತ, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಬೆಳೆಯುತ್ತಬಂದರು. ಅವರ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಶಕ್ತಿ
 ಯನ್ನೂ, ಮಹಾದ್ಭುತವಾದ ಆಕಾರವನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೇ? ಉಕ್ಕಿನಂತೆ ಕಠಿನವಾದ
 ಮೈ ! ಪರ್ಮತಗಳಂತೆ ಮಹತ್ವಾದ ಆಕೃತಿ ! ಕಿರೀಟಾಗ್ರದಿಂದ ಆಕಾಶವನ್ನೇ
 ಮೇಲೆತ್ತುವಂತೆ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಬೆಳವಳಿಕೆ ! ಎಂಟು ದಿಕ್ಕುಗಳನ್ನೂ ಆಪ್ತಿ
 ಕೊಳ್ಳುವಂತೆ, ಕೇಯೂರಾಂಗದಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿ ನೀಡಿದ ತೋಳುಗಳು !

ನಿಲವನ್ನು ನಡುಗಿಸುವಂತೆ ಭಾರವಾದ ನಡೆ! ಇಂತಹ ಅದ್ಭುತಾಕಾರವುಳ್ಳ ಆ ರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ, ಕಾಂಚೀದಾಮದಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ತಮ್ಮ ಕಟಿಸ್ಥಲ (ನಡುವಿನಿಂದ) ದಿಂದಲೇ ಸೂರ್ಯನನ್ನತಿಕ್ರಮಿಸುವಂತೆ ವೃದ್ಧಿಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದರು. ಆಗ ಕಶ್ಯಪನು ಆ ಅವಳಿಮಕ್ಕಳಿಬ್ಬರನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಅವರಲ್ಲಿ, * ತನ್ನ ದೇಹದಿಂದ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಬಾಲಕನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಂದೂ, ದಿತಿಯ ದೇಹದಿಂದ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂದೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟು ನಾಮಕರಣವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಅಮೇಲೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಂಬವನು, ತನ್ನ ಬಾಹುಬಲದಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನಗೆ ಕೊಟ್ಟ ವರದ ಬಲದಿಂದಲೂ, ತನಗೆ ಮರಣವೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ, ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಲೋಕಪಾಲಕರನ್ನೂ ಪೀಡಿಸಿ ತನ್ನ ವಶ ಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆತನ ತಮ್ಮನಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೂ ಕೂಡ, ತನ್ನಣ್ಣನಿಗೆ ಸಹಾಯಕನಾಗಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೀಡಿಸುವುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು, ಮೈಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ ಯುದ್ಧಮಾಡಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಪಟ್ಟು, ತನ್ನೊಡನೆ ಸಮವಾಗಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕವರನ್ನು ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಕಾಣದೆ, ಸ್ವರ್ಗಕ್ಕೆ ಹೋದನು. ಅಸಾಧ್ಯವೇಗವುಳ್ಳ ಈ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು, ಕೋರಲಿಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ತೂವಿನ ದಂಡೆಯನ್ನು ಹಾಕಿಕೊಂಡು, ಮಹಾಗದೆಯನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಚಿನ್ನದಕಾಲಂಡುಗಳಿಗೆ ಘುಲಘುಲಧ್ವನಿಯೊಡನೆ, ವೇಗದಿಂದ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರಿಗೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಯವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿ

* ಇಲ್ಲಿ ಕಶ್ಯಪನು ತನಗೆ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಂದೂ ದಿತಿಗೆ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗನಿಗೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂದೂ ಹೆಸರಿಟ್ಟದಾಗಿ ಹೇಳಿದುದರ ತಾತ್ಪರ್ಯವೇನೆಂದರೆ :- ಪುರುಷನ ವೀರ್ಯವು ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವಾಗ, ಆ ಸ್ತ್ರೀಯರ ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸದಿಂದ, ಎರಡುಭಾಗವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡುವುದುಂಟು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಅವಳಿಮಕ್ಕಳು ಹುಟ್ಟುವರು. ಈ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪುರುಷಶರೀರದಿಂದ ಮೊದಲು ಹೊರಟ ವೀರ್ಯವು, ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹಿಂದಾಗಿ ನಿಂತು, ಆ ಮೇಲೆ ಎರಡನೆಯ ಬಿಂದುವು ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂದಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದು. ಪ್ರಸವಕಾಲದಲ್ಲಿ ಎರಡನೆಯ ವೀರ್ಯಬಿಂದುವಿನಿಂದುಂಟಾದ ಶಿಶುವು ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಅದರ ಹಿಂದೆ ಸೇರಿದ ಮೊದಲನೆಯ ಬಿಂದುವಿನಿಂದುಂಟಾದ ಶಿಶುವು ಜನಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಪುರುಷಶರೀರದಿಂದ ಸ್ತ್ರೀಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ತೇಜಸ್ಸು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಶಿಶುವಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವಾಗ ಜನನಕ್ರಮವು ವ್ಯತ್ಯಾಸವಾಗುವುದು. ಈ ಕ್ರಮವನ್ನನುಸರಿಸಿ ದಿತಿಯ ಗರ್ಭದಿಂದ ಮೊದಲು ಹುಟ್ಟಿದವನು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೆಂದೂ, ಕಶ್ಯಪನ ಶರೀರದಿಂದ ಮೊದಲು ಜನಿಸಿದವನು ಹಿರಣ್ಯಕಶಿಪುವೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು.

ಗಾಡರೋ ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಗರ್ವವೊಂದು ! ದೇಹಬಲವೊಂದು ! ವರಬಲವೊಂದು ! ಇವುಗಳಿಂದ ಮೈಮರೆಯುವಷ್ಟು ಮದೋಪ್ರೇಕವೊಂಟಾಯಿತು. ಅವನನ್ನು ತಡೆಯುವವರೊಬ್ಬರಾದರೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ತನಗೆ ಯಾರೂ ಇದಿರಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ, ದೇವತೆಗಳು ಗರುಡನನ್ನು ಕಂಡ ಹಾವುಗಳಂತೆ ಸಂದುಗೊಂಡುಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿಕೊಂಡಿದ್ದರು. ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಲ್ಲರೂ ತನ್ನ ವೀರಕ್ಕೆ ಹೆದರಿ ಓಡಿ ಹೋದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಅಲ್ಲಿ ಮತ್ತಷ್ಟು ಗರ್ವಿತನಾಗಿ, ತನ್ನದಿರಿಗೆ ನಿಲ್ಲುವವರೊಬ್ಬರನ್ನೂ ಕಾಣದುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಯಂಕರವಾದ ಒಂದು ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ತನಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಹಿಂಸೆಗಳಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತ, ಕೊಳದಲ್ಲಿಳಿಯುವ ಮದಪಾನೆಯಂತೆ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸಾತಾಳದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ವರುಣನ ಸೈನಿಕರೂ, ಇತರಜಲಜಂತುಗಳೂ ಅವನನ್ನು ನೋಡಿಭಯಪಟ್ಟು, ಚಿಂತಾಕುಲರಾಗಿ ಮುಂದೇನುಮಾಡಬೇಕೆಂದು ತೋರದೆ, ತಮಗೆತಾವೇ ಮೈಮರೆಸಿಕೊಂಡು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದರು. ಇದನ್ನು ನೋಡಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಹೆಮ್ಮೆಯೊಂಟಾಯಿತು. ಆ ಸಮುದ್ರಜಲದಲ್ಲಿಯೇ ನಿರಾತಂಕವಾಗಿ ಅನೇಕಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದನು. ಬಿರುಗಾಳಿಯೊಂದುಬಿರುವ ಆಸಮುದ್ರದ ಅಲೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನ ಉಕ್ಕಿನ ಗದಾದಂಡದಿಂದ ಆಪ್ತಳಿಸುತ್ತ, ಮುಂದೆಮುಂದೆ ಹೋಗಿಕೊನೆಗೆ ವರುಣನ ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ವಿಭಾವರೀಪಟ್ಟಣವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಜಲಾಧಿಪತಿಯಾದ ವರುಣನನ್ನು ನೋಡಿ, ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ, ಅವನಲ್ಲಿ ಬಹಳ ನೈಚ್ಯವನ್ನು ತೋರಿಸುವಂತೆ ತಲೆಬಗ್ಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ, “ಓ ಜಲಾಧಿಪತೀ! ನನಗೆ ಯುದ್ಧಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ನೀಡಬೇಕು! ನೀನು ಲೋಕಪಾಲಕನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧಕೀರಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದವನಲ್ಲವೇ ? ಇದಲ್ಲದೆ ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ನೀನು ಅನೇಕ ದೇವದಾನವರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ದೊಡ್ಡ ರಾಜಸೂಯಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಮಹಾವೀರನೆಂದೂ ಕೇಳಿರುವೆನು! ಆದುದರಿಂದ ಈಗ ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಿ, ತನಗೂ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಾಗ ವರುಣನಿಗೆ, ದುರಾತ್ಮನಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಮಹಾಗರ್ವವನ್ನೂ, ಅವನ ಕೊಬ್ಬನ್ನೂ, ನೋಡಿ, ತಡೆಯಲಾರದ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಅದು ಸಮಯವಲ್ಲವೆಂದು ಆ ಕೋಪವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ವಿನಯವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವನು. “ಎಲೈ ದಾನವಸಾರ್ವಭೌಮನೇ! ನಾನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗಲೋ

ಒಮ್ಮೆ ಒಬ್ಬ ಬ್ರೂರನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ರಾಜಸೂಯಯಾಗವನ್ನು ನಡೆಸಿದುದುಂಟು ! ಈಗ ಅಶಕ್ತನಾಗಿ ಯುದ್ಧದ ಪ್ರಸಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟಿರುವೆನು. ವೀರಾಗ್ರಣಿಯಾದೆ ನೀನೆಲ್ಲಿ ? ಅತಿದುರ್ಬಲನಾದ ನಾನೆಲ್ಲಿ ? ನಾನು ನಿನ್ನೊಡನೆ || ಎಂದಿಗೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲಾರೆನು. ಆದರೆ ನಿನಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಬೇರೊಬ್ಬ ವೀರನನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಕೊಡುವೆನು. ಅವನು ಮಹಾಬಲಾಢ್ಯನು ! ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಆಸೆಯುಳ್ಳವನು ! ನಿನ್ನಂತಹ ವೀರರನ್ನು ಕಂಡರೆ ಬಹಳಸಂತೋಷಪಡುವನು ! ಪುರುಷರಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಅವನೊಬ್ಬನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ, ಬೇರೊಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನೊಡನೆ ಹೋರಾಡಲಾರರು. ಅವನು ವೈಕುಂಠದಲ್ಲಿರುವನು. ನೀನು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ, ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ರಾಕ್ಷಸೇಂದ್ರಾ ! ಅವನು ನಿಮ್ಮಂತವರೇ ನೇಕರನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನೂ ಧರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ನೀನು ಬದುಕಿಬರುವುದೇ ಸಂದೇಹವೆಂದೂ ನನಗೆ ತೋರು ವುದು. ನೀನು ಆ ವೀರನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಂತರೆ, ಅವನು ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೀಳಿ ನಿನ್ನ ಮಾಂಸದಿಂದ ನಾಯಿನರಿಗಳಿಗೆ ಔತಣವನ್ನು ಮಾಡದೆ ಬಿಡಲಾರನು" ಎಂದನು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

 { ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ವರುಣನ ಮಾತಿನಮೇಲೆ ಶೀಮತಾ
 ವಿಷ್ಣುವನ್ನು ಹುಡುಕುತ್ತ, ಹೊರಟುದು. ವರಾಹ
 ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷ ಯುದ್ಧವು.

ವಿದುರಾ ಕೇಳು ! ವರುಣನು ಹೇಳಿದ ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ಬಹಳ ಉತ್ಸಾಹಗೊಂಡನು. ವರುಣನು ವಿಷ್ಣುವಿನಿಂದ ತನಗೆ ಸಾವು ನಿಶ್ಚಯವೆಂಬ ಮಾತನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, ಮದೋದ್ರಿಕ್ತನಾಗಿ ವೈಕುಂಠದ ಕಡೆಗೆ ಹೊರಟನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ನಾರದನು ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಇವನನ್ನು ಸಂಧಿಸಿ, ವಿಷ್ಣುವು ವೈಕುಂಠದಿಂದ ರಸಾತಲಕ್ಕೆ ಹೋಗಿರುವುದಾಗಿ ಸೂಚಿಸಲು, ಒಡನೆಯೇ ಅತಿವೇಗದಿಂದ ಪಾತಾಳದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ ರಸಾತಲವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಪರ್ಮತದಂತೆ ಮಹೋನ್ನತನಾಗಿ ತನ್ನ ದಂಷ್ಟ್ರಾಗ್ರದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಮೊಟೆ ಮೇಲಕ್ಕೇತ್ತುತ್ತ, ತನ್ನ ಕೆಂಪಾದ ಕಣ್ಣುಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದಲೇ ಶತ್ರುಕೇ

ಜಸ್ಸನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವಂತೆ ನಿಂತಿರುವ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಕಂಡು ಅಟ್ಟಹಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ, “ಹಿಡೋ! ಇದೇನಿದು! ಕಾಡಿನಲ್ಲಿರದೇಕಾದ ಹಂದಿಯು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದು ಹೇಗೆ?” ಎಂದು ಮಂದಹಾಸದೊಡನೆ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಅವನ ರಾಹವನ್ನು “ಹಿ ಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದ ಕಾಡುಮೃಗವೇ! ಇದೇನಿದು? ನೀನು ಕೋರಿಯಲ್ಲಿ ಕಿತ್ತಿರುವ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇಡು! ಇದೋ ನನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡು! ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ಪಾತಾಳಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟಿರುವನು. ಇದು ರಾಕ್ಷಸರಾದ ನಮಗೆ ಸೇರತಕ್ಕದ್ದು. ಹೀಗಿರುವಾಗಲೂ ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆಯೇ ಕಳ್ಳತನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಗಿಸಿ ಕೊಂಡು ಹೋಗುವೆಯಾ? ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದರಿಂದ ಎಂದಿಗೂ ನಿನಗೆ ಕ್ಷೇಮವುಂಟಾಗದು! ಎಲೆ ಸುರಾಧಮಾ! ಏನೋ ಮೋಸಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ಆಕಾರವನ್ನು ತಾಳಿರುವಂತಿದೆ. ಹಿಂದೆಯೂ ನೀನು ಇದೇ ವಿಧವಾದ ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಬಲದಿಂದಲೇ ನಮ್ಮ ಕಡೆಯವರನ್ನೇಕರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿರುವೆ. ದೇವತೆಗಳು ನಮ್ಮ ನಾಶಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಿನಗೆ ಈ ರೂಪವನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಕಳುಹಿಸಿರಬಹುದು? ಅತ್ಯಲ್ಪಬಲವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದಲೇ ನೀನು ಹೀಗೆ ವೇಷಾಂತರಗಳಿಂದ ಬರುವಹಾಗಿದೆ! ಆದರೇನು! ಇರಲಿ! ಇದೋ ನೋಡು! ಈಗಲೇ ಈ ಗದಾದಂಡದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಡಿದು, ನಮ್ಮ ಬಂಧುಮಿತ್ರರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರೆಸುವೆನು. ಇದೋ! ಒಂದೇಪ್ರಹಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಗದೆಯಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಕೊಂದು ನಿನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ಮುರಿಯುವೆನು ನೋಡು! ಇದುವರೆಗೆ ನಿನ್ನನ್ನಾಶ್ರಯಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿನಗೆ ಬಲಿಗಳನ್ನು ತಂದೊಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಮುಷಿಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ ಸಾಯುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ” ಎಂದನು. ರಾಕ್ಷಸನು ಈ ಮಾತನ್ನಾಡಲು, ಅವರಾಹಮೂರ್ತಿಗೆ, ಅವನ ಕ್ರೂರವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಶೂಲಗಳು ಮೈಗೆ ನಾಟಿದಂತಾಗಿ, ಸಹಿಸಲಾರದ ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ಹೀಗೆ ಕೋಪೋದ್ರಿಕ್ತನಾದ ಆದಿವರಾಹನು, ಮಡುವಿನಲ್ಲಿ ಹೊಸಳೆಯ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬಿದ್ದ ಮಹಾಗಜವು, ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣಾನೆಯನ್ನೂ ಹಿಂದಿಕ್ಕಿ ಕೊಂಡು ಕೋಪದಿಂದ ಹಣಗಾಡುವಂತೆ, ತನ್ನ ದಂಷ್ಟಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಭಯದಿಂದ ನಡುಗುತ್ತಿರುವ ಭೂದೇವಿಯನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಆ ಜಲಮಧ್ಯದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ವೇಗದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು, ಮದದಾನೆಯನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುವ ಮೊಸಳೆಯಂತೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನೂ ಕೂಡ ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರೆ ದಾಡೆಗಳೊಡನೆ ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಸಿಡಲಿನಂತೆ ಆರ್ಭಟಿಸಿ, ಎಲೈ ದುರಾತ್ಮಾ! ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಭಯಪಟ್ಟು ಪಲಾಯನಮಾಡು

ವೆಯಾ? ನಿನ್ನಂತಹ ನೀಚಜಾತುಗಳು ಲೋಕಾಪವಾದಕ್ಕೂ ಅಂಜದೆಓಡಿ ಹೋಗುವುದೇನೋ ಸಹಜವೇ?" ಎಂದು ಮೂದಲಿಸಿ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿದ್ದನು. ಈ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಗೂ ವೇಲೆವೇಲೆ ಕೋಪವು ಉಕ್ಕಿ ಬರುತ್ತಿತ್ತು. ತನ್ನ ದಂಷ್ಟಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಆಮಹಾಸಮುದ್ರದಮೇಲೆಯೇ ತನ್ನ ಆಧಾರಶಕ್ತಿಯಿಂದ ನಿಲ್ಲಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಈ ಅದ್ಭುತ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ಸಂದೋಷದಿಂದಲೂ ಆ ಆದಿವರಾಹನನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಯೇ ಆಕಾಶದಿಂದ ಪುಷ್ಪವರ್ಷವನ್ನೂ ಕರೆದರು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ನಾನಾದಿಕ್ಕುಗಳಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಭಗವಂತನು ವರ್ಮಭೇದಕಗಳಾದ ಮಾತಿನಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ಗದಾಪಾಣಿಯಾದ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ನೋಡಿ, ಪುಂಡರಾಸದಿಂದ ನಗುತ್ತ, “ಎಲೆ ರಾಕ್ಷಸಾ! ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಕಾಡುವೈದ್ಯವೆಂದು ಹಾಸ್ಯಮಾಡಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಹೌದು! ನಾವು ಕಾಡುವೈದ್ಯಗಳೆಂಬುದೇನೋ ವಾಸ್ತವವು! ನಿಮ್ಮಂತಹ ನಾಯಿಗಳನ್ನು ಹುಡುಕಿ ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾವು ಈ ಮೃಗರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿರುವೆವು. ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮಾ! ಕೆಲಸಕ್ಕೆ ಬಾರದ ಈ ಕೂಗಾಟಗಳಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ! ನಿಜವಾದ ವೀರ್ಯವುಳ್ಳವರು ಯಾವಾಗಲೂ ಇಂತಹ ಗರ್ವೇಶಕ್ತಿಗಳನ್ನು ಬಾಯಿಂದ ನುಡಿಯಲಾರರು. ಮೃತ್ಯುವಾತದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದಿರುವ ನೀನು ಈ ಆತ್ಮಸ್ತುತಿಯನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಂಡಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಓದನ್ನು ವೀರರೊಬ್ಬರೂ ಮೆಚ್ಚಲಾರರು! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ! ನೀನೇನು ಹೇಳಿದೆ? ಪಾತಾಳವಾಸಿಗಳಿಗಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಿರ್ಮಿಸಿಕೊಟ್ಟ ಈ ಭೂಮಿಯನ್ನು ನಾವು ಕದ್ದುಕೊಂಡು ಭಯದಿಂದೋಡಿ ಬರುವುದರಿಂದ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಹಾಗೆಯೇ ಆಗಲಿ! ಪಾತಾಳವಾಸಿಗಳಾದ ನಿಮ್ಮ ಸ್ವತ್ತನ್ನೇ ನಾವು ಆಪಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಬರುತ್ತಿರುವೆವು. ನಾವು ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದವರು! ನಿನ್ನ ಗದೆಗೆ ಭಯಪಟ್ಟೇ ಓಡಿಬರುತ್ತಿರುವೆವು. ಆಹಾ! ಮಹಾಬಲಾಢ್ಯನಾದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ವೈರವನ್ನು ಬೆಳೆಸಿ, ನಾವು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದರೆ ತಾನೇ ಬದುಕಬಲ್ಲೆವು! ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಾವೇನೋ ಅಲ್ಪಬಲವುಳ್ಳವರೇ ವಾಸ್ತವವು! ನಮಗೆ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬಲಾಢ್ಯರೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುವಷ್ಟು ಬಲವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಸಮ್ಮಿದಾದಷ್ಟು ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯೋಗಿ. ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡಿಯೇ ತೀರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಲೈ ರಾಕ್ಷಸಾ! ಪದಾತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನೀನೂಕೂಡ ಅದಷ್ಟು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸು! ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಲ್ಲು.

ನಮ್ಮನ್ನು ಕೊಂದು ನಿನ್ನ ಬಂಧುಮಿತ್ರರ ಕಣ್ಣೀರನ್ನೊರಸುವವನಾಗು. ನೀನು ಪೀರನಾಗಿದ್ದರೆ ಹಾಗೆಯೇ ನಡೆಸಬೇಕು! ಅಡಿದ ಮಾತನ್ನು ನಡೆಸದವೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಗೌರವವೆಲ್ಲಿ? ಎಂದು. ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಹೇಳಿದ ಈ ವ್ಯಂಗ್ಯವಾಕ್ಯಗಳು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಶೂಲದಂತೆ ನಾಟಿದುವು. ಕಾಲಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿದ ಕಾಳಸರ್ಪದಂತೆ ಆ ದುಷ್ಟರಾಕ್ಷಸನು ಕೋಪದಿಂದ ಬುಸುಗುಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದನು. ತಡೆಯಲಾರದ ಕೋಪದಿಂದ ಅವನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಉರಿಯನ್ನು ಕಾರುತ್ತಿದ್ದುವು. ಅವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲಗಿಹೋದುವು. ಒಡನೆಯೇ ಮಹಾಗದೆಯನ್ನು ಗರಗರನೆ ತಿರುಗಿಸಿ ಆ ವರಾಹದ ಎದೆಗೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಬೀಸಿದನು. ಇಷ್ಟರೊಳಗಾಗಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು, ಥಟ್ಟನೆ ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ತಿರುಗಿ, ಯೋಗಸಿದ್ಧನು ವೃತ್ಯುವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವಂತೆ ಅದರ ಪ್ರಹಾರವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು, ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಗದೆಯನ್ನು ತಿರುಗಿಸುತ್ತ ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರಲು, ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಕೋಪದಿಂದ ತುಟಿಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚುತ್ತ, ತಾನು ಹಿಡಿದಿದ್ದ ಗದೆಯಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಬಲಭುಜಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಿಟ್ಟು ಹೊಡೆದನು. ಅದರ ಗದಾಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಚತುರನಾದ ರಾಕ್ಷಸನು, ತನ್ನ ಗದೆಯನ್ನು ಅಡ್ಡಲಾಗಿ ಹಿಡಿದು, ಆ ಪ್ರಹಾರವನ್ನೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಕ್ರೂರವಾಗಿ ಹೊಡೆದಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೊಬ್ಬರು ಸ್ಪರ್ಧೆಯಿಂದ ಹೋರಾಡುತ್ತ, ಗದೆಯಿಂದಪ್ಪಳಿಸುವಾಗ, ಮೈಗಾಯದಿಂದ ಹೊರಟ ರಕ್ತದ ವಾಸನೆಯು ಮೂಗಿಗೆ ಏರಿದಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಇಬ್ಬರಿಗೂ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಕೋಪವೂ ಹೆಚ್ಚಿಬರುತ್ತಿತ್ತು. ಒಬ್ಬರನ್ನೊಬ್ಬರು ಜಯಿಸಬೇಕೆಂಬ ಹಟದಿಂದ, ಆ ವರಾಹರಾಕ್ಷಸರಿಬ್ಬರೂ, ವಿಚಿತ್ರಗತಿಗಳಿಂದ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಎರಡು ಮಹಾವೃಷಭಗಳಂತೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತ ಬಂದರು. ಮಾಯಾವರಾಹಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕ್ಷೀಣೊಡಿದ್ದ ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಆ ಮಹಾವಿಷ್ಣುವಿಗೂ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗೂ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದ ಈ ಮಹಾಯುದ್ಧವನ್ನು ನೋಡಬೇಕೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನು, ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನ ಪರಾಕ್ರಮವಾದರೋ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ತಗ್ಗದೆ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿತ್ತು. ಭಗವಂತನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದ ಒಂದೊಂದು ಗದಾಪ್ರಹಾರವೂ ಅವನಮೇಲೆ ಬೀಳದೆ ತಪ್ಪಿಹೋಗುತ್ತಿದ್ದಿತು. ಆ ರಾಕ್ಷಸನೂ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು ಹೆಮ್ಮೆಯಿಂದ ಕುಳಿತಿದ್ದನು. ಅವನ ಪರಾಕ್ರಮವು ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾಯಿತು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ದೇವಾಧಿಪತಿಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ಆದಿವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು

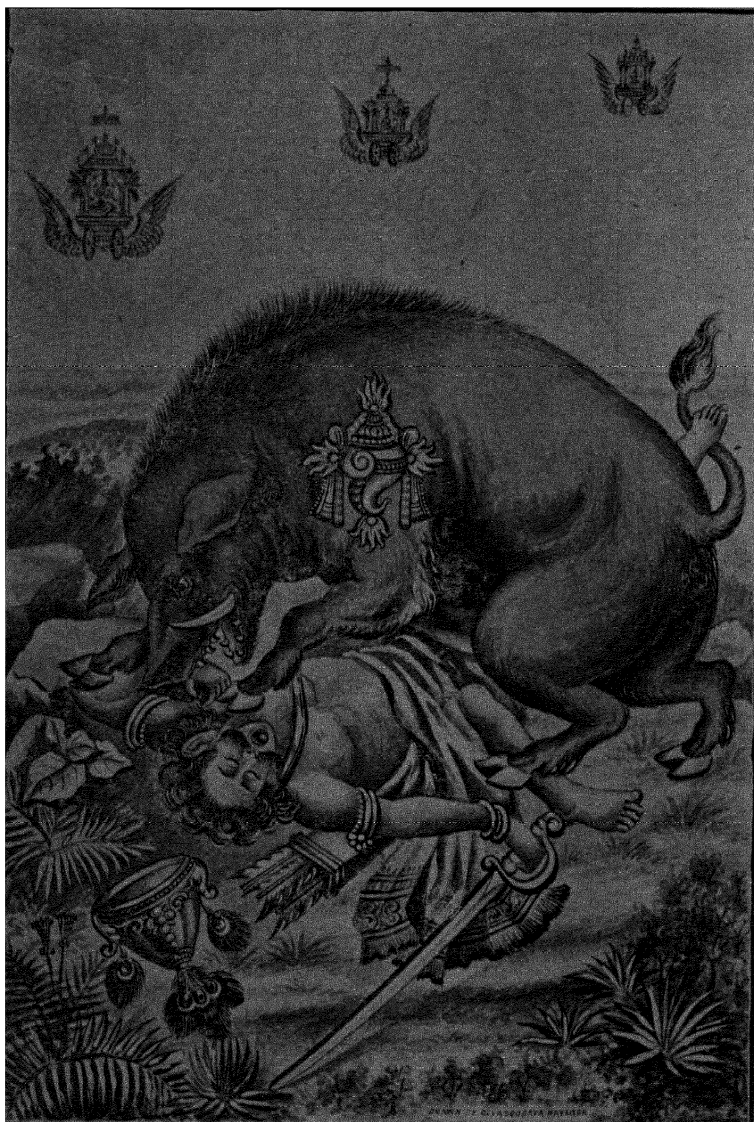
ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸತೊಡಗಿದನು. ಓ ದೇವಾ ! ಈ ರಾಕ್ಷಸನಾದರೋ ಬಹಳ ದುರಾತ್ಮನು ! ನಿನ್ನನ್ನೇನಂಬಿ ಬದುಕುತ್ತಿರುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ನಿರಪರಾಧಿಗಳಾದ ಇತರಭೂತಗಳನ್ನೂ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವನು. ಲೋಕವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೆದರಿಸುತ್ತಿರುವನು. ನಾನು ಕೊಟ್ಟ ವರಬಲದಿಂದಲೇ ಬಹಳವಾಗಿ ಕೊಬ್ಬಿ ಲೋಕವನ್ನು ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿರುವನು ತನಗೆ ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಇದರಿಲ್ಲವೆಂಬ ಮೈಕೊಬ್ಬಿನಿಂದ, ಸಿಕ್ಕಿದವರನ್ನೆಲ್ಲಾ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಕರೆಯುತ್ತ, ಲೋಕವನ್ನು ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವನು. ಲೋಕಕಂಟಕನಾದ ಈತನು, ಬಹಳ ಮಾಯಾವಿಯಾಗಿ, ತನ್ನ ವೀರಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲೆಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲವೆಂದು ಬೀಗಿ ಬೆರೆಯುತ್ತಿರುವನು. ಅತಿಕ್ರೂರಾತ್ಮನಾದಇವನೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡುವಾಗಲೂ ನೀನು ಅಲಕ್ಷ್ಯಭಾವದಿಂದ ಮಕ್ಕಳಾಟೆ ಕೆಯ್ದಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಈ ದುರಾತ್ಮನೊಡನೆ ಹೀಗೆ ಆಟವಾಡುತ್ತಿರುವುದು, ಹಾವಿನೊಡನೆ ಸರಸವಾಡುವಂತೆಯೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಇನ್ನು ನೀನು ತಡಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ಸರಿಯಲ್ಲ. ಇದೋ! ಈಗಾಗಲೇ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವು ಸಂವಿಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಕ್ಷಸರಿಗೆ ಬಲವು ಹೆಚ್ಚು ! ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಮಾಯಾಬಲವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಾಯಂಕಾಲಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಇವನನ್ನು ಕೊಂದು ಬಿಡಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದು ದುಸ್ಸಾಧ್ಯವಾಗುವುದು. ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲವೆಂಬುದು ಲೋಕಕ್ಕೆ ಭಯಂಕರವಾಡುದು. ಅದುದರಿಂದ ಎಲೈ ಸರ್ವಾತ್ಮಕನೇ ! ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಇವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ! ಈಗ ಅಭಿಜಿತ್ತೆಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ಮಧ್ಯಾಹ್ನಕಾಲವು ಆರಂಭಿಸಿರುವುದು. ಇವನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ಇದೇ ತಕ್ಕ ಸಮಯವು. ದುರ್ಜಯನಾದ ಈತನನ್ನು ಈಗಲೇ ಕೊಂದು ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಿತರಾದ ನಮಗೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡು ! ಇವನಿಗೂ ಮರಣಕಾಲವು ಸಂವಿಧಿಸಿರುವುದು ! ಈಗಲೇ ನೀನು ತಕ್ಕ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನುಪಯೋಗಿಸಿ, ಇವನನ್ನು ಕೊಂದು ಸಮಸ್ತಲೋಕಕ್ಕೂ ಕ್ಷೇಮವನ್ನುಂಟುಮಾಡು !” ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹದಿನೆಂಟನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

—❀❀❀ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದುದು ❀❀❀—

ಹೀಗೆ ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಕುರಿತು, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಯಥಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ, ಅಮೃತದಂತೆ ಪ್ರಿಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರಲು, ಭಗವಂತನು ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು “ಅಹಾ! ಕಾಲ ಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಸರ್ವಸಂಹಾರಕನಾದ ನನಗೆ ಇವರು ಶತ್ರುಭಯವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸುತ್ತಿರುವರಲ್ಲಾ! ಎಂದು ಒಳಗೊಳಗೆ ನಗುತ್ತ, ಮಂದಹಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಬ್ರಹ್ಮನಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಅವನ ಮಾತನ್ನು ಪ್ರೀತಿಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದಂತೆ, ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡಿದನು. ಆದರೆ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಬಲವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕ ಸಂಧ್ಯಾಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ, ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೆ ತೋರಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡನು. ಅನಂತರದಲ್ಲಿ ಆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಮದದಾನೆಯಂತೆ ನಿರ್ಭಯವಾಗಿ ನಿಂತಿರುವ ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ, ಕೋಪಾವೇಶವನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ ತನ್ನ ಗದಾದಂಡವನ್ನೆತ್ತಿ ಹಾರಿಬಂದು ಆ ರಾಕ್ಷಸನಮೇಲೆ ವೇಗದಿಂದ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಈ ಗದೆಯು ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ರಾಕ್ಷಸನ ಗದೆಯಿಂದ ಪ್ರತಿಹತವಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಕೈಯಿಂದ ಜಾರಿ, ಮಹಾಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿತು. ಇದು ನೋಡುವವರಿಗೆ ಅತ್ಯಾಶ್ಚರ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿತು. ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ತಕ್ಕ ಅವಕಾಶವಿದ್ದರೂ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಯುದ್ಧಧರ್ಮವನ್ನು ಯೋಚಿಸಿ, ನಿರಾಯುಧನಾಗಿದ್ದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೊಡೆಯಲಾರದೆ, ಉಕ್ಕಿರುವ ಕೋಪವನ್ನು ಹಾಗೆಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಮ್ಮನಿದ್ದನು. ಭಗವಂತನ ಗದೆಯು ವಿಫಲವಾಗಿ ಬಿದ್ದುದನ್ನು ನೋಡಿ ಸುತ್ತಲೂ ಹಾಹಾಕಾರವು ಹೊರಟಿತು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನು ಮಾತ್ರ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಧರ್ಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನೇ ಗೌರವಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಸುನಾಭವೆಂಬ ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಸ್ಥರಿಸಿದೊಡನೆ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು ಆತನಿಗೆ ಕೈಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿತು. ಈ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವು, ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಸಹವಾಸಿಯಾಗಿದ್ದ ಆದಿತಿಪುತ್ರನಮೇಲೆ ಬಿದ್ದು, ಅವನೊಡನೆ ಸೇರುವುದಕ್ಕೆ ಆತುರಪಡುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಯುದ್ಧದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದಿದ್ದ ಪೇವತೆಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ “ದೇವಾ! ಆ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ಕೊಲ್ಲು! ಕೊಲ್ಲು! ನಿನಗೆ ಜಯವಾಗಲಿ” ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ಉತ್ಸಾಹವಾಕ್ಯಗಳು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಹೊರಡುತ್ತಿದ್ದುವು. ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನಿಗಾದರೋ, ತನ್ನ ಮುಂದೆ ಸುದರ್ಶನವನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು ನಿಂತಿದ್ದ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ

ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಕೋಪವು ಉಕ್ಕುತ್ತಿತ್ತು. ಆಗಾಗ ತುಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚುವನು! ಉದ್ದವಾಗಿ ನಿಟ್ಟುಸಿರನ್ನು ಬಿಡುವನು! ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೇ ದಹಿಸುವಂತೆ ನೋಡುವನು! ಹೀಗೆ ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರಿದಾಡೆಗಳುಳ್ಳ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು, ಕೋಪಾವೇಶದೊಡನೆ ವೇಗದಿಂದೋಡಿ ಬಂದು “ಇದೋ! ಇದರಿಂದ ನೀನು ಸತ್ತಿ” ಎಂದು ತನ್ನ ಗದೆಯನ್ನು ಬೀಸಿದನು. ಯಜ್ಞಮೂರ್ತಿಯಾದ ಭಗವಂತನಾದರೋ ವಾಯುವೇಗದಿಂದ ಹೊರಟ ಆ ಗದೆಯು ತನ್ನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ, ಆ ಕತ್ತುವು ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಯೇ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಎಡಗಾಲಿನಿಂದ ಮೆಟ್ಟಿನಿತ್ತು, ಅಶಾಭಂಗಹೊಂದಿ ಮುಂದೆ ನಿಂತಿದ್ದ ರಾಕ್ಷಸನನ್ನು ನೋಡಿ “ಎಲೆ ರಾಕ್ಷಸಾ! ಚಿಂತಿಸಬೇಡ! ಇದೋ ತಿರುಗಿ ಇನ್ನ ಆಯುಧವನ್ನೆತ್ತಿಕೊಂಡು ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ನಿಲ್ಲು! ನಿನ್ನಿಂದಾದ ಪ್ರಯತ್ನವನ್ನು ಮಾಡು! ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನೀನೇ ಜಯಿಸಬಹುದು” ಎಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ರಾಕ್ಷಸನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕೋಪವುಂಟಾಯಿತು. ತಿರುಗಿ ಅದೇಗದೆಯನ್ನು ತೆಗೆದು ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಬೀಸಿ ಸಿಂಹನಾದವನ್ನು ಮಾಡಿದನು ಈ ಗದೆಯು ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಂತನು, ಗರುಡನು ಹಾವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವಂತೆ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಅದನ್ನು ತನ್ನ ಕೈಯಿಂದಾತು ಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ತನ್ನ ಪೌರುಷವೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾದುದಕ್ಕಾಗಿ ಆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಗರ್ವವಡಗಿ, ಚಿಂತಾಕುಲನಾಗಿದ್ದನು. ಭಗವಂತನು ತಿರುಗಿ ಅದೇ ಗದೆಯನ್ನು ಕೈಗೆ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಬಂಗಾಗಲೂ ಕೂಡ, ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಅದನ್ನು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೆ ನಾಚಿಕೆಪಟ್ಟು ಉತ್ಸಾಹಹೀನನಾಗಿದ್ದನು ಕೊನೆಗೆ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ಒಂದು ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ಕೈಗೆತ್ತಿಕೊಂಡು, ಬಹಳ ಶುದ್ಧಾತ್ಮನಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನ ಮೇಲೆ ಶೂನ್ಯದೇವತೆಯನ್ನು ಕಳುಹಿಸುವಂತೆ, ಅದನ್ನು ಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾದ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯ ಮೇಲೆ ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಆಕಾಶಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತಕಾಂತಿಯಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತ, ಮುಂದೆ ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ತ್ರಿಶೂಲವನ್ನು ನೋಡಿ ಭಗವಂತನು, ಹರಿತವಾದ ಅಲಗುಗಳುಳ್ಳ ತನ್ನ ಚಕ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿ * ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಗರುಡನು ತನ್ನ ಮೈಯಿಂದುದಿರಿಸಿದ

* ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅಮೃತಕಲಶವನ್ನು ಸಾಗಿಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದ ಗರುಡನ ಮೇಲೆ, ಇಂದ್ರನು ತನ್ನ ವಜ್ರಾಯುಧವನ್ನು ಪ್ರಯೋಗಿಸಿದನು. ಅನೋಘವಾದ ಆ ವಜ್ರಾಯುಧಕ್ಕೆ ಗೌರವವನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ಗರುಡನು ತನ್ನ ಮೈಯಿಂದ ಒಂದು ಗರಿಯನ್ನುದುರಿಸಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗಿದುದಾಗಿಯೂ, ಆ ಗರಿಯನ್ನು ಇಂದ್ರನು ಕೋಪದಿಂದ ತುಂಡುತುಂಡಾಗಿ ಭೇದಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ ಪೂರ್ವಕಥೆಯುಂಟು.

161. ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದುದು.

ದಿಂದ ರಕ್ತವು ಜನುಗಿತು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ರಣರಂಗದಲ್ಲಿ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರದ ಪ್ರಭಾವ ದಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಮಾಯೆಯೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಅದರೂ ಬಿಡದೆ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನು, ಉದ್ಧವಾದ ತನ್ನ ತೋಳುಗಳನ್ನು ನೀಡಿಕೊಂಡು, ಮುಂದೆನುಗ್ಗಿ. ಆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ತನ್ನ ಭುಜಗಳ ನಡುವೆ ಸಿಕ್ಕಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದನು. ಆಗಲೂ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕದೆ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡುದನ್ನು ನೋಡಿ, ವಜ್ರಮುಷ್ಟಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಅಭಗವಂತನ ಎದೆಯ ಮೇಲೆ ಹೊಡೆದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು, ದೇವೇಂದ್ರನು ವೃತಾಸುರನನ್ನು ಹೊಡೆದಂತೆ, ತನ್ನ ಅಂಗೈಯಿಂದ ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೆನ್ನೆಯ ಮೇಲೆ ಅಪ್ಪಳಿಸಿದನು. ಈ ಪ್ರಹಾರವು ಬಿದ್ದೊಡನೆ, ಆ ರಾಕ್ಷಸನು ಗಿರುಗಿರನೆ ಸುತ್ತಿ, ಬಿರುಗಾಳಿಯಿಂದ ಮುರಿದು ಬಿದ್ದ ವೃಕ್ಷದಂತೆ ಕಣ್ಣುಮುಚ್ಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದನು. ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಕೈ, ಕಾಲು, ಕಂಠ, ಮುಂತಾದ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲವೂ ಛಿನ್ನಛಿನ್ನವಾದವು. ಭಯಂಕರವಾದ ಕೋರಿ ಗಳುಳ್ಳ ಆ ರಾಕ್ಷಸನು, ಹೀಗೆ ವರಾಹಮೂರ್ತಿಯಿಂದ ಹತನಾಗಿ ತುಟಿಯನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದಿರುವುದನ್ನೂ, ಸತ್ತ ಮೇಲೆಯೂ ಅವನ ಮುಖದ ತೇಜಸ್ಸು ದಿರುವುದಕಂದನೂನೋಡಿ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅಶ್ಚರ್ಯಭರಿತರಾಗಿ ಮುಂದೆ ಬಂದು, “ಅಹಾ! ಈ ತನಲ್ಲವೇ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮನು! ಭಗವಂತನ ಕೈಯಿಂದಲೇ ಮರಣವನ್ನು ಹೊಂದುವ ಇಂತಹ ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ವಿರಳವಲ್ಲವೇ! ಯೋಗೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಸಂಸಾರವನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ, ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಬಹಳ ಶ್ರಮದಿಂದ ಯಾವನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ರಹಸ್ಯವಾಗಿ ಹುಡುಕುತ್ತಿರು ವರೋ, ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಪಾದದಿಂದಲೇ ಈತನಿಗೆ ಮರಣವುಂಟಾಯಿತಲ್ಲವೇ? ಪ್ರಾಣೋತ್ಕ್ರಮಣಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ, ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನು ನೀಗಿದ ಈ ರಾಕ್ಷಸನಲ್ಲವೇ ಪರಮ ಧನ್ಯನು! ಇಂತಹಭಾಗ್ಯವು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ಲಭಿಸುವುದೇ? ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ದ್ವಾರಪಾಲಕರಾಗಿದ್ದ ಜಯವಿಜಯರೇ ಇವರು! ಬ್ರಾಹ್ಮಣಶಾಪದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸರಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದು, ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿಯೇ ತಿರುಗಿ ಆ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರತಕ್ಕವರು! ಇವರನ್ನು ಪುಣ್ಯಾತ್ಮರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು?” ಎಂದು ಆ ರಾಕ್ಷಸನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಮುಂದೆ ಬಂದು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವರು. “ಓ ದೇವಾ! ಸಕಲಯಜ್ಞಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು. ಶುದ್ಧಸತ್ತ್ವಮೂರ್ತಿಯಾದರೂ, ತೋಕರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೀಗೆ ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ನಾನಾವಿಧತರಂಗಗಳನ್ನು

ಧರಿಸತಕ್ಕ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕಾರವು! ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದ ಲೋಕ ಕಂಟಕನಾದ ಈ ರಾಕ್ಷಸನು ಹತನಾದನು! ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಯದಿಂದ ನಾವು ಸುಖಿಗಳಾದೆವು” ಎಂದರು ವಿದುರಾ! ಹೀಗೆ ಆದಿವರಾಹರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿದ ಭಗವಂತನು, ಬೇರೊಬ್ಬರಿಂದ ತಡೆಯಲಸಾಧ್ಯವಾದ ಕ್ರೂರಪರಾಕ್ರಮವುಳ್ಳ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿಪಲ್ಲಡುತ್ತ, ಸರ್ವೋತ್ತಮ ಸೌಭಾಗ್ಯವುಳ್ಳ ತನ್ನ ವೈಕುಂಠಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದನು. ಎಲೈ ಮಿತ್ರನೇ! ಈಗ ನಾನು ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಎಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದನೋ, ಇದರಂತೆಯೇ ಆ ಭಗವಂತನೂ ಕೂಡ ಕೇವಲ ಲೀಲಾಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದು ಕೆಡಹಿದನು. ಆ ಭಗವಂತನ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಗೆ ಇದೊಂದು ದುಷ್ಕರಕಾರ್ಯವೆಂದೇನಬೇಡ? ಎಂದು ಮೈತ್ರೇಯನು ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಹೇಳಿದೊಡನೆ, ಭಾಗವತೋತ್ತಮನಾದ ವಿದುರನಿಗೆ ಅತ್ಯಾನಂದವುಂಟಾಯಿತು. ಎಲೈ ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೆಸರನ್ನು ಪಡೆದ ಮಹಾತ್ಮರ ಚರಿತ್ರೆಯನ್ನು ಕೇಳುವಾಗಲೇ, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಸಂತೋಷವಾಗುವುದು. ಇನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವಂತನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಆನಂದವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ! ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ಮೊಸಳೆಯ ಬಾಯಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಪ್ರಾಣಪಾಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಗಜೇಂದ್ರವು, ತನ್ನ ಹೆಣ್ಣಾ ನೆಗಳೊಡನೆ ಒಂದಾವರ್ತಿ ಭಗವಂತನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೂಗಿ ಕರೆದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಆ ಭಗವಂತನು ಚಕ್ರಧಾರಿಯಾಗಿ ಬಂದು, ಮೊಸಳೆಯನ್ನು ಕೊಂದು, ಗಜೇಂದ್ರನನ್ನು ಕಾಪಾಡಿದನಲ್ಲವೇ? ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಬಹಳ ಸುಲಭವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ದುರಾತ್ಮರಿಗೆ ಎಷ್ಟೆಷ್ಟೇ ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟರೂ ದುರ್ಲಭನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಶ್ರುತವತ್ಸಲನಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸೇವಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಆತನ ಸಚ್ಚರಿತ್ರಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಕೃತಜ್ಞಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನೇ ಹಿಂತೆಗೆ ಯುವನು? ಓ ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಅದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವನು, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷವಧರೂಪವಾದ ಈ ವರಾಹಾವತಾರದ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುವನೋ, ಇಲ್ಲವೇ ಬೇರೆಯವರು ಹೇಳುವುದನ್ನು ಕೇಳಿಯಾದರೂ ಅನುಮೋದಿಸುವನೋ, ಆತನು ಬ್ರಹ್ಮಹತ್ಯಾದಿಸಮಸ್ತಪಾಪಗಳಿಂದಲೂ ವಿಮುಕ್ತನಾಗುವನು. ಈ ಚರಿತ್ರವು ಬಹಳ ಪವಿತ್ರವಾದುದು. ಬಹಳ ಪುಣ್ಯಕರವಾದುದು. ವಿಶೇಷಕೀರ್ತಿ ಸಾಧಕವು. ಆಯಸ್ಸನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕದ್ದು. ಇಷ್ಟಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಗೊಡಿಸತಕ್ಕದ್ದು.

ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ನಿಂತವರು ಈ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ, ಅವರ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹಾಗಿರಲಿ! ದೇಹಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೇ ಸೇರಿಸುವುದು' ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಹತ್ತೊಂಭತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

—❖❖❖ ದೇವ ಸೃಷ್ಟಿ ಕ್ರಮವು. ❖❖❖—

ಇದುವರೆಗೆ ವಿಮರನು ಮೈತ್ರೇಯನಿಂದ ಕೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೇ ಶುಕಮುನಿಯು ಪರೀಕ್ಷೆ ದ್ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದಾಗಿ, ಸೂತಪೌರಾಣಿಕನು ಶೌನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಾಗ, ಶೌನಕಮುನಿಯು ನಡುವೆ ಒಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವನು. “ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಸೂತಾ! ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ಭೂಮಿಯನ್ನು ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಮಾಡಿದ ಮೇಲೆ, ‘ಲೋಕಕ್ಕೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಮೋಕ್ಷಗಳೆಂಬ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವಯಾವ ಮಾರ್ಗಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿಕೊಟ್ಟನು? ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತಾನು ಯಾವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆಯುತ್ತಿದ್ದನು? ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ವಿದುರನು ವಿಶೇಷವಾದ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು. ಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿಸಾತ್ವನು. ಭಾರತಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಕೃಷ್ಣನು ಸಂಧಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪಾಂಡವದೂತನಾಗಿ ಬಂದಿವಾಗ, ಅವನನ್ನು ಅವನು ಮಾನಪಡಿಸಿದರೆಂಬ ಕೋಪಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಒಡಹುಟ್ಟಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನನ್ನೂ ಅವನ ಪುತ್ರನನ್ನೂ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಬಂದವನು. ಮತ್ತು ಪೂಜ್ಯನಾದ ವ್ಯಾಸ ಮಹಾಮುನಿಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಸಮಾನನೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಸರ್ವಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಕೃಷ್ಣನನ್ನೂ, ಕೃಷ್ಣ ಭಕ್ತರನ್ನೂ ಸೇವಿಸತಕ್ಕವನು. ಇಂತಹ ಮಹಾನುಭಾವನಾದ ವಿದುರನು, ಗಂಗಾದಿಪುಣ್ಯತೀರ್ಥಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಾತ್ರೆಮಾಡಿ ಬಂದು, ಪಾಪರಹಿತನಾಗಿ, ಕುಶಾವರ್ತವೆಂಬ ಪುಣ್ಯತೀರ್ಥವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿ ತತ್ಪ್ರಜ್ಞನಾದ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕಂಡು, ಭಗವದ್ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡತೊಡಗಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅವನು ಯಾವಯಾವ ಪ್ರಶ್ನೆಗಳನ್ನು ಕೇಳಿದನು. ಭಾಗವತೋತ್ತಮರಾದ ವಿದುರಮೈತ್ರೇಯರಿಬ್ಬರಿಗೂ ನಡೆದ ಪ್ರಸಂಗಗಳಲ್ಲಿ, ಆ ಭಗವಂತನ ಪುಣ್ಯಚರಿತ್ರವೊಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಂದಿರದು. ಭಗವಂತನ

ಪಾದಾಗ್ರದಿಂದ ಹೊರಟ ಗಂಗಾಜಲದಂತೆ, ಅವರ ಮುಖದಿಂದ ಹೊರಟ ಒಂದೊಂದು ವಿಷಯವೂ ಲೋಕಪಾವನವಾಗಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಯಾವಾಗಲೂ ಸಾಧುಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕದ್ದಾಗಿಯೂ ಅದ್ಭುತಚರಿತ್ರಗಳುಳ್ಳದ್ದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಕಥೆಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ! ಒಂಟಾವರ್ತಿ ಹರಿಕಥೆಯೆಂಬ ಅಮೃತವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿ, ಅದರ ರಸವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮೇಲೆ, ಯಾವನು ತಾನೇ ಅದರಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಹೊಂದುವನು!” ಎಂದನು. ಆಗ ಭಗವದ್ಭಾಗವತಪರನಾದ ಸೂತನು, ಶೌನಕಾದಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿರಾ! ಕೇಳಿರಿ! ನಿಮ್ಮಂತೆಯೇ ಪರೀಕ್ಷೆ ದ್ರಾಜನೂ ಶುಕಮುನಿಯನ್ನು ಕುರಿತು, ಈ ವಿದುರಮೈತ್ರೇಯರ ಸಂವಾದವನ್ನೇ ತಿಳಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೇಳಿದನು. ಶುಕಮುನಿಯೂ ಅದೇ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿರುವನು. ಅವನ್ನೇ ನಿಮಗೂ ಹೇಳುವೆನು. ಶ್ರೀಮಹಾವಿಷ್ಣುವು ವರಾಹಾವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿ, ರಸಾತಲದಿಂದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ದ್ಧರಿಸಿ, ಹಿರಣ್ಯಾಕ್ಷನನ್ನು ಕೊಂದು, ನಿಜಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದನೆಂಬ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ವಿದುರನು, ಸಂತೋಷಭರಿತನಾದನಷ್ಟೇ? ಅವನು ತಿರುಗಿ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವನು. “ಓ ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಚತುರ್ಮುಖನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಮಾಡಿದ ಕೆಲಸವೇನು? ನೀನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದ ವಿಷಯಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ, ಸ್ವಾಯಂಭುವನುನು ಪೂ ಹುಟ್ಟಿದಮೇಲೆ ಅವರಿಂದ ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯಾದುದು ಹೇಗೆ? ಅವರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಪತ್ನಿಯರ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೇ? ಅಥವಾ ಈ ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ಬೇರೊಬ್ಬರ ಆಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಾವುತಾವೇ ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದರೇ? ಅಥವಾ ತಮ್ಮಲ್ಲಿಯೇ ಒಬ್ಬರಿಗೊಬ್ಬರು ಸಹಾಯಕರಾಗಿ ಪ್ರಜಾಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದರೇ? ಇದರ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮೈತ್ರೇಯನು, “ವಿದುರಾ! ಮಹತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳ ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿರುವೆನಾದರೂ ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ಸರೋತ್ಪರನು, ಕಾಲದಿಂದ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದೊಡನೆ, ಅವನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ, ಮಹತ್ತೆಂಬ ತತ್ವವು ಹುಟ್ಟಿತು. ರಜೋಗುಣಪ್ರಧಾನ

ನಾಗಿ, ಭೂತಗಳ ಮತ್ತು ಇಂದ್ರಿಯಗಳ ಸಮುದಾಯಸ್ವರೂಪವಾದ ಆ ಮಹತ್ತ್ವ
 ಸ್ವವು, ಭಗವಂತನಿಂದ ನೈರಸಲ್ಪಟ್ಟೊಡನೆ, ಅದರಿಂದ ಭೂತಾದಿಯೆಂಬ ಅಹಂ
 ಕಾರವೂ, ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳೂ, ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ
 ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಇವೈದೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುವು. ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ
 ಈ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಪರಸ್ಪರಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಾಗಿದ್ದಾಗ, ಮುಂದೆ
 ತಮ್ಮಿಂದಾಗಬೇಕಾದ ಅಂಡವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಆಸಮರ್ಥಗಳಾಗಿದ್ದುವು.
 ಕೊನೆಗೆ ಭಗವಂತನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಅವೆಲ್ಲವೂ ಏಕೇಭವಿಸಿ (ಪಂಚೀಕರಣವನ್ನು
 ಹೊಂದಿ) ಒಂದು ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ, ಅಂಡರೂಪಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿತು. ಈ ಅಂಡ
 ವೆಂಬುದು ನಿಶ್ಚೈತನವಾಗಿ, ಅವರಣಜಲದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ಮುಳು
 ಗಿದ್ದಿತು. ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೂ ಜಲಾವೃತವಾದ ಆ ಅಂಡಕೋಶ
 ದಲ್ಲಿಯೇ ಸಹಸ್ರ ಸಂವತ್ಸರಗಳವರೆಗೆ ಅಡಗಿದ್ದನು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಆ ಅನಿರುದ್ಧನ
 ನಾಭಿಯಿಂದ, ಕೋಟಿಸೂರ್ಮಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳ ಒಂದು ಕಮಲವು ಮೇಲೆ ಹೊರಟಿತು.
 ವಿದುರಾ! ಆ ಕಮಲವೇ ಸಮಸ್ತ ಜೀವರಾಶಿಗಳಿಗೂ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವು ಆ ಕಮಲ
 ದಿಂದ ಮೊದಲು ಬ್ರಹ್ಮನು ತಾನಾಗಿಯೇ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆಗ ಜಲಶಾಯಿಯಾಗಿದ್ದ
 ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನದೊಡನೆ ತಾನೂ ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಲ್ಲಿ
 ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಅದರ ಬಲದಿಂದ ಚತುರ್ಮುಖನು, ಈ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ
 ಪೂರೈಸುವಂತೆ ನಾಮರೂಪಗಳಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. ಎಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ
 ಮೊದಲು, ತಮೋಗುಣವನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತಾಮ್ರವೆಂದೂ, ಅಂಥ
 ತಾಮ್ರವೆಂದೂ, ತಮಸ್ಸೆಂದೂ, ಮೋಹವೆಂದೂ, ಮಹಾತಮಸ್ಸೆಂದೂ, ಇರೆ
 ಯಲ್ಪಡುವ ಐದುಬಗೆಯ ಅವಿದ್ಯೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವುಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದ
 ಮೇಲೆ ಅಜ್ಞಾನಕೇತುವಾದ ಆತನ್ನ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವನಿಗೆ ಜಿಹಾಸೆಯು
 ಹುಟ್ಟಿತು. ಇದರಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮನು, ತಮೋಮಯವಾದ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಆಗಲೇ
 ತ್ಯಜಿಸಿಬಿಟ್ಟನು. ಅದರಿಂದ ಯಕ್ಷರೂ, ರಾಕ್ಷಸರೂ ಹುಟ್ಟಿ, ಆ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರ
 ವನ್ನೇ ತಮಗೆ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕ ರಾತ್ರಿಯನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ
 ದರು. ಮತ್ತು ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ಓಡಿತರಾಗಿ, ಆ ಚತು
 ರ್ಮುಖಶರೀರವನ್ನೇ ಭಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೊರಟರು. ಕೆಲವರು “ಅವನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸ
 ಬೇಡಿರಿ” ಎಂದೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು “ಭಕ್ಷಿಸಿ ಬಿಡಿರಿ” ಎಂದೂ ಕೂಗುತ್ತ ಮೇಲೆ
 ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರಲು, ಚತುರ್ಮುಖನು ಭಯಪಟ್ಟು ಅವರನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ
 ನಾನು ನಿಮಗೆ ಜನಕನಲ್ಲವೇ? ನನ್ನ ಮಕ್ಕಳಾದ ನೀವೇ ಈ ನನ್ನ ದೇಹವನ್ನು

ಭಕ್ತಿಸುವುದು ಯುಕ್ತವೇ? ಈ ಕ್ರೂರಕರ್ಮವನ್ನು ಬಿಡಿರಿ! ನಿಮ್ಮಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಬಾರದೆಂದೂ, ಬೇರೆ ಕೆಲವರು ಭಕ್ತಿಸಬೇಕೆಂದೂ ಕೂಗುತ್ತ ಬಂದು ದರಿದ್ರ, ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಿಮಗೆ ರಾಕ್ಷಸರೆಂದೂ, ಯಕ್ಷರೆಂದೂ ಹೆಸರುಂಟಾಗಲಿ! ಎಂದೂ ಅವರನ್ನು ತಡೆದು, ಒಡನೆಯೇ ಆ ತಮಸ್ಸನ್ನು ನಿವಾರಿಸತಕ್ಕ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಹೊರಡಿಸಿ, ಪ್ರೇರಾಭಿಮುಖವಾಗಿ ನಿಂತು, ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಆ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತೇಜೋವಿಶಿಷ್ಟರಾಗಿ ತೇಜೋರೂಪವಾದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮದೇಹವನ್ನು ಹಗಲನ್ನಾಗಿ ಕೈಕೊಂಡರು. ಆ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಜಘನಪ್ರದೇಶದಿಂದ ವಿಶೇಷಕಾಮಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಆಸುರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಇವರು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ, ಕಾಮಾತುರರಿಂದ ಸಂಭೋಗವನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ತನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡು, ಅವನನ್ನೇ ಅಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದರಂತೆ! ಹೀಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಿಲ್ಲದೆ ಮೇಲೆ ಬಿಡ್ಡು ಬರುತ್ತಿರುವ ಆ ಆಸುರರನ್ನು ನೋಡಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ನಗುತ್ತ, ಅವರ ದುಶ್ಚೇಷ್ಟೆಯನ್ನು ತಡೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ, ಓಡಿಹೋಗಿ, ಅಶ್ವಿತರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥವಾಗಿ ಅವರವರ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ದರ್ಶನವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಸಮೀಪಿಸಿ, ಕೈಮುಗಿದು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನು “ಓ ದೇವಾ! ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು ರಕ್ಷಿಸು! ದುಷ್ಟರನ್ನಡಗಿಸಿ ಶಿಷ್ಯರನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸತಕ್ಕ ನೀನು, ಅಪಾಯಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಕಾಪಾಡಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾರ್ಥಿನನಾಗಿ ನಾನು ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಈ ದುರಾತ್ಮರು ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ನನ್ನ ಮೇಲೆ ಬೀಳುವುದಕ್ಕೆ ಬರುತ್ತಿರುವರು. ಇವರನ್ನು ನಿವಾರಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕ ಭಾರವು ನಿನ್ನದಾಗಿದೆ” ಎಂದನು. ಆಗ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣನು ಬ್ರಹ್ಮನ ದೈನ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು “ಓ ಚತುರ್ಮುಖಾ! ನೀನು ಕಾಮಪ್ರಚುರವಾದ ಯಾವ ಸ್ವಭಾವದಿಂದ ಇವರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆಯೋ, ಆ ಸ್ವಭಾವವನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ ಬಿಡು” ಎಂದನು. ಒಡನೆಯೇ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅದನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಲು, ಅದು ಕಾಮೋದ್ರೇಕಕಾಲವಾದ ಸಾಯಂಸಂಧ್ಯೆಯಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸಿ, ಸುಂದರಾಕಾರವುಳ್ಳ ಒಂದು ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಂತೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡಿತು. ಆ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿ ಗಾದರೋ ಕಮಲದಂತೆ ಸುಂದರವಾದ ಕಾಲುಗಳು! ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿ ಫಲಫಲನೆ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಕಾಲದುಗೆಗಳು! ಮದದಿಂದ ತೊಳಲುತ್ತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳು! ರತ್ನಮಯವಾದ ಡಾಬು! ನಿತಂಬಬಿಂಬದಲ್ಲಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರುವ ಅಂದವಾದ ಮಕೂಲದ ಮಡಿ! ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಒತ್ತುತ್ತಿರುವಂತೆ ಉಬ್ಬಿದ ಸ್ತನಗಳು! ಎಸ

ಳಾದ ಮೂಗು ! ಅಂದವಾದ ದಂತಪಜ್ಜಾ ! ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರವಾದ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ ! ಪ್ರಸನ್ನ ದೃಷ್ಟಿ ! ಕಪ್ಪಾದ ಮುಂಗುರುಳು ! ನೋಡುವವರಿಗೆ ಮೋಹವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವಂತೆ ಆಗಾಗ ಲಜ್ಜೆಯಿಂದ ಮೈಮೇಲಿನ ಸೆರಗನ್ನು ಮುಂದಕ್ಕೆಳೆದು ಸರಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಸೊಬಗು ! ಇಂತಹ ಲೀಲಾವಿಶೇಷದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಆ ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ, ಅಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕಾಮಮೋಹಿತರಾಗಿ ತಮ್ಮೊಳಗೆ ತಾವು “ಅಹಾ ! ಎಂತಹ ಸೌಂದರ್ಯವು ! ಎಂತಹ ಲಾವಣ್ಯವು ! ಎಂತಹ ನವಯೌವನವು ! ನಾವು ಇಷ್ಟುಮಂದಿಯೂ ಕಾಮಿಸಿ ಇವಳಲ್ಲಿ ಅನುರಾಗವನ್ನು ತೋರಿಸುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈಕೆಯು ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರನ್ನಾದರೂ ವರಿಸದೆ, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕಾಮವಿಲ್ಲದವಳಂತೆ ಹೋಗುತ್ತಿರುವಳಲ್ಲಾ ! ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು” ಎಂದು ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುತ್ತ, ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿಂದಿದ್ದ ಆ ಸಂಧ್ಯೆಯನ್ನು ಪ್ರೀತಿಗೌರವಗಳೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಶ್ನೆ ಮಾಡುವರು. “ಎಲೆ ಸುಶ್ರೋಣ ! ನೀನು ಯಾರು ? ಯಾರಕಡೆಯವಳು ? ಯಾವಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಇಲ್ಲಿ ಬಂದಿರುವೆ ? ನೀನಾದರೋ ಈಗ ನಿನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವೆಂಬ ಅವಲೂಕನವಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮಾರಾಟಕ್ಕಾಗಿ ಇಟ್ಟಿರುವಂತಿದೆ ! ಆದರೆ ಅದನ್ನು ಕೊಂಡುಕೊಳ್ಳುವಷ್ಟು ಭಾಗ್ಯವನ್ನು ನಾವು ಪಡೆಯಲಿಲ್ಲ ! ಹೀಗೆ ಭಾಗ್ಯಹೀನರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಬಾಧಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ? ನೀನು ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯೋ ? ಮನುಷ್ಯಸ್ತ್ರೀಯೋ ? ಯಾರೋ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ನೀನು ಯಾರಾದರೇನು ? ನಮ್ಮ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ನಮಗೆ ಲಭಿಸಿತು ! ಎಲೆ ನಾರೀಮಡೇ ! ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಪುಟಹಾರುತ್ತಿರುವ ಚಿಂಡನ್ನು ಹೊಡೆವುಯ್ಯುವದಕ್ಕಾಗಿ ಆತುರಪಡುತ್ತಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ಪಾದಕಮಲವು ನಿಂತಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲದೆ ಚಲಿಸುತ್ತಿರುವುದು ! ನೀನು ಕೈಯಿಂದ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತಿರುವ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ, ನಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಚೆಂಡಾಡುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ ! ಈ ನಿನ್ನ ಉಬ್ಬಿದ ಸ್ತನಗಳ ಭಾರದಿಂದ ಭಯಪಟ್ಟು ಕಂದಿದಂತೆ ನಿನ್ನ ಮಧ್ಯಭಾಗವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕೃಶಿಸಿ ಕಷ್ಟಪಡುತ್ತಿರುವುದು ! ನಿನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯು ಗಂಭೀರವಾಗಿ ಪ್ರಸರಿಸುತ್ತಿರುವುದು ! ಏಕೆ ಸುಂದರಿ ! ಈ ಚೆಂಡಾಟದ ಆತುರದಲ್ಲಿ ಬಿಚ್ಚಿ ಹೋಗಿರುವ ಈ ನಿನ್ನ ತುರುಬನ್ನಾದರೂ ಸರಿಯಾಗಿ ಕಟ್ಟಡಬಾರದೇ ?” ಎಂದರು. ಹೀಗೆ ಆ ಅಸುರರೆಲ್ಲರೂ ಕಾಮಾತುರದಿಂದ ಗುಂಪುಕೂಡಿ ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದವರಾಗಿ

* ಆ ಸಂಜೆಯನ್ನೇ ಒಂದು ಸುಂದರಸ್ತ್ರೀಯನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು ಅವಳನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿ

* ಇಲ್ಲಿ ಅಸ್ತಮಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಸೂರ್ಯನೇ ಚಿಂಡು, ಮೆಳೆಗಳ ನಡುನಡುವೆ ಕಾಣುವುದೇ ಸಂಚಾರರೀತಿ, ನಕ್ಷತ್ರಗಳೇ ಕಣ್ಣು, ಕತ್ತಲೆಯೇ ತಲೆಕೂದಲೆಂದು, ಊಹಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಬ್ರಹ್ಮನ ಪುತ್ರರು, ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆಕಾಶಿಯೆಂದೂ, ಪ್ರಸೂತಿಯೆಂದೂ ಹೆಸರುಗೊಂಡ ಪತ್ತಿಯರನ್ನು ವರಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅವರು ಪ್ರಜಾವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ಮಾಡಿದ ಕ್ರಮವೇನು? ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನನಗೆ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಮೈತ್ರೇಯನು ವಿದುರನನ್ನು ಕುರಿತು, “ವಿದುರಾ ಕೇಳು! ಚತುರ್ಮುಖನು: ಕರ್ದಮನನ್ನು ಕರೆದು, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದೊಡನೆ, ಆ ಕರ್ದಮನು ಸರಸ್ವತೀನದಿಯು ತೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರವರು ಸ್ವಗಳವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಕರ್ದಮನು ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಭಗವದುಪಾಸನಾರೂಪವಾದ ಧ್ಯಾನಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕೃತಯುಗಾರಂಭದಲ್ಲಿ ಹತ್ತು ಸಾವಿರವರ್ಷಗಳವರೆಗೆ ತಪಸ್ಸು ಮಾಡುತ್ತಿರಲು, ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಭಗವಂತನು ಅವನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ, ಪಂಚೋಪನಿಷತ್ತುಗಳಿಂದ ವೇದ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯ ಸೌಕುಮಾರ್ಯಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಅನೇಕ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹದೊಡನೆ ಅವನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾದನು. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿಯೂ, ಕೋಟಿಸೂರೈ ಪ್ರಕಾಶಮಾನವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಆ ಭಗವಂತನ ಮಹಾದ್ಭುತ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ತಾವರೆ ನೈದಿಲೆಗಳಿಂದ ಹೂವಿನದಂಡೆ! ಹಣೆಯಮೇಲೆ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ಕಪ್ಪಾದ ಮುಂಗುರಳು! ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ಸುರ್ವಣಕಾಂತಿಯಿಂದ ಧಳಧಳಿಸುವ ಪಟ್ಟಿಮಡ! ತಲೆಯಲ್ಲಿ ರತ್ನಕಿರೀಟದ ಹೊಳವು! ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಜಾಜ್ವಲ್ಯಮಾನವಾದ ಕುಂಡಲಗಳು! ಮೂರು ಕೈಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖ ಚಕ್ರಗದೆಗಳೆಂಬ ಮೂರು ದಿವ್ಯಾಯುಧಗಳು! ಮತ್ತೊಂದು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿ ಹಿಡಿದಿರುವ ಬಿಳಿ ನೈದಿಲೆಯ ಹೂವು! ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಆಕರ್ಷಿಸುವಂತೆ ಕರುಣಾರಸವನ್ನು ತೊಟ್ಟಿಕ್ಕುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿ! ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿ! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ! ಇಂತಹ ದಿವ್ಯವೈಭವದಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭಗವಂತನು, ಗುರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ಬಂದು ಆಕಾಶ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಂತಿರುವಂತೆ ಈ ಕರ್ದಮನ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರಿಸಿದನು. ಇಂತಹ ದಿವ್ಯ ಕೃತಿಯು ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ಗೋಚರಿಸಿದೊಡನೆ, ಕರ್ದಮನು ಅತ್ಯಾನಂದದಿಂದ ಕೃತು, ತನ್ನ ತಲೆಯನ್ನು ನೆಲಕ್ಕೆ ಸೋಕಿಸಿ, ಸಾಷ್ಟಾಂಗಪ್ರಣಾಮವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತನಾಗಿ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು, ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದನು. “ಓ ದೇವಾ! ಲೋಕಸ್ತುತ್ಯನಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧಪತ್ಯಮಯನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನದಿಂದ ನನ್ನ ಕಣ್ಣುಗಳು ಈಗ ಸಾರ್ಥಕವಾದುವು. ಎಲ್ಲಾ ತಪಃಫಲವೂ ಈಗ ನನಗೆ ಕೈಗೂಡಿತು. ಈ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅಲ್ಲವೇ

ಯೋಗೀಶ್ವರರೆಲ್ಲರೂ ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳವರೆಗೆ ದೃಢವಾದ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಕೊನೆಗೆ ಎಷ್ಟೋಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ ಅದನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು! ಹೀಗೆ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭವಾದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು, ಇಷ್ಟು ಸುಲಭವಾಗಿ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿದುದು, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಲ್ಲವೇ? ದೇವಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕಮಾನವರು ನಿನ್ನ ಮಾಯಾಪಾಶದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು, ಬುದ್ಧಿಗೆಟ್ಟು, ಸಂಸಾರಸಮುದ್ರಕ್ಕೆ ನಾವೆಯಂತಿರುವ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಅತ್ಯಲ್ಪಸುಖಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಉಪಾಸನೆ ಮಾಡುವುದುಂಟು. ನೀನು ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿದವರಿಗೆ ಸರೋತ್ತಮವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವರವರ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಅವರಿಗೆ ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟು ತೃಪ್ತಿಪಡಿಸುವೆ! ಉತ್ತಮವುರು ಪಾರ್ಥವನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಬಲ್ಲ ನಿನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸಿ, ಈ ಅಲ್ಪಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕವರು ವಿವೇಕಹೀನರೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ಹಾಗಿದ್ದರೂ ಈಗ ನಾನೂ ಕೂಡ, ಇದುವರೆಗೆ ಉಪಾಸನೆಮಾಡಿ, ಆ ಅಲ್ಪಸುಖವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿರುವೆನು. ಮೋಕ್ಷದಾಯಕನಾದ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿರುವಾಗಲೂ ಕೂಡ, ನನಗೆ ಆ ಮುಕ್ತಿಕಾಂತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯತಕ್ಕ ಭಾಗ್ಯವಿಲ್ಲದಂತಿರುವುದು. ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ, ವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೇಲಿಸಿಕೊಂಡು, ನನಗೆ ಅನುಕೂಲಿಯಾಗಿ ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ಸೌಖ್ಯವನ್ನು ಕುಚ್ಚಿಸತಕ್ಕ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಅಹಾ! ಈ ನನ್ನ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಗೆ ನಾನೇ ಲಕ್ಷ ಪಡಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷದಂತೆ ಸರ್ವಫಲಪ್ರದನಾದ ನೀನು ನನ್ನ ಕಣ್ಣಿಮುಂದೆ ಬಂದು ನಿಂತಿರುವಾಗಲೂ, ಅತ್ಯಲ್ಪವಾದ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ಕಾಮುಕಸ್ವಭಾವವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸಬೇಕಾಯಿತು! ಓ ಪ್ರಭೂ! ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವನ್ನು ಬಲ್ಲವನಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ಈ ಅಲ್ಪಸುಖವನ್ನು ಪೇಕ್ಷಿಸುವುದೇಕೆಂಬುದು ನಿನಗೆ ತಿಳಿಯದ ವಿಷಯವಲ್ಲ! ನಾನು ಯಾವ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕಾದರೂ ನಿನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧೀನವಾಗಿ ನಡೆಯಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಲ್ಲ. ಓ ಸರ್ವೇಶ್ವರಾ! ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಅನುಸರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಸಮ್ಮತವಿಲ್ಲ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ನನ್ನ ತಂದೆಯಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಆಜ್ಞೆಯನ್ನು ವಿರಲಾರೆನು. ದೇವಾ! ಸಮಸ್ತಲೋಕವೂ ನಿನ್ನಿಂದ ಉಪದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೇದವಾಕ್ಯಗಳೆಂಬ ಹಗ್ಗದಲ್ಲಿ ಹಸುವಿನಂತೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಹಾಗೆಯೇ ನಾನೂ.

ಕಾಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿಡು ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕಲೋಕವನ್ನೇ ಅನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯಬೇಕೆಂದು, ಚತುರ್ಮುಖರೂಪದಿಂದ ನನಗೆ ತಂದೆಯಾಗಿದ್ದ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಆಜ್ಞಾಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವೆನು. ಆದುದರಿಂದ ಆ ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ನಾನು ನಿನ್ನನ್ನು ಆರಾಧಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಎಲೈ ದೇವದೇವನೇ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಮಹಾತ್ಮರು, ಈ ಸಾಂಸಾರಿಕ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ, ಅದಕ್ಕೆ ಸೇರಿದ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನೂ, ಪಶುಪ್ರಾಯವಾದ ಇತರಪರಿವಾರವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಿನ್ನ ಕಥಾಮೃತವನ್ನು ಆಗಾಗ ಪಾನವಮಾಡುತ್ತ, ಹುಟ್ಟು, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು ಎಂಬವೇ ಮುಂತಾದ ಶರೀರಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿದವರಾಗಿ, ಸಂಸಾರತಾರಕವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವರೋ, ಅಂತವರ ಆಯುಸ್ಸುಮಾತ್ರವೇ ಸಾರ್ಥಕವೆನಿಸುವುದು. ಹಸಿವು(ಬಾಯಾರಿಕೆ, ಮುಪ್ಪು, ಮುಂತಾದ ಕಷ್ಟಗಳೊಂದೂ ಅವರನ್ನು ಬಾಧಿಸಲಾರವು. ಓ ದೇವಾ! ಕಾಲವೆಂಬ ಚಕ್ರವು ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವುದು. (ಅಧಿಕಮಾಸದೊಡಗೂಡಿ) ಹದಿಮೂರು ತಿಂಗಳುಗಳೆಂಬ ಅಡ್ಡಗಳಿಂದಲೂ, ದಿನಗಳೆಂಬ ಮುನ್ನೂರರವತ್ತು ಗಿಣ್ಣು (ತುಂಡು) ಗಳಿಂದಲೂ, ಋತುಗಳೆಂಬ ಆರೆಳೆಯ ಪಟ್ಟಿಗಳಿಂದಲೂ, ಕ್ಷಣ ಮುಹೂರ್ತಾದಿಗಳೆಂಬ ಅನೇಕಾನೇಕದಳಗಳಿಂದಲೂ, ಪಾತುರ್ಮಾಸ್ಯಗಳೆಂಬ ಮೂರು ನಾಭಿ (ಮಧ್ಯರಂಧ್ರ ಅಥವಾ ತಿರುಗುಳಿ)ಗಳಿಂದಲೂ ಏರ್ಪಟ್ಟು ತೀವ್ರವೇಗವುಳ್ಳ ಕಾಲಚಕ್ರವೆಂಬುದು ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ತಿರುಗಿಸಲ್ಪಡುತ್ತ, ಸಂಸಾರಿಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ಕ್ಷಣಕ್ಷಣಕ್ಕೂ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಆದರಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕೆ ಆಯುಃಕ್ಷಯವು ನಿನ್ನ ಗುಣಾನುಭವವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿನಾತ್ರ ಸಂಭವಿಸಲಾರದು. ಅಂತಹ ಕಾಲಚಕ್ರವೇ ನಿನ್ನ ಕೈಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುದರಿಂದ, ಜೀವಗಳ ಆಯುಸ್ಸನ್ನು ತಗ್ಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೊಬ್ಬರು ಸಮರ್ಥರಲ್ಲ. ಈಗ ನಾನೂ ನಿನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನು ವೀರಲಾರದುದಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಸಾರವನ್ನವಲಂಬಿಸುವೆನೇ ಹೊರತು ಕಾಮಸುಖಾವೇಕ್ಷೆಯಿಂದಲ್ಲ. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ದಯೆಯಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಆಯುಃಪ್ರಮಾಣವು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದು ಹೋಗದಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನುಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ಆದರೆ ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ಇರುವಾಗ, ಅವರೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ನಿನ್ನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಭಜಿಸುವುದೇಕೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ದೇವಾ! ಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಮೊದಲು ನೀನೊಬ್ಬನೇ ನಾಮರೂಪ ವಿಭಾಗಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದ ಚದಚಿತ್ತಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲವನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದ್ದವನು! ಆ ಮೇಲೆ ನೀನೇ ನಾಮರೂಪವಿಭಾಗಗಳಿಂದ ಸ್ಥೂಲಾವಸ್ಥೆಯುಳ್ಳ

ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, ನಿನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು. ಅದರಿಂದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದವನು! ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ನೂಲನ್ನೆಳೆದು, ಆ ನೂಲಿನ ಬಲೆಯಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಅಡಗಿದ್ದು, ಸಮಯವು ಬಂದಾಗ ಆ ನೂಲನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಜೇಡರ ಹುಳದಂತೆ, ನೀನೂಕೂಡ, ನಿನ್ನ ಅದ್ಭುತಶಕ್ತಿಯಿಂದ, ನಿನಗೆ ಶರೀರಭೂತಗಳಾದ ಚಿದಚಿತ್ತುಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ಹರಡಿ, ಅದರೊಳಗೆ ನೀನೂ ಸೇರಿ, ಅದನ್ನು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಅದನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಅದು ದರಿಂದ ನೀನೇ ಜಗತ್ಕಾರಣನು! ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟ ವಸ್ತುವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲ! ಜಗತ್ಕಾರಣವಸ್ತುವೇ ಧ್ಯಾನಯೋಗ್ಯವೆಂದು ನಾನು ಹಿರಿಯರಿಂದ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಅದುದರಿಂದ, ಲೋಕಕಾರಣನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದವನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ಓ ದೇವಾ! ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅಹಂಕಾರವನ್ನು ಮೊದಲು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ! ಅದರಿಂದ ಶಬ್ದಾದಿಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳನ್ನೂ ಅವುಗಳಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದೆ! ಭೂತಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಅಹಂಕಾರವೇ ಪ್ರಥಮಕಾರಣವಾದುದರಿಂದ ನಮ್ಮಂತಹ ಜೀವಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅದಕ್ಕೆ ವಶ್ಯರಾಗಿ, ನಿನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಕೋರದೆ, ಇಂತಹ ತುಚ್ಛವಾದ ಸಂಸಾರಸುಖವನ್ನೇ ಆಶಿಸಬೇಕಾಗಿವೆ. ಅದರೇನು? ತುಲಸೀಮಾಲಿಕೆಯಿಂದ ಶೋಭಿತವಾದ ನಿನ್ನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು ನೋಡಿದಾಗಲೇ, ನಾನು ನಿನ್ನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಪಾತ್ರನಾದಂತಾಯಿತು. ನಾನಾಗಿ ಅಜ್ಞಾನಸಂಬಂಧದಿಂದ ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಿನಗಿರುವ ಈ ಅಸಾಧಾರಣ ವಾತ್ಸಲ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಿಕೊಳ್ಳದೆ ಬಿಡಲಾರೆಯೆಂದೇ ನಂಬಿರುವೆನು. ಓ ಪರಮಪುರುಷಾ! ನಮ್ಮಂತವರನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವನು! ಅನಂದಮಯನೆನಿಸಿ ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಜಗದ್ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವನು. ನಿನ್ನನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪವಾಗಿ ಆರಾಧಿಸಿದರೂ, ಅವರ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸತಕ್ಕವನು. ಸರ್ವಲೋಕಕ್ಕೂ ವಂದನಾರ್ಹವಾದ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳುಳ್ಳವನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ವಂದಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಬದ್ಧಾಂಜಲಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿಮರಾ! ಹೀಗೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ಕರ್ದಮನನ್ನು, ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯು, ಪ್ರೇಮಪೂರೈಕವಾದ ಮಂದಹಾಸದೊಡನೆ ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ನೋಡುತ್ತ, ಅಮೃತದಂತೆ ಮಧುರವಾಕ್ಯದಿಂದ ಹೀಗೆಂದು ನಿಯಮಿಸುವನು. “ಓ ಕರ್ದಮಾ! ಶಮದನಾಡಿ

ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ನೀನು ಭಾರ್ಯೆಯನ್ನು ವೇಕ್ಷಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂರಿತು ಘೋರವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಮಾಡಿದೆ! ನಿನ್ನ ತಪಸ್ಸಿಗಾಗಿ ನಾನು ಮೆಚ್ಚಿದೆನು. ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನೂ ನಾನು ಕಂಡುಕೊಂಡೆನು. ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನೀಡೇರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಅದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನೂ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಸಾಧಾರಣವಾಗಿ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನ್ನನ್ನು ಕೂರಿತು ಮಾಡಿದ ಆರಾಧನವು ಎಂದಿಗೂ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಹೋಗಲಾರದು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮುಖ್ಯವಾಗಿ, ಜಿತೇಂದ್ರಿಯರಾದ ನಿಮ್ಮಂತವರು ನಡೆಸಿದ ಇಂತಹ ತಪಸ್ಸು ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವುದೆಂದರೇನು? ಮುಂದೆ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು? ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವನೆಂಬ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೊಬ್ಬನಿರುವನು. ಆತನ ಶುಭಚರಿತ್ರಗಳು ಲೋಕಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದವುಗಳು. ಅವನು ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತದಲ್ಲಿ ವಾಸಮಾಡುತ್ತ, ಸಪ್ತಸಮುದ್ರಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿರುವ ಸಮಸ್ತಭೂಮಂಡಲವನ್ನೂ ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಆತನಿಗೆ ಶತರೂಪೆಯೆಂಬ ಭಾರ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳುಂಟು. ಆ ದಂಪತಿಗಳಿಗೆ ದೇವಹೂತಿಯೆಂಬ ಕನ್ಯಾರತ್ನವೊಂದಿರುವುದು. ಆ ಕನ್ಯೆಯು ಲೋಕೋತ್ತರನಾದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವಳು. ಅವಳಿಗೆ ವಿವಾಹಕಾಲವೂ ಸಮೀಪಿಸಿರುವುದು. ಆಕೆಯ ತಂದೆಯಾದ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು, ಅವಳನ್ನು ತಕ್ಕವರನಿಗೆ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಆಲೋಚಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅವನು ನಿನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ನಿನಗೆ ತನ್ನ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ, ನಾಳೆ ತನ್ನ ಪತ್ನೀಸಮೇತನಾಗಿ ಆ ಕುಮಾರಿಯನ್ನೂ ಕರೆದುಕೊಂಡು ನಿನ್ನ ಆಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಆ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ನಿನಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಓ ಕರ್ದಮಾ! ನೀನು ಇದುವರೆಗೆ ಯಾವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಕಳವಳಿಸುತ್ತಿದ್ದೆಯೋ, ಅಂತಹ ಕನ್ಯಾಲಾಭವು ನಿನಗೆ ಕೂಡಲೇ ಕೈಸೇರುವುದು. ಅವಳು ನಿನ್ನೊಡನೆ ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ಕಾಮವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ, ಅನೇಕವರುಷಗಳನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಂತೆ ಕಳೆಯುವಳು. ಆಕೆಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಒಂಭತ್ತುಮುಂದಿ ಕುಮಾರಿಯರು ಹುಟ್ಟುವರು ಆ ನಿನ್ನ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ, ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಅನೇಕಪುತ್ರರನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಂತಾನವನ್ನು ವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವರು. ಓ ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಇನ್ನು ನೀನು ಈ ನನ್ನಾಜ್ಞೆಯನ್ನನುಸರಿಸಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಒಂದೊಂದುಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿತವನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಭಕ್ತಿನಿರತನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನೀನು ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ನೀನು ಜಿತೇಂದ್ರಿಯನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿ

ಗಲಲ್ಲಿಯೂ ದಯೆಯನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿರು! ಮರೆಹೊಕ್ಕವರಿಗೆ ಅಭಯಪ್ರದಾನ
 ವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಅತ್ಯಜ್ಞಾನಪರನಾಗಿರು! ಆಗ ನಿನಗೆ ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ
 ಈಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚವೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುವುದೆಂದೂ, ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೂ
 ನಾನೇ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ
 ಇರುವೆನೆಂದೂ ಆ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು. ಕರ್ದಮೋ!
 ಕೆಲವು ಕಾಲದ ಮೇಲೆ ನಾನೂಕೂಡ ನನ್ನ ಅಂಶದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದೇವ
 ಹೂತಿಯಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ, ಅವಳಿಗೆ, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಈಶ್ವರರೆಂಬ
 ಮೂರು ತತ್ವಗಳ ವಿಭಾಗವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ತತ್ವಸಂಹಿತೆಯನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವೆನು”
 ಎಂದನು. ಭಗವಂತನು ಹೀಗೆ ಕರ್ದಮನಿಗೆ ವರಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಆಶ್ರ
 ಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಅನೇಕ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಂದಲೂ, ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತೋತ್ರ
 ಮಾಡಲ್ಪಡುತ್ತ, ಗರುಡಾರೂಢನಾಗಿ, ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ
 ಕರ್ದಮನು, ಭಗವಂತನು ಹೇಳಿದ್ದ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ದಿಷ್ಟಿಸುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ಸ್ವಾಯಂಭು
 ವಮನುವು, ಸುವರ್ಣಾಲಂಕೃತವಾದ ರಥದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯನ್ನೂ, ಕನ್ಯೆಯನ್ನೂ
 ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡು. ಭೂಮಿಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತಿಸುತ್ತ, ಕೊನೆಗೆ ಭಗವಂತನು ಸೂಚಿ
 ಸಿದ್ದ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ, ಈ ಕರ್ದಮಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ವಿದುರಾ!
 ಆ ಕರ್ದಮಾಶ್ರಮದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ಭಗವಂತನು
 ಕರ್ದಮಪ್ರಜಾಪತಿಯ ಭಕ್ತಿವಿಶೇಷವನ್ನು ನೋಡಿ, ದಯಾತಿರಯದಿಂದ ಆನಂದ
 ಬಾಷ್ಪವನ್ನು ಬಿಟ್ಟಾಗ, ಒಂದು ಬಾಷ್ಪಬಿಂದುವು ಅಲ್ಲಿದ್ದ ಸರೋವರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು
 ದರಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬಿಂದುಸರೋವರವೆಂದು ಹೆಸರುಂಟಾಯಿತು. ಆ ಬಿಂದುಸರೋ
 ವರವು, ಸುತ್ತಲೂ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಿಂದ ಆವೃತವಾಗಿ, ದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ
 ಸಮಸ್ತ ಪಾಪಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವುದು. ಅಮೃತದಂತೆ ಮಧುರವಾದ ಅದರ ಜಲ
 ವನ್ನು ಪಾನಮಾಡಿದರೆ ಸಮಸ್ತ ರೋಗಗಳೂ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುವು. ಪ್ರತಿದಿನವೂ
 ಅನೇಕಮಹರ್ಷಿಗಳು ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಆ ಪುಣ್ಯಜಲದಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ನಿತ್ಯಕರ್ಮ
 ಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವರು. ಇಂತಹ ಸರೋವರವನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಆ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರ
 ಮವು, ಸುತ್ತಲೂ ವರಮಪಾವನಗಳಾದ ಗಿಡಬಳ್ಳಿಗಳಿಂದ ಕೋಭಿತವಾಗಿರುವುದು.
 ಅಲ್ಲಿನ ಮೃಗಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಮ ಪಾವನಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರುವುವು. ಮತುಧರ್ಮ
 ವನ್ನನುಸರಿಸಿ ಬೇರೆಬೇರೆಕಾಲದಲ್ಲಿ ಬಿಡತಕ್ಕ ಫಲಪುಷ್ಪಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅಲ್ಲಿ ಸರ್ವ
 ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಕಂಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ವನಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿತ್ಯನಿವಾಸವೆನಿಸಿದ ಆ
 ವನದ ಒಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿ! ಮತ್ತೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಭ್ರಮ

ರಜೇಂಕಾರಗಳು ! ಇನ್ನೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಮದಿಸಿದ ನವಿಲುಗಳ ನರ್ತನಗಳು ! ಬೇರೊಂದು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಕೂಗಿಕರೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೋಗಿಲೆಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿ ! ಹೀಗೆ ಆ ಆಶ್ರಮೋದ್ಯಾನವು ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು. ಹುತ್ತು ಕಡವು, ಪಗಡೆ, ಅಸುಗೆ, ಬಂಧುಗೆ, ಮೊಲ್ಲೆ, ಮಲ್ಲಿಗೆ, ಪಾರಿಜಾತ, ಗಿರಿ ಮಲ್ಲಿಕೆ, ಮಾವು, ಮುಂತಾದ ಫಲವೃಕ್ಷಗಳೆಲ್ಲವೂ ದಟ್ಟವಾಗಿ ತುಂಬಿರುವುವು. ಅಲ್ಲಿನ ಸರೋವರಗಳಲ್ಲಿ, ಹಂಸಗಳು, ಕಾರಂಡವಗಳು, ನೀರು ಕೋಳಿಗಳು, ಸಾರಸಗಳು, ಚಕ್ರವಾಕಗಳು ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಜಲಪಕ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಿವಿಗಿಂತ ಮಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವುವು. ಅದರ ಸುತ್ತಿನ ತೋಪುಗಳಲ್ಲಿ, ಜಿಂಕೆ, ಹಂದಿ, ಮುಳ್ಳು ಹಂದಿ, ಕಡವೆ, ಆನೆ, ಸಿಂಗಳೀಕ, ಸಿಂಹ, ಕಪಿ, ಮುಂಗುಸಿ, ಕಸ್ತೂರಿಮೃಗಗಳು, ಮುಂತಾದ ಸಮಸ್ತಜಾತಿಯ ಮೃಗಗಳೂ, ಇತರರಿಗೆ ಬಾಧೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮಗೆ ತಾವು ಸ್ವೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ವಿಹರಿಸುತ್ತಿರುವುವು. ಅದಿರಾಜನೆನಿಸಿದ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ಹೀಗೆ ಸರ್ವಶೋಭಾಸ್ವದವಾಗಿದ್ದ ಕರ್ದಮಾಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಿ ಹೋಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮುಗಿಸಿಕೊಂಡು ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿದ್ದ ಕರ್ದಮಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕಂಡನು. ಆ ಮಹರ್ಷಿಯಾದರೋ ಭಗವಂತನ ಕೃಪಾಕಟಾಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸಂಪೂರ್ಣ ಪಾತ್ರ ನಾದುದರಿಂದ, ಬಹುಕಾಲದ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕ್ಲೇಶಪಟ್ಟಿದ್ದರೂ. ಅವನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಷ್ಟಾಗಿ ಕಂದುಕುಂದುಗಳೇನೂ ಕಾಣುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭಗವಂತನು ಆತನಿಗೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷನಾಗಿ ಬಂದು, ಅವನೊಡನೆ ಸಂಭಾಷಣಮಾಡಿದಾಗ, ಆ ಭಗವಂತನ ವಾಕ್ಯಾಮೃತಸೇಚನದಿಂದ ಆತನ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ವವಾದ ಒಂದು ಶೋಭಾವಿಶೇಷವೂ ಕಾಣುತ್ತಿತ್ತು. ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಆಕೃತಿ! ಕಮಲದಳದಂತೆ ಕಣ್ಣುಗಳು! ಹೀಗೆ ಸರ್ವೋತ್ತಮಮಹಾಪುರುಷಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ್ದರೂ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯು, ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಜಡೆ, ನಡುವಿನಲ್ಲಿ ನಾರುಮಡಿ, ಇವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಸಾಣೆಯಿಕ್ಕದ ಮಹಾರತ್ನದಂತೆ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರವಿಲ್ಲದಿದ್ದನು. ಇಂತಹ ಕರ್ದಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು, ಆತನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ಆಗ ಕರ್ದಮನು, ತನ್ನ ಪರ್ಣಶಾಲೆಗೆ ಅತಿಥಿಯಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯನ್ನು ಮನ್ನಿಸಿ, ಉಚಿತವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಆಶೀರ್ವದಿಸಿ, ತಕ್ಕಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಆ ಮಹರ್ಷಿಯಿಂದ ಸತ್ಕೃತನಾಗಿ ಕುಳಿತ ಮೇಲೆ, ಕರ್ದಮನು ತನಗೆ ಭಗವಂತನು ಅಜ್ಞಾನಿಸಿದವಾಕ್ಯವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಧುರ ವಾಕ್ಯದಿಂದ ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಓ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ ! ಭಗವಂತನು ತನ್ನ ರಕ್ಷಣಶಕ್ತಿಯನ್ನೇ ನಿನ್ನ ರೂಪದಿಂದ ಘೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು.

ಆದರಿಂದಲೇ ನೀನು, ದುಷ್ಟರನ್ನು ತಿಕ್ಷಿಸಿ ತಿಷ್ಟರನ್ನು ತರಿಪಾಲಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭೂಮಂಡಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವೆ ! ರಾಜೇಂದ್ರಾ ! ಲೋಕರಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಭಗವಂತನೇ ಸೂರ್ಯಚಂದ್ರಾದಿಗ್ರಹಗಳ ರೂಪದಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರಿ, ಅಗ್ನಿ, ಯಮ, ವರುಣ, ವಾಯು, ಕುಬೇರ, ಮುಂತಾದ ದಿಕ್ಪಾಲಕರ ರೂಪದಿಂದಲೂ, ಆಯಾ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವನು. ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನೇ ನಮ್ಮನ್ನೂ ಒಂದೊಂದು ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕವನು. ಮೊದಲು ನಮಗೆ ಧ್ಯಾನಯೋಗ್ಯನಾದ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆವು. ಓ, ಚಕ್ರವರ್ತಿ ! ನೀನು ರತ್ನಖಚಿತವಾದ ನಿನ್ನ ವಿಜಯರಥವನ್ನೇರಿ, ಶತ್ರುಭಯಂಕರವಾದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಹಿಡಿದು, ಅದರ ಶೀಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಧರ್ಮವಿರೋಧಿಗಳಾದ ದುಷ್ಟರನ್ನು ಹೆದರಿಸುತ್ತ, ಪಾದಾಹತಿಯಿಂದ ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ನಡುಗಿಸುವಂತೆ ದೊಡ್ಡ ಚತುರಂಗಸೈನ್ಯವನ್ನು ಸಂಗಡ ಕರೆದುಕೊಂಡು, ಸೂರ್ಯನಂತೆ ದಿವ್ಯತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತ ಅನವರತವೂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರುವವರೆಗೆ, ಸಮಸ್ತ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನಡೆಯುವುವು. ನೀನು ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ನಿರ್ವಾಪಾರನಾಗಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ದುಷ್ಟರ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಆ ವರ್ಣಾಶ್ರಮದ ಕಟ್ಟುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಡನೆಯೇ ಸಡಿಲಿ ಹೋಗುವುವು. ಕೇವಲ ಅರ್ಥಕಾಮಪರಾಯಣರಾದ ನೀಚಜನರಿಂದ ಅಧರ್ಮವು ಹೆಚ್ಚಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ನೀನು ಕ್ಷಣಕಾಲದವರೆಗೆ ಶ್ರಮಪರಿಹಾರಾರ್ಥರಾಗಿ ನಿದ್ರೆಮಾಡಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಲೋಕವೆಲ್ಲವೂ ಜೋರರ ಬಾಧೆಯಿಂದ ನಶಿಸಿ ಹೋಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಲೋಕಸಂಚಾರಿಯಾಗಿ ಸುತ್ತುತ್ತಿರಬೇಕಾದುದೇ ಉಚಿತವು ! ಈಗ ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದುದೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವಿಧವಾದ ಲೋಕಕ್ಷೇಮಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇರಬಹುದು ! ಹಾಗಿದ್ದರೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದವರ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ಅವರ ಬಾಯಿಂದಲೇ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ನನಗೆ ಮರ್ಯಾದೆಯಾದುದರಿಂದ, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ನೀನು ಇಷ್ಟದೂರದವರೆಗೆ ಬಂದಉದ್ದೇಶವೇನು ? ನಿನ್ನ ಉದ್ದೇಶವನ್ನು ತಿಳಿಸಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅದನ್ನು ನಾವು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ವಂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಸಿಕೊಡುವೆವು” ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{

 ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿ
 ಯನ್ನ ಕರ್ದಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿದುದು.
 ಮನುರಾಜ್ಯವೈಭವವು.

}

ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಬಹಳ ಗಂಭೀರಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ದಮನುನಿಯು ತನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನೂ, ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಬಹಳವಾಗಿ ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಿರುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾಚಿಕೆಗೊಂಡು, ಲೋಕವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಕೇವಲ ವಿರಕ್ತನಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಸಾಮಾನ್ಯಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಭಗವಂತನು ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದುದೇನೋ ವಾಸ್ತವವಾಗಿರಬಹುದು. ಆದರೆ ವೇದಮಯನಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು, ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವದ್ಭಾವಸಾರೂಪವಾದ ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಜ್ಞಾನಯೋಗದಲ್ಲಿಯೂ ನಿಷ್ಠರಾಗಿ, ವಿಷಯಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟಿರತಕ್ಕ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು, ವೇದವೆಂಬ ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಮುಖದಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನಲ್ಲವೇ? ವೇದಸ್ವರೂಪರಾದ ನಿಮ್ಮಂತಹ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೋತ್ತಮರಿಗೆ ಬೇರೆಯವರಿಂದ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದೆ ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ತನ್ನ ಸಹಸ್ರಭುಜಗಳಿಂದ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ನಿಮ್ಮ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಕುಲವೇ ಹೃದಯವೆಂದೂ, ನಮ್ಮ ಕ್ಷತ್ರಿಯಕುಲವೇ ಅಂಗವೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಓ, ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಹೀಗೆ ವೇದಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನೂ, ನಿಮಗೆ ಅಪಾಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ನಮ್ಮನ್ನೂ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿರುವುದರಿಂದ, ನಾವು ನಾವು ನಮ್ಮ ನಮಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬಂದರಲ್ಲವೇ ನಮ್ಮ ಈ ಉಭಯಕುಲಕ್ಕೂ ಕಾರಣನಾದ ನಾರಾಯಣನು ನಮ್ಮನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಈ ನಿನ್ನ ಸಂದರ್ಶನಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ನನ್ನ ಸಮಸ್ತಸಂದೇಹಗಳೂ ನಿವೃತ್ತವಾದುವು. ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ನೋಡಿ ಮೊಡನೆ, ನನ್ನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವ ನೆವದಿಂದ, ಲೋಕರಕ್ಷಣವೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಧರ್ಮವೆಂದು ಸೂಚಿಸಿಬಿಟ್ಟಿರುವೆನಲ್ಲವೇ ಇನ್ನು ನಿನ್ನಿಂದ ನಾನು ಪುನಃ ಕೇಳಿ ತಿಳಿಯಬೇಕಾದ ಧರ್ಮವೇನುಂಟು? ಪುಣ್ಯಹೀನರಿಗೆ ದೊರೆಯಲಾರದ ನಿನ್ನ ದರ್ಶನವು ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದ ಈಗ ನನಗೆ ಲಭಿಸಿತು. ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯದಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದರೇಣುವನ್ನು ನಾನು ತಲೆಯಿಂದ ಧರಿಸುವಂತಾಯಿತು! ನಿನ್ನಂತಹ ಮಹಾತ್ಮರ ಬುದ್ಧಿವಾದರೂಪವಾದ ಅನುಗ್ರಹಕ್ಕೆ ಈಗ ನಾನು ಪಾತ್ರನಾದುದೂ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವೇ ಸರಿ! ಮನೋಹರವಾದ ನಿನ್ನ ಮಧುರವಾಕ್ಯವನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ

ಕೇಳುವ ಹಾಗಾದುದೂ ಕೂಡ ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯೋದಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ! ಓ ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಈಗ ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು. ಇದೋ! ನನಗೆ ಒಬ್ಬ ಕನ್ಯೆಯಿರುವಳು. ಇವಳಲ್ಲಿ ನನಗಿರತಕ್ಕ ಪ್ರೇಮಾತಿಶಯವು, ಇವಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವರನೂ ಸಿಕ್ಕುವನೋ ಇಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಅನವರತವೂ ನನ್ನನ್ನು ಕಳವಳಗೊಳಿಸುತ್ತಿರುವದು. ಹೀಗೆ ಚಿಂತಾಕುಲನಾದ ನನ್ನ ವಿಜ್ಞಾಪನೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕೃಪೆಯಿಂದ ಲಾಲಿಸಬೇಕು. ಇದೋ! ಇವಳೇ ನನ್ನ ಕುಮಾರಿಯು. ಇವಳಿಗೆ ದೇವಹೂತಿಯೆಂದು ಹೆಸರು! ಇವಳು ಪ್ರಿಯವ್ರತನೆಂದೂ, ಉತ್ತಾನಪಾದನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ನನ್ನ ಪ್ರತ್ಯರಬ್ಬರಿಗೂ ತಂಗಿಯೆನಿಸಿರುವಳು. ಈ ನನ್ನ ಕುಮಾರಿಯು, ವಯಸ್ಸಿ ವಲ್ಲಿಯೂ ಗುಣದಲ್ಲಿಯೂ, ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ, ತನಗೆ ಸಮಾನನಾದ ಪತಿಯನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಕೋರುತ್ತಿರುವಳು. ಈಗ ಕೆಲವು ದಿನಗಳ ಹಿಂದೆ ಈಕೆಯು ನಾರದಮುನಿಯಿಂದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೂ, ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ, ವಿದ್ಯಾತಿಶಯವನ್ನೂ ಕೇಳಿ, ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬೇರೊಬ್ಬರನ್ನು ತಾನು ವರಿಸುವುದಿಲ್ಲವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವಳು. ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಇವಳು ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿನಗೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಕೂಲೆಯಾಗಿರುವಳೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ನಿನಗೆ ಒಪ್ಪಿಸಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶದಿಂದಲೇ ಕರೆತಂದಿರುವೆನು. ಇವಳನ್ನು ನೀನು ಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ದೈವಿಕವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಸರ್ವಸಂಗ ಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದ ಯೋಗಿಯಾದರೂ ಅಂಗೀಕರಿಸದೆ ಬಿಡುವುದು ಯುಕ್ತವಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕೋರುತ್ತಿದ್ದ ವಸ್ತುವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಬಂದಾಗ ಅದನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ನಿರಾಕರಿಸುವರು? ಹೀಗೆ ದೈವಿಕವಾಗಿ ಲಭಿಸಿದ ವಸ್ತುವನ್ನು ಮುಂದಾಲೋಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ, ಆ ಮೇಲೆ ಅದಕ್ಕಾಸೆವಟ್ಟು, ಅಲ್ಪಮನುಷ್ಯರಲ್ಲಿ ಹೋಗಿ ಅದನ್ನು ಯಾಚಿಸುವವನ ಕೀರ್ತಿಯು ಎಷ್ಟೋ ದೊಡ್ಡದಾಗಿರಬಹುದು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಕ್ಷೀಣಿಸುವುದು. ಕೆಲವು ಸಮಯಗಳಲ್ಲಿ ಇತರರ ತಿರಸ್ಕಾರದಿಂದ ಅವನ ಗೌರವಕ್ಕೂ ಹಾನಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ನೀನು ವಿವಾಹತ್ರಯಕ್ಕೆ ದಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ಕೇಳಿದ್ದೆನು. ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕರೆತಂದಿರುವೆನು. ಇವಳನ್ನು ನಿನ್ನ ಧರ್ಮಪತ್ನಿಯನ್ನಾಗಿ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರ್ದಮನು, ಸಂತೋಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ “ಓ ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ಇದುವರೆಗೆ ನೀನು ಬೇರೊಬ್ಬರಿಗೆ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡದೆ, ಈ ನಿನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ನನಗೇ ಕೊಡಬೇಕೆಂದು ಕರೆತಂದಿರುವುದರಿಂದ, ಇವಳನ್ನು ವರಿಸುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ಅಭ್ಯಂತರ

ವಿಲ್ಲ. ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಹರಿಸುವೆನು. ನೀನು ಹೇಳಿದಂತೆ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ದಾಂಪತ್ಯವು ಬಹಳ ಅನುರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದೆನಿಸಿ ಕೊಳ್ಳುವ ಬ್ರಾಹ್ಮಣವಿವಾಹವಿಧಿಯು ಈಗಲೇ ಆರಂಭಿಸಲಿ! ಎಲೆ ರಾಜೇಂದ್ರಾ! ನಿನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ವೇದೋಕ್ತವಿಧಿಯಿಂದಲೇ ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸು. ನಿನ್ನ ನಿರ್ಬಂಧಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈಕೆಯನ್ನು ವರಿಸುವೆನೆಂದೆಣಿಸಬೇಡ. ಲಕ್ಷ್ಮೀದೇವಿಯನ್ನೇ ತಿರಸ್ಕರಿಸುವಷ್ಟು ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಈ ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ಆಸೆಪಟ್ಟು ವರಿಸದ್ದೆಂಬವರು? ಈಕೆಯು ಹಿಂದೊಮ್ಮೆ ತನ್ನ ಕಾಲಂದು ಗೆಗಳ ಫಲ್ಗುಲಧ್ವನಿಯೊಡನೆ ಉಪರಿಗೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಸಖೀಜನಗಳೊಡಗೂಡಿ ಜೇಡಾಟವನ್ನಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಮಿಂಚಿನಂತೆ ಚಂಚಲವಾದ ಇವಳ ಕಡೆಗಣ್ಣಿನ ಸೌಂದರ್ಯವಿಶೇಷವನ್ನು ನೋಡಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದ ವಿಶ್ವಾವಸುವೆಂಬ ಗಂಧರ್ವರಾಜನು ಹಾಗೆಯೇ ಮೋಹಪರವಶನಾಗಿ ಮೂರ್ಛೆ ಬಿದ್ದುದಾಗಿ ಕೇಳಿರುವೆನು. ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಇವಳ ಸೌಂದರ್ಯವು ಮೋಹಕರವಾಗಿರುವಾಗ, ಲಕ್ಷ್ಮೀಕಟಾಕ್ಷವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಇವಳ ದರ್ಶನವೇ ದುರ್ಲಭವೆಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಶಿರೋಮಣಿಪ್ರಾಯಳಾಗಿ, ಮಹಾತ್ಮನಾದ ಉತ್ತಾನ ಪಾದನಿಗೆ ಒಡಹುಟ್ಟಿದವಳಾಗಿರುವ ಈ ಕನ್ಯಾರತ್ನವು ತಾನಾಗಿಯೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದಾಗ, ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಯಾದ ಯಾವನು ತಾನೇ ವರಿಸದಿರುವನು? ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಾನು ವರಿಸುವೆನು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಾವು ನಿರ್ಣಯಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದ ಭರವಸೆಯೊಂದುಂಟು. ಆದಕ್ಕೆ ನೀನೂ ಸಮ್ಮತಿಸಬೇಕು. ಅದೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ? ಈಕೆಯಲ್ಲಿ ಸಂತಾನವುಂಟಾಗುವವರೆಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇವಳೊಡನೆ ನಾನು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಇವಳಿಗೆ ಸಂತಾನವುಂಟಾದ ಕೂಡಲೇ, ನಾನು ಇವಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು. ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಭಗವಂತನಿಂದ ವಿಧಿಗಲ್ಪಟ್ಟ ಸಾತ್ವಿಕಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲುವೆನು. ಈ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು ನನ್ನ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುದೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ! ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವನಿಂದ ಉತ್ಪನ್ನವಾಗುವುದೋ, ಯಾವನು ಆದರೊಳಗೆ ತಾನೂ ಸೇರಿ, ಆದಕ್ಕೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವನೋ, ಕೊನೆಗೆ ಯಾವನಲ್ಲಿಯೇ ಆ ಪ್ರಪಂಚವು ಲಯಹೊಂದುವುದೋ, ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ಏರ್ಪಟ್ಟುದೆಂದು ತಿಳಿ! ಆದುದರಿಂದ ಈ ಒಪ್ಪಂದವು ನಮ್ಮಿಬ್ಬರಿಗೂ ಈಗಲೇ ನಡೆಯಬೇಕಾಗಿರುವುದು” ಎಂದನು. ಕರ್ದಮನು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಆಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ,

ತನ್ನ ಮುಗಳ್ಳಿಗೆಯ ಸೊಗಸಿನಿಂದಲೇ ದೇವಹೂತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ಕೂಡ ಕರ್ದಮನ ನಿಯಮಕ್ಕೆ ಸಮ್ಮತಿಸಿ, ಪತ್ತೀಸಮೇತನಾಗಿ ತನ್ನ ಕುಮಾರಿಯನ್ನು ಕರ್ದಮನಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿದನು. ಮನುಪತ್ತಿ ಯಾದ ಶತರೂಪೆಯೂ ಕೂಡ ಸಂತೋಷಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಗಳಿಗೂ, ಅಳಿಯನಿಗೂ ಬೇಕುಬೇಕಾದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳನ್ನೂ, ಕ್ರೀಡಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಬಳುವಳಿಯಾಗಿ ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದಳು. ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ತನ್ನ ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕ ವರನು ಸಿಕ್ಕಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಪರಮಸಂತೋಷಹೊಂದಿ, ಅಳಿಯನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾಲಿಂಗಿಸಿಕೊಂಡು, ತನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದೆ ವ್ಯಸನದಿಂದ ಆಗಾಗ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ಸುರಿಸಿ, “ಅಮ್ಮಾ! ಕುಮ್ಮಾ!” ಎಂದು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಮುದ್ದಿಸಿ ಕರೆಯುತ್ತ ದುಃಖಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೊನೆಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ದೃಢಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಮಗಳಿಗೆ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಹೇಳಿ, ಕರ್ದಮನಿಂದ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ರಥವನ್ನೇರಿ ಪರಿವಾರಸಮೇತನಾಗಿ ತನ್ನ ಪಟ್ಟಣಕ್ಕೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕಮಹರ್ಷಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ್ದ ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ಉಭಯತೀರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾಲಾಗಿರುವ ಪುಣ್ಯಾಶ್ರಮಗಳ ಸವೃದ್ಧಿಯನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಹೋದನು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಪಟ್ಟಣದ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ತಮ್ಮ ರಾಜನು ಬ್ರಹ್ಮಾವರ್ತದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಬರುತ್ತಿರುವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಗೀತವಾದ್ಯಧ್ವನಿಗಳೊಡನೆ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಇದಿರುಗೊಂಡು ಬಂದರು. ರಾಜನು ತನ್ನ ಪ್ರಜೆಗಳು ತನಗೆ ಮಾಡಿದ ಈ ಸತ್ಕಾರಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಪ್ರೀತಿಯಿಂದಾದರೂ ಪುರಸ್ಕರವನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಎದುರಾ! ಆ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಪಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಬರ್ಹಿಷ್ಠತೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು! ಪೂರ್ದದಲ್ಲಿ ವರಾಹರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ಭೂಮ್ಯುದ್ಧರಣಕಾಲದಲ್ಲಿ, ತನ್ನ ಮೈಯನ್ನು ಜಾಡಿಸಿದಾಗ, ಅವನ ಸೇಹದಿಂದ ಕೆಲವು ರೋಮಗಳು ಕೆಳಕ್ಕುಳಿದಿರಿ, ಆ ನೆಲದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಹಸುರುದರ್ಭಿಗಳಾಗಿಯೂ, ನೊಡೆಹುಲ್ಲಾಗಿಯೂ ಬೆಳೆದುವು. ಇವುಗಳಿಂದಲೇ ಅನೇಕಮಹರ್ಷಿಗಳು, ಅಲ್ಲಿ ಯಜ್ಞವಿರೋಧಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಎಷ್ಟು ಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಯಾಗಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರು. ಮನುಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಅದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ನಾರಾಯಣಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದನು. ಹೀಗೆ ದರ್ಭೆಗಳಿಂದ ಸವೃದ್ಧವಾಗಿ, ಯಾಗಗಳಿಗೆ ಅನುಕೂಲವಾದ ಆ ಸ್ಥಳವು ಕೊನೆಗೆ ಒಂದು ದೊಡ್ಡ ಪಟ್ಟಣವಾಯಿತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದಲೇ ಅದಕ್ಕೆ ಬರ್ಹಿಷ್ಠತೆಯೆಂಬ ಹೆಸರು ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನುವು

ಸಕಲಸಂಪತ್ಸಮೃದ್ಧವಾದ ಆ ಪುರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಭಾರ್ಯಾಪುತ್ರರೊಡಗೂಡಿ, ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೂ, ಧರ್ಮಕ್ಕೂ ವಿರೋಧವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಸಮಸ್ತ ಭೋಗಗಳನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುತ್ತ ದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುವ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿದ್ದನು. ಭೂಮಂಡಲಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಅಧಿರಾಜನಾಗಿದ್ದರೂ, ಹರಿಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಬಿಡದೆ, ಪ್ರತಿದಿನವೂ ಬೆಳಿಗ್ಗೆ, ಹರಿಕಥೆಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುತ್ತ, ಯಾವಾಗಲೂ ಹರಿಧ್ವಾನಪರನಾಗಿ ತನ್ನ ಮನ್ವಂತರಕಾಲವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈ ವಿಧವಾದ ಸತ್ಕಾಲಕ್ಷೇಪದಿಂದಲೇ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನಿಗೆ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ ಹೋದವು. ಅವನು ತನ್ನ ಆಳ್ವಿಕೆಗೆ ನಿರ್ಣಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಎಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಯುಗಗಳಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ ಸ್ವಾಯಂಭುವ ಮನ್ವಂತರದಲ್ಲಿ) ಒಂದು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವನ್ನೂ ವ್ಯರ್ಥಮಾಡದೆ, ಭಗವದ್ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ, ರಾಜಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಅವನ ಆಳ್ವಿಕೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲರೂ, ದೇಹಸಂಬಂಧವಾದ ರೋಗಗಳಾಗಲೀ, ಮನೋವ್ಯಾಧಿಗಳಾಗಲೀ, ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿಬಾಧೆಗಳಾಗಲೀ, ಶತ್ರುಜೋರಭಯಗಳಾಗಲೀ, ಬೇರೆ ಯಾವ ಈತನಿಬಾಧೆಯಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದೆ, ಸುಖದಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರು. ವಿದುರಾ! ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೇ ನಂಬಿದ ಹರಿಭಕ್ತಪರಾಯಣರಾದವರಿಗೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಕ್ಲೇಶವೂ ಉಂಟಾಗದು. ಆ ಸ್ವಾಯಂಭುವಮನುವು ಕ್ಷತ್ರಿಯನೆನಿಸಿಕೊಂಡಿದ್ದರೂ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಜ್ಞಾನಾತಿಶಯವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಆಗಾಗ ತನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಸಂದೇಹಪರಿಹಾರಾರ್ಥವಾಗಿಬಂದಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೂ, ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೂ, ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ, ಮೋಕ್ಷಧರ್ಮವನ್ನೂ ಉಪದೇಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ವಿದುರಾ! ಆದಿ ರಾಜನೆನಿಸಿದ ಆ ಮನುವಿನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ನಿನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಅವನ ಮಗಳಾದ ದೇವಹೂತಿಯ ಚರಿತ್ರವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು” ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಕರ್ದಮನು ತನ್ನ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ವಿಮಾನವನ್ನು
ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಾರ್ಯಾಸಮೇತನಾಗಿ ಸುಖದಿಂದ
ವಿಹರಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು.

“ವಿದುರಾ ಕೇಳು ! ಸ್ವಾಯಂಭುವನು, ಕರ್ದಮಾಶ್ರಮವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನ್ನ ರಾಜಧಾನಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದ ಕೂಡಲೇ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಅವನ ಕುಮಾರಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಯು, ತನ್ನ ಸೌಶೀಲ್ಯಕ್ಕೂ, ಚಾತುರ್ಯಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ, ಕರ್ದಮನ ಮನೋಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ಅವನ ಮುಖಭಾವದಿಂದ ತಾನಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಕೊಂಡು ಪಾರ್ವತೀದೇವಿಯು ಪರಮೇಶ್ವರನನ್ನು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ ಪತಿಯನ್ನು ಪಚರಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ನಂಬಿಕೆ, ನಡತೆ, ಮರ್ಯಾದೆ, ತಾಳ್ಮೆ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹಶಕ್ತಿ, ಪತಿಯ ಬುದ್ಧಿವಾದವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿ ವೀಶೇಷವಾದ ಶ್ರದ್ಧೆ, ಪತಿಯಲ್ಲಿಬೇಕಾದ ಪ್ರೀತಿ, ಮೃದುವಾದ ಮಾತು. ಈ ಸಮಸ್ತ ಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪತಿಗೆ ಸಂತೋಷವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಆಕೆಯು ಸ್ತ್ರೀಜಾತಿಗೆ ಸಹಜವಾದ ಕಾಮಾತುರವನ್ನಾಗಲೀ, ಹೆಮ್ಮೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅಸೂಯೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ಅತ್ಯಾಸೆಯನ್ನಾಗಲೀ, ದುರಾಚಾರವನ್ನಾಗಲೀ, ಮದವನ್ನಾಗಲೀ ತೋರಿಸದೆ, ಬಹಳ ಎಚ್ಚರಿಕೆಯಿಂದ ಪತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನನುಮತಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಪತಿಯನ್ನೇ ಪರದೈವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ತನ್ನ ಪುರ್ಣಾಣುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿ ಇ ದಿ ರು ನೋ ಡು ತ್ತಿ ರು ವ ಆ ಮ ನು ಪು ತ್ರ ಯ ನ್ನು ನೋಡಿ ಕರ್ದಮನು, ಅವಳ ಶುಶ್ರೂಷೆಗಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ತನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ದೇಹವು ಬಹಳವಾಗಿ ಕಂದಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಅವಳಲ್ಲಿ ಕನಿಕರಗೊಂಡು, ಪ್ರೇಮಪೂರ್ವಕವಾದ ಗದ್ದದಸ್ವರದೊಡನೆ ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವನು. “ಪ್ರಿಯೇ! ನೀನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ತೋರಿಸುತ್ತಿರುವ ಗೌರವಕ್ಕೂ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತಿಗೂ, ನೀನು ಮಾಡಿದ ಉಪಚಾರಕ್ಕೂ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ಎಲೆ ದೇವಿ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ತಮ್ಮ ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಿಯವಾದ ವಸ್ತುವಿಲ್ಲ! ಅಂತಹ ಕೋಮಲವಾದ ನಿನ್ನ ಶರೀರವನ್ನೂ ಕೂಡ ನೀನು ನನ್ನ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿ ಕಂದಿಸುತ್ತಿರುವೆಯಲ್ಲಾ! ಇಂತಹ ಪತಿಪರಾಯಣೆಯಾದ ಸ್ತ್ರೀಯನ್ನು ಇದುವರೆಗೂ ನಾನು ಕಂಡು ಕೇಳಿದುದಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಾನು ಬಹಳಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು ! ಎಲೆ ಮಾನಿನಿ! ನಾನೂ ನನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಿರತನಾಗಿ, ತಪಸ್ಸಿನಿಂದಲೂ, ಮನೋದಾರ್ಢ್ಯದಿಂದಲೂ, ಭಗವದಪಾಸನದಿಂದಲೂ, ಅತ್ಯಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಭಗವಂತನ

ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವೆನು. ಇದರಿಂದ ನನಗೆ ಸಮಸ್ತಭೋಗ್ಯ ಪದಾರ್ಥಗಳೂ, ದುಃಖಭಯಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಭೋಗ್ಯಸ್ಥಾನಗಳೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೂಡಬಲ್ಲವು. ನೀನು ಮನಃಪೂರ್ವಕವಾದ ಪರಿಚರೆಯಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಇದುವರೆಗೆ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಿದೆ. ನನಗೆ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳೂ ನಿನಗೂ ಲಭಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನಿನಗೆ ದಿವ್ಯದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕೊಡುವೆನು. ಭಗವಂತನ ಪೂರ್ಣಾನುಗ್ರಹವು ನಮ್ಮೆಲ್ಲಿರುವಾಗ, ನಮಗೆ ಯಾವ ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳಿಗೂ ಕಡಮೆಯಿಲ್ಲ. ಆದರೆ, ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೇ! ಇಂತಹ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ನಾವು ಅಲ್ಪಫಲಗಳಿಗಾಗಿ ಆಸೆಪಡಬಾರದು. ಆ ಭಗವಂತನ ಹುಬ್ಬಿನಾಟಗಳಿಂದಲೇ ತಲೆಕೆಳಗಾಗತಕ್ಕ ತುಚ್ಛಭೋಗಗಳನ್ನು ಬಯಸುವುದರಿಂದ ಫಲವಿಲ್ಲ? ನಿನಗೆ ಈ ನಿನ್ನ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯದ ಫಲದಿಂದಲೇ ಸಮಸ್ತಸಿದ್ಧಿಗಳೂ ಕೈಗೂಡಿರುವುವು. ಇವುಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಲಭಿಸಲಾರವು. ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳಿಗೂ ಆಶೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಉತ್ತಮಭೋಗಗಳನ್ನು ನೀನು ಅನುಭವಿಸಬಹುದು” ಎಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಹೂತಿಯು, ತನ್ನ ಪತಿಯ ತಪಃಪ್ರಭಾವಕ್ಕೂ, ಆತನ ಜ್ಞಾನಾತಿಶಯಕ್ಕೂ ಆಶ್ಚರ್ಯಪಡುತ್ತ, ತನ್ನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನಾಚಿಕೆಯಿಂದಂಟಾದ ಮಂದಹಾಸದೊಡನೆ, ವಿನಯಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ತನ್ನ ಪತಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವಳು. “ನಾಥಾ! ಆಮೋಘವಾದ ತಪೋಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳ ನೀನು ಪತಿಯಾಗಿರುವಾಗ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನನಗೆ ದುರ್ಲಭವಾದ ಕೋರಿಕೆಯು ಯಾವುದುಂಟು? ಇದನ್ನು ನಾನು ಮೊದಲೇ ಹೆನ್ನಾಗಿ ಬಲ್ಲೆನು! ಆದರೆ ಈಗ ನನ್ನದೊಂದು ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯುಂಟು ನಮ್ಮ ವಿವಾಹಕಾಲದಲ್ಲಿ ನೀನು, ನನಗೆ ಸಂತಾನವಾಗುವವರೆಗೆ ನನ್ನೊಡನೆ ಕೂಡಿರುವುದಾಗಿ ಭರವಸೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿದ್ದೆಯಲ್ಲವೇ? ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ತಮ್ಮ ಪತಿಯಿಂದ ಲಭಿಸತಕ್ಕ ಸಂತಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮೇಲಾದ ಲಾಭವು ಬೇರೊಂದಿಲ್ಲವು. ಇದಲ್ಲದೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯವನ್ನು ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ನಾನು ನಾಚಿಕೆಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ಕಾಮಬಾಧೆಯಿಂದಲೇ ಹೀಗೆ ದಿನದಿನಕ್ಕೆ ಕೃಶಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ನಿನ್ನ ದೇಹಸೌಂದರ್ಯವೇ ನನಗೆ ಆ ಕಾಮವನ್ನು ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ನನಗೆ ಹುಟ್ಟಿರುವ ಈ ಕಾಮಾಭಿಲಾಷೆಯನ್ನು ನೀನೇ ತೀರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಆದುದರಿಂದ ಮೊದಲು ನೀನು ನಮಗೆ ಬೇಕಾದ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರ್ಯಗಳನ್ನೂ, ಭೋಗಮಂದಿರವನ್ನೂ ಕಲ್ಪಿಸಿ ಕೊಟ್ಟು ನನಗೆ ಮಾಡಿದ ವಾಗ್ದಾನವನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರ್ದಮನು, ಆಕ್ಷಣವೇ ತನ್ನ ಯೋಗಸಾಮರ್ಥ್ಯದಿಂದ ಮಹಾದ್ಭುತವಾದ

ఓం దువిమానవన్న కల్పిసిదన్న. తపఃప్రభావదీందనిమితవాదాదివ్య విమానద అతిశయవన్న కేళిబేళి? నవవిధరత్న గళిందలూ తుంబి, కేళిరిదాగ కేళిరిద వస్తుగళిల్లవన్నా ఆగాగలే హుట్టిసుత్త, క్షణక్షణకళా అదర భాగ్యవు మేలేమేలేలే జెట్టుత్తిరువంతే కాణువుదు. సుత్తలూ రత్నద కంబ గళు! ఎల్లినోడిదరూ దేవయోగ్యవాద భోగసామగ్రిగళు! అల్లల్లి కట్టద చిత్రవిచిత్రగళాద ధ్వజపతాకేగళు! చిత్రకార్యవుత్త దుకూలప పట్టిగళు! భ్రమరజంకారగళాడనే తోగాడుత్తిరువ హువిన దండేగళు! నానాబణద పట్టిమడియ కళ్ళుగళు! మేలేమేలేలే ఎత్తరిసి కట్టద బేరి అంతస్తుగళు! అల్లల్లి మనోహరగళాద శయనగృహగళు! అవుగళ నడు నడువే జిన్నద మంచగళు! తానాగియే ఆడుత్తిరువువ బిసణిగేగళు! అదర మేలే పట్టిమడియ హాసగేగళు! ఎల్లినోడిదరూ చిత్రవిచిత్ర గళాద తిల్పకార్యగళు! అల్లల్లి ఇంద్రనిలద నేలగట్టుగళు. అవుగళమేలే కవళద జగుళిగళు! ప్రతిబాగిలిగూ కవళద కుడిగళింద మాడిద హేస్తిలుగళు. వజ్రదకదగళు. ఓం దోందుమనేయ మేలేయూ ఇంద్రనిలద గోపురగళు. అదరమేలే సువర్ణకలతగళు! ఓం దోందు మనేగూ వజ్రద గోడేగళు! చిత్రవిచిత్రగళాద మేలు కట్టుగళు! ఓం దోందు బాగిలిగూ జిన్నద తోరణగళు! ఇదల్లదే అదరల్లి రత్నదకేలసగళింద మాడిద హంస పక్షిగళన్నా, పారివాళగళన్నా నోడి, లీలాధానాగి సాకిద హంసగళూ, పారివాళగళూ అవుగళన్న తమ్మ జాతీయ హక్కిగళన్నాగి భ్రమిసి, ప్రితి యింద కరియువంతే ధ్వనిమాడుత్త, అవుగళన్న ముద్దిక్కువంతే హారిహారి బేళుత్తిరువువు. మత్త అదరల్లి విహారస్థానగళూ, విశ్రమస్థానగళూ, తయనగృహగళూ, అంగళగళూ, పడసాలేగళూ, ప్రాకారద ఘోరభాగగళూ కాలోజితవాద సుమిక్కి తక్కువేలే జేరళవాగి కంగోళిసుత్తిరువువు. ఇన్న తక్కియిందలే అదన్న సృష్టిసిద్ధరూ, నోడిద హాగేల్లా ఆ విమానవు, అవన మనస్సిగే ఆశ్చర్యవన్న టుమాడుత్తిత్తు. హిగే సమస్త సౌఖ్యగళగూ నేలేయగిద్ద ఆ విమానవన్న నోడిదాగలూకూడ, దేవహూతియు మనస్సి నల్లి అష్టాగి సంతోషవిల్లదిరువుదన్న నోడి, సమస్త భూతగళ అళి ప్రాయవన్నా తన్న ధ్యానదృష్టియిందలే తిలియబల్లవనాద ఆ కదమను, తానాగియే అవన్న కరేదుహిగేందు జేళువన్న. “ప్రియే! జింతిసబేడ!

ನಿನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವು ನನಗೆ ತಿಳಿಯಿತು. ನೀನು ಮೊದಲು, ಇದೋ! ಈ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ ಬಂದು, ಈ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿ ಕುಳ್ಳಿರು! ಭಗವಂತನ ಆನಂದಬಾಷ್ಪದಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಈ ಕೊಳವು, ಕೋರಿದ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಈಡೇರಿಸಬಲ್ಲದು. ನೀನು ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ನಾನಮಾಡಿ, ಈ ವಿಮಾನವನ್ನೇರಿದೊಡನೆ, ನಿನ್ನ ಕೋರಿಕೆಯು ಈ ಡೇರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ! ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದೊಡನೆ, ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಕಣ್ಣುಳ್ಳ, ಆ ದೇವಹೂತಿಯ, ಕೊಳೆಮುಚ್ಚಿದ ಮೈ, ಹೆಣೆದ ತುರುಬು, ಮೈಲಿ ಗೆಯಪಟ್ಟಿ, ಇವುಗಳೊಡನೆಯೇ ಹೋಗಿ ಸರಸ್ವತಿನದಿಯಿಂದಾವೃತವಾದ ಆ ಬಿಂದು ಸರೋವರದಲ್ಲಿಳಿದು ಮುಳುಗಿದಳು. ವಿದುರಾ! ಆಗಿನ ಆಶ್ಚರ್ಯವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ಅವಳು ಆ ಕೊಳದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದೊಡನೆ, ಆ ಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದಾ ನೊಂದು ದಿವ್ಯಭವನವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಳವಯಸ್ಸುಳ್ಳ ಸಾವಿರಮಂದಿ ಪದ್ಮಿನೀಜಾತಿಯ ಕನ್ಯೆಯರೂ ಕಾಣಿಸಿದರು. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ಕಂಡೊಡನೆಯೇ ಆ ಮನೆಯಿಂದ ಹೊರಗೆ ಬಂದು, ಇವಳ ಮುಂದೆ ಕೈಜೋಡಿಸಿ ನಿಂತು “ಎಲೆದೇವಿ! ನಾವು ನಿನ್ನ ಸೇವಕಿಯರು. ಮಾಡಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಆಜ್ಞಾ ಪಿಸಬೇಕು. ಹೇಳಿದ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧರಾಗಿರುವೆವು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ಒಡ ನೆಯೇ ಆಕೆಯನ್ನು ತಮ್ಮ ಮನೆಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗಿ, ಉತ್ತಮವಾದ ಸುಗಂಧದಿಣ್ಣೆಯಿಂದ ಅಭ್ಯಂಗಮಾಡಿಸಿ, ಮೇಲಾದ ಎರಡು ದುಕೂಲಗಳನ್ನು ಡಿಸಿ, ಅವಳಿಗೆ ಇಷ್ಟವಾದ ಆಭರಣಗಳಿಂದಲಂಕರಿಸಿ, ವೃಷ್ಟಾನ್ನ ಭೋಜನವನ್ನೂ, ಪಾನೀಯಗಳನ್ನೂ ಕೊಟ್ಟು ಉಪಚರಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ವಸ್ತ್ರಾಲಂಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊಡಿಸಿ ಭೋಜನಮಾಡಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅವಳಮುಂದೆ ಒಂದು ನಿಲುಗನ್ನಡಿಯನ್ನು ತಂದು ತೋರಿಸಲು, ಅವಳು ತನ್ನ ದೇಹಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡುತ್ತ ಬಂದಳು. ದಿವ್ಯವಾದ ಮಾಲಿಕೆ! ಶುದ್ಧವಾದ ಪಟ್ಟಿಮಡಿ. ಸುಭ್ರವಾದಮೈ! ಸುತ್ತಲೂ ಗೌರವಿಸಿ ಪೂಜಿಸತಕ್ಕ ಪರಿಚಾರಿಕೆಯರು! ಮಂಗಳಾರ್ಥವಾದ ದೇಹಸಂ ಸ್ಕಾರಗಳು! ಸ್ನಾನದಿಂದ ಹೊಳೆಯುತ್ತಿರುವ ತಲೆಕಾಡಲು! ಕಾಲಿಂದ ತಲೆಯ ವರೆಗೆ ಸರ್ವಾವಯವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ದಿವ್ಯಾಭರಣಗಳು! ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಫಳಫಳಿಸುವ ಸುಮರ್ಣ ಪದಕಗಳು! ಫಲಫಲನೆ ಧ್ವನಿಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಚಿನ್ನದ ಕಾಲಂದುಗೆಗಳು! ಮಧ್ಯ ಭಾಗದಲ್ಲಿ ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ಖಚಿತವಾದ ಚಿನ್ನದಡಾಬು! ಉತ್ತಮವಾದ ಮುಖ್ತಿನ ಹಾರಗಳು! ಕುಂಕುಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಮಂಗಳದ್ರವ್ಯದಿಂದ ಮಾಡಿದ ಅನುಲೇಪನಗಳು! ಕಾಮನ ಬಿಲ್ಲಿನಂತೆ ತಿದ್ದಿದ ಹುಬ್ಬು! ಮೊಲ್ಲಿಯ ಮೊಗ್ಗಿನಂತೆ ಅಂದವಾದ ದಂತಪಟ್ಟಿ! ಸ್ನೇಹಸೂಚಕವಾಗಿ ಕಮಲದ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ಕಡೆ

ಗಣ್ಣಿನ ಸೊಗಸು ! ಮುಖವನ್ನು ಮತ್ತಷ್ಟು ಅಂದಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವರೇಖೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟಿದಂತಿರುವ ಮುಂಗುರುಳು ! ಹೀಗೆ ತನಗೇ ಅಶ್ವರ್ಯವನ್ನುಂಟು ಮಾಡತಕ್ಕ ತನ್ನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ನೋಡಿ ಈಕೆಯು, ಕೂಡಲೇ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಪತಿಯಾದ ಕರ್ದಮನನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡಳು. ಇವಳು ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಿರುವಾಗಲೇ, ಆ ಸಮಸ್ತ ಸ್ತ್ರೀಸಮೂಹದೊಡನೆ ಕರ್ದಮನ ಬಳಿಯಲ್ಲಿ ತಾನಿರುವುದನ್ನೂ ಕಂಡಳು. ಹೀಗೆ ದೇವಹೂತಿಯು, ತಾನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಯೋಚಿಸಿದರೂ, ಆಯಾಕ್ಷಣವೇ ಅದು ಕೈಗೊಡಿಬರುತ್ತಿರುವುದನ್ನೂ, ಅಕ್ಕಿಬಿಂದುಸರಸ್ಸಿಗೆ ಸ್ನಾನಕ್ಕಾಗಿ ಹೋದ ತಾನು ಸ್ವಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಈಗ ತನ್ನ ಪತಿಯಮುಂದೆ ಅನೇಕಸ್ತ್ರೀಯರೊಡಗೂಡಿ, ನಿಂತಿರುವುದನ್ನೂ ನೋಡಿ, ಪತಿಯಾದ ಆ ಕರ್ದಮನ ತಪಃಪ್ರಭಾವವನ್ನು ಹಿಗ್ಗೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಲಾರದೆ, ಅಶ್ವರ್ಯದಿಂದ ಸ್ತಬ್ಧಳಾಗಿದ್ದಳು. ಆಗ ಕರ್ದಮನೂ ಕೂಡ, ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರವೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ಕೃಶಳಾಗಿದ್ದ ದೇಹಹೂತಿಯು, ಈಗ ಸ್ನಾನಾದಿ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಗಿಂತ ವಿವಾಹಕ್ಕೆ ಮೊದಲಿದ್ದ ರಾಜಕುಮಾರಿಯ ರೂಪದಿಂದಿರುವುದನ್ನೂ, ನವಯೌವನವನ್ನು ಸೂಚಿಸತಕ್ಕ ಆಕೆಯ ಎದೆಯಕಟ್ಟನ್ನೂ, ಅನೇಕ ವಿದ್ಯಾಧರಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಆಕೆಯು ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಡುವುದನ್ನೂ, ಅವಳು ಧರಿಸಿದ ವಸ್ತ್ರಾಭರಣಗಳ ಸೊಗಸನ್ನೂ ನೋಡಿ ಪರಮಸಂತೋಷಭರಿತನಾಗಿ, ಅವಳನ್ನು ಕರೆದು ವಿಮಾನದಮೇಲೆ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡನು. ವಿದುರಾ ! ಕರ್ದಮನು ಸಾವಿರಾರುಮಂದಿ ವಿದ್ಯಾಧರ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ಉಪಚರಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದ ಆಕೆಯನ್ನು ತನ್ನೊಡನೆ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿಕೊಂಡಾಗ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಅನೇಕತಾರೆಗಳ ಸಮೂಹದಿಂದ ಪರಿವೃತನಾದ ಚಂದ್ರನಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಕರ್ದಮನು ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಆ ದೇವಹೂತಿಯೊಡನೆ ವಿಮಾನಾರೂಢನಾಗಿ, ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಅಷ್ಟದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ಕ್ರೀಡಾಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಮಲಯಮಾರುತದ ಸಂಚಾರದಿಂದ ಕಾಮೋದ್ದೀಪಕವಾಗಿಯೂ, ಗಂಗಾನದಿಯ ಜಲಪಾತದಿಂದ ಕರ್ಣಾನಂದಕರವಾದ ಧ್ವನಿಯುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮೇರುಪರ್ವತದ ಗುಹೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಮತ್ತು ಮಾನಸಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೂ, ವೈಸ್ತಂಭಕ, ಸ್ವರಸನ, ನಂದಕ, ಪುಷ್ಪಪದ್ಮ, ಚೈತ್ರರಥ, ಮುಂತಾದ ದೇವೋದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಿರುವ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವುದರನಂತೆ ಪರಮಾನಂದದಿಂದ ಕ್ರೀಡಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಕೋರಿದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಆಯಾಕ್ಷಣವೇ ತಂದು ಸೇರಿಸತಕ್ಕ ಆ ಮಹಾವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತು, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಸಂಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಸಮಸ್ತ

ಹೇವಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತಿರುಗುತ್ತಿದ್ದನು. ಎದುರಾ! ತಾಪತ್ರಯನಿವಾರಕವಾದ ಭಗವಂತನ ಪಾದಗಳನ್ನು ನಂಬಿ, ಪವಿತ್ರವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಲಭವಾದ ವಸ್ತುವಾವುದುಂಟು? ಹೀಗೆ ಅಶ್ವರ್ಯಪ್ರಭಾವವುಳ್ಳ ಅಮಹರ್ಷಿಯು, ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ನಿರಂಕುಶವಾದ ಸಂಚಾರವುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಒಂದೊಂದು ಸ್ಥಲವಿಶೇಷಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಗೆ ತೋರಿಸುತ್ತ ಬಂದು, ತನ್ನಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ಅಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಯ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸಂತೋಷಪಡಿಸುತ್ತ, ಅನೇಕ ಸಂವತ್ಸರಗಳನ್ನು ನಿಮಿಷಪ್ರಾಯವಾಗಿ ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದನು ಆ ಮನುಪುತ್ರಿಯೂ ಕೂಡ ವಿಮಾನದಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಪತಿಸಮಾಗಮದಿಂದಾದ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ, ತಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಕಳೆದ ಅನೇಕವರುಷಗಳ ಕಾಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಯದಂತೆ ಆನಂದರಸದಲ್ಲಿ ಮಳುಗಿದ್ದಳು. ಈ ದಾಂಪತ್ಯಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವಾಗಲೇ ಕರ್ಧಮನು, ತನ್ನ ತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಒಂಭತ್ತುಭಾಗವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಭಾರ್ಯೆಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿಟ್ಟನು. ಅಕೆಯೂಕೂಡ ಪತಿಯತೇಜಸ್ಸನ್ನು ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿ, ಒಂಭತ್ತುಮಂದಿ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ಹಡೆದಳು. ಆ ಕನ್ಯೆಯರೆಲ್ಲರೂ ಸರ್ವಾಂಗ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಕೆನ್ನೈದಿಲೆಯಂತೆ ಸುವಾಸನೆಯುಳ್ಳ ದೇಹದಿಂದ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಹೀಗೆ ಸಂತಾನಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾದ ಮೇಲೆ ದೇವಹೂತಿಯು, ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಯಶ್ವಿಸುತ್ತಿರುವಪತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಆತನ ವಿರಹದುಃಖದಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತ, ದುಃಖವನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಕಣ್ಣೀರು ಬಿಡುತ್ತಿತ್ತುಳು. ಈ ವಿರಹವ್ಯಸನದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ ತನ್ನ ಮನೋವ್ಯಥೆಯನ್ನು ಹೊರಗೆ ಕಾಣಿಸಲಾರದೆ ತನ್ನ ಕಾಲಿನ ಹೆಬ್ಬರಳಿನಿಂದ ನೆಲವನ್ನು ಕೀರುತ್ತ, ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕಣ್ಣೀರನ್ನು ತಡೆದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಮುಖದಲ್ಲಿ ಮುಗುಳ್ಳಗೆಯನ್ನು ನಟಿಸುತ್ತ, ಮೃದುವಾಕ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ ಪತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವಳು. “ಹೇ ನಾಥಾ! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿಕೊಂಟ್ಟಂತೆ ನನ್ನ ಕೋರಿಕೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೆರೆವೇರಿಸಿದೆ! ಆದರೆ ನಿನಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪ್ರೀತಿಯಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ನನಗೆ ಮತ್ತೊಂದು ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅಭಯಪ್ರಧಾನವನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಈ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಕನ್ಯೆಯರನ್ನು ತಕ್ಕವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹವನ್ನುಮಾಡಿ, ಇವರನ್ನು ಅವರವರ ಗಂಡಂದಿರ ಮನೆಗೆ ಕಳುಹಿಸಿಕೊಟ್ಟಮೇಲೆ ನೀನು ನಿನಗಿಷ್ಟ ಬಂದ ಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಹೋಗಬಹುದು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ನೀನು ಬಿಟ್ಟುಹೋದರೆ, ನನ್ನನ್ನು ಬಹಳ ದುಃಖದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದಲ್ಲದೆ ನಿನ್ನ ವಿರಹದುಃಖವನ್ನು ಮರೆಸುವಂತೆ, ನನಗೆ ಒಂದು ಪುತ್ರಸಂತಾನವನ್ನೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು.

ಇದುವರೆಗೆ ಸಂಸಾರಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದುಡಾಯಿತು. ಇನ್ನು ನನಗೆ ಆ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಆಸೆಯಿಲ್ಲ. ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಪಾಸಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟಿಲ್ಲವಲ್ಲ. ಇಷ್ಟವರುಷಗಳ ವರೆಗೆ ಮಹಾತ್ಮನಾದ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಯಲ್ಲಿದ್ದರೂ, ಸಂಸಾರಸುಖದಲ್ಲಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನೇ ಹೊರತು, ನಿನ್ನಿಂದ ಅತ್ಯಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿಲ್ಲ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈಗ ಬಹಳ ವಿಚಾರಪಡುತ್ತಿರುವೆನು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನನಗಿರುವ ಭಯವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಉಪಾಯವನ್ನು ನೀನೇ ಯೋಚಿಸಬೇಕು. ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ಅಭಯಪ್ರದಾನವನ್ನು ಬೇಡುವೆನು. ನಾಥಾ! ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯಚಾಪಲ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಇದುವರೆಗೆ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಅದೂ ನನಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವೇ ಆದುದರಿಂದ, ಭಯಪಡಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ, ಅಬುದ್ಧಿ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದರೂ, ದುರ್ಜನರ ಸಹವಾಸವು ದುರ್ಗತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಸಜ್ಜನರ ಸಹವಾಸವು ಸದ್ಗತಿಗೆ ಕಾರಣವು. ಪುಣ್ಯಪಾಪಗಳೆರಡಕ್ಕೂ ಸಹವಾಸವೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಸತ್ಪುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ವ್ಯರ್ಥಕಾಲಕ್ಷೇಪವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಸಹವಾಸವೇ ನನಗೆ ಮೇಲ್ಮೈಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಯಾವ ಕರ್ಮಕಲಾಪಗಳು, ಧರ್ಮಕ್ಕಾಗಲೀ ಜ್ಞಾನಕ್ಕಾಗಲೀ ಭವಗದ್ಬಂಧಿಗಾಗಲೀ ಸಹಕಾರಿಗಳಾಗುವುದಿಲ್ಲವೇ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನು ಬದುಕಿದ್ದರೂ ಸತ್ತವನೆಂದೇ ಎಣಿಸಬೇಕು. ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಜನ್ಮವು ನಿರರ್ಥಕವಾಯಿತು. ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ನಡೆಸಿದ ಕೃತ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನಗಳಾದುವು. ತತ್ಪೋಷದೇಶದಿಂದಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾಗಿಯೂ, ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನಿನ್ನೊಡನೆ ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೂ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸತಕ್ಕ ಧರ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಲಾರದೆ ಹೋದೆನು. ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯಿಂದ ನಾನು ವಂಚಿತಳಾದೆನು. ಹಾಗಿಲ್ಲದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರದನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸೇರಿಯೂ ನಾನು ಮುಕ್ತಿಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನಿಸದೆ, ಹೀಗೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುತ್ತಿದ್ದೆನೇ?" ಎಂದಳು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಷ್ಟು ತ್ತ ಮೂರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

—ೞೞೞ ಕವಿಲಾವತಾರದ ಕಥೆ —ೞೞೞ

ವಿದುರಾ ಕೇಳು! ಹೀಗೆ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು, ಅತಿದೈನ್ಯದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತಿರುವ ದೇವಹೂತಿಯ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರ್ದಮನು, ಅವಳಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಕನಿಕರಗೊಂಡು, ಹಿಂದೆ ಭಗವಂತನು ತನಗೆ ಹೇಳಿದ್ದ ವಾಕ್ಯವನ್ನೂ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಅವಳಿಗೆ ಹೀಗೆಂದು ದುಃಖಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಮಾಡುವನು. “ಸಾಧ್ವೀಮಣೀ! ನಿನ್ನ ಸೌಶೀಲ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ರಾಜಪುತ್ರೀ! ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನೀನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಚಿಂತಿಸಬೇಕಾದುದಿಲ್ಲ! ಪ್ರಾಕೃತಗುಣಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ ಆ ಪರಮಪುರುಷನೇ ಇನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದೊಳಗಾಗಿ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆದು, ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಅವತರಿಸುವನು. ನಿನಗೆ ಮಂಗಳವಾಗಲಿ. ಇದುವೊದಲು ನೀನು ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತಡೆದು, ಭಗವದುವಾಸನವೆಂಬ ಒಂದೇ ವ್ರತವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಾತ್ವಿಕೈಶ್ವರ್ಯವೆಂಬ ತಪಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡು, ದಾನಾದಿಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಮಾಡುತ್ತ, ಆ ಈಶ್ವರನನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಭಜಿಸುತ್ತಿರು! ಇದರಿಂದ ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಾದ ಭಗವಂತನು ಸಂತೋಷಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿ, ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಮ್ಮಿಬ್ಬರ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನೂ ವಿಸ್ತರಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ನಿನಗೂ ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆತಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನ ಸಂದೇಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಪರಿಹರಿಸುವನು” ಎಂದನು. ವಿದುರಾ! ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಅತ್ಯಂತ ಸಂತೋಷವುಂಟಾಯಿತು. ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಪತಿಯ ಅಜ್ಞೆಯನ್ನು ಭಕ್ತಿಯಿಂದಲೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದಲೂ ಗೌರವಿಸುತ್ತ, ವಿಕಾರರಹಿತನಾಗಿಯೂ, ಅಜ್ಞಾನನಿವರ್ತಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ಬಹುದಿನಗಳು ಕಳೆದವೇಳೆ, ಭಗವಂತನು ಕರ್ದಮನ ತೇಜಸ್ವಿನಮೂಲಕವಾಗಿ ದೇವಹೂತಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ದಾರುವಿನಿಂದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಕವಿಲರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿದನು. ಈ ಶಿಶುವಿನ ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು. ಮೇಘಗಳು ಸುವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಕರೆದುವು. ಗಂಧರ್ವಗಾನದೊಡನೆ ಆಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳು ಆಕಾಶದಲ್ಲಿ ನರ್ತನಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರು. ದೇವತೆಗಳು ಜಯಜಯಧ್ವನಿಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಸುರಿಸಿದರು. ಸಮಸ್ತದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ಸಮಸ್ತ ಜಲಾಶಯಗಳೂ, ಸಮಸ್ತಜನರ ಮನಸ್ಸೂ ಪ್ರಸನ್ನವಾಗಿದ್ದುವು. ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೂ, ತನ್ನ ಪುತ್ರರಾದ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೊಡಗೂಡಿ, ಸತ್ಯಲೋಕದಿಂದ ಹೊರಟು. ಸರಸ್ವತೀನದಿಯಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಕರ್ದಮಾಶ್ರಮಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರಿದನು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಭಗವಂತ

ವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನು, ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಈಶ್ವರರೆಂಬ ಈ ಮೂರುತತ್ವಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಪರಮಪುರುಷನೇ ನಿಜಾಂಶಭೂತವಾದ ಸತ್ಯಗುಣವೊಡನೆ, ಪುತ್ರರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ಭಗವಂತನ ವಿಚಿತ್ರವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಕೊಂಡಾಡುತ್ತ, ಸಂತೋಷಸಂಭ್ರಮವೊಡನೆ ಕರ್ದಮಮಹರ್ಷಿಯ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು, ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವನು “ಕುಮಾರಾ! ನಿಷ್ಕಪಟವಾದ ನೈನುದಿಂದ ನೀನು ನನ್ನ ಮಾತನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ, ನಡೆಸಿದುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಪಟ್ಟೆನು. ನನ್ನ ಮಾತಿನಂತೆ ನೀನು ಪ್ರಜಾಸ್ಥಪ್ತಿಯನ್ನು ನಡೆಸಿದುದರಿಂದ, ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಸರ್ವವಿಧದಿಂದಲೂ ಆರಾಧಿಸಿದಂತಾಯಿತು. ತಂದೆಯ ಮಾತನ್ನು ಗೌರವಿಸಿ ನಡೆಸುವುದೇ ಮಕ್ಕಳು ತಂದೆಗೆ ಮಾಡಬೇಕಾದ ಮುಖ್ಯಶುಶ್ರೂಷೆಯೆಂದು ತಿಳಿ! ಕರ್ದಮಾ! ಈ ನಿನ್ನ ಕುಮಾರಿಯರೆಲ್ಲರೂ ಬಹಳ ಸುಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳವರು. ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಅಂಶಗಳಿಂದ, ಮುಂದೆ ಪುತ್ರಪೌತ್ರಪರಂಪರೆಯಾಗಿ ಪ್ರಜಾಪ್ರಾಪ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನಿಸಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದ ನೀನು ಈ ಒಂಬತ್ತು ಕನೈಯರನ್ನೂ, ಅವರವರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೂ, ಸ್ವಭಾವಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ, ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಈ ಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು, ವಿವಾಹವನ್ನು ನಡೆಸು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ಬಹಳವಾಸ ಕೀರ್ತಿಯುಂಟು! ವತ್ಸ! ಕರ್ದಮಾ! ಅದಿಪ್ರಸುಪ್ತನಾದ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ, ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಿಗೂ ಅವರ ಕೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ನಿಧಿಯಂತಿರುವ ದೇಹವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿ, ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿರುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದೇನಾನೂ ಇಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ, ದೇವಹೂತಿಯ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿ, ಎಲೈ ಮನುಪುತ್ರ! ಲೋಕದ ಜನಗಳಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮ ಪರಮಾತ್ಮರ ವಿಷಯವಾದ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ಅವರವರ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸಾಕ್ಷಾದ್ಭಗವಂತನೇ ನಿನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವನು. ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷನಾದ ಆ ಭಗವಂತನೇ ನಿನಗೂ ದೇಹಾತ್ಮಭ್ರಮರೂಪವಾದ ಅಜ್ಞಾನವನ್ನು ನೀಗಿಸಿ, ಲೋಕೋದ್ಧಾರಾರ್ಥವಾಗಿಯೂ ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಸಂಚರಿಸುತ್ತ, ಸಮಸ್ತಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ತಾನೇ ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ಪವೇಶಿಸತಕ್ಕವರೆಲ್ಲರಿಗೂ ತಾನೇ ಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಂಡು, ಕಪಿಲಮಹಾಮುನಿಯೆಂಬ ಪ್ರಾತಿಯನ್ನು, ಪಡೆದು ನಿನಗೂ ಕೀರ್ತಿಯನ್ನು ತರುವನು” ಎಂದನು. ವಿದುರಾ! ಹೀಗೆ ಲೋಕಕರ್ತನಾದ

ಬ್ರಹ್ಮನು, ಆ ಮುನಿದಂಪತಿಗಳನ್ನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಸಂತೋಷ ಪಡಿಸಿ, ತನ್ನ ವಾಹನವಾದ ಹಂಸವನ್ನೇರಿ, ಸನಕಾದಿಕುಮಾರರೊಡನೆಯೂ, ನಾರದನೊಡನೆಯೂ ಸೇರಿ, ತನ್ನ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದೊಡನೆ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಕರ್ದಮನು, ಆ ಬ್ರಹ್ಮನ ಆಜ್ಞೆಯಂತೆ ತನ್ನ ಒಂಭತ್ತುಮಂದಿ ಕುಮಾರಿಯರನ್ನೂ, ಅವರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯಕ್ಕೂ, ಗುಣಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಜಾಧಿಪತಿಗಳೆನಿಸಿ ಕೊಂಡ ಮರೀಚಿಮೊದಲಾದವರಿಗೆ ಕೊಟ್ಟು ವಿವಾಹಮಾಡಿದನು. ತನ್ನ ಒಂಭತ್ತುಮಂದಿ ಕನ್ಯೆಯರಲ್ಲಿ, ಕಲೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಮರೀಚಿಗೂ, ಅನಸೂಯೆಯನ್ನು ಅತ್ರಿಮುನಿಗೂ, ಶ್ರದ್ಧೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಅಂಗಿರಸಿಗೂ, ಕ್ರಿಯೆಯೆಂಬವಳನ್ನು ಕೃತುವಿಗೂ, ಖ್ಯಾತಿಯನ್ನು ಭೃಗುಮಹರ್ಷಿಗೂ, ಅರುಂಧತಿಯನ್ನು ವಸಿಷ್ಠನಿಗೂ, ಶಾಂತಿಯೆಂಬವಳನ್ನು ಅಥರ್ವನಿಗೂ ವಿವಾಹಮಾಡಿ ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಅಥರ್ವಶಾಂತಿಯರಿಬ್ಬರೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಯಾಗಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸುವವರಾದರು. ಹೀಗೆ ವಿವಾಹಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಿದಮೇಲೆ ಕರ್ದಮನು ಪತ್ನೀಸಮೇತರಾದ ಆ ಮಹರ್ಷಿಗಳೆಲ್ಲರನ್ನೂ ಅನೇಕವಿಧದಿಂದ ಸತ್ಕರಿಸಿ, ಬೇಕಾದ ಬಳುವಳಿಗಳನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಸಂತೋಷಗೊಳಿಸಿದನು. ವಿವಾಹಿತರಾದ ಆ ದಂಪತಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ಕರ್ದಮನ ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಸಂತೋಷದಿಂದ ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಆಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ಹಿಂತಿರುಗಿದರು. ಆಮೇಲೆ ಇತ್ತಲಾಗಿ ಕರ್ದಮನು, ಷಡ್ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನೇ ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದ ತನಗೆ ಕುಮಾರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿರುವುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಆ ಪುತ್ರನನ್ನು ಏಕಾಂತಸ್ಥಳಕ್ಕೆ ಎತ್ತಿಕೊಂಡುಹೋಗಿ, ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ವಿಜ್ಞಾಪಿಸುವನು. “ಆಹಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಾನಲ್ಲವೇ ಮಹಾಭಾಗ್ಯಶಾಲಿಯು! ತಮ್ಮತಮ್ಮ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಬೇಯುತ್ತ, ಸಂಸಾರ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ತೇಲುತ್ತಿರುವ ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ, ಬಹು ಕಾಲಕ್ಕಲ್ಲದೆ ದೈವಾನುಗ್ರಹವು ಲಭಿಸಲಾರದು! ಇದು ನಿಶ್ಚಯವು! ಮತ್ತು ಮಹಾಯೋಗಿಗಳೂಕೂಡ, ಅನೇಕಜನ್ಮಗಳವರೆಗೆ ಬಹಳ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಟ್ಟು ಸಾಧಿಸಿದ ಯೋಗಬಲದಿಂದಲಿವೆ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಾಣಲಾರರು. ಯೋಗಿಗಳೆಲ್ಲರೂ, ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿ ದೋಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ, ತಮ್ಮ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ನಿನ್ನ ಪಾದದರ್ಶನಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವರು. ಹೀಗೆ ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ದುರ್ಲಭನಾದ ನೀನು, ಭಕ್ತಪರಿಪಾಲನವೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವೊಂದನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನಮ್ಮಂತಹ ಗ್ರಾಮ್ಯಜನರ ಯೋನಿಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟುವುದರಿಂದಾಗುವ ಅಗೌರವವನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, ಈ ನಮ್ಮ ಗುಡಿಸಲಿನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದೆ

ಯಲ್ಲವೇ! ಇದುವನ್ನು ಮಹಾಭಾಗ್ಯವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯೇನು? ಹಿಂದೆ ನೀನು ನನಗೆ ವಾಗ್ದಾನಮಾಡಿದಂತೆ, ಸಾಧುಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸಿ, ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ಲೋಕೋಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಈ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿ ನಮ್ಮ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದೆ! ಕರ್ಮರಹಿತನಾದ ನಿನಗೆ ಆ ಕರ್ಮಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕ ರೂಪಭೇದಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು ಧರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ, ಆಯಾ ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನೀನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ರೂಪಗಳನ್ನು ಕೈಕೊಂಡು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸುವೆ! ನೀನು ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ವತಂತ್ರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಭಕ್ತರ ಇಷ್ಟವನ್ನೇ ತನ್ನ ಇಷ್ಟವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಈ ವಿಧವಾದ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಧರಿಸುವುದನ್ನು ನೋಡಿದರೆ, ಭಕ್ತರಲ್ಲಿ ನಿನಗಿರುವ ವಾತ್ಸಲ್ಯವು ಇಷ್ಟೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರು ತಾನೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಬಲ್ಲರು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂಬ ಉದ್ದೇಶವುಳ್ಳ ಪಂಡಿತರೆಲ್ಲರೂ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಮಹಾತ್ಮರಿಗೂ ಸೇವ್ಯನಾಗಿ, ಪಡುಣೈಶ್ವರ್ಯ ಪರಪೂರ್ಣನಾಗಿರುವ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ನಾನು ಮರೆಹೊಗುವೆನು. ಓ ದೇವಾ! ನೀನು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನು! ಆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಉಳ್ಳವನು! ನೀನೇ ಕಾಲಸ್ವರೂಪನು! ಕಾರ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನೂ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದಿದವನು! ಸರ್ವಜ್ಞನು! ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಗುಣಗಳಿಗೂ ನೆಲೆಯಾದ ಜೀವಶರೀರಕನೂ ನೀನೇ! ಚಿದಚಿದಾತ್ಮಕವಾದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೂ ನೀನೇ ರಕ್ಷಕನು! ಕೊನೆಗೆ ನಿಜಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಡಗುಳಿಸಿಕೊಳ್ಳತಕ್ಕವನೂ ನೀನೇ! ಮತ್ತು ನೀನು ಸ್ವತಂತ್ರಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನು! ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿರುವ ಭಗವಂತನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಮರೆಹೊಗುವೆನು. ಲೋಕನಾಥನಾದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನನ್ನದೊಂದು ಮುಖ್ಯಪ್ರಾರ್ಥನೆ ಯುಂಟು! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರತಿನಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದುದರಿಂದ, ನಾನು ಪಿತೃಪುಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಮೂರು ಬಗೆಯ ಪುಣ್ಯಗಳನ್ನೂ ತೀರಿಸಿಕೊಂಡಂತಾಯಿತು! ಹೀಗೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಲೌಕಿಕಸುಖಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿದ ನಾನು, ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಿನ್ನನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಸಂಸಾರತಾಪತ್ರಯಗಳಿಂದಂಟಾಗಬಹುದಾದ ದುಃಖಗಳೊಂದೂ ಮೇಲೆ ಬೀಳದಂತೆ, ಕೊನೆಯ ಆಶ್ರಮವಾದ ಸನ್ಯಾಸವನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸಿ, ಪಿರಕ್ತನಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ಕೋರುವೆನು. ನನಗೆ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಕೊಡಬೇಕು" ಎಂದನು. ಆಗ ಭಗವಂತನು ಕರ್ದಮನನ್ನು ನೋಡಿ

“ಓ ಮುನೀಂದ್ರಾ! ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವರೆಲ್ಲರಿಗೂ, ವೈದಿಕವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಲೌಕಿಕವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ನಾನು ಹೇಳಿದುದೇ ಪ್ರಮಾಣವು! ನಾನು ಹೇಳಿದುದೆಲ್ಲವೂ ಸತ್ಯವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ನಾನು ನಿನಗೆ ಪುತ್ರನಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವೆನೆಂದು ಹೇಳಿದ್ದೆನಲ್ಲವೇ? ಅದನ್ನು ಸತ್ಯವಾಗಿ ಮಾಡಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಈ ರೂಪದಿಂದ ನಾನು ಹುಟ್ಟಿರುವೆನು. ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಸೇಹ ಹನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸಿ ಮೋಸಹೋಗುವರು. ಅಂತವರಿಗೆ ಆ ಭ್ರಮವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ, ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ಪುರುಷನಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರಭೇದವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅವುಗಳ ನಿಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತೋರಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನಾನು ಈ ಜನ್ಮವನ್ನೆತ್ತಿರುವೆನು. ಮೋಕ್ಷಾಭಿಲಾಷೆಯುಳ್ಳ ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸಿ, ಅವರನ್ನು ದ್ವಂದ್ವ ಬೇಕೆಂಬುದೇ ನನ್ನ ಉದ್ದೇಶವು. ಇನೇ ನಾನು ಈ ಅವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯೋಜನವು. ಆತ್ಮತತ್ವವೆಂಬುದು ಬಹಳ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದುದು. ಜನರಿಗೆ ಸುಲಭವಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ! ಈ ತತ್ವವನ್ನು ನಾನು ಹಿಂದೆಯೇ ತಿಳಿಸಿದ್ದರೂ, ಬಹುಕಾಲವು ಕಳೆದುಹೋದುದರಿಂದ, ಆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವು ಲೋಕದಲ್ಲಿ ನಷ್ಟವಾಗುತ್ತಬಂದಿರುವುದು. ತಿರುಗಿ ಅದನ್ನು ದೃಢವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ ನಾನು ಈ ದೇಹವನ್ನೆತ್ತಿರುವೆನೆಂದು ತಿಳಿ! ಇನ್ನು ನೀನು ನಿನ್ನ ಇಷ್ಟಾನುಸಾರವಾಗಿ ಹೊರಡಬಹುದು. ನಾನು ಅನುಜ್ಞೆಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟಿರುವೆನು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀನು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಒಂದೊಂದು ಕರ್ಮವನ್ನೂ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿತವಾಗಿ ಮಾಡಿ. ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಜಯಿಸಲ ಸಾಧ್ಯವಾದ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು, ನನ್ನನ್ನು ಭಜಿಸುತ್ತಿರು! ಹೀಗೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ, ನೀನು ಈ ನನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ನೋಡಬಹುದು. ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ನಿನ್ನ ಪ್ರಾಚೀನಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಶಿಸುವುವು. ಅದರಮೇಲೆ ನೀನು ಸಮಸ್ತಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿರತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಯಾವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಯಾವಭಯಕ್ಕೂ ಈಡಾಗದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಮೇಲೆ ನಾನು, ನನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ಈ ದೇವಹೂತಿಗೂ ಎಲ್ಲಾ ಬಗೆಯ ಕರ್ಮಬಂಧಗಳನ್ನೂ ಬಿಡಿಸತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮವಿದ್ಯೆಯನ್ನು ಪಡೆತಿಸುವೆನು. ಆ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಆಕೆಯೂಕೂಡ ನಿನ್ನಂತೆಯೇ ಮೃತ್ಯುವನ್ನು ದಾಟಿ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಸೇರುವಳು” ಎಂದನು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕರ್ದಮನು, ಪರಮಾನಂದಭರಿತನಾಗಿ

ಆ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯನಿಗೆ ಪ್ರವಕ್ಷಿಣನಮಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿ, ಆ ಗಲೀ ಸನ ಪ್ರಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಹೊರಟನು. ಅಹಾ! ವಿನಾಶ್ವರ್ಯವು! ಆ ಕ್ಷಣವೇ ಕರ್ಮ ಮನು ಅನೇಕಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ತನ್ನ ಗೃಹವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟನು? ಬೇರೆ ಯಾರೊಡನೆಯೂ ಮಾತಾಡದೆ ಮಾನವೃತವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಪರಮಾತ್ಮ ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟನು! ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆಯತಕ್ಕ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣನಾದ ಜಿಶಾಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರನು. ಸಂಸಾರಿಗಳ ಸಹವಾಸವನ್ನೇ ಬಿಟ್ಟನು! ಅದುವರೆಗೆ ತಾನುಕಾಪಾಡುತ್ತಿದ್ದ ಗೃಹಸ್ಥರಿಗೆ ಯೋಗ್ಯನಾದ ಹೋಮಾ ಗ್ನಿಯನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ತೊರೆದು, ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕೆ ನೆಲೆಯನ್ನೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸದೆ, ಭೂಪ್ರವಕ್ಷಿಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಚೇತನಾಚೇತನ ಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾಗಿ, ಮಂಗಳಗುಣಗಳಿಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ, ಹೇಯಗುಣ ಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪಶೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಬಿಟ್ಟನು. ಮತ್ತು ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಹೊಡಿರುಮಕ್ಕಳೆಂಬ ಪರಿಕಾರ ಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಮತೆಯನ್ನು ತೊರೆದು, ಚಳಿ, ಗಾಳಿ, ಸೆಕೆಯೆಂಬ ದೇಹಧರ್ಮ ಗಳಿಗೂ ಹೆಸರಿದೆ, ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆತ್ಮಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸಮವಾಗಿ ವರ್ತಿ ಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನಿಲ್ಲಿಸಿ, ಆ ಆತ್ಮಾನ ಭವಮುಖವಿಂದ ಹುಸು, ಮಾಸಾರಿಕೆ, ದುಃಖ, ಕೋಪ, ಮುತ್ಸ, ಸಾತ್ರ, ಎಂಬ ವಿಕಾರಗಳೊಂದಕ್ಕೂ ಈಡಾಗದೆ, ಅಲೆಯಿಲ್ಲವು ಸಮುದ್ರದಂತೆ ಶಾಂತನಾಗಿ ದ್ದನು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತಜೀವವಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅಪುಗಸನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಅಪುಗಳಿಗೆ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ದೃಢವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳನ್ನೂ ಆ ಪರಮ ಪುರುಷನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿರುವುವೆಂಬುದನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಂಡನು. ಪ್ರಕೃತಿ ಸಂಬಂಧ ದಿಂದಂಟಾಗುವ ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದನು. ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ಶರೀರಭೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಅವರವರ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿಯೇ ಉಂಟಾಗುವೆಂಬುದನ್ನೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ಒಂದೇ ಆಗಿದ್ದರೂ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಭೇದದಿಂದ ಚಿತ್ರವಿಚಿತ್ರ ನಾಗಿ ಕಾಣುವುದೊ, ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಅಡಗಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ತೋರಿದರೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನ ಸ್ವರೂಪವುಳ್ಳವುಗಳಾದುದರಿಂದ ಒಂದೇ ಲಕ್ಷಣ ವುಳ್ಳವುಗಳೆಂದೂ, ಇವೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾದ ಸರ್ವೇಶ್ವರನೇ ಎಲ್ಲವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸರ್ವಸಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವನೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡನು. ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಮನು ಸಮ

ಸ್ತಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮದೃಷ್ಟಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕೊನೆಗೆ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇವೃತ್ತ ನಾಲ್ಕನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ ❖ ❖ ಕಪಿಲನಿಗೂ ದೇವಹೂತಿಗೂ ನಡೆದ ಸಂವಾದಗಳು ❖ ❖ ❖

ವಿದುರ ಮೈತ್ರೇಯರಿಗೆ ನಡೆದ ಈ ಸಂವಾದವನ್ನು, ಶುಕಮುನಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದಾಗಿ, ಸೂತಪೌರಾಣಿಕನು ಶೌನಕಾದಿಮಹರ್ಷಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತಿರುವಲ್ಲಿ, ನಡುವೆ ಶೌನಕನು ಸೂತನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನೆಮಾಡುವನು. “ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಸೂತಾ! ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವಾದ ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಗಳಿಲ್ಲದವನಾದ ಸರ್ದೇಶ್ವರನು, ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಜೀವಾತ್ಮಪರಮಾತ್ಮರ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈ ಕಪಿಲಾವತಾರವನ್ನೆತ್ತಿದನಲ್ಲವೇ! ಈ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯನ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳುತ್ತಿದ್ದ ಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಸಂತೋಷದಿಂದಲೂ, ಅಶ್ಚರ್ಯದಿಂದಲೂ ನನ್ನ ಸರ್ದೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಉತ್ಸಾಹಗೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವವು. ಆವನ ಚರಿತ್ರೆ, ಗಳನ್ನು ಎಷ್ಟೆಷ್ಟು ಕೇಳಿದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೃಪ್ತಿಯುಂಟಾಗದಿರುವುದು ಅದುದರಿಂದ ಭಗವಂತನು ಈ ಕಪಿಲಾವತಾರದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ಚರಿತ್ರೆಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು” ಎಂದನು. ಅದಕ್ಕಾ ಸೂತನು “ಶೌನಕಾದಿಗಳೇ ಕೇಳಿರಿ! ಹಿಂದೆ ವಿದುರನೂ ಮೈತ್ರೇಯನನ್ನು ಕುರಿತು ಇದೇ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದುದಕ್ಕೆ, ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯು ಹೇಳಿದ ಉತ್ತರವನ್ನೇ ಹೇಳುವೆನು. ವಿದುರನು ಈ ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡಿದಮೇಲೆ ಮೈತ್ರೇಯನು ಅವನನ್ನು ಕುರಿತು, “ವಿದುರಾ! ಕೇಳು! ಕರ್ಮವನ್ನು ಅರಣ್ಯಕ್ಕೆ ಹೋದಮೇಲೆ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಕಪಿಲಮುನಿಯು, ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಯ ಕೋರಿಕೆಯನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಬೇಕೆಂಬುದಕ್ಕಾಗಿ, ಆ ಬಿಂದುಸರೋವರದ ತೀರದಲ್ಲಿ ಆಕೆಯಸಂಗಡಲೇ ಇರುತ್ತಿದ್ದನು. ತತ್ಪಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿದವನಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ಕಪಿಲಾಚಾರ್ಯನು, ಒಮ್ಮೆ ಸುಖಾಸೀನನಾಗಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಾಗ, ದೇವಹೂತಿಯು ತನಗೆ ಹಿಂದೆ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹೇಳಿದ್ದ ಮಾತನ್ನು ನೆನೆಸಿಕೊಂಡು, ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರವುಪ್ಪರುವನೇ ತನಗೆ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನ ಸಾರ್ಥದಲ್ಲಿ ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದ ಹುಟ್ಟಿರುವನೆಂಬುದನ್ನೂ ತಿಳಿದು, ತನ್ನ ವೃತ್ತನ

ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವಳು. “ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ನಾನು ಇದುವರೆಗೂ ಇಂದ್ರಿಯಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟೆನು ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪಪಟ್ಟು ಕೊರಗುತ್ತಿರುವೆನು. ಹೀಗೆ ನಾನು ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಕಾಲವನ್ನು ವ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಕಳೆದುಬಿಟ್ಟುದರಿಂದ, ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಅಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವೆನು. ಕೊನೆಮೊದಲಿಲ್ಲದ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿ ಹೋಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ಉದ್ಧರಿಸಬೇಕಾದ ಭಾರವು ನಿನ್ನದು. ಎಷ್ಟೋ ಜನ್ಮಾಂತರಗಳನ್ನು ಕಳೆದಮೇಲೆ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ನನಗೆ ಈ ವಿವೇಕವೆಂಬ ಕಣ್ಣು ಲಭಿಸಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಇಂದ್ರಿಯತೃಪ್ತಿಯೇ ಪುರುಷಾರ್ಥವೆಂದು ತಿಳಿದು ಮೋಸಹೋಗಿದ್ದ ನನಗೆ, ಈಗ ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪವು ಹುಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆ ಕಾರಣವಿಲ್ಲ. ಓ ಪ್ರಭೂ! ನೀನು ನನಗೆ ಪ್ರತ್ಯನಲ್ಲ! ಸರ್ವಜಗತ್ತಾರಣನಾಗಿ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿ, ಸದ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಭಗವಂತನೇ ನೀನು! ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಕತ್ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಕಣ್ಣು ಕಾಣದೆ ತಡವರಿಸುತ್ತಿರುವ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಕ್ಷೇಮವನ್ನು ಕೋರಿ, ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಬೆಳಕನ್ನು ಕೊಡುವ ಸೂರ್ಯನಂತೆ, ನೀನು ಈಗ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಉದಿಸಿರುವೆ. ಹೇ ಜಗದೀಶ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನರಿಗೆ ಅಹಂಕಾರಮನುಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನಿಂದಲೇ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು! ಅವನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕೂ ನೀನಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ ಸಮರ್ಥರಿಲ್ಲ! ಮತ್ತು ನೀನು, ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದವರಿಗೆ, ಸಂಸಾರದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಕತ್ತರಿಸುವುದರಲ್ಲಿ ದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದವನು. ಸರ್ವರಕ್ಷಕನು? ಸರ್ವಸಮರ್ಥನು! ಉತ್ತಮಫರ್ಮವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನಿವೃತ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಯೋಗೀಶ್ವರರಿಗೂ ನೀನೇ ಪ್ರಧಾನಗುರುವೆನಿಸಿಕೊಂಡವನು. ಅದುದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ತತ್ತ್ವಜ್ಞನಾದ ನೀನು, ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದೂ, ಪುರುಷನೆಂದೂ ಈಶ್ವರನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಮೂರುತತ್ತ್ವಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನನಗೆ ತಿಳಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು” ಎಂದಳು. ವಿದುರಾ! ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಿಲಮುನಿಯು, ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ರುಚಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ನಿರ್ದುಷ್ಟವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ದೇವಹೂತಿಯ ಮಾತಿಗಾಗಿ ಬಹಳ ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ಮಂದಹಾಸಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಆಕೆಯನ್ನು ಕೂರಿತು ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳುವನು. “ಅಮ್ಮಾ! ಕೇಳು! ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯತಕ್ಕ ಈ ಜ್ಞಾನಯೋಗವೆಂಬುದೇ ಮೋಕ್ಷಾಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ತರುವುದೆಂಬುದು ನನ್ನ ಮತವು! ಈ ಜ್ಞಾನಯೋಗವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವುದರಲ್ಲಿ, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳೆಂದುಂಟಾಗುವ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ

ತೋಲಿಗೆ ಹೋಗುವುವು. ಆತ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದ
ಮುಷಿಗಳಿಗೆ, ನಾನು ಮೊದಲೇ ಆದನ್ನು ತಿಳಿಸಿರುವೆನು. ಈ ಯಾತ್ಮಯೋಗಕ್ಕೆ ಶಮೈ
ದಮಃ, ಮೊದಲಾದ ಹಲವು ಅಂಗಗಳುಂಟು. ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಅನು
ಷ್ಠಿಸಿದಾಗಲೇ, ಈ ಯೋಗಬಲವು ಸಾಧಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಆ ಆತ್ಮಯೋಗವನ್ನೇ
ನಿನಗೆ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು! ಅಮ್ಮಾ! ಈ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಸಂಸಾರ
ಬಂಧಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅದರಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯಾಗಿಸಿದ ಮೋಕ್ಷಕ್ಕಾಗಲೀ, ಮನಸ್ಸೇ ಕಾರಣ
ವೆಂಬುದು ಸರ್ವಸಮ್ಮತವಾದ ವಿಷಯವು. ಮನಸ್ಸು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವ
ರ್ತಿಸಿದರೆ ಅದುಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಹಾಕುವುದು. ಆ ಮನಸ್ಸೆಂಬುದರ ಶುದ್ಧ
ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಜೀವಾತ್ಮನು, ತನ್ನ ನಿಜರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿ
ಯದೆ, ಆತ್ಮವಲ್ಲದ ಮೇಲಿನ ಶರೀರವನ್ನು ನೋಡಿ, ಅದನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು
(ತಾನೆಂದು) ಭಾವಿಸುವುದೇ ಅಹಂಕಾರವೆನಿಸುವುದು. ತನಗೆ ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದ
ವಸ್ತುವಿನಲ್ಲಿ ತನ್ನದೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೇ ಮುಖ್ಯಕಾರವೆನಿಸುವುದು. ಹೀಗೆ ತಾನು,
ತನ್ನದು, ಎಂಬೀ ಅಭಿಮಾನಗಳೆರಡೂ ಅಹಂಕಾರಮುಖ್ಯಕಾರಗಳಾಗಿರುವುವು. ಈ
ಈ ಅಹಂಕಾರ ಮ ಮ ಕಾ ರ ಗ ಳಿ ರು ನ ವ ರೆ ಗೆ, ಕಾಮ, ಕ್ರೋಧ,
ಲೋಭ, ಮೋಹ, ಮದ, ಮತ್ಸರಗಳೆಂಬ ಅರಿವಡ್ಡರ್ಗಗಳೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತ
ಬರುವುವು. ಅವುಗಳಿಂದ ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪಗಳಾದ ಕಶ್ಚಲಗಳೂ ಅಂಟಿಬರುವುವು.
ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಇವೆಂದನ್ನೂ ಅಂಟಿಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಾಗಲೇ, ಆ ಮನಸ್ಸು ಶುದ್ಧವೆನಿಸು
ವುದು. ಅದನ್ನು ಸುಖದುಃಖಗಳೊಂದೂ ಕದಲಿಸಲಾರದು. ಯಾವಾಗಲೂ ಒಂದೇ
ವಿಧದಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವ ಇಂತಹ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಪುರುಷನು ಜ್ಞಾನ,
ವೈರಾಗ್ಯ, ಭಕ್ತಿ ಯೆಂಬವು ಮೂಡನ್ನೂ ಬಲಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯ
ರೂಪಗಳಾದ ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಮನಸ್ಸು, ಪ್ರಾಣ. ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ
ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯ
ಬಲ್ಲನು. ಆ ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧವೇನೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ದೇವತೆ
ಯೆಂದೂ, ಮನುಷ್ಯನೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆಕಾರಭೇದಗಳಿಲ್ಲವೂ, ಪ್ರಕೃತಿ
ವಿಕಾರವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುದೇ ಹೊರತು ಆತ್ಮನಿಗೆ ಆ ಭೇದವಿಲ್ಲ.
ಬೇರೆಬೇರೆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಜೀವಾತ್ಮನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಸೇರಿದ್ದರೂ, ಜ್ಞಾನವೆಂಬ
ಆಕಾರವು ಸರ್ವಜೀವಸಾಧಾರಣವಾದುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರವೈತ್ಯಾಸ
ವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮನು ಬಹಳಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಅಣುವಾದುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು
ಅಯುಧಗಳಿಂದ ಕಡಿಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ದಹಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಬೇರೆ

ವಿಕಾರಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಆತ್ಮಕ್ಕೆ ಎಂದಿಗೂ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಮತ್ತು ದೀಪವು ತೇಜಸ್ವರೂಪವಾಗಿ, ತೇಜೋಗುಣವುಳ್ಳದಾಗಿ, ತನಗೆ ತಾನೇ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವಂತೆ, ಆತ್ಮವೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾಗಿ ಜ್ಞಾನಗುಣವುಳ್ಳದಾಗಿ ಸ್ವಯಂ ಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳದಾಗಿ ನಿರ್ವಾಪಾರವಾಗಿರುವುದೆಂಬೀ ವಿಷಯವೆಲ್ಲವೂ ಅಂತಹ ಶುದ್ಧಮನಸ್ಸಿಗೆ ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯುವುದು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಕೃತಿಯು, ಅಂತಹ ಶುದ್ಧನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ತನ್ನೆತ್ತರಕ್ಕೆ ಸಾಗದೆ ಸುಮ್ಮನಾಗುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯೇ, ಮೋಕ್ಷಕ್ಕೆ ಸುಲಭಸಾಧನವೇ ಹೊರತು, ಅದರಂತೆ ಉತ್ತಮವಾದ ಬೇರೆಯಾವ ಉಪಾಯವೂ ಇಲ್ಲವೆಂದು ಯೋಗಿಗಳು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನೆಂದು ತಿಳಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಡ. ಜೀವಾತ್ಮನ ಸಹಜವಾದ ಸ್ವರೂಪವೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದೂ ಅವಶ್ಯವು. ಅದುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವು, ಅದಕ್ಕಾಶ್ರಯವಾದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನಲ್ಲದೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಲಭಿಸದು. ಆ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಂಡರೆ ಮಾತ್ರವೇ ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವೂ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉಪಾಯವೇನೆಂದರೆ, ಆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿರುವ ದೃಢಭಕ್ತಿಯೇ ಮುಖ್ಯ ಸಾಧನವು. ಆದ್ದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ, ಆ ಭಕ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ನಿಷ್ಕ್ರಿಯತ್ವವೂ ಇವೆರಡೂ ಒಂದೇ. ಭಿರುಚಿಹುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೂ, ಸತ್ಸಹವಾಸವೇ ಮುಖ್ಯ ಕಾರಣವೆಂದು ತಿಳಿ. ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ದೋಷಾಸ್ಪದವಾದ ಇಂದ್ರಿಯವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತಿಯಾಗಲೀ, ಆ ಆಶೆಯುಳ್ಳವರೊಡನೆ ಸಹವಾಸವಾಗಲೀ, ದೃಢವಾದ ಪಾಶಬಂಧನವೇ ಹೊರತು ಬೇರೆಯಲ್ಲವೆಂದು ಪಂಡಿತರು ಹೇಳುವರು. ಈ ಆಸಕ್ತಿಯೇ ಸಾಧುಗಳ ಸಹವಾಸದಲ್ಲಿರುವುದಾದರೆ ಅದು ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ತೆರೆದಿಟ್ಟ ಮೋಕ್ಷದ್ವಾರವೆನಿಸುವುದು. ಅಂತಹ ಸಾಧುಗಳು ಯಾರೆಂದು ಕೇಳುವೆಯೋ? ಅವರ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಮೂರ್ಖಜನದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಭೂಮಿಯಂತೆ ತಾಳ್ಮೆಯಿಂದಿರುವುದು, ಇತರರ ದುಃಖವನ್ನು ನೋಡಿದೊಡನೆ ಬಹಳ ಕನಿಕರಗೊಂಡು ಅವರೊಡನೆ ಸಮಾನವಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವುದು, ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿತ್ರಭಾವದಿಂದ ವರ್ತಿಸುವುದು, ಬೇರೆ ಯಾರೊಡ

ನೆಯೂ ವಿರೋಧಿಸದಿರುವುದು, ಶಮದಮಾದಿಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದು. ಇತರರ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ಶ್ರಮಪಡುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸುವುದು. ಸಚ್ಚಿತ್ತವೇ ಭೂಷಣವಾಗಿ ಕೊಂಡಿರುವುದು, ಈ ಗುಣವುಳ್ಳವರೇ ಸಾಧುಗಳೆನಿಸುವರು. ಮತ್ತು ಯಾರು, ಈಶ್ವರನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೃಢಮನಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಸೇವಿಸುತ್ತ, ಆ ಭಕ್ತಿಗೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದ ಇತರಧರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಜ್ಞಾತಿಗಳನ್ನೂ, ಬಂಧುಗಳನ್ನೂ ತೊರೆದು, ನನ್ನನ್ನೇ ಸಕಲವಿಧಬಂಧುವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ನನ್ನ ಕಥಾಶ್ರವಣಕೀರ್ತನಗಳಿಂದಲೇ ಸಂತೋಷಿಸುತ್ತ, ನನ್ನನ್ನು ಸೇರುವದೇ ಮೋಕ್ಷವೆಂದೂ, ನಾನೇ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೆಂದೂ ನಂಬಿರುವರೋ, ಅಂತವರೇ ಸಾಧುಗಳು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ನಂಬಿದವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ನೀನು ಮಾಡಲು ಬಯಸಬೇಕು. ಆದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಜೋಷಗಳೂ ನೀಗುವವು. ಅಂತಹ ಸಾಧುಗಳನ್ನು ಸಂಸಾರಸಂಬಂಧವಾದ ತಾಪಗಳೊಂದೂ ಪೀಡಿಸಲಾರವು. ಯಾವುದಕ್ಕೂ ಅವರು ಭಯಪಡಲಾರರು. ಎಲೆ ಸಾಧ್ವಿ! ನೀನು ಅಂತಹ ಸಾಧುಗಳ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ಕಿವಿಗಳಿಗೂ ಅಮೃತಪ್ರಾಯಗಳಾದ ನನ್ನ ವೀರೈಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಗಾಗ ನಿನ್ನ ಕಿವಿಗೆ ಷೇಳುತ್ತಿರುವವು. ಅವುಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಿಂದ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲೆಯೇ ನಿನಗೆ ಕ್ರಮ ಕ್ರಮವಾಗಿ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೂ, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಭಿರುಚಿಯೂ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ನನ್ನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸುವಂತೆ ಮಾಡುವ ಆ ಭಕ್ತಿಯು ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ, ಮನುಷ್ಯನು, ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕಾಣಬಹುದಾದ ಇಹಲೋಕಫಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶ್ರುತಿಗಳಿಂದ ಕೇಳಿರುವ ಸ್ವರ್ಗಾದಿಪಾರಲೋಕಿಕಫಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ವಿರಕ್ತಿಹೊಂದಿ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಯೋಗ ಜ್ಞಾನಯೋಗಗಳನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಿವೇಕಾದಿಗಳಿಂದ ತಡೆದು, ಆ ಭಕ್ತಿಯೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸುವನು. ನಿಷಿದ್ಧವಾದ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಭುಜಿಸದೆ, ವೈರಾಗ್ಯ ಬಲದಿಂದ ಹೆಚ್ಚಿಸಿದ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸಿದ ಮನುಷ್ಯನು, ಜೀವಾತ್ಮಶರೀರಕನಾದ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಲ್ಲನು” ಎಂದನು ಆಗ ದೇವಹೂತಿಯು “ಮಹಾತ್ಮಾ! ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬುದಾವುದು? ಅದರ ಸ್ವರೂಪವೇನು? ನಾನು ಯಾವ ವಿಧದಿಂದ ಆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನವಲಂಬಿಸಬೇಕು? ಸಂಸಾರತಾಪದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೇಯುತ್ತಿರುವವರು, ನಿತಿಶಯಾನಂದರೂಪವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಯಾವ ಸುಲಭೋಪಾಯದಿಂದ ಪಡೆಯಬಹುದು? ಎಲೈ ಅನಂದಸ್ವರೂಪನೇ!

గురియిట్ట బాణదంతే భగవంతనాద నిన్నన్న వశీకరితతక్కు భక్తియోగ
వేంబుదావుదు? అదక్కే అంగగళేష్టు? పరమాత్మతత్వవన్న తిళియువంతే
నూడువ ఆ అంగగళేష్టునన్న సనగే తిళిసబేకు. ఊదేవా! నీను ఊళిద
భక్తియోగద స్వరూపవు జ్ఞానిగళిగూ తిళియలసాధ్యనాదుదు. కేవల
మూఢబుద్ధియల్ల ఊణు కుంగసాద సనగే, అదర తత్వవు శుభివాగి
అవగాహనేగే బరువంతే అనుగ్రహిసబేకు' ఎందళు. ఇదన్న కేళి కపిల
రూపియాద భగవంతను. తన్న తాయీయ ద్యేన్యక్తాగి మరుకగొండు,
అవళిగే తత్వబోధకవాగియూ, భక్తియన్న ఊళి సతక్కు జ్ఞానయోగ
వన్న వివరితతక్కుదాగియూ ఇరువ శాస్త్రవన్న పదేశిసతీకరితదను.
అమ్మా! భక్తియేంబుదు ఎంతకుదేందు కేళిదేయిల్లనే! అదర స్వరూపవన్న
ఊళువేను కేళు మనుష్యునిగే శబ్దాదివిషయగళన్న తిళిసవుదక్తాగి
ఐదు జ్ఞానేంద్రియగళూ, శాస్త్రోక్తవాద కర్మగళన్న నడేసువుదక్తాగి
ఐదు కర్మేంద్రియగళూ విపరీతరువువు. ఈ జ్ఞానకర్మేంద్రియగళేల్లి
వన్న యావ ఫలావేక్షేయూ, ఇల్లదే. భగవంతన విషయదల్లియే లుత
యోగకవడిసి, ఏకాగ్రతేయింద నడేసువ మనస్సిన వ్యాపారక్కు భక్తియేందు
వేసరు. ఈ భక్తియేంబుదు విశ్వయక్ కృపల్లాది క్షుద్ధిగళింతలూ బహళ
నోలూదుదు! ఊట్టియోళిగన జాతరాగ్నియు అహార పదార్థగళన్న
జీర్ణమాడువంతే, ఈ భక్తియేంబుదు అనాదియాగి అనుశరిసి బంద
కర్మవాసనేయన్న నాశమాడిబిడువును. నన్న వాదసేవేయిల్లి విశేష
శ్రద్ధేయిల్లవరాగి, తమ్మ సర్వేంద్రియవ్యాపారగళన్న నన్న ల్లియే నేలే
గోళిసి. ఈ భక్తియన్న సాధిసిద కేలవు మహాత్మరు, నమ్మల్లి ఒబ్బ
గోబ్బరు సేరి నన్న సజ్జరిత్రగళన్న సర్వకాలదల్లియూ కేండాడుత్తి
రువరు. ఆ అనందదల్లి రుచిహొందివరు, నన్న సారూప్యరూపవాద
ముక్తియన్న అపేక్షి సలూరు! ఇదరిందలే నీను భక్తియేంబుదు ఎష్టు
సర్వోత్తమవాదుదేంబుదన్న తిళియబకుదు. మత్తే కేలవుసత్పురుషరు,
నాను బేరేదేరే అవతారగళన్నేత్తి భూమియల్లి అవతరిసిదాగ, ప్రసన్న
ముఖుడిందలూ, రత్నాంతరీణజనదిందలూ కూడిద నన్న దివ్యమంగళ విగ్ర
హవన్న నోడి. అదన్నే ధ్యానిశుత్త. ఆయా రూపగళల్లి నాను నుడిద
మాతుగళన్నే ఆగాగ అనువాదమాడుత్త, అదరింద అమితానందవన్న

ಹೊಂದುವರು. ಅಂತವರು ನನ್ನ ಅಂದವಾದ ಅವಯವಗಳು! ನನ್ನ ಲೀಲೆಗಳು! ನನ್ನ ಮುಗುಳ್ಳಗೆ! ನನ್ನ ಪ್ರಸನ್ನದೃಷ್ಟಿ! ನನ್ನ ಅಮೃತಸಮಾನವಾದ ಮಧುರವಾಕ್ಯಗಳು! ಇವುಗಳಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗುವರು. ಇಂತವರೆಲ್ಲರೂ ಈ ಅನಂದಾನುಭವದಿಂದ ಪರವಶವಾದ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯವುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿದ್ದರೂ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅವರಿಗಿರತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿಯೇ ಅವನನ್ನು ಮೋಕ್ಷಮಾರ್ಗವಾದ ಅರ್ಚಾರಾದಿಗತಿಗೆ ತಾನಾಗಿ ತಂದು ಸೇರಿಸುವುದು. ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಸುಲಭವಲ್ಲವ ಈ ಅರ್ಚಾರಾದಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಸೇರಿಮೊಡನೆ. ಅವರು ಆ ದಾರಿಯಿಂದ ಹೋಗುವಾಗ, ನನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕದವರೆಗಿನ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಭಕ್ತಿಬಲದಿಂದ ಲಭಿಸಬಹುದಾದ ಅಣಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳನ್ನಾಗಲೀ, ಕಣ್ಣೆತ್ತಿಯೂ ನೋಡಲಾರರು. ಇಂತವರು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ದ್ವೇಶಿಸಿ ಹೋಗುವಾಗ, ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಲೋಕಾಧಿಪತ್ಯವನ್ನೇ ಕೊಡುವುದಾಗಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿ ಕೇಳಿಕೊಂಡರೂ, ಅವರ ಮಾತನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ಅವರಿಗೆ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳಿ ಮುಂದೆ ಸಾಗುವರು. ಜನನೇ! ಭಗವದ್ಗುಣಾನುಭವವೆಂಬ ಮಹಾನಂದದಿಂದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದಿರುವ ಇಂತಹ ಭಕ್ತೋತ್ತಮರು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಲೋಕಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಅಣಮಾದ್ಯಷ್ಟೈಶ್ವರ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ ಆಸೆಪಡದಿರುವರೆಂಬುದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು? ಇವರು ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡನೆ ನನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯನ್ನು ಸೇರುವರು. ಎಲೈ ಶಾಂತಾತ್ಮಕೇ! ಅವರು ನನ್ನ ಲೋಕಕನ್ನು ಸೇರಿ, ನನ್ನ ಅನುಭವಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಅಕ್ಕರೆಯುಳ್ಳವರಾದಮೇಲೆ, ಅವರಿಗೆ ಆ ಅನುಭವವು ಎಂದಿಗೂ ತಪ್ಪಿ ಹೋಗಲಾರದು! ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಚ್ಯುತಿಯಿಲ್ಲ. ಇದನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಇತರಲೋಕಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕೂ ನಾಶವುಂಟು! ಅದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವು ನಿತ್ಯವಿಭೂತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಅಲ್ಲಿನ ಅನಂದಕ್ಕೂ ಯಾವಾಗಲೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲ! ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವಾದ ಪರಮಪದದಲ್ಲಿ ಕಾಲಶಕ್ತಿಯೂ ನಡೆಯದುದರಿಂದ, ಇಲ್ಲಿ ಸೇರಿದವರನ್ನು ನನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಕಾಲಚಕ್ರವೂ ಮುಟ್ಟಲಾರದು! ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ! ನನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಸೇರಿದವರು ನನಗೆ ಸರ್ವವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರೀತಿವಿಷಯರಾಗುವರು! ಅಂತವರಿಗೆ ನಾನು ಮಗನಂತೆ ನಂಬಿಕೆಗೆ ಪಾತ್ರನು. ಗುರುವಿನಂತೆ ಹಿತವನ್ನು ಪಡೆಸತಕ್ಕವನು. ಸುಹೃತ್ತುಗಳಂತೆ ಪ್ರೇಮವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವೆನು. ಇಷ್ಟದೈವನಂತೆ ಪೂಜ್ಯನು. ಹೀಗೆ ಸರ್ವವಿಧದಿಲ್ಲೂ ನನಗೆ ಪ್ರಿಯರಾದ ಅಂತಹ ಭಕ್ತರನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ನಾನು ಬಿಟ್ಟು ಕೊಡಲಾರೆನು. ಜನನೇ!

ಇಹಲೋಕಸುಖಗಳನ್ನೂ, ಸ್ವರ್ಗಾದಿವಾರಲೋಕಸುಖಗಳನ್ನೂ ಅಶಾಶ್ವತಗಳೆಂದು ತಿಳಿದು, ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತೊರೆದು ಈ ಸುಖಗಳನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣವಾದ ತಮ್ಮ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಆ ದೇಹಾನುಬಂಧಿಗಳಾದ ಹೆಂಡಿರು ಮಕ್ಕಳನ್ನೂ ತ್ಯಜಿಸಿ, ಮನೆಮಠಗಳನ್ನೂ, ಅಸ್ತಿಪಾಸ್ತಿಗಳನ್ನೂ ನಿರಾಕರಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಬೃಂದವರಿಗೆ, ನಾನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಿಯವನ್ನು ಮಾಡಿದರೆ, ತಾನೇ ತೀರುವುದು? ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ನನ್ನನ್ನು ನಿಶ್ಚಲವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಜಿಸತಕ್ಕವರಿಗೆ, ನಾನು ಆಕ್ಷಣವೇ ಸಂಸಾರಪಾಶವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದಲ್ಲದೆ, ಅವರಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರಸಂಬಂಧವೇ ಇಲ್ಲದಂತೆಯೂಮಾಡುವೆನು. ಸರ್ವಜೀವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಬಿಡಬದ್ಧವಾದ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಧರಿಸತಕ್ಕ ನನಗಿಂತಲೂ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆ ಪ್ರವಿಲ್ಲ! ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರರೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಯಾವ ದೇವತೆಗಳೂ ಆ ಸಂಸಾರಭಯವನ್ನು ನೀಗಿಸಲಾರರು. ಬೇರೆ ಎಲ್ಲಾ ದೇವತೆಗಳೂ ನನ್ನ ಆಜ್ಞಾನುವರ್ತಿಗಳು. ಎಲೈ ಜನನಿ! ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಮಾತಿನಿಂದೇನು? ನನಗಾಗಿ ಭಯಪಟ್ಟು ಈ ಗಾಳಿಯು ಬೀಸುತ್ತಿರುವುದು ನನ್ನ ಭಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸೂಕ್ಷ್ಮವು ತಪಿಸುತ್ತಿರುವನು ನನ್ನ ಭಯದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರನು ಮಳೆಯನ್ನು ಕರೆಯುವನು. ನನ್ನ ಭಯಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಆಗ್ನಿಯು ದಹಿಸುವನು. ನನಗೆ ಭಯಪಟ್ಟೇ ಮೃತ್ಯುವು ತನ್ನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಹೀಗೆ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳೂ ನನ್ನ ನಿಯಮಕ್ಕೊಳಪಟ್ಟು, ನನಗೆ ಭೀತರಾಗಿರುವ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಧಿಕಾರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸುತ್ತಿರುವರು. ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಯೋಗಿಗಳು ತಮ್ಮ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಜ್ಞಾನವೈರಾಗ್ಯಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಮಸ್ತ ಭಯವನ್ನೂ ನೀಗಿಸುತ್ತ ನನ್ನ ಪಾದಮೂಲವನ್ನು ಸೇವಿಸುವರು ಜನನಿ! ನಾನು ಹೇಳತಕ್ಕ ಶಾಸ್ತ್ರಾರ್ಥದ ಸಾರವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ಬೀಸುವೆನು ಕೇಳು! ಯಾವ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದಲೂ ಕುಂದದ ತೀವ್ರವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ನನ್ನಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಡುವುದೊಂದೇ, ಈ ಪ್ರಕೃತಿಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬದ್ಧಿರುವ ಜೀವನಿಗೆ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವೆಂದು ತಿಳಿ! ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತೈದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ಪರು. ಆಯಾ ದೇಹಾಭಿಮಾನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವರು. ಅವುಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೂ ಭಾಗಿರಾಗುವರು. ಇವೇ ಸಂಸಾರವೆನಿಸುವುದು. ಆಮ್ನಾ ! ಆದುದರಿಂದ ಹಿರಿಯರು, ಆ ಶರೀರಜೀವಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಶರೀರರೂಪದಿಂದಿರುವ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನೇ ಕಾರಣವಾಗಿ ಹೇಳುವರು. ಮನುಷ್ಯನು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಭೋಗಸಾಧನಗಳಾದ ಕಾರ್ಯಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಜೀವನನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಶರೀರರೂಪದಿಂದಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮೂಲಕವಾದುದೆಂದೇನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವರು. ಇದರಿಂದಂಟಾಗುವ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಮಾತ್ರಜೀವಾತ್ಮನು ಭಾಗಿರಾಗುವನು. ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಆ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಯತ್ನ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ, ಕರ್ತೃತ್ವಕ್ಕೂ, ಆಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ಸುಖದುಃಖಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುವುದರಿಂದ ಭೋಕ್ತೃತ್ವಕ್ಕೂ ಭಾಗಿರಾಗುವನು” ಎಂದನು. ಇವನ್ನು ಕೇಳಿ ದೇವಹೂತಿಯು “ಎಲೈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನೇ! ಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ ಈ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಬ್ಬರೂ ಕಾರಣರಷ್ಟೇ? ಈ ಕಾರ್ಯದಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲು, ಇವೆರಡೂ ನಾಮರೂಪ ವಿಭಾಗಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮದಶೆಯಲ್ಲಿದ್ದುವಷ್ಟೇ? ಆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಿಬ್ಬರಿಂದ ನಡೆಯುವ ಕಾರ್ಯಭೇದವೇನು? ಲೋಕದಲ್ಲಿ ತಂದೆ, ಮೊದಲಾದಂತೆ ಕಾರಣರೂಪದಿಂದಲೂ, ಮಗನಂತೆ ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ ತೋರುವ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾದ ಭೇದಗಳೇ! ಈ ತಂದೆಮಕ್ಕಳೆಂಬ ವ್ಯವಹಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕೇವಲ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲಾಗಲೀ, ಕೇವಲ ಪುರುಷನಿಂದಲಾಗಲೀ ಉಂಟಾಗಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಅವೆರಡೂ ಸೇರಿಯೇ ಕಾರ್ಯರೂಪಪ್ರಪಂಚವೆನಿಸಬೇಕು. ಇವುಗಳೆರಡರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನನಗೆ ಇನ್ನೂ ವಿತದವಾಗಿ ತಿಳಿಸು” ಎಂದಳು. ಆಗ ಕಪಿಲನು ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು “ಆಮ್ನಾ ಕೇಳು! ಯಾವುದು ಲೋಕಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಪ್ರಧಾನವಸ್ತುವೋ ಅದನ್ನೇ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ಪ್ರಧಾನವೆಂಬುದು ಕಾರಣದಶೆಯಲ್ಲಿ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ವಿಶೇಷಾಕಾರಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದಂತಿರುವುದು. ಆಗ ಇದಕ್ಕೆ ಆಕಾರವೊಂದೂ ಇಲ್ಲದುದರಿಂದಲೇ ಅಸ್ತತ್ವವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಇದು ನಿತ್ಯವಾದುದು. ಈ ಪ್ರಕೃತಿಗೆ ಸತ್ತ್ವವೆಂದೂ, ರಜಸ್ಸೆಂದೂ, ತಮಸ್ಸೆಂದೂ ಮೂರು ಗುಣಗಳುಂಟು. ಇದು ಈ ಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚುಕಡಿಮೆಯಿಂದ ಕಾರ್ಯದಶೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಆಕಾರಭೇದಗಳನ್ನೂ ಹೊಂದುವುದು. ಮಹತ್ವ ಮೊದಲಾಗಿ ಪೃಥಿವಿಯವರೆಗೆ ಕಾರಣರೂಪದಿಂದಲೂ, ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಸಣ್ಣ ಕ್ರಿಮಿಕೀಟಗಳವರೆಗೆ

ಕಾರ್ಯರೂಪದಿಂದಲೂ ಕಾಣುವುದರಿಂದ, ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಕಾರಣಗಳೆಂಬ ಎರಡು ರೂಪಗಳೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಭೂತಗಳು, ಅದರ ಗುಣಗಳೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಗಂಧವೇ ಮೊದಲಾದ ಐದುತನ್ಮಾತ್ರಗಳು, ಮನಸ್ಸು, ಅಹಂಕಾರ, ಮಹತ್ತು, ಅವ್ಯಕ್ತವೆಂಬವು ನಾಲ್ಕು, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೆಂಬವು ಹತ್ತು. ಇವಿಷ್ಟೂ ಸೇರಿ, ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳ ಸಮುದಾಯವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಹಿರಿಯರು ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಭೂಮಿ, ನೀರು, ಅಗ್ನಿ, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಎಂಬವೈದೂ ಪಂಚಮಹಾಭೂತಗಳು! ಈ ಭೂತಗುಣಗಳಾದ ಗಂಧ, ರಸ, ರೂಪ, ಸ್ಪರ್ಶ, ಶಬ್ದವೆಂಬವೈದೂ ಪಂಚತನ್ಮಾತ್ರಗಳು. ಭೂತ ಸಂಖ್ಯೆಯನ್ನು ಅನೇಕರು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು. ಆದರೆ ಇವೇ ನನ್ನ ಮತವು. ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು, ನಾಲಗೆ, ತೊಗಲು, ಇವೈದು ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ವಾಕ್ಕು, ಕೈ, ಕಾಲು ಜಲದ್ವಾರ, ಮಲದ್ವಾರವೆಂಬವು ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಸೇರಿ ಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹತ್ತಾಗಿರುವುವು. ಅಂತಃಕರಣವೆಂಬ ಒಳಗಿನ ಇಂದ್ರಿಯವೊಂದೇ ತನಗೆ ಲಕ್ಷಣಗಳಾದ, ಸಂಕಲ್ಪ, ಅಭ್ಯವಸಾಯ, ಅಭಿಮಾನ, ಚಿಂತೆಯೆಂಬ ಬೇರೆಬೇರೆ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ, ಮನಸ್ಸೆಂದೂ, ಬುದ್ಧಿಯೆಂದೂ, ಅಹಂಕಾರವೆಂದೂ, ಚಿತ್ತವೆಂದೂ, ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಯಾಗುವುದು. ಸತ್ಯ, ರಜಸ್ಸು, ತಮಸ್ಸು ಎಂಬ ಈ ಮೂರು ಗುಣಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಪ್ರಕೃತಿತತ್ವದ ಅವಸ್ಥಾಭೇದಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಷ್ಟೇ! ತತ್ವಜ್ಞರಾದ ಹಿರಿಯರು ಹೀಗೆ ಇಪ್ಪತ್ತನಾಲ್ಕು ತತ್ವಗಳೆಂದೇ ನಿರ್ಣಯಿಸಿರುವರು. ಕೆಲವರು ಕಾಲವೆಂಬ ಮತ್ತೊಂದು ತತ್ವವನ್ನೂ ಸೇರಿಸಿ, ಇಪ್ಪತ್ತೈದು ತತ್ವಗಳೆನ್ನುವರು. ಕೆಲವರು ಕಾಲವೆಂಬುದನ್ನು ಬೇರೆ ತತ್ವವಲ್ಲವೆಂದೂ, ಅದು ಪರಮಪುರುಷನ ಶಕ್ತಿಯೆಂದೂ, ಈಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಜಗತ್ತಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿ ವಿನಾಶಾದಿರೂಪವಾದ ಸಂಸಾರಭಯವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೆಂದೂ ಹೇಳುವರು. ಆದರೆ ಈ ವಿಷಯವಾಗಿ ನನ್ನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ದೇಹಾಭಿಮಾನವೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಬುದ್ಧಿ ಮೋಹಗೊಂಡಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಪ್ರಳಯದಶೆಯಲ್ಲಿ ತಮಸ್ಸೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸೂಕ್ಷ್ಮಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಸೇರಿರುವ ಜೀವನಿಗೂ, ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ನಾನುರೂಪವಿಶೇಷಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ಈ ಪ್ರಪಂಚರೂಪವಾಗಿ ಮಾದತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದು ಪ್ರೇರಕವೋ, ಅದೇ ಕಾಲವೆಂದೂ ಅದು ಭಗವಂತನ ಶರೀರವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ನನ್ನ ಮತವು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ವಿಷಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಕಾಲವೆಂಬವು ಮೂರೂ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪಗಳಲ್ಲದೆ ಬೇರೆ

ಯಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದಷ್ಟೇ? ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬುದು ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಸ್ಥೂಲರೂಪಕ್ಕೆ ಮಾರ್ಪಡುವುದರಿಂದ, ಅದರ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಾವು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಪುರುಷನಿಗೂ ಕಾಲಕ್ಕೂ ಆ ಸ್ಥೂಲರೂಪವಿಲ್ಲದ ದರಿಂದ, ಅವುಗಳನ್ನು ಯುಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಶಾಸ್ತ್ರದಿಂದಲ್ಲದೆ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಉಪಾಯವಿಲ್ಲ. ಈ ನಮ್ಮ ದೇಹವೆಂಬುದು, ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಐದು ಭೂತಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಈ ದೇಹದೊಳಗೆ ಸೇರಿಕೊಂಡು, ಒಂದನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದು, ಒಂದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವುದು, ಒಂದನ್ನು ಸುಖವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಸಂತೋಷಪಡುವುದು, ಮತ್ತೊಂದನ್ನು ದುಃಖವೆಂದು ಭಾವಿಸಿ ಕೊರಗುವುದು, ಈ ರೀತಿಯಾಗಿ ಯಾವನು ಆಗಾಗ ಜ್ಞಾನವಿಕಾರಗಳನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ, ಅವನೇ ಪುರುಷನೆಂದೂ, ಜೀವನೆಂದೂ, ಆತ್ಮನೆಂದೂ, ಜೀವಾತ್ಮನೆಂದೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದೂ, ಪ್ರತ್ಯಗಾತ್ಮನೆಂದೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವನು. ಸುಖ, ದುಃಖ, ಪ್ರೀತಿ, ದ್ವೇಷ, ಮೊದಲಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನವಿಕಾರಗಳಾದುದರಿಂದ, ಇವು ಅಜೇತನವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲ. ಇದರಿಂದ ಶರೀರದೊಳಗೆ ಜೀವನೆಂಬ ಬೇರೆ ವಸ್ತುವು ಅಡಗಿರಬೇಕೆಂದು ಗೊತ್ತಾಗುವುದಷ್ಟೇ! ಮತ್ತು ಆ ದೇಹಾದಿಗಳ ವಿಷಯವಾಗಿ, ಹಿಂಸೆ ಇಡ್ಡುವೆಂದೂ, ಈಗ ಇರತಕ್ಕದೆಂದೂ, ಮುಂದೆ ಹುಟ್ಟತಕ್ಕದೆಂದೂ ಹೇಳುವ ವ್ಯವಹಾರವೆಲ್ಲವೂ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಪಟ್ಟವು. ಈ ವ್ಯವಹಾರಗಳಿಂದಲೇ ಕಾಲವೆಂಬುದೊಂದು ವಸ್ತುವನ್ನೂ ನಾವು ಗ್ರಹಿಸಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಹೀಗೆ ಪಂಚಭೂತಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಶರೀರದಲ್ಲಿ, ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಭವಿಸತಕ್ಕ ಜೀವಾತ್ಮಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಒಳಭಾಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಕಾಲಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಆ ಶರೀರದಹೊರಗೂ ಯಾವನು ತೋರುತ್ತಿರುವನೋ, ಅವನೇ ಪರಮಪುರುಷನು. ಆದರೆ ಜೀವಾತ್ಮಕಾಲಗಳೆರಡೂ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟವುಗಳಾಗಿದ್ದರೂ, ಪರಮಪುರುಷನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಶರೀರದೊಳಗಿನ ಜೀವಾತ್ಮಗಳಿಗೂ, ಹೊರಗಿನ ಕಾಲಕ್ಕೂ ನಿಯಾಮಕನಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿ, ಪುರುಷ, ಕಾಲವೆಂಬವು ಮೂರೂ, ಪರಮಪುರುಷನ ಶರೀರವೆಂದೇ ಗ್ರಾಹ್ಯವು. ಇನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಕ್ರಮವನ್ನು ಕೇಳು! ಪ್ರಕೃತಿಯೆಂಬುದು ತನ್ನೊಳಗಿನ ಸತ್ತ್ವಾದಿಗುಣಗಳು ಸಮವಾಗಿದ್ದಾಗ, ತಾನೂ ಶಾಂತನಾಗಿರುವುದು. ಆಗ ಪರಮಪುರುಷನು ತನಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿದ್ದ ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿ, ಮಹತ್ತ್ವ ಮೊದಲಾದ ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದುದ್ದೇಶಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅದಕ್ಕಿದ್ದ ಗುಣಸಾಮ್ಯವನ್ನು ಕದಲಿಸಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸುವನು. ನಿರ್ವಿಕಾರನಾಗಿಯೂ,

ಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನು, ಹೀಗೆ ತನಗೆ ಶರೀರವಾದ ಪ್ರಕೃತಿ ಯಲ್ಲಿ ಮರೆಸಿಪೋಗಿದ್ದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಕಾಣಿಸಬೇಕೆಂದೆಣಿಸಿ, ಜೀವಾತ್ಮ ಗಳಿಗೆ ಜ್ಞಾನವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸತಕ್ಕದಾದ ತಮೋಗುಣವನ್ನು ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಅಡಗಿಸಿಡುವನು. * ಈ ತಮೋಗುಣದ ಶಕ್ತಿಯು ತಗ್ಗಿದಮೇಲೆ, ಆ ಮೂಲಪ್ರಕೃ ತಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಾಶಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತುವುದರಿಂದ, ಅದು ನಿರ್ಮಲ ವಾಗಿ, ಕಾಂತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಭಗವಂತನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ, ಅಂತಹ ಸತ್ತ್ವಗುಣದೊಡನೆ ಬೆಳಗುತ್ತಿದ್ದ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿಯು, ಅದೇ ಪ್ರಕಾರದಿಂದ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವರೂಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಈ ಮೂಲಪ್ರಕೃತಿ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವಗಳೆರಡಕ್ಕೂ, ವಾಸುದೇವನೇ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದುದರಿಂದ ಆ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವು ವಾಸುದೇವವ್ಯೂಹವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತಿದಾಗ ಆ ಅವ್ಯಕ್ತವು, ಅಂತಃಕರಣದ ಒಂದುಭೇದವೇನಿಸಿ ಕೊಂಡ ಚಿತ್ತವೆಂಬುದಕ್ಕೆ ಸಹಾಯಕವಾಗುವುದು. ಅನ್ನಾ ! ಇದರ ಸಹಾಯ ದಿಂದ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಒದಗಿ ಬರುವ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೆಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸ್ವಚ್ಛವಾಗಿರುವ ಜಲವು, ಪಾಚಿ, ಕೊಳೆ, ನೊರೆ, ಮುಂತಾದುವುಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿರ್ಮಲವಾಗಿದ್ದಾಗ, ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಮರ್ಥವಾಗುವುದೋ ಹಾಗೆಯೇ ಮನಸ್ಸು, ಯಾವ ವಿಕಾರಗಳೂ ಇಲ್ಲದೆ ಶಾಂತವಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಸ್ವಚ್ಛತೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿದಾಗ, ಆ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅವ್ಯಕ್ತದ ಸಹಾಯವುಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯ ಬೇಕು. ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವ ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಚಿತ್ತವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಮಹತ್ತತ್ತ್ವವುಂಟಾದ ಮೇಲೆ, ಅದು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ವಿಕಾರ ಹೊಂದುತ್ತ ಬಂದು, ಅಹಂಕಾರರೂಪವಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವುದು. ಈ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವವು ವೈಕಾರಿಕವೆಂದೂ, ತೈಜಸ್ಯವೆಂದೂ, ತಾಮಸವೆಂದೂ ಮೂರುವಿಧವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡುವುದು. ಆದರೆ ಅಹಂಕಾರವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ, ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುವ ರಜೋಗುಣವೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿರುವುದರಿಂದ, ಈ ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವದಿಂದಲೇ

* ಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸತ್ತ್ವ ನೊದಲಾದ ಮೂರುಗುಣಗಳೂ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯಿಲ್ಲದೆ ಸಮಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಶಾಂತವಾಗಿರುವುವು. ಪರಮಪುರುಷನು ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದೊಡನೆ, ತನಗೆ ಶರೀರಭೂತವಾಗಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಮೂರು ಗುಣಗಳಲ್ಲಿ, ತಮೋ ಗುಣವನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಲು, ಸತ್ತ್ವಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತುವುದೆಂದು ಭಾಷವು.

ಹುನಸ್ಸೂ, ಐದುಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಐದು ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಆಕಾಶವೇ
 ಹೊದಲಾದ ಐದುತನ್ಮಾತ್ರಗಳೂ, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಹುಟ್ಟುವುವು. ಸಹಸ್ರಶಿರಸ್ಸುಳ್ಳವ
 ನಾಗಿ, ಅನಂತನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಸಂಕರ್ಷಣಭಗವಂತನು, ಈ ಅಹಂಕಾರ
 ತತ್ವಕ್ಕೆ ಅಧಿಷ್ಠಾನ ದೇವತೆಯಾದುದರಿಂದ, ಇದು ಸಂಕರ್ಷಣವ್ಯೂಹವೆನಿಸುವುದು.
 ಆತ್ಮನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಕೆಲಸಮಾಡತಕ್ಕವನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ, ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನವೂ,
 ದೇಹಾಭಿಮಾನವೂ, ಯಾವಾಗ ಹುಟ್ಟುವದೋ, ಆಗ ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಅಹಂಕಾರ
 ತತ್ವದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಂಟಾಯಿತೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಅಂತಃಕರಣಕ್ಕೆ ಸಂಭವಿಸುವ
 ಈ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಅಹಂಕಾರವೆನಿಸುವುದು. ಅಥವಾ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಲ್ಲಾಸ ಚಿಂತೆ,
 ಮೋಹ, ಇವು ಮೂರನ್ನೂ ಅಹಂಕಾರಲಕ್ಷಣಗಳೆನ್ನಬಹುದು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ
 ಉಲ್ಲಾಸವೆಂಬುದು ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರಕ್ಕೂ, ಚಿಂತೆಯೆಂಬುದು
 ರಾಜಸಾಹಂಕಾರಕ್ಕೂ ಮೋಹವೆಂಬುದು ತಾಮಸಾಹಂಕಾರಕ್ಕೂ
 ಲಕ್ಷಣಗಳಾದುದರಿಂದ, ಅಹಂಕಾರವೆಂಬುದು, ಈ ಮೂರು ಗುಣ
 ಗಳಿಂದಲೂ ಕಲೆತಿರುವವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಹೀಗೆಮೂರುನಿಧನಾದ ಅಹಂಕಾರ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಸಾತ್ವಿಕವೆಂಬುದು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಾಗ ವಿಕಾರ
 ಹೊಂದುತ್ತ, ಮನಸ್ಸೆಂಬ ತತ್ವವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು. ಗೇಹವೂ ಆತ್ಮವೂ
 ಒಂದೇ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ಇನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಕಲ್ಪಗಳೂ ಯಾವಾಗ ತೋರು
 ವುವೋ, ಆಗ ಆ ಅಂತಃಕರಣವು ತ್ರೈಜವೆಂಬ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಯಿ
 ತೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ಮನಸ್ಸತ್ತಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೆನಿಸಿದ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರಕ್ಕೆ
 ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನು ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದುದರಿಂದ, ಆ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಂಕಾರವು ಸು
 ದ್ಯುಮ್ನವ್ಯೂಹವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ಶರತ್ಕಾಲದ ಕನ್ನೈದಿಲೆಯಂತೆ
 ಶ್ಯಾಮಲವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಶ್ರಮಪಟ್ಟು
 ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅನಿರುದ್ಧನು, ತ್ರೈಜಸಾಹಂಕಾರದಲ್ಲಿ
 ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವುದರಿಂದ, ಅದು ಅನಿರುದ್ಧವ್ಯೂಹವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದು. ತ್ರೈಜ
 ಸಾಹಂಕಾರದ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಂಟಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಅನಿರುದ್ಧನೇ ಅಧಿಪತಿಯು.
 ವಿಕಾರವನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವ ಈ ತ್ರೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವೂ ಹುಟ್ಟುವುದು. ಇದೇ ತ್ರೈಜಸಾಹಂಕಾರವು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ
 ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿ, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿದಾಗ, ಅದರಿಂದ ಬುದ್ಧಿಯೆಂಬ
 ತತ್ವವುಹುಟ್ಟುವುದು. ಈ ಬುದ್ಧಿತತ್ವವೂ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಸಹಾಯಮಾಡತಕ್ಕ
 ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳದು. ಸಾಮಾನ್ಯವಾದ ವಸ್ತುಜ್ಞಾನವೂ, ಸಂಶಯವೂ ಅನ್ಯಥಾ

ಜ್ಞಾನ ನಿಪರೀತಜ್ಞಾನಗಳೂ, ನಿಶ್ಚಯವೂ, ಸ್ವರಣವೂ ನಿದ್ರೆಯೂ ಇವೆಲ್ಲವೂ, ಪ್ರತ್ಯೇಕಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವ್ಯಾಪಾರಗಳೆನಿಸುವುವು. ಬುದ್ಧಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಲೇಇಂದ್ರಿಯಗಳು ಮೇಲೆ ಬೇಳಿದ ಬಗೆಬಗೆಯ ಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ಪಡೆಯುವುವು ಬುದ್ಧಿ ತತ್ವದ ಸಹಾಯವು ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಉಂಟಾದುದಕ್ಕೆ ಇವೇ ಗುರುತುಗಳು. ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯ. ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳೆರಡೂ ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಕಾರಿಕಾಹಂಕಾರದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳು. ಇವು ಕೇವಲವೈಕಾರಿಕದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿದವುಗಳಾಗಿರಬಹುದಲ್ಲ, ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯೂ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೆ ಬೇಕಾದ ಜ್ಞಾನಶಕ್ತಿಯೂ ಇರಲಾರವು. ಆದುದರಿಂದ ಈ ಎರಡು ಬಗೆಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ತೈಜಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ವೈಕಾರಿಕಸಾಕ್ಷಿಕದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುವು. ಆದರೆ ಆ ಎರಡುಬಗೆಯ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ, ಎರಡುಬಗೆಯ ಶಕ್ತಿಯೂ ಇರಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಎಂದರೆ ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯವುಂಟಾಗುವಾಗ ವೈಕಾರಿಕದಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತಿ, ರಜೋಗುಣವು ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳು ಹುಟ್ಟುವಾಗ ರಜೋಗುಣವು ತಲೆಯೆತ್ತಿ ಸತ್ವಗುಣವು ಮರೆಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಮೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ರಜೋಗುಣದ ಪ್ರಾಬಲ್ಯದಿಂದ ಕರ್ಮಶಕ್ತಿಯೂ, ಜ್ಞಾನೇಂದ್ರಿಯಗಳಲ್ಲಿ ಸತ್ವಗುಣದ ಬಲದಿಂದ ಕ್ರಿಯಾಶಕ್ತಿಯೂ ನಿಯತವಾಗಿರುವುದು. ಇದಾದಮೇಲೆ ತಾಮಸಾಹಂಕಾರವು ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಾಗ, ಅದರಿಂದ ಶಬ್ದ ತನ್ಮಾತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರಿಂದ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಮಹಾಭೂತವು ಜನಿಸಿತು. ಆ ಶಬ್ದವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕುದು ಶ್ರೋತೃೇಂದ್ರಿಯವು. ಅರ್ಥವನ್ನು ಬೋಧಿಸುವುದು, ಸರಸ್ವಜ್ಞಾನಾದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ತಿಳಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಮಾಣವೆನಿಸಿರುವುದು, (ಎಂದರೆ, ಶಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲ್ಲದೆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲದುದರಿಂದಲೂ ಆ ಶಾಸ್ತ್ರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಶಬ್ದಮಯವಾಗಿರುವುದರಿಂದಲೂ ಭಗವತ್ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕಾದುದು ಶಬ್ದ ಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ!) ಆಕಾಶವೆಂಬ ಭೂತಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ಷ್ಮಸ್ವರೂಪವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇವೇ ಶಬ್ದ ತನ್ಮಾತ್ರಲಕ್ಷಣಗಳು. ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಿಗೂ ಒಳಗೂ ಹೊರಗೂ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಕೊಡುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ, ಪ್ರಾಣಗಳಿಗೂ, ಆತ್ಮನಿಗೂ ಸ್ಥಾನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಇವೇ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಭೂತದ ಲಕ್ಷಣಗಳು. ಹೀಗೆ ಶಬ್ದಗುಣವುಳ್ಳ ಆಕಾಶವೆಂಬ ಭೂತವು ಕಾಲಶರೀರನಾದ ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾದಾಗ, ಅದರಿಂದ ಸ್ಪರ್ಶವೆಂಬ ತನ್ಮಾತ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ವಾಯುವೆಂಬ ಭೂತವು ನಿರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಸ್ಪರ್ಶಗುಣವನ್ನು

తీర్థసతకృదు త్వగింద్రియం. మృదుత్వ, కఠినత్వ తీర్థోష్ణత్వగళూ. వాయు విగీ ఆసాధారణగుణవేనిసువుదూ, స్వర్ణతన్మాత్రలక్షణగళు. ఇతరవస్సు గళన్న ఆడిసువుదు జదరిసువుదు, ఒందుగూడిసువుదు, గంధగుణవుళ్ళ వస్సువస్సు ఘ్రాణేంద్రియకూ, బద్ధవస్సు శ్రోత్రేంద్రియకూ, తందు సేరిసువుదు, సర్వేంద్రియగళగూ ధారకవాగిరువుదు, ఇవేల్లవూ వాయు విన లక్షణవస్సు తోరిశతకృ కాయగళు. స్వర్ణగుణవుళ్ళ ఈ వాయువు, సృష్టికార్యకాగి ద్వేవసంకల్పదిన ప్రేరిసల్పట్టు, ఆదరింద, రూపవేంబ తన్మాత్రం హుట్టి, ఆదరింద తేజస్వేంబ భూతం ఎవ్టట్టు. ఆ రూప వస్సు తీర్థసతకృదు జక్షుంద్రియం. రూపగుణవుళ్ళ తేజస్సు మోదలాద భూతగళన్న ఇతరభూతగళగూ బేరియాగి తీర్థసువుదూ, ద్రవ్యవన్మాత్రయ సిరువుదూ, ఒందు వ్యక్తియింద మత్తోందు వ్యక్తియన్న బేరియాగి కాణ సువుదూ, తేజస్సిగీ ఆసాధారణగుణవేనిసువుదూ రూపతన్మాత్రం లక్షణ గళు. బేగిగువుదు, కావేరిసువుదు, హేసివు బాయారికేగళ మూలకవాగి ఆన్న పానగళన్న గ్రహిసువ హాగీ మాడువుదు, శ్రేత్వన్న నిగిసి ఒణిగి సువుదు. ఇవేల్లవూ తేజస్సిన లక్షణగళు. రూపగుణవుళ్ళ తేజస్సు ద్వేవప్రే రణేయింద వికారకూంది, రసతన్మాత్రం హుట్టి, ఆదరింద జలవేంబ మహాభూతం ఎవ్టట్టు. ఈ రసవన్న గ్రహిసతకృదు జక్షుంద్రియం. ఈ రసవేంబుదు ఒండే ఆగిద్దరూ ఇతర ద్రవ్యగళ సంబంధదిన, కఠి, సిహి, ఒగరు, కార, టువ్వు, హుళి, ఎంబవే మోదలాద నానాభేదవస్సు టూందు వుదు. ఇతరద్రవ్యగళన్న నేనేసువుదు, అంటిసువుదు, తృప్తియన్న ంటుమాడు వుదు, బదుకిసువుదు, హేసివు బాయారికేగళ శ్రవణవన్న నిగిసువుదు, ఇతర ద్రవ్యగళన్న మృదువాగి మాడువుదు, బావి మోదలాద జలాశ్రయగళల్లి మేలేవేలే బత్తిద హాగీల్లా తిరుగి తుంబికొళ్ళువుదు, ఇవేల్లవూ జలద కాయగళు. ఈ రసగుణవుళ్ళ జలం ద్వేవ ప్రేరణేయింద వికారకూం దుత్త ఒందు, గంధవేంబ తన్మాత్రం హుట్టి, ఆదరింద భూమియ. ఎవ్ ట్టు. గంధగుణవన్న తీర్థసతకృదు ఘ్రాణేంద్రియం. ఈ గంధవేంబుదూ రసదంతే ఒండే ఆగిద్దరూ, తనగాశ్రయవాద ద్రవ్యగళ భేదవన్న నుసరిసి, మిశ్రగంధవేందూ, దుగంధవేందూ, సుగంధవేందూ కమలాదిగళల్లిరు వంతే మృదుగంధవేందూ, ఈరుళ్ళ ముంతాదువుగళల్లిరువంతే క్రూరగంధ

(ಘಾಟು) ವೆಂದೂ, ಹುಳಿವಾಸನೆಯೆಂದೂ, ನಾನಾಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದುವುದು. ಘಟಪಟಾದಿವ್ಯಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಚರಾಚರಗಳಿಗೆ ಅಧಾರವಾಗಿರುವುದು, ಧಾನ್ಯಾದಿಗಳನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸುವುದು, ಸ್ಥಾನಭೇದದಿಂದ ವಸ್ತುಗುಣಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಆಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಕಾಣಿಸುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭೂಮಿಯ ಕಾರ್ಯಗಳು. ಅನ್ನಾ ! ಇಂದ್ರಿಯಲಕ್ಷಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು ! ಆಕಾಶಗುಣವಾದ ಶಬ್ದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಶ್ರೋತ್ರೇಂದ್ರಿಯವು. ವಾಯುಗುಣವಾದ ಸ್ಪರ್ಶವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯವು. ತೇಜೋಗುಣವಾದ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯವು ಜಲಗುಣವಾದ ರಸವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ರಸನೇಂದ್ರಿಯವು. ಭೂಗುಣವಾದ ಗಂಧವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕದ್ದು ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು. ಹಿಂದಿನ ಭೂತದಲ್ಲಿರುವ ಶಬ್ದಾದಿಗುಣಗಳಲ್ಲಿ ಕೆಲಕೆಲವು ಭಾಗಗಳು ಆದರಿಂದ ಹುಟ್ಟುವ ಮುಂದಿನ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಂಬಂಧಿಸಿ ಬರುವುವು. ಆದುದರಿಂದ ಆಕಾಶವೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಲ್ಕುಭೂತಗಳ ಗುಣಗಳೂ, ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿರುವುವು. ಹೀಗೆ ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾಗಿ ಭೂಮಿಯವರೆಗೆ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಬರುವ ಏಳುತತ್ವಗಳೂ (ಎಂದರೆ ಮಹತ್ತೆಂಬುದೊಂದು, ಇಂದ್ರಿಯಸಹಿತವಾದ ಅಹಂಕಾರವೆಂಬುದೊಂದು, ಪಂಚತನ್ಮಾತೃಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಐದು ಮಹಾಭೂತಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವೂ) ಒಂದಕ್ಕೊಂದು ಸಂಬಂಧವಿಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ, ಮುಂದಿನ ಸೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಅಸಮರ್ಥಗಳಾಗಿದ್ದಾಗ, ಭಗವಂತನು ಕಾಲವನ್ನೂ, ಆದ್ಯಷ್ಟವನ್ನೂ, ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮಸ್ಸುಗಳೆಂಬ ಮೂರುಗುಣಗಳನ್ನೂ ಮುಂದಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಆ ಒಂದೊಂದು ತತ್ವದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನು ಅವುಗಳೊಳಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಿಸಿಮೊಡನೆ, ಆ ಏಳುತತ್ವಗಳೂ, ಒಂದಕ್ಕೊಂದಕ್ಕೆ ಪರಸ್ಪರಭೇದವೇ ತಿಳಿಯದಂತೆಯೂ, ತಿರುಗಿ ಬಿಚ್ಚಿಡುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆಯೂ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿಕೊಂಡುವು. ಹೀಗೆ ಒಂದಾಗಿ ಸೇರಿದ ತತ್ವಸಮುದಾಯದಿಂದ, ಅಚೇತನವಾದ ಒಂದು ಅಂಡವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಈ ಅಂಡವೇ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಉತ್ತತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಯಿತು. ಈ ಅಂಡವನ್ನೇ ವಿಶೇಷವೆಂಬ ಬೇರೆ ಹೆಸರಿನಿಂದಲೂ ಕರೆಯುವರು. ಈ ಅಂಡವೆಂಬುದು. ಹೊರಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟು, ಒಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮತ್ತೊಂದು ಹತ್ತುಪಾಲು ದೊಡ್ಡದಾದ ನೀರು ಮೊದಲಾದ ಎಲ್ಲಾತತ್ವಗಳ ಸಮುದಾಯದಿಂದ ಅವೃತವಾಗಿದ್ದಿತು ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಭೇದಗಳುಳ್ಳ ಸಮಸ್ತ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಒಳಗೊಂಡಿದ್ದ ಈ ಅಂಡವೂ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು.

ಹೀಗೆ ಮಹತ್ವು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಸಮೂಹಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ, ಸುವರ್ಣದಂತೆ ಕಾಂತಿವಿಶಿಷ್ಟವಾಗಿದ್ದ ಈ ಅಂಡವು, ಬಹುಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅವರಣಜಲಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದಿತು. ಕೊನೆಗೆ ಆ ಅಂಡದಲ್ಲಿ ಅನುಪ್ರವೇಶ ಮಾಡಿದ ಅನಿರುದ್ಧರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ಸೃಷ್ಟಿಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿ ಅದರಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕಿತ್ತು. ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನೆನಿಸಿದ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಕೂಡಿದ್ದ ಇಂದ್ರಿಯಸಮೂಹಗಳನ್ನು ಅನೇಕವಿಧವಾಗಿ ಬೇರ್ಪಡಿಸಿದುವುಗಳಿಗೆ ತೊಡಗಿದನು. ಮೊದಲು ಈ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದಿಂದ ಮುಖವೆಂಬ ಅವಯವವು ಹೊರಪಟ್ಟಿತು. | ಎಂದರೆ, ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನೆನಿಸಿದ ಈ ಬ್ರಹ್ಮಶರೀರದ ಮುಖವೆಂಬ ಭಾಗದಿಂದ, ದೇವಾದಿಭೂತಗಳ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯಸ್ಥಾನವಾದ ಮುಖವೆಂಬ ಅವಯವಗಳು ಏರ್ಪಟ್ಟವು. | ಈ ವ್ಯಷ್ಟಿಮುಖದಿಂದ ವಾಗಿಂದ್ರಿಯವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರಿಂದ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದ ಅಗ್ನಿ ಯು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಮೂಗಿನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿದೇವತೆಗಳ ಮೂಗಿನ ಸ್ಥಾನವು ಬೇರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಆದಕೃಧಿದೇವತೆಯಾದ ವಾಯುವು ಜನಿಸಿದನು. ಹಾಗೆಯೇ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ನೇತ್ರಗೋಳದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿನೇತ್ರಗೋಳವೂ, ಅದರಿಂದ ಆದಕೃಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದ ಸೂರ್ಯನೂ, ಆ ಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಕರ್ಣದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಕರ್ಣಗಳೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯವೂ, ಅದರಿಂದ ಆದಕೃಧಿದೇವತೆಗಳಾದ ದಿಕ್ಕುಗಳೂ, ವಿಶಾಖ್ಯುರುಷನ ಚರ್ಮಸ್ಥಾನದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಚರ್ಮಗಳೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯವೂ, ಅದರಿಂದ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಿದೇವತೆಗಳಾದ ಓಷಧಿಗಳೂ ಉಂಟಾದವು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಪುರುಷಲಿಂಗವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಉಪಸ್ಥೇಂದ್ರಿಯವೂ, ಅದರಿಂದ ಆ ಇಂದ್ರಿಯಾಧಿದೇವತೆಯಾದ ಜಲವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಗುಡಸ್ಥಾನದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಪುರುಷರ ಗುಡಸ್ಥಾನವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಪಯುವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಆದಕೃಧಿದೇವತೆಯಾದ ಮೃತ್ಯುವು ಉತ್ಪನ್ನನಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಸಮಷ್ಟಿಪುರುಷನ ಹಸ್ತಸ್ಥಾನದಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿಹಸ್ತಗಳೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಜಲವೆಂಬ ಹಸರುಳ್ಳ ಹಸ್ತೇಂದ್ರಿಯವೂ ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಿಂದ ಇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿ ಆದಕೃಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಪಾದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಪಾದಗಳು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ಗತಿಯೆಂಬ ಪಾದೇಂದ್ರಿಯವು ಜನಿಸಿತು. ಆ ಇಂದ್ರಿಯದಿಂದ ಉಪೇಂದ್ರನು ಹುಟ್ಟಿ, ಆದಕೃಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದನು. ಆ ಮೇಲೆ ಬ್ರಹ್ಮನ ನಾಡೀಸ್ಥಾನಗಳಿಂದ ವ್ಯಷ್ಟಿನಾಡಿಗಳು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದರಲ್ಲಿ ರಕ್ತವೂ, ಆ ರಕ್ತದಿಂದ ಆದಕೃಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆ

ಗಳಾದ ನದಿಗಳೂ ಉತ್ಪನ್ನವಾದುವು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಉದರವೆಂಬ ಸ್ಥಾನದಿಂದ
 ವ್ಯಷ್ಟಿಭೂತಗಳ ಉದರಸ್ಥಾನವೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳೂ ಉಂಟಾಗಿ,
 ಅವುಗಳಿಂದ ಅದಕ್ಕಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾದ ಸಮುದ್ರವು ಹುಟ್ಟಿತು. ಆ ಮೇಲೆ
 ವಿರಾಟ್ಟುರುಷನ ಹೃದಯಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿ ಸೈದಿಲೆಯ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಹೃದಯಸ್ಥಾನವು
 ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ಅದರಿಂದ ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ಚಂದ್ರನು
 ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಯಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಆ ಹೃದಯದಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಿರೂಪವಾದ
 ಇಂದ್ರಿಯವು ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅದಕ್ಕೆ ಬ್ರಹ್ಮನು ಅಧಿಪತಿಯಾದನು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ
 ಅದೇ ಹೃದಯದಿಂದ ಹಂಕಾರವು ಹುಟ್ಟಿ, ಅದಕ್ಕೆ ರುದ್ರನು ಅಧಿಪೇವತೆಯಾದನು.
 ಅದೇ ಹೃದಯದಿಂದ ಚಿತ್ತವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯವು ಏರ್ಪಟ್ಟು, ಅದರಲ್ಲಿ ಚೈತ್ಯನೆಂಬ
 ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು ಹುಟ್ಟಿ ಅದಕ್ಕೆ ಅಧಿಪೇವತೆಯಾಗಿ ನಿಂತನು. ಮೊದಲು ವಿರಾಟ್ಟು
 ರುಷನಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಸಮೂಹಗಳೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ಆಯಾ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಗಳೂ
 ಹುಟ್ಟಿದೊಡನೆ, ಆಯಾ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಧಿಕ್ಕು ತಗಳಾದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆಯಾ
 ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರೇರಿತವಾದುವು.
 ಅಗ್ನಿಯು ವಾಗ್ಗಿಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಹಳವಾಗಿ ಪ್ರೇರಿಸು
 ತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ, ವ್ಯಷ್ಟಿಶರೀರಗಳು ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥಗಳಾಗಲಿಲ್ಲ. ವಾಯುದೇವತೆಯು
 ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಮೂಗಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗಲೂ, ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯ
 ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಸೂರ್ಯನು ಚಕ್ಷುರಿಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ನೇತ್ರಸ್ಥಾನವನ್ನು
 ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗಲೂ ಆ ಶರೀರಗಳಿಗೆ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ದಿಗ್ಗೇವತೆಗಳು
 ಕರ್ಣೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾಗಲೂ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯ
 ವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ. ಒಪ್ಪಧಿದೇವತೆಗಳು ತ್ವಗಿಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಚರ್ಮದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ
 ದಾಗಲೂ ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಂಟಾಗಲಿಲ್ಲ! ಹೀಗೆಯೇ ಜಲದೇವತೆ
 ಗಳು ಉಪಸ್ಥೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಪುರುಷಲಿಂಗದಲ್ಲಿಯೂ, ಮೃತ್ಯುದೇವತೆಯು
 ಪಾಯುವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಗುದಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿಯೂ, ವಿಷ್ಣುದೇವತೆಯು
 ಪಾದೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಕಾಲುಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಇಂದ್ರನು ಬಲವೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯ
 ದೊಡನೆ ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮುದ್ರದೇವತೆಯು ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳೊಡನೆ
 ಜಠರದಲ್ಲಿಯೂ ನದಿಗಳು ರಕ್ತಗಳೊಡನೆ ನಾಡಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಬಲವಾಗಿ
 ಪ್ರೇರಿಸುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ ಆ ಶರೀರವನ್ನೆ ಬೃಹುವುಡಕ್ಕೆ ಸಮರ್ಥರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅದರಂ
 ತೆಯೇ ಚಂದ್ರನ, ಮನಸ್ಸೆಂಬ ಇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮನು ಬುದ್ಧೀಂದ್ರಿಯ
 ದೊಡನೆಯೂ, ರುದ್ರನು ಅಹಂಕಾರದೊಡನೆಯೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದಾ

ಗಲೂ ಆ ಶರೀರವು ಕಾರ್ಯಸಮರ್ಥವಾಗಲಿಲ್ಲ. ಕೊನೆಗೆ ಚೈತ್ಯನೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನು, ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಯಾವಾಗ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನೋ, ಆಗಲೇ ಪುರುಷಶರೀರವು ಜಲದಲ್ಲಿದ್ದ ಆ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದಿಂದ ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿತು, ಅಮ್ಮಾ ! ಸಮಸ್ತೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತೆಗಳೊಡನೆ, ಶರೀರದ ಆಯಾ ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದ್ದರೂ, ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂಬ ಜೀವನು, ಚಿತ್ತೇಂದ್ರಿಯದೊಡನೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಹೊರತು; ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಶಕ್ತಿಯನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದೆ ಹೋದುವಷ್ಟೇ ? ಇದರಂತೆಯೇ, ನಿದ್ರೆಮಾಡುತ್ತಿರುವ ಪುರುಷನ ಶರೀರವನ್ನು, ಅದಕ್ಕಭಿಮಾನಿಯಾದ ಜೀವನ ಇಚ್ಛೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ಅದರೊಳಗಿನ ಪ್ರಾಣಗಳಾಗಲೀ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳಾಗಲೀ, ಮನಸ್ಸಾಗಲೀ, ಬುದ್ಧಿಯಾಗಲೀ ತಮ್ಮ ಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಹೇಗೆ ಕೆಲಸಮಾಡಿಸಲಾರವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಅಗ್ನಿ ನೊದಲಾದ ದೇವತೆಗಳೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಇಂದ್ರಿಯಸ್ಥಾನಗಳೊಡನೆ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ್ದರೂ, ಜೀವಾತ್ಮನ ಪ್ರವೇಶವುಂಟಾಗುವವರೆಗೆ, ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಕಾರ್ಯಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡಲಾರದಿದ್ದರು. ಆದುದರಿಂದ ಕ್ಷೇತ್ರಜ್ಞನೆಂದೂ, ಚೈತ್ಯನೆಂದೂ ಪುರುಷನೊಂದೂ, ನಾಮಭೇದಗಳಿಂದ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಜೀವನೇ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಮುಖನು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳೂ, ಆ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳೂ, ಅವನಿಗೆ ಸಹಾಯಕರೇ ಹೊರತು ಅವರಿಗೆ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿಲ್ಲ. ಆ ಶರೀರಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖಾದಿಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕವನು ಮಾತ್ರ ಜೀವನೇ ಆದುದರಿಂದ ಅವನು ಭೋಕ್ತೃವೆನಿಸುವನು. ಶುದ್ಧಸ್ವರೂಪನಾದ ಜೀವನು, ಶರೀರ, ಇಂದ್ರಿಯ, ಪ್ರಾಣ, ಬುದ್ಧಿ, ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳೆಲ್ಲಕ್ಕಿಂತಲೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟವನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ವಿಚಾರಗಳಿಂದ ತಿಳಿದು ಭಕ್ತಿ ಮೈರಾಗ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಇವನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಸ್ವರೂಪನೆಂಬ ತತ್ವಜ್ಞಾನದಿಂದಲೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಯೋಗಪರಿಪಕ್ವನಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಈ ನಿಶ್ಚಯವನ್ನು ತಿಳಿದಮೇಲೆ, ಆ ಜೀವನಿಗೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಕೂಡ, ಅದೇ ಕರ್ಮ ಜ್ಞಾನ ಭಕ್ತಿಗಳೆಂಬ ಮೂರುಬಗೆಯ ಯೋಗಗಳಿಂದಲೂ ಉಪಾಸನೆಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಇಷ್ಟತ್ತಾರನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{ ಕವಿಲನು ದೇವಹೂತಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರ ಸ್ವರೂಪ
ಜ್ಞಾನವಿವ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಯೆಂಬುದನ್ನು
ನಿರೂಪಿಸಿದುದು. }

ಅಮ್ಮಾ ! ಕೇಳು ! ಜೀವನು ಹೀಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಕಲ್ಪಿತವಾದ ದೇಹದಲ್ಲಿ ಒಳ ಹೊಕ್ಕಿದ್ದರೂ, ಅವನಿಗೆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಧರ್ಮಗಳೊಂದೂ ಅಂಟಲಾರವು. ಎಕೆಂದರೆ, ಜೀವನಿಗೆ ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿವಿಕಾರಗಳಾಗಲೀ ಸತ್ತಾದಿ ಗುಣಗಳಾಗಲೀ ಬಾಹ್ಯ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಾಗಲೀ ಯಾವುದೂ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತ ಪನ್ನು ತೋರಿಸುವೆನು ನೋಡು ! ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲಿಸುವಾಗ, ಆ ಆ ನೀರಿನ ಅಲೆದಾಟದಿಂದ ಆ ಬಿಂಬವೂ ಅಡುವಂತೆತೋರಿದರೂ, ಅದು ಕೇವಲ ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಹೊರತು, ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಜಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಯುವ ವಿಕಾರಕ್ಕಾಗಲೀ ಅದರ ಕರ್ತೃಲಕ್ಷಾಗಲೀ ಆ ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವು ಈಡಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ಅದರಂತೆಯೇ ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಯೊಡನೆ ಸರಿದ್ದರೂ, ಅದರ ಕಾರ್ಯಗಳಿಗೆ ತಾನು ಭಾಗಿಯಾಗಲಾರನು. ಮತ್ತು ಸಣ್ಣ ಕುಡಿಕೆ ಹರವಿ, ಕೊಡ ಮುಂತಾದ ಪಾತ್ರೆಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅವುಗಳೆದುಂಬಾಗುವ ಸಣ್ಣ ದೊಡ್ಡ ಆಕೃತಿಗಳು ಆಕಾಶಕ್ಕೆ ಹೇಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸುವುದಿಲ್ಲವೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಜೀವನಿಗೂ ಪ್ರಕೃತಿಯೆದುಂಬಾಗುವ ಆಕಾರ ವ್ಯತ್ಯಾಸವೂ ಅಂಟಲಾರದು. “ಆದರೆ ಜೀವನಿಗೆ ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿಶರೀರಗಳೊ ಡನೆ ಸಂಬಂಧವೂ, ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ತೃತ್ವವೂ, ಸುಖದುಃಖಾನುಭವವೂ ಹೇಗೆ ಸಂಭವಿಸುವು” ಎಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ ? ಜೀವಾತ್ಮನ ಸ್ವಭಾವವೇ ಇದಕ್ಕೆ ಕಾರಣವು. ಜೀವಾತ್ಮನು ಸಹಜವಾಗಿ ಈ ದೋಷಗಳಿಲ್ಲದವನು. ಆದರೆ ಅವನು “ನಾನು ದೇವತೆ ನಾನು ಮನುಷ್ಯನು, ನಾನು ಸುಖಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ನಾನು ದುಃಖಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಎಂದು ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ತಿಳಿಯುವ ಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲವೂ, ಭ್ರಾಂತಿಯೇ ಹೊರತು ನಿಜವಲ್ಲ. ಜೀವನು ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿಯೂ, ಸ್ವಭಾವದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಆತ್ಮವಲ್ಲದ ದೇಹವನ್ನು ಆತ್ಮವೆಂದು ನೆನೆಸತಕ್ಕ ಈ ಅಹಂಕಾರದಿಂದ, ತನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು, ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳಾದ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಶೆಪಡುವನು. ಮತ್ತು “ನಾನೇ ಇದನ್ನು ಮಾಡುವೆನು” ಎಂದು ಕಾರ್ಕಶ್ಯದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂತೆಯೂ ನೆನೆಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಅಹಂಕಾರದಿಂದಲೂ, ತಾನೇ ಕರ್ತನೆಂದು ಭಾವಿಸುವ ಅಭಿಮಾನದಿಂದಲೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವನು. ಎಂದರೆ ಈ ಶರೀರಸಂಬಂಧವೇ ಸಂಸಾರವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಹೀಗೆ ಜೀವನು ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ

ಒಳಪಟ್ಟು, ಆಕರ್ಮಾಧೀನಗಳಾದ ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೂಭಾಗಿಯಾಗಿ, ಅವರಲ್ಲಿಕೇವಲ ಸುಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ದುಃಖವನ್ನೇ ಅನುಭವಿಸುವನು. ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾದ ಪ್ರಣ್ಯವಾಹಕರ್ಮಗಳ ಮೂಲಕವಾಗಿ, ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯಮಗಳೆಂಬ ಮೂರುಬಗೆಯಾದ ದೇವಮನುಷ್ಯ ತಿರ್ಯಗ್ವೈಶ್ಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಹುಟ್ಟುವನು. ಆಮ್ನಾ ! ಇಂತಹ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದರಿಂದ ಜೀವನಿಗುಂಟಾಗುವ ಅನರ್ಥಗಳೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ ? ಈ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿಶರೀರಗಳು ಜೀವನಿಗೆ ಸಹಜವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟವುಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವನು ಆ ಶರೀರಸುಖಕ್ಕಾಗಿ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿಕೊಂಡಿರ.ವವರಿಗೆ ಸಂಸಾರದ ಕಟ್ಟಿಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದು. ಸಂಸಾರವೆಂಬುದೇ ದೊಡ್ಡ ಅನರ್ಥವಾದುದರಿಂದ, ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಾದರೆ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಹಾಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆದಿಡಬೇಕಾದುದು ಮೊದಲನೆಯ ಕೆಲಸವು. ಆತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಶರೀರಗಳು, ಸಹಜವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟ ಅಕಾರಗಳಲ್ಲದಿದ್ದರೂ, ಅದೇ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಸುಳ್ಳುಸುಳ್ಳಾಗಿ ಕಾಣುವ ವಿಷಯಾನುಭವದ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸುಖದುಃಖರೂಪವಾದ ಅನರ್ಥಗಳಿಗೂ ಮೇಗೆ ಕಾರಣವಾಗುವುದೇ, ಹಾಗೆಯೇ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿರುವಾಗಲೂ, ಜೀವನಿಗೆ ಶರೀರವೆಂಬುದು ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಅವೇಶ್ಚಯವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಅಸರ್ವಪೇತುವಾದ ಸಂಸಾರಬಂಧಕ್ಕೂ ಕಾರಣವಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದಮೊದಲು ವಿಷಯಚಿಂತೆಯಿಂದ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತಡೆದಿಡಬೇಕು. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು, ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲೂ ಕದಲದ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದ ಹಾಗೆ ತಡೆದಿಟ್ಟರೆ, ತನ್ನಷ್ಟಕ್ಕೆ ತಾನೇ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಟ್ಟಿನಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಆ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದೇ ಮೋಕ್ಷವು. ಆಮ್ನಾ ! ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯಗಳು ಅನೇಕ ವಿಧವಾಗಿರುವುವು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬೇರೆವಿಷಯಗಳಿಗೆ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಂತೆ ತಡೆಯುವುದರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಂಗಗಳಾದ ಶಮದಮಾದಿಗುಣಗಳಿಂದಲೂ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನಾನೇ, ತಂಗೆ, ತಾಯಿ, ಮೊದಲಾದ ಸರ್ವವಿಧಬಂಧುವೆಂಬ ಮನೋಭಾವವಿಂದಲೂ, ನನ್ನ ಕಥೆಗಳನ್ನೇ ಕೇಳುತ್ತ, ಆ ಭಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಸತ್ಯಸಂಧತೆ, ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮಬುದ್ಧಿ, ಭೂತದಯೆ, ಯಾರಲ್ಲಿಯೂ ವೈರಭಾವವಿಲ್ಲದೆ ನಡೆಯುವುದು. ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿ, ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯೆ, ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು

ಹೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಧಾನವೆನಿಸಿದ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಾನುಷ್ಠಾನಗಳು, ಇವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು ಆ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಮತ್ತು ದೈವಿಕವಾಗಿ ತನಗೆ ತಾನೇ ಲಭಿಸಿದ ಅನ್ನಾದಿಗಳನ್ನು ಮಿಥವಾಗಿ ಭುಜಿಸಿ, ಅದರಿಂದಲೇ ತೃಪ್ತಿ ಪೊಂದಬೇಕು. ಏಕಾಂತಸ್ಥಳವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭೇತಿ ಮುಂತಾದುವುಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ನಿರೋಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮಿತ್ರತ್ವವನ್ನೇ ತೋರಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ದೃಢಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಪ್ರಾತ್ರಮಿತ್ರಕಳತ್ರಾದಿಪರಿವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೂ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕು. ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ಪುರುಷನಿಗೂ ಇರುವ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವು ತ್ಯಾಜ್ಯವೆಂದೂ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೇ ಪ್ರಾಪ್ಯವೆಂದೂ, ವಿವೇಕಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ತೋರುವ ಸಂಕಲ್ಪವಿಕಲ್ಪಾದಿಜ್ಞಾನಗಳನ್ನು ತೊಲಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ, ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣನಾದ ಆತ್ಮನ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿದು ಮೇಲೆ, ಆ ಆತ್ಮಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಅದರೊಳಗೆ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬಹುದು. ಜನನ! ಇದಕ್ಕೊಂದು ದೃಷ್ಟಾಂತವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಸೂರ್ಯೋದಯದ ಅಧಿಷ್ಠಾನಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ಸೇತ್ರೇಂದ್ರಿಯದಿಂದಲೇ ಆ ಸೂರ್ಯನನ್ನು ನೋಡುವಂತೆ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಂದ ಅಧಿಷ್ಠಿತವಾದ ಜೀವಾತ್ಮನ ಧರ್ಮದಿಂದಲೇ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ಕಳೆದು ಕೇವಲಮನುಷ್ಯಾದಿರೂಪದಿಂದಿರುವ ಶರೀರವನ್ನು ತೊರೆದು, ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರುವನು. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಕರ್ಮಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುವ ಶರೀರಗಳಲ್ಲದವನು. ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ದೇವಮನುಷ್ಯಾದಿ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಪರಿಗ್ರಹಿಸತಕ್ಕವನು. ಅವನ ಜ್ಞಾನಕ್ಕೆ ಯಾವಾಗಲೂ ನ್ಯೂನತೆಯಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನವು, ಅನಂದವೂ ಅವನ ಸ್ವರೂಪವು. ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೆ ಅವನು ಸಕಲ ವಿಧದಲ್ಲಿಯೂ ಬಂಧುವೆನಿಸಿದನು. ಅಸತ್ತೆನಿಸಿದ ಈ ದೇಹಾದಿಗಳನ್ನೂ ತನ್ನ ಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸತಕ್ಕವನು. ತನಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮರಾಗಲೀ ಸಮಾನರಾಗಲೀ ಇಲ್ಲದ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು. ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯು. ಇಂತಹ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. "ಆದರೆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವೆಂದು ತಿಳಿದುಕೊಂಡಹಾಗೆಲ್ಲಾ ಅದರಲ್ಲಿ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾದ ಆ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ತಿಳಿಯುವುದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ? ಯಾವ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಗೂ ಗೋಚರಿಸದಷ್ಟು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾದ ಆ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ದರ್ಶನಯೋಗ್ಯವಾಗು

ವುದು ?” ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಜನನೀ ! ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಲೀ, ಆತ್ಮವಲ್ಲದ ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮವೆಂಬ ಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಲೀ ಆ ಆತ್ಮಧರ್ಮವೆನಿಸಿದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ನೆಲದಲ್ಲಿರುವ ಹುಲ್ಲು, ಕಡ್ಡಿ, ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸತಕ್ಕ ಸೂರ್ಯಕಿರಣದಿಂದಲೇ ಜಲಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಸೂರ್ಯನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬವನ್ನೂ, ಆ ಬೆಳಕಿನಿಂದಲೇ ಆಕಾಶದಲ್ಲಿರುವ ನಿಜವಾದ ಸೂರ್ಯನನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳುವೆನೆನ್ನೇ ? ಇದರಂತೆ ಪಂಚಭೂತಗಳು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಮನಸ್ಸು ಎಂಬೀ ಮೂರುಬಗೆಯ ಅಹಂಕಾರಗಳ ಪರಿಣಾಮರೂಪವಾದ ದೇಹವು, ಆತ್ಮಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಯಾವ ಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಿಳಿಯುವೆನೋ ಆ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ನಿಜವಾದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಕಂಡುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಅದುದರಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವಾಗಲೀ, ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಆತ್ಮಭ್ರಾಂತಿಯಾಗಲೀ, ಅದರ ಆತ್ಮಗುಣವಾದ ಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾಗುವುದು. ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳು, ಅಹಂಕಾರ, ಮನಸ್ಸು, ಬುದ್ಧಿ ಮೊದಲಾದುವು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕಾರ್ಯವನ್ನು ನಡೆಸಲಾರದೆ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದ್ದಾಗಲೂ ಯಾವುದು ಮಾತ್ರ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪದೆ, ಆ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಕೊಂಡು ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟಿಂತಿರ ವುದೋ ಅದೇ ಜೀವಾತ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ನಿದ್ರೆಯಿಲ್ಲದೆ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡಿದ್ದ ಕಾಲದಲ್ಲಿ, ದೇಹಾದಿಗಳನ್ನು ತನ್ನದೆಂದು ಅಭಿಮಾನದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮನೇ, ಮಲಗಿದಾಗ ಅದೇಹಾದಿಗಳನ್ನು ಮರೆತು, ಅದರಿಂದ ಅಹಂಭಾವವೂ ಬಿಟ್ಟುಹೋಗಿ ತಾನು ಮಾತ್ರ ನಾಶಹೊಂದಿದ್ದರೂ, ಹಣವನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಲೋಭಿಯು ತಾನೇ ನಷ್ಟವಾದಂತೆ ತಿಳಿಯುವ ಹಾಗೆ, ಅಗಲೂ, ತನ್ನನ್ನೇ ನಷ್ಟಹೊಂದಿದಂತೆ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದುಂಟು. ಇದು ಕೇವಲ ಭ್ರಮಾವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಜನನೀ ! ಲೋಕವ್ಯವಹಾರದಲ್ಲಿ, ಮಲಗಿದ ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ಯಾವುದೂ ತಿಳಿಯಲಾರದೆಂದು ಅನೇಕರು ನಂಬುವರು. ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ ! ನಿದ್ರೆಮಾಡುವವನಿಗೆ ದೇಹಾದಿಗಳೊಂದೂ ತೋರದಿದ್ದರೂ, ಜೀವಾತ್ಮವು ಮಾತ್ರ ಎಂದಿಗೂ ಎಚ್ಚರಗೊಂಡೇ ಇರುವುದು. ಇದಕ್ಕೆ ನಿದರ್ಶನವೇನೆಂದು ಕೇಳುವೆಯಾ ? ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರಗೊಂಡವನು ಎದ್ದ ಕೂಡಲೇ “ನಾನು ಸುಖವಾಗಿ ಇದ್ದೀನಿ. ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿ ನನಗೇನೂ ತಿಳಿಯಲಿಲ್ಲವು” ಎಂದು ಹೇಳುವುದುಂಟಲ್ಲವೇ ? ಆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ “ನಾನು, ನನ್ನದು” ಎಂದು ತೋರುವವನೇ ಜೀವನೆಂದು ತಿಳಿ ! ಆದರೆ ಒಂದೊಂದುಸಮಯದಲ್ಲಿ ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆಚ್ಚರತನು ‘ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆತಿದ್ದುದಾಗಿ ಹೇಳುವುದುಂಟು

ಲ್ಲವೇ? ಆಗತಾನು ಎಂಬುದರಿಂದ ಜೀವಾತ್ಮನುಂಟೆಂಬುದು ಸಿದ್ಧವಾದರೂ ತನ್ನನ್ನೇ ತಾನು ಕಾಣದಿದ್ದನೆಂಬುದರಿಂದ, ಆ ಜೀವನೂ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದ್ದನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ನೀನು ಆಕ್ಷೇಪಿಸಬಹುದು. ಆದಕ್ಕೂ ಸಮಾಧಾನವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಮಲಗಿದವನಿಗೆ “ತಾನು ಇಂತವನು. ಈ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವೆನು,” ಇವೇ ಮೊದಲಾದ ವಿಷಯಗಳು ಮಾತ್ರ ತಿಳಿಯದಿರಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಆ ನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ “ನಾನು, ನಾನು” ಎಂಬ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನವಿರುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಓ! ಜನನೀ! ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಜೀವನು ಬೇರ್ಪಟ್ಟವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಲೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನು, ಈ ಜೀವಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರಾಮರ್ಶಿಸಿ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವ ಈ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ರತಕ್ಕವನೇ ಜೀವನು. ಆ ಜೀವನ ಸಂಬಂಧವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದೊಡನೆ, ಶರೀರವೂ ಬಿದ್ದು ಹೋಗುವುದು. ಆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಉಂಟಾಗುವ ಚಲನಶಕ್ತಿಯೂ ಆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವುದು. ಜೀವನಿಲ್ಲದ ದೇಹವು ನಿಲ್ಲುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಶಕ್ತವಾಗಲಾರದು. ದೇಹಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಈ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಈ ಜ್ಞಾನದ ಬಲದಿಂದಲೇ ಅದರೊಳಗೆ ಸೇರಿರುವ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನೂ ಉಪಾಸಿಸಬೇಕು. ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಎಚ್ಚರದಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಸುಷುಪ್ತಿಯೆಂಬ ಗಾಢನಿದ್ರೆಯಲ್ಲಿಯಾಗಲೀ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂಬುದು ಒಂದೇ ವಿಧವಾದುದು.” ಎಂದನು. ಈ ನಡುವೆ ದೇವಹೂತಿಯು ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಶ್ನೆಯನ್ನು ಮಾಡುವಳು. “ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ನಿನ್ನ ಮಾತಿನಿಂದ, ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಜೀವನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ಬಹಳ ಬಲವತ್ತರವಾಗಿ, ಯಾವಾಗಲೂ ಅವು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಗಲಲಾರವೆಂದೂ ತೋರುವುದು. ಇದಲ್ಲದೆ ಇವೆರಡೂ ನಾಶವಿಲ್ಲದ ನಿತ್ಯವಸ್ತುಗಳಾಗಿರುವುವು ಭೂಮಿಯೂ, ಅದರ ಗುಣವಾದ ಗಂಧವೂ ಪರಸ್ಪರವಾಗಿ ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಗಲಿರುವುದು ಹೇಗೆ ಅಸಂಭವೋ, ಅದರಂತೆಯೇ ಪ್ರಕೃತಿಗೂ, ಜೀವನಿಗೂ ಅಗಲಿಕೆಯೆಂಬುದೇ ಅಸಂಭವವೆಂದೂ ಕಾಣುವುದು. ಮತ್ತು ಜೀವನಿಗೆ ಸಂಸಾರಸಂಬಂಧವಾದ ಸಂಚಾರಾದಿಕ್ರಿಯೆಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯೂ ಕೂಡ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಬಂದುದೇಹೊರತು ಸಹಜವಲ್ಲ. ಮತ್ತು ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳೂ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಬರುವುವು. ಹೀಗೆ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಾದ ಗುಣಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದಲೇ ಇವನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಜ್ಞಾನಾದಿಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುದು ಹೇಗೆ? ಭೂಮಿಯೂ ಗಂಧವೂ, ಜಲವೂ ರಸವೂ, ಒಂದನ್ನೊಂದು

ಅಗಲದ ಹಾಗೆ ಜೀವಪ್ರಕೃತಿಗಳು ಒಂದನ್ನೊಂದು ಅಗಲುವುದೇ ಸಮಂಜಸವಲ್ಲ. ಒಂದು ವೇಳೆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸಂಸಾರಭಯವು ಮಾತ್ರ ನೀಗ ಖಹುದಾಗಿದ್ದರೂ, ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮಾತ್ರ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಾರದು. ಯಾವಾಗ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವು ಅನುವರ್ತಿಸಿ ಬರುವುದೋ, ಅಗ ತಿರುಗಿ ಎಂದಾದರೂ ಒಮ್ಮೆ ಸಂಸಾರಭಯವೂ ಉಂಟಾಗದಿರದು. ಆದುದರಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವಿರುವವರಿಗೆ ಸಂಸಾರವಾದ ಭವನಿವೃತ್ತಿಗಾಗಲೀ ಮೋಕ್ಷಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಲೀ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲ. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಈ ಆತ್ಮ ಸರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪಗಳನ್ನು ಉಪಾಸನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಫಲವೇನು? ಈ ಸನ್ನಿವೇಶವನ್ನು ನಿವೃತ್ತಿಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದಳು. ಅದಕ್ಕಾ ಕಹಿನು, "ಅವ್ವ" ನೀನು ಕೇಳಿದ ಪ್ರಶ್ನೆಯೇನೋ ಉಚಿತವಾಗಿಯೇ ಇರುವುದು. ಆದರೆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಜೀವಾತ್ಮನನ್ನು ಎಂದಿಗೂ ಬಿಟ್ಟು ಕೋಗಲಾರಸೆಂಬ ನಿಯಮವಿಲ್ಲ. ತಕ್ಕ ಉಪಾಯದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸಬಹುದು. ಬೇರೆ ಫಲಾವೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ತಾಪ್ರಮಥಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ನನ್ನ ಕಥಾರ್ತವಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೆ ಈ ಕಥಾರ್ತವಣದ ಬಲದಿಂದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದು. ಈ ಭಕ್ತಿಯೊಂದೇ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿಸಬಲ್ಲದು. ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರ ಯಥಾರ್ಥಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು, ವಿರಕ್ತಿಮಾರ್ಗವನ್ನು ನುಸರಿಸುವುದು, ತನ್ನ ವರ್ತಮಾನದಿಂದ ಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲದ ಹಾಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಿಲ್ಲಿಸಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದು. ಈ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದರೆ ಹಗಲುರಾತ್ರಿಯೂ ಇವುಗಳಿಂದ ದಹಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತನಗೆ ತಾನೇ ಸಡಿಲಿ ಹೋಗುವುದು ಜನನೀ ಬೆಂಕಿಯನ್ನು ತನ್ನೊಳಗೆ ಬಿಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಅರಣಿಯು, ಕಾಲಾಂತರದಲ್ಲಿ ಅಲಗಾಗಿ ಬೆಂಕಿಯಿಂದಲೇ ದಗ್ಧವಾಗುವಂತೆ ಆತ್ಮವನ್ನು ಮರೆಸಿಕೊಂಡಿರತಕ್ಕ ಪ್ರಕೃತಿಯೂಕೂಡ, ತೀವ್ರವಾದ ಆ ಆತ್ಮಜ್ಞಾನದಿಂದಲೇ ನಿವೃತ್ತವಾಗುವುದು. ಮತ್ತು ಅಗ್ನಿಯ ಉತ್ಪತ್ತಿಕಾರಣವಾದ ಅರಣಿಯು ಆ ಅಗ್ನಿಯಿಂದಲೇ ಸಹಿಸಲ್ಪಡುವಂತೆ, ಈದೇಹರೂಪವಾದ ಪ್ರಕೃತಿಯೇ, ಮೊದಲು ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರದಿಂದಲೂ, ಸತ್ಯರೂಪದಿರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಜ್ಞಾನೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಕಾರಣವಾಗಿದ್ದು, ಕೊನೆಗೆ ಆ ಜ್ಞಾನೋದಯದಿಂದಲೇ ನಾಶವಾಗುವುದು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋದ ಪ್ರಕೃತಿಯು ತಿರುಗಿ ಪುನಃನಿಗೆ ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಲಾರದು. ಜೀವನು ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧದಿಂದಿರುಂಟಾಗುವ ಭೋಗಗಳೆಲ್ಲನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ, ಆಗಾಗಿನ ಅನುಭವದಿಂದ ಅದ್ವಯೋಪಪ್ರಚುರವೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಅದನ್ನು ತೊರೆದು

ಬಿಟ್ಟ ಮೇಲೆ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಕರ್ಮವಶ್ಯನಲ್ಲದೆಯೂ, ಪಾಪರಾಹಿತ್ಯವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಂಟುಬಗೆಯ ಗುಣಗಳೊಡಗೂಡಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಜೀವನಿಗೆ ಎಂದಿಗೂ ಸಂಸಾರವನ್ನು ಕಟ್ಟಿಡಲಾರದು. ಮತ್ತು ಓ, ಜನನೀ! ಮಲಗಿದ್ದಾಗ ಸ್ವಪ್ನದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನು, ತಿರಶ್ಚೇದನ, ಬಂಧುಮರಣವೇ ಮೊದಲಾದ ಎಷ್ಟೋ ಮಹಾಸರ್ಥಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸಿದಂತೆ ಕಾಣುವನು ಎಚ್ಚರವಾದ ಮೇಲೆ ಏನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಸುಖವಾಗಿರುವನು. ಮಲಗಿದ್ದವನಿಗೆ ಎಷ್ಟೋ ಅನರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದಿಟ್ಟ ಸ್ವಪ್ನವು, ಎಚ್ಚರಗೊಂಡವನನ್ನು ಏನೂ ಮಾಡಲಾರದಷ್ಟೆ? ಹಾಗೆಯೇ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪಿದವರನ್ನು ಪ್ರಕೃತಿಯು ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಡಬಹುದೇ ಹೊರತು, ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷೇ ಶ್ವರರ ನಿಜತತ್ವವನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಗ್ರಹಿಸಿ, ನನ್ನಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಆ ತಾನುಭವದಲ್ಲಿರುವ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯು ಯಾವ ಕೇಡನ್ನೂ ಮಾಡಲಾರದು. ಮತ್ತು ಆತ್ಮಧ್ಯಾನಪರನಾಗಿ, ಅನೇಕ ಜನ್ಮಗಳ ಕಾಲದಿಂದ, ತತ್ವಗಳ ಮತ್ತು ಪುರುಷಾರ್ಥಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದು, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಲೋಕಗಳೊಂದನ್ನೂ ಅವೇಕ್ಷಿಸದೆ, ನನ್ನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಭಕ್ತಿಯನ್ನಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಸಂಶಯಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿದ ಯೋಗಿಯು, ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ತೀರಿದ ಮೇಲೆ ಯಾವ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸೇರಬೇಕೋ ಅದುವನ್ನು ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಲಭಿಸಬೇಕು. ಅದನ್ನು ಸೇರಿದವರಿಗೆ ಪುನರ್ಜನ್ಮವಿಲ್ಲವು. ಆ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವುದೇ ನಿರತಿಶಯಪುರುಷಾರ್ಥರೂಪವಾದ ಮೋಕ್ಷವೆನಿಸುವುದು. ಅದೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವು. ಅಮ್ಮಾ! ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಸಿದ್ಧನಾದ ಪುರುಷನಿಗೆ ಅನೇಕಯೋಗಬಲದಿಂದ ಸಾಧ್ಯವಾಗಿಯೂ, ಅಶರ್ಮಕರಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೊಡುವ ಹಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವು ಸಂಚಾರಬಂಧಕ್ಕೆ ಕಾರಣಗಳೇ ಹೊರತು ಶ್ರೇಯಸ್ಸನ್ನು ಕೈಗೊಡಿಸಲಾರವು. ಅದುದರಿಂದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿಸುವನು, ಆ ಯೋಗಬಲದಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ಲಭಿಸುವ ಆ ಅಣಿಮಾದಿಸಿದ್ಧಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿಡದಿದ್ದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವನು ಸಂಸಾರಬಂಧವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಶರೀರಸಂಬಂಧವನ್ನೂ ನೀಗಿ, ಮಹಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ನನ್ನನ್ನು ಸೇರಿ, ಮೃತ್ಯು ಭಯವಿಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯ ಸುಖವನ್ನನುಭವಿಸುವನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಕಪ್ಪತ್ತೇಳನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಕಪಿಲನು ಭಕ್ತಿಸಾಧನಾಕ್ರಮವನ್ನೂ ಅದರ ಅಂಗ } ❖
 ಗಳನ್ನೂ ದೇವಹೂತಿಗೆ ವಿವರಿಸಿದುದು.

ಅನ್ನಾ ! ಇನ್ನು ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಪ್ರಕಾರವನ್ನೂ, ಅದರ ಅಂಗಗಳನ್ನೂ ವಿವರಿಸುವೆನು ಕೇಳು ! ಜೇತನನು ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಕ್ರಮವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತ ಬಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವನ ಮನಸ್ಸು, ರಾಗದ್ವೇಷಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಕಲ್ಮಷಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಗಿ, ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ, ಸನ್ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ, ಶುಭಾಶ್ರಯನಾದ ಭಗವಂತನ ನಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವುದು. ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಎಂಟುಬಗೆಯ ಯೋಗಗಳು ಅಂಗವೆನಿಸಿರುವುವು. ಯಮ, ನಿಯಮ, ಆಸನ, ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ, ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರ, ಧ್ಯಾನ, ಧಾರಣ, ಸಮಾಧಿಗಳೆಂಬೆಂಟು ಯೋಗಕ್ಕೆ ಅಷ್ಟಾಂಗಗಳೆನಿಸುವುವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಮನಿಯಮಗಳೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಯೋಗಾಂಗಗಳೊಳಗೆ, ಎಳುಬಗೆಯ ಸಾಧನಗಳುಂಟು. ಅವುಗಳನ್ನು ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು ಬೇರೆ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತನ್ನ ಶಕ್ತ್ಯನುಸಾರವಾಗಿ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಗಳಿಗೆ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸುತ್ತಿರುವುದು, ನಿಷಿದ್ಧಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಬಿಡುವುದು, ದೈವವಶದಿಂದ ತನಗೆ ತಾನೇ ಲಭಿಸಿದ ಅನ್ನಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಪಡುವುದು, ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾತ್ಮರನ್ನು ಪೂಜಿಸುವುದು, ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳೆಂಬ ಲೌಕಿಕ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸಿಡದಿರುವುದು, ಮೋಕ್ಷದಲ್ಲೆ ಮಾತ್ರ ಅಭಿರುಚಿಯನ್ನಿಡುವುದು, ಮತುಃ ಹೀನಜಾತಿಯವರ ಸಂಪರ್ಕದಿಂದ ಜಾತಿದುಷ್ಟವೆಂದೂ, ಕಶ್ಮಲಸಂಬಂಧದಿಂದ ಆಶ್ರಯದುಷ್ಟವೆಂದೂ, ಇತರ ಕಾರಣಗಳಿಂದ ನಿಮಿತ್ತದುಷ್ಟವೆಂದೂ ಕರೆಯಲ್ಪಡುವ ಆಹಾರಗಳನ್ನು ತೊರೆದು, ಕೇವಲ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರಗಳನ್ನೇ ಭುಜಿಸುವುದು, ಆ ಸಾತ್ವಿಕಾಹಾರಗಳನ್ನೂ ಮಿತವಾಗಿ ಭುಜಿಸುವುದು, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಜನರ ಗುಂಪಿಲ್ಲದೆ ಏಕಾಂತವಾಗಿಯೂ, ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗೆ ಎಡೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸ್ಥಳವನ್ನಾಶ್ರಯಿಸುವುದು, ಇತರ ಭೂತಗಳನ್ನು ಹಿಂಸಿಸದಿರುವುದು ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿಯುವುದು, ಪರರಸ್ವತ್ತನ್ನು ಕದಿಯದಿರುವುದು, ತನ್ನ ದೇಹ ಯಾತ್ರೆಗೆ ಬೇಕಾದಷ್ಟು ಧನದಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತನಾಗಿರುವುದು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆದು ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಮವನ್ನು ತಪ್ಪದಿರುವುದು, ಚಾಂದ್ರಾಯಣವೇ ಮೊದಲಾದ ವ್ರತಗಳನ್ನಾಚರಿಸುವುದು, ಸದಾಚಾರಶೀಲನಾಗಿರುವುದು, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡುವುದು, ಭಗವಂತನನ್ನಾರಾಧಿಸುವುದು, ಮಿತವಾಗಿ ಮಾತನಾಡುವುದು, ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಮನಿಯಮಗಳೆಂಬ ಮೊದಲನೆಯ ಎರಡು ಯೋಗಾಂಗಗಳಲ್ಲಿ

ಅನುಸರಿಸಬೇಕಾದ ಕ್ರಿಯೆಗಳು. ಇದರ ಮೇಲೆ ಆಸನವೇ ಮೊದಲಾದ ಮುಂದಿನ ಯೋಗಾಂಗಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು ! ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕುಳಿ ತಿದ್ದರೂ ಶ್ರಮವೇ ತೋರದಂತಿರುವುದು ಆಸನವೆನಿಸುವುದು. ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸುತ್ತ ಬರುವುದು ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವು. ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸದಂತೆ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ, ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಡುವುದು ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆನಿಸುವುದು. ಪ್ರಾಣವಾಯು, ಅಪಾನವಾಯು, ಮುಂತಾದ ಪಂಚಪ್ರಾಣಗಳನ್ನೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ, ಅವುಗಳಿಗೆ ನಿಯತಸ್ಥಾನವಾದ ಹೃದಯ, ಗುದ. ಮುಂತಾದ ಸ್ಥಾನಗಳೊಳಗೆ ಯಾವುದಾದರೂ ಒಂದುಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ತಂದು ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದು ಧಾರಣವೆನಿಸುವುದು. ಪರಮಪುರುಷನ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಲೀಲಾಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವುದು ಧ್ಯಾನವೆನಿಸುವುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲಿಸದೆ ಒಂದೇ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದೃಢವಾಗಿ ನಿಲ್ಲಿಸಿಡತಕ್ಕ ಶಕ್ತಿಯು ಸಮಾಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನನುಷ್ಠಿಸತಕ್ಕವನು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಉಪಾಯಗಳಿಂದಲೂ, ಇನ್ನೂ ವ್ರತದಾನಾದಿಗಳಿಂದಲೂ, ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಕೆಟ್ಟುಹೋಗಿರುವ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೆಲ್ಲ ಮೆಲ್ಲಗೆ ಬುದ್ಧಿಯ ಸಹಾಯದಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿಸಿ, ಶುಭಾಶ್ರಯನಾದ ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳ ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಬೇಕು. ಯಾವವಿಧವಾದ ಶ್ರಮಕ್ಕೂ ಬೇಸರಗೊಳ್ಳದೆ ಮೊದಲು ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಂಡ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಅಮ್ಮಾ ! ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸುವುದು ಹೇಗೆ ಸಾಧ್ಯವೆಂದು ಚಿಂತಿಸಬೇಡ ! ಅದನ್ನು ಜಯಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಉಪಾಯವುಂಟು ! ಎಷ್ಟು ಹೊತ್ತಿನವರೆಗೆ ಕುಳಿ ತಿದ್ದರೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಬೇಸರವಾಗಲೀ, ದೇಹಕ್ಕೆ ಶ್ರಮವಾಗಲೀ ತೋರದಂತೆ ಮೊದಲು ಆಸನಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಪರಿಶುದ್ಧವಾದ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಪೀಠವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು, ಅದರಮೇಲೆ ದರ್ಭೆಗಳನ್ನೂ, ಅದರಮೇಲೆ ಕೃಷ್ಣಾಜಿನವನ್ನೂ, ಅದರಮೇಲೆ ವಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಹಾಸಿ, ಅದರಮೇಲೆ ಶರೀರವು ನೆಟ್ಟಗೆ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನದಿಂದ ಕುಳಿತು, ಪ್ರಣವಮಂತ್ರವನ್ನು ಬಾರಿಬಾರಿಗೂ ಅಭ್ಯಸಿಸುತ್ತ ಬರಬೇಕು. (ಸ್ವಸ್ತಿಕಾಸನವೆಂದರೆ ಉಭಯಪಾರ್ಶ್ವದ ತೊಡೆ ಮತ್ತು ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ನಡುವೆ ಪಾದಗಳನ್ನು ಸಿಕ್ಕಿಸಿ ನೆಟ್ಟಗೆ ಕುಳ್ಳಿರುವುದು) ಪೂರಕ, ಕುಂಭಕ, ರೇಚಕಗಳೆಂಬ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡಬೇಕು ಪೂರಕವೆಂದರೆ ವಾಯುವನ್ನು ಮೂಗಿನ

ದ್ವಾರದಿಂದ ಒಳಕ್ಕೆಳೆದು ತುಂಬಿಡುವುದು. ಕುಂಭಕವೆಂದರೆ ಆ ವಾಯು ವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಒಳಗೆ ತಡೆದಿಡುವುದು ರೇಚಕವೆಂದರೆ ಒಳಗೆ ತಡೆದಿಟ್ಟ ವಾಯುವನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದು. ಈ ಮೂರುಬಗೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ, ಹೊರಗಿನ ಗಾಳಿಯನ್ನು ದೇಹಮೊಳಗೆ ತುಂಬಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದ ವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅದನ್ನು ತಡೆದಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಡುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಒಳಗಿನ ಗಾಳಿಯನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಿಟ್ಟು, ಅದನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಹೊರಗೆ ತಡೆದಿರುವುದರಿಂದಾಗಲೀ ಈ ಪ್ರಾಣವಾಯುವಿನ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಬಹುದು. (ಎಂದರೆ, ಸ್ವಾರಸ್ಯ ಕುಂಭಕ ರೇಚಕಗಳೆಂಬೀ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ಅನುಲೋಮವಾಗಿ ಯಾಗಲೀ ವಿಲೋಮವಾಗಿಯಾಗಲೀ ನಡೆಸಿ, ವಾಯುಮಾರ್ಗವನ್ನು ಶುದ್ಧಮಾಡ ಬಹುದು) ಪ್ರಾಣವಾಯುವನ್ನು ಹೀಗೆ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಸ್ವಾಧೀನವಾಗುವುದು ಇಂತಹ ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು, ಬೆಂಕಿ ಮತ್ತು ಗಾಳಿ, ಇವುಗಳ ಸಹಾಯದಿಂದ ಉದಿದ ಬಂಗಾರದಂತೆ, ಶೀಘ್ರಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಈ ವಿಧವಾದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ, ದೇಹಕ್ಕೆ ವಾತವಿಶ್ಲೇಷ್ಮಾದಿ ಧಾತು ದೋಷಗಳಿಂದ ಉಗಮವ ಬಾಧೆಯನ್ನೂ ನೀಗಿಸಬಹುದು. ಹಾಗೆಯೇ ಪ್ರತ್ಯಾಹಾರವೆಂಬ ಗೋಗದಿಂದ ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯನ್ನೂ, ಧಾರಣಾದಿಗಳಿಂದ ಪಾಪವನ್ನೂ, ಧ್ಯಾನದಿಂದ ಕ್ಲೇಶದೋಷಾದಿಗಳನ್ನೂ ನೀಗಿಸಬಹುದು. ಮನಸ್ಸನ್ನು ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸುವುದೇ ಧ್ಯಾನವೆನಿಸುವುದು. ಈ ಧ್ಯಾನವು ಇತರವಿಷಯ ವಾದಜ್ಞಾನದಿಂದ ಮರೆಸಿಕೊಂಡಿರುವುದೇ ಸಮಾಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ವಿಧವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಾಣಾಯಾಮವೇ ಮೊದಲಾದ ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ನಿರ್ಮಲವಾಗಿ, ಶುಭಾಶ್ರಯವೆನಿಸಿದ ಭಗವದ್ವಿಗ್ರಹದಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವುದೋ, ಆಗ ಯೋಗಿಯು, ತನ್ನ ದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಮೂಗಿನ ತುದಿಯಲ್ಲಿರಿಸಿ, ಭಗವಂತನ ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸುವಾಗ, ಪ್ರಸನ್ನವಾದ ಮುಖಕಮಲ, ಕಮಲದಳದಂತಿರುವ ಕೆಂಪಾದ ನೇತ್ರಗಳು, ಕನ್ನೆದಿಲೆಯಂತೆ ಶ್ಯಾಮಲವಾದ ದೇಹಕಾಂತಿ, ಹಸ್ತಗಳಲ್ಲಿ ಶಂಖಚಕ್ರಗಡೆಗಳೆಂಬ ಧಿವ್ಯಾಯುಧಗಳು, ಕಮಲಕೇಸರದಂತಿರುವ ದಿವ್ಯಪೀತಾಂಬರವೆಂಬ ಪಟ್ಟಿಮಡಿ, ಎದೆಯಲ್ಲಿ ಶ್ರೀವತ್ಸವೆಂಬ ಮಚ್ಚೆ, ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿ, ಭ್ರಮರಜಂಕಾರದಿಂದ ಕೂಡಿದ ವನಮಾಲಿಕೆ, ಕಾಲದುಗೆ, ಕೈಬಳೆ, ತೋಳ್ಳಳೆ, ಕಿರೀಟ, ಕುಂಡಲ, ರತ್ನಹಾರಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ದಿವ್ಯಭರಣಗಳು, ನಿತಂಬದಲ್ಲಿ ರತ್ನದಡಾಬು, ಇಂತಹ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯದೊಡನೆ ಭಕ್ತರ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನಿತವಾಸ

ಮಾಡತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಹಾಗೆಲ್ಲಾ ತನ್ನ ದಿವ್ಯಸೌಂದರ್ಯದಿಂದ ಆಸೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತಸ್ವರೂಪನಾಗಿಯೂ, ನೋಡುವವರ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ಕಣ್ಣುಗಳನ್ನೂ ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸತಕ್ಕ ದಿವ್ಯದರ್ಶನವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಲೋಕವಂದಿತನಾಗಿಯೂ, ಬಾಲ್ಯವಯಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವಂತೆ ಮುದ್ದುಬೀರತಕ್ಕವನಾಗಿಯೂ, ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹತತ್ಪರನಾಗಿಯೂ, ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯಾಗಿಯೂ, ಸಾಧುಗಳಿಗೆ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಾಯಣಮೂರ್ತಿಯ ದಿವ್ಯಾತ್ಮತಿಯನ್ನು ಸಾಕಲ್ಪವಾಗಿ (ಮೊತ್ತಕ್ಕಿ) ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಟ್ಟು ಅದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಾಟುವಂತೆ ಸಂತತಧ್ಯಾನವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವನು ತನ್ನ ತನ್ನ ಭಾವನೆಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ, ಆ ಭಗವಂತನನ್ನು ತನ್ನ ಕಣ್ಣುಮುಂದೆ ನಿಂತಿರುವಂತೆಯಾಗಲೀ, ನಡೆಯುವಂತೆಯಾಗಲೀ, ಸುಮ್ಮನೆ ಕುಳಿತಿರುವಂತೆಯಾಗಲೀ, ಮಲಗಿದಂತೆಯಾಗಲೀ, ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಂತೆಯಾಗಲೀ, ಯಾವ ವಿಧದಿಂದಲಾದರೂ ಆ ದಿವ್ಯಮೂರ್ತಿಯನ್ನು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾದ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತ ಬರಬಹುದು. ಹೀಗೆ ದೃಢಧ್ಯಾನದಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ, ಆ ಮನಸ್ಸು ಬೇರೆ ಕಡೆಗೆ ಚಲಿಸಲಾರದು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಸರ್ವಾನುಭವಗಳನ್ನೂ ಏಕಾಕಾರವಾಗಿ ಭಾವಿಸುತ್ತ ಬಂದು, ತಿರುಗಿ ಕಾಲಿಂದ ತಿರಸ್ಕಿಸುವರೆಗೆ, ಆ ಭಗವನ್ನೂರ್ತಿಯ ಒಂದೊಂದನೆಯ ವನನ್ನೂ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಪಾದವು, ವಜ್ರ, ಧ್ವಜ, ಅಂಕುಶ, ಕಮಲಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಮಹಾಪುರುಷಲಕ್ಷಣಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸತಕ್ಕ ಶುಭರೇಖೆಗಳಿಂದ ಕೂಡಿರುವುದೋ, ಯಾವ ಪಾದಾಗ್ರದಲ್ಲಿರುವ ಉಬ್ಬಿದ ಕೆಂಪಾದ ಉಗುರುಗಳ ಕಾಂತಿಯೆಂಬ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು, ಭಕ್ತರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನೀಗಿಸಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವುದೋ, * ಯಾವ ಪಾದಗಳನ್ನು ತೊಳೆದ ಜಲಪಾದ ಗಂಗಾನದಿಯ ತೀರ್ಥವನ್ನು ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ ಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಶಿವನು ಶಿವ (ಮಂಗಳಕರ) ನೆನಿಸಿಕೊಂಡನೋ, ಯಾವ ಪಾದವು ಧ್ಯಾನಮಾಡುವವರ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿರುವ ಕಲ್ಮಷವೆಂಬ ಪರ್ಮತಕ್ಕೆ ವಜ್ರಾಯುಧದಂತಿರುವುದೋ ಅಂತಹ ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನೇ ಮೊದಲು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸರ್ವಲೋಕಜನನಿಯಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸರ್ವಸ್ತೋವತೆಗಳಿಂದ

* ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು, ತಿವಿಕ್ರವಾನತಾರವನ್ನೆತ್ತಿ ತನ್ನ ಒಂದು ಪಾದವನ್ನು ಮೇಲೆ ನೀಡಿದಾಗ, ಸತ್ಯಲೋಕದ ಕಡೆಗೆ ಬಂದ ಆ ಪಾದವನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮನು ತನ್ನ ಕಮಂಡಲು ತೀರ್ಥದಿಂದ ತೊಳೆಯಲು, ಆ ಪಾದತೀರ್ಥವೇ ಗಂಗಾಜಲವಾಗಿ ಹೊರಟಿತೆಂದು ಪೂರ್ವಕಥೆ.

ನಮಸ್ಕರಿಸಿಟ್ಟಲ್ಪವಳಾಗಿಯೂ, ಕಮಲಲೋಚನೆಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಯು, ತನ್ನ ತೊಡೆಯಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಚಿಗುರಿನಂತೆ ಕೋಮಲವಾದ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಅನವರತವೂ ಒತ್ತುತ್ತಿರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ಮೊಳಕಾಲುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಗರುತ್ಮಂತನ ಭುಜಗಳಮೇಲೆ ಧರಿಸಿಟ್ಟಲ್ಪವುಗಳಾಗಿಯೂ, ತೇಜೋನಿಧಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸಕ್ಕವುಗಳಾಗಿಯೂ, ಅಗಚೆಯ ಹೂಗಳಂತೆ ಶ್ಯಾಮಲವರ್ಣವುಳ್ಳವುಗಳಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ತೊಡೆಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಪಾದಾಗ್ರದವರೆಗೆ ತೊಂಗುತ್ತಿರುವ ಪೀತಾಂಬರದಿಂದಲೂ, ಅದರಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣಮಯವಾದ ಉಡಿದಾರದಿಂದಲೂ ಲೋಕಮೋಹನವಾದ ಆಕಾರವುಳ್ಳ ಆ ಭಗವಂತನ ನಿತಂಬಪ್ರದೇಶವನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಆ ಮೇಲೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಗಳಿಗೂ ಭಂಡಾರದಂತೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಉದರಪ್ರದೇಶವನ್ನೂ, ಅದರಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಿಗೆ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಜಗದ್ರೂಪವಾದ ತಾವರೆಹೂವಿಗೆ ಜನ್ಮಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ನಾಭಿಯನ್ನೂ, ಅದರ ಮೇಲ್ಭಾಗದಲ್ಲಿ ಮುತ್ತಿನ ಸರಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಬಿಳುವಾಗಿಯೂ, ಮರಕತಮಣಿಗಳಂತೆ ಶ್ಯಾಮಲವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ಸ್ತನಾಗ್ರಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಬರಬೇಕು. ಅದರಮೇಲೆ ಶ್ರೀಮಹಾಲಕ್ಷ್ಮಿಗೆ ನಿತ್ಯನಿವಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕವರ ಮನಸ್ಸಿಗೂ, ಕಣ್ಣಿಗೂ ಅತ್ಯಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ವಕ್ಷಸ್ಥಲವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ತನಗೆ ಭೂಷಣವಾದ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯನ್ನೇ ತನ್ನ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಅಲಂಕರಿಸುವಂತೆ ಅದ್ಭುತಸೌಂದರ್ಯವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಕಂಠವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಂದರಪರ್ವತದಿಂದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಡೆಯುವಾಗ, ಅದರ ಸಂಘರ್ಷಣದಿಂದ ಸಾಣೆಹಿಡಿದಂತೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರಕಾಶವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ದೋಳ್ಳಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತಗಳಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತ ಲೋಕಪಾಲಕರಿಗೂ ಆಶ್ರಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆತನ ತೋಳುಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಆ ಭಗವಂತನ ಹಸ್ತಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ತೇಜಸ್ವಿನಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುದರ್ಶನಚಕ್ರವನ್ನೂ, ಕಮಲದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿರುವ ರಾಜಹಂಸದಂತೆ ಆತನ ಮತ್ತೊಂದು ಹಸ್ತದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಪಾಂಚಜನ್ಯವೆಂಬ ಶಂಖವನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಮೇಲೆ ಆ ಭಗವಂತನಿಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಿಸಾತ್ವವಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕ ಶತ್ರುಗಳ ರಕ್ತದ ಕೆಸರಿನಿಂದ ತೊಯ್ದದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಕೌಮೋದಕಿಯೆಂಬ ಗಡೆಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸ

ಸಬೇಕು. ಆಮೇಲೆ ಆ ಭಗವಂತನ ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಭ್ರಮರಜಂಕಾರಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ವನಮಾಲಿಕೆಯನ್ನೂ, ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳಿಗೂ ಅಧಿಷ್ಠಾನದೇವತಾಸ್ವರೂಪವಾದ ಕೌಸ್ತುಭಮಣಿಯನ್ನೂ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಕ್ಕಾಗಿಯೇ ತನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆವತಾರಗಳನ್ನೇತ್ತವ ಆ ಭಗವಂತನ ಮಂದಹಾಸಸುಂದರವಾದ ಮುಖಕಮಲವನ್ನೂ, ಕುಂಡಲಕಾಂತಿಯಿಂದ ಧಳಧಳಿಸುತ್ತಿರುವ ಆತನ ಕಪೋಲಗಳನ್ನೂ, ಎಸಳಾಗಿ ಉಬ್ಬಿದ ಆತನ ಮೂಗಿನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೂ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಯಾವ ಮುಖಾರವಿಂದವು ಕಮಲದಂತಿರುವ ಕಣ್ಣುಗಳಿಂದಲೂ, ಮುಂದೆತೂಗಾಡುತ್ತಿರುವಕವ್ವಾದ ಮುಂಗುರುಳುಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿತವಾದ, ಸುತ್ತಲೂಭ್ರಮರಪಜ್ಜಿಯಿಂದಲೂ, ನಡುವೆ ಎರಡುಮೂರು ಗಳಿಂದಲೂ ಕೂಡಿದ, ಕಮಲವನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುತ್ತ, ಅಂದವಾದ ಹುಬ್ಬುಗಳಿಂದ ಲೋಕಮೋಹಕವಾಗಿರುವ ಆ ಮುಖಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಒಂದೇಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಸಾವಧಾನವಾಗಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಅಶ್ರಿತರ ಸಂಸಾರತಾಪತ್ರಯವನ್ನು ನೀಗಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಸುತ್ತಲೂ ವ್ಯಾಪಿಸುತ್ತಿರುವ ಉಲ್ಲಾಸವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಆತನ ದೃಷ್ಟಿಪ್ರಸರಣವನ್ನು ಚಿರಕಾಲದವರೆಗೆ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು, ಮತ್ತು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಮರೆಹೊಕ್ಕವರ ದುಃಖಬಾಷ್ಪವೆಂಬ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಶೋಷಿಸತಕ್ಕದಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಮಂದಹಾಸವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಯೋಗಿಗಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಮೋಹಪಡಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುತ್ತಿರುವ ಮನ್ಮಥನೂ ಮರುಳಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವಂತೆ, ಜಗನ್ನೋಹನ ಸೌಂದರ್ಯವುಳ್ಳ ಆ ಭಗವಂತನ ಹುಬ್ಬುಗಳನ್ನು ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಧ್ಯಾನಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ತುಟಿಯ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಕೆಂಪೇರಿ, ಮೊಲ್ಲಿಯ ಮೊಗ್ಗಿನಂತಿರುವ ದಂತಪಜ್ಜಿಯಿಂದ ಶೋಭಿತವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಭಗವಂತನ ಅಟ್ಟಹಾಸವನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಟ್ಟು ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ದೇಹ ಸೌಂದರ್ಯದಲ್ಲಿ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ, ಬೇರೊಂದನ್ನು ಕಣ್ಣಿತ್ತಿಯೂ ಹೋಡದೆ, ಪ್ರೇಮವರ್ವಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಎಡೆಬಿಡದೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಬಂದರೆ, ಇಸೇ ಸನಾಧಿಯೆನಿಸುವುದು. ಈ ಆನಂದದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿ, ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಳಕಿತವಾಗುವುದು. ಕಣ್ಣುಗಳಲ್ಲಿ ಆನಂದಬಾಷ್ಪವು ತುಳುಕುವುದು. ಆನಂದವಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದಂತಾಗುವುದು. ಆದರೆ ಭಗವಂತನ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶ್ರದ್ಧೆಯಲ್ಲಿ ಗಾಳದಂತೆ ಬೀಸಿದ ಇಂತಹ ದೃಢಮನಸ್ಸೂಕೂಡ, ಅದನ್ನು ಗ್ರಹಿಸ

ಲಾರದೆ ಹಿಂಜರಿಯುವುದು. ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನ ಸೌಂದರ್ಯವು ಗಾಳವನ್ನೇ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವ ವಿಸ್ಮಯನಂತೆ ಆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ತನ್ನ ಕಡೆಗೇ ಎಳೆಯುತ್ತಿರುವುದು. ಆಗ ಮನಸ್ಸು ಇತ್ತಲಾಗಿ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟುಬಿಟ್ಟು, ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಜ್ವಾಲೆಯಂತೆ ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿ, ಇತ್ತಲಾಗಿ ಭಗವಂತನನ್ನೂ ಗ್ರಹಿಸಲಾರದೆ ಹಿಂತಿರುಗಿ ನಿರಾಶ್ರಯವಾಗುವುದು. ಹೊರಗಿನ ವ್ಯಾಪಾರಗಳಿಂದ ವಿಮುಖನಾದ ಅಂತಃಕರ್ಮವನ್ನು ತಾನು ಅದುವರೆಗೆ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಪರಮಾತ್ಮನೊಡನೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದಾಗಿಯೂ, ಪರಿಶುದ್ಧವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಆಗ ತನಗೆ ತಾನೇ ಗೋಚರಿಸುವುದು, ಈ ನಿಜಸ್ವರೂಪವು ತಿಳಿದೊಡನೆ ಜೀವನಿಗೆ ದೇಹದಲ್ಲಿ ತಾನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ ಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ ತೊಲಗಿ ಆತ್ಮಾನಂದಾನುಭವವುಂಟಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಭಗವಂತನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುವುದರಿಂದ ಕೊನೆಗೆ ನೆಲೆಯಾಗಿ ನಿಲ್ಲುವ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ವ್ಯಾಪಾರವು, ಶರೀರಾವಸಾನದವರೆಗೂ ಕದಲದೆ ಅನುಸರಿಸಿ ಬರುವುದು. ಈ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಶಬ್ದಾದಿ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯೊಂದಿ, ಪರಮಾತ್ಮ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಯಥಾಸ್ಥಿತವಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಕರ್ಮಸಂಬಂಧದಿಂದಂಟಾಗುವ ಸುಖ, ದುಃಖ, ಜರೆ, ನರಣ ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅತಿಕ್ರಮಿಸಿದ ಆತ್ಮನು ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಹೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ನಿಜವಾದ ಮಹಿಮೆಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳ್ಳುವನು. ಸುಖದುಃಖಗಳಿಗೆ ಕಾರಣವಾದ ದೇಹಾಭಿಮಾನವೂ, ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವೂ, ಆ ದೇಹಸಂಬಂಧದಿಂದಲೇ ಉಂಟಾದುವೆಂದೂ ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳುವನು. ಮತ್ತು ಸಾಂಸಾರಿಕ ಪ್ರವರ್ತನಗಳೆಲ್ಲವೂ ಆ ದೇಹಕ್ಕೆ ಸೇರಿದುವೆಂದೂ, ಆ ದೇಹವೆಂಬುದು ಸ್ಥಿರವಲ್ಲದೆ ಜನ್ಮಜನ್ಮಕ್ಕೆ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಮಾರ್ಪಡುವ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪರಿಣಾಮವೆಂದೂ, ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವು ಎಂದಿಗೂ ಬದಲಾಯಿಸದೆ ಜ್ಞಾನಾತ್ಮಕವಾದುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವನು. ಹೆಚ್ಚೇಕೆ? ಮದ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿದು ಮದವೇರಿದವನು, ತಾನು ಉಟ್ಟ ಬಟ್ಟೆಯನ್ನೇ ಅರಿಯದಿರುವಂತೆ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದ ಯೋಗಿಯು, ತಾನು ಪಡೆದಿರುವ ಶರೀರವನ್ನೇ ತಾನು ಮರೆತು ಬಿಡುವನು. ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ತನಗೆ ಆ ಶರೀರಸಂಬಂಧವುಂಟಾದದ್ದಾಗಲೀ, ಆತ್ಮವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದಮೇಲೆ ಶರೀರವು ಕೆಳಗೆ ಬಿದ್ದು ಬಂಧುಗಳಿಂದ ಸುತ್ತಲ್ಪಡುವದನ್ನಾಗಲೀ, ಕೊನೆಗೆ ಅದುದಗ್ಧವಾಗುವದನ್ನಾಗಲೀ ಯಾವುದನ್ನೂ ಗಮನಿಸಲಾರನು. ಈಶ್ವರಸಂಕಲ್ಪ

ದಿಂದಂಟಾದ ಆ ದೇಹವೂಕೂಡ, ತನ್ನ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ನಶಿಸುವವರೆಗೆ. ಮಾತ್ರವೇ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯ ಪ್ರಾಣಗಳೊಡಗೂಡತನಗೆ ತಗುಲುಕಟ್ಟಿರುವುದೆಂದೂ, ಆ ಶರೀರವು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟುತೊಲಗುವುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾರಬ್ಧಕರ್ಮವು ನಶಿಸುವುದನ್ನೇ ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಿರುವುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯುವನು ಈ ಸಮಾಧಿಯೋಗವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿದವನು ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿದೊಡನೆ, ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳಂತೆ, ತನ್ನ ಶರೀರದಿಂದ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಿವೇಳೆ, ಅಶಾಶ್ವತಗಳೆನಿಸಿದ ಪಶ್ಚಿಮೋತ್ತರಾದಿಗಳೊಡಗೂಡಿದ ಆ ದೇಹವನ್ನು ತಿರುಗಿ ಹೊಂದಬಾರದು. ಆದ್ದೂ! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು, ತನ್ನ ಹೆಂಡಿರು, ವ್ಯಕ್ತನು, ಮಿತ್ರರು, ಮೊದಲಾದ ಇವ ಜನರೆಲ್ಲರೂ ತನಗೆ ಅತ್ಯಂತಪ್ರೀತಪಾತ್ರರಾಗಿದ್ದರೂ ಅವರೂ, ಅವರೂ, ಹೇಗೆ ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ತೋರುವರೋ, ದೇಹಕ್ಕೂ, ಅತ್ಮಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೂ ಇದಂತೆಯೇ ಹೊರತು ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚು. ಇವನ್ನು ನೋಡಿದರೆ ಜೀವಾತ್ಮನಿಗೂ, ದೇಹಕ್ಕೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು ಇನ್ನು ಈ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷನಿಗೂ, ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೂ ಇರುವ ಸಂಬಂಧವೆಂತಹುದೆಂಬುದನ್ನು ಮಳುವಳಿಕೆಗಳು! ಬೆಂಕಿಯಿಂದಂಟಾಗುವ ಹೂಗೆ, ಕೊಳ್ಳಿ, ಕಿಟಿ, ಮುಂತಾದುವೆಲ್ಲವೂ ಸಪೇಕಜ್ಞಾನವಿಲ್ಲದವರಿಗೆ ಅಗ್ನಿಯಂತೆಯೇ ಕಾಣುವುದು ಸಹಜವಷ್ಟೆ? ವಸ್ತುವಾದ ಅಗ್ನಿಯು ಇವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಹೇಗೆ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೋ, ಹಾಗೆಯೇ ಭೂತೇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಶರೀರರೂಪವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ, ಆ ಶರೀರವೊಳಗೆ ಸೇರಿರುವ ಅತ್ಮವೂಕೂಡ ಪರಬ್ರಹ್ಮವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಪಡ್ಗುಣಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರ್ಪಟ್ಟಿರುವಳು. ಆ ಪರಮಾತ್ಮನು, ಈ ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಅವೆಡಕ್ಕೂ ಧಾರಕನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರೇಷಕನಾಗಿಯೂ, ಇರುವನು ಜೀವ ತಿರ್ಯುಜ್ಞನುಷ್ಯರೇ ಮೊದಲಾದ ಬೇರೆ ಬೇರೆ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕು, ಅವುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿರತಕ್ಕ ಜೀವಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪವಾದುದರಿಂದ, ಸಮಾನಾಕಾರವುಳ್ಳವರೆಂದೂ, ಅವರವರು ಧರಿಸಿರತಕ್ಕ ಮೇಲಿನ ಶರೀರಗಳು, ಕರ್ಮಾಧೀನವಾಗಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅಕಾರಗಳಿಂದ ತೋರಿದರೂ, ಅವೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಅಕಾರಭೇದವಾದುದರಿಂದ ವಾಸ್ತವದಲ್ಲಿ ಏಕರೂಪವಾದುದೆಂದೂ ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಓ ಜನನೀ! ಬೆಂಕಿಯು ತನಗೆ ಆಶ್ರಯವಾದ ಹುಲ್ಲು, ಕಡ್ಡಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿದಾಗ, ಆಯಾ ಆಶ್ರಯವಸ್ತುಗಳ ಅಕಾರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಉದ್ಭವಾಗಿಯೂ, ಸಣ್ಣನಾಗಿಯೂ, ವಕ್ರವಾಗಿಯೂ, ನಾನಾವಿಧವಾಗಿ

ಕಾಣುವುದುಂಟು. ಅಗ್ನಿಯೆಂಬುದು ಒಂದೇ ಅಗ್ನಿದ್ರೂ, ಆಶ್ರಯವಸ್ತುಗಳ ಆಕಾರಭೇದದಿಂದ, ತಾನೂ ಬೇರೆಬೇರೆ ಆಕಾರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುವಂತೆ, ದೇವಾದಿಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಒಳಹೊಕ್ಕಿರುವ ಜೀವಾತ್ಮ ಪ್ರಾಕಾಶ, ಆ ಶರೀರಭೇದಕ್ಕೆ ತತ್ಕೃತೆ ನಾನಾ ವಿಧವಾಗಿ ತೋರುವುದು. ಜ್ಞಾನವೆಂಬ ಒಂದೇ ಆಕಾರವನ್ನು ಹಿಡಿದು ನೋಡಿದರೆ, ಜೀವಾತ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಒಂದೇ ರೂಪವೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಆದುದರಿಂದ ಓ ಜನನೀ! ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ಪ್ರೇರಿತವಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಯಕಾರಣರೂಪದಿಂದ ವಿಸ್ತರಿಸಿದುದಾಗಿಯೂ, ಸುಲಭವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಯನ್ನು, ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಅಡಗಿಸಿ, ಅಷ್ಟಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದಿದವನು, ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಕಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳಲಾರನು” ಎಂದನು. ಇದು ಇತ್ಯತ್ತಿಂಟಿನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

❖ { ಕಪಿಲನು ದೇವಹೂತಿಗೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ವಿಭಾಗಗಳನ್ನೂ, ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದುದು. } ❖

ಕಪಿಲನು ಹೇಳಿದ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದಮೇಲೆ ದೇವಹೂತಿಯು “ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಮಹತ್ತು ಮೊದಲಾದ ತತ್ವಗಳಿಗೂ, ಪ್ರಕೃತಿಗೂ ಪ್ರಾರೂಪನಿಗೂ ಇರುವ ಪರಸ್ಪರವೈಲಕ್ಷಣ್ಯವನ್ನೂ ಅವುಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಪರಮಾತ್ಮನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿದುಕೊಂಡೆನು. ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಕೃತಿ ಮೊದಲಾದವುಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಮುಖ್ಯವೆಂದು ಹೇಳುವರೋ, ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ನಾನಾವಾರ್ಗಗಳನ್ನೂ ನನಗೆ ವಿವರಿಸಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮೋಕ್ಷಾರ್ಪಣೆಯುಳ್ಳವರಿಗೆ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಸಂಸಾರದ ವಿಚಿತ್ರಗತಿಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ಮತ್ತು ಕಾಲವೆಂಬುದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳನ್ನು ತನ್ನ ವಶಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಲ್ಲದಾಗಿಯೂ ಇರುವುದೆಂದೂ, ಈ ಕಾಲದಿಂದ ಬಂದೊದಗುವ ಜರಾಮರಣಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಸಂಸಾರಿಕಘರ್ಮಗಳನ್ನು ದಾಟುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಹಿರಿಯರು ನಿವೃತ್ತಿಘರ್ಮವನ್ನೂ ಚರಿಸುವರೆಂದೂ ಹೇಳಿದೆಯಲ್ಲವೇ? ಅಂತಹ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ವಿವರವಾಗಿ ತಿಳಿಸಬೇಕು. ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದೂ, ತಾನೇ

ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂದೂ ಭ್ರಮಿಸಿ ಅತ್ಯ ಪರಮಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ಸ್ವರ್ಗ ನರಕಾದಿಗಳಿಗೆ ತಂದು ಸೇರಿಸತಕ್ಕ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿ, ಆ ಮೂಲಕವಾಗಿ ಸಂಸಾರವೆಂಬ ಗಾಢಾಂಧಕಾರದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುವ ಪ್ರಪಂಚಕ್ಕೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರಕಾಶ ವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನೀನು ಸೂರ್ಯನಂತೆ ಉದಿಸಿದವನಲ್ಲವೇ? ಅದುದ ರಿಂದ ಈ ನನ್ನ ಅಜ್ಞಾನಾಂಧಕಾರವನ್ನು ನೀಗಿಸಬೇಕು" ಎಂದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಕಪಿಲಮಹಾಮುನಿಯು ಸಂತೋಷಗೊಂಡು, ತನ್ನ ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿ ಯನ್ನು ಕುರಿತು, "ಅಮ್ಮಾ! ಕೇಳು! ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಸಾಧಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿಂಟು. ಅದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬುದೂ ಹಲವು ಬಗೆಯಾ ಗಿರುವುದು. ಮನುಷ್ಯನ ಗುಣಸ್ವಭಾವಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಅವನ ಮನೋಧರ್ಮವೂ ಭೇದಿಸುವುದರಿಂದ, ಆ ಮನುಷ್ಯನ ವ್ಯಾಪಾರವಾದ ಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂ, ಸಾತ್ವಿಕ ವೆಂದೂ, ರಾಜಸವೆಂದೂ, ತಾಮಸವೆಂದೂ ಮೂರುಬಗೆಯುಂಟು. ದ್ವೇಷದಿಂದಾ ಗಲೀ, ಡಂಭದಿಂದಾಗಲೀ, ಮಾತ್ಸರ್ಯದಿಂದಾಗಲೀ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿಯು ತಾಮಸ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು ಈ ತಾಮಸಭಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೂಕೂಡ ಉತ್ತಮಾಧಮಮಧ್ಯ ಮಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಒಳಭೇದಗಳುಂಟು. ಕೋಪಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ, ಇತರ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವವನು, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಕಾರಣವನ್ನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯನ್ನು ಕಾಣಿ ಸಿದರೆ ಅವನು ತಾಮಸಭಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲಾಭವನ್ನಾಗಲೀ, ಕೀರ್ತಿಯನ್ನಾಗಲೀ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನಾಗಲೀ ಆಪೇಕ್ಷಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸತಕ್ಕವನು ರಾಜಸಭಕ್ತನೆನಿಸುವನು. ಇಂತವನಿಗೆ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನೆಂಬ ಬುದ್ಧಿಯೂ, ತನ್ನಲ್ಲಿನಾಂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿರುವೆನೆಂಬ ಭಾವವೂ ಇರಲಾರದು. ಯಾವುದೋ ಒಂದು ದೇವತೆಯನ್ನಾಗಿ ನೆನೆಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಾದಿಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ಕರಿಸುತ್ತಿರು ವನು. ಇಂತವನ ಭಕ್ತಿಯು ರಾಜಸಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಇವೆರಡನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು, ನನ್ನ ಪಾಪಗಳು ನೀಗಬೇಕೆಂದಾಗಲೀ, ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಸ ಿರ್ವಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅದರಿಂದ ನನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದಾಗಲೀ, ಸರ್ವೇಶ್ವರನ ಆಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದ ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ಇದನ್ನು ನಡೆಸಬೇಕು. 'ಡೆಸದಿದ್ದರೆ ಭಗವಂತನ ನಿಗಹಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗುವೆ' ಎಂಬ ಭಾವದಿಂದಾಗಲಿ, ನಾನು ಈಶ್ವರನಿಗೆ ಶರೀರನೆಂದೂ, ತನಗೆ ಪರಮಾತ್ಮನು ಅಂತರಾತ್ಮನೆಂದೂ, ವನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತನಗೆ ಬೇರೆ ಆಶ್ರಯವಿಲ್ಲವೆಂದೂ ತಿಳಿದಾಗಲೀ, ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿ ದರೆ ಅದು ಸಾತ್ವಿಕಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು ಈ ಸಾತ್ವಿಕಭಕ್ತಿಯೂ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯ

ಮಾಧವುಗಳೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾಗಿ ಜೀರ್ವಟ್ಟಿರುವುದು. ಭಗವಂತನ ಆಜ್ಞೆಯಾದುದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ನಾವು ಅವಶ್ಯವಾಗಿ ನಡೆಸಬೇಕೆಂದು ಸಾಧಿಸತಕ್ಕ ಭಕ್ತಿಯೋಗವು ಉತ್ತಮವೆನಿಸುವುದು. ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಕರ್ಮಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, ಅವನ ಅನುಗ್ರಹವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯು ಮಾಧ್ಯಮವೆನಿಸುವುದು. ತನ್ನ ಪಾಪಗಳನ್ನು ತೀರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಮಾಡುವ ಭಕ್ತಿಯು ಅಧಮವೆನಿಸುವುದು. ಓ! ಜನನೀ! ಸಮಸ್ತಪ್ರಾಣಿಗಳ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ ಅಡಗಿರತಕ್ಕ ಪುರುಷೋತ್ತಮನಾದ ನನ್ನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದಾಗ ಗಂಗಾಪ್ರವಾಹವು ನಡುದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಿಯೂ ನಿಲ್ಲದೆ ಸಮುದ್ರವನ್ನು ಸೇರುವಂತೆ, ಮನಸ್ಸು, ಜೇರಿ ಯಾವ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸದೆ, ಜೇರಿ ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ, ನನ್ನಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದು ಸೇರಿ, ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಿದರೆ ಅದೇ ಭಕ್ತಿಯೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಸತ್ವಾದಿಗುಣಗಳೆಂದುಂಟಾದ ದೋಷಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಗಿಸಿ, ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಕೈಗೊಡಿಸುವುದು. ಇಂತಹ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದವರಿಗೆ ಸಾಯುಜ್ಯವೆಂದೂ, ಸಾಲೋಕ್ಯವೆಂದೂ, ಸಾಂಸಾರ್ಯವೆಂದೂ, ಸಾರೂಪ್ಯವೆಂದೂ, ಬೇರೆಬೇರೆ ವಿಧವಾದ ಮುಕ್ತಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸುಲಭವಾಗಿ ಕೈಗೊಡುವುವು. ಆದರೆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದ ಪಕ್ವವಾದ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಿಗೆ ನನ್ನ ನೇವೆಯಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಸಾಲೋಕ್ಯಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಹುಟ್ಟಲಾರದು ಹೀಗಿರುವಾಗ ಉತ್ತಮಭಕ್ತರಾದವರು, ಸಾಂಸಾರಿಕಫಲವನ್ನು ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲಾರರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕೇ? ಯಾವ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ತ್ಯಜಿ, ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವಾದ ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವನೋ, ಅವನೇ ಆತ್ಮಂತಿಕ (ಮೇಲಾದ) ಭಕ್ತಿಯೆನ್ನುವರು. ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಅಂಗಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಯಾವಫಲವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುವುದು. ಪಾಂಚರಾತ್ರಶಾಸ್ತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕ್ರಮದಂತೆ ನನ್ನ ಆರ್ಚಾವಿಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಆರಾಧಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆರ್ಪಣಾಪಿಯಾದ ನನ್ನ ನಿವಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಆಗಾಗ ದರ್ಶನಮಾಡಿಬರುವುದು. ನನ್ನ ವಾಸಸ್ಥಾನಗಳನ್ನು ಶುದ್ಧಿಪಡಿಸುವುದು. ನನ್ನ ಮೂರ್ತಿಗಳನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವುದು. ನಮಸ್ಕರಿಸುವುದು. ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ಭಾವಿಸುವುದು. ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಕದಲದ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನು ಹಿಡಿಯುವುದು. ತನಗಿಂತಲೂ, ಹಿರಿಯರನ್ನು ಗೌರವಿಸುವುದು. ದುಃಖಿತರಲ್ಲಿ ದಯೆಯನ್ನು ತೋರಿಸುವುದು. ತನಗೆ ಸಮಾನರಾದವರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನು ಬೆಳೆಸುವುದು. ಯಮನಿಯಮಾದಿಯೋಗಗಳನ್ನು ಅಭ್ಯಸಿಸುವುದು.

ಯಾನಾಗಲೂ ವೇದಾಂತಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳುತ್ತಿರುವುದು. ನನ್ನ ನಾಮಗಳನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುವುದು. ತ್ರಿಕರಣಶುದ್ಧಿಯಿಂದ ಸತ್ಪುರುಷರ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ನಿರಹಂಕಾರನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಭಕ್ತಿಯ ಅಂಗಗಳೇ ನಿಸುವುವು. ಯಾವನು ಈ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ತಪ್ಪದೆ ಅನುಸರಿಸುತ್ತ, ನನ್ನಿಂದ ವಿಧಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನುಷ್ಠಿಸುವನೋ, ಅಂತವನು ನನ್ನ ಸಿರ್ಮಲವಾಗುವುದು. ಅಂತವನು ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆಯೇ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನಕ್ಕೆ ಬಂದು ಸೇರುವನು. ಪುಷ್ಪಗಳಲ್ಲಿರುವ ಪರಿಮಳವು, ವಾಯುವಿನ ಸಪಾಯವಿದಾಗ, ತನ್ನ ಪ್ರಯತ್ನವಿಲ್ಲದೆ ಹೊರಟು ಬಂದು ಘ್ರಾಣೇಂದ್ರಿಯದಲ್ಲಿ ಸೇರುವಂತೆ, ಯೋಗಿಯ ಮನಸ್ಸು, ಆ ಭಕ್ತಿಯೋಗದ ಬಲದಿಂದ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರುವುದು. ಇವೆಲ್ಲವೂ ಸಾತ್ವಿಕಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳೇನಿಸುವುವು. ಇನ್ನು ತಾಮಸಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಕೆಲವರು ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ನನ್ನ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ, ನಟನೆಗಾಗಿ ನನ್ನ ಅರ್ಚಾವಿಗ್ರಹವನ್ನು ಪೂಜಿಸುವರುಂಟು. ಹೀಗೆ ನಿಜವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಪ್ರಾಜೇಯು, ಬಾದಿಯಲ್ಲಿ ಮಾಡಿದ ಹೋಸುವಂತೆ ವ್ಯರ್ಥವಾಗುವದೇ ಹೊರತು ಸಫಲವಾಗದು. ಮನೆ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿಯೂ, ತನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಂಡು, ಇತರಭೂತಗಳನ್ನು ದ್ವೇಷಿಸುವುದರಮೂಲಕವಾಗಿ, ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ನನ್ನನ್ನೇ ದ್ವೇಷಿಸುತ್ತ, ಅರ್ಚಾವತಾರಗಳನ್ನೂ ನನ್ನಂತೆ ಭಾವಿಸದವನು ಮನಸ್ಸು ಎಂದಿಗೂ ರುದ್ಧವೆನಿಸದು. ಅಮ್ಮಾ ! ಹೀಗೆ ಇತರ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ದ್ವೇಷಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವನು, ಪರ್ಮತದಂತೆ ಪ್ರಜಾಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರೂ ನಾನು ಸಂತೋಷಿಸಲಾರೆನು. ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲವೂ ವ್ಯರ್ಥವೆಂದೇ ತಿಳಿ. ಅದುದರಿಂದ ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿಯೂ, ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸಮವಾಗಿ ವರ್ತಿಸುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ತಿಳಿಯುವವರೆಗೆ, ತನ್ನ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೆ ನಡೆಸುತ್ತ, ಸರ್ಮೇಶ್ವರನಾಟ ನನ್ನನ್ನು ತನ್ನ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿಯೇ ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳನ್ನೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೋಡಬಾರದು. ಹೀಗೆ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನೋಡುವವನಿಗೆ ಕುತ್ಸುಭಯವೂ ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಹೆಚ್ಚುತ್ತಿರುವುದು. ಅಂತವನು ಘೋರವಾದ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು. ಅದುದರಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕೆಂಬ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳವನು, ಹೊದಲು ಇತರಭೂತಗಳಲ್ಲಿ ತನ್ನೊಡನೆ ಸಮಾನಭಾವವನ್ನು ಟ್ಟು ಮಿತ್ರತ್ವದಿಂದ ನೋಡುತ್ತ, ದಾನಮಾನಗಳಿಂದ ಇತರರನ್ನು ಪೂಜಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಓ ಜನನೀ !

ಜೀವರಾಶಿಗಳಲ್ಲಿ ತನಗೆ ಮೇಲಾದವರಲ್ಲಿ ಗೌರವವನ್ನೂ, ತನಗೆ ಸಮಾನರಲ್ಲಿ ಸ್ನೇಹವನ್ನೂ, ತನಗಿಂತಲೂ ಕೇಳಾದವರಲ್ಲಿ ದಾನವನ್ನೂ ಮಾಡಬೇಕು. ಎಲ್ಲರೂ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪರಾದುದರಿಂದಲೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪರಾದುದರಿಂದಲೂ, ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿಲ್ಲದವರೆಂದು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ದೃಢಜ್ಞಾನವನ್ನು ಟ್ಟುಕೊಳ್ಳಬೇಕು. ಇತರರನ್ನು ದಾನಮಾನಾದಿಗಳಿಂದ ಗೌರವಿಸುವಾಗ, ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪರಾದುದರಿಂದ ಅವರಿಗೆ ನಡೆಸತಕ್ಕ ಸತ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ಪರಮಾತ್ಮ ತೃಪ್ತಿಗಾಗಿಯೇ ಎಂಬ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಡೆಸಿದಾಗಲೇ ಅವು ಸಾರ್ಥಕವಾಗುವುವು. ಜನನೇ! ಇನ್ನು ಚೇತನಾ ಚೇತನವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿರುವ ತಾರತಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಜೀವವಿಲ್ಲದ ವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜೀವವುಳ್ಳ ವಸ್ತುಗಳು ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಆ ಜೀವಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಣಿವುಳ್ಳವು ಮೇಲೆನಿಸುವುವು. ಆ ಪ್ರಾಣಿವುಳ್ಳವುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವುಗಳು ಮೇಲೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುವು. ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಇಂದ್ರಿಯವ್ಯಾಪಾರವುಳ್ಳವುಗಳಲ್ಲಿ ಸಸ್ಯವರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸ್ಪರ್ಶಜ್ಞಾನಮಾತ್ರ ಇರುವುದರಿಂದ, ಆ ವೃಕ್ಷಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ರಸಜ್ಞಾನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವುಳ್ಳ ಮತ್ಸ್ಯಾದಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವುವು. ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಗಂಧಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಭ್ರಮರಾದಿಗಳು ಶ್ರೇಷ್ಠವೆನಿಸುವುವು. ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಶಬ್ದಜ್ಞಾನವುಳ್ಳ ಸರ್ಪಾದಿಗಳು ಉತ್ತಮವೆನಿಸಿರುವುವು. ಆ ಸರ್ಪಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ರೂಪವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸುವ ಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳಕಾಗೆಮೊದಲಾದ ಜಂತುಗಳು ಮೇಲೆನಿಸುವುವು. ಈ ಕಾಕಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಎರಡುಸಾಲು ಹಲ್ಲುಗಳುಳ್ಳ ಜಂತುಗಳು ಉತ್ತಮವೆನಿಸುವುವು. ಅವಕ್ಕಿಂತಲೂ ಚತುಷ್ಪಾದ ಜಂತುಗಳು ಮೇಲೆನಿಸುವುವು. ಆ ಚತುಷ್ಪಾದಿಗಳಿಗಿಂತಲೂ ಎರಡು ಕಾಲಿನ ಜಂತುಗಳೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಮನುಷ್ಯಾದಿಗಳು ಉತ್ತಮವೆನಿಸುವರು. ಈ ಮನುಷ್ಯಜಾತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ, ಕ್ಷತ್ರಿಯ, ವೈಶ್ಯ, ಶೂದ್ರರೆಂಬ ನಾಲ್ಕುವರ್ಣದವರು ಮೇಲೆನಿಸುವರು. ಈ ನಾಲ್ಕುವರ್ಣದವರಲ್ಲಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಮೇಲೆನಿಸುವರು. ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲಿಯೂ ವೇದಾರ್ಥಯನವನ್ನು ಮಾಡಿದವರು ಉತ್ತಮರೆನಿಸುವರು. ಅವರಲ್ಲಿಯೂ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವನು ಮೇಲೆನಿಸುವನು. ಆ ವೇದಾರ್ಥವನ್ನು ತಿಳಿದವರಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಉಪಾರ್ಪಣೆಗಳಿಂದ ಸಂಜ್ಞೆಹವೆಲ್ಲವೂ ನೀಗುವಂತೆ ಉತ್ತಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮಿಮಾಂಸಕನು ಮೇಲೆನಿಸುವನು. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ತನಗೆ ವಿಹಿತವಾದ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುವವನು ಉತ್ತಮನೆನಿಸುವನು. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ನಿಷ್ಕಾಮನಾಗಿ ಸಂಸಾರನಿವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿದವನು ಮೇಲೆನಿಸುವನು. ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಕಲಾಪವನ್ನೂ,

ಕರ್ಮಫಲವನ್ನೂ, ತನ್ನಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿರುವ ನನಗಾಗಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದೆ ಸರ್ವಸಮನಾಗಿ ವರ್ತಿಸತಕ್ಕವನು ಮೇಲೆ ನಿಸುವನು. ಜನನೇ! ಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಯಾವನು ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ ಸರ್ವರಕ್ಷಕನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವಾಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿಯೂ ಇರುವ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಭರಸಮರ್ಪಣವನ್ನು ಮಾಡಿ, “ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸತಕ್ಕವನೂ, ಆ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಫಲವನ್ನು ಕೊಡತಕ್ಕವನೂ ನಾನೇ?” ಎಂದು ನಂಬಿ, ಈ ವಿವೇಕಜ್ಞಾನದಿಂದ ತಾನು ಸ್ವತಂತ್ರನೆಂಬ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ಚೇತನಾ ಚೇತನರೂಪವಾದ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪವೆಂದೇ ತಿಳಿದು ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ತನ್ನೊಡನೆ ಅಭೇದಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಭಾವಿಸುವನೋ, ಅಂತಹ ಜ್ಞಾನಿ ಗಿಂತಲೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಬೇರೊಂದು ಜಂತುವನ್ನು ನಾನು ಕಾಣಲಿಲ್ಲ. ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನು, ತನ್ನ ನಿಜಾಂಶದಿಂದ ನೆಲೆ ಗೊಂಡಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿದು, ಎಲ್ಲರನ್ನೂ ಗೌರವಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಬೇಕು. ಎಲೆ ಮನುಪುತ್ರೀ! ಇದುವರೆಗೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ ಭಗವದುಪಾಸನಾತ್ಮಕವಾದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಪ್ರಕೃತಿ ಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾದ ಜೀವಾತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದುಕೊಳ್ಳತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಯೋಗವನ್ನಾಗಲೀ, ಇವೆರಡರಲ್ಲಿ ಯಾವುದೊಂದನ್ನು ಅನುಷ್ಠಿಸಿದರೂ ಜೀವನು ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರಬಹುದು. ಇನ್ನು ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದ ಪ್ರಕೃತಿ ಪುರುಷರಿಗಿಂತಲೂ, ದೈವಸಂಕಲ್ಪರೂಪವಾದ ಅದೃಷ್ಟ ಕ್ಷಿಂತಲೂ, ಪುಣ್ಯಪಾಪರೂಪವಾದ ಕರ್ಮಗಳಿಗಿಂತಲೂ ವಿಲಕ್ಷಣವಾಗಿ, ಇವೆಲ್ಲ ಕ್ಷಿಂತಲೂ ಮೇಲ್ಪಟ್ಟ ವಸ್ತುವೇ! ಕಾಲವೆನಿಸುವುದು. ಇದು ಭಗವಂತನಿಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ, ಅವನ ಆಜ್ಞೆಗೊಳಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಮಹತ್ತು ನೊದಲಾದ ತತ, ಗಳಿಗೆ ಮುಂದೆಮುಂದೆ ರೂಪಾಂತರಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕೂ ಇದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುವುದು. ಜೀವಾತ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಜ್ಞಾನರೂಪದಿಂದ ಒಂದೇವಿಧವಾಗಿದ್ದರೂ, ಆ ಅತ್ಮಗಳನ್ನು ದೇವ ಮನುಷ್ಯಾದಿಭೇದಗಳಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕ ಭೇದ ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರಿಗೆ, ಹುಟ್ಟು, ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ಮುಂತಾದ ಸಂಸಾರಭಯವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕದೂ ಈ ಕಾಲವೇ! ಈ ಕಾಲಸ್ವರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಸಮಸ್ತ ಪ್ರಾಣಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಒಳಹೊಕ್ಕು ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಂದಲೇ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಕೊಲ್ಲಿಸುವನು. ಈ ಕಾಲರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನೇ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿವೇವತೆಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯು! ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಈ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವೇ! ಈ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನರೇ ಕೊರತು, ಇಂತವರು ಮಿತ್ರರೆಂದೂ, ಇಂತವರು ಶತ್ರುಗಳೆಂದೂ ವ್ಯತ್ಯಾಸವಿಲ್ಲ. ಈ

ತನ್ನ ಪಶುಗಳು, ತನ್ನ ಬಂಧುಗಳೆಂಬ ಆಭಿಮಾನದಿಂದ ಮರುಳುಗೊಂಡು, ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡಿನೋಡಿ ತನ್ನ ಭಾಗ್ಯಕ್ಕೆ ಎಣೆಯೇ ಇಲ್ಲವೆಂದು ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹಿಗ್ಗುವನು. ಈ ದೇಹವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ಬಹಳ ಆಕರ್ಷಣೆಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ತಾನು ಅದರಿಂದ ಮುಂದೆ ಸಂಪಾದಿಸಬಹುದಾದ ಸುಖಕ್ಕಿಂತಲೂ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಅದನ್ನು ಕಷ್ಟಪಡಿಸುವನು. ಈ ಮನಸ್ಸಿನ ಕಳವಳದಿಂದ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತ ವಿವೇಚನೆಯೇ ಇಲ್ಲದೆ, ಯಾವಾಗಲೂ ಪಾಪಕಾರ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರವರ್ತಿಸುವನು. ನಶ್ವರಗಳಾದ ವಸ್ತುಗಳನ್ನು ಸಂಪಾದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಎಷ್ಟೋ ದುಃಖಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುತ್ತ, ಅನೇಕ ಪಾಪಗಳಿಗೂ ಗುರಿಯಾಗುವನು.

ಯೌವನದಶೆಯಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯನು ಗೃಹಸ್ಥಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸುವ ನೆಪದಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ಪಾಪಕಾರ್ಯಗಳಿಗೊಳಗಾಗುವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಪರಪುರುಷನ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನೇ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರುವ ಆಸತಿಯರಾದ ಹೆಂಗಸರು, ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ತನ್ನನ್ನು ವಶಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಮಾಡುವ ನಲಿದಾಟಗಳನ್ನೂ, ಅವರ ಸಂಭೋಗಚಾತುರ್ಯವನ್ನೂ ನೋಡಿದಾಗ, ಅವನಿಗೆ ಸರ್ವೇಂದ್ರಿಯಗಳೂ ಪರವಶವಾಗುವುವು. ಅವರ ಮಾಯೆಗೆ ಮರುಳಾಗುವನು. ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಮುದ್ದು ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ತನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಹಿಗ್ಗುವನು. ಕೇವಲ ದುಃಖ ಪ್ರಚುರವಾದ ತನ್ನ ಮನೆ, ಮಂದಿ, ಮಕ್ಕಳಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಆಭಿಮಾನವನ್ನಿಟ್ಟು, ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಎಚ್ಚರತಪ್ಪದೆ ಅವುಗಳನ್ನು ನೋಡುತ್ತ, ಆಗಾಗ ಅವುಗಳಿಗೆ ಬಂದೊದಗುವ ದುಃಖಗಳನ್ನು ತಾನೇ ನಿವಾರಿಸುವುದಾಗಿ ತಿಳಿದು, ಅದಕ್ಕಾಗಿ ತನ್ನಿಂದಾದಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಡುವನು. ಸ್ವಲ್ಪದುಃಖವು ನೀಗಿದಂತೆ ತೋರಿದಮಾತ್ರಕ್ಕೆ ಅದನ್ನೇ ಪರಮಸುಖವೆಂದು ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಹಗಲುರಾತ್ರಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಕ್ರೂರಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ಅನೇಕ ಪ್ರಾಣಿಗಳನ್ನು ಹಿಡಿಸಿ, ದ್ರವ್ಯವನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸಿ ತಂದು ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪೋಷಿಸುವನು. ಆ ಹೆಂಡಿರುಮಕ್ಕಳೂ, ಮತ್ತು ಇತರ ಪರಿವಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ ತಿಂದು ಮಿಗಿಸಿದ ಅಲ್ಪಸ್ವಲ್ಪವನ್ನು ತಾನು ತಿನ್ನುವನು. ಅವರು ಅನುಭವಿಸಿ ಮಿಗಿಸಿದ ಭೋಗವಸ್ತುಗಳನ್ನೇ ತಾನು ಅನುಭವಿಸುವನು. ಇಷ್ಟು ಕಷ್ಟಪಟ್ಟುದಕ್ಕೆ ಫಲವಾಗಿ ಕೊನೆಗೆ ನರಕದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಜೀವನಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಹಿಡಿದು, ದುರದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ಅದನ್ನು ನಿರ್ವಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದಾಗ, ದುರಾಶೆಯಿಂದ ಪರಸ್ಪತ್ತನ್ನು ಸಂಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಉದ್ದೋಗಿಸುವನು. ಕುಟುಂಬವನ್ನು ಪೋಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದ ಭಾಹ್ಯಹೀನರು ಕೆಲವರು, ತಾವು ಮಾಡತಕ್ಕ ಪ್ರಯತ್ನ

ಗಲೆಲ್ಲವೂ ವಿಫಲವಾದುದನ್ನು ನೋಡಿ, ಸಹಿಸಬಾರದ ಸಂಕಟದಲ್ಲಿ ತೋಳಲುವರು. ಯಾವವಿಧವಾದ ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ನಡೆಸದೆ ಕೇವಲ ಕೃಪಣರಾಗಿ, ಇಲ್ಲದ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಗುರಿಯಾಗಿ ಕಾಲವನ್ನು ಕಳೆಯುವರು. ಜನನೇ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಯಾವನಕಾರ್ಯಗಳು! ಇನ್ನು ವಾರ್ಧಕಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನುಕೇಳು! ಬಹುಕಾಲದಿಂದ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಕುಟುಂಬಭರಣವನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದವನು, ರೋಗದಿಂದಲೋ, ಮುಪ್ಪಿನಿಂದಲೋ ತನ್ನ ಹೊಟ್ಟೆ ಕೊರೆಯುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಮಲಗಿದಾಗ, ಅವನ ಅವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೇ? ಮೊದಲು ತನ್ನನ್ನು ಸುತ್ತಿ ಮುತ್ತಿ ಕಿತ್ತಾಡಿದ ಹೆಂಡತಿ ಮಕ್ಕಳು ಮುಂತಾದ ಪರಿವಾರಗಳೆಲ್ಲವೂ, ಬಹುಕಾಲದಿಂದುತ್ತ ಕಷ್ಟ ಪಟ್ಟು ಮುದಿಸಿದ ಎತ್ತನ್ನು ಪೈವಳಾಯಿಗಾರರು ಹೇಗೋಜಾಗೆ ಮೊದಲಿನಂತೆ ಆದರಿಸದೆ ಉಪೇಕ್ಷಿಸುವರು. ಮೊದಲು ತನ್ನಿಂದ ಪ್ರೀತಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿದ್ದವರೇ ಈಗ ತನ್ನನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸದೇಕಾದ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಬಂದು, ಅವರು ತನ್ನನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಉಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದಾಗಲೂ, ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನು ತಂದುಕೊಳ್ಳಲಾರನು. ದೇಹವೆಲ್ಲವೂ ಮುಪ್ಪಿನಿಂದ ಸುಕ್ಕುಬಿದ್ದು, ಈಗಲೋ ನಾಳೆಯೋ ಸಾಡುತ್ತಿದ್ದಕ್ಕೆ ಸಿದ್ಧನಾಗಿ, ಏಳುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಬಿದ್ದಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವಾಗ ತನ್ನ ಹೆಂಡತಿಮಕ್ಕಳು, ತನ್ನನ್ನು ಬಾಯಿಗೆ ಬಂದಹಾಗೆ ಮೂದಲಿಸಿ ತಂದು ಹಾಕಿದ ಅಲ್ಪ ಸ್ವಲ್ಪಕೂಳನ್ನೇ ನಾಯಿಯಹಾಗೆ ತಿಂದು, ಅಂತಿಂ ಪವಾರ್ಥವನ್ನು ಅರಗಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ತಕ್ಕಷ್ಟು ಜೀರ್ಣಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ರೋಗಬಾಧೆಯಿಂದ ನರಳುತ್ತ, ಕದಲಲಾಗದೆ ಮಲಗಿರುವನು. ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿಯೂ ತನ್ನ ದುರವಸ್ಥೆಗೆ ತಾನು ಪರಿತಪಿಸಲಾರನು ಕೊನೆಕೊನೆಗೆ ಶ್ಲೇಷ್ಮವೃದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಂಠನಾಳವು ತಪೆದು, ಧಾರಾ ವಾಗಿ ಉಸಿರಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಮಾತಾಡುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ, ಘುಘುರಶಬ್ದದಿಂದಮೇಲುಸಿರನ್ನೆಳೆಯುತ್ತ ನರಳುವನು. ತಾನು ಮಂಚದಲ್ಲಿ ಮಲಗಿ ಈ ಅವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವಾಗ ಮಂಚದ ಸುತ್ತಲೂ ನಂಟಿ ರಿಷ್ಟರು ಗುಂಪುಗೂಡಿ ರೋದಿಸುತ್ತ, ಆಗಾಗ ತನ್ನ ಹೆಸರನ್ನು ಹಿಡಿದು ಕರೆಯುತ್ತಿದ್ದರೂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತರವನ್ನು ಕೊಡುವುದಕ್ಕೂ ಶಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ಒಳಗೊಳಗೇ ಸಂಕಟದಿಂದ ತತ್ತರಿಸುವನು, ಅಮ್ಮಾ! ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪ್ರಾಣಿಗಳಿಗೆ ಯಾವನದಲ್ಲಿಯೂ, ಮುಪ್ಪಿನಲ್ಲಿಯೂ ಉಂಟಾಗತಕ್ಕ ಅನರ್ಥಗಳು! ಇವೆರಡೂ ಕೇವಲ ದುಃಖಪ್ರಚುರವೇ ಹೊರತು, ಈ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ.

ಇನ್ನು ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಮನುಷ್ಯನು ತನ್ನ ಪ್ರಾಯಕಾಲದಿಂದ ಹಿಡಿದು, ಕುಟುಂಬಪೂಜೆಯಲ್ಲಿಯೇ ವ್ಯಾಪ್ತನಾಗಿ,

ಒಂದು ಸತ್ಕಾರ್ಯವನ್ನಾದರೂ ಅಚರಿಸುವುದಕ್ಕಿಲ್ಲದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಚಾಪಲ್ಯವನ್ನೂ ಅಡಗಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾರದೆ, ಜೀವಾವಧಿ ಕಷ್ಟಪಟ್ಟು, ಕೊನೆಗೆ ತನ್ನ ಇಷ್ಟಬಂಧುಗಳೆಲ್ಲರೂ ಸುತ್ತಲೂ ಗುಂಪುಕೂಡಿ ಅತ್ತಿರುತ್ತಾ ಇದ್ದಾಗ, ಅವರ ಕಣ್ಣು ಮುಂದೆ ತನ್ನ ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವನು. ಒಡನೆಯೇ ಇವನು ಜೀವಿತಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಡೆಸಿದ ದುಷ್ಟವರ್ತನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕನಿಟ್ಟುಕೊಂಡು ಕಾದಿದ್ದ ಯಮಭಟರು ಇವನನ್ನು ಕಾಲಪಾಶದಿಂದ ಬಿಗಿಯುವುದಕ್ಕೆ ಬರುವರು. ಅವನನ್ನು ನೋಡಿದವರಾತ್ಮಕ್ಕೆ ಇವನು ಭಯದಿಂದ ಮೂಲನಾತ್ಮಗಳನ್ನು ಸೂರಿಸುತ್ತ, ಗುಣಗತನೆ ನಡುಗುವನು. ರಾಜದೂತರು ಅವರಾಧಿಯನ್ನೆಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವಂತೆ ಒಡನೆಯೇ ಆ ಯಮಭಟರು ಇವನನ್ನು ಯಾತನಾವೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಗೊಳಿಸಿ, ಕೊರಲಿಗೆ ಪಾಶವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಬಹುಮಾರದವರೆಗೆ ಎಳೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವರು. ನಡುನಡುವೆ ಆ ಯಮಭಟರ ತರ್ಜನಗಳನ್ನೂ, ಹಿಂಸೆಯನ್ನೂ ತಡೆಯಲಾರದೆ ಗಡಗಡನೆ ನಡುಗುವನು. ಆಗಾಗ ಇವನನ್ನು ಅಹಾರಿಯಲ್ಲಿ ನಾಯಿಗಳು ಕಚ್ಚಿ ಹಿನ್ನುವುವು. ಈ ಹಿಂಸೆಗಳನ್ನನುಭವಿಸುವಾಗ, ಹಿಂಗೆ ತಾನು ಮಾಡಿದ ದುಷ್ಟಾತ್ಮಗಳೆಲ್ಲರೂ ಅವನ ನೆನಪಿಗೆ ಬರುವುವು. ಆದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹಳ ಪಶಾತ್ತಾಪಪಡುವನು. ಇಲ್ಲಿರುವದಕ್ಕೆ ನೆರಳಾಗಲೀ, ಕೂಡಿಯುವದಕ್ಕೆ ನೀರಾಗಲಿ ಇಲ್ಲದೆ ಆ ದಾರಿಯಲ್ಲಿ ಹೋಗುವಾಗ, ಈ ಪಾಪಿಜೀವನು, ಹಸಿವುಬಾಯಾರಿಕೆಗಳಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತ, ನಡುನಡುವೆ, ಕಾದ ಮರಳಿನಲ್ಲಿ ಅತಿ ಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ನಡೆಯುತ್ತ. ಮೇಲೆ ಬಿಸಿಲಿನ ತಾಪದಿಂದಲೂ, ಕೆಳಗೆ ಕಾಡುಗಿಚ್ಚಿನ ಕಾವಿನಿಂದಲೂ, ಸುತ್ತಲೂ ಅತ್ಯುಷ್ಣವಾಗಿ ಬೀಸುವ ಬಿರುಗಾಳಿಯ ಬಡಿತದಿಂದಲೂ ಯಮಭಟರು ಆಗಾಗ ಬೆನ್ನಿನಮೇಲೆ ಸೊಡೆಯುತ್ತಿರುವ ಕೊರಡೆಯ ಪೆಟ್ಟುಗಳಿಂದಲೂ ಚಿತ್ರಹಿಂಸೆಯನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ಅತಿಪ್ರಯಾಸದಿಂದ ಮುಂದೆಸಾಗುವನು. ಕೇವಲ ಗಾಢಾಂದಕಾರದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಈ ಕೆಟ್ಟದಾರಿಯಿಂದಲೇ ಪಾಪಿಜೀವನು ಯಮದೂತರು ಅತಿವೇಗದಿಂದೆಳೆದುಕೊಂಡುಬಂದು, ಯಮನ ಸನ್ನಿಧಾನಕ್ಕೆ ತಂದು ಸೇರಿಸುವರು. ಯಮವಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದ ಈ ದಾರಿಯು ಇಲ್ಲಿಂದ ತೊಂಭತ್ತೊಂಬತ್ತು ಸಾವಿರಯೋಜನಗಳಿರುವವು. ಈ ದಾರಿಯುದ್ದಕ್ಕೂ ಜೀವನು ಯಾತನೆಗಳನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ ಆಗಾಗ ಮೂರ್ಛಬೀಳುವನು. ತಿರುಗಿ ಮೆಲ್ಲನೆ ಚೇತರಿಸಿಕೊಂಡು ಮುಂದೆ ಸಾಗುವನು. ಇಷ್ಟು ದೂರವಿದ್ದರೂಕೂಡ ಈ ಜೀವನು ಎರಡು ಮೂರು ಮುಹೂರ್ತಕಾಲದೊಳಗಾಗಿಯೇ ಸಾಗಿಸಲ್ಪಡುವನು. ಆ ಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ, ಇಂತಹ ಪಾಪಾತ್ಮರು ಅನುಭವಿಸತಕ್ಕ ಬಾಧೆಗೆ ವಿ:ತಿಯೇ ಇಲ್ಲ. ಕೆಲವು ಯಮಭಟರು ಅವನ ಶರೀರವನ್ನು ಉರಿಯುವ ಕೊಳ್ಳಿ

యింద జుచ్చు నరు! కేలనరు ఆవన రిలననాంసవనే కత్తియింద కత్తిరిసి
 ఆవన బాయిగే కేలయ్యి కిన్ని నువరు! నాయి, నరి, హద్దు ముంతాద క్కార
 జంతుగింద కేలన నరకలన్న శిలననవరు! జేళు, హావు ముంతాదవు
 గళింద కత్తి నవరు! వేలనన్న తుండుతుండాగి కత్తిరినవరు! ఆనేయ
 కాలినింద కుళినువరు! ప్పూతాగ్గింద కేలనననవరు! కళ్ళకొళ్ళ
 గళి నాకివేగి నరు కంధతానిప్పనే మోలనన నరకగళి కేడవి బహళ
 నా బాధినువరు! ప్పూతాగళి, ప్పూతాగళి ఈయాతనా దేలగళిన్న
 మోది బహళనాద మింకగళి న భనివదేకు. ఒ! జనన! అదేయిందు
 క్కారనాద నరకగళి లుంటి? ఎందు నీను పంజేలనదేకాదునిల్లి. ఈ
 లోకకల్పము ఈ ఎగ్గు నరకపాథగళి నుభవిసవదేయి నాంపియుంటు.
 ఇల్లికొళ్ళ నరకపాథగళి, నరకపాథగళి లుంటిందు దేలనరు. కేవ
 లకట్టుంబులనాకగళి, లుదరభరణకాగళి, కష్టపడుకొన్నవరు,
 కేలనగే ఆ తమ్మ కుటుంబగళి, ఆ తమ్మ దేలగళిన్న బిట్టి నరకవల్లి
 బిట్టి, తావు పిందే పట్టికృమకృ మియగా ఈ ఫలనన్న నుభవిసదేకల్పదే
 బేరియుల్లి. ఇతరభరికగళి దేలననాది పంపానికద హెండి తావు
 పోలనన తమ్మ దేలననన్న ఇల్లికొళ్ళ బిట్టి, అదిరింద తనగే తగులు
 కట్టిద పాపవనే ప్పూతాగళి బుక్తియనాగిట్టుకేండు నరకద దారి
 యల్లి తానొబ్బనే నాగదేకాగువును. అనరవను ఈ కుటుంబభరణకాగ
 మోది పాపగళి ఆనరవరే ఫలనన్న నుభవిసదేకల్పదే, అవన పాపద్రవ్య
 దింద లుపజీవిసకట్టి కుటుంబదనరాదరొ ఆ పాపఫలకే భాగిగళి
 అవనన్న కుంటాలివలారను. “ఎల్లనన్న బిట్టింటి పాపవన్న బిట్టి
 దేలగళిందే” ఎందర, ఇను నాశనల్లి! ఈ పాపసంబంధవు క్కారసంకల్ప
 దింద అవనన్న అనుసరియే ఎగ్గువుదు. కళననాదిదనను, కద్యపవార్థ
 వన్న కంకుళల్లి బిట్టికేండు, ఆ ప వార్థవు తన్నల్లిరువనరేగొ భయ
 దింద తత్తళిమిక్కి, అదన్న బిట్టి దేలగువుదక్కా ఇన్నుల్లిదే ఒడువంతే,
 దారియుద్దక్కా ఆ పాపనను కట్టికేందే గుళితనాగి ఒకత్తిరువను.
 లోకకమ్మ కుటుంబ పాపననను ఒందు ధర్మనాగిద్దరొ, కేవల
 అధర్మదిందలే ఆ కార్యవన్న నడినువనను, నరకదల్లి కేలనననాద అంధ
 తనాన్ననల్లి బిళువను. నుమలొకద నరకయాతనేగిల్లనన్న కృమనాగి.

ಅನುಭವಿಸಿ, ಅದರಿಂದ ಪಾಪಕ್ಕೆ ಪ್ರಾಯಶ್ಚಿತ್ತವನ್ನು ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ, ಶುದ್ಧನಾದ ಜೀವನು, ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಈ ಭೂಲೋಕದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯಜನ್ಮವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂವತ್ತನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

— ❀ — ಗರ್ಭಜನ್ಮಾದಿ ದುಃಖಗಳು ❀ —

ಅಮ್ಮಾ ! ಕೇಳು ! ಇದುವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ಯೌವನದಲ್ಲಿಯೂ, ವಾರ್ಧಕದಲ್ಲಿಯೂ, ಮರಣಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿಯೂ, ಮರಣಾನಂತರದಲ್ಲಿಯೂ, ಮನುಷ್ಯನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಜೀವನು ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವಾಗ ಅವನಿಗುಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು ! ಜೀವನು ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ನಡೆಸಿದ ಕರ್ಮಗಳ ಫಲವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಿದಮೇಲೆ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಬೇರೆಬೇರೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹುಟ್ಟುವನು. ಆದರೆ ಕರ್ಮಫಲಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನುಭವಿಸಿ ಮುಗಿಸಿದಮೇಲೆ ಶುದ್ಧನಾದ ಜೀವಾತ್ಮನು. ತಿರುಗಿ ಶರೀರದೊಡನೆ ಹುಟ್ಟುವನೆಂದು ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿ, ತಿರುಗಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಈಶ್ವರಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಬೇರೆಬೇರೆ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹುಟ್ಟುವುದೆಂದರೆ ಹೇಗೆ ? ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಳೆದುಹೋದಮೇಲೆ ಶರೀರವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಹುಟ್ಟುವನೆಂದೂ, ಕರ್ಮವಶದಿಂದಲೇ ಈ ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದುವನೆಂದೂ ಹೇಳುವುದು ಪರಸ್ಪರವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೀನು ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ಅದು ಹಾಗಲ್ಲ ! ನರಕವನ್ನು ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ವೀಕರಿಸಿದಮೇಲೆ, ಅದರಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧನಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವನೇಹೊರತು ಅವನ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವೂ ಇಷ್ಟರಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಿ ಹೋದುದಾಗಿ ತಿಳಿಯಕೂಡದು. ಈ ಪಾಪಕರ್ಮಗಳು ತೀರಿದಮೇಲೆಯೂಕೂಡ, ಶರೀರ ಸಂಬಂಧವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ಕರ್ಮಶೇಷವು ತೀರಿಹೋಗಲಾರದು. ಇದು ದೇಹವನ್ನು ಹೊಂದಿಯೇ ಸ್ವೀಕರಿಸಬೇಕೆಲ್ಲವೂ ನರಕಾನುಭವದಿಂದ ಸ್ವೀಕರಿಸಲಾರದು. ಅದುದರಿಂದ ಜೀವನು, ಭಗವಂತನ ಸಂಕಲ್ಪಾನುಸಾರವಾಗಿ, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಕರ್ಮಶೇಷಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಪ್ರಾಣಿಗಳ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಬೇಕಾಗುವುದು. ಇದಕ್ಕಾಗಿ ಜೀವನು ಮೊದಲು ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದ ವೀರ್ಯವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅದರಮೂಲಕವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀಯರಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಒಂದು ರಾತ್ರಿಯ ರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿನ ರಕ್ತದೊಡನೆ ಕಲೆತಿರುವನು. ರಕ್ತಮಿಶ್ರವಾದ ಈ ವೀರ್ಯವು ಐದುರಾತ್ರಿಗಳವರೆಗೆ ಪಕ್ವವಾಗಿ ಗುಳ್ಳೆಯಂತೆ ಉಂಡೆ

ಯಾಗುತ್ತ ಬರುವುದು. ಹತ್ತು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ ಅದು ಬೋರೆಯಹಣಿ ನ ಆಕಾ
 ರಕ್ಕೆ ತಿರುಗಿ ಸ್ವಲ್ಪಕಠಿನ್ವಾಗುವುದು. ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಕೆಲವು ದಿನಗಳೊಳಗಾಗಿ
 ಒಂದು ಮಾಂಸದ ಮುದ್ದೆಯ ಅಥವಾ ಒಂದು ಮೊಟ್ಟೆಯ ಆಕಾರಕ್ಕೆ ತಿರುಗುವುದು.
 ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಒಂದು ತಿಂಗಳೊಳಗಾಗಿ ಆ ಮಾಂಸಪಿಂಡದಲ್ಲಿ ತಲೆಯೂ, ಎರಡ
 ನೆಯ ತಿಂಗಳು ಮುಗಿಯುವುದರೊಳಗಾಗಿ, ಕೈ, ! ಕಾಲು, ಮುಂತಾದ ಅವಯವ
 ವಿಭಾಗಗಳೂ, ಮೂರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಉಗುರು, ಕೂದಲು, ಎಲುಬು, ತೊಗಲು,
 ಮುಂತಾದುವೂ, ಮತ್ತು ಸ್ತ್ರೀಪುರುಷಚಿಹ್ನೆಗಳನ್ನು ತೋರಿಸತಕ್ಕ ಲಿಂಗಗಳೂ,
 ಕಣ್ಣು, ಕಿವಿ, ಮೂಗು ಮುಂತಾದ ರಂಧ್ರಗಳೂ ಏರ್ಪಡುವುವು. ನಾಲ್ಕನೆಯತಿಂ
 ಗಳಲ್ಲಿ ಸಪ್ತಧಾತುಗಳೂ ಕ್ರಮವಾಗಿ ತೋರುತ್ತಬರುವುವು. ಐದನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ
 ಹಸಿವು ಬಾಯಾರಿಕೆಗಳು ಕಾಣುವುವು ಆರನೆಯ ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಅದು ಗರ್ಭದ ಚೀಲ
 ದಲ್ಲಿ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಸ್ತ್ರೀಯರ ಹೊಟ್ಟೆಯ ಬಲಭಾಗದ ಕಡೆಗೆ ತಿರುಗಿಕೊಂಡಿರು
 ವುದು. ಆಮ್ಲಾ ! ಆಗ ಆ ಜೀವನಿಗುಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಕೇಳಬೇಕೆ ? ತಾಯಿಯ
 ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿ ಹುದುಗಿರುವ ಈ ಜೀವನಿಗೆ, ಆ ತಾಯಿಯು ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ
 ಅನ್ನ ಪಾನಾದಿಗಳಿಂದ, ರಕ್ತಮಾಂಸಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ಧಾತುಗಳು ಬೆಳೆಯುತ್ತ
 ಬಂದಹಾಗೆಲ್ಲಾ, ಅನೇಕ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಪತ್ತಿಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ, ಅಸಹ್ಯವಾ
 ಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಗರ್ಭದ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ನರಳುತ್ತಿರಬೇಕಲ್ಲದೆ, ಅಲ್ಲಿರತಕ್ಕ
 ಕ್ರಿಮಿಗಳೆಲ್ಲವೂ ಹಸಿವಿನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಆ ಜೀವನ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಕಚ್ಚಿ ತಿನ್ನು
 ತ್ತಿರುವುವು. ಆಗ ಆ ಜೀವನದೇಹವು ಬಹಳ ಮೃದುವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಕ್ರಿಮಿ
 ಗಳ ಕಡಿತದಿಂದಂಟಾದ ವೇದನೆಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ, ಅದನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ ಆಗಾಗ ಮೂರ್ಛೆ
 ಬಿದ್ದು ಚೇತರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಇದಲ್ಲದೆ ತಾಯಿಯು ತನ್ನ ಇಚ್ಛಾನುಸಾರವಾಗಿ
 ತಿನ್ನುವ ಉಪ್ಪು, ಹುಳಿ, ಕಾರ, ಮುಂತಾದ ಆಹಾರದೋಷದಿಂದಲೂ, ಬಿಸಿಬಿಸಿ
 ಯಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಳ್ಳುವ ಪದಾರ್ಥಗಳ ಉಷ್ಣದಿಂದಲೂ, ಅವನ ದೇಹವು ಬೆಂದು
 ಬೆಂಡಾಗುತ್ತಿರುವುದು. ಈ ಕ್ರೂರವಾದ ಆಹಾರಗಳಿಂದ ಅವನ ಅವಯವಗಳೆಲ್ಲವೂ
 ಬಹಳ ವೇದನೆಗೊಳಗಾಗುವುವು. ಮತ್ತು ಗರ್ಭದ ಚೀಲದಿಂದಲೂ, ಅದರ ಹೊರಗೆ
 ತಾಯಿಯ ನರಗಳ ಕಟ್ಟಿನಿಂದಲೂ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟು, ಗೂಡಿನಲ್ಲಿ ಅಡಗಿದ ಹಕ್ಕಿ
 ಯಂತೆ, ಮಲಮೂತ್ರಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಆ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿ, ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲಲಾರದೆ,
 ಬೆನ್ನನ್ನೂ, ಕಂಠವನ್ನೂ, ಬಗ್ಗಿಸಿ. ತಲೆಯನ್ನು ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಿ, ತನ್ನ
 ದೇಹವೇ ತನಗೆ ಸ್ವಾರ್ಥನವಿಲ್ಲದಂತೆ ಉಡುಗಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಆಗ ದೈವವಶದಿಂದ
 ಆತನಿಗೆ ತನ್ನ ಪೂರ್ವಕರ್ಮಗಳ ಸ್ಮರಣೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ

ತಾನು ಮಾಡಿದ ಕರ್ಮಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಒಂದೊಂದಾಗಿ ಸ್ಮರಿಸಿಕೊಂಡು, ಆಗಾಗ ಪಶ್ಚಾತ್ತಾಪದಿಂದ ನಿಟ್ಟುಸಿರುಬಿಡುವನು. ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ನೆಮ್ಮದಿ ಯಿಲ್ಲದೆ ತತ್ತಳಿಸುತ್ತಿರುವನು. ಅಮ್ಮಾ ! ಇಂತಹ ಸ್ಥಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜೀವನು ಯಾವ ಸುಖವನ್ನು ತಾನೇ ಹೊಂದುವನು? ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಏಳನೆಯತೀರ್ಥಗಳು ಹುಟ್ಟಿದುದು ಮೊದಲು, ಅವನಿಗೆ ಮುಂದೆ ತನಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸುಖದಾಚೆಗಿಳಿ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗುವುದು. ಆಗ ಪ್ರಸೂತಿವಾಯುವು ಅವನನ್ನು ಅತ್ತಿತ್ತ ಕದಲಿಸುವುದಕ್ಕಾರಂಭಿಸಿ ನಡುಗಿಸುತ್ತಿರುವುದು. ಆ ಹೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಇತರ ಕ್ರಿಮಿಗಳ ಗುಂಪಿನಲ್ಲಿ ತಾನೂ ಒಬ್ಬನಂತೆ ಆ ವಾಯುವಿನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದ ಒಂದೇ ಸ್ಥಳದಲ್ಲಿರುವುದಕ್ಕೂ ಅವಕಾಶವಿಲ್ಲದೆ ನಾನಾಕಡೆಗಳಿಗೆ ಕದಲುತ್ತಿರುವನು. ಆಗ ಅವನಿಗೆ ಜನ್ಮಾಂತರದಲ್ಲಿ ತಾನು ಮಾಡಿದ ಪಾಪಗಳೆಲ್ಲವೂ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ಬರುವುದರಿಂದ ತನ್ನಲ್ಲಿ ತಾನು ಅಯ್ಯೋ ! ನಾನು ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟು ಎಂತಹ ಪಾಪಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿಬಿಟ್ಟೆನು ! ಇನ್ನು ಮುಂದೆ ಎಂತಹ ಕ್ರೂರವಾದ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನು ಸುಭವಿಸಬೇಕಾಗಿರುವುದು ! ಎಂದು ಮುಂದಿನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ತನಗುಂಟಾಗುವ ಕಷ್ಟಗಳನ್ನೂ ಆಗಲೇ ತಿಳಿದು ಭಯಪಟ್ಟು ನನ್ನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಓ ಜಗದ್ಗುಣ ! ನನ್ನ ಕಷ್ಟವನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ನನ್ನನ್ನು ಧಾರಿಸಬಾರದೇ” ಎಂದು ದೈವ್ಯದಿಂದ ಮೊರೆಯುವವನು. ಆ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿರುವ ಏಕ ಧಾತುಗಳಿಂದ ಬಿಗಿಯಲ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗಲೂ ಅವನು, ಪ್ರಯತ್ನ ಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಕೈಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿ ಅಂಜಲಿಹಸ್ತನಾಗಿ, ಯಾವನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದ ತನಗೆ ಆ ವಿಧವಾದ ದುಃಖ ತಿರುಳುಂಟಾಯಿತೋ ಆ ಭವಂತನನ್ನು ಕೂಗಿದು ಗದ್ಗದ ಸ್ವರದಿಂದ ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡುವನು. “ಓ ಪರಮಧರ್ಮ ! ನೀನು ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸತಕ್ಕವನು ಲೋಕರಕ್ಷಣಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಅನೇಕರೂಪಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವನು. ನನ್ನ ದುಷ್ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ನನಗೆ ಈ ದುರ್ಗತಿಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದವನೂ ನೀನೇ ! ಅದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತ ಭಯನಿವಾರಕವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನೇ ನಾನು ಮರೆಹೊಕ್ಕಿರುವನು. ದೇವಾ ! ಪೂರ್ವಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ನಾನು ಸಂಸಾರ ಭಯನಿವಾರಕವಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಗಳನ್ನಾಶ್ರಯಿಸದೆ ಹೋದುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ನನಗೆ ಇಂತಹ ಗತಿಯು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಯಿತು. ಹೇ ನಾಥಾ ! ಜೀವನಂತೆ ನೀನೂಕೂಡ ಆಗಾಗ ಈ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಬೇರೆಬೇರೆ ಶರೀರಗಳನ್ನು ಧರಿಸತಕ್ಕವನಾಗಿ ಧರೂ, ಆ ಮಾಯೆಯ ಗುಣಗಳು ನಿನ್ನನ್ನು ಮುಟ್ಟಲಾರವು. ಮುಷ್ಟು, ಸಾವು ಮುಂತಾದ ವಿಕಾರಗಳೇನೂ ನಿನಗೆ ಸಂಭವಿಸಲಾರವು. ನಮ್ಮಂತಹ ಜೀವಾತ್ಮರ ಜ್ಞಾನದಂತೆ ನಿನ್ನ ಜ್ಞಾನವು ಸಂಕುಚಿತವಾಗತಕ್ಕದ್ದಲ್ಲ. ನೀನು ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನ

ಸ್ವರೂಪನು. ಇಂತಹ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸುವೆನು. ನನ್ನಂತೆಯೇ ನೀನೂ ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ಈ ದೇಹಾದಿಗಳಿಂದ ಆಗಾಗ ಮರೆಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅದರ ದೋಷವು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಅಂಟಲಾರದು. ನೀನು ಸಮಸ್ತವನ್ನೂ ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕವನು. ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವು ಯಾವಾಗಲೂ ಪ್ರಾಣ್ಯಪಾಪಕರ್ಮಗಳಿಂದ ಸಂಕೋಚವನ್ನು ಹೊಂದಲಾರದು. ನೀನು ಸರ್ವಜ್ಞನು. ಪ್ರಕೃತಿಸ್ವಾರೂಪರಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಾಗಿ, ವಿಲಕ್ಷಣ ಮಹಿಮೆಯಿಂದಲೂ ಪ್ರಕೃತರಾವನು. ಇಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಮರೆದೊಕ್ಕಿರುವೆನು. ಹೇ ದೇವಾ! ನನ್ನಂತಹ ಜೀವನು ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಮೋಹಿತನಾಗಿ, ಸತ್ಯಾವಿಗುಣಗಳ ಸಂಬಂಧದಿಂದ ಸ ಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟುಬೀಳುವುದಕ್ಕೂ ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪವೇ ಕಾರಣವಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಕಟ್ಟಿದವನೇ ಬಿಡಿಸಬೇಕೆಂಬ ನ್ಯಾಯವಂತೆ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟಿಹಾಕಿದ ನೀನೇ ನನ್ನನ್ನು ಬಿಡಿಸಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಬೇರೆ ಸಮರ್ಥನಲ್ಲ. ಈ ಸಂಸಾರಬಂಧದಿಂದಲೇ ನನ್ನಂತಹ ಜೀವ ತನ್ನಿಗೆ ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವುಂಟಾಗಿ, ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವಿತಿಯನ್ನು ತಾನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ ತಿರುಗಿ ತಿರುಗಿ ಜನನ ಮರಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದುತ್ತಿರುವನು. ಅಂತಹರಿಗೆ ಸ್ವರೂಪಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಬೇಕಾದರೂ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಅದುವರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಜೀವನು, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಬಿಡುಗಡೆಯನ್ನು ಹೊಂದಬೇಕಾಗಿರುವುದು. ಭೂತಭವ್ಯದ್ವೈತ-ಮಂಡಗಳೆಂಬ ಮೂರು ಶಾಲೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸುಕುಚಿತವಾಗದೆ, ಜೀವಾತ್ಮಮರೂಪ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ವಿತಿಯನ್ನು ಕಳೆಯತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನವು, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹವಿಲ್ಲದೆ ಯಾವ ಜೀವನಿಗೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನೀನೇ ನಿನ್ನೇ ಈ ತ್ರಿಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ತಡೆಯಿಲ್ಲದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವನು! ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಗೂ ನೀನೇ ಅಧಿಪತಿಯಾದುದರಿಂದ, ಅವರಿಗೂ ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದಲೇ ಈ ಜ್ಞಾನವುಂಟಾಗಬೇಕು. ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಮೊದಲಾಗಿ ನಾವೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮವೆಂಬ ಅಜ್ಞೆಯಿಂದ ಮರೆಸಿದೋದ ಜ್ಞಾನವುಳ್ಳವರು. ಹೀಗೆ ನಿನ್ನನ್ನು ಹೊರತು ಇತರರೆಲ್ಲರೂ ಕರ್ಮಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದಿರುವಾಗ, ನೀನಲ್ಲದೆ ಅದನ್ನು ಬಿಡಿಸತಕ್ಕವರಾರು? ತಾನೇ ಸರಿಯಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದ ಮನುಷ್ಯನು ಮತ್ತೊಬ್ಬನನ್ನು ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಸರಿಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಬಲ್ಲನು? ಸ್ಥಾವರಜಂಗಮಾತ್ಮಕವಾದ ಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿರುವ ಸಮಸ್ತ ಜೀವಗಳಲ್ಲಿಯೂ ನೀನು ಅತರಾತ್ಮನಾಗಿ, ಅವರನ್ನು ನಿಯಮಿಸತಕ್ಕವನು. ಅದುದರಿಂದ ಆ ಜೀವಾತ್ಮಗಳು ನಿನ್ನ ಅಂಶಗಳೇ ಆಲ್ಲದೆ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಇಂತಹ ನಿನ್ನನ್ನು

ಮರೆಹೋಗುವೆನು. ಜೀವಾತ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಂತರಾತ್ಮನಾಗಿದ್ದರೂ, ತನಗೆ ಸಹಜವಾದ ಸರ್ವಜ್ಞತ್ವಾದಿಗುಣಗಳ ಹೆಚ್ಚು ಕಡಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದದೆ, ನಮ್ಮಂತವರಿಗೆ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿ, ನಮ್ಮ ಸಂಸಾರದ ಕಟ್ಟನ್ನು ಬಿಡಿಸಿ ಮಹೋಪಕಾರವನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕ ಸರ್ವೇಶ್ವರನಾದ ನಿನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟರೆ ನಮಗೆ ಬೇರೆ ಗತಿಯೇನು ? ಓ ಭಗವಂತಾ ! ಬೇರೊಬ್ಬರ (ತಾಯಿಯು) ದೇಹದಲ್ಲಿರುವ ಗರ್ಭಕೋಶವೆಂಬ ಹಳ್ಳದಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿನ ಕ್ರಿಮಿಗಳಿಂದ ಕಚ್ಚಲ್ಪಡುತ್ತ, ಅಲ್ಲಿನ ರಕ್ತದಲ್ಲಿಯೂ, ಮಲಮೂತ್ರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮುಳುಗಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಜಲರಾಗ್ನಿಯ ಕಾಪಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೆಂದು, ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೆಮ್ಮದಿಯಿಲ್ಲದೆ ತತ್ತಲಿಸುತ್ತ, ಈ ಸ್ಥಳದಿಂದ ಹೇಗಾದರೂ ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಗೆ ಬರಬೇಕೆಂದು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ, ಕಾಲಾವಧಿಯನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತ ದಿನಗಳನ್ನು ಲೆಕ್ಕವಿಡುತ್ತಿರುವ ನನ್ನನ್ನು ನೀನು ಯಾವಾಗ ಈ ಕೂಪದಿಂದ ಉದ್ಧರಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸುವೆಯೋ ಕಾಣೆನು ! ದೇವಾ ! ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾದ ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪದಿಂದಲೇ ನಾನು ಈ ಗುಳಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದಿರುವೆನು. ದಯಾಸಾಗರನಾದ ನಿನ್ನ ಅನಂದದಲ್ಲವೇ ನನಗೆ ಈ ಹತ್ತುಶಿಂಗಳ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೇ ಈ ವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನಪ್ರದಾನವನ್ನು ಮಾಡಿದ ನಿನ್ನನ್ನು ನಾನು ಯಾವ ವಿಧವಾದ ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರದಿಂದ ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಿ ? ದೀನನಾಥನಾದ ನೀನು ನನಗೆ ಮಾಡಿರುವ ಉಪಕಾರಕ್ಕಾಗಿ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ನೀನೇ ಸಂತೋಷಿಸಬೇಕಲ್ಲದೆ, ನಾನು ಯಾವವಿಧದಿಂದಲೂ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲಾರೆನು. ಇದೋ ! ಈ ಅಂಜಲಿಯೊಂದು ಹೊರತು, ಬೇರೆ ಯಾವ ಉಪಕಾರವನ್ನೂ ನಾನು ಮಾಡಲಾರೆನು. ನಾನು ಪ್ರಯತ್ನಪೂರ್ವಕವಾಗಿ ಮಾಡಿದ ಈ ಅಂಜಲಿಯನ್ನೇ ನೀನು ಮೊದ್ಡಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ನನ್ನನ್ನು ಈ ಸೆರೆಯಿಂದ ಬಿಡಿಸಬೇಕು. ದೇವಾ ! ಪರಮಾತ್ಮನಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿ, ಬ್ರಹ್ಮಪರವೆಂದು ಕರೆಯಲ್ಪಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಅವನವನ ಕರ್ಮಾನುಸಾರವಾಗಿ ಏರ್ಪಟ್ಟಿರುವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭೇದದಲ್ಲಿ, ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೊಬ್ಬನಾಗಿ, ಏಳು ಬಗೆಯ ತತ್ವಗಳಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟಿದ್ದಾಗಲೂ, ಶಮದವಸಾದಿಗುಣಗಳ್ಳ ಜೀವನು (ಯೋಗಿಯು) ಈಶ್ವರದತ್ತವಾದ ಯಾವ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಆ ಪರಮುಕ್ತರುಷನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವನೋ, ಅದೇವಿಧವಾದ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ನಾನೂ ಈಗ, ಹೊರಗೂ ಒಳಗೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸುವ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುತ್ತಿರುವೆನು. ಹೇ ದೇವಾ ! ಈ ಗರ್ಭನರಕವು ನನಗೆ ವಿಶೇಷಬಾಧೆಯನ್ನಂಟುಮಾಡುತ್ತಿದ್ದರೂ, ಈಗ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನ ಹೇತುವಾದ ಈ ಸ್ಥಳವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಗೆ ಬರುವುದಕ್ಕೆ ನನಗೆ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ನಾನು ಈ ರೂಪದಿಂದ

ಹೊರಕ್ಕೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ, ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯು ಬಂದು ನನ್ನನ್ನು ಆವರಿಸಿ, ಈ ದಿವ್ಯಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ನೀಗಿಸಿ ಬಿಡುವುದು. ಅದರಿಂದ ನನಗೆ ದೇಹಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಅಭಿಮಾನವು ಹೆಚ್ಚುತ್ತಬಂದು, ತಿರುಗಿತಿರುಗಿ ಹುಟ್ಟಿ ಸಾಯುತ್ತ ಸಂಸಾರಚಕ್ರದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಬೇಕಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದ ಈಗ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಈ ಗರ್ಭಕುಹರದಿಂದ ತಪ್ಪಿಸಿದರೂ, ಪದಕ್ಷಿಂತಲೂ ಅಧಿಕಭಯಂಕರವಾದ ಸಂಸಾರ ಕೋಟದಲ್ಲಿ ಬೀಳಿಸದೆ, ನನಗೆ ಇವೇವಿಧವಾದ ಜ್ಞಾನವು ಮುಂದೆಯೂ ಇರುವಂತೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ಅದರಿಂದ ನಿನ್ನ ಮಾಯೆಯನ್ನೆ ತಿಕ್ರಮಿಸಿ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನಾನು ನಿನ್ನ ರೂಪವನ್ನು ನೋಡಬಹುದು. ಈ ಗರ್ಭಕೂಪದಿಂದ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವಂತೆ, ಸಂಸಾರಕೂಪದಿಂದಲೂ ನನ್ನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿ ರಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಮುಂದೆ ಎಂದೆಂದಿಗೂ ನನಗೆ ಈ ಗರ್ಭವಾಸದುಃಖವು ಬಾರದಂತೆಯೂ ಅನುಗ್ರಹಿಸಬೇಕು. ನಿನ್ನ ಪಾದಾಶ್ರಿತರಿಗೆ ಯಾವ ಕಷ್ಟವೂ ಇಲ್ಲದಂತೆ ಕಾಪಾಡಬೇಕಾದುದು ನಿನ್ನ ಭಾರವಲ್ಲವೇ? ಎಂದು ಗರ್ಭಗೋಪದಲ್ಲಿ ಅಪಾರವಾದ ದುಃಖಕ್ಕೊಳಗಾದಜೀವನು, ಭಗವಂತನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುತ್ತ ಹತ್ತು ತಿಂಗಳವರೆಗೆ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿದ್ದವೇಳಿ, ಒಳಗಿನಿಂದ ಪ್ರಸೂತಿವಾಯುವು ಆ ಜೀವನನ್ನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸುವುದು. ಈ ವಾಯುವಿನ ಒತ್ತುವಿಕೆಯಿಂದ ಜೀವನು ತನ್ನ ಸ್ಥಾನದಿಂದ ಕದಲಿ, ತಲೆಯನ್ನು ಕೆಳಮುಖವಾಗಿ ಮಾಡಿ, ಎಷ್ಟೋ ಕಷ್ಟದಿಂದ ತಾಯಿಯ ಗರ್ಭವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಕ್ಕೆ ಬರುವನು ಅವನು ಹೊರಕ್ಕೆ ತಲೆಯೆತ್ತಿದೊಡನೆಯೇ ಅವನಿಗಿದ್ದ ಹಿಂದುಮುಂದಿನ ಜ್ಞಾನವೆಲ್ಲವೂ ನಷ್ಟವಾಗುವುದು. ರಕ್ತದಿಂದ ತೊಯ್ದ ಮೈಯುಳ್ಳವನಾಗಿ, ನೆಲಕ್ಕೆ ಬದ್ದ ಹುಳುವಿನಂತೆ ಒದ್ದಾಡುವನು. ಒಡನೆಯೇ ಆಜ್ಞಾನವು ಬಂದು ಕವಿಯುವುದರಿಂದ, ರೋದಿಸುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗುವನು. ಅವನ ದುಃಖಕ್ಕೆ ಕಾರಣವೇನೆಂಬುದನ್ನು ಯಾರೂ ತಿಳಿಯಲಾರರು. ಇವನು ಹೀಗೆ ಬಾಯಿಂದ ಮಾತನಾಡಲಾರದೆ ರೋದನಮಾಡುತ್ತಿರುವಾಗ, ಆ ಶಿಶುವಿನ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಾರದೆ, ತಾಯಿ ಮುಂತಾದವರು, ತಮಗೆ ತೋರಿದಂತೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನ್ನಾರಂಭಿಸುವರು. ಹಸಿವಿನ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಅಳುವಾಗ ಅಜೀರ್ಣ ಸಂಬಂಧವಾದ ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವಿಗಾಗಿ ಅಳುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಬೇವಿನ ರಸ ಮುಂತಾದ ಔಷಧಿಗಳನ್ನು ಸುರಿಯುವರು. ಹೊಟ್ಟೆಯ ನೋವಿಗಾಗಿ ಅಳುವಾಗ ಹಸಿವಿಗಾಗಿ ಅಳುವನೆಂದು ತಿಳಿದು, ಮೇಲೆಮೇಲೆ ಸ್ತನ್ಯವನ್ನು ಕುಡಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಅದರಿಂದ ಆ ಶಿಶುವಿನ ದೇಹಕ್ಕೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಬಾಧೆಯುಂಟಾಗುವುದು. ಆಗಾಗ ಆ ಶಿಶುವನ್ನು ತಂದು ತಗಣೆಗಳಿಂದಲೂ, ಸೊಳ್ಳೆಗಳಿಂದಲೂ ತುಂಬಿ ಕಲ್ಮಷವಾದ

ಹಾಸಿಗೆಯಲ್ಲಿ ಮಲಗಿಸುವರು, ಇವುಗಳ ಬಾಧೆಯಿಂದ ಬಹಳವಾಗಿ ಸಂಕಟಪಡುತ್ತ, ಮೈಯನ್ನು ತುರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಎಳುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ಕಂಚ್ಚಿರುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ, ನಡೆಯುವುದಕ್ಕಾಗಲೀ. ಸಾದ ವಿಲ್ಲದೆ ಸುಮ್ಮನೆ ಆಳುತ್ತಿರುವನು. ಹೀಗೆ ಅನೇಕಬಾಧೆಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತ ಎಷ್ಟೋ ಶಮನವಿಲ್ಲ, ಆ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯನ್ನು ಕಳೆಯುವನು. ಈ ಬಾಲ್ಯಾವಸ್ಥೆಯು ಕಳೆಯುತ್ತ ರುವಾಗಲೇ ಅವನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕಾಮಕ್ರೋಧಾದಿಗಳು ತಲೆಯೆತ್ತುವುವು. ಈ ಕಾಮಕ್ರೋಧಗಳೂ ಅವನ ಶರೀರದೊಡನೆಯೇ ಬೆಳೆಯುತ್ತ ಬರುವುವು. ತನ್ನ ನಾಶವನ್ನೇ ತಾನು ತಿಳಿಯದೆ, ತನಗೆ ಅಸೆಯು ಹೆಚ್ಚಿದಷ್ಟೂ ತನ್ನ ಇನ್ನುಕ್ಕೆ ವಿರೋಧಿಗಳಾದವರಲ್ಲಿ ಕೋಪವನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ದೇಹವನ್ನೇ ಸೇರಿಕೊಂಡಿರುವ ಆ ಜೀವನು, ವಿವೇಕಹೀನನಾಗಿ, ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ನಾನೇ ನಡೆಸುವೆನೆಂದೂ ಎಲ್ಲವೂ ತನ್ನದೆಂದೂ ಅಹಂಕಾರ ಮನುಷ್ಯರಿಗಿಂದ ಬೇಗ ಬೆರೆಯುವನು. ಹೀಗೆ ದುರ್ಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳ ಮನುಷ್ಯನು ತಾನು ಯಾವುದಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ ತನಗೆ ಸಂಸಾರವು ಕಟ್ಟಿರುವದೋ ಅಂತಹ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಪವರ್ತನೆಯು, ತಿರುಗಿತಿರುಗಿ ಜನ್ಮಮಾರ್ಗಗಳಿಗೆ ಸಿಕ್ಕಿಯಿಗ್ಗುವ, ತಿರುಗಿ ದುಃಖಪ್ರಚುರವಾದ ಆ ದೇಹವನ್ನೇ ಹೊಂದುವನು. ಕುಟುಂಬಪ್ರಾಪ್ತಿಕಾಂಕ್ಷೆ, ಅದರಲ್ಲಿ ಎಷ್ಟೋ ಅಸತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿ, ನರಕದ ಬಾನಿರುಳ್ಳಿ ಎಳೆಯುವನು. ಜನನೇ! ಕುಟುಂಬವ್ಯಸನದಿಂದ ಹೊರಗಿನ ಅನರ್ಥಗಳೆಂಬವನ್ನು ಬಲ್ಲಿಯಾ? ಇವರ ಸಹವಾಸವನ್ನು ತಲೆಯಾರಿಸಿಕೊಂಡು, ಮನುಷ್ಯನಿಗೆ ಸತ್ಯ, ಶೌಚ, ದಯೆ, ದಾಸ, ಬುದ್ಧಿ, ಸಂಪತ್ತು, ಲಜ್ಜೆ, ಕೀರ್ತಿ, ತಾಳ್ಮೆ, ಶಮ, ರಮ, ಮುಂತಾದ ಗುಣಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶವಾಗುವದಿರುವು. ವಿವೇಕಿಯಾದವನು ಇಷ್ಟೊಂದನ್ನರಕ್ಕೆ ಕಾರಣವಾದ ಈ ದುಸ್ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಶಿಶ್ನೋದ್ರವರಾಯಣರಾದ ಅಸತ್ತುಗಳೊಡನೆ ಸೇರಿದವನು ಅವರಿಂದ ದುರ್ಮಾರ್ಗಕ್ಕೆ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟವನಾಗಿ, ಮೊದಲಿನಂತೆ ನರಕದಲ್ಲಿಯೇ ಬೀಳುವನು. ಯಾರು ಕೇವಲವಿಷಯಾಸಕ್ತರಾಗಿರುವರೋ, ಯಾರು ಸ್ವಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ದೇಹವನ್ನೇ ಆತ್ಮವೆಂದು ಭ್ರಮಿಸುವರೋ, ಯಾರು ವಿವೇಕವಿಲ್ಲದ ಮೂಢಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರೋ ಯಾರು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ತಾಳ್ಮೆಯಿಲ್ಲದವರೋ, ಯಾರು ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೋಹಪಾಶಕ್ಕೆ ಸಿಕ್ಕಿಬಿದ್ದು ಅವರ ಕೈಯಾಟದ ಬೊಂಬೆಗಳಂತೆ ಅವರು ಹೇಳಿದ ಹಾಗೆ ಆಡುತ್ತಿರುವರೋ, ಅಂತವರನ್ನು ನೋಡಿದಾಗ, ಅವರ ದುಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಶೋಕಿಸಬೇಕೇ ಹೊರತು, ಅಂತವರೊಡನೆ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರವೂ ಸಹವಾಸವನ್ನು ಮಾಡಬಾರದು. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗದಿಂದಾಗಲೀ, ಆ

ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವುಳ್ಳವರೊಡನೆ ಸಹವಾಸಮಾಡುವುದರಿಂದಾಗಲೀ, ಉಂಟಾಗುವಷ್ಟು ಅನರ್ಥಗಳು ಪುರುಷನಿಗೆ ಬೇರೆ ಯಾವ ಕಾರಣದಿಂದಲೂ ಉಂಟಾಗಲಾರದು. ಇದರಿಂದ ದುಃಖವೇ ಮೊದಲು ಎಂದಿಗೂ ಸುಖವಿಲ್ಲ. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಮೋಹವಾಶೆ ವೆಂಬುದು, ವ. ಹಾಚ್ಚಾನಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಬಲವಾಗಿ ಸೆಳೆದು ಕಟ್ಟಿಹಾಕದೆ ಬಿಡಲಾರದು. ಅನ್ಯಾ ! ಇದಕ್ಕೊಂದು ಇತಿಹಾಸವನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ತನ್ನ ಕುಸುಮಾರಿಯಾದ ಸರಸ್ವತಿಯನ್ನು ನೋಡಿ, ಅವಳ ಸೌಂದರ್ಯಕ್ಕೆ ಮೋಹಿತನಾಗಿ ಅವಳನ್ನೇ ಸರಿಗ್ರಹಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಅವಳು ಮೃಗರೂಪವನ್ನು ಧರಿಸಿ ಓಡುತ್ತಿದ್ದರೂ ಬಿಡದೆ. ತಾನೂ ಮೃಗರೂಪವನ್ನೇ ಧರಿಸಿ, ಅವಳನ್ನು ಬೆನ್ನಟ್ಟಿ ಮೋಹಿತನಾದನು. ಮಹಾತ್ಮನಾಗಿ ಚ್ಛಾನಾಧಿಕನೇನಿಸಿಕೊಂಡಂತಹ ಬ್ರಹ್ಮನೇ ಮೀರಿ ಸ್ತ್ರೀಮೋಹದಿಂದ ಮರಳಾಗಿ ಲಜ್ಜೆಯನ್ನು ಕಂಡು, ತನ್ನ ಮೊಟ್ಟೆಯಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮಗಳನ್ನೇ ಸಂಭೋಗಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಯತ್ನಿಸಿದನು. ಇನ್ನು ಸಾಮಾನ್ಯಜನರಿಗೆ ಈ ಮುಖ್ಯಬ್ಧಿಯು ಹುಟ್ಟುವುದೇನಾಶಯವು. ಸ್ತ್ರೀಸಂಗತ್ಯವೆಂಬುದು ಅಮೃತಾಂತವು. ಜ್ವರವನ್ನೇಳೆಯು ವಂತೆ ಪುರುಷರಮಸ್ಸನ್ನು ಹೃದಯಾಶ್ರಯದಲ್ಲಿ ಅರ್ಪಿಸಿಬಿಡುವುದು ಆ ಬ್ರಹ್ಮನಿಂದ ಇಷ್ಟವಿಲ್ಲ. ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳೂ ಕೂಡ ಈ ಮೋಹ ಪೀಡನನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳಲಾಗದೆ ಹೋದರು. ಆತ್ಮಂತಜ್ಞಾನಾಧಿಕನಾದ ನಾರಾಯಣಮಹರ್ಷಿಮೊಬ್ಬನು ಮೊದಲು ಬೇರೆ ಯಾರೂ ಈ ಸ್ತ್ರೀಮಾಯೆಯನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಿಕೊಂಡವರಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮನೇ ! ಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿಂದ ಲೋಕವನ್ನು ಹರಡಿರುವ ಆ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯ ಪ್ರಭಾವವನ್ನೇನೆಂದು ಬಲ್ಲೆ. ಆ ಸ್ತ್ರೀವೈಕ್ರಿಯು ತನ್ನ ಹುಬ್ಬನ್ನು ಒಂದಾವರ್ತಿ ಕುಣಿಸುವುದರಿಂದಲೇ, ಲೋಕವಿಜಯಿಗಳಾದ ಅನೇಕ ಶೂರರನ್ನೂ ಸ್ವಾಧೀನಪಡಿಸಿಕೊಂಡು ಅವರನ್ನೂ ಕುಣಿದಾಡಿಸಿಬಿಡುವುದು. ನನ್ನನ್ನವಾಸನೆ ಮಾಡಿ ಆದರಿಂದ ಅತ್ಮಜ್ಞಾನವನ್ನು ಕೊರತುಮಾಡಿ, ಮೊದಲು ಈ ಸ್ತ್ರೀಸಂಗವನ್ನು ಶುಷ್ಕಾಂಗವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿನ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಎಂತಹ ಜ್ಞಾನಾಧಿಕನಾದರೂ ಬುದ್ಧಿಗಟ್ಟು ಅಕಾರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ, ಘೋರನರಕಗಳಲ್ಲಿ ಬೀಳುವನು. ಉಪಚಾರ ಮೊದಲಾದ ನೆನದಿಂದ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲಗೆ ತನ್ನ ಕಡೆಗೆ ಬಂದು ಸೇರುತ್ತಿರುವ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವಾದ ಈ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯನ್ನು ನೋಡಬೇಡನೆ ಪುರುಷನು, ಮೇಲೆ ಹುಲ್ಲಿನಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಹಾಲುಬಾವಿಯಂತೆ, ಅದನ್ನು ತನಗೆ ಮೃತ್ಯು ಹೇತುವನ್ನಾಗಿ ತಿಳಿಯಬೇಕೇ ಮೊದಲು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಹತ್ತಿರಕ್ಕೆ ಸೇರಿಸಬಾರದು. ಇಂತಹ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಪುರುಷನಿಗೆ ತಿಳಿಯದ ಹಾಗೆಯೇ ಸುಖಭ್ರಾಂತಿ

ಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ ಮಹಾನರ್ಥಗಳನ್ನು ತಂದು ಸೇರಿಸುವರು. ಇದರಂತೆಯೇ ಸ್ತ್ರೀಯರೂ ಕೂಡ ಮೋಕ್ಷಾರ್ಥಕ್ಕೆಯುಳ್ಳವರಾದರೆ ಪುರುಷರ ಸಹಾವಾಸವನ್ನು ನಿಶ್ಚೇಷವಾಗಿ ತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಜೀವಾತ್ಮನು ಸ್ತ್ರೀಯರಲ್ಲಿ ಮೋಹಗೊಂಡು, ಮರಣ ಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಆ ಸ್ತ್ರೀವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ ಬರುವುದರಿಂದ, ಮುಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ತಾನೇ ಸ್ತ್ರೀರೂಪವನ್ನು ಹೊಂದುವನು. ಹಿಂದಿನ ಜನ್ಮದಲ್ಲಿ ಪುರುಷನಾಗಿದ್ದ ಜೀವನೇ ಈಗ ಆತ್ಮಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮರೆತು, ತನ್ನನ್ನು ಹೆಂಗಸಾಗಿ ಭಾವಿಸಿಕೊಳ್ಳುವನು. ಪುರುಷರೂಪದಿಂದ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಹರಡಿರುವ ಭಗವನ್ಮಾಯೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಮೋಹಗೊಳ್ಳುವನು. ಅಂತಃಕರಣವನ್ನು ಕೈಹಿಡಿದರೆ ಅವನಿಂದ ತಾನು ಬೇಕಾದ ಉಡಿಗೆಗಳನ್ನೂ, ಐಶ್ವರ್ಯವನ್ನೂ, ಇತರ ಭೋಗವ್ಯಾಪ್ತಿಗಳನ್ನೂ ಪಡೆಯಬಹುದೆಂದೂ, ಅವನೇ ತನಗೆ ಭರ್ತನೆಂದೂ ಭಾವಿಸುವನು. ಬೇಟೆಗಾರರ ಹಾಡು ಜಿಂಕೆಗಳಿಗೆ ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದಿಡುವಂತೆ, ಪುರುಷವ್ಯಕ್ತಿಯಿಂದ ನನ್ನ ಮಾಯೆಯು ಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೆ ಅಸೆಯನ್ನು ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಅನರ್ಥವನ್ನು ತಂದಿಡುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಎರ್ಪಟ್ಟಿರುವುದೇ ಹೋರವುದೇ ಬೇರೆಯಲ್ಲ. ಜನನಿ! ಹೀಗೆ ಜೀವನು, ಗರ್ಭಕೋಶದಲ್ಲಿಯೂ, ಜನನಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ, ಬಾಲ್ಯಯಾವನಗಳಲ್ಲಿಯೂ, ಅದರಿಂದಾಚೆಗೆ ಮುಪ್ಪು, ಸಾವು, ಮುಂತಾದ ಅವಸ್ಥೆಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಅನುಭವಿಸಬೇಕಾದ ಕಷ್ಟಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನಷ್ಟೇ? ಇದರ ಮೇಲೆ ನಿನಗೆ ಇನ್ನೂ ಕೆಲವು ಸಂದೇಹಗಳುಂಟಾಗಬಹುದು. ಉತ್ಪತ್ತಿವಿನಾಶಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ನಿತ್ಯವಸ್ತುವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ಜೀವನಿಗೆ ಜನನಮರಣಗಳೆಂಬುದು ಹೇಗೆ! ಅಥವಾ ಅವನಿಗುಂಟಾಗುವ ಜನನ ಮರಣಗಳ ಸ್ವರೂಪವೆಂತಹುದು? ಶರೀರಾನುಭವದಿಂದಲೇ ಸರ್ವಕರ್ಮಗಳೂ ಕ್ಷೇಣಿಸುವುದಾದರೆ, ಅವನ ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನೇ ತಿದ್ದಿದಾಗಲೇ ಅವನ ಪ್ರಾರಬ್ಧ ಕರ್ಮಗಳು ಕ್ಷೇಣಿಸಿ ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೆ? ಹೀಗೆ ಕರ್ಮಕ್ಷಯವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಮೇಲೆ ಜೀವನಿಗೆ ತಿರುಗಿ ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರವುಂಟಾಗುವುದೇಕೆ? ಕರ್ಮಸಂಬಂಧವು ನೀಗಿದ ಮೇಲೆ ಶರೀರಸಂಬಂಧವೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕಲ್ಲವೇ? ಒಂದುವೇಳೆ ಬೇರೆ ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗಬೇಕಾದರೂ, ಜೀವನಿಗೆ ಆ ಶರೀರದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಿನ ಶರೀರದಲ್ಲಿದ್ದ ಭೂತಸೂಕ್ಷ್ಮಗಳೇ ಅನುಸರಿಸಬರುವುವೇ? ಅಥವಾ ಅವು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗುವುವೇ? ಈ ವಿಧವಾದ ಸಂಶಯಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಿನ್ನ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಕುಟ್ಟುವುದಕ್ಕೆ ಅವಕಾಶವುಂಟು. ಈ ಸಂದೇಹಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ನೀಗಿಸುವೆನು ಕೇಳು? ಕೇಳಿಸು ಒಂದು ಶರೀರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮತ್ತೊಂದು ಶರೀರಕ್ಕೆ ಹೋಗುವಾಗ, ಕಡುವೆ, ಒಂದು ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಶರೀರವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಪಂಚಭೂತಗಳಿಂದಲೂ, ಇಂದ್ರ

యగళిందలూ, మనస్సినిందలూ, కూడి ఇదే ఆత్మవేంబ అభిమానಕ್ಕೆ వాత్స-
వాద ఆ సూక్ష్మశరీరదోషడనే మత్తోందు సూలశరీరకే, హోగి సేరు
వను. హిందిద్ద సూలశరీరదలీ కాను మాడిద కర్మగళిగి ఫలవన్న నుభవి
సుత్త బరువాగలే, తిరుగి మత్తోందు శరీరవన్ను హొందువుదక్కే కారణ
గళాద కర్మగళన్ను యావాగలూ నడేసుత్తలే బరువను. ఈ సూక్ష్మ
శరీరద స్వరూపవన్ను హేళువేను కేళు. సూలశరీరదలీ స్పష్టవాగి కాణు
త్తిద్ద పంచభూతగళే, కణిగి కాణదమ్మ సూక్ష్మదలీయన్ను హొందువు
దరింద ఆదు సూక్ష్మశరీరవేనిసువుదు. జీవను ఆ సూలశరీరవన్ను
బిట్టు సూక్ష్మశరీరకే యోగువుదే మరణవేనిసువుదు ఆ సూక్ష్మశరీ-
రవ సూలదలీయన్ను హొంది, నానెంబ అభిమానకే విషయవాగువుదే
జననవేనిసువుదు ఇదరింద జీవనిగి జననమరణగళేంబుదు సూలసూక్ష్మ
దేహగళ బదలావణియే హొరతు బేరీయల్ల పృథివ్యాది భూతగళల్లపూ
స్పష్టవాగి కాణిసుత్తిద్ద దేహదలీ, అవు కణిగి కాణిపదమ్మ సూక్ష్మదలీ
యన్ను హొందువుదే మరణవు. హిగి శరీరభేదదంద తోరురు జనన
మరణగళన్ను ఆత్మనలీ ఆరొపిసువుదు కేవలభ్రాంతియల్లదే బేరీయల్ల!
ఓ జనని! ఈ దేహవన్ను కుంతు మత్తే కేలవ విషయ గళన్ను తిళిసువేను
కేళు. దేహదలీ నేత్రేంద్రియగళిగి స్థాననాద రంధ్రగళన్నే నావు కణు
గళేందు శేళిదరూ, ఆ రంధ్రగళిగి ఇతరవస్తుగళన్ను కాణువ శక్తియిల్లి
వన్నే? అదరంతియే కేవల ఇంద్రియగళిగి ఆ శక్తియిరువుదిల్లి. జీవా
త్మన సంబంధవిద్వాగలే ఇంద్రియగళిగి ఆ శక్తియంటాగువుదు. ఆదు
దరింద నోడతక్కవను ఆత్మనే హొరతు ఇంద్రియవల్ల. హిగి స్వతంత్ర
శక్తియిల్లద ఇంద్రియవన్నే ఆత్మవేందు నావు హేగి తిళియబారదో,
హాగియే ఆజీతననాద దేహవన్ను ఆత్మవేందు హేళబాదదు. దేహకే
కాలోజితవాగి బేరీబేరీ వికారగళంటు. ఆత్మనిగి యావ వికారపూ ఇరు
వుదిల్లి. ఆత్మనిగి జననమరణగళేంబుదు దేహద మూలకవాగియే విరుడు
వుదు. ఆదుదరింద ఈ దేహద జననమరణగళన్ను కురితు నావు స్వల్పపూ
భయపడదేకాదుదిల్లి. ఇదరింద హేడిరుమక్కళ మరణవన్ను నోడి దు. బి
సువుదు కేవల ఆజ్ఞతీయల్లదే బేరీయల్ల. ఆదుదరింద సుఖదుఃఖగళిర
డన్ను సవ. వాగి భావిసి, ఆత్మస్వరూపవన్ను తిళిదు, దేహదలీయూ, హేడి.

ರುಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದ ಪರಿವಾರಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನೆಮಠ ಮುಂತಾದವುಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮನುತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಧರ್ಮಗಳನ್ನೆ ಸೃಷ್ಟಿಸುತ್ತಿಬರಬೇಕು. ಅತ್ಯಪ್ಪರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನನೋಗವನ್ನೂ, ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಹೊರತು ಇತರ ಸಮಸ್ತ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಜಿಹಾಸೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿಸತಕ್ಕ ವೈರಾಗ್ಯವನ್ನೂ ಹಿಡಿದು, ಶಾಸ್ತ್ರಾನುಷ್ಠಾನದ ನಿಶ್ಚಯೇಹವಾದ ಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಭಗವಂತನ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇಪಟ್ಟ ಈ ಪ್ರಪಂಚವ್ಯಾಪಾರಗಳಲ್ಲಿ ಅಸಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವನ್ನಾಚರಿಸಬೇಕು. ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿಯೂ ಜಗವಂತನ ಮಾಯೆಯಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದರಿಂದ, ಇದರೊಳಗಿನ ಒಂದೊಂದು ವಸ್ತುವೂ ಅತ್ಮನನ್ನು ಮರುಳುಪಾಡಿದ ಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸೇಳುತ್ತಿರುವುದು ಅದುವರಿಂದ ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನಸ್ಸಿಡದೆ, ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದಗಳನ್ನೇ ಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಾವಿಸುತ್ತಿರಬೇಕು. ಜೀವನ ತಪ್ಪಿಡನೆ ಬುದ್ಧಾಗಿ ಸೇರಿದಂತಿರುವ ದೇಹದಲ್ಲಿಯೇ ಅಭಿಮಾನವನ್ನು ತೊಲಿಯಬೇಕಾಗಿರುವಾಗ, ಇತರವಸ್ತುಗಳಲ್ಲಿ ಮನುತೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಬಿಡಬೇಕೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಅದುದರಿಂದ ಓ ಜನನೀ! ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ, ಆ ಭಗವಂತನ ಪಾದಾರವಿಂದವನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಶರೀರಾಳವಾನವನ್ನೇ ಇದಿರುನೋಡುತ್ತ, ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಓಡಿಯತಕ್ಕವನೇ ಪರಮಪುರುಷಾರ್ಥವನ್ನು ಹೊಂದುವರು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮಹನಶ್ಚಿತ್ತಂದನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{ ಪುಣ್ಯಕರವಾದ ಗಣನಾಚರಿಸಿದವರಿಗೂ,
 ಪರಬುದ್ಧೋಪಾಧಿವನ್ನು ಮಾಡಿದವರಿಗೂ
 ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಸದ್ಗತಿಗಳು }

ಅಮ್ಮಾ! ಇದುವರೆಗೆ ನಿನಗೆ ದುಷ್ಟವರ್ತನಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವುದರಿಂದಂಟಾಗುವ ನರಕಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಇನ್ನು ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಗತಿಗಳನ್ನೂ ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಈ ಸತ್ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಂದ ನಡೆಸುವ ಪುನೃತ್ಯಧರ್ಮಗಳೆಂದೂ, ಯಾವ ಫಲವನ್ನೂ ಅಪೇಕ್ಷಿಸದೆ ಭಗವದರ್ಪಣರೂಪವಾಗಿ ನಡೆಸತಕ್ಕ ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳೆಂದೂ ಎರಡು ಬಗೆಯುಂಟು. ಗೃಹಸ್ಥಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿರುವವನು, ಪ್ರಾಯಶಃವಾಗಿ, ಆ ಆಶ್ರ

ಮಕ್ಕ ಸುಗುಣಗಳಾದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಅನುಷ್ಠಿಸುತ್ತ, ಅರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಆಸಕ್ತನಾಗಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸುವನು. ಹೀಗೆ ಕೇವಲ ಗೃಹಸ್ಥ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿರತಕ್ಕವನು, ವಿಷಯಾಸಕ್ತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಮೂಢನಾಗಿ, ಭಗವದಾರಾಧನದಿಂದ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ ಯಾಗಾದಿಗಳಿಂದ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು. ಶ್ರಾದ್ಧಾದಿಗಳಿಂದ ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನು ಪೂಜಿಸುವನು. ಯಾವಾಗಲೂ ಹೀಗೆ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಬಹುಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ಎಷ್ಟೋ ವ್ರತಗಳನ್ನೂ ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುವನು. ಹೀಗೆ ಸೋಮಯಾಗಗಳನ್ನು ಮಾಡುತ್ತ ಬಂದವನುಗಳು, ಧೂಮಾದಿರೂಪವಾಗಿ (ಎಂದರೆ, ಧೂಮ, ರಾತ್ರಿ, ಕೃಷ್ಣಪಕ್ಷ, ದಕ್ಷಿಣಾಯನ, ಪಿತೃಲೋಕ, ಅಕಾಶ, ಚಂದ್ರವೆಂಬೀ ಕ್ರಮದಿಂದ) ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರುವನು. ಅಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಕರ್ಮಫಲವನ್ನು ಸಭವಿಸಿದ ಮೇಲೆ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹಿಂತಿರುಗಿ, ಅಕಾಶ, ನಾಯು, ಧೂಮ, ಮೇಘವೆಂಬೀ ಕ್ರಮದಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕಿಳಿದು ಭೂಮಿಗೆ ಬಂದುಸೇರುವನು. ಹೀಗೆ ಚಂದ್ರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದವರು, ಶಾಶ್ವತವಾಗಿ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರದೆ, ತಿರುಗಿ ಅಭಿಷೇಕತೀರ್ಥದಿಂದ ಬರಬೇಕಾದುದರಿಂದ, ಇಂತಹ ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಚರಿಸುವುದರಿಂದ ಶಾಶ್ವತಮುಖವು ಕೈಗೊಂಡಿರುವರು. ಶೇಷಶಾಯಿಯಾದ ಭಗವಂತನು, ಸರ್ವಶರೀರವೆಂಬ ಶಾಸಿಗಿಯಲ್ಲಿ ಯಾವಾಗ ಬೋಗಸಿಪ್ರೆಯಿಂದ ಮಲಗುನೋ, ಆಗ ಇಂತಹ ಪ್ರಾಣಾಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ನಾಶಹೊಂದುವುವು. ಎಂದರೆ, ಈ ಪ್ರಾಣಾಲೋಕಗಳೆಲ್ಲವೂ ಕಲ್ಪಾಂತದವರಿಗೆ ಮಾತ್ರವೇ ಇದ್ದು ಕಲ್ಪಾವಸಾನದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನು ಪ್ರಪಂಚವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಉಪಸಂಹಾರಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುವಾಗ ಇವೂ ನಾಶಹೊಂದುವುವು. ಬೇರೆ ಸಾಧಾರಣ ಧರ್ಮವನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವರು ಇಷ್ಟು ಕಾಲದವರೆಗೂ ಕೂಡ ಅಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಲಾರರು. ಜನನೀ ! ಇನ್ನು ಪರಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನ ಮಾಡುವವರಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ಸದ್ಗತಿಗಳನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು. ಪೃಥ್ವಿಮನಸ್ಸುಳ್ಳ ಯಾವ ಸತ್ಪುರುಷರು, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿ, ಅರ್ಥಕಾಮಗಳನ್ನು ಕೈಗೊಂಡಿರತಕ್ಕ ವರ್ಣಾಶ್ರಮಧರ್ಮಗಳನ್ನೇ ಪ್ರಧಾನವಾಗಿಟ್ಟುಕೊಳ್ಳದೆ, ದುಃಸ್ವಭಾವವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಾವು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಒಂದೊಂದು ಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ಅರ್ಪಿಸುತ್ತ, ಶವದವಾದಿ ಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದವರಾಗಿ, ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಭಗವಂತನ ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೂ, ಅವುಗಳನ್ನು ಕೀರ್ತಿಸುವುದರಲ್ಲಿಯೂ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿ, ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು, ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ವರ್ಣಾಶ್ರಮ ಧರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಗವದರ್ಪಣರೂಪವಾಗಿಯೇ ನಡೆಸುತ್ತ ಬರುವರೋ, ಅಂತವರು ಸೂರ್ಯಬಿಂಬವ್ವಾದಿಂದ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಲ್ಲಿ (ಎಂದರೆ,

ಅರ್ಚಿ, ಅಹಸ್ತು, ಶುಕ್ಲ ಪಕ್ಷ, ಉತ್ತರಾಯಣ, ಸಂವತ್ಸರ, ವಾಯು, ಸೂರ್ಯ ಚಂದ್ರ, ವಿದ್ಯುತ್ತು, ವರುಣ, ಇಂದ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಗಳ ಮಾರ್ಗವಾಗಿ) ಪರಮ ಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುವರು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಈ ಲೋಕದ ಬಂಧನೋಕ್ತೆಗಳಿಗೆ ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವನಿಯಾವಕನಾಗಿಯೂ, ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳಿಗೂ ಅಧಿಪತಿಯಾಗಿಯೂ, ಈ ಪ್ರಪಂಚದ ಸೃಷ್ಟಿಸ್ಥಿತಿ ಸಂಹಾರಗಳಿಗೆ ಕರ್ತನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಆ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಸೇರುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಮೇಲೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ನಿವೃತ್ತಿ ಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದ ಯೋಗಿಗಳು, ತಾವು ನಡೆಸತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ಮರಣಹೊಂದಿದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವರು ಎರಡುಪಾರ್ಥಕಾಲದವರೆಗೆ ನಿಲ್ಲತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಅಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನೊಡನೆ ವಾಸಿಸುತ್ತಿರುವರು. ಯಾವಾಗ ಭಗವಂತನು ಪೃಥಿವಿ, ಅಪ್ಪ, ತೇಜಸ್ಸು, ವಾಯು, ಆಕಾಶ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳು, ಶಬ್ದಾದಿವಿಕಯಗಳು, ತಾನು ಸಾಹುಕಾರ, ಇವೇ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಿಂದ ಅವೃತವಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡವನ್ನು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ, ಸ್ಥೂಲರೂಪದಿಂದ ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿರಬೇಕೆಂದು, ನಾಮರೂಪವಿಭಾಗಗಳಿಲ್ಲದ ಸೂಕ್ಷ್ಮದಲೆಯಿಂದ ತನಗೆ ಶರೀರವಾಗಿ ಹೊಂದುವನೋ, ಆಗ ಆ ಲೋಕದಲ್ಲಿರುವವರೆಲ್ಲರೂ, ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿದ ಯೋಗಿಗಳು ಕಲ್ಪಾಂತದವರೆಗೆ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಮೊರತು ಬೇರೊಂದರಲ್ಲಿ ದೃಷ್ಟಿಯಿಡದೆ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ ಮನಸ್ಸನ್ನೂ ತಡೆದು, ವಿರಕ್ತರಾಗಿ ಅಹಂಕಾರ ಮಮಕಾರಗಳಿಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಮೇಲೆಯೇ, ಕೊನೆಗೆ ಪರಮಪುರುಷನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನೂ ಸೇರುವರುಅಮ್ಮಾ! ಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದವರಿಗೆ ಹೀಗೆ ಘನಮಾದಿಗತಿಯೆಂದೂ, ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯೆಂದೂ ಎರಡು ಮಾರ್ಗವುಂಟು. ಪ್ರವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಧನಮಾದಿಗತಿಯಿಂದ ಪುಣ್ಯಲೋಕಗಳನ್ನು ಸೇರಿದವರು, ತಿರುಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಬೇಕಾಗುವುದು. ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಸಮಸ್ತಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಭಗವದರ್ಪಣವಾಗಿ ಮಾಡಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಪೂರ್ಣವಾದ ಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದವರು. ನೆಟ್ಟಗೆ ಅರ್ಚಿರಾದಿಗತಿಯಿಂದ ಪರಮಪದವನ್ನು ಸೇರಿದ ಮೇಲೆ ಅವರಿಗೆ ಪುನರಾವೃತ್ತಿಯಿಲ್ಲವು. ಓ ಜನನೀ! ಆದುದರಿಂದ ನೀನೂ ಸಮಸ್ತ ಭೂತಗಳ ಹೃದಯಕಮಲದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿರುವ ಪುಣ್ಯಕೀರ್ತಿಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನನ್ನೇ ದೃಢಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮರೆಪೋಕ್ಕು, ಸದ್ಗತಿಯನ್ನು ಹೊಂದುವವಳಾಗು. ಮೋಕ್ಷವನ್ನು ಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅನೇಕ ಮಾರ್ಗಗಳಿದ್ದರೂ ಭಕ್ತಿಗಿಂತಲೂ ಸುಲಭವಾದ ಮಾರ್ಗವಿಲ್ಲ. ಅಮಾರ್ಗವನ್ನೇ ಹಿಡಿದು ನೀನು ಭಗವಂತನನ್ನು ಭಜಿಸು

ತ್ತಿರು! ಯಾರಿಗಾದರೇನು! ಲೋಕದಲ್ಲಿ ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನವಿರುವವರಿಗೆ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಸಂಸಾರದ ಕಟ್ಟು ತಪ್ಪಿದುದಲ್ಲ! ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸುವ ಮಹಾಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳಬ್ರಹ್ಮನಾದರೂ ಕೂಡ, ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಅವನೂ ಸಂಸಾರಕ್ಕೆ ಕಟ್ಟು ಬಿದ್ದೇ ತೀರಬೇಕು. ಮತ್ತು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ಪ್ರಾಣವಿಶೇಷದಿಂದ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ, ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ನಿರತರಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ, ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾದ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ ತಿರುಗಿ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಬೀಳುವರು ಹೀಗಿರುವಾಗಬೇರೆ ಸಾಮಾನ್ಯಜನರು ಈ ದೇಹಾಭಿಮಾನದಿಂದ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಕಟ್ಟು ಬೀಳುವರೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳಬೇಕಾದುದೇನು? ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾಗಿಯೂ, ವೇದಗರ್ಭನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನಾಗಲೀ ಮರೀಚಿ ಮೊದಲಾದ ಮಹರ್ಷಿಗಳಾಗಲೀ, ಯೋಗಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಸನಕಾದಿಗಳಾಗಲೀ, ಇತರ ಸಿದ್ಧರಾಗಲೀ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರಾದರೂ 'ನಾನೇ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ಮಾಡತಕ್ಕವ'ನೆಂಬ ಅಹಂಭಾವವನ್ನು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವಾದರೂ ಇಟ್ಟ ಪಕ್ಷದಲ್ಲಿ, ಸೂಕ್ಷ್ಮಚಿದಚ್ಛಿತಿಷ್ಠನಾದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಲಯಹೊಂದಿದ್ದು, ತಿರುಗಿ ಸೃಷ್ಟಿದಶೆಯಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿನಂತೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿಬೇಕಾಗುವುದೇ ಹೊರತು, ಅಂತವರು ಪರಮಪದವನ್ನು ಸೇರಿ ಭಗವದನುಭವವೆಂಬ ನಿತ್ಯಾನಂದವನ್ನನುಭವಿಸಲಾರರು. ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯೆಂಬ ಐಶ್ವರ್ಯವೂ ಕೂಡ ಪ್ರಾಣಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೇ ಲಭಿಸತಕ್ಕದಾದುದರಿಂದ, ಕರ್ಮಾಧೀನವೆನಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು. ಅದನ್ನನುಭವಿಸಿ ಪರಮಪುರುಷನಲ್ಲಿ ಲೀನವಾಗಿದ್ದು, ತಿರುಗಿ ಇತರಲೋಕಗಳಂತೆ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಳಪಡಬೇಕಾಗುವುದು. ಹೀಗೆ ಫಲಾಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದೆ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರೂ ಕೂಡ ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನವುಳ್ಳವರಾದರೆ ಸಂಸಾರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿ ಬೀಳುವರು. ಹೀಗಿರುವಾಗ ಸಂಸಾರಿಕ ಫಲಗಳನ್ನೇ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕ ದೇಹಾಭಿಮಾನಿಗಳಿಗೆ ಹೇಗೆ ತಾನೇ ಆ ಸಂಸಾರದ ಕಟ್ಟು ಬಿಟ್ಟುಹೋಗುವುದು? ಬ್ರಹ್ಮಪದವಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಐಶ್ವರ್ಯಗಳಲ್ಲಿ ಆಸೆಯುಳ್ಳವರು, ಅದಕ್ಕೆ ಬೇಕಾದ ಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿಯೇ ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಟ್ಟು ನಿತ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನೂ ಕೂಡ ಆ ಫಲಗಳನ್ನಪೇಕ್ಷಿಸಿಯೇ ನಡೆಸುವರು. ಹೀಗೆ ರಜೋಗುಣದಿಂದ ಮನಸ್ಸು ಕರಗಿದವರು, ಆಯಾ ಫಲಗಳನ್ನು ಕೋರುತ್ತ, ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನು ತಡೆಯಲಾರದೆ, ಗೃಹಸ್ಥಕರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿ, ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಪಿತೃದೇವತೆಗಳನ್ನೂ ಪೂಜಿಸುವರು. ಹೀಗೆ ಧರ್ಮಾರ್ಥಕಾಮಗಳಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯುಳ್ಳ ಪುರುಷರು, ಪ್ರಾಣಶ್ಲೋಕನಾಗಿಯೂ, ಸಂಸಾರನಿವರ್ತಕನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಲಾರರು.

ಇಂತಹ ವಿವೇಕಜೀನರಿಗೆ ಹರಿಕಥಾಶ್ರವಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ತೃಪ್ತಿಯಿರದು. ಉತ್ತಮಪದಾರ್ಥಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಅಮೋಘ್ಯವನ್ನು ತಿಂದು ತೃಪ್ತಿಸಡುವ ಹಂದಿ ಮೊದಲಾದುವುಗಳಂತೆ, ಅಸತ್ಯಭೇಗವನ್ನು ಕೇಳುವುದರಲ್ಲಿಯೇ ತೃಪ್ತಿಸಡುತ್ತಿರುವರು. ಜನನೀ! ಇಂಥವರನ್ನು ದೈವದಿಂದ ವಂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟವರೆಂದೇ ಹೇಳಬೇಕು. ಇಂತಹ ದುರ್ಭಾಗ್ಯರಿಗೆ ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗುವ ಗತಿಯಾವುದೆಂಬುದನ್ನು ಹೇಳುವೆನು ಕೇಳು. ಇಂತವರು ಸೂರ್ಯನಿಗೆ ದಕ್ಷಿಣದಿಕ್ಕಿನಲ್ಲಿರುವ ಧೂಮಾದಿಮಾರ್ಗದಿಂದ ಪಿತೃಲೋಕಕ್ಕೆ ಹೋಗಿ, ಹಿಂತಿರುಗಿ ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಿಗೆ ಹುಕ್ಕಳಾಗಿ ಹುಟ್ಟುವರು. ಇಂತವರು ಹುಟ್ಟಿ, ಗರ್ಭಾಧಾನ ಮೊದಲುಗೊಂಡು, ಶೈಶಾವದಲ್ಲಿ ನಡೆಯತಕ್ಕ ದೇಹಸಂಸ್ಕಾರಗಳೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹೊಂದಿದಮೇಲೆ, ತಿರುಗಿ ಪರಲೋಕವನ್ನು ಸೇರಿ, ಅಲ್ಲಿನ ಸುಖಗಳನ್ನು ನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದು, ತಮ್ಮ ಪುಣ್ಯಫಲವು ಮುಗಿದ ಮೇಲೆ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ಕೆಳಕ್ಕೆ ನೂಕಲ್ಪಟ್ಟವರಾಗಿ, ತಿರುಗಿ ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಜನಿಸುವರು. ಜನನೀ! ಇದೇ ಕಾಮ್ಯಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸತಕ್ಕವರ ಗತಿಯು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಸರ್ವಲೋಕಿನಮಸ್ಯುತನಾದ ಆ ಭಗವಂತನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನೇ ಸರ್ವವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ನಂಬಿ ಆವನನ್ನು ಸೇವಿಸುತ್ತಿರು. ಭಗವಂತನಾದ ಆ ವಾಸುದೇವನಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿದ ಭಕ್ತಿರೂಪವಾದ ಜ್ಞಾನವೇ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿ ವಿರಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಹುಟ್ಟಿಸಿ, ಕೊನೆಗೆ ಪರಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸುವಂತೆಯೂ ಮಾಡುವುದು. ಯಾವಾಗ ಭಗವದುವಾಸನೆ ಮಾಡತಕ್ಕ ಜೀತನನ ಮನಸ್ಸು, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳವನ್ನು ಕಂಡಾಗಲೂ, ಆದರಿಂದ ತೋರಿಬರುವ ಸುಖದುಃಖಗಳೆಂಬ ಭೇದವನ್ನು ಗ್ರಹಿಸಿದಂತೆರುವುದೋ, ಯಾವಾಗ ಉಪಾಸಕನ ಮನಸ್ಸು, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಯನ್ನು, ಬಿಟ್ಟು ಇಷ್ಟರೇಂದೂ, ವಿರೋಧಿಗಳೆಂದೂ ಭೇದಬುದ್ಧಿಯನ್ನಿಡದೆ, ಎಲ್ಲಿವೂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವೆಂಬ ಸಮಬುದ್ಧಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಶುಭಾಶ್ರಯವಾದ ಭಗವದ್ವಿಗ್ರಹವೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಳುವುದೋ, ಆಗ ಅಂತಹ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು. ಕೇವಲ ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನಾಗಿ, ಪರಮಾತ್ಮನೆಂದೂ, ಈಶ್ವರನೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವ ಆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಪೃಥಿವಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೂ, ಅವುಗಳಿಂದ ಕಲ್ಪಿತವಾದ ದೇಹವುಳ್ಳ ದೇವನುಷ್ಯಾದಿ ರೂಪಗಳಿಂದಲೂ, ಕಾಣುತ್ತಿರುವನು. ಆದುದರಿಂದ ಸಮಸ್ತಜಗತ್ತೂ ಬ್ರಹ್ಮಾತ್ಮಕವೆಂದೇ ತಿಳಿ! ಯೋಗಿಗಳು ಸಾಂಗವಾದ ಈ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹಿಡಿದುದಕ್ಕೆ ಪ್ರಕೃತಿಸಂಬಂಧವನ್ನು ನೀಗಿ, ಎಲ್ಲೆಯಿಲ್ಲದ ಆನಂದಸ್ವರೂಪವಾಗಿಯೂ, ಪಾಪನಿವೃತ್ತಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಅಷ್ಟಗುಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದಾಗಿಯೂ ಇರುವ ತಮ್ಮ ಶುದ್ಧ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು

హొందుచుదేవులవు. ఈ జీవనంతయే పరమాత్మనిగూ ఆ ప్రకృతిసంబంధ
 విద్వరూ, అదరల్లి ఒందు విశేషపుంటు. సత్వాదిగుణగళ సంబంధవిల్లనే, కేవల
 జ్ఞానస్వరూపనాద జీవను, ఇతర వస్తుగళన్న గోళరసువ హాగి మోడ
 తక్కు ఇంద్రియగళందలూ, పంచభూతగళందలూ ఏవటట్ట దేవమనుష్యాది
 రూపగళన్న హొందిదాగ, అదన్న తానెందే భ్రమిసువను. భగవంతను
 సర్వజ్ఞ నాదుదరింద అవనిగి ఆధ్యాత్మియిల్ల. మత్తు ఎలే మాతే ! మోదలు
 ముత్తత్తదీంద అహంకారతత్వవాగి మూర్ఖటట్ట, అదరల్లియే సాత్విక,
 రాజస, తామసగళెందు మూరువిధవాగి, అదరల్లి పృథివి మోదలూద భూత
 గళ స్వరూపదీంద విదువిధవాగియూ బేర్పటట్ట తత్వగళూ, ఈ తత్వగళ
 సమదాయరూపనాద అండవు, అదరల్లి కాణిసి కేండ బ్రహ్మనూ, మూల
 ప్రకృతివిశిష్టనాద యావ భగవంతనిందలే లుత్పన్నవాదునూ అంత
 భగవంతనిగి ఈ సమస్త ప్రపంచపు శరీరవేంబుదరల్లి సందేహవేనిదే ?
 హిగి సమస్త జగత్తు బ్రహ్మాత్మకవేంబ విషయవన్న, విరక్తనాగియూ,
 నిస్సంగనాగియూ. దృఢ చిత్త నాగి యూ ఇరువ యోగియూ, శ్రద్ధ
 యిందలూ, భక్తియిందలూ, వైరాగ్యదిందలూ స్పష్టవాగి తిళిదుకేళ్ళ
 బకుదు. ఓ జనని ! ఇదువరేగి నాను నినగి ప్రకృతి, పురుష, పరమాత్మ
 రేంబ మూరు తత్వగళ నిర్భయవన్న తిళిసతక్క జ్ఞానయోగవన్న వివరి
 సిదేను. భగవదుపాసనారూపనాద భక్తియోగవన్న తిళిసిదేను. ఈ
 జ్ఞానయోగక్కాగి, భక్తియోగక్కాగి, భగవంతనేంబు హేళల్పడువ ఆ
 పరమపురుషనోబ్బనే లుద్వేక్తవస్తువేంబు తిళి. ఇవేల్లక్కూ భగవంత
 నోబ్బనే హేగి వ్రాప్యనాగువనేంబు శంకిసబేడ. హాలు మోదలూద ఒందే
 పదార్థపు, నేత్రేంద్రియకే బిళువు, కప్పు, మోదలూద బణ్ణదిందలూ,
 నాలగిగి, రుచి, కహిమోదలూద గుణదిందలూ, త్వగింద్రియకే తీతొణ్ణది
 గుణగళిందలూ, తోణ్ణపడువంతే, భగవంతనోబ్బనే ఆయా శాస్త్రమా
 గళింద బేరేబేరేవిధదల్లి లుపాసనమాడల్పడువను. మత్తు పాంచరాత్ర
 దల్లి హేళల్పట్ట పూజావిధిగళిందలూ, వేదద పుణ్యభాగదల్లి హేళల్పట్ట
 యజ్ఞాదిగళిందలూ, దానాది సత్కర్మగళిందలూ, తపస్సినిందలూ, వేదా
 ధగళి విమర్శగళిందలూ, ఇంద్రియ నిగ్రహదిందలూ, ఫలాపేక్ష యిందలూ
 ఫలాపేక్ష యిల్లదేయూ నడకతక్కు సకామ నిష్కామగళింబ ఎరడు బగియ

ಕರ್ಮಗಳಿಂದಲೂ, ನಿವೃತ್ತಿಧರ್ಮದಿಂದಲೂ, ನಾನಾಬಗೆಯ ಅಂಗಗಳುಳ್ಳ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಪ್ರಕೃತಿಗಿಂತಲೂ, ವಿಲಕ್ಷಣವಾದ ಆತ್ಮತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿಸತಕ್ಕ ಜ್ಞಾನಯೋಗದಿಂದಲೂ, ದೃಢವಾದ ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದಲೂ, ಇವೇ ಮೊದಲಾಗಿ ಇನ್ನೂ ನಾನಾವಿಧ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದಲೂ, ಸಮಸ್ತ ಕಲ್ಯಾಣ ಗುಣ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾಗಿ, ಹೇಯ ಗುಣವಿಲ್ಲದೆ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾದ ಆ ಭಗವಂತನೊಬ್ಬನೇ ಬೇರೆಬೇರೆ ದೇವತಾಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಉಪಾಸಿಸಲ್ಪಡುವನು, ಓ ಜನನೀ! ಸಾತ್ವಿಕ, ರಾಜಸ, ತಾಮಸಗಳೆಂಬ ಮೂರುವಿಧವಾದ ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ಅದರಲ್ಲಿಯೂ, ಸರ್ವೋತ್ತಮವೆನಿಸಿಕೊಂಡ ನೈರ್ಮಲ್ಯರೂಪವಾದ (ಆತ್ಮಂತಿಕ) ಭಕ್ತಿಯನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಹೀಗೆ ನಾಲ್ಕುಬಗೆಯ ಭಕ್ತಿಯೋಗಗಳನ್ನಲ್ಲದೆ, ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳನ್ನೂ ನಾಶಹೊಂದಿ ಸುತ್ತಯಾರಿಗೂ ತಿಳಿಯದೆ ನಡೆದುಹೋಗತಕ್ಕ ಕಾಲಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಮತ್ತು ಜೀವಾತ್ಮನು ಯಾವುದರಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ತನ್ನ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನೇ ತಾನು ತಿಳಿಯದೆ ಹೋಗುವನೋ ಅಂತಹ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನೂ, ಆ ಅವಿದ್ಯೆಯ ಕಾರ್ಯಗಳಿಂದ ವಿಚಿತ್ರವಾಗಿ ಹರಡಿರುವ ಸಂಸಾರಗತಿಗಳನ್ನೂ ನಿನಗೆ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಓ ಜನನೀ! ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ ನಿನಗುಪದೇಶಿಸಿದ ಈ ವೇದಾಂತಾರ್ಥಗಳನ್ನು ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಿಗಲ್ಲದೆ, ಅಸತ್ವಾತ್ಮಗಳಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸಬಾರದು. ಈ ವೇದಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಪದೇಶಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಅಧಿಕಾರಿಗಳಲ್ಲದವರಾರೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಸುವೆನು ಕೇಳು! ಇತರರನ್ನು ಭಯಪಡಿಸಿ ಹಿಂಸಿಸತಕ್ಕ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು, ವಿನಯ ಗುಣವಿಲ್ಲದ ಮೂರ್ಖರು, ಧೂರ್ತರು, ಆಚಾರಹೀನರು, ಡಾಂಭಿಕರು, ವಿಷಯಾಸಕ್ತರು, ಕುಟುಂಬಧರ್ಮದಲ್ಲಿಯೇ ವಿಶೇಷಾಸಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರು, ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯಿಲ್ಲದವರು, ನನ್ನ ಭಕ್ತರನ್ನು, ವಿರೋಧಿಸತಕ್ಕವರು. ಇಂತವರೆಲ್ಲರೂ, ಈ ವೇದಾಂತತತ್ವವನ್ನು ಉಪದೇಶಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ಯೋಗ್ಯರಲ್ಲ. ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಶಾಂತರಾಗಿಯೂ ನನ್ನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ಸದಾಚಾರನಿಷ್ಠರಾಗಿಯೂ ಮಾತ್ಸರ್ಯಾದಿ ದುರ್ಗುಣವಿಲ್ಲದವರಾಗಿಯೂ, ಶುದ್ಧರಾಗಿಯೂ, ಬುದ್ಧಿವಂತರಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತಭೂತಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಮೈತ್ರಿಯುಳ್ಳವರಾಗಿಯೂ, ವಿರಕ್ತರಾಗಿಯೂ, ಸಮಸ್ತವಸ್ತುಗಳಿಗಿಂತಲೂ ನನ್ನನ್ನೇ ಪ್ರಿಯವಸ್ತುವನ್ನಾಗಿ ಭಾವಿಸತಕ್ಕವರಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಸತ್ಪುರುಷರು ಮಾತ್ರವೇ ಈ ವೇದಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಉಪದೇಶಹೊಂದುವುದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಅಧಿಕಾರಿಗಳು. ಅಮ್ಮಾ! ನಾನು ಹೇಳಿದ ಈ ವೇದಾಂತಾರ್ಥವನ್ನು ಯಾವನು ಮತ್ತೊಬ್ಬರಿಗೆ ಉಪದೇಶಿಸುವನೋ, ಅಂತಹ

ವುರುಷನು ನನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ನಟ್ಟ ಮನಸ್ಸುಳ್ಳವನಾಗಿ ನನ್ನ ಸಾನ್ನಿಧ್ಯವನ್ನು ಸೇರುವನು” ಎಂದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂವತ್ತೆರಡನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

{ ದೇವಹೂತಿಯು ಕಪಿಲನನ್ನು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಿ, ಯೋಗ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಮುಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದುದು. ಕಪಿಲಮುನಿಯು ಕರ್ಣಿಯಾದುದು. }

ಅಮೇಲೆ ಮೈತ್ರೇಯಮಹಾಮುನಿಯು, ವಿದುರನನ್ನು ಕುರಿತು, “ವಿದುರಾ ಕೇಳು! ಕಪಿಲಮಹಾಮುನಿಯು ಮಾಡಿದ ಈ ಜ್ಞಾನೋಪದೇಶದಿಂದ ದೇವಹೂತಿಯು ಪರಮಸಂತುಷ್ಟಳಾದಳು. ಅವಳ ಜ್ಞಾನೋದಯಕ್ಕೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದ ಅಜ್ಞಾನವೆಂಬ ತೆರೆಯು ನೀಗಿತು. ಆಗ ಕರ್ದಮಪುತ್ರಿಯಾದ ಆ ದೇವಹೂತಿಯು, ಪ್ರಕೃತಿಪುರುಷೇಶ್ವರರೆಂಬ ಮೂರುತತ್ವಗಳ ನಿಜಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ತಿಳಿದ ಮಹಾಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಧ್ಯಾನಗೋಚರನಾದ ಆ ಕಪಿಲರೂಪಿಯಾದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಹೀಗೆಂದು ಸ್ತೋತ್ರಮಾಡಲಾರಂಭಿಸಿದಳು. “ಹೇ ದೇವಾ! ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ನಿನ್ನ ನಾಭಿಕಮಲದಿಂದಲೇ ಹುಟ್ಟಿ ಈ ಸಮಸ್ತಲೋಕಗಳನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಬ್ರಹ್ಮನು ಕೂಡ, ನಿನ್ನನ್ನು ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ನೋಡಲಾರದೆ ಧ್ಯಾನದಿಂದ ನಿನ್ನನ್ನು ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕರಿಸಿದನು. ಮೊದಲು ಮಹಾಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ನೀನೊಬ್ಬನೇ ಏಕಾಕಿಯಾಗಿ ಮಲಗಿದ್ದವನು. ಈಗ ಭೂಮಿ ಮೊದಲಾದ ಪಂಚಭೂತಗಳಾಗಿಯೂ, ಏಕಾದಶೇಂದ್ರಿಯಗಳಾಗಿಯೂ, ಶಬ್ದಾದಿವಿಷಯಗಳಾಗಿಯೂ ವಿಸ್ತರಿಸಿದ ಪ್ರಕೃತಿಯೂ, ಜೀವಗಳೂ ಆಗ ನಿನಗೆ ಶರೀರರೂಪವಾಗಿಯೇ ಇದ್ದುವು. ಚರಾಚರಾತ್ಮಕವಾದ ಈ ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ಜಠರಪ್ರದಲ್ಲಿಟ್ಟುಕೊಂಡು, ತನ್ನೊಳಗೆ ಸೇರಿದ್ದ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಯ ಗುಣಗಳನ್ನು ಹರಡಿಸಿ ಈ ಪ್ರಪಂಚರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸತಕ್ಕ ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ನಿನ್ನಿಂದ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನೇ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲಾರದೆ ಮೇಲೆ, ಇನ್ನು ನಮ್ಮಂತವರ ಪಾಡೇನು? ಓ! ಮಹಾತ್ಮಾ! ನೀನು ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದುದರಿಂದ ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಡೆಸಬೇಕಾದ ಕಾರ್ಯವೆಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ನೀನು ನಿರ್ವ್ಯಾಪಾರನಾಗಿದ್ದರೂ, ಲೀಲಾರ್ಥವಾಗಿಯೇ ಸತ್ಯಾದಿಗುಣಗಳನ್ನವಲಂಬಿಸಿ, ಬ್ರಹ್ಮರುದ್ರಾದಿಶರೀರಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ನಿನ್ನ ಸಂಕಲ್ಪಶಕ್ತಿಯಿಂದಲೇ ಸೃಷ್ಟಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಸಂಹಾರ ಮೊದಲಾದುವುಗಳನ್ನು ನಡೆಸುತ್ತಿರುವೆ! ನೀನು ಊಹಿ-

ಸುವುದಕ್ಕೂ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ ಅನಂತಶಕ್ತಿಯುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ, ನೀನೇ ಆಸಾಧ್ಯವಾದ ಕಾರ್ಯವೊಂದೂ ಇರುವುದಿಲ್ಲ. ಎಲೈ ದೇವದೇವನೆ! ನೀನು ಮಹಾಪ್ರಳಯದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ. ಸಮಸ್ತಪ್ರಪಂಚವನ್ನೂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿಯೇ ಅಡಗಿಸಿಕೊಂಡು, ಆ ಪ್ರಳಯಸಾಗರದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣಮಗುವಿನಂತೆ, ಅಲದೆಲೆಯಮೇಲೆ ಮಲಗಿ, ಕಾಲ್ಪೆರಳನ್ನು ಬಾಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ರುಚಿನೋಡುತ್ತ, ಲೋಕಮೋಹಕವಾದ ಮಾಯಾಶಿಶುಸ್ವರೂಪದಿಂದ ಕಾಣಿಸಿಕೊಳ್ಳುವೆ. ಹೀಗೆ ಸರ್ವಜಗತ್ಕಾರಣನಾಗಿಯೂ, ಸರ್ವನಿಯಾಮಕನಾಗಿಯೂ, ಇರುವ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನೀನು ಸಾಮಾನ್ಯ ಸ್ತ್ರೀಯಾದ ಈ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದ ಮೇಲೆ, ನನ್ನ ಭಾಗ್ಯವನ್ನೇನೆಂದು ಹೇಳಲಿ! ನನ್ನನ್ನು ಕೃತಾರ್ಥಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿದೆ. ಎಲೈ ಮಹಾತ್ಮನೇ! ಪಾಪಿಗಳನ್ನು ನಿಗ್ರಹಿಸಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಇದಕ್ಕೆ ಮೊದಲೇ ವರಾಹಾದ್ಯವತಾರಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದ ನೀನು, ಈ ಲೋಕಕ್ಕೆ ತತ್ವಜ್ಞಾನವನ್ನು ಪದೇಶಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಈಗ ನನ್ನ ಗರ್ಭದಲ್ಲಿ ಈ ಕಪಿಲರೂಪದಿಂದವತರಿಸಿವೆ. ದೇವಾ! ನೀನು ಈ ನಿನ್ನ ಅವತಾರದ ಪ್ರಯೋಜನಕ್ಕಾಗಿ ತತ್ವೋಪದೇಶದಿಂದ ಲೋಕೋಜ್ಜೀವನವನ್ನು ಮಾಡುವುದು ಹಾಗಿರಲಿ! ಒಂದಾವರ್ತಿ ನಿನ್ನ ನಾಮವನ್ನು ಭಜಿಸಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಸತ್ಯಭೇಗನ್ನು ಕಿವಿಯಿಂದ ಕೇಳಿದರೂ, ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಧ್ಯಾನಿಸಿದರೂ ಕೂಡ, ಚಂಡಾಲಾದಿ ನೀಚಜಾತಿಗೂ ಮುಕ್ತಿಯು ಕೈಗೊಡುವುದು ಹೀಗಿರುವಾಗ ನಿನ್ನನ್ನು ಪುತ್ರನನ್ನಾಗಿ ಪಡೆದು ನಿನ್ನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡುತ್ತಿರುವ ನನಗೆ, ನಿನ್ನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಮುಕ್ತಿಯುಂಟಾಗುವುದರಲ್ಲಿ ಸಂದೇಹವೇನಿದೆ? ಓ ಮಹಾತ್ಮಾ! ಯಾವನ ನಾಲಗೆಯ ತುದಿಯಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಾಮಾಕ್ಷರಗಳಿರುವುವೋ, ಅವನು ಚಂಡಾಲನಾಗಿದ್ದರೂ, ಅವನನ್ನೇ ಮಹಾತ್ಮನೆಂದು ಹೇಳಬೇಕು. ಏಕೆಂದರೆ ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಯಾರು ನಿನ್ನ ನಾಮಕೀರ್ತನವನ್ನು ಮಾಡುವರೋ, ಅಂತವರು ಅನೇಕತಪಸ್ಸುಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕ ಯಜ್ಞಯಾಗಾದಿಸತ್ಕರ್ಮಗಳನ್ನು ನಡೆಸಿದವರಾಗಿಯೂ, ಅನೇಕತೀರ್ಥಯಾತ್ರೆಗಳನ್ನು ಮಾಡಿದವರಾಗಿಯೂ, ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದವರಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಲ್ಲದೆ, ಆ ವಿಧವಾದ ಮಹಿಮೆಯನ್ನು ಹೊಂದಲಾರರು. ಅಂತ್ಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ನಿನ್ನ ನಾಮಸ್ಕರಣವು ಲಭಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಸತ್ಪುರುಷರೆಲ್ಲರೂ ಇಷ್ಟೊಂದು ಪ್ರಯತ್ನ ಪಡುವರು. ಮತ್ತು ಎಲೈ ಪರಮಪುರುಷನೆ! ನೀನು ಸರ್ವ ಜೀವಗಳಿಗೂ ಅಂತರ್ಯಾಮಿಯಾಗಿ ಅವರಿಂದ ಧ್ಯಾನಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು. ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಮಹಿಮೆಯುಳ್ಳವನು. ಸಮಸ್ತಯೋಗಿಗಳಿಗೂ ಧ್ಯಾನಯೋಗ್ಯನು. ಜೀವಾಂತ

ರಾಜಮಿಯಾಗಿದ್ದರೂ, ಜ್ಞಾನಸಂಕೋಚವಿಲ್ಲದೆ ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನು. ವೇದ
ಗರ್ಭನು. ಸರ್ವವ್ಯಾಪಿಯಾದುದರಿಂದ ವಿಷ್ಣುವೆಂದು ಕೀರ್ತಿಸಲ್ಪಡತಕ್ಕವನು.
ಇಂತಹ ಪರಮಪುರುಷನಾದ ನಿನ್ನ ಪಾದಪದ್ಮಗಳನ್ನು ಮರೆಕೊಗುವೆನು”
ಎಂದಳು. ಹೀಗೆ ಸ್ತುತಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಕಪಿಲಮುನಿಯು, ಗಂಭೀರವಾಕ್ಯದಿಂದ ತನ್ನ
ತಾಯಿಯಾದ ಆ ದೇವಹೂತಿಯನ್ನು ಕುರಿತು. “ಅಮ್ಮಾ ! ನಾನು ಇದುವರೆಗೆ
ನಿನಗೆ ಹೇಳಿದ ಭಕ್ತಿಯೋಗವೆಂಬ ಮೋಕ್ಷೋಪಾಯವನ್ನು, ಬಹಳ ಸುಖ
ವಾಗಿಯೇ ಸಾಧಿಸಬಹುದು. ಇದೇ ಮಾರ್ಗವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿದರೆ ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ
ಮೋಕ್ಷವು ಕೈಗೊಡುವುದು. ಇದೇ ನನ್ನ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ನೀನು ಇದೇಮಾರ್ಗವನ್ನು
ಹಿಡಿದು ಶ್ರದ್ಧೆಯಿಂದ ನಡೆಯುವವಳಾಗು ! ಬ್ರಹ್ಮೋಪಾಸನವನ್ನು ನಡೆಸಿದ ಅನೇಕ
ಮಹಾತ್ಮರೂ ಇದನ್ನೇ ಉತ್ತಮಮಾರ್ಗವೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿರುವರು. ಈ ಮಾರ್ಗ
ವನ್ನು ವಲಂಬಿಸಿದವರು ಸಂಸಾರಭಯವಾಗಲೀ, ಮೃತ್ಯುಭಯವಾಗಲೀ, ಯಾವುದೂ
ಇಲ್ಲದೆ ನನ್ನ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಸುಲಭವಾಗಿ ಸೇರಬಹುದು. ಈ ನನ್ನ ಮತವನ್ನು
ನಿರಾಕರಿಸಿದವರಿಗೆ ಎಂದಿದ್ದರೂ ಮೃತ್ಯುಭಯವು ತಪ್ಪದು ! ಅದುದರಿಂದ ನೀನು
ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಬಹಳ ಎಚ್ಚರದಿಂದಿರಬೇಕು.” ಎಂದನು. ಕಪಿಲನು ಹೀಗೆ ತನ್ನ
ತಾಯಿಯಾದ ದೇವಹೂತಿಗೆ ಜ್ಞಾನಮಾರ್ಗವನ್ನು ಪದೇಶಿಸಿದಮೇಲೆ, ಅಕೆಯ ಅನು
ಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಕಣ್ಮರೆಯಾಗಿ ಹೊರಟು : ಹೋದನು. ಇತ್ತಲಾಗಿ ದೇವ
ಹೂತಿಯೂ ಕೂಡ ತನ್ನ ಪ್ರಾತ್ರನಾದ ಕಪಿಲಮಹಾಮುನಿಯ ಉಪದೇಶವನ್ನು
ಸರಿಸಿ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದ ಸರಸ್ವತಿನದಿಯ ತೀರಪ್ರದೇಶಕ್ಕೆ ಅಲಂಕಾರಭೂತ
ವಾದ ಆ ಪುಷ್ಪಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿಯೇ ಭಗವದ್ಧ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ದೃಢಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಯೋಗನಿಷ್ಠ
ಳಾಗಿದ್ದಳು. ತ್ರಿಸಂಧ್ಯಾಕಾಲಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಸ್ನಾನಮಾಡುವುದರಿಂದ ಹಿಂಗಳವರ್ಣ
ವಾಗಿಯೂ, ಸಹಜವಾಗಿಯೇ ಸುರುಳಿಗಟ್ಟಿದ ಮುಂಗುರುಳುಗಳಿಂದ ಶೋಭಿತ
ವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದಜಡೆಯನ್ನು ಧರಿಸಿ, ನಾರುಮಡಿಯನ್ನುಟ್ಟು, ಕ್ರೂರತಪಸ್ಸಿನಿಂದ
ಕಂದಿದ ಮೈಯುಳ್ಳವಳಾಗಿ ದೃಢಭಕ್ತಿಯಿಂದ ಭಗವಂತನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು.
ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಕರ್ದಮಪ್ರಜಾಪತಿಯು ಬಹುಕಾಲದವರೆಗೆ ನಡೆಸುತ್ತಿದ್ದ ತಪಸ್ಸಿ
ನಿಂದಲೂ, ಯೋಗಾಭ್ಯಾಸದಿಂದಲೂ ಮಹಾಮಹಿಮೆಗೊಂಡುದಾಗಿಯೂ ವಿಮಾನ
ಚಾರಿಗಳಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಶೆಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕದಾಗಿಯೂ, ಇದುವರೆಗೆ ತನ್ನ
ಗೃಹಧರ್ಮಗಳಿಗೆ ಸ್ಥಾನವಾಗಿಯೂ ಇದ್ದ ತನ್ನ ಗೃಹದಲ್ಲಿಯೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಸಮಸ್ತ
ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಆಸೆಯನ್ನು ತೊರೆದು ಭಗವದುಪಾಸನವ್ರಂದರಲ್ಲಿಯೇ
ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟಳು ! ಹಿಂದೆ ಕರ್ದಮನು ಈ ದೇವಹೂತಿಯ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಾರ್ಥವಾಗಿ

ತನ್ನ ತಪೋಮಹಿಮೆಯಿಂದ ನಿರ್ಮಿಸಿದ ಆ ದಿವ್ಯಭವನದ ಸೊಗಸನ್ನೂ, ಅಲ್ಲಿನ ಭೋಗಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಕೇಳಬೇಕೇ? ನೋರೆಹಾಲಿನಂತೆ ಬಿಳುವಾದ ಹಾಸಿಗೆಗಳು! ಅದರಮೇಲೆ ಸುವರ್ಣದ ಕುಸುರಿಗಳಿಂದ ಚಿತ್ರಿತಗಳಾದ ಮೇಲ್ಪುಟ್ಟಿಗಳು ಅಂದವಾದ ಸುಪ್ತಗಿಗಳು! ಸುವರ್ಣಮಯವಾಗಿ ಸುಖಸ್ವರ್ಣವುಳ್ಳ ಆಸ್ತರಣಗಳು! ಪಚ್ಚಿ, ಕೆಂಪು ಮುಂತಾದ ನವರತ್ನಗಳಿಂದ ಕೆತ್ತಲ್ಪಟ್ಟು, ನಡುನಡುವೆ ಸ್ತ್ರೀ ಪ್ರತಿಮೆಗಳಿಂದಲಂಕೃತಗಳಾದ ಸೃಟಿಕದ ಗೋಡೆಗಳು! ಈ ಗೋಡೆಗಳ ಮೇಲೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ಬೆಳಗುತ್ತಿರುವ ರತ್ನದೀಪದ ಸಾಲುಗಳು! ಇಂತಹ ಗೋಡೆಗಳಿಂದಾವೃತವಾದ ಮಹೋನ್ನತವಾದ ಉನ್ನರಿಗೆಯ ಸುತ್ತಲೂ ಅಂದವಾದ ಗೃಹೋದ್ಯಾನಗಳು! ಅದರಲ್ಲಿ ವೃಷ ಸಸ್ಯಾದ್ಯಗಳಾದ ಮಂದಾರಪಾಂಜಾಕಾದಿ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಸಮೂಹಗಳು! ಅಲ್ಲಿಲ್ಲಿ ಕಿವಿಗಿಂಪಾಗಿ ಕೂಗುತ್ತಿರುವ ಪಕ್ಷಿ ಮಿಥುನಗಳ ಮಧುರಧ್ವನಿಗಳು! ನಡುನಡುವೆ ಭ್ರಮರಜಂಕಾರಗಳು! ಆ ತೋಟದ ನಡುವೆ ತಾವರೆ ಸೈವಿಲಿಗಳಿಂದ ತುಂಬಿ ಘಮಘಮಿಸುತ್ತಿರುವ ನಡೆಬಾವಿಗಳು! ಸರ್ವಸೌಭಾಗ್ಯವಿಶಿಷ್ಟವಾದ ಇಂತಹ ಉಪವನಗಳಲ್ಲಿ, ಕಿನ್ನರದಂವತಿಗಳು ಅಗಾಗ ಬಂದು ತಮ್ಮ ಗುಣಗಳನ್ನು ಎಡೆಬಿಡದೆ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಿರುವರು. ಮತ್ತು ಕರ್ದಮನು ಈ ಒಂದೊಂದು ಕ್ರೀಡಾಸರೋವರದಲ್ಲಿಯೂ ಉದ್ಯಾನಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋಪ್ರೇಮದಿಂದ ತನ್ನನ್ನು ಉಪಲಾಶಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ಹೀಗೆ ಈ ಭೋಗಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಭೋಗಗಳನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದ ದೇವಹೂತಿಯು, ದೇವತಾಸ್ತ್ರೀಯರಿಗೂ ಅಸೆಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಹುಲ್ಲಿಗಿಂತಲೂ ಕಡೆಯಾಗಿ ಭಾವಿಸಿ, ಕೇವಲ ಭಗವದ್ಭಾಗ್ಯನನ್ನೊಂದರಲ್ಲಿಯೇ ಮನಸ್ಸಿಟ್ಟು ಅವೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಬಿಟ್ಟು ಹೊರಟಳು. ಹೀಗೆ ದೇವಹೂತಿಯು ಕೇವಲವಿರಕ್ತಿಯಿಂದ ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಹೊರಟಾಗಲೂ ಕೂಡ, ತನ್ನ ಪುತ್ರನಾದ ಕಪಿಲಮುನಿಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಬೇಕೆಂಬ ವ್ಯಸನವು ಮಾತ್ರ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹಿಂದೆ ತನ್ನ ಪತಿಯಾದ ಕರ್ದಮನು ತನ್ನನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಹೋದುದೊಂದು, ಈಗಿನ ಪುತ್ರವಿರಹವೊಂದು, ಇವೆರಡೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಬಹಳವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದುಃಖದಿಂದ ತಲೆಯನ್ನು ತಗ್ಗಿಸಿ ಕಂದಿದ ಮುಖವುಳ್ಳವಳಾಗಿದ್ದಳು. ಚಿದಚಿದೀಶ್ವರತತ್ವವನ್ನು ತಿಳಿದವಳಾಗಿದ್ದರೂ ಕೂಡ ಆ ದೇವಹೂತಿಯು, ಈ ಪುತ್ರವಿರಹವನ್ನು ಸಹಿಸಲಾರದೆ, ಕರುವನ್ನಿಗಲಿದ ಹಸುವಿನಂತೆ ದುಃಖದಿಂದ ತಪಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಸರ್ವಸಂಗಪರಿತ್ಯಾಗಮಾಡಿ ಕೇವಲವೈರಾಗ್ಯದಿಂದತಪೋವನಕ್ಕೆ ಹೊರಟ ದೇವಹೂತಿಗೆ, ಇನ್ನೂ ಈ ಪುತ್ರಮೋಹವು ಮಾತ್ರಬಿಟ್ಟು ಹೋಗಲಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ನೀನು

ಶಂಕಿಸಬಹುದು. ವಿದುರಾ ! ಅದುಹಾಗಲ್ಲ ! ಕೇವಲ ಭಗವತ್ಕಾಂಕ್ಷಾನಪರಳಾದ ದೇವಹೂತಿಯ ಮನಸ್ಸು, ಪುತ್ರನೆಂಬ ನೆವದಿಂದ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿಯೇ ನೆಲೆಗೊಂಡಿ ತ್ತಲ್ಲದೆ, ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಸರ್ತಿಸಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆ ದೇವಹೂತಿಯು ತನ್ನ ಮನೆ ಯಲ್ಲಿಯೇ ಸ್ವಲ್ಪಕಾಲದವರೆಗೆ ಪುತ್ರವಿರಹವಿಂದ ಕೊರಗುತ್ತಿದ್ದ, ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟ ಮೇಲೆ, ತನ್ನಮಗನಾದ ಕಪಲಮುನಿಯೂ ಹೇಳಿದ್ದಂತೆಯೇ ಯೋಗಿಗಳಿಗೆ ಧ್ಯಾನ ಗೋಚರನಾಗಿಯೂ, ಪ್ರಸನ್ನಮುಖವುಳ್ಳವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತನ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು, ಮೊದಲು ಸಾಕಲ್ಪವಾಗಿಯೂ ಅಮೇಲೆ ಆತನ ಬೇರೆಬೇರೆ ಅವಯವಗಳ ಸೌಂದರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿಯೂ, ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತಬಂದಳು ಬ್ರಹ್ಮ ಪ್ರಾಪ್ತಿಗೆ ಹೇತುವಾದ ಜ್ಞಾನಯೋಗ ಕರ್ಮಯೋಗ ಗಳಿಂದಲೂ, ವೈರಾಗ್ಯದಿಂದ ಸಹಕರಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭಕ್ತಿಯೋಗದಿಂದಲೂ, ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶುದ್ಧಗೊಳಿಸಿ, ಆ ಶುದ್ಧ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ, ಸರ್ವಜ್ಞನಾಗಿಯೂ, ಸ್ವಯಂಪ್ರಕಾಶವುಳ್ಳವನಾದುದರಿಂದ ಮಾಯಾ ಗುಣಗಳಾದ ಶೋಕಮೋಹಾದಿಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದವನಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಭಗವಂತ ನನ್ನು ಧ್ಯಾನಿಸುತ್ತ, ಜೀವಾತ್ಮರಿಗೆ ಆಧಾರಭೂತನಾದ ಪರಮಾತ್ಮನಲ್ಲಿ ಮನ ಸ್ಸನ್ನು ನಿಶ್ಚಲವಾಗಿಸಿ, ಶೀತೋಷ್ಣಾದಿಗಳನ್ನೂ ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದೆ, ಆತ್ಮಾನು ಭವರೂಪವಾದ ಅನಂದವನ್ನನುಭವಿಸುತ್ತಿದ್ದಳು. ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ಪ್ರಕೃತಿವಿಲಕ್ಷಣ ನಾದ ಅಂತರಾತ್ಮನೊಬ್ಬನಲ್ಲಿಯೇ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾಗಿ ನೆಲೆಗೊಂಡುದರಿಂದ ಅವಳಿಗೆ ಆ ಪ್ರಕೃತಿಗುಣದಿಂದಂಟಾಗತಕ್ಕ ದೇಹಾತ್ಮಾಭಿಮಾನವೇ ಮೊದಲಾದ ಭ್ರಮ ವೆಲ್ಲವೂ ಕ್ರಮಕ್ರಮವಾಗಿ ಬಿಟ್ಟುಹೋಯಿತು. ನಿದ್ರೆಯಿಂದೆದ್ದವನಿಗೆ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡ ಪದಾರ್ಥಗಳು ಹೇಗೋ ಹಾಗೆ, ಅವಳಿಗೆ ತನ್ನದೇಹವೇ ಅಸಾರವೆಂದು ತೋರಿತು. ಅವಳ ಶರೀರಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಪೋಷಣೆಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ಅವಳ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅದರ ಚಿಂತೆಯೊಂದೂ ಅಂಟದುದರಿಂದ ಅವಳ ದೇಹವು ಸ್ವಲ್ಪಮಾತ್ರವೂ ಕೃಶಿಸಲಿಲ್ಲ ! ಅಭ್ಯಂಗನಾದಿಗಳೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅವಳ ದೇಹವು ಕೊಳೆ ಮುಚ್ಚಿದ್ದರೂ, ಅವಳ ಮನಸ್ಸು ನಿಷ್ಕಲ್ಮಷವಾಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಹೊಗೆಯಿಲ್ಲದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಪ್ರಕಾಶಿಸು ತ್ತಿದ್ದಳು. ಮತ್ತು ಆಕೆಯು ತನ್ನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಯಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಳಿಸಿ, ಅದರಿಂ ದಂಟಾದ ಅನಂದಸಾಗರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದ್ದುದರಿಂದ ಇತ್ತಲಾಗಿ, ತಲೆಗದರಿ, ಬಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ನಿರ್ವಾಣವಾಗಿದ್ದ ತನ್ನ ದೇಹವನ್ನೂ ತಾನು ಅರಿಯದಂತಿದ್ದಳು. ಹೀಗೆ ದೇವಹೂತಿಯು ಕಪಲಮುನಿಯಿಂದ, ಪಸೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಯೋಗಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು, ಮಹಾನಂದಸ್ವರೂಪನಾದ ಪರಮಪುರುಷನನ್ನು ಶೀಘ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿ ಬಿಟ್ಟಳು. ಆ ! ಇದಲ್ಲವೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ ! ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಸೀಯದೇ ಚಳಿ

ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವರು ! ಮತ್ತು ವಿನೇಕಹೀನರು ! ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಈ ದೇವಹೂತಿಯು ದೇವತೆಗಳಿಗೂ ಆಸೆ ಹುಟ್ಟಿಸತಕ್ಕ ಎಣೆಯಿಲ್ಲದ ಭೋಗಗಳನ್ನು ಅನುಭವಿ-
ರುಚಿಕಂಡವಳು ! ಇಂತವಳೇ ಅವೆಲ್ಲವನ್ನು ತೃಣಪ್ರಾಯವಾಗಿ ತೊರೆದು, ಯೋ-
ಮಾರ್ಗವನ್ನು ಹಿಡಿದು ಪರಬ್ರಹ್ಮವನ್ನು ಸೇರಿದಮೇಲೆ, ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಅತ್ಯು-
ನ್ನತವೇನುಂಟು ! ಓ ವಿದುರಾ ! ಆ ದೇವಹೂತಿಯು ಯೋಗಸಿದ್ಧಿಯನ್ನು ಪಡೆದ ಪುಣ್ಯ-
ಸ್ಥಳವು ಈಗಲೂ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮವೆಂಬ ಹೆಸರಿನಿಂದ ಮೂರು ಲೋಕದಲ್ಲಿಯೂ ಪ್ರಸಿ-
ದ್ಧವಾಗಿರುವುದು. ಮತ್ತು ಆ ದೇವಹೂತಿಯು ಶರೀರವು, ಅವಳು ನಡೆಸುತ್ತಿ-
ಯೋಗಬಲದ ಮಹಿಮೆಯಿಂದ, ನರೆ, ಸುಕ್ಕು, ಮುಂತಾದ ಮುಟ್ಟಿನ ವಿಕಾರಗಳಿ-
ಗೊಂದೂ ಇಲ್ಲದೆ ದೃಢವಾಗಿದ್ದುದಲ್ಲದೆ, ಅವಳು ಆ ದೇಹವನ್ನು ತೊರೆದಕೂಡಲೇ
ಅದು, ಒಂದು ನದೀರೂಪದಿಂದ ಪ್ರವಹಿಸಿ, ಸ್ವಾರ್ಥಸಿದ್ಧಿಯನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಾ,
ಅನೇಕಸಿದ್ಧಿಗಳಿಗಿಂದ ಸೇವಿತವಾಗಿದ್ದಿತು. ಅತ್ತಲಾಗಿ ಕಪಿಲಮುನಿಯು,
ತಾಯಿಯ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು, ಅಲ್ಲಿನ ಕರ್ಮಮಾಶ್ರಮದಿಂದ ಈಶಾನ್ಯ-
ದಿಕ್ಕಿಗೆ ಹೊರಟನು. ದಾರಿಯಲ್ಲಿ, ಸಿದ್ಧ, ಚಾಂಚ, ಗಂಧರ್ವಾಪ್ಸರಸ್ಸುಗಳೂ ಮಹರ್ಷಿ-
ಗಳೂ ತನ್ನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸುತ್ತಾ, ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಬರಲು, ಅದೇವಾರಿಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರ-
ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ಸಮುದ್ರನು ತನ್ನನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ತನಗೆ ಸ್ಥಳವನ್ನು
ಕೊಡಲು, ಅದನ್ನೇ ತನಗೆ ನಿಸಾಸಸ್ಥಾನವಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡು, ಲೋಕಕ್ಷೇಮಾರ್ಥ-
ವಾಗಿ ತಾನು ಅಲ್ಲಿಯೇ ತಪಸ್ಸುಮಾಡುತ್ತ ನಿಂತನು. ಈಗಲೂ ಅಲ್ಲಿ ಕಪಿಲರೂಪಿ-
ಯಾದ ಆ ಭಗವಂತನು ಸಾಂಖ್ಯಪ್ರವರ್ತಕರಾದ ಅನೇಕಯೋಗಿಗಳಿಂದ ಸ್ತುತಿ-
ಸಲ್ಪಡುತ್ತ ಯೋಗವನ್ನವಲಂಬಿಸಿರುವನು. ಓ ವಿದುರಾ ! ನಿನಗೆ ನಾನು ಸ್ವಾಯಂ-
ಭುವಮನುವಿನ ಚರಿತ್ರವನ್ನು ಹೇಳುವುದಕ್ಕೆ ತೊಡಗಿ, ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಂದ ಕಪಿಲ-
ದೇವಹೂತಿಯರ ಸಂವಾದರೂಪವಾದ ಈಸಾಂಖ್ಯತತ್ವವನ್ನೂ ತಿಳಿಸಿದೆನು. ಲೋಕ-
ಪಾವನವಾಗಿಯೂ, ರಹಸ್ಯವಾಗಿಯೂ ಇರುವ ಈ ಆತ್ಮಯೋಗವನ್ನು ಯಾರು
ಕೇಳುವರೋ, ಅವರು ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಯೋಗವನ್ನು ಹೊಂದಿ, ಆ ಭಗವಂತನ
ಪಾದಮಾಲವನ್ನು ಸೇರುವರು” ಎಂದು ಮೈತ್ರೇಯಮಹರ್ಷಿಯು ವಿದುರನಿಗೆ
ಹೇಳಿದ ವಿಚಾರವನ್ನು, ಶುಕಮುನಿಯು ಪರೀಕ್ಷಿದ್ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದುದಾಗಿ,
ಸೂತಕವೌರಾಡಿಕನು ಶೌನಕಾದಿಗಳಿಗೆ ಹೇಳಿದನು. ಇಲ್ಲಿಗೆ ಮೂವತ್ತೆ ಮೂರು
ನೆಯ ಅಧ್ಯಾಯವು.

ತೃತೀಯಸ್ಕಂಧವು ಸಮಾಪ್ತವು.
ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾಯ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ.

